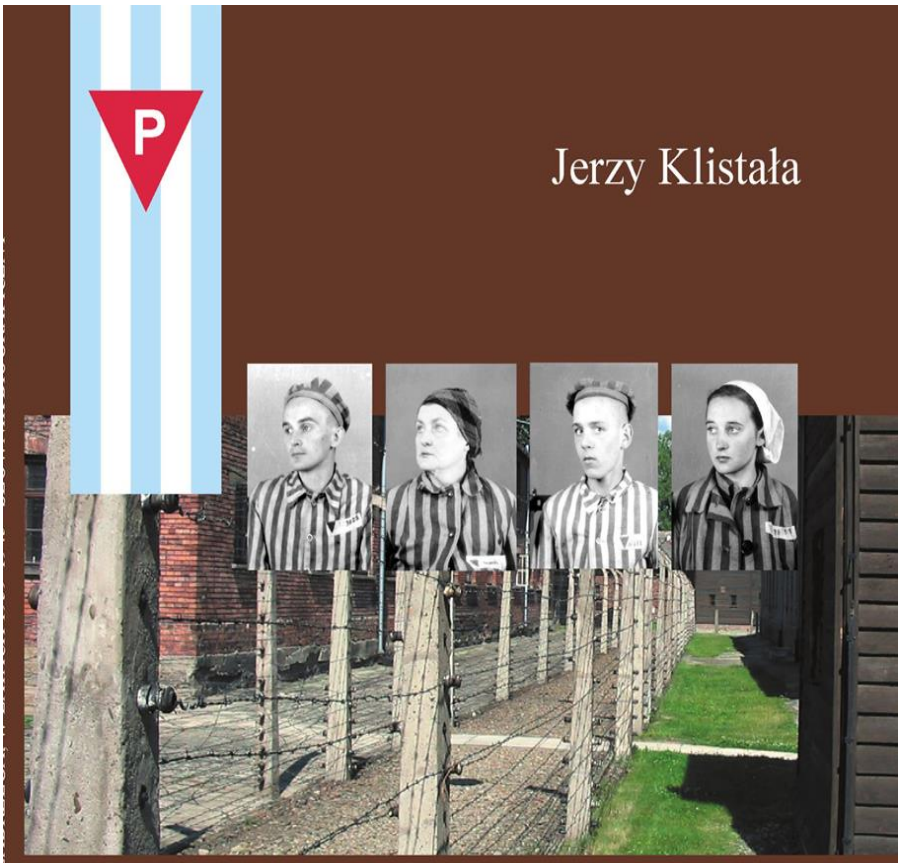

Jerzy Klistała

MARTYROLOGIUM

MIESZKAŃCÓW BIELSKA, BIAŁEJ, BYSTREJ,CZECHOWIC, DZIEDZIC, JASIENICY, JAWORZA, KOMOROWIC, KÓZ, MIKUSZOWIC, PORĄBKI, SZCZYRKU, WILAMOWIC, WILKOWIC, ZABRZEGA W LATACH 1939-1945

- SŁOWNIK BIOGRAFICZNY

JERZY KLISTAŁA

MARTYROLOGIUM

MIESZKAŃCÓW BIELSKA, BIAŁEJ, BYSTREJ, CZECHOWIC, DZIEDZIC, JASIENICY, JAWORZA, KOMOROWIC, KÓZ, MIKUSZOWIC, PORĄBKI, SZCZYRKU, WILAMOWIC, WILKOWIC, ZABRZEGA, W LATACH 1939-1945

- SŁOWNIK BIOGRAFICZNY

Copyright by Jerzy Klistała 2008

Współpraca z Wojciechem Płosą – Kierownikiem Archiwum PMA-B w Oświęcimiu.

Zdjęcia obozowe udostępnione przez Archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu.

Korekta:

Skład: Adrana Jachym

Publikacja ta ukazała się dzięki finansowemu wsparciu:
- Stypendium Marszałkowskiego – Województwa Ślaskiego
- Fundacji Pamięci Ofiar Obozu Zagłady Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu
- Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Rodzin Oświęcimskich w Oświęcimiu
- Przedsiębiorstwa Komunalnego AQUA S.A. w Bielsku-Białej
- Zakładów Tłuszczowych „Bielmar" Sp. z o.o. w Bielsku-Białej.

Druk i skład: Wydawnictwo „Prasa Beskidzka" Sp. z o. o. ul. Dubois 4, 43-300 Bielsko-Biała

OD AUTORA.

... I zostaną w mej myśli, - i w drodze żywota
Jak kompas pokażą mi, powiodą, gdzie cnota:
Jeśli zapomnę o nich, Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie (...).

A. Mickiewicz

Wielki wieszcz - Adam Mickiewicz, utrwalając sylwetkę więzionego Polaka, w cytowanym powyżej fragmencie utworu, nawiązał do obowiązku pamięci... Mając więc obowiązek ten głęboko zakodowany, tym bardziej, że jednym z zakatowanych w KL Auschwitz był mój Ojciec, zajmuję się opracowywaniem informacji o byłych męczennikach więzień i obozów koncentracyjnych z okresu okupacji hitlerowskiej 1939-1945 r. Stale bowiem mam poczucie niedosytu wynikające z przekonania, że „zawodowi" historycy zbyt mało czynią w tym zakresie.

Pochylając się nad przeżyciami tych ludzi, z jednakową empatią i z jednakową skrupulatnością, na miarę materiałów jakie udaje mi się zebrać, odtwarzam tragiczne losy pojedynczych ludzi. W mojej wyobraźni materializują się obrazy osób, które miały określone plany, marzenia, cieszyły się perspektywami na dalsze życie. Traktuję ich jak najbliższych, gdyż owi męczennicy obozów koncentracyjnych, więzień hitlerowskich, polenlagrów, obozów jenieckich poprzez cierpienie na jakie zostali skazani, zasługują na najwyższą serdeczność i szacunek. Ze „zdobytych" informacji sporządzam biogramy – uproszczoną formę bardzo zwięzłych życiorysów, z których można dowiedzieć się chociaż w zarysie o przeżyciach ich właścicieli.

Wielu bohaterów moich biogramów, zmuszonych było kończyć swoje wykształcenie na stopniu najniższym – w szkole powszechnej, czy to z przyczyn materialnych czy losowych. Niezależnie jednak od stopnia edukacji, niemal każdy z nich posiadał patriotyzm zaszczepiony przez rodziców - w rodzinnym domu, a najlepszą próbą realizacji owego patriotyzmu było, gdy wymagała tego zniewolona Ojczyzna. Niezależnie od wieku, od stanu sprawności fizycznej stawali w Jej obronie, zdecydowani na złożenie ofiary życia, gdy zajdzie taka potrzeba i ... niestety, wielu z nich życie to oddało...

Jest jednak i kolejne „niestety", że ludzie, którzy bestialsko byli uśmiercani za walkę o lepsze jutro dla swoich bliskich, dla Ojczyzny, z takim trudem odnajdują cześć i pamięć w dzisiejszych czasach, a dzieje się to przy akceptacji władz tych wyższych jak i szczebla lokalnego. Przy akompaniamencie wyświechtanych formułek i deklaracji pamięci „o tamtych którzy zginęli", wtłacza się tysiące ofiar we wspólny, bezimienny grób, a ową pamięć załatwiają wówczas proste i szablonowo wyryte słowa na okolicznościowej tablicy „POLEGŁYM ZA WOLNOŚĆ OJCZYZNY" lub

„POLEGLI W WALCE Z HITLEROWSKIM NAJEŹDŹCĄ” – bez imion i nazwisk!

Powtarzam fragment z przedmowy do poprzednich moich książek: „Poświęcili się, by walczyć o wyzwolenie kraju spod hitlerowskiej okupacji i terroru. Za ten patriotyczny odruch, osadzeni zostali w obozach koncentracyjnych, doznali cierpień, by i tak w końcu zginąć w różnych okolicznościach z rąk SS-owskich oprawców. Nie mają mogił. Ich prochy rozrzucono na trenerach przyległych do obozu KL Auschwitz. Część spłynęła nieco dalej – niesiona nurtem rzeki Soły, gdyż do rzeki tej wsypywano również część popiołów z krematorium. I tak przyobozowa ziemia i rzeka stała się miejscem Ich wiecznego spoczynku”. Czy Oni nadal mają pozostać bezimienni???

* * *

Ponieważ zależności terytorialne miejscowości wiodących w niniejszym Martyrologium... - Bielska i Białej są dosyć skomplikowane, więc według dostępnych mi źródeł historycznych chociaż w bardzo wielkim skrócie przedstawiam to jak niżej:

Powiat bielski powstał w 1850 r. – jako jedna z siedmiu jednostek administracyjnych ówczesnego Śląska Austriackiego. Powiat ten – nowopowstały, składał się z trzech tzw. obwodów sądowych - bielskiego z podległymi 17 gminami, skoczowskiego z podległymi 35 gminami oraz strumieńskiego z podległymi 15 gminami, stanowiacymi w latach 1855-1868 odzielne powiaty polityczne. W 1870 r. wyłączono z terenu powiatu miasto powiatowe Bielsko, które stało się miastem wydzielonym.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości i podziale w 1920 r. Śląska Cieszyńskiego, powiat bielski znalazł się w granicach Rzeczypospolitej – podlegającym pod województwo śląskie. W 1938 r. do Bielska włączono gminę Aleksandrowice. W 1945 r. powiat bielski wszedł w skład województwa katowickiego, z włączonymi do niego 12 gminami: Bystra Śląska, Chybie, Czechowice, Dziedzice, Grodziec, Jasienica, Jaworze, Mikuszowice Śląskie, Rudzica, Strumień, Stare Bielsko, Zabrzeg.

Powiat bialski podległy pod Białą Krakowską, istniał w latach 1855-1951. Od chwili powstania aż do 1918 r. leżał w austriackiej Galicji. W latach 1867-1910 w jego skład wchodziły obwody sądowe: bialski, kęcki i oświęcimski, zaś obwód sądowy oświęcimski w ramach kolejnych reorganizacji administracyjnych w latach 1910-1931, 1951-1975 i od 1999 r. wchodził w skład powiatu oświęcimskiego. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w roku 1918, powiat bialski wszedł w skład województwa krakowskiego.

W 1945 r. podzielono powiat na 6 gmin zbiorowych: Biała, Bestwina, Bystra-Wilkowice, Kęty, Porąbka, Wilamowice oraz miasta: Biała, Kęty i Wilamowice. W 1951 r. Bielsko i Białą połączono w jeden organizm miejski, a

gminy Biała, Bestwina i Bystra-Wilkowice przyłączono do powiatu bielskiego (pozostałe gminy weszły w skład powiatu oświęcimskiego i żywieckiego).

Często używane jest określenie „Podbeskidzie" – sugerujące obszar miejscowości przyległych do Beskidów, i dlatego warto zapoznać się z fragmentami wykładni tego tematu według prof. Ryszarda Kaczmarka[1].

[...]Dość nieprecyzyjne pojęcie Podbeskidzie oznaczało w czasie II wojny światowej trzy powiaty należące do rejencji katowickiej (wchodzącej do 1941 r. do prowincji śląskiej, a w latach 1941-1945 do prowincji górnośląskiej): bielski (Bielitz), cieszyński (Teschen) i żywiecki (Saybusch). Były one niejednorodne zarówno pod względem terytorialnym, demograficznym i historycznym. Dla Niemców podstawowe znaczenie na terenach wcielonych do Rzeszy odgrywała kwestia narodowościowa, a duża część Podbeskidzia (poza tak zwanym Śląskiem Austriackim) znajdowała się poza granicami Rzeszy Niemieckiej z 1918 r., aczkolwiek należała oczywiście przed I wojną światową do monarchii austro-węgierskiej. Prowadzanie polityki narodowościowej (czyli tak zwane zniemczenie - Eindeutschung) na obszarach przynależących wcześniej do Galicji było dla Berlina bardzo utrudnione, poza tym tereny te uważano za szczególnie podatne na tak zwaną wrogą propagandę. W praktyce władze okupacyjne stosowały więc na tych terenach podobne metody jak na obszarze Zagłębia Dąbrowskiego i Zagłębia Jaworznicko-Chrzanowskiego, wyłączając oczywiście obszary miejskie, przed wybuchem wojny zwane wyspami niemieckimi („Deutsche Sprachinseln"). Całość terenów wcielonych do rejencji katowickiej na wschodzie, chociaż nigdy nie miały odrębności administracyjnej, za wyjątkiem krótko utrzymywanej w 1939 r. granicy celnej, nazywano strefami wschodnimi rejencji katowickiej - Oststreifen.

Przytoczone poniżej dane liczbowe pozwalają zrozumieć wagę i znaczenie powiatów bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego dla władz niemieckich:

- powierzchnia trzech powiatów obejmowała 4030,1 km2, co stanowiło ponad 45% ogółu powierzchni rejencji katowickiej;

- ludność, według danych z 1943 r., liczyła 748033 mieszkańców, co stanowiło niespełna 26% ogółu ludności rejencji;

- na terenie tych powiatów było 13 miast (na 42 w całej rejencji) i 336 gmin wiejskich (na 668 w całej rejencji).

Kluczowe dla omawianego problemu są dane dotyczące stosunków narodowościowych na tym obszarze, według wpisów na niemiecką listę narodowościową (Deutsche Volksliste - DVL):

- na DVL wpisano w trzech powiatach ogółem 293218 osób, czyli ok. 39% (przy średniej dla całej rejencji około 50%, dla Oststreifen zaledwie około 2% - tutaj potwierdzeniem są dane dla powiatu żywieckiego, gdzie na DVL wpisano zaledwie 1,8% - a w części górnośląskiej przedwojennego województwa śląskiego było to prawie 79%);

- specyfiką interesujących nas powiatów była duża liczba osadników

[1] Patrz objaśnienie przypisów.

niemieckich (sprowadzonych przede wszystkim w ramach „Saybuschaktion"), sięgała ona ponad 24 tyś., czyli 70% ogółu zasiedlonych w rejencji katowickiej, według stanu z jesieni 1943 r.
Dane te dość jasno obrazują sytuację w opisywanych powiatach. Były to powiaty wiejskie, ze stosunkowo niewielką liczbą Niemców. Zajmowały prawie połowę całego obszaru rejencji katowickiej, były dość słabo zaludnione i nie posiadały rozwiniętej sieci komunikacyjnej, co znacznie ograniczało możliwości szybkiego dotarcia do poszczególnych miejscowości. Był to czynnik niebywale istotny właśnie z punktu widzenia rozwoju ruchu oporu na tym terenie. Istniały bowiem i odpowiednie zaplecze, w postaci dominującej na tym obszarze poza miastami ludności polskiej, jak i optymalne warunki do tworzenia się oddziałów partyzanckich. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym takiemu rozwojowi sytuacji okazała się też nieskuteczność metod, jakimi posługiwały się władze niemieckie do zwalczania polskiej konspiracji na obszarze zindustrializowanym rejencji katowickiej. Na Podbeskidziu trzeba byłoby sięgnąć do wykorzystania zwartych oddziałów policyjnych i wojskowych, wzorując się na Generalnym Gubernatorstwie, a takimi środkami Niemcy nigdy w rejencji katowickiej w zasadzie nie dysponowali.[...]

I jeszcze niezbędne informacje o okupacyjknych władzach Bielska i Białej w oparciu o opracowanie H. Rechowicza *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu.*

Gdy wojska hitlerowskie wkroczyły do Bielska i Białej, *[...] Władze w mieście objął Selbstschutz[2] i Hilfspolizei[3], zorganizowane przez JdP[4] na bazie Freikorpsu[5]. Członkowie tych organizacji byli dla ludności polskiej bardziej niebezpieczni niż niemieckie władze wojskowe, ponieważ znali doskonale miejscowe środowisko. Już w okresie poprzedzającym wybuch wojny wywiadowcy JdP sporządzili listy co aktywniejszych polskich i niemieckich antyfaszystów[6]. W hitlerowskim posiadaniu znalazły się wykazy członków organizacji polskich, jak Związku Harcerstwa Polskiego, Związku Powstańców Śląskich i Polskiego Związku Zachodniego. Selbstschutz i Hilfspolizei pomagały oddziałom Wehrmachtu w likwidowaniu poszczególnych grupek wojska polskiego, które nie zdążyły się wycofać z armią „Kraków" i broniły się w okolicznych górach. Aresztowano kilkaset osób, a wiele z nich natychmiast zamordowano. Miejscem rozstrzeliwań było podwórze szkoły powszechnej przy ul. Staszica. Działaczy polskich mordowano również przy ul. Piastowskiej i na terenie Szkoły Przemysłowej. Zwłoki rozstrzelanych grzebano na śmietniku.*

---

[2] Patrz objaśnienia przypisów.
[3] Patrz objaśnienia przypisów.
[4] Patrz objaśnienia przypisów.
[5] Patrz objaśnienia przypisów.
[6] Patrz objaśnienia przypisów.

Freikorpus i oddziały Selbstschutzu działały przez trzy tygodnie, a później zostały rozwiązane. W 1941 roku nagrodzono członków tych organizacji odznaczeniami państwowymi.

Okupanci przystąpili niezwłocznie do budowania nowej administracji. 8 października Hitler wydał dekret, włączający zachodnie ziemie Polski do Rzeszy Niemieckiej. Dekret ten wszedł w życie 26.10.1939 roku. Powiaty bielski i bialski zostały połączone, a prócz tego również część powiatu wadowickiego była zarządzana przez landrata bielskiego, którym został Siegfried Schmidt. W części gmin, należących do tak utworzonego powiatu, wprowadzono niemiecki ustrój gminny (Deutsche Gemeindeordnung), jak na przykład w Bielsku, Starym Bielsku, Hałcnowie, Kamienicy, Mikuszowicach itd. Resztę powiatu podzielono na okręgi urzędowe (Amtsbezirke), na których czele stał urzędnik, zwany komisarzem urzędowym (Amtskommissar). Każda z tych jednostek administracyjnych liczyła od 5 tyś. do 26 tyś. mieszkańców. Było to rozwiązanie tymczasowe, ponieważ w zakres kompetencji komisarza urzędowego wchodziły sprawy państwowe i komunalne, pełnił bowiem funkcję burmistrza i miejscowego komendanta policji (Ortspolizeiverwalter). Z biegiem czasu okręgi urzędowe likwidowano, a na ich miejsce wprowadzano ustrój władz terenowych według wzorców III Rzeszy.

Utworzono również oddziały hitlerowskiej NSDAP[7]. Do partii tej przyjęto w pierwszym rzędzie członków JdP, która została rozwiązana. Burmistrzem Bielska został były „wódz" JdP Rudolf Wiesner, któremu władze hitlerowskie nadały ponadto majątek ziemski, członkostwo Reichstagu i honorową odznakę NSDAP.

Kierownikiem powiatowym NSDAP w Bielsku mianowano dowódcę Freikorpsu bielskiego Ernesta Lanza. Oddziały partii powstały w wielu miejscowościach, grupując miejscowych hitlerowców i Niemców przybyłych z Rzeszy. Najniższą komórką organizacyjną NSDAP była instytucja tzw. blockleiterów (Blockleiter), którzy nadzorowali poszczególne domy lub grupy budynków i byli zaufanymi gestapo. Śledzili oni ludność polską szczególnie gorliwie, meldując natychmiast swym władzom o najmniejszej nielojalności wobec państwa niemieckiego.

W powiatach bielskim i bialskim utworzono również formacje SA, których szefem został Rudolf Christ.

W Bielsku powstał także Arbeitsamt, czyli urząd pracy, zajmujący się dostarczaniem siły roboczej dla niemieckiego przemysłu, głównie zbrojeniowego i rolnictwa. Dla Polaków wprowadzono obowiązek pracy, a zatrudnienie można było otrzymać przez tę placówkę. Arbeitsamt kierował też akcją wywożenia na roboty do Niemiec. W Bielsku urząd swą siedzibę miał przy i obecnej ulicy Osuchowskiego.

---

[7] Patrz objaśnienia przypisów.

Hitlerowcy starali się o jak najszybsze zatarcie wszystkich śladów polskości miasta. Likwidowano polskie napisy, a na ulicach można było usłyszeć tylko język niemiecki. Przeprowadzono zmianę nazw ulic z polskich na niemieckie i przemianowano szereg miejscowości na terenie powiatu. Między innymi Mikuszowice przemianowano na Nikelsdorf, Stare Bielsko na Altbielitz, Strumień na Schwarzwasser, Ligotę na Ellguth, Hałcnów na Alzen itd. Stanowiska w administracji państwowej i komunalnej obsadzono Niemcami z Rzeszy i miejscowymi oraz renegatami, którzy dla doraźnej korzyści wyrzekali się narodowości polskiej.

Z chwilą zajęcia miasta przez wojska niemieckie przystąpiono do organizowania hitlerowskiego aparatu terroru. W pierwszych dniach września przybyły do Bielska niemieckie siły policyjne oraz jeden z oddziałów specjalnej grupy operacyjnej gen. Streckenbacha. Dowódcą tego oddziału był SS-Untersturmfuhrer Maack. Później powstało gestapo, które za siedzibę obrało sobie dom przy ul. Matejki 6. Do pracy w policji niemieckiej zgłosiło się wielu bielskich hitlerowców, którzy stali się groźnymi przeciwnikami ludności polskiej, znając język polski i miejscowe stosunki. Do najokrutniejszych oprawców należeli Kurt Müller, Karl Stokłosa, Joseph Gajer, Alfred Micherdziński i Anton Owsiński. W końcu 1939 roku gestapo bielskie przybrało ostateczny kształt organizacyjny. Placówka bielska stanowiła filię Aussendienststelle w Cieszynie, ta z kolei była zależna od Stapostelle w Katowicach. Początkowo szefem gestapo bielskiego był sekretarz kryminalny SS-Untersturmführer Günzschel, później stanowisko to objął miejscowy hitlerowiec Kurt Müller. Oprócz gestapo na terenie bielskiego powiatu działały inne ugrupowania policyjne, jak żandarmeria, policja kryminalna (tzw. Kripo) i policja ochronna Schutzpolizei). Częściowo podlegały one władzom komunalnym, (równikiem Polizeibüro przy magistracie bielskim był inspektor policyjny Lindner. Formacje te zajmowały się nie tylko zwalczaniem przestępczości, lecz współdziałały ściśle z gestapo w tropieniu wszelkich form polskiego ruchu oporu.

Jednym z głównych zadań, jakie przed sobą stawiała administracja niemiecka, było dokładne zorientowanie się w składzie narodowościowym ludności mieszkającej na zagrabionych terytoriach i zgermanizowanie znacznej jej części. W tym celu władze niemieckie przeprowadziły policyjny spis ludności na terenie rejencji katowickiej, do której należał powiat bielski. Spis ten odbył się od 23 do 27 grudnia 1939 roku. Formularz spisu zawierał pytania o narodowość i język potocznie używany. Funkcjonariusze niemieccy różnie traktowali poszczególne rejony, wchodzące w skład rejencji. Najostrzej potraktowano Górny Śląsk, chcąc w ten sposób wykazać, że jest to teren zamieszkały przez Niemców. Inaczej natomiast postępowano w powiatach przyłączonych z dawnego województwa krakowskiego i w Zagłębiu Dąbrowskim, gdzie nie stosowano totalnego przymusu. Należy tutaj dać, że władze niemieckie, świadomie zmierzające do obniżę statystycznej liczby Polaków, wprowadziły możliwość deklarowania narodowości i języka

ślązackiego. Stawiennictwo przy spisie było obowiązkowe. Podczas spisu pobierano odcisk palca, popularna nazwa spisu – palcówka. Na terenie powiatu bielskiego 44 320 osób zadeklarowało narodowość niemiecką, 148273 polską, ukraińską - 191, czeską - 94, żydowską 7854, „ślązacką" natomiast 30451. Język niemiecki jako potoczny zadeklarowało 43900 osób, polski 157289, ukraiński - 106, czeski - żydowski - 6393, ślązacki 23476.

Z przytoczonych danych wynika, że większość mieszkano nie poddała się naciskom niemieckim i odważnie przyznawała do narodowości polskiej. Dużą rolę w osiąganiu takich wyników odegrała propaganda polskich organizacji podziemnych. Deklarowanie języka i narodowości „ślązackiej" było częściowo wynikiem słabego uświadomienia pewnych warstw ludności polskiej; należy bowiem pamiętać, że właśnie na Śląsku Cieszyńskim istniał w okresie międzywojennym ruch separatystyczny Kożdonia. Również naciski okupanta skłaniały ludność do deklarowania tej kategorii.

Władze niemieckie dążyły do zniemczenia ludności miejscowej na zaanektowanych obszarach Polski. Ci, którzy według kryteriów hitlerowskich nie nadawali się do tego celu, mieli być wysiedleni do Generalnej Guberni a na ich miejsce miano osiedlić Niemców. Środki, jakie przygotowano dla realizacji tych zamiarów, różniły się w zależności od terytorium. Na Górnym Śląsku miało nastąpić pełne zniemczenie wahających się pod względem narodowym grup ludności, połączone z likwidacją elementu polskiego, zwłaszcza inteligencji. Na terenie Śląska Cieszyńskiego planowano również zniemczenie warstwy pośredniej pod względem narodowym oraz wywłaszczenie i wysiedlenie ludności polskiej, połączone ze wzmocnieniem elementu niemieckiego. Jedną z dróg wiodących do realizacji tych planów, była tzw. Niemiecka Lista Narodowa (Deutsche Volksliste).

12 września 1940 roku Himmler ogłosił wytyczne w sprawie przebadania i selekcji mieszkańców dawnych zachodnich połaci Polski, które zostały przyłączone do Rzeszy. Podstawą tej selekcji miała być procedura Niemieckiej Listy Narodowej, stosowana już poprzednio na terenie Poznańskiego. Himmler przewidywał utworzenie czterech grup, z których pierwsza miała objąć Niemców, biorących poprzednio aktywny udział w walce z polskością, do drugiej mieli natomiast należeć niewątpliwi Niemcy, nie mogący wykazać się taką działalnością. Grupę trzecią przewidziano dla osób pochodzenia niemieckiego, częściowo spolonizowanych innego pochodzenia, które zawarły związek małżeński z Niemcami i poddały się ich wpływom. Ponadto trzecią grupę miały otrzymać osoby pochodzenia mazurskiego, kaszubskiego śląskiego. Do grupy czwartej miano zapisać Niemców spolonizowanych i zaangażowanych politycznie po stronie polskiej.

Postawą teoretyczną tej akcji była pseudonaukowa doktryna rasowa hitleryzmu. Rozciągliwe kryteria narodowości niemieckiej na celu odzyskanie „zgubionej krwi niemieckiej" i umożliwiały wpisanie na Niemiecką Listę Narodową prawie całej ludności polskiej ziem zachodnich. Kryteria wpisu na listę zmieniły ją z biegiem czasu i zależały od polityki okupanta.

Podpisanie Niemieckiej Listy Narodowej dawało różne korzyści materialne i zabezpieczało przed utratą praw własności w stosunku do posiadanego majątku. Tzw. Volksdeutsche oczywiście z wyższymi grupami, otrzymywali majątki po wysiedlonych Polakach i Żydach, zostawali powiernikami różnych przedsiębiorstw, nie byli wyrzucani z własnych mieszkań jak ci, którzy nie podpisali listy. Uprzywilejowane były również przydziały żywności. Zniechęcająco natomiast na podpisujących Niemiecką Listę Narodową działał obowiązek służby w Wehrmachcie.

Do 1943 roku na terenie powiatu bielskiego Niemiecką Listę Narodową podpisały 85492 osoby. l września tego roku na ogólną liczbę ludności Bielska-Białej 55636 osób było 10240 Polaków (tzn. tych, którzy nie zostali wpisani na listę), obcokrajowców 422, Żydów i mieszańców („Mischling" - kategoria wywodzącą się z ustaw norymberskich skierowanych przeciw żydom) - 35, osiedleńców z terenów zbombardowanych Rzeszy 136, Niemców (tzn. wpisanych na Niemiecką Listę Narodową i Niemców z głębi Rzeszy) - 44813.

Niemiecka Lista Narodowa nie osiągnęła swego celu - to jest całkowitego oddzielenia Niemców od Polaków oraz przyspieszenia procesu germanizacji części ludności polskiej. W rzeczywistości akcja ta przyczyniła się do zaciemniania obrazu stosunków narodowościowych, zwłaszcza na Górnym Śląsku. Na terenie powiatu bielskiego przeciwko wpisom na Niemiecką Listę Narodową występowały polskie organizacje konspiracyjne, posługując się szeptaną propagandą. Również polskie duchowieństwo starało się ograniczyć liczbę wpisów przez odpowiednie wpływanie na ludność.

Pomimo zewnętrznego nalotu niemieckiego Bielsko-Biała pozostała miastem polskim. Wiadomości o rzeczywistym przebiegu działań wojennych rozchodziły się szybko wśród ludności polskiej, co wywoływało żywe niezadowolenie władz hitlerowskich. Ci, których zmuszono do przyjęcia Niemieckiej Listy Narodowej, starali się za wszelką cenę uniknąć służby wojskowej, na co wskazują sprawozdania bielskiego NSDAP z 1942 roku. Mimo przeważającej liczby tzw. Volksdeutschów na terenie miasta słychać było nadal język polski.

Stanowisko Volksdeutschów wobec Polaków nie wpisanych na Niemiecką Listę Narodową było różne. Część z nich starała się zdobyć zaufanie władz hitlerowskich drogą rozmaitych szykan i denuncjacji. Niemiecka Lista Narodowa nie była jednak we wszystkich wypadkach sprawdzianem poczucia narodowego. Ci, którzy byli zmuszeni ją podpisać na skutek nacisków niemieckich, w głębi serca czuli się Polakami. Wiedziały o tym polskiej organizacje konspiracyjne i w swoje szeregi przyjmowały również wpisanych na Niemiecką Listę Narodową. Przykładem być tu może działacz Armii Krajowej Franciszek Trzaskalik, który pracując jako Volksdeutsch na poczcie, miał duże możliwości pracy konspiracyjnej. Również w bielskim urzędzie pracy byli zatrudnieni członkowie Związku Walki Zbrojnej, którzy podpisali

Niemiecką Listę Narodową, i świadczyli różne usługi dla swoich kolegów z konspiracji.

Ludność polską upośledził okupant pod każdym względem. Polakom odebrano nieruchomości, wysiedlono ich z lepszych mieszkań, konfiskowano gospodarstwa rolne, aby osadzić na nich niemieckich przesiedleńców. Często zmuszano byłych właścicieli do darmowej pracy na rzecz nowych gospodarzy. Dla ludności miejskiej szczególnie dotkliwe były głodowe racje żywnościowe, wydzielane na specjalne kartki.

* * *

W nawiązaniu do powyższego tekstu, przedstawiam owe znamiona bezpardonowej wrogości Niemców do Polaków, a czego dobitną wykładnią jest fragment z przemówienia wodza Rzeszy – Adolfa Hitlera z dnia 22 sierpnia 1939 r.:

[...] ... Wydałem rozkaz zabijania bez litości i bez miłosierdzia mężczyzn, kobiety i dzieci polskiej mowy i polskiego pochodzenia. Tylko w ten sposób zdobędziemy potrzebną nam przestrzeń życiową... Polska będzie wyludniona i zasiedlona Niemcami.

Jest także osławiona tajna instrukcja Ministerstwa Propagandy III Rzeszy z 24.10.1939 r. o sposobie traktowania kwestii polskiej przez mass media Rzeszy:

(Tłumaczenie instrukcji 1306)

„[...] Niepożądane są szczegółowe raporty dotyczące Polaków przez niemieckie władze okupacyjne. Wszystkie raporty mają uwzględniać następującą myśl przewodnią: zaprowadzenie porządku, usunięcie chaosu, do którego w każdej dziedzinie doprowadziło polskie państwo. Dla wszystkich w Niemczech, aż do ostatniej dziewki od krów, musi stać się jasne, że polskość równa się podczłowieczeństwu. Polacy, Żydzi i Cyganie znajdują się na tym samym szczeblu ludzkiej niepełnowartościowości. Gdyby tego rodzaju tenor zniknął z niemieckiej prasy, a wobec polactwa znalazła zastosowanie zasada tolerancji, to w ciągu niewielu lat zostalibyśmy przez polactwo rasowo podminowani, co dla niemczyzny stanowiłoby niezwykle duże niebezpieczeństwo. Nie ma więc powodu, aby publikować głębsze rozważania i artykuły przewodnie o braku kultury w Polsce i o polskim podczłowieczeństwie. Wystarczy, jeśli taki leitmotyw będzie pobrzmiewać w sposób hasłowy i pojawiać się incydentalnie w postaci pojęć: „polska gospodarka", „polski upadek" i podobnych. Należy to czynić tak długo, aż każdy obywatel Niemiec będzie miał zakodowane w podświadomości, że każdego Polaka - obojętnie czy to robotnika, czy intelektualistę.- należy traktować jak robactwo. Tę instrukcję należy poprzez Ministerstwo Propagandy przekazać w sposób dobitny do wszystkich gazet"[8]

Tak oto wygląda kserokopia oryginału tejże instrukcji „1306"

---

[8] Patrz objaśnienia przypisów.

Anweisung Nr.1306

Hinsichtlich der Behandlung der Polenfrage gilt folgendes: Ausführliche Berichte über die Behandlung der Polen durch die deutschen Besatzungsbehörden sind unerwünscht. Alle Berichte haben unter dem Leitmotiv zu stehen: Errichtung einer Ordnung, Ausmerzung des chaotischen Zustandes, in den der polnische Staat auf allen Gebieten heraufgeführt hatte. Es muss auch der letzte Kuhmagd in Deutschland klargemacht werden, dass das Polentum gleichwertig ist mit Untermenschentum. Polen, Juden und Zigeuner stehen auf der gleichen unterwertigen menschlichen Stufe. Wird dieser Tenor von der deutschen Presse verlassen und entsteht ein Duldungsprinzip gegenüber dem Polentum, dann würden wir nur binnen weniger Jahre eine rassische Unterwanderung des Polentums herbeiführen, die für das Deutschtum ausserordentlich gefährlich wäre. Es ist nun nicht angebracht, tiefsinnige Betrachtungen und Leitartikel über die Kulturlosigkeit Polens und das polnische Untermenschentum abzufassen. Dieser Tenor soll immer nur Leitmotivartig anklingen und gelegentlich in feststehenden Begriffen, wie "Polnische Wirtschaft", "Polnische Verkommenheit" und ähnlichen in Erscheinung treten, bis jeder in Deutschland jeden Polen, gleichgültig ob Landarbeiter oder Intellektuellen, im Unterbewusstsein schon als Ungeziefer ansieht.

Diese Anweisung wird ausdrücklich über das Propaganda-Ministerium an alle Zeitungen gegeben.

xxxx

* * *

Bez wątpienia wspomniana już a działająca w Polsce na kilka lat przed wybuchem drugiej wojny światowej – piąta kolumna (agenci niemieccy), doskonale przygotowywała grunt do realizacji tych wytycznych. Owa Piąta kolumna wraz z pomniejszymi organizacjami i stowarzyszeniami skupiały w swoich szeregach ok. 25% ludności niemieckiej zamieszkującej terytorium II Rzeczypospolitej. Poprzez stały, tajny kontakt z organami partyjnymi i wywiadu Niemiec – NSDAP, Auslandorganisation, Gestapo, Abwehra oraz SD, spowodowały powstanie SONDERFAHNDUNGSBUCH POLEN.

Oto wykaz osób z terenów Bielska i Białej:

Adametzki Teofil GenDir 12.12.86 Bilitz EK Karwin (str. 3A)[9],
Amster Gerson Wo Bielitz Krasinskigasse 32 (str. 3A),
Arzt Siegmund Tuchfabrikant Wo Bielitz Dabrowskiego 3 (str. 4A),
Bialywons Heinrich Vers-Agent 19.4.94 Bielitz (str. 10B),
Bilinski Ferdinand Bielitz ul 3 Maja 1 III J Gestapo Berlin (str. 11B),
Bylok Maciej ur. 24.2.07 w Jaworzu EG (str. 11B),
Drewniak Stanislaus Poln Unteroffizier 8.04.09 Tresna Bielitz E K (10.11.1939) (str.28D),
Dudzianka Stefanie 18.4.04 Łodygowice (str. 29D),
Fojcik Stanislaus 19.12.09 Żywiec E G (str. 35F),
Fikus Konstanty 12.4.93 Andrychowo E G (str. 36F),
Finder Pinkus 17.9.04 Bialej E G (str. 36F),
Frycz Robert 8(3).2.05 Aleksandrowic E G (str. 38F),

[9] Patrz objaśnienia przypisów.

Gembalczyk Anton Angest 4.04.94 Wittkowitz – Teschen (str. 42G),
Dr. Glücksmann Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 43G),
Gorzkiewitz Josef 12.4.09 Nowa Wies E G (str. 46G),
Granieczny Josef Poln Polizeibea ? ? E K Bielitz (str. 47G),
Dr Groß Daniel Bielitz-Bialla Mickiewicza 912 III J Gestapo Berlin (str. 48G),
Großmann Else Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 48G),
Grzegoszek Josef Arb E K Bielitz (str. 48G),
Gutter Toni 1.1.07 Oswiecim (str. 49G),
Helak Stefan 16.8.08 Wadowice E G (str. 54H),
Heller Eduard 8.4.00 Wilamowitz Kr Biala E G (str. 54H),
Jastrzebski Josef Oblt Bielitz III J Gestapo Berlin (str.63J),
Kamermann Lejb 16.2.08 Zagórze[10] E G (str. 67K),
Kaminski Leon 27.6.99 Bielsko E G (str. 67K),
Kasperlik Karl Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 69K),
Kleczek Sigismund 9.9.13 Bestwina E G (str. 71K),
Komoder Wawrzyniec 1.8.00 Lipnik E G (str. 74K),
Konkol Wladislaus 18.5.94 Czechowice E G (str. 74K),
Kopczyński Marian 8.5.02 Zagórze E G (str. 75K)[11]
Kosucinski Josef 19.3.04 Miedzyrzec E G (str. 76K),
Krzystek Alfons Oberlehrer E K Bielitz (str. 80K),
Kubiak Sylvester Arb 1.12.98 Wo Bielitz (str. 80K),
Kulakowski Stefan Bäcker Wo Bielitz Teschener Str 47 (str. 81K),
Kustron Josef General Bielitz 3 Maja 27 III J Gestapo Berlin (str. 82K),
Kumpfermann Benedikt Schriftl d IKC Bielitz Wo Biala Lukasiewieza 728 (str. 82K),
Lapuszek Felix Felwebel 9.6.97 Szczakowa E K Bielitz (str. 87L),
Lerner Fritz Kfm Wo Bielitz Börsenplatz Smolki 7 (str. 89L),
Linnert Oswald Fahrlehrer Wo Bielitz Hettwerg 4 (str. 90L),
Lyp Ignatz Postangest etwa 35-40 J E K Bielitz (str. 90L),
Markovicz Hugo 15.4.94 Bielitz (str. 97M),
Matusiak Klemens Schulinsp Bielitz Sobieskiego 62a III J Gestapo Berlin (str. 98M),
Matusiak Klemens Schuldirektor E K Bielitz (str. 98M),
Mikucki Witold Korrespondent 1.11.94 Obreczno E K Bielitz (str. 101M),
Mynarski Anton Leiter der politischen Abteilung in Bielitz 18.5.97 Bestwina E K Bielitz (str.102M),
Nikiel Franz Weber E K Bielitz (str. 110N),
Nogaj Bernhard Berichterst Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 111N),
Osinski Stefan 24.12.01 Porabka E G (str. 116O),
Perycz Emil 21.8.14 Bielsko – Wola E G (str. 121P),
Piela Josef 9.2.12 Bestwina E G (str. 122P),

---

[10] Patrz objaśnienia przypisów.

[11] Patrz objaśnienia przypisów.

Pinkus Finder 17.9.04 Bialej E G (str. 123P),
Plodzien Tadeus Gustaw E K Bielitz (str. 125P),
Polaczek Kurt Tuchfabr 4.1.98 Bielitz E K Bielitz (str. 125P),
Polaczek Max Tuchfabr 92 E K Bielitz (str. 125P),
Polaczek Sigmund Fabr 16.11.62 Bielitz E K Bielitz (str. 125P),
Pruszanowski Eugen Schausp 3.3.96 Bielitz Wo Danzig (str. 127P),
Przybylko Edward Frisör 11.4.05 Dziedzicach E G (str. 128P),
Rychlik Fr Richter Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 135R),
Szewczyk Alexander al Schwarz Albert Maler 16.7.00 Nowa-Wieś (str.144S),
Szpara Rudolf 11.2.15 Aleksandrowitze E G (str. 147S),
Schwartz Albert al Szewczyk Alex Maler 16.7.00 Nowa-Wieś (str.149S),
Szwarc (Schwarz) Alexander 14.11.05 Bielsk E G (str. 149S),
Dr Seifter Erich Schriftl Bielitz Mickiewicza 32 III J Gestapo Berlin (str. 150S),
Sgodzal Johann Neudorf 3 go Maja 77 III J Gestapo Berlin (str. 150K),
Sitko Josef Oberleutn i R E K Bielitz (str. 152S),
Siwkowski Sigmund Stellm 12.12.08 Lazy F G (str. 152S),
Slapa Franz Buchh 21.8.04 Bielitz (str. 153S),
Smieja Hubert Zoll-Komm 30.10.97 Nowa Wies (str. 154S),
Sobolewki Roman 9.8.16 Komorowo Kr Biala-Bielska E G (str. 154S),
Solański Fryderyk Kz!Chef Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 155S),
Stryczek Josef Schulleiter 2.1.00 Dziedzitz E K Pleß (str. 158S),
Suchanek Florian Ing Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 159S),
Ulfig Alojzy SchornstFeg Kunzendorf III J Gestapo Berlin (str.171T),
Wafa Wilhelm 4.8.01 Oswięcim E G (str. 173W),
Walczyk Stanislaus Arb 14.11.04 Brzeszcze E G (str. 173W),
Warzecha Johann 1.6.05 Osiek E G (str. 174W),
Wojcik Adolf Arb 23.7.99 Dziedzicach E G (str. 176W),
Wolny Franciszek Stelly der polit Abt 3.11.06 Szmbark E K Bielitz (str. 180W),
Wozniczka Tadeusz Schriftl Bielitz III J Gestapo Berlin (str. 181W),
Zajączek Eduard Schriftl Bielitz Grazynskiego 38-40 III J Gestapo Berlin (str. 186Z),
Zigniski Eugenius 9.6.19 Bielitz E G Bielitz (str. 187Z),
Zurek Andreas 13.11.06 Pisarzowice E G (str. 190Ż),

* * *

Nawiązując do meritum książek z cyklu „Martyrologium ...”, zwracam uwagę na dosyć istotny problem. Otóż, korzystając z różnego rodzaju materiałów pomocniczych, potwierdzających wiarygodność opracowywanych przeze mnie biogramów byłych więźniów, którzy stracili życie w obozie, korzystałem z życzliwości Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau, które udostępniło mi do wglądu ocalałą *Księgę zgonów*. Wspominam o tym z tej prostej przyczyny, że przy dokładniejszej analizie tejże księgi, można się

zorientować o bezwzględnych poczynaniach „rasy nadludzi”, zafałszowujących prowadzoną dokumentację o mordowaniu więźniów. We fragmentach księgi jw., odnotowanych jest 68865 nazwisk więźniów uśmierconych w samym tylko KL Auschwitz. Rejestr rozpoczyna się od daty 29.07.1941 r. zaś kończy na 31.12.1943 r. a oznacza to, że brak jest wpisów zgonów do lipca 1941 r., a także od początku 1944 r. aż do końca funkcjonowania tego „kombinatu śmierci”.

Nawiązując do tego makabrycznego rejestru, zaledwie w kilkunastu przypadkach na 68865 nazwisk, udało się odczytać informacje o więźniach rozstrzelanych. Zdecydowaną przewagę stanowią zafałszowane przez lekarza obozowego przyczyny zgonów, podane według powtarzających się, schematycznych diagnoz. Bardzo często można wyczytać, że w tym samym dniu, kilkunastu lub kilkudziesięciu więźniów zmarło na tę samą chorobę, a świadczą o tym poniższe przykłady:

19.01.1942 r. umarło 21 więźniów, których przyczynę zgonu według orzeczenia lekarza określono jako „plötzlicher Herztod” (nagły zawał serca), na tę samą chorobę umarli więźniowie:

- 19.02.1942 r. 17 więźniów;
- 19.03.1942 r. 12 więźniów;
- 27.05.1942 r. 137 więźniów;
- 4.07.1942 r. 31 więźniów;
- 1.12.1942 r. 10 więźniów;
- 4.12.1942 r. 29 więźniów;
- 14.04.1943 r. 56 więźniów;
- 2.06.1943 r. 212 więźniów;
- 29.06.1943 r. 25 więźniów;
- 22.10.1943 r. 89 więźniów;
- 29.11.1943 r. 47 więźniów;
- 6.12.1943 r. 14 więźniów.

Na „Darmkatarrh” (nieżyt/katar jelit) zmarło w dniu 30.04.1943 r. 13 więźniów.

Podobnie jest z innymi orzeczeniami przyczyn zgonu. Można więc kategorycznie stwierdzić, że przyczynę zgonu dobierano z ustalonego odgórnie wykazu chorób, na które masowo umierali więźniowie.

Oto fragment tego wykazu chorób:

„Akuter Magendarmkatarrh” - ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy.

„Herz und Kreislaufschwäche” - osłabienie/niewydolność serca i układu krążenia.

„Sepsis bei Phlegmone” - ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie.

„Fleckfieber” - tyfus plamisty.

„Bronchialkatarrh bei Körperschwäche” - nieżyt oskrzeli przy osłabieniu fizycznym.

„Phlegmone bei Darmkatarrh” - flegmona przy katarze/nieżycie jelit.

„Durchfall” - biegunka.
„Herzmuskeldegeneration” - zawał mięśnia sercowego.
„Plötzlicher Herztod” - nagły zawał serca.
„Magendarmkatarrh” - katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy.
„Herzmuskelschwäche bei Fleckfieber” - niewydolność mięśnia sercowego przy tyfusie plamistym.
„Herzschwäche bei Dermkatarrh” - niewydolność serca przy nieżycie jelit.
„Herzwassersucht” - puchlina wodna serca.
„Lungentuberkulose” - gruźlica płuc.
„Kachexie bei Darmkatarrh” - wycieńczenie przy nieżycie/katarze jelit.
„Bronchopneumonie” - zapalenie płuc i oskrzeli.

Dla częściowego chociażby uwydatnienia ilości zgonów w samym tylko KL Auschwitz-Birkenau, przedstawiam dane pochodzące z książki Danuty Czech *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz*. Zacznę jednak od uświadomienia czytelnikowi celu umieszczania więźniów w obozach, o czym z wyjątkową szczerością informuje 14.06.1940 r. ówczesny kierownik obozu Lagerführer Fritzsch, przy powitaniu przybyłego do KL Auschwitz-Birkenau pierwszego transportu więźniów z Tarnowa:

„Przybyliście tutaj nie do sanatorium, tylko do niemieckiego obozu koncentracyjnego, z którego nie ma innego wyjścia, jak przez komin. Jeśli się to komuś nie podoba, to może iść zaraz na druty. Jeżeli są w transporcie Żydzi to mają prawo żyć nie dłużej niż dwa tygodnie, księża miesiąc, reszta trzy miesiące”.

Zgodnie z tymi deklaracjami, „kombinat śmierci” rozpoczął swoją systematyczną działalność, która osiągnęła niespotykany dotąd poziom zarówno pod względem liczby eksterminacji jak i okrucieństwa, które temu procederowi towarzyszyło.

28.10.1940 r. - po stwierdzeniu braku jednego więźnia, zarządzono karny apel. Więźniowie w drelichowych ubraniach stali na baczność od południa do 21:00. Padał deszcz ze śniegiem. Po apelu zebrano z placu ponad 120 więźniów zmarłych, omdlałych i chorych (D. Cech, s. 33).
22.11.1940 r. - odbyła się w KL Auschwitz pierwsza egzekucja przez rozstrzelanie. 40 Polaków, którym zarzucano akty gwałtu i napady na funkcjonariuszy policji w Katowicach, osobiście wyznaczył (wybrał) Reichsführer SS Himmler – z czterech list jakie przekazało mu Statspolizeileitstelle w Katowicach. Egzekucji dokonano o godz. 12 i trwała 20 minut. Rozstrzeliwania dokonywali dwaj esesmani (D. Czech, s. 36).
Grudzień 1940 r. - początkiem grudnia podczas apelu południowego stwierdzono brak jednego więźnia. Apel trwał od 12:00 do 13:00. Więźniów skierowano do pracy bez obiadu, skutkiem czego, do apelu wieczornego z 2000 więźniów pracujących w magazynach, zginęło ok. 10%, a zatem ok. 200 więźniów (D. Czech, s. 40).

26.02.1941 r. - zastrzelono jednego więźnia podczas ucieczki. (D. Czech, s. 51).
14.03.1941 r. - rozstrzelano w dole żwirowni (Kiesgrube), obok tzw. Theatergebäude, 72 polskich więźniów politycznych (D. Czech, s. 53).
23.04.1941 r. - komendant KL Auschwitz Höss razem z kierownikiem obozu Fritzschem i kilku innych esesmanów, w odwet za ucieczkę więźnia, dokonali wyboru 10 zakładników, skazując ich na śmierć głodową (byli to więźniowie polityczni), (D. Czech, s. 59).
24.04.1941 r. - zginął w bunkrze bloku 11 więzień osadzony tam w dniu 19.04.1941 r. (D. Czech, s. 60).
17.06.1941 r. - w godzinach rannych, został zastrzelony więzień w czasie ucieczki. Komendant Höss w odwet za ucieczkę więźnia, wybrał 10 zakładników, skazując ich na śmierć głodową (D. Czech, s. 66).
24.06.1941 r. - komendant Höss w odwet za ucieczkę więźnia, wybrał 10 zakładników, skazując ich na śmierć głodową w bunkrze bloku 11 (D.Czech, 67).
27.06.1941 r. - w bunkrze bloku 11 osadzony został więzień, który zginął tego samego dnia (D. Czerch, s. 69).
1.07.1941 r. - esesman zastrzelił więźnia podczas próby ucieczki (D. Czech, s. 69).
3.07.1941 r. - rozstrzelano 80 polskich więźniów politycznych dostarczonych do KL Auschwitz z Krakowa. Egzekucja odbyła się w żwirowni koło tzw. Theatergebäude.
Lipiec 1941 r. - przywieziono kilkuset radzieckich jeńców wojennych i umieszczono w bloku 11. Zatrudniano ich w Kiesgrube za kuchnią obozową. W ciągu kilku dni wymordowano ich podczas pracy – esesmani zabijali ich strzałami z broni małokalibrowej, a kapowie łopatami i kilofami (D. Czech, s. 73).
29.07.1941 r. - kierownik Fritzsch w odwet za ucieczkę więźnia wyznaczył 10 zakladników – skazując ich na śmierć głodową. Wśród osadzonych w bunkrze w bloku 11 był O. Maksymilian Kolbe (D. Czech, s. 76).
Sierpień 1941 r. - podjęto pierwsze próby zabijania więźniów zastrzykami dożylnymi stężonego perhydrolu, benzyny, eteru, ewipanu i fenolu. Wówczas to stwierdzono, że najszybciej można zabijać więźniów dosercowymi zastrzykami fenolu - w ten sposób zginęło ok. 575 więźniów wybieranych przeważnie ze szpitala obozowego (D. Czech, s. 77).
1.08.1941 r. - zastrzelono więźnia podczas próby ucieczki (D. Czech, s. 79).
14.08.1941 r. - po śmierci współtowarzyszy i przeżyciu ponad 2 tygodni w bunkrze bloku 11, Ojciec Maksymilian Rajmund Kolbe został uśmiercony zastrzykiem fenolu (D. Czech, s. 79).
3.09.1941 r. - po udanej próbie (dokonanej kilka dni wcześniej przez Fritzscha) zabicia cyklonem B małej grupy jeńców radzieckich, władze obozowe postanowiły powtórzyć ten eksperyment. Wybrano ok. 250 więźniów ze szpitala obozowego. Umieszczono ich w bunkrach bloku 11. Następnie

wpędzono tam 600 jeńców radzieckich. Po wtłoczeniu tak wielkiej liczby osób do cel i wsypaniu przez esesmanów cyklonu B, zamknięto i uszczelniono drzwi. Po apelu wieczornym obowiązywała w związku z tym tzw. Lagersperra. Następnego dnia rano niektórzy z nich jeszcze żyli więc dosypano dawkę cyklonu i ponownie szczelnie zamknięto drzwi. W tym samym miesiącu wrześniu 1941 r. zabito w bloku 11 - 900 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 84-85, 89).
16.10.1941 r. - w szpitalu obozowym obozu macierzystego – Auschwitz I, zabito zastrzykami fenolu 21 więźniów (D. Czech, s. 96).
18.10.1941 r. - w kostnicy obozu macierzystego złożono zwłoki 53 więźniów (D. Czech, s. 97).
28.10.1941 r. - w książce zgonów radzieckich jeńców wojennych zanotowano 90 przypadków śmierci (D. Czech, s. 100).
Od 7 – 31.10.1941 r. - zginęło w KL Auschwitz 1255 radzieckich jeńców wojennych, w książce obozowej kostnicy zanotowano 873 więźniów, którzy ginęli wskutek głodu, wyczerpującej pracy, chorób i znęcania się nad więźniami, którzy zostali rozstrzelani lub zabici dosercowymi zastrzykami fenolu (D. Czech, s. 100).

Obozowy „kalendarz śmierci" w kolejnych dniach jest równie obszerny. Zainteresowanych szczegółowymi informacjami na ten temat, odsyłam do książki Danuty Czech. Ja zaś wyrywkowo wskazuję, jak wyglądało to do końca funkcjonowania KL Auschwitz-Birkenau.

6.02.1942 r. - wskutek głodu, skrajnego wycieńczenia ciężką pracą, i sadyzmu oprawców z SS, zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 39 więźniów oraz 18 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 132).
14.02.1942 r. - wskutek głodu, skrajnego wycieńczenia ciężką pracą, i sadyzmu oprawców z SS, zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 36 więźniów oraz 7 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 132).
2.03.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 29 więźniów oraz 35 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 139).
7.03.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 60 więźniów oraz 40 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 140).
15.03.1942 r. (niedziela) pijani SS-mani zakatowali do południa w Birkenau 131 więźniów, a popołudniu dalszych 147 więźniów oraz 103 jeńców radzieckich. W obozie macierzystym – w blokach szpitalnych 20, 21, i 28 Auschwitz I, zmarło 28 więźniów. Łącznie zginęło tego dnia 306 więźniów (D. Czech, s. 143).
20.03.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 51 więźniów oraz 4 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 146).
2.04.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 35 więźniów oraz 13 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 153).
8.04.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 45 więźniow i 4 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 154).

9.04.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 43 więźniów oraz 4 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 154).
15.04.1942 r. - w kostnicy obozu macierzystego – Auschwitz I, złożono zwłoki 37 więźniów (D. Czech, s. 395).
22.04.1942 r. - w KL Auschwitz-Birkenau, zginęło 61 więźniów i 6 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 158).
24.04.1942 r. - w KL Auschwitz-Birkenau, zginęło 91 więźniów i 5 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 159).
26.04.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 73 więźniów oraz 3 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 159).
27.04.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 71 więźniów oraz 2 jeńców radzieckich (D. Czech, s. 159).
27.05.1942 r. - na dziedzińcu bloku 11 pod Ścianą Straceń, rozstrzelano 168 więźniów aresztowanych 16 kwietnia w Krakowie w Kawiarni Plastyków - artystów, malarzy, aktorów. W kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau, złożono zwłoki 278 więźniów oraz 1-go więźnia radzieckiego (D. Czech, s. 173).
4.06.1942 r. zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 82 więźniów, w tym 12 rozstrzelano a 4 zastrzelono podczas próby ucieczki (D. Czech, s. 177).
6.06.1942 r. - zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 91 więźniów (D. Czech, s. 178).
25.06.1942 r. - pod Ścianą Straceń w Auschwitz I, rozstrzelano 40 więźniów (kilku więźniów zabrano z więziennego szpitala), (D. Czech, s. 190).
19.07.1942 r. - wskutek panującej epidemii tyfusu oraz działań oprawców z SS, zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 135 więźniów - mężczyzn (D. Czech, s. 204).
25.07.1942 r. - wskutek panującej epidemii tyfusu oraz działań oprawców z SS zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 191 więźniów - mężczyzn (D. Czech, s. 209).
2.08.1942 r. - wskutek panującej epidemii tyfusu oraz działań oprawców z SS zginęło w KL Auschwitz-Birkenau 112 więźniów (D. Czech, s. 215).
6.08.1942 r. zginęło w KL Auschwitz-Birkenau, 126 więźniów – mężczyzn. (D. Czech, s. 219).
11.08.1942 r. - lekarz SS przeprowadził selekcję w szpitalu obozowym w bloku 20 KL Auschwitz-Birkenau, wybranych 70 chorych więźniów zabito w tym samym dniu dosercowymi zastrzykami fenolu (D. Czech, s. 222).
13.08.1942 r. - lekarz SS przeprowadził selekcję w szpitalu obozowym w bloku 20 KL Auschwitz-Birkenau, wybranych 60 chorych więźniów zabito w tym samym dniu dosercowymi zastrzykami fenolu. W książce kostnicy obozu macierzystego zanotowano 119 zgonów (D. Czech, s. 224).
14.08.1942 r. - pod Ścianą Straceń w Auschwitz I rozstrzelano 60 więźniów politycznych. Lekarz SS przeprowadził selekcję wśród chorych przebywających w obozowym szpitalu w bloku 20 Auschwitz I, podczas selekcji wybrano 58 więźniów, których zabito dosercowymi zastrzykami

fenolu. W obozowej książce stanów dziennych w KL Auschwitz-Birkenau, zanotowano tego dnia 269 przypadków śmiertelnych. Z transportu Żydów z Francji do KL Auschwitz-Birkenau, po selekcji (w Birkenau) ok. 712 osób zabito w komorach gazowych (D. Czech, s. 224).

17.08.1942 r. - odnotowano w książce stanów dziennych w KL Auschwitz-Birkenau 249 przypadków śmierci. W Birkenau, w komorach gazowych w bunkrach 1 i 2 zgładzono transport ok. 2000 Żydów – mężczyzn, kobiet, dzieci, przywiezionych z punktu zbornego w Sosnowcu. Z kolejnego transportu Żydów przybyłego z Belgii do Birkenau 638 osób zabito w komorach gazowych (D. Czech, s. 228-229).

18.08.1942 r. oddział polityczny w KL Auschwitz I, wyznaczył na karę śmierci przez rozstrzelanie 56 więźniów ze Śląska - w odwecie za spalenie w tym czasie 6 dworków na Śląsku. Skazani przed egzekucją odśpiewali w bloku 11 „Jeszcze Polska nie zginęła ...", zaś rozstrzelania pod Ścianą Straceń dokonał Rapportfürer Palitzsch. W komorach gazowych 1 i 2 w Birkenau, zgładzono transport ok. 2000 Żydów – przywieziony z punktu zbornego z Sosnowca. Lekarz SS przeprowadził selekcję w szpitalu obozowym w bloku 20 Auschwitz I, wybranych 82 więźniów zabito tego samego dnia dosercowymi zastrzykami fenolu. Po selekcji transportu Żydów z Westerbork, 147 osób zabito w komorze gazowej. Według zapisów w książce stanów dziennych w Auschwitz I, utraciło życie 390 więźniów (D. Czech, s. 229-231).

19.08.1942 r. lekarz SS przeprowadził selekcję w szpitalu obozowym w bloku 20 w Auschwitz I, podczas której wybrał do uśmiercenia 67 więźniów - zabitych tego samego dnia dosercowymi zastrzykami fenolu. Według wpisów w książce stanów dziennych w KL Auschwitz-Birkenau, zginęło w obozie 220 więźniów – mężczyzn. Do KL Auschwitz-Birkenau przybył kolejny transport Żydów z Francji, po selekcji (rampa w Birkenau) skierowano do komór gazowych ok. 897 osób (D. Czech, s. 232).

20.08.1942 r. - lekarz SS przeprowadził selekcję w szpitalu obozowym w bloku 20 KL Auschwitz-Birkenau, wybranych 59 chorych więźniów zabito w tym samym dniu dosercowymi zastrzykami fenolu (D. Czech, s. 234).

25.08.1942 r. - lekarz SS przeprowadził selekcję w szpitalu obozowym w blokach 13, 20, 21 i 28 KL Auschwitz-Birkenau, podczas której wybrano 80 chorych więźniów, zabito ich w tym samym dniu dosercowymi zastrzykami fenolu. W kostnicy obozu macierzystego, złożono zwłoki 152 więźniów (D. Czech, s. 236-237).

29.08.1942 r. - wszystkich chorych i rekonwalescentów przeprowadzono na zamknięty dziedziniec między blokami 20 i 21 w obozie macierzystym. W wyniku przeprowadzonej selekcji, samochodami ciężarowymi wywieziono 746 więźniów do Birkenau i w tym samym dniu zabito ich w komorach gazowych (D. Czech, s. 239).

21.09.1942 r. - w kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau, złożono zwłoki 75 więźniów (D. Czech, s. 253).

25.09.1942 r. - lekarz SS przeprowadził selekcję w szpitalu obozowym w bloku 28 KL Auschwitz-Birkenau, wybrano 48 chorych więźniów. Zabito ich w tym samym dniu dosercowymi zastrzykami fenolu (D. Czech, s. 255).
27.10.1942 r. - przybył transport Żydów z Holandii do KL Auschwitz-Birkenau, po selekcji (rampa Birkenau) ok. 412 osób zabito w komorach gazowych (D. Czech, s. 271).
4.01.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau złożono zwłoki 58 więźniów (D. Czech, s. 315).
7.01.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego w Auschwitz I złożono zwłoki 78 więźniów. Przybył transport Żydów z getta w Augustowie do KL Auschwitz-Birkenau. Po selekcji (rampa w Birkenau) ok. 1489 osób zabito w komorach gazowych (D. Czech, s. 317).
17.01.1943 r. - władze obozowe przeprowadziły selekcję wśród więźniów odbywających kwarantannę w blokach 2 i 8, wybrano 500 więźniów, których wywieziono do Birkenau i zabito w komorze gazowej (D. Czech, s. 322).
25.01.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau złożono zwłoki 48 więźniów. W bunkrach bloku 11 w obozie macierzystym przeprowadzono selekcję, w wyniku czego do rozstrzelania wyznaczono 53 więźniów - rozstrzelano ich w tym samym dniu pod Ścianą Straceń. Rozstrzelano 22 więźniów, członków inspektoratu bielskiego AK przywiezionych z więzienia w Mysłowicach, skazanych przez sąd doraźny w Katowicach (D. Czech, s. 327-329).
6.02.1943 r. - w Birkenau, podczas apelu generalnego doszło do nieformalnej selekcji więźniarek. Podczas tego apelu 800 słabych i starszych więźniarek straciło życie. W kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau złożono zwłoki 34 więźniów (D. Czech, s. 338).
17.02.1943 r. w kostnicy obozu macierzystego w Auschwitz I złożono zwłoki 36 więźniów, w tym 17 z Birkenau (D. Czech, s. 348).
25.02.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau złożono zwłoki 37 więźniów. Wskutek tortur podczas śledztwa zmarło 2 więźniów policyjnych w bloku 2a (D. Czech, s. 354).
7.03.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau złożono zwłoki 12 więźniów (D. Czech, s. 365).
13.03.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau złożono zwłoki 32 więźniów (D. Czech, s. 370).
5.05.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego KL Auschwitz-Birkenau złożono zwłoki 15 więźniów (D. Czech, s. 411).
2.06.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego Auschwitz I złożono zwłoki 12 więźniów (D. Czech, s. 435).
24.06.1943 r. - w kostnicy obozu macierzystego Auschwitz I złożono zwłoki 8 więźniów. Na polecenie oddziału politycznego osadzono w bunkrach bloku 11 – 18 więźniów politycznych, spośród, których 13 rozstrzelano następnego dnia, był wśród nich mój ojciec – Jan Klistała numer obozowy 111912 (D. Czech, s. 450).

30.10.1943 r. - do KL Auschwitz-Birkenau przybył transport Żydów z Drancy, po selekcji (rampa w Birkenau) ok. 613 osób zabito w komorach gazowych. Z transportu ok. 50 Żydów z Berlina (nie otrzymali numerów obozowych) prawdopodobnie wszystkich zabito w komorze gazowej (D. Czech, s. 549).
17.11.1943 r. – w Birkenau z przybyłego transportu Żydów z Holandii, po selekcji ok. 531 osób zabito w komorze gazowej (D. Czech, s. 561).
29.11.1943 r. – w bloku 11 odbyło się posiedzenie policyjnego sądu doraźnego, podczas którego skazano na śmierć 67 mężczyzn i 4 kobiety – Polaków przywiezionych ze Śląska. Rozstrzelano ich pod Ścianą Straceń (łącznie zginęło 9 kobiet i 71 mężczyzn), (D. Czech, s. 569).
17.12.1943 r. – z transportu Żydów z Będzina do KL Auschwitz-Birkenau zabito ok. 539 osób w komorach gazowych (D. Czech, s. 583).
17.08.1944 r. - z transportu zbiorowego Żydów z Katowic do KL Auschwitz-Birkenau, po selekcji, ok. 84 mężczyzn zabito w komorze gazowej (D. Czech, s. 734).

*

Do powyżego bardzo fragmentarycznie przedstawionego „kalendarza uśmiercania" więźniów w KL Auschwitz oraz Birkenau, otrzymałem przyzwolenie na włączenie do mojej książki – opracowania z 1988 r., którego autorem jest wyjątkowy znawca tematu oświęcimskiego, były więzień KL Auschwitz (nr obozowy 1327), oraz KL Mauthausen, magister prawa, wieloletni dyrektor Państwowego Muzeum w Oświęcimiu – Pan Kazimierz Smoleń. Opracowanie to nawiązuje do nakazu tajemnicy w jakiej władze hitlerowskie starały się utrzymać to wszystko co czynione było w zakresie unicestwiania więźniów od powstania obozu do ostatnich dni jego funkcjonowania.
Oto pełny tekst tego opracowania:

Metody zatajania zbrodni w KL Auschwitz

W obszernej literaturze na temat ludobójstwa hitlerowskiego w KL Auschwitz, jak również w procesach przeciwko zbrodniarzom wchodzącym w skład zbrojnej załogi SS w tym obozie, znajduje się wiele dowodów i informacji o działalności władz obozowych zmierzających do utrzymania tej zbrodniczej działalności w tajemnicy, o fałszowaniu dokumentów, a także zacieraniu śladów tych zbrodni. Świadczyć o tym mogą dokumenty opatrzone stemplem „Geheim", likwidowanie więźniów tego obozu jako świadków tych zbrodni oraz istniejący przez cały czas istnienia KL Auschwitz zakaz fotografowania oraz wstępu na jego teren.

Wszystkie te działania kierownictwa obozu miały na celu uniemożliwienie przedostania się do opinii publicznej prawdy o okrucieństwach i rozmiarach zbrodni popełnianych w tym miejscu codziennie przez SS.

Do szczególnie utajnionych należały wszelkie działania SS, związane z masową eksterminacją Żydów, jak również więźniów politycznych różnych narodowości, Cyganów i wojennych jeńców sowieckich. W swoich powojennych wspomnieniach, były komendant obozu oświęcimskiego Rudolf Höss, stwierdza: *„Latem 1941 r., dokładnej daty obecnie nie pamiętam, zostałem nagle wezwany do Reichsführera SS do Berlina bezpośrednio przez jego adiutanturę. Wbrew swemu zwyczajowi, bez asysty adiutanta, Himmler powiedział mi, co następuje: Führer nakazał ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej, my zaś, SS, mamy ten rozkaz wykonać. Istniejące na wschodzie miejsca zagłady nie są w stanie zrealizować zakrojonych na wielką skalę akcji. Wobec tego wyznaczyłem na ten cel Oświęcim, z jednej strony z powodu jego korzystnego położenia pod względem komunikacyjnym, jak również dlatego, że przeznaczony na ten cel teren będzie łatwo odizolować i zamaskować ... polecam panu przeprowadzenie tego zadania. Jest to trudna i ciężka praca, wymagająca całkowitego poświęcenia się, bez względu na trudności, jakie mogą się wyłonić ... Rozkaz ten ma pan zachować w najściślejszej tajemnicy, również w stosunku do swoich przełożonych”.*

Jak z powyższego wynika taki rozkaz Himmler wydał w kilka miesięcy po swojej wizytacji KL Auschwitz w dniu 1 marca 1941 r., podczas której polecił rozbudować obóz macierzysty w Oświęcimiu tak, ażeby mógł pomieścić trzydzieści tysięcy więźniów, zbudować na terenie Brzezinki obóz dla stu tysięcy jeńców wojennych, dostarczyć koncernowi IG Farbenindustrie dziesięć tysięcy więźniów do budowy zakładów przemysłowych w Dworach koło Oświęcimia oraz zagospodarować cały teren zarówno pod względem rolniczym, jak i w każdym innym oraz rozbudować rzemieślnicze warsztaty obozowe. Wydaje się prawdopodobne, że Himmler decyzję tę podjął korzystając z już zagospodarowanego KL Auschwitz, w którym czynne było krematorium oraz funkcjonowała administracja obozu oraz przebywało w nim około piętnaście tysięcy więźniów. Rozkaz wydany przez Himmlera zobowiązał komendanta Hössa do rozważenia wszelkich organizacyjnych i technicznych warunków, które umożliwiłyby jego realizację. Zanim jednak problem ten będzie omówiony, należy przedstawić praktykę usuwania zwłok zmarłych więźniów KL Auschwitz przed rozpoczęciem planowanej eksterminacji Żydów.

Po złożeniu przez Hössa raportu o wynikach oględzin byłych, polskich koszar wojskowych w Oświęcimiu, Himmler polecił w dniu 27 kwietnia 1940 r. inspektorowi obozów koncentracyjnych Glüksowi, zorganizowanie w pozostałych po nich budynkach obozu koncentracyjnego. Komendantem KL Auschwitz mianowany został 4 maja 1940 r. Rudolf Höss. Pierwszych więźniów, trzydziestu przestępców kryminalnych, narodowości niemieckiej, przywieziono do KL Auschwitz 20 maja 1940 r. Zostali oni zarejestrowani i oznaczeni numerami obozowymi od 1 do 30. W dniu 14 czerwca 1940 r. przywieziono do KL Auschwitz pierwszych Polaków, których oznaczono numerami od 31 do 758. W następnych dniach przywożono dalsze transporty

więźniów Polaków i w połowie lipca tegoż roku stan liczbowy obozu wynosił przeszło 1400 więźniów.

Jedną z pierwszych czynności Hössa było, oprócz przygotowania pomieszczeń dla przywożonych więźniów, przystąpienie do budowy krematorium. Höss zdawał sobie sprawę z tego, że w obliczu wzrastającego stanu liczbowego obozu oraz wskutek złych warunków sanitarno-higienicznych, ciężkiej pracy fizycznej, niedożywienia i brutalnego postępowania esesmanów wchodzących w skład załogi obozu - wystąpią wypadki śmierci więźniów, których zwłoki trzeba będzie usuwać. Z tego więc powodu, już w połowie lipca 1940 r. przystąpiono do budowy krematorium nr 1 w dawnym pokoszarowym bunkrze amunicyjnym. W swoich wyjaśnieniach Höss stwierdza, że: *„w pierwszych miesiącach istnienia obozu oświęcimskiego przewożono zwłoki zmarłych więźniów do spopielania w krematorium w Gliwicach”.* Przypuszczalnie pierwszym zmarłym był Żyd Dawid Wongczewski, przywieziony do obozu 20 czerwca 1940 r. Budową i wyposażeniem krematorium zajęła się firma „J.A. Topf und Söhne”, która przyjmowała również zlecenia na wybudowanie krematoriów w innych niemieckich, nazistowskich obozach: Mauthausen, Flossenbürg, Gusen i Dachau.

Dokładna data uruchomienia krematorium nr 1 w KL Auschwitz nie jest znana lecz przypuszczalnie nastąpiło to w sierpniu 1940 r. i funkcjonowało ono do 19 lipca 1943 r. Początkowo posiadało ono tylko dwa piece dwumuflowe, a *„zdaje się w roku 1941 dobudowano trzeci taki sam piec*” (proces Rudolfa Hössa, tom 21, s. 129).

Znane jest, wydane przez Himmlera, zarządzenie (Erlass) z dnia 28 lutego 1940 r. w sprawie postępowania przy przeprowadzaniu spopielania zwłok w niemieckim obozie koncentracyjnym Sachsenhausen. Jest to dziesięciostronicowa instrukcja, wprawdzie dotycząca KL Sachsenhausen, lecz najprawdopodobniej stała się ona obowiązującą również dla innych obozów koncentracyjnych. Na pewno treść tego zarządzenia była R. Hössowi znana, gdyż w tym obozie – przed mianowaniem go komendantem KL Auschwitz - pełnił obowiązki kierownika obozu. Instrukcja szczegółowo wylicza, jakie muszą być wystawione urzędowe świadectwa lekarskie, dotyczące zwłok, sposobu zawiadamiania krewnych zmarłego, powoływania zarządzającego krematorium (spośród załogi SS) oraz procedury dostarczania zwłok do krematorium, ich spalania i postępowania z popiołami. Szczególnie istotne jest stwierdzenie, że: *„zwłoki powinny się znajdować w drewnianej trumnie. Trumny nie mogą być wyposażone w niepalne elementy metalowe, uchwyty itp., a wielkość i właściwości powinny być tak dostosowane, ażeby nie stanowiły przeszkody przy spalaniu. Nie wolno stosować smoły do uszczelniania spoin. Przy wezgłowiu trumny należy umocować szyld z wytłoczonym numerem wykazu zmarłych”.* W dalszym ciągu tego zarządzenia stwierdza się, że spopielanie powinno nastąpić najpóźniej w ciągu 24 godzin po podjęciu decyzji o spopieleniu. W retorcie (Einäscherungskammer) wolno spopielać tylko

pojedyncze zwłoki. Po spopieleniu retortę należy ochłodzić i wyłowić magnesem części metalowe, a następnie zebrać prochy i zamknąć w wytrzymałym, trwałym pojemniku powietrzno-wodoszczelnym, zaopatrzonym w szyld rozpoznawczy.

Sposób zawiadamiania krewnych więźnia reguluje pismo Reichsführera Himmlera z dnia 21 maja 1942 r., skierowane do policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa. Pismo to w nagłówku zawiera uwagę: „Nicht zur Veröffentlichung bestimmt".

Z zeznań wielu świadków KL Auschwitz wynika, że powyższe zarządzenia nie były stosowane. Po zgonie więźnia jego zwłoki były składane w piwnicy bloku 28 (Leichenhalle). Na zwłokach umieszczano dużymi cyframi, wykonany ołówkiem kopiowym numer więźnia. Zwłoki (w ilości 2 do 3), w zależności od tuszy, wkładano następnie do skrzyń (podobnych do trumny) i przenoszono do krematorium nr 1. Podczas przenoszenia przez bramę obozu z napisem „Arbeit macht frei", skrzynia była otwierana, a dyżurujący esesman żelaznym szpikulcem kłuł każde zwłoki w celu stwierdzenia, że są to rzeczywiście zmarli. Następnie zwłoki dostarczano do krematorium nr 1, tam wysypywano je i skrzynie przenoszono z powrotem pod blok nr 28. Jedynie w pierwszych miesiącach uruchomienia krematorium nr 1 spalano każde zwłoki oddzielnie. Od 1941 r., gdy śmiertelność wśród więźniów gwałtownie wzrosła, tego już nie przestrzegano.

Stanisław Jankowski (prawdziwe nazwisko Feinsilber Alter), który pracował w krematorium nr 1 w obozie macierzystym w Oświęcimiu, opisuje jego wygląd wewnętrzny i przeznaczenie poszczególnych pomieszczeń: *„Ta duża sala nie miała okien, posiadała tylko dwie wentylacje w suficie i oświetlenie elektryczne oraz jedne drzwi wejściowe z korytarza, a drugie prowadzące do pieców. Sala ta nazywana była Leichenhalle (sala trupów). Służyła ona jako trupiarnia, a zarazem dokonywano w niej tzw. „rozwałki", tj. rozstrzeliwano więźniów. Bezpośrednio do tej sali przylegała druga, w której znajdowały się piece do palenia trupów. Pieców tych było trzy, w każdym z nich znajdowało się po dwa otwory. (...) Ponadto w krematorium znajdowała się koksownia przeznaczona na skład koksu, następnie specjalna sala na popiół z trupów (...). Naokoło krematorium znajdowało się podwórko odgrodzone od reszty obozu murem kilkumetrowej wysokości. Podwórko to było pełne kwiatów i robiło wrażenie ogrodu".*

W wymienionym pomieszczeniu, gdzie składowano popioły były również regały, na których znajdowały się urny napełnione prochami. Nie były one jednak oznakowane i dopiero, jeśli rodzina zmarłego życzyła sobie przesłanie urny, jak podaje w swojej relacji były więzień Wilibald Pająk, zabierano którąkolwiek z nich i wówczas wybijano (tłoczono) na niej nazwisko i numer zmarłego. Podobnie na ten temat pisze była więźniarka Lilii Kopecky: *„W pewnym tygodniu zabrał mnie Unterscharführer Albrecht do starego krematorium w Oświęcimiu, gdzie zmiotłam wszystkie śmieci (allen Dreck), które mogłam znaleźć i wsypałam je do urn. W mojej obecności nasadził on na*

każdą z nich przykrywkę i odpowiednio ją zabezpieczył. Na moim stoliku znajdował się stempel, którym umieściłam na przykrywce urn trzy linijki na nazwisko oraz datę urodzenia i śmierci zmarłego. Odbiorcy tych urn do dziś nie przypuszczają co właściwie otrzymali".

Oprócz wymienionego pomieszczenia w krematorium nr 1, urny magazynowano również na strychu budynku SS-Revier (szpital dla esesmanów), przylegającego do tego krematorium. Zajmowały one – jak stwierza w swojej relacji były więzień Edward Pyś - lewą oraz prawą stronę strychu i ustawione były w jakimś porządku, który trudno ustalić (możliwe, że wg numerów aktów zgonu). Puszki stały w szeregach i jedna na drugiej - tworząc dwie lub trzy warstwy na powierzchni całego strychu. Między urnami były tylko dwa wąskie przejścia".

Rok 1941 charakteryzował się w dziejach KL Auschwitz dalszym wzrostem liczbowym więźniów, zwiększoną wśród nich śmiertelnością, a tym samym koniecznością przyspieszenia procesu palenia zwłok w krematorium nr 1. Szczególnie wysoka była śmiertelność wśród przywiezionych do obozu w październiku około dziesięciu tysięcy wojennych jeńców sowieckich. Ponadto w początkach września 1941 r. po raz pierwszy władze SS w KL Auschwitz zastosowały do uśmiercanie jeńców i więźniów gaz cyklon B – w pomieszczeniach bloku nr 11 oraz w krematorium nr 1.

Pisze o tym w swoich wspomnieniach komendant Rudolf Höss w ten sposób:

„Pierwszy wypadek stracenia ludzi za pomocą gazu nie dotarł należycie do mojej świadomości, być może dlatego, że byłem pod silnym wrażeniem całej procedury. Lepiej przypominam sobie zagazowanie 900 Rosjan; odbyło się ono wkrótce potem w starym krematorium ponieważ korzystanie z bloku 11 wymagało zbyt wiele zachodu. W czasie wyładowywania transportu zrobiono w suficie kostnicy kilka dziur. Rosjanie musieli się rozebrać w przedsionku, po czym wchodzili zupełnie spokojnie do kostnicy, powiedziano im bowiem, że mają być odwszeni. Transport wypełnił akurat całą kostnicę. Następnie zamknięto drzwi, a przez otwory wsypano gaz. Nie wiem jak długo trwało uśmiercanie, ale przez dłuższy czas słychać było jakiś szmer. Przy wrzucaniu gazu kilku jeńców krzyknęło gaz, po czym rozległ się głośny ryk i zaczęto napierać od wewnątrz na drzwi. Jednakże drzwi wytrzymały napór. Dopiero po kilku godzinach otwarto i przewietrzono pomieszczenie. Wtedy po raz pierwszy zobaczyłem w takiej masie zwłoki zagazowanych. (...) zagazowanie tego transportu podziałało na mnie uspokajająco, wkrótce przecież trzeba było rozpocząć masowe uśmiercanie Żydów, a dotychczas ani ja, ani Eichmann nie zdawaliśmy sobie sprawy z tego, w jaki sposób będzie się odbywać masowe zabijanie (...). Teraz znaleźliśmy zarówno gaz, jak i sposób postępowania".

Te tragiczne wydarzenia spowodowały nagromadzanie dużej liczby zamordowanych, których krematorium nr 1 nie mogło spalić. Dodać należy, że 20 listopada 1941 r., podjęto budowę fundamentu pod trzeci piec do kremacji zwłok w tym krematorium oraz rozpoczęto naprawę istniejących już dwóch pieców. Montaż ten ukończono przypuszczalnie w połowie grudnia 1941 r.

Nagromadzone zwłoki, np. jeńców radzieckich, zalegały warstwą na wysokości około jednego metra cały korytarz (40x3 m) w bloku nr 14, mimo iż przypuszczalnie już od połowy listopada rozpoczęto wywożenie zwłok z obozu macierzystego w Oświęcimiu do Brzezinki, grzebiąc je w głębokich dołach. Pamiętam, jak zwłoki sowieckich jeńców wojennych z korytarza bloku nr 14 usuwano podczas silnego mrozu w wigilię Bożego Narodzenia w grudniu 1941 r., ładując je na platformy przyczepione do traktora.

* * *

Zgodnie z rozkazem Himmlera, przekazanym w lecie 1941 r. Hössowi, do Oświęcimia przybył w sierpniu tegoż roku Eichmann w celu ustalenia potrzeb związanych z planowaną akcją „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej" czyli zagłady Żydów. Wspólnie z Hössem zapoznali się z terenami Brzezinki i uznali, że do zabijania Żydów może się nadawać leżący na uboczu domek wiejski, osłonięty zaroślami. Zwłoki miały być zakopywane w głębokich rowach. Dokładny plan sytuacyjny został przesłany Himmlerowi. Podczas swojego procesu Adolf Eichmann nie potrafił jednak określić daty rozpoczęcia tej zbrodniczej akcji.

Dokładnej daty rozpoczęcia zagłady Żydów w KL Auschwitz-Birkenau również Höss nie podaje w swoich wspomnieniach. Pisze on tylko, że: *„Było to prawdopodobnie jeszcze w grudniu 1941 r., a może w styczniu 1942 r. Najpierw byli to Żydzi ze wschodniej części Górnego Śląska, których aresztowało Stapo w Katowicach i przysłało koleją na bocznicę linii Oświęcim – Dziedzice, gdzie następowało wyładowanie transportów (...). Przy rampie kolejowej pogotowie obozowe odbierało Żydów od Stapo, po czym Schutzhaftlagerfürer prowadził ich w dwóch oddziałach do „bunkra" – tak nazwane zostało miejsce zagłady".*

Należy przypuszczać, że akcja rozpoczęła się dopiero w lutym 1942 r. po decyzjach, które zapadły w dniu 20 stycznia 1942 r. na konferencji w Berlinie - Wannsee. Prowadzący tę konferencję szef Sipo i SD Reinhard Heydrich oświadczył, że zgodnie z decyzją Führera rozpocznie się ewakuacja na Wschód. Wspomniał także o *„praktycznych doświadczeniach*", z których wnioski są bardzo ważne dla „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej".

Być może, że Heydrich mówiąc o *„praktycznych doświadczeniach"* miał na myśli wypróbowane w obozie macierzystym w Oświęcimiu środki zagłady przy pomocy gazu cyklon B.

Z akt Bauleitungu wynika, że już 15 stycznia 1942 r. sporządzone zostały w KL Auschwitz plany dotyczące budowy nowego typu krematorium, a 23 stycznia tegoż roku przedstawiono plan fundamentów, na których uwidocznione są dwa pomieszczenia, które po wybudowaniu służyły jako rozbieralnia (pomieszczenie większe), a drugie jako komora gazowa (pomieszczenie mniejsze). W oparciu o te plany rozpoczęto w lecie 1942 r. budowę krematoriów w Brzezince II i III, a następnie IV i V, które jednak

różniły się od poprzednich. Budowę ich zakończono na przestrzeni marzec - czerwiec 1943 r.

Stale nadchodzące transporty kolejowe przywoziły tysiące Żydów. W celu ich zgładzenia uruchomiono około 20 marca 1942 r. komorę gazową we wspomnianym już domku wiejskim (na zachód od później wybudowanych krematoriów nr IV i V), odpowiednio go urządzając.

Podczas wizyty w Oświęcimiu przebieg akcji zagłady (przy bunkrze nr 2 w Brzezince) obserwował 17 lipca 1942 r. Himmler. Nie zakwestionował niczego, a po jego wizycie przyjechał Standartenführer Blobel przekazując rozkaz, w myśl którego należało opróżnić wszystkie masowe groby, a następnie zwłoki spalić. Należało również usunąć popioły, aby nie można było obliczyć, ile zwłok spopielono. Jeszcze w lecie 1942 r. grzebano zwłoki w masowych grobach. Dopiero po wspomnianym rozkazie zaczęto palić zwłoki na stosach drewnianych, a później w dołach, w których w poprzednim okresie grzebano zwłoki przywiezione pod koniec 1941 r. z obozu macierzystego w Oświęcimiu.

W dołach spalano zwłoki bez przerwy polewając je odpadami ropy naftowej, a później metanolem. Dla podtrzymania ognia stosy polewano gromadzącym się na dnie tłuszczem ludzkim. Akcję spalania wcześniej pogrzebanych zwłok, których liczbę Höss określa na sto siedem tysięcy, ukończono w listopadzie 1942 r. W wymienionej liczbie mieszczą się, tak zwłoki Żydów przywiezionych w 1942 r. z różnych krajów, jak i zmarłych więźniów Oświęcimia na przełomie lat 1941-1942, których nie spalono z uwagi na nieczynne w tym okresie krematorium nr 1.

Spalanie zwłok na stosach nasuwało jednak wiele trudności – szczególnie przy złej pogodzie lub silnym wietrze. Wówczas odór unoszący się z palonych zwłok w Brzezince docierał nawet na odległość kilku kilometrów, a okoliczna ludność mówiła wówczas o paleniu zwłok Żydów.

Höss żali się w swoich wspomnieniach, że mimo *„surowego nakazu zachowania całej sprawy w tajemnicy”* instrukcje takie nie były przestrzegane.

Niemiecka artyleria przeciwlotnicza, stacjonująca w pobliżu Oświęcimia, protestowała przeciwko widocznym z daleka łunom, szczególnie w nocy. Palenia zwłok w nocy nie można jednak było uniknąć, gdyż stale narastająca liczba nadchodzących transportów z Żydami wymagała prowadzenia tej akcji – po ich zabiciu w komorach gazowych – bez przerw.

W celu utrzymania tajemnicy władze obozowe likwidowały po każdej większej akcji zagłady tych więźniów Żydów, których przymuszono do wykonywania prac przy wyciąganiu zwłok po zabiciu ofiar gazem, układaniu ciał na stosach lub w dołach i ich paleniu. Tę drużynę roboczą nazywano Sonderkommando. Pierwszą grupę wchodzącą w skład Sonderkommando władze obozowe SS zlikwidowały 3 grudnia 1942 r., po zakończeniu opisanej wyżej akcji spalania zwłok – wydobywanych z masowych mogił – na stosach. Grupa liczyła około czterystu Żydów, których z Brzezinki przyprowadzono do Oświęcimia i zabito cyklonem B w kostnicy krematorium nr 1.

Sonderkommando składające się z nowo przywiezionych do obozu Żydów utworzono prawie natychmiast, bo 6 grudnia 1942 r. W składzie tego Sonderkommando znaleźli się m.in. Milton Buki (więzień nr 80312, w obozie noszący imię Meilech), Szlama Dragon (więzień nr 80359). Przypuszczalnie w skład tego Sonderkommando wchodził również, tym samym transportem przywieziony Lejb Langfus, który sporządził w obozie zapiski, które ukrył koło krematorium nr III w Brzezince. Odnalezione po zakończeniu wojny i znajdujące się obecnie w Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, zawierają m.in. opis selekcji na rampie wyładowczej w 1942 r. oraz wygląd bunkrów (komór gazowych przerobionej z domów wiejskich). W tych bunkrach (nr 1 i 2) zabijano Żydów, a w obok wykopanych dołach lub na stosach spalano zwłoki. Po uruchomieniu w Brzezince krematoriów nr II, III, IV i V – bunkier nr 1 rozebrano, a drugi bunkier był również nieczynny do ponownego jego uruchomienia w związku z przystąpieniem do akcji masowej zagłady Żydów węgierskich. Wówczas to – obok tego bunkra – ponownie zaczęto palić zwłoki na stosach w 1944 r. (maj – sierpień).

Wśród wielu wstrząsających opisów, jeden z więźniów Sonderkommando – Langfus pisze o przebiegu gazowania w jednym z tych bunkrów: *„Inni stali w pochylonej postawie; dolna część tułowia znajdowała się w pozycji stojącej, zaś górna, od brzucha wzwyż – w pozycji leżącej. Część ludzi całkowicie zsiniała pod wpływem gazu, inni natomiast wyglądali zupełnie świeżo, jakby spali. Nie wszyscy zmieścili się do bunkra; część przetrzymywano w drewnianym baraki do następnego dnia do godziny jedenastej. Rankiem usłyszeli zrozpaczone głosy zagazowanych i od razu się zorientowali, co ich czeka. Przyglądali się wszystkiemu i przeżywali ból najstraszniejszy jaki jest na świecie, w ową przeklętą noc i przez pół dnia. Ten, kto czegoś takiego nigdy nie przeżył, nie może mieć najmniejszego wyobrażenia o tym. Jak się później dowiedziałem także moja żona i syn znaleźli się w tej grupie. Rankiem zjawiło się Sonderkoramando składające się wówczas wyłącznie z Żydów, którzy dzielili się na cztery grupy. Pierwsza grupa założywszy maski przeciwgazowe weszła do bunkra i wyrzucała stamtąd ciała zagazowanych. Inna grupa wlokła ciała od drzwi aż do szyn, na których stały wagoniki bez osłon. Następna grupa załadowywała ciała na wagoniki nazywane lorami i popychała je do miejsca gdzie był wykopany wielki, szeroki i głęboki dół wyłożony ze wszystkich stron klocami, belkami i ałymi drzewami. Wlano benzynę i piekielny płomień buchnął. Stała tam czwarta grupa i wrzucała ludzi do ognia. Palili się tak długo, aż zamienili się zupełnie w popiół. Z całego transportu pozostał niewielki stos wypalonych kości, które odrzucono na bok. Nawet ta niewielka resztka kości nie znalazła spokoju. Wyrzucono je z dołu (...). Miały się stać jak popiół wrzucony do ziemi. Na powierzchni ziemi w tym miejscu posadzono drzewa, aby nie pozostał żaden ślad z ludzkiego życia”.*

Za wspomnień napisanych przez esesmana Pery Broada (zatrudnionego w oddziale politycznym obozu – czyli gestapo) wynika, że wiosną i latem 1944 r. zagłada Żydów osiągnęła punkt kulminacyjny. Między obozem w Brzezince

a Węgrami pociągi kursowały bez przerwy. Trójtorowa wewnętrzna bocznica kolejowa (rampa) w Brzezince wiodąca aż pod krematorium nr II i III, umożliwiała rozładowanie pociągu już wówczas gdy podjeżdżał następny. Wszystkie krematoria (II – V) pracowały pełną parą, lecz często występowały awarie, wskutek czego ponownie uruchomiono palenie zwłok na stosach oraz komorę gazową w domku wiejskim (bunkier nr 2).

W tych wypadkach – jak zeznał wspomniany były więzień Stanisław Jankowski (Alter Feinsilber), który przez trzy lata był zatrudniony w Sonderkommando: *„ (...) gdy nie zebrano odpowiedniej ilości osób, rozstrzeliwano je i palono w dołach. Regułą było, iż komorę gazową stosowano dopiero dla grup liczących powyżej dwustu osób, ponieważ dla mniejszej ilości osób nie opłacało się jej uruchamiać. Zdarzało się, iż przy rozstrzeliwaniu nad dołem niektórzy więźniowie bronili się lub dzieci płakały, a wówczas Oberscharführer Moll wrzucał tych ludzi żywcem do ognia w dołach. Na własne oczy widziałem następujące sceny: Moll kazał usiąść nagiej kobiecie na zwłokach w pobliżu dołu, sam strzelał do więźniów i wrzucał ich do dołu z ogniem, a owej kobiecie kazał skakać i śpiewać. Ona robiła to oczywiście w nadziei, że dzięki temu może uratuje życie. Po rozstrzelaniu wszystkich Moll zastrzelił i tę kobietę, którą następnie spalono”.*

* * *

W uruchomionych, jak to już wspomniano, czterech krematoriach w Brzezince było :

krematorium nr II - 5 pieców 3-muflowych,
krematorium nr III - 5 pieców 3-muflowych,
krematorium nr IV - dysponowało 8 muflami,
krematorium nr V - dysponowało 8 muflami,

które łącznie mogły spalić w ciągu doby 4416 zwłok. Krematorium nr 1 w Oświęcimiu unieruchomiono, a jego pomieszczenia były początkowo wykorzystywane jako magazyn różnych środków opatrunkowych a następnie zamieniono je na schron przeciwlotniczy dla załogi SS. Podana wydajność krematoriów w Brzezince była najczęściej przekraczana dwu, a nawet trzykrotnie, co często wywoływało różne awarie pieców krematoryjnych.

O ile w krematorium nr 1 w Oświęcimiu było pomieszczenie do przechowywania popiołów (względnie urn z popiołami), w krematoriach w Brzezince takich pomieszczeń nie przewidziano. Nasuwa się więc wniosek, że nie prowadzono w nich żadnych rejestrów zwłok spopielonych, które przewidywały poprzednio omówione zarządzenia, dotyczące krematorium nr 1 w obozie macierzystym w Oświęcimiu. Popioły, tak z krematoriów, jak i z istniejących obok nich małych dołów spaleniskowych i ze stosów obok bunkrów nr 1 i 2, były wsypywane do rzek - Wisły bądź do Soły. Wsypywano je również do małego stawku obok krematorium nr IV, do którego przewożono je lorami z krematorium nr IV i V.

Według relacji mieszkańców Brzezinki stawek ten nie istniał przed 1940 r., a więc przed budową w jego pobliżu krematoriów. Jego kształt przypomina, jakby lej po wybucha ciężkiej bomby. Głębokość jego nie jest dokładnie znana lecz przypuszczalnie wynosi około 5 - 6 m. Istnieje uzasadnione przypuszczenie, że lej ten, który później wypełniły wody opadowe i podskórne, powstał w wyniku wybierania żwiru potrzebnego do wyrobu betonu przy budowie fundamentów i posadzek w krematorium nr IV i V.

W celu zamaskowania tych obiektów i utrzymania w najściślejszej tajemnicy wydarzeń na tym terenie, otoczono go wiklinowymi, wysokimi na około 3 m wałami (notatka z 17.6.1944 r., nr 8580/44 „Tarnung der Krema durch Rohmatten"). Natomiast w piśmie kierownika Zentralbauleitung Bischoffa (39533/43/Kam/J.) z 6 listopada 1943 r. - do kierownika gospodarki rolnej (Landwirtschaft) Sturmbannführera Caesara, złożone jest zamówienie na sześćset różnych gatunków drzewek (do około 3 - 5 m wysokości) oraz tysiąc różnego rodzaju krzewów, które są niezbędne dla otoczenia krematorium nr II i III pasem zieleni w celu naturalnego ich osłonięcia („mit einem Grüngürtel als natürlichen Abschluss").

Rozsiewanie popiołów po spalonych zwłokach na polach, wywózka i topienie tych popiołów w stawkach oraz rzekach lub zasypywanie do dołów spaleniskowych, a następnie okrywanie ich darnią, miało na celu głównie utrzymanie w tajemnicy ludobójstwa i jego rozmiarów, jak również świadczy o rozmyślnym działaniu i premedytacji, zmierzającej do ukrycia śladów zbrodni.

Temu samemu celowi służyła także zaplanowana akcja fizycznej likwidacji wszystkich więźniów jako niebezpiecznych świadków zbrodni, popełnionych przez załogę obozu oraz planowane zniszczenie wszystkich urządzeń obozowych, a następnie splantowania tego terenu (plan Molla). Te zbrodnicze zamiary mogły być zrealizowane tylko częściowo (zburzenie bądź spalenie krematoriów w Brzezince), gdyż żelazobetonowe krematoria nr II i III, ze względów technicznych, uniemożliwiały ich całkowite zniszczenie. Rozległy obszar, tak pod względem przestrzeni, jak i wyrafinowanych, a równocześnie brutalnych i z cynizmem popełnionych zbrodni, uniemożliwiał pełne zatarcie ich śladów.

Techniczno-fizyczne działania w tym kierunku, fałszowanie i oznaczanie kryptonimami dokumentacji obozowej (fikcyjne świadectwa chorób, zgonu, używanie „niewinnych" określeń w postaci np. Leichenkeller, zamiast komora gazowa), mimo systematycznie zaplanowanej akcji niszczenia (od września 1944 r., z późniejszym poleceniem w grudniu 1944 r. i styczniu 1945 r.), podpalenia magazynów z nagromadzonymi w nich utensyliami (odzież, szczotki, okulary, włosy itp.), idącymi w dziesiątki tysięcy sztuk – nie zdołały zatrzeć dowodów przebiegu i rozmiarów zbrodni.

Od 10 maja 1945 r. do 26 września 1946 r. prowadzone były przez sędziego śledczego Jana Sehna (członka Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce), w trybie polskiego Kodeksu Postępowania Karnego, oględziny terenu KL Auschwitz-Birkenau oraz analiza obozowych

dokumentów, mająca na celu dokonanie ustaleń, jakie istniały w tym obozie urządzenia do masowego zabijania ludzi oraz zacierania śladów tych zbrodni.

Stwierdzono, że na badanym terenie znajdują się resztki takich urządzeń, ruiny i ślady pięciu krematoriów, dwa zespoły prowizorycznych dołów do spalania zwłok, pięciu stałych oraz dwóch prowizorycznych komór do zabijania ludzi przy użyciu gazów trujących.

Równocześnie wśród planów Zentralbauleitung der Waffen SS odnaleziono dokumenty, świadczące o projektowanej budowie szóstego krematorium, które w piśmie firmy „J.A. Topf und Söhne" w Erfurcie z 5 marca 1943 r. oznaczano jako: „grosser Ring-Einäscherungs-Ofen", względnie: „offene Verbrennungskammer" lub „offene Verbrennungsstätte" (pismo z 12 lutego 1943 r.). Terenowa lokalizacja komór gazowych i krematoriów oraz dołów do spalania zwłok uwzględniała ich budowę w miejscach ustronnych, na uboczu obozu, wykorzystując dla ich zasłonięcia drzewa i lasy. W sprzeczności i z pogwałceniem przepisów o budowie i eksploatacji krematoriów (Dziennik Urzędowy Rzeszy I z 15 maja 1934 r., str. 380) oraz rozporządzenia wykonawczego z 26 czerwca 1934 r. (Dz. U. Rzeszy I, str. 519):

1. krematoria oświęcimskie przypominały swym wewnętrznym wyglądem piece piekarnicze, cegielniane lub inne piece fabryczne względnie przemysłowe. Formę tę przejęto z innych obozów koncentracyjnych, np. z Sachsenhausen;
2. krematoria oświęcimskie posiadały piece o wielu retortach (muflach), obliczonych na pomieszczenie i jednoczesne spalenie w jednej retorcie kilku zwłok, co zwiększało wydajność tych pieców kilkakrotnie w stosunku do normalnych krematoriów pogrzebowych;
3. w piecach tych spalano równocześnie najczęściej po pięć zwłok w jednej retorcie i nie stosowano żadnych środków w celu zapobieżenia pomieszania się popiołów z różnych zwłok. Popioły usuwano z popielnika na jeden, wspólny stos dla popiołów, wszystkich retort i pieców danego krematorium;
4. popioły ze spalonych zwłok zakopywano początkowo w dołach i zasypywano nimi bagniska w okolicy wioski Harmęże, a później topiono w rzekach - Wiśle i Sole, dokąd również wywożono popioły z dołów (w zachodniej części Brzezinki);
5. w tej właśnie okolicy (patrz powyżej), po wysiedleniu ludności wiejskiej - chaty Harmaty i Wiechaja przerobiono na komory gazowe, nazywane w korespondencji obozu „bunkier nr 1" i „bunkier nr 2". Przy tych bunkrach wybudowano kilka baraków (2 do 3), służących jako rozbieralnie dla skierowanych na zagładę ludzi;
6. z wymienionych bunkrów zwłoki usuwano, przewożąc je lorami do wykopanych dołów celem zakopania, a później spalenia;
7. po wybudowaniu krematoriów nr II-V na wiosnę 1943 r., obydwa bunkry unieruchomiono, a doły zasypano. Bunkier nr 1 rozebrano, a bunkier nr 2 zachowano;

8. od maja 1944 r. do obozu w Brzezince przywożono wielkie transporty (przede wszystkim czterysta tysięcy Żydów z Węgier) i krematoria nie mogły nadążyć ze spalaniem zwłok zagazowanych. Wobec tego wykopano sześć olbrzymich dołów i uruchomiono ponownie komorę gazową bunkra nr 2;
9. zwłoki przewożono lorami do dołów, na dnie których układano najpierw grube drewno, na nim coraz drobniejsze polana, a wreszcie suche gałęzie. Na ten podkład wrzucano zwłoki;
10. po przygotowaniu takiego stosu esesman (najczęściej Otto Moll) polewał zwłoki w czterech narożnikach naftą (ewentualnie metanolem) i podpalał;
11. po spaleniu zwłok popioły z dołów wywożono samochodami do Soły. Przy wyładowywaniu popiołów z samochodu rozsiewano je łopatami po wodzie, by popiół nie osiadał w miejscu wyładunku. Miejsce to następnie starannie zamiatano.

Po dokładnych oględzinach przesłuchano wielu byłych więźniów, świadków zbrodni i jej przebiegu – w szczególności Henryka Taubera i Szlamy Dragona, którzy byli zatrudnieni w Sonderkommando, a więc w drużynie roboczej, której członkowie mieli możność dokładnej obserwacji tych wydarzeń. Więźniowie ci, jako tzw. Geheimnisträger byli zabijani co pewien okres czasu, szczególnie po większych akcjach zagłady Żydów. Tylko nielicznym udało się zbiec w czasie ewakuacji obozu. Pięciu Polaków zatrudnionych w Sonderkommando przeniesiono 5 stycznia 1945 r. do KL Mauthausen, tam osadzono ich w areszcie obozowym, a w dniu 3 kwietnia 1945 r. rozstrzelano w budynku krematoryjnym.

Obszerny materiał dokonanego w KL Auschwitz ludobójstwa znajduje się w wielu aktach procesowych przeciwko esesmanom z załogi tego obozu, a przede wszystkim w procesach toczących się w Polsce przed Najwyższym Trybunałem Narodowym, a to:

1. długoletniemu komendantowi obozu Rudolfowi Hössowi; w Warszawie;
2. czterdziestu członkom załogi SS – (Liebehenschel i inni) w Krakowie oraz w licznych procesach przed sądami okręgowymi w Polsce.

Z procesów, które toczyły się po wojnie w Niemieckiej Republice Federalnej wymienić należy przede wszystkim proces przeciwko adiutantowi komendanta obozu Mulce (Sąd Przysięgłych we Frankfurcie nad Menem), a w Niemieckiej Republice Demokratycznej przeciwko lekarzowi SS Horstowi Fischerowi (Sąd Najwyższy w Berlinie). Dokonane w tych procesach ustalenia uwypukliły nieludzką, tragiczną historię tego obozu oraz przebieg zagłady setek tysięcy Żydów oraz dziesiątków tysięcy Polaków, Cyganów i jeńców sowieckich, a także obywateli innych krajów europejskich okupowanych przez hitlerowców.

* * *

Ustawą z 1947 r. na terenie byłego KL Auschwitz powołano do życia Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu jako Pomnik Męczeństwa Narodów. Wśród wielu zadań tego Muzeum znajduje się troska o zachowanie tego terenu wraz ze znajdującymi się na nich obiektami.

Realizując te zadania Muzeum Auschwitz-Birkenau zleciło w 1965 r. – przedsiębiorstwu Specjalistycznemu Górnictwa Surowców Chemicznych „Hydrokop" w Krakowie – opracowanie ekspertyzy terenów, na których znajdowały się w latach 1942 - 1944 doły i stosy spaleniskowe. Badany obszar, szczególnie w części zachodniej i północno-zachodniej został naniesiony na planach sytuacyjno-wysokościowych w skali 1 : 500 z naniesionymi konturami zalegania szczątków prochów po spalonych ciałach ludzkich. Dla wykonania tego planu przeprowadzono ogółem trzysta otworów (wierceń), rozmieszczonych w czterech rejonach, oznakowanych na mapach literami A,B,C,D. Opierając się na ustaleniach historycznych, dotyczących KL Auschwitz-Birkenau, starano się w zależności od wyników przeprowadzonych wierceń ustalić przybliżony teren oraz wielkość dołów i stosów spaleniskowych, które władze obozowe pod koniec 1944 r. starały się zasypać, obłożyć darnią a na splantowanym terenie posadzić drzewka. Do tego celu władze obozowe utworzyły specjalną drużynę roboczą (Abbruch-kommando lub Gehölz-Abbruchkommando).

W okresie prowadzonych badań lokalizacja dawnych rowów (dołów), zwanych stosami spaleniskowymi, zaznaczała się już niedokładnie w morfologii terenu.

Drugim tematem badań, prowadzonych w 1965 r., było uzyskanie danych dotyczących wykształcenia podłoża stosów spaleniskowych. W celu ustalenia metody badań oraz ustalenia siatki (gęstości) otworów uznano, że w miejscach, w których wyróżniały się morfologicznie ślady zarysów rowów, należy otwory wykonywać w środku rowów i po ich bokach. Tam gdzie zarysów nie można było dostrzec, dokonywano otworów (wierceń) w siatce o bokach 40 m, a na terenie tzw. grobów jeńców radzieckich - w rzędach co 20 m, stosując pięciometrową odległość między otworami. W okolicy rowów odległość miedzy otworami wynosiła od 3 do 5 m. W wyniku tych ustaleń wykonano otwory w rejonach : A - 74, E - 122, C - 67, D - 37. Badaniami nie objęto stawku koło krematorium nr IV, małych dołów spaleniskowych (przylegających do krematoriów nr II i III), gdyż w sposób optyczny i manualny stwierdzono, że znajdują się w nich szczątki spopielonych zwłok ludzkich. Wśród trzystu wykonanych wierceń - stwierdzono występowanie szczątków spalonych zwłok ludzkich (popioły, kości) oraz ślady spalania (nadpalone drewno) w czterdziestu dwóch otworach. Odstąpiono od zbadania możliwości występowania szczątków popiołów, bądź śladów spalania. Linią przerywaną zaznaczono na mapie granice występowania szczątków ludzkich.
Obok prochów ludzkich i kości wraz ze spalonym drewnem, spotykano glinę oraz pył piaszczysty (czasem z włosami), niekiedy łącznie z prochami oraz spalonym drewnem.

Obecność włosów wskazywałyby na wtórne wymieszanie materiału ze stosów z nie spalonymi odpadami lub bezpośrednie składowanie tych odpadów w przypadkowo lokalizowanych dołach. To przypuszczenie znajduje swoje uzasadnienie w tym, że podczas akcji zacierania śladów nastąpiło przemieszanie ziemi. Występowanie różnych odpadów (np. łyżki, widelce, okulary) tłumaczyć należy teraz tym, że świadkowie (więźniowie Sonderkommando) w swoich zeznaniach mówią o istnieniu „śmietników", na które składowano różne przedmioty, np. butelki, pudełka po lekarstwach, po paście do butów lub zębów itp.

Otwory, w których stwierdzono występowanie resztek ludzkich są przeważnie rozmieszczone nieregularnie na całym terenie, a w rejonie B są gęściej zgrupowane. Miąższość szczątków ludzkich waha się od 0,2 - 3,8 m z przewagą 1,0 - 2,0 m. Minimalna głębokość występowania popiołów wynosi 0,2 m a maksymalna 4,5 m. Średnio popioły występują w przedziale 1,0 - 3,0 m pod powierzchnią terenu. Ślady popiołów występują przeważnie w glinie lub glinie zapiaszczonej, a sporadycznie w piasku oraz w żwirze.

Przeprowadzone badania nie stwierdziły ciągłego występowania szczątków ludzkich lub śladów spalania. Szczątki ludzkie występują nierównomiernie w formie nieregularnych dołów na badanym obszarze. Ich miejsca określono konturami. Najczęściej szczątki ludzkie są nierównomiernie i przypadkowo wymieszane z gruntami spoistymi, czasem z piaskiem lub żwirem. Poniżej głębokości 1,5-2,0 m (poniżej poziomu terenu), liczyć się należy z możliwością dopływu wód gruntowych.

* * *

Podczas toczącego się śledztwa prowadzonego przez prokuraturę przy Sądzie Krajowym we Frankfurcie nad Menem przeciwko zbrodniarzom oświęcimskim (proces Mulki i innych), przyjechał do Polski w lipcu 1963 r. sędzia śledczy dr Heinz Düx. W archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu zapoznał się on z obszernym materiałem archiwalnym, dotyczącym historii KL Auschwitz, ale również bardzo dokładnie zwiedził tereny byłego obozu i jego urządzenia. Po powrocie do Frankfurtu, według jego słów i zachowania się, oświęcimski „genius loci" utwierdził go w przekonaniu, że prawda o tym obozie, w którą wierzył, jest prawdą obiektywną, utrwaloną w rzeczywistym stanie badanej ziemi oświęcimskiej.

Ziemia ta przemówiła do niego swoim tragicznym językiem, gdy na stosach spaleniskowych w Brzezince wraz z niepozornym źdźbłem sitowia, wyrwał z niej niedopaloną kość ludzką. Oświadczył wówczas, że wiedzę zdobytą w czasie pobytu w Oświęcimiu wykorzysta w śledztwach przeciwko zbrodniarzom SS z tego obozu, a następnie przekaże sądowi, gdy – zgodnie z niemieckim prawem - będzie przesłuchiwany jako świadek na rozprawie.

Już podczas toczącego się procesu, gdy Sąd Przysięgłych we Frankfurcie rozważał wniosek o przeprowadzenie wizji lokalnej w Oświęcimiu i czy taka wizja jest w ogóle celowa *„ze względu na znamiona czasu, które*

wrosły w ziemię Oświęcimia" – postanowiono przesłuchać sędziego śledczego Düxa, który zeznawał 16 października 1964 r., oświadczając, że – o ile sąd ma jeszcze wątpliwości co do okoliczności zbrodni popełnionych przez oskarżonych – to wizja lokalna może być bardzo przydatna. Nawiązując do tych myśli – wydaje się, że przeprowadzone badania terenu stosów spaleniskowych, dostarczyły ponownie dowodów świadczących obiektywnie o rozmiarach dokonanej na tym terenie zbrodni. Dla zrozumienia wartości wyników tych badań należy, choćby pokrótce poznać historyczne wydarzenia, jakie związane były z ludobójczym programem eksterminacji, przede wszystkim Żydów, realizowanym na tym terenie. Te wydarzenia, mimo przez cały okres istnienia obozu trwającej realizacji zacierania ich śladów, nie uległy całkowitemu unicestwieniu. Faktem jest, że wyniki tych badań nie mogą pretendować do wyciągania wniosków dotyczących liczby zgładzonych ludzi. Podstawą do takich obliczeń mogą być jedynie dokumenty. Ustalenia dokonane w wyniku przeprowadzonych wierceń stanowią jedynie dowód świadczący o wielkości tych zbrodni, popełnianych z pełną premedytacją oraz zaplanowanym od samego początku działaniem dążącym do usunięcia wszelkich śladów realizowanego w KL Auschwitz-Birkenau ludobójstwa.

Źródła

Archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu:
- akta procesu Rudolfa Hössa,
- akta procesu załogi KL Auschwitz,
- Russisches Kriegsgefangenenlager Auschwitz/Totenbuch,
- książka kostnicy z okresu od 7.10.1941 r. do 31.8.1943 r.,
- Stärkebuch,
- Sterbebuch,
- Zentralbauleitung der Waffen SS in Auschwitz,
- ekspertyza przedsiębiorstwa „Hydrokop" w Krakowie z 1965 r.,
- relacje i wspomnienia byłych więźniów KL Auschwitz,
- wyrok w procesie Mulki i innych (proces we Frankfurcie),
- wyrok w procesie Königa (proces w Siegen).

Opracowania i wspomnienia

- Arendt Hannach, Eichmann in Jerusalem. München 1964.
- Baumann Hermann, Zynische Zahlenspiele. Allgemeine Jüdische Wochenzeitung, (Bonn) 1990 nr 30.
- Braham Randolp L., The Destructions of Hungarian Jewry. New York 1963.
- Brandhuber Jerzy Adam, Jeńcy radzieccy w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu. „Zeszyty Oświęcimskie" 1960 nr 4.
- Bullock Alan, Hitler. Studium tyranii. Warszawa 1970.
- Conway John S., Frühe Augenzeugen-berichte aus Auschwitz - Glaubwürdigkeit und Wirkungs-geschichte. Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte 1979 Heft 2.
- Czech Danuta, Kalendarium wydarzeń w KL Auschwitz. Oświęcim 1992 r.
- Eisenbach Artur, Hitlerowska polityka zagłady Żydów. Warszawa 1961.

- Eksterminacja Żydów na ziemiach polskich w okresie okupacji hitlerowskiej. Zbiór dokumentów. Zebrali i opracowali : T. Berenstein, A. Eisenbach, A. Rutkowski. Warszawa 1957.
- Gilbert Martin, Atlas o f the Holocaust. London 1982.
- Hilberg Raul, Die Vernichtung der europäischen Juden. Die Gesamtgeschichte des Holocaust. Berlin 1982.
- Konieczny Alfred, Uwagi o początkach obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. „Zeszyty Oświęcimskie" 1970 nr 12.
- Langbein Hermann, Menschen in Auschwitz. Wien 1972.
- Lichtenstein Heiner, Mit der Reichsbahn in den Tod. Massen Transporte in den Holocaust. Kö1n 1985.
- Madajczyk Czesław, Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce. Warszawa 1970.
- Schnabel Reimund, Macht ohne Morał. Eine Dokumentation über die SS. Frankfurt 1957.
- Smoleń Kazimierz, Karanie zbrodniarzy oświęcimskich, w: Oświęcim hitlerowski obóz masowej zagłady. Warszawa 1977.
- Smoleń Kazimierz, Obóz koncentracyjny Auschwitz, w: Wybrane zagadnienia z historii KL Auschwitz. Oświęcim 1975.
- Strzelecka Irena, Pierwsi Polacy w KL Auschwitz. „Zeszyty Oświęcimskie" 1983 nr 18.
- Strzelecki Andrzej, Ewakuacja, likwidacja i wyzwolenie KL Auschwitz. Oświęcim 1982.
- Schreiberinnen des Todes. Dokumentiert von Lorę Shelley. Bielefeld 1992.
- Wellers Georges, Essai de determination du nombre de morts au camp d'Auschwitz. „Le Monde Juif " (Paris) 1983 nr 112.
- Wspomnienia Pery Broada SS-mana z oddziału politycznego w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu. „Zeszyty Oświęcimskie" 1965 nr 9.
- Wspomnienia Rudolfa Hössa komendanta obozu oświęcimskiego. Warszawa 1965.
- Wśród koszmarnej zbrodni. Rękopisy więźniów Sonderkommando odnalezione w Oświęcimiu. „Zeszyty Oświęcimskie" 1971 nr 2 (specjalny).

* * *

Przed przystąpieniem do zasadniczej części – słownika biograficznego, składam wyjątkowo serdeczne wyrazy wdzięczności kierownikowi Archiwum KL Auschwitz-Birkenau Wojciechowi Płosa. To dzięki Niemu, kolejno publikowane biogramy poddane zostały merytorycznej korekcie – porównano autentyczność moich informacji z ocalałymi kartotekami z APMA-B. Daje to gwarancję, że publikowane w słowniku dane nie są przekłamane, że odzwierciedlają fakty z dokumentów APMA-B, nadając im charakter wartości historycznej. Składam więc Panu Wojciechowi bardzo serdeczne podziękowania za okazywaną mi pomoc w utrwalaniu pamięci o byłych więźniach obozów koncentracyjnych.

Kolejną osobą, której w tak oficjalny sposób wyrażam wdzięczność, to pracownik naukowy Muzeum dr Adam Cyra. To Jego inspiracji zawdzięczam,

że w moim dorobku jest to już siudma książka, nie wymieniając mniejszych opracowań.

Dziękuję:

- dr Łucji Ginko - dyrektor Wydziału Kultury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach
- Iwonie Purzyckiej – dyrektor Muzeum w Bielsku-Białej,
- Teresie Świebockiej – wicedyrektor Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

za okazaną mi wyjątkową i konkretną pomoc w realizacji pasji utrwalania pamęci o ofiarach hitlerowskiego ludobójstwa.

Dziękuję Lidii Sztwiorok – byłej Dyrektor Szkoły Podstawowej w Świętoszówce, za pomoc przy uzupełnianiu biogramów byłych więźniów z okolic Jasienicy, Jaworza, Grodźca Śl., Świętoszówki. Dziękuję członkom Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza: Leszkowi Mroczko, Eugenii Iskrzyckiej, Annie Mrzyk-Łuczyńskiej, Marii Głuc-Mrzyk, Bronisławowi Hessowi.

Odnosząc się jeszcze do sposobu przypisania w sensie terytorialnym poszczególnych osób - wyjaśnieniam. Kierowałem się ustalaniem przynależności danej osoby na podstawie zdobytych informacji o miejscu urodzenia lub zamieszkiwania. Nie byłem niestety w stanie ustalic czy osoba urodzona lub zamieszkała w Komorowicach – powinna mieć dokładniejsze rozróznienie: Komorowice Śląskie czy Komorowice Krakowskie. To samo dotyczy i innych miejscowości np. Porąbki, Bystrej, Międzybrodzia itd. – za co najmocniej przepraszam. Przynależność administracyjna poszczególnych miejscowości często ulegała zmianie. Inna była przed 1939 r., w okresie okupacji hitlerowskiej, a jeszcze inna po 1945 r. (nawet kilkakrotnie się zmieniająca). Stąd zastosowałem taki sposób zapisu o przynależności do konkretnych miejscowości według nazwy a nie według przynależności do danej jednostki administracyjnej wyższego szczebla - do miejscowości wiodącej administracyjnie.

I ..., ostatnia uwaga dla czytelników uczulonych na błędy ortograficzne. Z pełną świadomością używam nazwy „gestapo” z małej litery. Okazuję w ten sposób moją manifestację pogardy wobec tak znienawidzonego hitlerowskiego aparatu terroru i reprasji. Jedynym wyjątkiem jest, gdy rozpoczynam tym słowem zdanie i wówczas z konieczności używam tej nazwy „z dużej litery”.

REQUIEM

Śmierć was zabrała w dalekich obozach
Na wiekuisty w zaświatach spoczynek
A Polska – Sancta Mater Dolorosa –
Płacze za wami w boleści matczynej.

Nad waszą trumną, nad urną popiołów,
Co dla nas, żywych, relikwią są świętą,
Rozbrzmiewa korne Requiem aniołów
W hołdzie przed waszą męską niepojętością.

Za dni gehenny, za bezmiar cierpienia,
Odpuść im, Chryste, wszelką przewinę
I obdarz łaską wiecznego zbawienia:
Requiem aeternam dona eis, Domine!

Niech ciężar Krzyża, pod którym padali,
Wstrząśnie Twym sercem, Jezu z Galilei!
Patrz – cały naród gromnice im pali:
Et lux perpetua luceat eis.

(Włodzimierz Wnuk: Byłem z wami)

W przypływie głębokiego rozżalenia, zadaję to samo pytanie jakie wyrywało się do Boga z serca papieża Benedykta XVI – gdy przybył do Miejsca Pamięci Auschwitz-Birkenau: *Panie, dlaczego milczałeś?* [.....].

Jerzy Klistała.

Słownik biograficzny

1505 biogramów wraz z biogramami z Suplementu

ADAMASZEK STEFANIA ANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 27145.

Urodzona 4.10.1914 r. w Lipniku, pow. bielski, córka Franciszka i Elżbiety z d. Grygierczyk, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej Dzięgielowie pow. cieszyński. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 14.12.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 27145. Zginęła **1.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 11986/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:15, określenie przyczyny zgonu to: „Akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1155; APMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 1484.

ADAMCZYK ADOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Oranienburg.

Urodzony 17.06.1886 r. w Skoczowie. Szkołę Powszechną ukończył w Skoczowie, a następnie uczęszczał do Seminarium Nauczycielskigo w Cieszynie - ukończył je w 1918 r. Pierwszą posadę nauczyciela obiął w szkole w Kiczycach, a po jakimś czasie przeniesiony został do szkoły w Nałężu. Po dwuletnim stażu pracy, w 1920 r. został kierownikiem Szkoły Powszechnej w Świętoszówce.

W obawie przed zbliżającymi się działaniami wojennymi uciekł w kierunku Krakowa. Powróciwszy jednak w rodzinne strony, został aresztowany 13.12.1939 r. wraz z małżenstwem Dziurkiewiczów i księdzem K. Masnym. Wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do KL Oranienburg. Mimo ciężkich przeżyć obozowych, powrócił w 1945 r., zamieszkał w Grodzcu i objął posadę kierownika miejscowej szkoły.

Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170; Informacja L. Sztwiorok.

ADAMCZYK ADOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, były wicestarosta bielski. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany, a

następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau. Odzyskał wolność – zwolniony z obozu w 1941 r.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

ADAMCZYK FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok ze Świętoszówki.

ADAMCZYK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec, uciekł z tych robót lecz powróciwszy do Straconki został schwytany przez policję (w 1941 r.), przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przesłany do KL Auschwitz, gdzie **zginął** – nieznana data śmierci.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 64.

ADAMCZYK WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau.
Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau. Odzyskał wolność – zwolniony z obozu w 1941 r.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

ADAMCZYK WŁADYSŁAW,
Więzień obozu jenieckiego.
Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, płk. WP - dowódca 201 PPRezerw. Zmobilizowany w ostatnich dniach sierpnia 1939 r., brał udział w kampanii wrześniowej. Dostał się do niemieckiej niewoli, internowany do różnych oflagów – gdzie przebywał do wyzwolenia w 1945 r.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 60

ADAMEK JÓZEF,
Więzień Polenlagru nr 32 Oderberg.
Urodzony 12.11.1925 r. w Pewel Wielkiej gmina Jeleśna, pow. żywiecki, syn Wincentego i Marii z d. Ormaniec, zamieszkały w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej tj. 17.05.1942 r. wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa wraz z rodzicami i wysłany do Polenlagru nr 32 Oderberg-Bogumin. Tam przebywał do 20.10.1942 r. i następnie wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec – do Luben, gdzie przebywał do lutego 1945 r.

Bibliografia: deklaracja członkowska Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

ADAMIEC ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1905 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski, zamieszkały w Kaniowie pow. bielski, stolarz z zawodu. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie **17.04.1942 r.** zginął przez ścięcie na gilotynie.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 33.

ADAMSKI ?,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Mieszkaniec Komorowic Krakowskich pow. bialski, adwokat. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, osadzono na krótko w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Mauthausen. Odzyskał wolność - zwolniony z obozu.

Bibliografia: Informacja krewnej - J. Szczypka.

ADAMSKI FRANCISZEK,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen nr 6604.

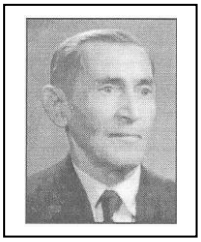

Urodzony 15.05.1893 r. w Janowicach pow. Bielski, syn Franciszka i Ewy z d. Bojdys. Po ukończeniu Polskiej Szkoły Ludowej, uczęszczał do Gimnazjum TSL w Cieszynie, skąd przeniósł się do Seminarium Nauczycielskiego TSL w Białej. Po egzaminie dojrzałości w 1912 r., pierwszą pracę rozpoczął w pow. mieleckim. Po wybuchu pierwszej wojny światowej, w 1914 r. zgłosił się ochotniczo do Legionów Polskich.

W 1915 r. dostał się do rosyjskiej niewoli - internowany w miejscowości Damica na Ukrainie. Z niewoli wrócił w 1918 r. i został aresztowany przez władze austriackie pod zarzutem działalności rewolucyjnej (osadzony na 3 miesiące w więzieniu w Krakowie). Po zwolnieniu – wrócił do rodzinnych Janowic i tam podjął pracę w szkolnictwie. Następnie, pracował jako nauczyciel w Straconce, zaś w 1919 r. w woj. poznańskim. W 1920 r. zgłosił się na ochotnika do Wojska Polskiego, a po demobilizacji podjął ponownie pracę w szkolnictwie. We wrześniu 1939 r. ewakuowany na wschód – powrócił z tułaczki do Janowic. Aresztowany 23.04.1940 r. przez gestapo, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen-Gusen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 6604. W wyniku skutecznych zabiegów żony, 27.03.1941 r. zwolniony do domu. Od 1952 r. osiedlił się na stałe w Bielsku-Białej. Zmarł 23.01.1988 r.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarze rzymskokatolickie w Białej,* Bielsko-Biała 1999 r., s. 63-64.

ADAMUS JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 23670, nr E-679.
Urodzony 25.02.1925 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony został do KL Auschwitz, 4.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 23670. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego" nr E-679. Odzyskał wolność 30.01.1943 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755.

ALT FRANCISZKA z d. NEUMANN,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 8.07.1899 r. w Bielsku, córka Ferdynanda i Reginy z d. Weiss, zamieszkała podczas okupacji hitlerowskiej w Żylinie – Słowacja. Aresztowana i w transporcie zbiorowym ze Słowacji przewieziona do KL Auschwitz, zginęła **2.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18053/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:30, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1155; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 51.

ALT KURT,
Więzień KL Auschwitz nr 37020.
Urodzony 15.04.1927 r. w Bielsku, syn Wilhelma i Franciszki z d. Neumann, zamieszkały w Cadca - Słowacja. Aresztowany i w transporcie zbiorowym Żydów ze Słowacji przesłany do KL Auschwitz, 22.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 37020. Zginął **2.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13548/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:20, określenie przyczyny zgonu to: „Sepsis bei Phlegmone" (ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 176, 1118; APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 48.

ANTONI FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.
Urodzony 2.09.1901 r. w Landeku pow. bielski, zamieszkały w Landeku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Zginął w tym więzieniu **15.07.1942 r.** Podana przyczyna zgonu: osłabienie serca.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera, s. 138.

ANTONIEWSKI ANTONI, pseud. „Gieniek",
Więzień KL Auschwitz, KL Buchenwald nr 100303.

Urodzony 16.01.1900 r. w Tarnowie, syn Macieja i Marii z d. Satlak. Do szkoły powszechnej i gimnazjum uczęszczał w Tarnowie. W 1918 r. zmobilizowany do wojska austriackiego, następnie służył w Wojsku Polskim.

Uczestniczył w 1921 r. w trzecim powstaniu śląskim. W latach trzydziestych osiadł na stałe w Białej. Pracował na Poczcie w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej, zaangażował się w działalność ruchu oporu – organizacji ZWZ, dowódca plutonu w kompanii por. Józefa Kowalika w Białej, a od 1941 r. zastępca d-cy 1 kompanii ZWZ w Białej, awansował do stopnia chorążego. Od 1940 r. kierował łącznością obwodu ZWZ, następnie od 1942 r. łącznością inspektoratu bielskiego AK – do września 1943 r.

Aresztowany w 1944 r., przesłany do KL Auschwitz, gdzie przebywał do końca funkcjonowania obozu. Uczestniczył w marszu ewakuacyjnej z Oświęcimia do Wodzisławia Śl. skąd koleją został przewieziony do KL Buchenwald, oznaczony w obozowej ewidencji jako więzień nr 100303. W czasie ewakuacji więźniów tego obozu, udała się jego ucieczka – przedostał się do wojsk amerykańskich. Powrócił do Bielska. Zmarł w 1972 r.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarze rzymskokatolickie w Białej,* Bielsko-Biała 1999 r., s. 65.

AUFRICHT GUSTAV ISRAEL,

Więzień KL Auschwitz nr 123101.

Urodzony 2.09.1896 r. w Bielsku, syn Wiktora i Berty z d. Kohn, mieszkał w okresie okupacji hitlerowskiej w Berlinie-Charlottenburgu. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z Niemiec przesłany do KL Auschwitz, 28.05.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 123101. Zginął **21.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36059/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:50, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche infolge allgemeiner Schwäche“ (osłabienie serca w następstwie ogólnego osłabienia).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 344; APMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 53.

AUFRICHT STELLA z d. MORGENSTEIN,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 12.02.1909 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Orłowej - Zaolzie. Aresztowana w czerwcu 1942 r. i w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, gdzie **zginęła** – prawdopodobnie w komorze gazowej – nieznana data śmierci.

Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 148; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

BABIŃSKI BRONISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 17.06.1888 r. w Kętach pow. oświęcimski, zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej,

osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Mauthausen-Gusen. Tam zginął **18.09.1940 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

BAGIER TADEUSZ,
Więzień KL Auschwitz nr E-305.

Urodzony 14.11.1923 r. w Janowicach pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-305, po jakimś czasie zmieniono mu numer obozowy na 21337. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Katowice 1998 r., s. 739; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

BAJTEK PAWEŁ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 149346.
Urodzony 23.10.1901 r. w Bystrej pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym z Katowic przesłany do KL Auschwitz, 9.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 149346. Odzyskał wolność 17.09.1943 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 395.

BAKALARZ JAN,
Więzień KL Auschwitz nr 62333.

Urodzony 26.03.1906 r. w Janowicach pow. bielski, zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 62333. Zginął **6.03.1943r.**
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

BAKOWSKI JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 7.01.1916 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Andrzeja i Franciszki z d. Jordanek, mieszkaniec Wilkowic. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, zginął **31.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1153/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:51, określenie przyczyny zgonu: „Exekutierung durch Erschießung" (egzekucja przez rozstrzelanie).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1151.

BALON LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1002.
Urodzony 23.08.1916 r. w Przybędzy pow. bielski, syn Adalberta i Antoniny z d. Lachota, mieszkaniec Aleksandrowic – obecnie dzielnicy Bielska-Białej. Po aresztowaniu, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony został do KL Auschwitz, 9.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1002. Zginął **9.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 945/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:15, określenie przyczyny zgonu: „Gesichtsrose" (róża).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 770; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 945

BANET WINCENTY,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2805.
Urodzony 5.02.1891 r. w Kozach pow. bialski, syn Marii z d. Iskierka, zamieszkały w Kozach. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, w czerwcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2805. Zginął **8.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18813/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:50, określenie przyczyny zgonu: „Bronchopneumonie" (zapalenie płuc i oskrzeli).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 851; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 807.

BAŃKOWSKI JAN, zakonnik,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 3558.
Urodzony w 1867 r. Wstąpił do zakonu w 1891 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 3558. Zginał **22.01.1941 r.**
Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945*, Warszawa 1978 r.

BARABASZ JAN ks.,
Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau nr 15116.

Urodzony 16.05.1873 r. w Ustroniu pow. cieszyński, święcenia kapłańskie przyjął 5.07.1898 r., kanonik, proboszcz parafii w Czechowicach. Aresztowany 8.09.1939 r. rano – po odprawionej mszy św. i wraz z grupą 60 osób przewieziony do areszcie gestapo w Bielsku. Stamtąd, 22.01.1940 r. przetransportowany do więzienia w Cieszynie. Zwolniony 1.04.1940 r. pod warunkiem pozostania w Cieszynie i zerwania wszelkiej łączności z duchowieństwem oraz zgłaszania się co trzy dni na gestapo. Ponownie aresztowany 28.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 15116. Zginął w tym obozie **21.06.1941 r.**

Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r. s. 69; Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 164-165, t. III; W APMA-B - w zachowanych dokumentach z KL Auschwitz nie figuruje.

BARANDOWSKI STEFAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 17.09.1910 r. w Łukawcu pow. rzeszowski, syn Kazimierza i Marii z d. Kuchciak, mieszkaniec Aleksandrowic – obecna dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony został do KL Auschwitz, zginął **14.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18569/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:19, określenie przyczyny zgonu: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 678; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 563.

BARAŃSKI WINCENTY,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen.

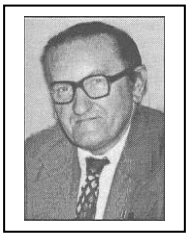

Urodzony 10.07.1882 r. w Krakowie, syn Teofila i Marii z d. Żukowska. Po maturze, studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wykonując różne prace w urzędach skarbowych, od 1911 r. podjął pracę w powiatowym Urzędzie skarbowym w Białej. W 1921 r. został naczelnikiem Wydziału, a następnie naczelnikiem Urzędu Skarbowego w Białej. W 1937 r. awansował na inspektora Ministerstwa Skarbu.

Był w latach dwudziestych wspaniałym społecznikiem, między innymi zaangażował się jako bardzo aktywny członek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół" – zostając jego prezesem w latach 1918-1919. Ze stanowiska inspektora Ministerstwa Skarbu przeszedł na emeryturę. W czasie okupacji hitlerowskiej, wyrzucony został wraz z rodziną z zajmowanego mieszkania, a 17.04.1940 r. aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau, stamtąd do KL Mauthausen. W 1942 r. wykupiony przez rodzinę – odzyskał wolność. Stan jego zdrowia był jednak tak zrujnowany że zmarł 17.12.1943 r.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarze rzymskokatolickie w Białej,* Bielsko-Biała 1999 r., s. 68-69.

BARCZYK KRYSTYNA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 40823, KL Ravensbrück.
Urodzona 1.10.1919 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowana 10.12.1941 r. i przez gestapo w Bielsku przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłana do KL Auschwitz, 13.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 40823. Następnie, prawdopodobnie po marszu ewakuacyjnym dostała się do KL Neustadt-Glewe, gdzie odzyskała wolność 2.05.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 550: Ankieta wypełniona przez K. Barczyk z dn 8.01.1966 r. (sygn. Mat./5475, nr inw. 149307).

BARTECZEK ALOJZY,
Żołnierz kampanii wrześniowej.
Urodzony 13.06.1900 r., zamieszkały początkowo w Lutyni Dolnej - Zaolzie, a następnie w Bielsku, absolwent gimnazjum w Orłowej - Zaolzie, urzędnik bankowy w Bielsku. Zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej w 1939 r. Dostał się do niemieckiej niewoli i przebywał w Oflagu do 1945 r. Tam ze względu na ciężkie warunki bytu, zachorował na płuca a po odzyskaniu wolności – po powrocie do domu, zmarł 8.10.1945 r. w Bielsku.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

BATLICZEK ANTONI,
Więzień KL Dachau nr 15714.
Urodzony 9.03.1884 r. w Ustroniu pow. cieszyński, robotnik, zamieszkały w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 15714. Zginął w tym obozie **5.01.1941 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. Słowo Polskie, s. 10; (Z SUPLEMENTU).

BARTOSZEK STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 141858, KL Flossenbürg.
Urodzony 16.05.1914 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku i następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 141858. Stamtąd, 14.09.1944 r. przeniesiony został do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 385.

BARUT ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 182779.
Urodzony 13.11.1919 r. w Godziszce k/Szczyrku pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku i następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 11.04.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 182779. Odzyskał wolność 14.07.1944 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 459.

BARWIŃSKI FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 4.02.1909 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Pauliny z d. Barwińska - bez stałego zamieszkania. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął w tym obozie **25.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17494/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:02, określenie przyczyny zgonu: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 653; APMA-B *Księga zgonów,* t. 12, s. 988.

BASILIDES JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz nr 11977.

Urodzony 5.05.1911 r. w Morawskiej Ostrawie, syn Józefa i Zofii. Po przeprowadzeniu się rodziców do Bielska, w tym mieście uczęszczał do szkoły powszechnej, gimnazjum, następnie studiował medycynę. Po otrzymaniu dyplomu lekarza w 1939 r., jako lekarz wojskowy uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Po powrocie z kampanii – osiadł w Krakowie. W okresie okupacji hitlerowskiej, zaangażował się w działalność ruchu oporu. Aresztowany przez zdradę na początku 1941 r. i z Krakowa w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 11977. Zmarł **9.06.1941 r.** - na zapalenie płuc.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 229.

BASTGEN LUCJAN,

Więzień w sowieckim obozie jenieckim.

Urodzony 4.07.1882 r. w Horodence w Galicji wsch., syn Romana i Matyldy z d. Chęcińska. Był uczniem gimnazjów w Krakowie, Lwowie - usuwany z nich m.in. za polską działalność konspiracyjną. W 1900 r. podjął studia prawnicze na Uniwersytecie we Lwowie, kończąc je w 1905 r. W 1909 r. pracował w Dyrekcji Kolei we Lwowie. W mieście tym m. in. związał się z lewicowym ruchem PPS i z rekomendacji tej organizacji przez pół roku (w 1905) pracował jako agitator w Łodzi. Brał udział w ulicznych akcjach bojowych, w przerzucie broni do Królestwa. Od października 1905 - październik 1906 r. odbył służbę wojskową w 11 Pułku Haubic Polowych we Lwowie, zostając ppor. Po wojsku rozpoczął karierę dziennikarską - publikując recenzje, felietony, reportarze. W 1909 r. podjął studia filozoficzne na uniwersytecie lwowskim, związał się jednocześnie z piłsudczykami. Studia filozoficzne ukończył w 1914 r., a w sierpniu został zmobilizowany do wojska austriackiego dostając się do niewoli rosyjskiej. Ranny, leczył się w okupowanym Lwowie - zdołał jednak uniknąć wywózki w głąb Rosji. 28.06.1915 r. wstąpił do Legionów Polskich - służył w 1 Pułku Artylerii (I i II bateria). Walczył w kampanii wołyńskiej w walkach nad Czeremoszem (26.07.1916 r.). W 1918 r. służył w stacji zbornej Polskiej

Siły Zbrojnej w Krakowie. 28.11 1918 r. internowany przez Austriaków. 24.10.1918 r. jako porucznik, w szeregach PSZ organizował obronę Borysławia i Drohobycza przed Ukraińcami. W Wojsku Polskim służył od 1919 r. - awansował na stopień kapitana (1.02.1920 r.). W październiku 1920 r. dowódca dyonu w 9 Pułku Artylerii Polowej, 4.07.1923 r. dowódca baterii, dywizjonu i kwatermistrz w 9 Pułku Artylerii Ciężkiej w Brześciu Litewskim i Siedlcach, awansował na majora oraz na dowódcę 1 dyonu Pociągów Pancernych w Jabłonnie. W 1928 r. w wyniku intrygi politycznej został przeniesiony w stan spoczynku. W 1931 r. został przez wojewodę krakowskiego mianowany komisarzem rządowym miasta Białej, gdzie dał się poznać jako wielki patriota i zwolennik polonizacji miasta, walczył także z miejscowymi socjalistami. We wrześniu 1939 r. pozostał bez przydziału, przenosząc się do rodziny w Łukowie gdzie spędził okupację. Od końca 1940 r. zaangażował się w ruchu oporu – oficer zwiadowczy ZWZ/AK. Latem 1944 r. uczestniczył w akcji „Burza" AK na Lubelszczyźnie, w rezultacie której został przymusowo wcielony do II Armii LWP. 11.09.1944 r. aresztowany przez NKWD pod zarzutem współpracy z Niemcami i organizacjami faszystowskimi, internowany w sowieckim obozie nr 168 w Mińsku Litewskim. Z obozu powrócił 20. 08.1945 r., wyjeżdżając z rodziną do Białej. Został dyrektorem upaństwowionej fabryki maszyn Edmunda Schmeji, radny MRN w Białej. wiceburmistrzem i wiceprezydentem Białej. Po likwidacji PPS, stał się członkiem SD, należał do TPPR i Zrzeszenia Prawników Polskich. Współpracował jako publicysta w Dzienniku Zachodnim, Kronice Beskidzkiej. Zmarł 9.05.1972 r. w Pszczynie. Posiadał m.in. odznaczenia: Odznakę „Orlęta", Krzyż Obrony Lwowa, Krzyż Walecznych (nadany 5-krotnie, w tym w 1921 r. trzykrotnie), Krzyż Niepodległości, Złoty Krzyż Zasługi RP, Krzyż Partyzancki.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 70-71.

BASZCZYŃSKI ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 14.08.1903 r. w Grodźcu Śl. pow. bielski, mieszkaniec Jasienicy. Aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym został przewieziony do KL Auschwitz. Tam zginął **19.03.1943 r.**

Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r.; Informacja L. Sztwiorok byłej Dyrektor Szkoły Podstawowej w Świętochówce.

BATEK FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22331.

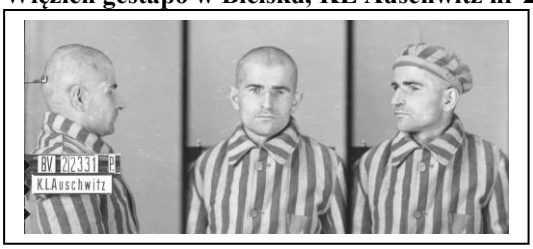

Urodzony 28.07.1905 r. w Gierałtowicach pow. wadowicki, syn Franciszka i Marii z d. Tobiczek, mieszkaniec Bielska. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd 23.10.1941 r. przesłany został w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 28.10.1941 r. zarejestrowany w ewidencji obozowej jako więzień nr 22331. Zginął **17.01.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 288/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:50, określenie przyczyny zgonu: „Freitod durch Erhängen" (samobójstwo przez powieszenie)

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 128; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 288.

BĄK HENRYK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 135770.

Mieszkaniec Bielska. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 6.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 135770. Od 26.03.1944 r. wypisany - prawdopodobnie przesłany do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 374.

BEDNORZ FRANCISZKA,

Więźniarka KL Majdanek.

Urodzona 25.02.1934 r. w Kamesznicy gmina Milówka, pow. żywiecki, córka Grzegorza i Karoliny z d. Talik, zamieszkała w Bielsku. Wysiedlona podczas okupacji hitlerowskiej wraz z rodzicami i przesłana do powiatu biłgorajskiego. Tam aresztowana 15.06.1943 r. w łapance urządzonej w wiosce w której przebywała i wywieziona do KL Majdanek, gdzie przebywała do 22.07.1944 r. Przeżyła – odzyskała wolność.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

BEKER WŁADYSŁAW, pseud. „Byliński",

Więzień oflagu VI E Dorsten, Dóssel, Liibben, Friesach.

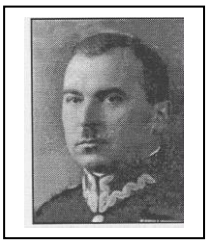

Urodzony 13.11.1891 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Adolfa i Karoliny z d. Drozd. Od 1903 r. uczeń gimnazjów w Bielsku, Wadowicach, Krakowie - gdzie w 1912 r. zdał egzamin dojrzałości. W tym samym roku założył drużynę Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół" w Bystrej pow. bielski. Natępnie, rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim, których jednak nie ukończył ze względu na wybuch wojny.

Od lutego 1915 r. powołany do armii austriackiej, walczył także na froncie rosyjskim i 9.06.1916 r. - dostał się do niewoli. 23.07.1918 r. wstąpił do 5 Dywizji Syberyjskiej w Samarze. Uczestniczy w odwrocie na Nowo-Nikołajewsk, by we wrześniu 1918 r. zostać emisariuszem WP w Polskim Komitecie Wojennym w Nikolsku Ussuryjskim i Harbinie. 23.05.1920 r.

ponownie przyjęty do WP - służy w 5 Dywizji Syberyjskiej. 28.08.1920 r. wyjechał do kraju, gdzie od 6.01.1921 r. otrzymał przydział jako porucznik do baonu 47 PP w Stryju (potem 6 PSP). W 1922 r. awansował na stopień kapitana. W listopadzie 1922 r. rozpoczął studia w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie, a po ich ukończniu uzyskał stopień kapitana dyplomowanego. 30.11.1933 r. został przeniesiony w stan spoczynku – został dyrektorem technicznym w fabryce w Kętach, zamieszkał w Białej Krakowskiej. Należał do OZN, a powołany do WP w sierpniu 1939 r., dostał się na terytorium Rumunii, gdzie został internowany w obozie wojskowym wraz z innymi polskimi oficerami. 8.02.1941 r. wydany Niemcom - osadzony w oflagu VI E Dorsten. Do 1945 r. zmieniał kilkakrotnie obozy jenieckie w Niemczech, przenosząc się kolejno do Dóssel, Liibben i Friesach. Po oswobodzeniu w 1945 r. został komendantem polskiego obozu repatriacyjnego w Magdeburgu, z którego ostatnim transportem powrócił do kraju i zamieszkał w Białej.
Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 72-73.

BERGAN GERDA,

Więźniarka – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzona 17.07.1933 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Czeskim Cieszynie. Aresztowana i przetransportowana do więzienia lub obozu koncentracyjnego którego nazwy nie udało się ustalić i tam **zginęła** – nieznana jest data i okoliczności śmierci tej więźniarki.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 48; (Z SUPLEMENTU).

BERGIER TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-305.

Urodzony 14.11.1923 r. w Janowicach gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbierowym przewieziony do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-305. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 739.

BESZ MARIAN,

Więzień KL Auschwitz.

Mieszkaniec Bielska, przyboczny II Drużyny Harcerskiej w Seminarium Nauczycielskim w Białej Krakowskiej. W czasie okupacji hitlerowskiej, zaangażowany w działalność ruchu oporu, za co 18.12.1940 r. został aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Tam zginął **w 1942 r.**
Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 31; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; W zachowanych dokumentach z KL Auschwitz nie figuruje.

BESZ STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7574.

Urodzony 5.06.1919 r. w Białej Krakowskiej, syn Stefana i Marii z d. Homa, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku i następnie w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7574. Zginął **2.01.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 19/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:50, określenie przyczyny zgonu to: „Lungentuberkulose" (gruźlica płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 65; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 19.

BETHALD JERZY,
Więzień KL Bergen-Belsen.
Działacz grupy przemysłowej w Bielsku oraz propagandzista. Aresztowany i prawdopodobnie poprzez przesyłanie do różnych więzień i obozów, dostał się do KL Bergen-Belsen, gdzie w niewyjaśnionych okolicznościach zginął **10.04.1945 r.**
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

BIELA BRONISŁAW,
Więzień obozu pracy przymusowej w Niemczech.
Urodzony 29.06.1917 r. w Chicago - USA, syn Tomasza i Antoniny, zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej wraz z bratem Edwardem skierowany przez Arbeitsamt do pracy przymusowej w Fabryce Mebli Giętych w Jasienicy, a w związku z odmową przyjęcia przez rodziców volkslisty – wysłany do obozu pracy w kopalni rudy żelaznej - do Niemiec (miejscowość Zalsgiter). Po jakimś czasie obaj bracia uciekli z tego obozu i powrócili do Jasienicy, podejmując ponownie pracę w Fabryce Mebli w Jasienicy. Gdy jednak gestapo otrzymało meldunek o ich ucieczce, przyszło aresztować Bronisława oraz Edwarda. Bronisław nie został aresztowany, gdyż był obłożnie chory - pozostał do końca okupacji w Jasienicy.
Bibliografia: Relacja F. Bieli w dniu 4.04.2008 r.

BIELA EDWARD,
Więzień obozów pracy przymusowej w Niemczech i Holandii.
Urodzony 21.12.1918 r. w Chicago, syn Tomasza i Antoniny, zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej wraz z bratem Bronisławem skierowany przez Arbeitsamt do pracy przymusowej w Fabryce

Mebli Giętych w Jasienicy, a w związku z odmową przyjęcia przez rodziców volkslisty – wysłany do obozu pracy w kopalni rudy żelaznej - do Niemiec (miejscowość Zalsgiter). Po jakimś czasie obaj bracia uciekli z tego obozu i powrócili do Jasienicy, podejmując ponownie pracę w Fabryce Mebli w Jasienicy. Gdy jednak gestapo otrzymało meldunek o ich ucieczce, przyszło aresztować Bronisława oraz Edwarda. Nie aresztowano jednak Bronislawa, ze względu na ciężki stan chorobowy. Edwarda przesłano ponownie do obozu pracy w Niemczech i Holandii, gdzie został wyzwolony przez wojska angielskie 5.05.1945 r. i powrócił do Jasienicy.
Bibliografia: Relacja F. Bieli w dniu 4.04.2008 r.

BIELA FRANCISZEK,
Więzień obozu pracy przymusowej w Niemczech i Holandii.
Urodzony 2.10.1923 r. w Jasienicy pow. bielski, syn Tomasza i Antoniny, zamieszkały w Jasienicy. Szkołę powszechną ukończył w Jasienicy. Następnie uczęszczał przez dwa lata do Szkoły Włókienniczej w Bielsku, lecz dalszą naukę przerwał wybuch wojny. W okresie okupacji hitlerowskiej skierowany przez Arbeitsamt do pracy w Fabryce Mebli Laryscha w Jaworzu, a w związku z odmową przyjęcia przez rodziców volkslisty – wysłany do obozu pracy do Nordenkam (północno zachodnia strona Niemiec) i Farel, zatrudniony przy pracach budowlanych – rozbudowa fabryki silników samolotowych. Po jakimś czasie przesłany do obozu pracy w Holandii – miejscowość Gromingen, gdzie zatrudniony był przy budowie schronów. Wyzwolony 5.05.1945 r. przez wojska angielskie – powrócił do Jasienicy.
Bibliografia: Relacja F. Bieli w dniu 4.04.2008 r.

BIELAK ANNA,
Więźniarka w obozie – nieznana nazwa.
Urodzona 12.05.1866 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowana w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i przesłana do obozu – którego nazwy nie udało się ustalić. Brak innych informacji o tej więźniarce.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* - lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

BIELAWKA ZOFIA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 32102.

Urodzona 28.03.1924 r. w Białej Krakowskiej, harcerka Drużyny Harcerskiej w Białej Krakowskiej i tam zamieszkała. Aresztowana i przetrzymana w

areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz. Zginęła w tym obozie **3.03.1943 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

BIELSKI ANTONI,
Więzień obozu Skrochovice.
Mieszkaniec Bielska. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. w okolicach grudnia 1939 r. i przesłany do obozu pracy w Skrochovicach k/Opawy - Czechy. Przeżył i wrócił do domu. Brak innych informacji o tym więźniu.
Bibliografia: Informacja rodziny do U.M. w Bielsku-Białej.

BIENIEK ALOJZY,
Zginał bez wieści na robotach przymusowych.
Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jednym z około 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam zginął bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

BIENIEK CZESŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 18.09.1924 r. w Mesznej gmina Wilkowice, pow.bielski, syn Wojciecha i Rozalii z d. Grygiel, zamieszkały w Mesznej. Aresztowany, na krótko osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął w tym obozie **22.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30896/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:46, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 695; APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 872.

BIERNOT STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, więzień obozu – nieznana nazwa.
Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Już w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.03.1940 r. aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do obozu koncentracyjnego, którego nazwy nie udało się ustalić. Po około pół roku odzyskał wolność – zwolniony z obozu.
Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24.

BIGOS JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

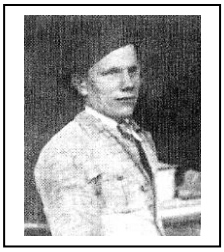

Urodzony 15.11.1914 r. w Bestwinie pow. bielski, syn Józefa i Honoraty z d. Faruga zamieszkały w Białej. Był łącznikiem AK z Komendą Obwodu w Żywcu. Bezpośrednią przyczyną jego aresztowania było skonfliktowanie z niemieckimi kolonistami. Aresztowany w połowie września 1943 r. (u dentysty w Bielsku –

zaskoczony, nie zdążył użyć broni, którą znaleziono przy nim podczas rewizji osobistej).

Gdy natomiast przesłuchiwano go w siedzibie gestapo, znaleziono przy nim kartkę z pseudonimami oraz adresem punktu kontaktowego w Żywcu-Zabłociu. Pseudonimy dotyczyły Michała Walaszka z Leśnej i Marii Piecuch pseud. „Marysia" z Leśnej (która znalazła się później w KL Auschwitz) oraz Michała Mrowca pseud. „Michał" (straconego w Gilowicach). Po wstępnym śledztwie w Bielsku, przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Z Mysłowic, przesłany do KL Auschwitz, i z wyroku sądu doraźnego z dnia 27.01.1944 r. – skazującym na śmierć, zginął **31.01.1944 r.** w publicznej egzekucji w Jeleśni.

Postscriptum: Skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz Waluś, Władysław Waluś). Wyrok wykonano **30.01.1944 r.**

Bekanntmachung

Die durch Standgerichtliches Urteil wegen Banditenverbrechen zum Tode verurteilten nachstehend aufgeführten Polen, polnischen Volkstums wurden am 31. Januar 1944 hingerichtet. Kr. Saybusch, öffentlich durch den Strang hingerichtet:

1. Gorny
2. Bigos
3. Dudek
4. Hamerlak
5. Konkol
6. Laszcak
7. Szczyglinski
8. Walus
9. Walus
10. Walus

Die Vorgenannten hatten sich konspirativ gemeinsam Organisationen angeschlossen, die in den Kreisen Saybusch und Bielitz die Urwesen trieben und die Bestehende deutsche und polnische Bevölkerung durch bestialische Überfälle terrorisierten und in Unruhe versetzten.

Derartige Gewalttaten polnischer Verbrecher werden rücksichtslos und mit aller gebotenen Schärfe geahndet werden.

Wer von dem Vorhaben einer gegen Deutsche oder Polen gerichteten verbrecherischen Tat oder von konspirativen Organisationen Kenntnis erlangt und nicht sofort Anzeige erstattet, bei mit den gleichen Maßnahmen zu rechnen wie der Täter selbst. Jeder muß sich darüber klar sein, daß er durch Nichtanzeige solcher Verbrechen sich selber und seiner Familie schadet. Wer dagegen deutschen Behörden gegenüber loyal seinen Pflichten nachkommt, kann ihres Schutzes sicher sein.

Kattowitz, den 31. Januar 1944.

Geheime Staatspolizei
Staatspolizeileitstelle Kattowitz

Obwieszczenie

Następujący Polacy skazani przez Sąd doraźny za napady bandyckie i posiadanie broni na karę śmierci zostali dnia 31. stycznia 1944 w jawnym publicznie za wykonany straceni:

1. Gorny
2. Bigos
3. Dudek
4. Hamerlak
5. Konkol
6. Laszcak
7. Szczyglinski
8. Walus
9. Walus
10. Walus

Wymienieni powyżej byli do polskich organizacji konspiracyjnych, które w powiatach Szybusch i Bielitz dokonywały napadów zbrojnych na polskich bandytów na polskiej ludności cywilnej i zastraszyli przez to terror i niepokój.

Tego rodzaju czyny gwałtowne polskich sprzedawczyk będą bezwzględnie Po wszelkich ostrzeżeń karane.

Kto w okolicznościach zamierzonych przeciwko Niemcom lub Polakom albo z konspiracyjnych organizacjach posiada wiadomości i nie zgłosi o tych zdrzychmiast dowiedzenia, musi się liczyć z tym samem środkiem, according jak sam sprawca. Każdy musi sobie zdać z tego sprawę, że przez niedoniesienia takich zbrodni sam sobie i swoją rodzinie szkodzi. Kto natomiast wobec niemieckich władz spełni swoje obowiązki, może być pewny ich obrony.

Kattowitz, dnia 31. stycznia 1944.

Tajna Policja Państwowa
Kattowitz

96

Bibliografia: W. Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach* Karta Groni 1989 r.; I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz.* Katowice 1998 r., s 701; Śl. Urząd Woj. w Katowicach, *Wykaz miejsc pamięci*; Informacja z Archiwum Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

BILIŃSKI FERDYNAND,

Więzień KL Neustadt, KL Mauthausen nr 137546.

Urodzony 3.01.1889 r. w Monasterzyskach - na południe od Tarnopola (obecnie: Ukraina). Ukończył prawo na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Po ukończeniu studiów podjął pracę jako kandydat notarialny w Przemyślu. Następnie od 1926 r. pracował w kancelarii notarialnej przy Sądzie Grodzkim w Strumieniu, a po jakimś czasie w Bielsku. Gdy wybuchnęła druga

wojna światowa, z najbliższą rodziną znalazł się w obozie dla uchodźców w Kiskulanchaza na Węgrzech, gdzie przebywał do końca 1944 r. Początkiem stycznia 1945 r. został aresztowany i z całą rodziną przewieziony specjalnym transportem do zbiorczego KL Wiener-Neustadt w Austrii, skąd po rozdzieleniu z najbliższymi został przetransportowany do KL Mauthausen, 7.03.1945 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 137546. Zginął w tym obozie **4.04.1945 r.**

Bibliografia: Zbiory dokumentów K. Wójtowicza; *Sonderfahndungsbuch Polen* (strona zarejestrowania 11B); K. Ochman, *Pomnik ofiar hitleryzmu w Strumieniu*, 1997, s. 8; (Z SUPLEMENTU).

BIŁKO RUDOLF,

Więzień gestapo w Cieszynie, w Bielsku.

Urodzony 1.10.1895 r. w Końskiej k/Trzyńca - Zaolzie, następnie od 1905 r. mieszkaniec Rychwałdu, a od 1919 r. zamieszkały w Bielsku (brat śp. prałata Leopolda Biłki). Nauczyciel technikum w Bielsku. Aresztowany 19.04.1940 r. (w Bielsku) razem z dr med. Józefem Wałachem – rodakiem z Łyżbic i przetransportowany do więzienia w Cieszynie, gdzie przebywał do 24.04.1940 r. Następnie, przewieziony do więzienia w Bielsku, a 28.04.1940 r. wypuszczony został na wolność.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

BINDA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 23666, nr E-675.

Urodzony 21.01.1919 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i po parodniowym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony został do KL Auschwitz, 4.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 23666. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie – na więźnia „wychowawczego" nr E-675. Odzyskał wolność 5.02.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755.

BINKIEWICZ CZESŁAW,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 18.07.1907 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski, syn Tomasza i Józefy z d. Kasibuczka. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **12.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 37118/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:01, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Katowice 1998 r., s. 1120; APMA-B *Księga zgonów*, t. 25, s. 1114; (Z SUPLEMENTU).

BIŃKOWSKI JAN, zakonnik,

Więzień gestapo w Bielsku, Sosnowcu, KL Dachau nr 3558.

Urodzony 22.02.1867 r. w Makowie - obecnie pow. suski, brat zakonny. Od okresu przedwojennego – także podczas okupacji hitlerowskiej przebywał w

klasztorze w Czechowicach i tam 10.04.1940 r. aresztowany. Przewieziony do więzienia w Bielsku, stamtąd do więzienia w Sosnowcu, 14.04.1940 r. i dalej w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau, zarejestrowany w ewidencji obozowej jako więzień nr 3558. Zginął w tym obozie **22.01.1941 r.**

Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r. s. 76; ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 16.

BIŚTO JÓZEF, zakonnik,

Więzień gestapo w Bielsku, w Sosnowcu, KL Dachau nr 3600.

Urodzony 23.10.1899 r. w miejscowości Lecek pow. rzeszowski. Od okresu przedwojennego – także podczas okupacji hitlerowskiej przebywał w klasztorze w Czechowicach i tam 10.04.1940 r. aresztowany. Przewieziony do więzienia w Bielsku, stamtąd do więzienia w Sosnowcu, 14.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przesłany został do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 3600. Mimo ciężkich warunków jakie panowały w obozie, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r. s. 76.

BISZTYK ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony w 1912 r. w Rzykach pow. bielski, syn Jana i Marii, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz. Zginął **25.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12672/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:20, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 672.

BLACHA KRYSTYNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 8384.

Urodzona 1.01.1910 r. w Kamesznicy pow. żywiecki, córka Michała i Karoliny z d. Johaczi, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziona do KL Auschwitz, 2.07.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 8384. Zginęła **1.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 38613/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 11:25, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 493; APMA-B *Księga zgonów,* t. 26, s. 1097.

BLACHURA FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku.

Urodzony w 1920 r. w Bielsku. Harcerz od 1935 r., przyboczny III Drużyny Harcerskiej im. Żwirki i Wigury w Białej. Członek Kręgu Starszoharcerskiego „Orla Brać", aktywny działacz Polskiego Związku Zachodniego, jeszcze przed wybuchem wojny zaangażowany w akcje przeciw Niemcom na terenie Bielska. Po wkroczeniu wojsk hitlerowskich do Bielska, jako znany wróg III Rzeszy, 3.09.1939 r. został aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku. **Zginął -** według niepewnych informacji w Starym Bielsku.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 32; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko, którzy oddali zycie, za ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego Seniorów przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 22.

BLACHURA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 21342, nr E-310.

Urodzony 12.09.1903 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21342. Po jakimś czasie, zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego" nr E-310. Brak innych informacji o tym więźniu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 739.

BLAU FRITZ,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 30.05.1910 r. w Bielsku, syn Ernesta i Doroty z d. Kollek zamieszkały w Maarssen pow. Utrecht – Holandia. Aresztowany i w transporcie zbiorowym Żydów z Holandii przetransportowany do KL Auschwitz. Zginął **30.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25914/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:55, określenie przyczyny zgonu to: „Herz- und Kreislaufschwäche" (niewydolność serca i układu krążenia).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1120; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 414.

BLUMENFELD ARIE,

Więzień KL Auschwitz nr 33367.

Urodzony 11.06.1925 r. w Bielsku, syn Wiktora i Sali z d. Reiter, w okresie okupacji mieszkaniec Żyliny - Słowacja. Aresztowany i w transporcie zbiorowym Żydów ze Słowacji przetransportowany do KL Auschwitz, 29.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 33367. Zginął **18.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 21148/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 00:30, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 171; APMA-B *Księga zgonów,* t. 15, s. 148.

BŁACHUT FRANCISZEK,
Więzień policji – zaginął bez wieści.
Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, aresztowany przez niemiecką policję – **zaginął** bez wieści, brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

BŁACHUT JÓZEF,
Zginał bez wieści na robotach przymusowych.
Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jedną z około 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam **zaginął** bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa, *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

BŁACHUT ROZALIA,
Więźniarka policji – zaginęła bez wieści.
Mieszkanka Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, aresztowana przez niemiecką policję – **zaginęła** bez wieści, brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa, *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

BŁASIAK JÓZEF,
Więzień obozu – nieznana nazwa tego obozu.
Urodzony 6.07.1875 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, przekazany do obozu zagłady i tam **zginął.** Nieznana jest data śmierci oraz nazwa obozu w którym przebywał.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* - lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

BŁAŻEJOWSKI MARIAN,
Więzień KL Dachau nr 7092.
Urodzony 7.12.1903 r. w Kozach pow. bialski i tam zamieszkały, urzędnik. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7092. Zginął w tym obozie **1.06.1940 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 17.

BŁOTKO WIKTOR,
Więzień KL Dachau, KL Mauthausert-Gusen.
Urodzony 28.06.1913 r. w Komorowicach pow. bielski. Nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Żarach pow. żywiecki. Aresztowany 24.04.1940 r. a więc w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd przeniesiony do KL Mauthausert-Gusen, gdzie zginął **10.04.1941 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 201; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 35; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 10 wykazu).

BOCHEŃSKI WŁADYSŁAW,
Więzień obozu – nieznana nazwa obozu tego obozu.
Mieszkaniec pow. bielskiego. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej i przekazany do obozu – którego nazwy nie udało się ustalić. **Zginął.**
Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 235.

BOCIAN KAZIMIERZ,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 80045.

Urodzony 30.05.1923 r. w Kaniówku gmina Czechowice pow. bielski, syn Michała i Anny z d. Wojcieszyk, harcerz. W 1936 r. podjął pracę w drukarni Sendera w Dziedzicach, i nadal tam pracował w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej. Wraz z braćmi Stefanem i Franciszkiem należeli do organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK – grupy dywersyjno-wywiadowczej. Podejrzany o przynależność do ruchu oporu, 7.10.1942 r. wraz z bratem aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd wraz z innymi towarzyszami niedoli przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, 4.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 80045. Zginął **7.03.1943 r.** - rozstrzelany z wyroku policyjnego sądu doraźnego. Według wystawionego aktu zgonu nr 13875/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:00, określenie przyczyny zgonu to: „Gehirnhautentzündung" (zapalenie opon mózgowych)
Bibliografia: Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach – 1987 r., s. 10; I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Wyd. TONO, Katowice 1998., s. 232; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 353.

BOCIAN STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 80046, KL Neuengamme.

Urodzony 1.12.1920 r. w Czechowicach pow. bielski, (brat Kazimierza). Syn Michała i Anny z d. Wojcieszyk, harcerz. Od 1934 roku uczęszczał do szkoły zawodowej, a następnie pracował do 7.10.1942 r. (do aresztowania) w firmie F. A. Tverdy w Bielsku. W czasie okupacji hitlerowskiej należał do Sił Zbrojnych Polski a następnie do ZWZ/AK. Działał w Czechowicach-Południowych, w Bestwinie - w grupie dywersyjnej. Aresztowany za działalność konspiracyjną 7.10.1942 r., wpierw był przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, przeniesiony do KL Auschwitz, 4.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 80046. Następnie, 25.08.1944 r. przetransportowany do Neuengamme, skąd w drugiej połowie kwietnia 1945 r., więźniowie tego obozu zapędzeni zostali do portu w Lubece i załadowani na statki „Thielbeck", „Athenę" i „Cap Arconę". W dniu 2 i 3 maja - na pełnym morzu, w wyniku prowokacyjnego działania Niemców, statki te zostały zbombardowane i w efekcie zatopione przez alianckie lotnictwo. Uratowało się zaledwie 20 więźniów – Stefan Bocian niestety **zginął.**

Bibliografia: Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 10; I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Wyd. TONO, Katowice 1998, s. 232; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3.

BOCZEK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1911 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski, górnik. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia w Katowicach. Tam zginął **10.03.1944 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 41.

BOJARSKI ROMAN,

Więzień KL Mauthausen.

Urodzony 19.10.1903 r. w pow. bielskim i tam zamieszkały. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen. Zginął w tym obozie **11.01.1941 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* - lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

BOJDA KAROL,

Więzień więzienia w Mysłowicach.

Urodzony w 1900, zamieszkały w Strumieniu, robotnik. Przed wojną bardzo aktywny działacz PPS, organizował robotników do walki o poprawę warunków bytu, współpracował z komunistami. Podczas okupacji działacz konspiracyjnej PPR w Bielsku. Aresztowany i przetransportowany do więzienia śledczego w Mysłowicach, gdzie prawdopodobnie zginął w **1943 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

BOKUN APOLINARY ZYGMUNT,
Więzień w obozach i więzieniach NKWD - Skaleń, Połtawa, Krzemieńczuk.
Urodzony 17.11 1913 r. w Stanisławowie, syn Zygmunta i Ludwiki z Grzegorskich. W latach 1924-1932 uczęszczał do gimnazjum w Stanisławowie – ukończone maturą. We wrześniu 1932 r. wstąpił do Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej - ukończonej w sierpniu 1935 r. ze stopniem podporucznika. Od września 1935 r. służył w 49 Pułku Piechoty Strzelców Karpackim w Kołomyi, od maja 1938 r. przeniesiony do 7 baonu pancernego w Grodnie – w 1939 r. awansował na porucznika. 28.08.1939 r. dowódca plutonu w kompanii czołgów TKS w składzie 31 dywizjonu pancernego Suwalskiej Brygady Kawalerii. W kampanii wrześniowej bił się m. in. w Czerwonym Dworze i pod Długobórzem - został ranny, udało się mu powrócić w strony rodzinne, znajdujące się pod okupacją sowiecką. 21.12.1939 r. pochwycony przez NKWD na granicy węgierskiej - podczas próby przedostania się do Francji. Więziony w kilku obozach i więzieniach NKWD (Skaleń, Połtawa, Krzemieńczuk), w lipcu 1940 r. zesłano go do łagru pod Archangielskiem, gdzie przebywał do sierpnia 1941 r. Po zawarciu układu Sikorski-Majski zgłosił się do tworzącej się w ZSRR - Armii Polskiej. W marcu 1942 r. ewakuowany do Iranu, a następnie do Palestyny, Egiptu i Iraku. Od lipca 1942 r. w 4 Batalionie Czołgów, l.05.1943 r. przeniesiony do Kwatery Głównej 2 Brygady Czołgów. W 1944 r. awansował do stopnia kapitana. W październiku 1944 r. przeniesiony do dyspozycji dowódcy II Korpusu Polskiego we Włoszech gen. W. Andersa. 1.01.1946 r. awansował do stopnia majora dyplomowanego. Ewakuowany wraz z II KP z Włoch do Wielkiej Brytanii, tam w 1946 r. ukończył służbę wojskową w WP.
Otrzymane odznaczenia: Gwiazdę za Wojnę 1939-1945, Gwiazdę Afryki (1945), Medal Wojska (1946). Zmarł w Clewland 24.08.1985 r.
Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 78.

BONCZEK EUGENIUSZ,
Więzień więzienia w Bielsku i robót przymusowych.
Urodzony 31.01.1906 r. w Suchej Górnej – Zaolzie, syn Józefa i Pelagii z d. Jędrysek, od 1929 r. zamieszkały w Czechowicach. Szkołę Ludową ukończył w Suchej Górnej, wydziałową w Czeskim Cieszynie, Seminarium Nauczycielskie w Cieszynie z maturą w 1929 r. Po maturze rozpoczął pracę nauczyciela w Czechowicach, i tam też pracował we wszystkich możliwych organizacjach społeczno – kulturalno - oświatowych. Aresztowany już w pierwszych dniach okupacji tj. 3.10.1939 r. i przetransportowany do więzienia w Bielsku, gdzie przebywał do 1.05.1940. Po 7-miu miesiącach przesłuchań wysłany na roboty przymusowe do Szczakowej - do bardzo ciężkich prac ziemnych i tam przebywał do 1.03.1943. Zwolniony do domu schorowany, w stanie skrajnego wycieńczenia organizmu - zmarł **3.05.1943 r.**
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

BORAK JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Majdanek.
Urodzony ? w Białej Krakowskiej i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany wraz z żoną Julią za przynależność do organizacji konspiracyjnej.

Po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony prawdopodobnie do KL Majdanek - tam **zginął.**
Bibliografia: Relacja H. Kuleckiego-Pysza – członek rodziny.

BORAK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.
Urodzony 11.06.1898 r. w Lipniku pow. bielski – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Zginał w tym więzieniu **2.10.1943 r.** Podana przyczyna zgonu: ropne zapalenie migdałów.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera, s. 139.

BORAK JULIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 54618.
Urodzona 2.11.1901 r. w Buczkowicach pow. bielski, zamieszkała w Białej Krakowskiej. Aresztowana wraz z mężem Janem, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, 13.08.1943 r. przesłana do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 54618. Zginęła **10.01.1944 r.**
Bibliografia: APMA-B, Ankieta z dn. 20.01.2006 r. wypełniona przez siostrzeńca Pani Borek – Henryka Kuleckiego-Pysza (sygn. Mat./19591, nr inw. 182390).

BORELOWSKI ANDZREJ,

Więzień KL – nieznana nazwa.
Mieszkaniec Bielska, nauczyciel Męskiego Seminarium Nauczycielskiego w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i przesłany do obozu koncentracyjnego – którego nazwy nie udało się ustalić. Zginał w **1941 r.** – nieznana dokładniejsza data zgonu.
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 35.

BORGIEŁ JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.
Urodzony 2.12.1904 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Zginął w tym więzieniu **11.02.1944 r.** Podana przyczyna zgonu: postrzał płuc.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera, s. 139.

BORGIEŁ JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1250.
Urodzony 5.12.1896 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Andrzeja i Anny z d. Szary, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany, przetrzymny w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony

został do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-1250. Zginął **18.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2921/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:15, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh” (ostry nieżyt/katar żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 782; APMA-B *Księga zgonów*, t. 2, s. 1415.

BORGIEŁ ALOJZY,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 5531.

Urodzony 28.04.1916 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Franciszka i Teresy z d. Kominek. Wykształcenie średnie, ukończył Państwowe Seminarium Nauczycielskie w Bielsku. Pracował jako nauczyciel muzyki. W 1937 r. odbywał służbę wojskową – skierowany do Obrony Narodowej (porucznik). Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. – dostał się do niewoli niemieckiej w okolicach Gródka Jagielońskiego. Z początkiem okupacji pracował w Bielsku w zakładzie fotograficznym. Aresztowany w maju 1940 r. pod zarzutem przynależności do organizacji konspiracyjnej i propagowanie wiadomości usłyszanych z nielegalnych nasłuchów radia BBC. Wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku – 10 tygodni przebywał w więzieniu w Bielsku. Następnie, 1.09.1941 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 25.09.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 5531. Pracował w obozie w Abruchkommando – przy wyburzaniu domów po wysiedlonych mieszkańcach strefy przyobozowej. Następnie pracował przy budowie bunkra w podziemiach bloku nr 11 w KL Auschwitz, był też przez jakiś czas członkiem obozowej orkiestry. Odzyskał wolność 14.10.1943 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 49; W zbiorach APMA-B relacja A. Borgieła z dn. 5.11.1977 r.; Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

BORGIEŁ ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 114816, KL Mauthausen.

Urodzony 4.10.1881 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 12.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 114816. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w

obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 326.

BORGIEŁ FRANCISZEK,

Więzień w Bytomiu, KL Auschwitz.

Urodzony 23.04.1921 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Franciszka i Heleny z d. Światłoch. Ukończył Szkołę Powszechną w Dziedzicach i dwie klasy „Przemysłówki" w Bielsku, lecz dalszą naukę przerwał wybuch wojny w 1939 r. Harcerz. W okresie okupacji hitlerowskiej – w 1940 r., został wywieziony do obozu pracy w Nortynham, gdzie doznał złamania ręki, więc w ramach rekonwalestencji dostał się do Radzionkowa, gdzie był obóz jeńców alianckich – a w nim spotkał kolegę ze szkoły przemysłowej.

Planowali razem ucieczkę z obozu jenieckiego za granicę. Gestapo wykryło ów plan i 3.05.1942 r. został aresztowany. Więziony przez dwa dni w Bytomiu, a stamtąd 5.05.1942 r. przewieziono go do KL Auschwitz. Z tego obozu przekazany został do komanda roboczego w Jaworznie (filii obozu). Podczas ewakuacji obozu w okolicach Rybnika podjął próbę ucieczki. Został jednak na tym zamiarze przyłapany i **zastrzelony** przez ss-mana z Bielska. Jego ciało wywieziono w nieznanym kierunku.

Bibliografia: Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 11; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3.

BOROWCZYK RUDOLF,

Więzień KL Auschwitz nr 85163, KL Leitmeritz - filia KL Flossenbürg.

Urodzony 13.04.1926 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany w 1940 r. przez gestapo w Bielsku - z powodów politycznych. Przewieziony w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 30.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85163. Następnie, 13.04.1944 r. przewieziony do KL Leitmeritz w Litomierzycach w Czechach – była to filia KL Flossenbürg. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 22.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 237; Ankieta z dn. 4.11.1975 r. wypełniona osobiście przez R. Borowczyka (sygn. Mat./10693, nr inw. 161883).

BOROWIAN ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18247, KL Oranienburg.

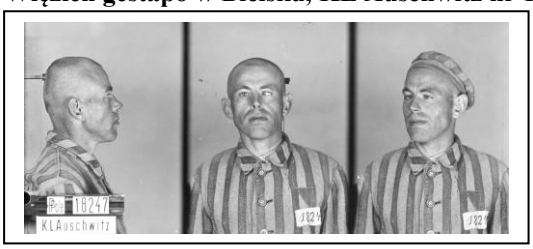

Urodzony 12.04.1926 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18247. Następnie, 9.06.1942 r. przesłany do KL Oranienburg gdzie podobno **zginął w 1943 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 237.

BOROWSKI MIECZYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1926.

Urodzony 30.05.1924 r. w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, w kwietniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1926 r. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 813.

BORYCZKA HENRYK, pseud. „Doktor Adam", „Jarema",

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 5.08.1884 r. w Zblitowskiej Górze obok Tarnowa, syn Marcina i Agaty z d. Skowron. Naukę rozpoczął w 1891 r. w szkole stopnia podstawowego (ludowej), a od 1898 r. w 3 klasowej szkole wydziałowej w Tarnowie. W 1906 r. ukończył seminarium nauczycielskie w Tarnowie. Po przeprowadzeniu się do Bielska, od 1906 odbywał praktykę w Szkole Ludowej w Białej.

W styczniu 1909 r. otrzymał patent nauczyciela szkół pospolitych z możliwością wykładania języka niemieckiego i religii, działacz Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół", uczestnik I wojny światowej. W lipcu 1916 r. żołnierz 3 Pułku Legionów Polskich dostał się do niewoli rosyjskiej. W sierpniu 1918 r. internowany w obozach przejściowych w Chełmie i Przemyślu. Zwolniony we wrześniu 1918 r. walczył w obronie wschodnich granic Polski w 70 Pułku Piechoty WP, odznaczony orderem wojennym Virtuti Militarii kl. V i Krzyżem Walecznych. W sierpniu 1922 r. dokształcał się w Centralnej Wojskowej Szkole Gimnastyki i Sportów – zdobywając tytuł instruktora. Gdy rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (W.R. i O.P.) z 1922 r. powołano do życia hufiec szkolny przysposobienia wojskowego - z ramienia szkoły sprawował opiekę nad hufcem. W 1925 r. z jego inicjatywy powstała I Drużyna Harcerska im. Tadeusza Kościuszki, założona przy Państwowym Gimnazjum im. J. Piłsudskiego w Bielsku, był jej wieloletnim opiekunem. Od 1931 r. w bielskich szkołach funkcjonowało koło sportowe noszące nazwę „Start" - był opiekunem tego koła aż do 1938 r. Od października 1939 r. (okupacja hitlerowska) był członiem sztabu organizacji konspiracyjnej kpt. Zajączka, założyciela Narodowej Organizacji Wojskowej, podporządkowanej w lutym 1940 r. Związkowi Walki Zbrojnej. Kpt. Boryczka

pełnił funkcję komendanta obwodu bielskiego ZWZ, w skład którego wchodziły placówki: w Bielsku, Białej, Międzybrodziu, Kętach, Dankowicach, Bestwinie, Kaniowie, Chybiu, Strumieniu. Po licznych aresztowaniach w 1940 r., od 1941 r. odtwarzał struktury konspiracyjne. Wciągnął do pracy konspiracyjnej wielu harcerzy, między innymi: Erwina Czaję, Pawła Pinczera, Franciszka Smolarka, Kazimierza Sułkowskiego, Kazimierza Sumpera, Bolesława Żarnowskiego. 21.09.1942 r. aresztowano Henryka Boryczkę oraz jego uczniów, natomiast pozostałych członków inspektoratu bielskiego ZWZ/AK aresztowano w nocy z 25 na 26.09.1942 r. Wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach i tam poddany sadystycznym metodom przesłuchań. Osądzony przez policyjny sąd doraźny w Katowicach, przewieziony został wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego ZWZ/AK do KL Auschwitz i rozstrzelany w dniu **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Czterokrotnie odznaczany był Krzyżem Walecznych, pośmiertnie – złotym Krzyżem Partyzanckim, awansowano go pośmiertnie do stopnia majora WP.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 34; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Wyd. TOnO, Katowice 1998, s. 675; Krzysztof Chodorowski, *Zarys Historii I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Bielsku-Białej (1919-1999),* Wydawca I LO im. M. Kopernika, s. 15, 16, 19, 20, 30, 31; Juliusz Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku*, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1985 r., s. 117; Pamiętnik hm. Józefa Drożdża, s. 9, 10, 13; *Więzienia Hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu dąbrowskim i w Częstochowie 1939-1945,* Praca zbiorowa pod redakcją Andrzeja Szefera, Katowice 1983 r., s. 139; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko, którzy oddali życie za Ojczyznę w latach 1939 – 1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 23, 24; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 207; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 13 wykazu); D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Wydawnictwo Państwowego Muzeum w Oświęcimiu-Brzezince, 1992 r., s. 328; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 58, 59; A. Konieczny, *Pod rządami wojennego prawa karnego Trzeciej Rzeszy, Górny Śląsk 1939-1945,* PWN Warszawa, Wrocław 1972, s. 366.

BORYCZKA ZBIGNIEW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 80047.

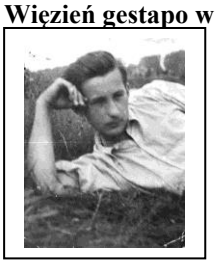

Urodzony 19.10.1924 r. w Białej Krakowskiej, syn Henryka i Heleny z d. Studencki, zamieszkały w Bielsku. Szkołę Powszechną ukończył w 1936 r. W latach 1936-1939 r. uczęszczał do Państwowego Gimnazjum im. J. Piłsudskiego w Bielsku, gdzie ze względu na wybuch wojny skończył tylko 3 klasy. Harcerz I Drużyny Harcerskiej im. Tadeusza Kościuszki w Bielsku.

W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK, - kolporter prasy podziemnej, uczestniczył w ochronie zebrań i spotkań konspiracyjnych inspektoratu bielskiego.Przez zdradę agenta gestapo - Dembowicza, aresztowany 16.10.1942 r., osadzony w areszcie

gestapo w Bielsku, a następnie przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, 4.12.1942 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz i zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 80047. Zginął **17.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2409/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche“ (niewydolność mięśnia sercowego).

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 34; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Wyd. TONO, Katowice 1998, s. 232; **:** J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; Krzysztof Chodorowski, *Zarys Historii I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Bielsku-Białej (1919-1999),* Wydawca I LO im. M. Kopernika, s. 35; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko, którzy oddali życie za Ojczyznę w latach 1939 – 1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów” przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 25; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 905.

BRAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen, KL Dachau nr 19333.

Urodzony 20.07.1898 r. w Bielsku. Kierownik szkoły powszechnej w Hałcnowie pow. bialski. Aresztowany na początku okupacji hitlerowskiej tj. w listopadzie 1939 r., przez krótki czas przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, a stamtąd przeniesiony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19333. Zginął w tym obozie **16.01.1942 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 36; ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie”, s. 21; ,UM Informacja rodziny Grażyny Szemla; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza.

BRASZKA JÓZEF,

Więzień KL Mauthausen-Gusen nr 7052), KL Dachau nr 15129.

Urodzony 12.03.1884 r. w Bestwinie. Po studiach polonistycznych na UJ w Krakowie, rozpoczął pracę jako nauczyciel w Realnym Gimnazjum TSL im. Asnyka w Bielsku. Czynny członek Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Z informacji o zaangażowaniu w PTT wynika, że w 1906 r. brał udział w ustalaniu budowy schroniska na Markowych Szczawinach pod Babią Górą. Po wybudowaniu schroniska w sierpniu 1925 r.

W marcu 1925 r. powstało Koło w Białej z Prezesem Józefem Braszką oraz członkami Zarządu Stanisławem Mertą, ks. A. Biegą, majorem Miodońskim i dr. L. Chrapaczyńskim. Józef Braszka był także propagatorem spółdzielczości, prezes Banku Ludowego i Powszechnych Kółek Rolniczych, organizator bibliotek powszechnych Towarzystwa Szkoły Ludowej. W okresie okupacji hitlerowskiej, aresztowany został wiosną 1940 r. i prawdopodobnie po krótkotrwałym uwięziono w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym 28.04.1940 r. przetransportowany do KL Gusen i oznaczony jako więzień nr

7052, a stamtąd przeniesiony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 15129. Zginął w tym obozie **27.08.1940r.** Urnę z jego prochami sprowadzono i złożono na bestwińskim cmentarzu w dniu 13.10.1940 r.

Bibliografia: Inf. APMA-B - w zachowanych dokumentach z KL Mauthausen nie figuruje; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 209; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 36; ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 22; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 14 wykazu); Broszura Towarzystwa Miłośników Ziemi Bestwińskiej *Pamięci Profesora*, Bestwina 1993 r. ; (Z SUPLEMENTU).

BRODA JOACHIM,

Więzień w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony w 1907 r. w Kochłowicach, syn Juliusza, absolwent szkoły handlowej, harcerz z Kochłowic (Ruda ŚL). Organizator Pogotowia Harcerzy - szczególnie w służbach łączności i wartowniczej. Od jesieni 1939 r. zaangażowany w konspiracyjną działalność harcerską na terenie Bielska i Zaolzia. Od listopada 1939 r. członek organizacji konspiracyjnej Służba Zwycięstwa Polski (SZP), a następnie Związku Walki Zbrojnej (ZWZ). Wykonywał funkcje łącznika i kuriera między Komendą Okręgu SZP a Inspektoratem w Cieszynie. Od pierwszych dni 1941 r., wykonywał zadania dla pionu wywiadowczego w Inspektoracie ZWZ Bielsko. Aresztowany we wrześniu 1942 r. na dworcu w Dziedzicach, przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął w **1943 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze,* (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 35; Inf. APMA-B - w zachowanych dokumentach z KL Mauthausen nie figuruje.

BRODZIŃSKI STANISŁAW,

Więzień w KL Auschwitz.

Urodzony 11.03.1887 r. w Sułkowie pow. będziński, syn Tomasza i Marianny z d. Skwara, zamieszkały w Grodźcu gmina Jasienica, pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **15.02.1943 r**. Według wystawionego aktu zgonu nr 8500/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:30, określenie przyczyny zgonu to: „Herzasthma" (astma sercowa).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów*, t. 6, s. 992; (Z SUPLEMENTU).

BROŻEK TEOFIL,

Więzień gestapo w Bielsku, obozu – nieznana nazwa.

Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Już w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.03.1940 r. aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do obozu koncentracyjnego, którego nazwy nie udało się ustalić. Po kilku tygodniach odzyskał wolność – zwolniony z obozu.

Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24.

BRÜLL (BRUELL) WALTER,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 135306, KL Buchenwald.
Urodzony 9.04.1888 r. w Bielsku. Aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 4.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 135306. Następnie, 22.01.1945 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 374.

BRYCHCY JAN (ojciec),
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen nr 12447, nr 33249.
Urodzony 10.08.1878 r. w Rudzicy gmina Jasienica, pow. bielski, syn Jana i Katarzyny, zamieszkały w Międzyrzeczu gmina Jasienica pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – organizacji konspiracyjnej ZWZ. Aresztowany 13.04.1943 r. i wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Mauthausen-Gusen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień polityczny nr 12447, a od 12.08.1943 r. skierowany do podobozu Wiener-Neudorf więzień nr 33249. Zginął **10.04.1944 r**. o godz. 8:00.
Bibliografia: informacje od Genowefy Knapek – wnuczki; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 56; APMA-B. - w zachowanych dokumentach z KL Mauthausen.

BRYCHCY JAN (syn),
Więzień Polenlagru[12] nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Urodzony 12.12.1912 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej wysiedlony wraz z rodzicami z ich gospodarstwa rolnego i 13.03.1943 r. wysłany do niemieckiego obozu dla Polaków – do Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

BRYL ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 13.06.1916 r. w Lipniku pow. bielski, syn Marcina i Ludwiki z d. Pierzchała, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz. Zginął w tym obozie **11.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1215/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 23:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herz - und Kreislaufschwäche“ (niewydolność serca i układu krążenia).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1213.

---

[12] Patrz objaśnienia przypisów.

BRYL KAZIMIERZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2630.
Urodzony 20.04.1924 r. w Bielsku, syn Marcina i Ludwiki z d. Pierzchała, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, w czerwcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2630. Zginął **7.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 751/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:45, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wycieńczenie organizmu przy nieżycie/katarze jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 844; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 743.

BRZEZIŃSKI STANISŁAW,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 25.03.1915 r. w Brzezince pow. Oświęcimski, zamieszkały w Oświęcimiu. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, gdzie zginął **14.01.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 659/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:10, określenie przyczyny zgonu to: „Tod durch Erschlagen" (zginął przez rozstrzelanie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1122; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 659.

BRZĘCZEK ANDRZEJ,
Więzień gestapo w Bielsku, Cieszynie, Katowicach, KL Auschwitz nr 156767, KL Goss-Rosen, KL Buchenwald.
Urodzony 28.10.1895 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany w 1942 r. za odmowę podpisania Volkslisty. Przebywał w więzieniach w Bielsku, Cieszynie, Katowicach, skąd przesłano go do KL Auschwitz, 8.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 156767. Następnie, w transporcie zbiorowym przenoszony do KL Goss-Rosen, do podobozu Gross-Rosen – Breslau-Lisa, i kolejny raz przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 412; Ankieta z dn. 28.11.1960 r. wypełniona osobiście przez A. Brzęczek (sygnat. Mat./2440, nr inw. 45064).

BRZUCHAŃSKA MARIA z d. MOZGAŁA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 26490.

Urodzona 26.10.1913 r. w Lgocie gmina Tomice, pow. wadowicki, córka Piotra i Rozali z d. Kałuża, mieszkanka Bielska. Aresztowana i osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, 4.12.1942 r. zarejestrowana w ewidencji obozowej jako więźniarka nr 26490. Zginęła **10.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1165/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:00, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung" (zapalenie opłucnej).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 508; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1155.

BUCHALIK AGNIESZKA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 29.12.1927 r. w Boguszowicach w pow. rybnickim, córka Anny, zamieszkała w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowana i przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz. Zginęła **22.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 16426/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 11:15, określenie przyczyny zgonu to: „Angina phlegmonosa" (angina ropna).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 1398.

BUCHALIK ANNA z d. FERKO,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 29.01.1891 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Marianny Ferko, mieszkanka Zabrzega. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, zginęła **7.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30044/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:30, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Darmkatarrh" (niewydolność serca przy nieżycie/katarze jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1156; APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 44.

BUCHCIK ROBERT,
Zamordowany w Katyniu (ZSRR).
Urodzony 17.08.1909 r. w Mazańcowicach pow. bielski, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Bystrej Śląskiej pow. bielski. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do sowieckiej niewoli - zginął w zbiorowej egzekucji w Katyniu – zamordowany przez NKWD wiosną **1940 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 215; F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 18 wykazu).

BUCHTA JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.
Urodzony ?, zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. Pracownik kolejowy - dyżurny ruchu na stacji Jasienica-Jaworze. W okresie okupacji hitlerowskiej

aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Mauthausen. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

BUCHTA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1011.

Urodzony 8.11.1917 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Franciszka i Anny z d. Ryś, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 13.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1011. Zginął **23.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1568/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:45, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 771; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 68.

BUDNIOK HELENA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzona w 1915 r. w Czechowicach pow. bielski, krawcowa. Aresztowana i po kilkugodzinnym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, przesłana została do więzienia w Katowicach, gdzie zginęła **12.01.1943 r**. – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

BUDNIOK LEON,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1915 r. w Czechowicach pow. bielski, ślusarz. Aresztowany i po kilkugodzinnym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, przesłany do więzienia Katowicach, gdzie zginął **12.01.1943 r.** – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

BUKOWSKI FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 13.04.1875 r. w Strumieniu pow. cieszyński, syn Franciszka i Mari z d. Ciemiala, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie przewieziony został do KL Auschwitz. Zginął **5.05.1943 r.** Według wystawiie zbiorowym onego aktu zgonu nr 24421/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 5:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (osłabienie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1122; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 417.

BULARZ STANISŁAW,

Więzień aresztu gestapo w Chrzanowie.

Urodzony 19.12.1919 r. w Kaniowie pow. bielski. Po ukończeniu szkoły powszechnej, nie podjął dalszej nauki – pomagając rodzicom w utrzymaniu rodzinnego gospodarstwa. Odczuwając potrzebę przynależności do zorganizowanego ruchu młodzieżowego, od 15 roku życia wstąpił do Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej (KZMP), rozpoczynając w ten sposób karierę przywódczą – pełniąc coraz poważniejsze funkcje w tejże organizacji. W miejscowości gdzie mieszkał, był jednym z pierwszych organizatorów walki z okupantem hitlerowskim w 1939 r. Następnie, dzięki jego inicjatywom, łącząc się z innymi grupami lewicowymi, doszło do powstania w okręgu bielskim organizacji Koło Przyjaciół Związku Radzieckiego. Poświęcał wiele czasu na działalność społeczną, uświadamiającą walory lewicowego programu organizacyjnego, był redaktorem „Biuletynu Informacyjnego". W 1942 r. nawiązał kontakt z inicjatorami utworzenia Polskiej Partii Robotniczej (PPR) – wszedł w skład pierwszego Komitetu Organizacyjnego PPR w Bielsku. Przez krótki okres był redaktorem „Trybuny Śląska". Aresztowany 24.12.1942 r. w Chrzanowie – gdzie czasowo przebywał. Przesłuchiwany z torturami w miejscowym areszcie gestapo, gdy eskortowano go prawdopodobnie do obozu koncentracyjnego, **28.07.1942 r**., zginął śmiercią samobójczą – rzucił się pod pociąg.

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina; Śląski Słownik Biograficzny* Tom I, pod red. Jana Kantyki i w. Zielińskiego. Katowice 1977 r. s. 32; (Z SUPLEMENTU).

BULIK MARIAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85231.

Urodzony 4.06.1928 r. w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 31.12.1942 r zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85231. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 240.

BURIAŃSKI RUDOLF,

Więzień w Brzegu, KL Auschwitz.

Urodzony 16.05.1907 r. w Olmütz, zamieszkały w Czechowicach, robotnik. Aresztowany 8.04.1942 r. i po wyroku z 8.10.1942 r. za nielegalny handel, skazany na karę 1 roku i 4 miesięcy. Wyrok ten wpierw odsiadywał w

więzieniu w Brzegu, a stamtąd od 1.04.1943 r. przesłany został do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: A. Kurek, *Czesi w więzieniach okupowanej Europy,* Opole 2006 r., s. 289; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

BURIAŃSKI STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony w 1938 r. w pow. cieszyńskim, syn Ewy, zamieszkały w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz. Zginął **19.08.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26985/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:35, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Grippe“ (wycieńczenie organizmu przy grypie).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 1473.

BUTKOWSKI RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2331.
Urodzony 11.11.1914 r. w Międzybrodziu Bialskim, zamieszkały w Międzybrodziu. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, w maju 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-2331. Zginął **20.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15839/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:30, określenie przyczyny zgonu to: „Hirnhautentzündung” (zapalenie opon mózgowych).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 831; APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 821.

BYLICA LUDWIKA WANDA z d. SZMULIŃSKA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 26488.

Urodzona 27.02.1893 r. w Monasterzyskach – Galicja, córka Antoniego i Marty z d. Ćmikiewicz, mieszkanka Bielska. Aresztowana i osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, 4.12.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 26488. Zginęła **2.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 336/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Herzschwäche” (grypa przy osłabieniu serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1156; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 330; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 23 wykazu).

BYLICA RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu - żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (komendant placówki). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przetransportowany został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 179

BYLOK FRANCISZEK,

Więzień w Cieszynie, KL Auschwitz nr E-895.

Urodzony 13.10.1909 r. w Pudłowie pow. cieszyński, syn Franciszka i Anny z d. Bura, zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. Był uczestnikiem trzech powstań śląskich, w okresie międzywojennym oficer policji w Bielsku, prezes miejscowego Związku Powstańców Śląskich, organizator Koła Młodzieży Powstańczej. Aresztowany już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 14.09.1939 r. – jako pierwsza osoba z Jasienicy.

Wpierw przetrzymano go w piwnicy szkoły - zamienionej przejściowo na miejscowe więzienie w Jasienicy, a następnie przewieziono go do więzienia wojskowego w Cieszynie. Po kilku dniach przeniesiony został do więzienia karnego w Cieszynie, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 26.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-895. Zginął **30.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17673/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:45, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber" (tyfus plamisty).

Odznaczony w listopadzie 1931 r. Gwiazdą Górnośląską - za udział w powstaniach na Górnym Ślasku,

Uwaga!

Na podstawie częściowo zachowanych akt KL Auschwitz – Franciszek Bylok – więzień wychowawczy nr E-894, zmarł w dniu 30.7.1942 r. w szpitalu obozowym – blok 20. Fakt ten poświadczają dwa dokumenty: książka szpitala obozowego blok 20 oraz numerowe wykazy więźniów zmarłych w obozie (tzw. Książka kostnicy). Fakt zgonu odnotowany jest także w książce stanów dziennych oraz karcie zgonu (oficjalna przyczyna śmierci Fleckfieber – tyfus plamisty).

Według listu Franciszka Byloka pisanego 18.10.1945 r. – a więc po fakcie oficjalnie uznanego za zmarłego i wystawienia akt zgonu, przekazuję niecodzienną informację jak niżej: Podczas egzekucji przez rozstrzelanie (pistoletem maszynowym), otrzymawszy sześć kul, osunął się nieprzytomny na ziemię - jak pozostali rozstrzelani. Przeniesiono więc i jego ciało na stos trupow do spalenia w krematorium. Tuż przed włożeniem „zwłok" do spalenia, znajdujący się w krematorium lekarz-więzień o nazwisku Szybka (Polak z Krakowa) - wybierający ciała (z przeznaczonych do spalenia) do badań medycznych dla studentów medycyny, zauważył, że jeden z rozstrzelanych więźniów daje oznaki życia. Zabrano więc ciało tego więźnia (Franciszka Byloka) dającego znaki życia, i postanowiono wykonać zabieg chirurgiczny (operację doświadczalną) – próbę przywrócenia rozstrzelanemu życia. W trakcie operacji usunięto z postrzelonego pięc pocisków i po dłuższym leczeniu w szpitalu obozowym przywrócono mu względną sprawność fizyczną. Następnie, chcąc Franciszka Byloka uratować przed ponownym pozbawieniem życia (rozstrzelaniem), polscy lekarze w porozumieniu z więźniami mającymi dostęp do ewidencji obozowej, zmienili mu dokumenty na nazwisko Mazur Wojciech i pod tak zmienionym nazwiskiem odesłany został do KL Sachsenhausen. W ten sposób przeżył i już po wyzwoleniu – w liście z dn. 18.10.1945 r. z Lubeki, powiadomił rodzinę w Jasienicy o swoim przeżyciu. Zajście to opisał także ks. Prałat Ludwik Syrowicz - w liście do rodziny Franciszka Byloka (list z Lubeki z dn. 15.05.1946 r.).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 765; APMA-B *Księga zgonów,* t. 12, s. 1167; J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy,*Kraków 2005 r. s. 156-170; Informacja rodziny – Z. Byloka; List Franciszka Byloka; List ks. L. Syrewicza; Kserokopie listów są w posiadaniu autora książki.

BYRSKI JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22310, nr E-418.

Urodzony 7.01.1926 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 28.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22310, a po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego" nr E-418. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 743.

BYSKO JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2628.

Urodzony 11.03.1893 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Jakuba i Teresy z d. Wrona, mieszkaniec Bielska. Aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, w czerwcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2628. Zginął **5.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18390/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o

godz. 13:15, określenie przyczyny zgonu to: „Bronchopneumonie” (zapalenie płuc i oskrzeli).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 844; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 384.

CADER JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 20343, nr E-194.

Urodzony 19.11.1922 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 20343, a po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego” nr E-194. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

CADER MIECZYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-841, nr 24776.

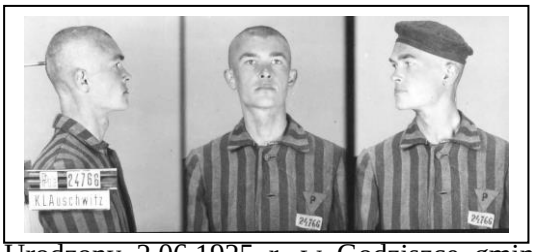

Urodzony 2.06.1925 r. w Godziszce gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Michała i Marii z d. Marek, zamieszkały w Godziszce. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-841. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia policyjnego nr 24776. Zginął **28.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25760/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Lungentuberkulose” (katar/nieżyt jelit przy gruźlicy płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 260.

CEMBALA JAKUB,

Rozstrzelany przez gestapo.

Urodzony 21.09.1914 r. w Szczyrku i zamieszkały w tej miejscowości, a po jakimś czasie (po ożenieniu się) zamieszkał w Ustroniu pow. cieszyński. Kowal z zawodu. Aresztowany jako podejrzany o współpracę z ruchem oporu i partyzantami – rozstrzelany **9.11.1944 r.** przez gestapo w Ustroniu.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

CHANEK IRENA z d. CZERWIŃSKA, pseud. „Promyczek”,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz, KL Ravensbrück, KL Sachsenhausen.

Urodzona 23.01.1925 r. w Krakowie, córka Józefa i Anny. Wykształcenie – średnie ekonomiczne, 3.09.1936 r. wstąpiła w szeregi harcerskie. W okresie okupacji hitlerowskiej (od 20.10.1941 do 6.06.1944 r.) zaangażowała się w działalność ruchu oporu na terenie Czechowic – w organizacji ZWZ/AK, pełniła funkcję łączniczki na obwód Oświęcim-Bielsko, członkini harcerskiej grupy „Orląt" pod Oświęcimiem. Przez kilka lat okupacji działa w Oddziale Łączności i Informacji „Ochronka" (Organizacja Cywilna Pomocy Więźniom Politycznym KL Auschwitz). Od 1942 r. również w „Sosienkach" – zgrupowaniu Partyzantów AK. Jeździła w celach konspiracyjnych na trasach: Oświęcim – Bielsko, Oświęcim – Kraków, Oświęcim – Katowice, przewożąc pocztę konspiracyjną, szyfry, bibułę, paczki z żywnością, lekami, odzież, grypsy dla więźniów i od więźniów, a nawet materiały wybuchowe i broń. Pod zarzutem o działalność konspiracyjną, aresztowana 6.06.1944 r. w miejscu pracy w fabryce zapałek w Dziedzicach. Przesłuchiwano ją na gestapo w Bielsku, zaś 21.06.1944 r. w transporcie zbiorowym trafiła do KL Auschwitz - do bloku nr 11. Przebywała tam jako więźniarka policyjna (Polizeihäftling) do 18.01.1945 r., czyli do ewakuacji obozu. Wraz z innymi więźniarkami uczestniczyła w marszu ewakuacyjnym z Oświęcimia do Wodzisławia Śl. skąd koleją została przewieziona do KL Ravensbrück, a następnie do KL Sachsenhausen. 29.04.1945 r. została wyzwolona przez Armię Czerwoną. Odeszła na wieczną wartę w grudniu 2006 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 718; Relacja z dnia 16.08.1961 r. złożona przez I. Chanek.

CHOLEWA ADOLF,

Więzień KL Auschwitz.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i przewieziony do KL Auschwitz. Tam zginął **8.12.1940 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

CHOLEWKA WIKTOR,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 12864.

Urodzony 16.09.1897 r. w Bielsku. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 17.04.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 12864. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 94.

CHOWANIEC JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 1.03.1913 r. w Bielsku, syn Ignacego i Zofii z d. Malczyk, mieszkaniec Bielska. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, zginął **6.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 631/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:30, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (katar/nieżyt jelit przy osłabieniu organizmu).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1123; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 623.

CHOWANIEC STEFAN,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 158490, KL Buchenwald.

Urodzony 1.01.1895 r. w Grójcu pow. oświęcimski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie do KL Auschwitz, 22.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 158490. Następnie, 24.06.1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 419.

CHRAPEK ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85241, KL Buchenwald.

Urodzony 14.01.1918 r. w Bronowie k/Landeka pow. bielski. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 31.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85241. Następnie, 26.06.1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 240.

CHROBAK FERDYNAND,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 9175, KL Buchenwald.

Urodzony 9.06.1925 r. w Straconce – obecna dzielnica Bielska. W okresie okupacji hitlerowskiej wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec, uciekł z tych robót lecz powróciwszy do Straconki, został schwytany przez policję (1941 r.), przetrzymany w gestapo w Bielsku. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 10.01.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 9175, 26.01.1945 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 76; . J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 64.

CHROBAK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, aresztu w Cieszynie, KL Dachau.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, ppor. WP, nauczyciel. Zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Po krótkim pobycie w niewoli niemieckiej powrócił do Straconki, lecz już 24.04.1940 r. aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewieziony do Cieszyna (do fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau. Odzyskał wolność – zwolniony z obozu w 1941 r.

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

CHROBAK WŁADYSŁAW,

Więzień obozu jenieckiego.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. W ostatnich dniach sierpnia 1939 r. zmobilizowany i brał udział w kampanii wrześniowej. W wyniku działań wojennych znalazł się na terenach wschodnich, dostał się do sowieckiej niewoli. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 60

CHRZĄSZCZYK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (komendant placówki). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz gdzie **25.01.1943 r.** zginął przez rozstrzelanie (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

CIEŚLIK BOLESŁAW,

Zamordowany w Katyniu (ZSRR).

Urodzony 17.06.1907 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Dokształcającej Zawodowej Męskiej w Bielsku. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. jako podporucznik rezerwy. Dostał się do sowieckiej niewoli – był internowany w obozie jenieckim w Kozielsku. Zginął **kwiecień/maj 1940 r. -** zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD w egzekucji zbiorowej w Katyniu.

Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995 r. s. 236; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 33 wykazu).

CIPCER OTTON,

Więzień obozu pracy przymusowej w Niemczech i Holandii.

Urodzony w 1918 r. w Jasienicy pow. bielski, zamieszkały w Jasienicy. Aresztowany i wysłany do obozu pracy przymusowej w Nordenkam (północno zachodnia strona Niemiec) i Farel, zatrudniony przy pracach budowlanych – rozbudowa fabryki silników samolotowych. Po jakimś czasie przesłany do obozu pracy w Holandii – miejscowość Gromingen, gdzie zatrudniony był przy budowie schronów. Wyzwolony przez wojska angielskie 5.05.1945 r. - wrócił do Jasienicy.

Bibliografia: Relacja F. Bieli w dniu 4.04.2008 r.

COZAC JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 45084.

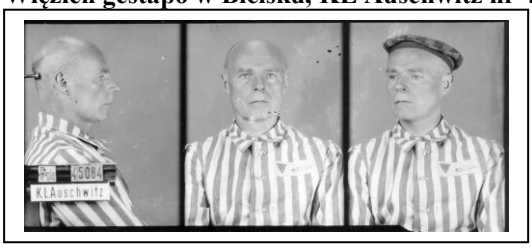

Urodzony 30.01.1890 r. we Lwowie, syn Wincentego i Petroneli z d. Wróblewska, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony do KL Auschwitz, 7.07.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 45084. Zginął **15.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 29441/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:20, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 20, s. 901.

CUP FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 23.11.1902 r. w Domasłowicach Dolnych – Zaolzie. Seminarium nauczycielskie ukończył w Cieszynie (w 1923 r.). Od 1923 do 1930 r. pracował w Dąbrówce Wielkopolskiej. W latach 1930 do 1936 był nauczycielem w Rusinowicach Lublinieckich. Od 1936 r. aż do wybuchu wojny był nauczycielem w Publicznej Szkole Powszechnej w

Jaworzu Dolnym pow. bielski, – zamieszkując w tej miejscowości.

Aresztowany w 1943 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz i gdzie zginął **29.02.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 704; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 238; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 35 wykazu); W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

CUP MARIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkanka Jaworza, nauczycielka. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowana w ruchu oporu. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz - tam **zginęła,** nieznana data śmierci.

Bibliografia: Informacja J. Roik z Jaworza.

CUP STEFANIA z d. BARTEL,

Więźniarka w Cieszynie, gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66651.

Urodzona 6.11.1903 r. w Oświęcimiu, córka Józefa i Antoniny z d. Sołtys, zamieszkała w Jaworzu pow. bielski. Absolwentka Seminarium Nauczycielskiego w Mysłowicach. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowała się w działalność ruchu oporu – w organizacji ZWZ/AK. Aresztowana w październiku 1943 r. w Jaworzu, więziona w Cieszynie, stamtąd przesłana do aresztu gestapo w Bielsku, a następnie transportem zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66651. Zginęła **22.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35591/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:45, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Körperschwäche" (grypa przy osłabieniu organizmu).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 238; APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 1085; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 36 wykazu).

CYANKIEWICZ STANISŁAW,

Więzień KL Dachau.

Urodzony 7.12.1877 r., nauczuciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 8.04.1940 r. i z gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau, gdzie zginął **16.07.1941 r.**

Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 238; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 42; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 37 wykazu); W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

CYGAN JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz nr 20085.

Urodzony 17.03.1920 r. w Bielsku. Aresztowany w Krakowie i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 20085. Zginął **16.06.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 117.

CZADERNA KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen.

Urodzony 3.11.1920 r. w miejscowości Kozy pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Gross-Rosen – tam zginął w **1945 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

CZAJA ERWIN,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 9.05.1914 r. w Białej Krakowskiej, syn Władysława i Marii. Po ukończeniu szkoły powszechnej, uczeń Państwowego Gimnazjum w Bielsku - w 1937 r. otrzymał świadectwo dojrzałości. Po maturze ukończył Kurs Handlowy Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach, otrzymując zatrudnienie jako praktykant w księgowości. Harcerz w drużynie przy gimnazjum w Bielsku. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. (jako podchorąży). Dostał się do niewoli, lecz podczas transportu jeńców do innej miejscowości zdołał zbiec i wrócił do Bielska. Zaangażował się w działalność ruchu oporu, należał do grupy konspiracyjnej starszej młodzieży harcerskiej bardzo zaangażowanej w organizacji ZWZ. Między innymi, zajmował się rozprowadzaniem gazetek konspiracyjnych, działał w zakresie niesienia pomocy osobom starym i skrzywdzonym przez hitlerowców. Następnie, pełnił funkcję adiutanta Sztabu Inspektoratu Bielskiego, gdzie znajomość języka niemieckiego była szczególnie pomocna. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. wraz z pozostałymi członkami AK inspektoratu bielskiego i przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.01.1943 r.** przez rozstrzelanie (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: *Wszystko co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 38; K. Chodorowski, *Zarys Historii I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Bielsku-Białej (1919-1999),* Wydawca I LO im. M. Kopernika, s. 30, 31; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku*, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1985 r., s. 118; Pamiętnik hm. J. Drożdza, s. 9, 13; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko, którzy oddali żecie za ojczyznę w latach 1939-1945*, Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 26 – 30; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* 1992 r., s. 328, 329; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945*, pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 77; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

CZANDERNA TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 138699.
Urodzony 28.09.1922 r. w Komorowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany za ukrywanie się przed wywiezieniem na przymusowe roboty do Niemiec. Wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 24.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 138699. Odzyskał wolność – wyzwolony w 1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 382; Ankieta z dn. 8.02.1958 r. wypełniona osobiście przez T. Czadernę (sygn. Mat./251, nr inw. 42855).

CZECH JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony w 1904 r. w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia w Katowicach. Tam zginął **12.01.1943 r.** – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

CZECH STEFANIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzona w 1909 r. w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do więzienia w Katowicach. Tam zginęła **12.01.1943 r. –** przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

CZECHOWSKA ANNA z d. GOLA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 67376.
Urodzona 24.02.1903 r. w Czechowicach pow. bielski, córka Franciszka i Marii z d. Szypuła, mieszkanka Czechowic. Aresztowana i przetrzymywana w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 67376. Zginęła **12.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 34455/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:25, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów*, t. 23, s. 1447.

CZEKAJ WILHELM,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-8955.
Urodzony 17.04.1914 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w Bielsku za trzykrotne usiłowanie ucieczki z robót przymusowych w Niemczech. We wrześniu 1944 r. w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-8955. Mimo ciężkich warunków panujących w obozie,

przeżył i odzyskał wolność 27.01.1945 r. – wyzwolony przez wojska radzieckie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1047; Ankieta z dn.15.05.1991 r. wypełniona osobiście przez W. Czekaja (sygn. Mat./16493, nr inw. 175815).

CZERWIŃSKI ANTONI,

Więzień KL Gross-Rosen, KL Mittelbau, KL Nordhausen nr 109443.

Urodzony 3.05.1913 r. w miejscowości Cisiec pow. żywiecki, syn Kaspra i Pauliny z d. Caputa, zamieszkały w Aleksandrowicach - obecna dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany pod zarzutem uczestnictwa w ruchu oporu i pomoc więźniom KL Auschwitz, w transporcie zbiorowym przesłany został do KL Gross-Rosen, a stamtąd do KL Mittelbau i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 109443. Następnie, dostał się do KL Nordhausen, gdzie zginął **30.04.1945 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

CZUDEK JÓZEF, zakonnik,

Więzień aresztu w Dziedzicach, gestapo w Bielsku, Cieszynie, Sosnowcu, KL Dachau nr 14627, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 15.09.1883 r. w Gułdowy pow. cieszyński, jezuita, wstąpił do zakonu w 1900 r. w Czechowicach, święcenia kapłańskie przyjął w 1913 r. Nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Czechowicach i Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany 10.04.1940 r., więziony w lokalnym areszcie w Dziedzicach, stamtąd przesłany do aresztu gestapo w Bielsku, więzienia w Cieszynie, w Sosnowcu. Z tego ostatniego więzienia 14.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przesłany został do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 14627. Od 6.06.1940 r. przeniesiono go do KL Mauthausen-Gusen, a we wrześniu 1940 r. ponownie odesłano go do KL Dachau, gdzie zginął **16.12.1941 r.**

Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 89; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r., s. 248, ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 38; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 40 wykazu); Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r.

CZYŻ ALOJZY,

Więzień lokalnego więzienia.

Urodzony 14.07.1904 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Andrzeja i Anny z d. Brożek. W 1924 r. ukończył Seminarium Nauczycielskie w Białej Krakowskiej, zaś pierwszą pracę podjął w szkole w Iłownicy. W 1931 r. przeniesiony do Jaworza, od 1935 r. pełnił funkcję kierownika szkoły w Bronowie. Wybuch wojny w 1939 r. zastał go w Bronowie – gdzie oprócz funkcji w szkole wykonywał także obowiązki Komisarza gminy.

Przed zbliżającym się frontem, uchodził na wschód – wywożąc akta gminy. Po powrocie z ewakuacji, został aresztowany i przetrzymany w miejscowym policyjnym więzieniu. Na skutek interwencji ludności Bronowa, odzyskał względną wolność – otrzymał nakaz codziennego meldowania się na posterunku policji w Zabrzegu. Namawiany wielokrotnie do współpracy z władzami okupacyjnymi, odmówił współpracy więc był zagrożony ponownym aresztowaniem. Ratował się wyjazdem w 1940 r. do Niemiec i tam podjął pracę pracownika fizycznego. Został jednak odnaleziony przez policję niemiecką i ponownie musiał uciekać. Ukrył się pod przybranym nazwiskiem w Bierutowicach k/Jeleniej Góry, gdzie doczekał końca okupacji. Po powrocie w rodzinne strony – do Zabrzega, podjął pracę w Inspektoracie Oświaty w Bielsku, a od 1948 r. objął stanowisko szkoły w Zabrzegu. Zmarł w 1949 r.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 44.

ĆWIERTNIA FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach, KL Auschwitz nr 174339, KL Netzweiler, KL Dachau.

Urodzony 15.03.1914 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski. Aresztowany w Dankowicach za przynależność do ruchu oporu, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie przewieziony do więzienia w Katowicach, a stamtąd przesłano go do KL Auschwitz, 24.02.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 174339. Następnie, w transporcie zbiorowym przeniesiony do KL Netzweiler i dalej do KL Dachau. Zginał w tym ostatnim obozie **29.12.1944 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 454; APMA-B Ankieta wypełniona przez wdowę po Franciszku – Katarzynę Ćwiertnia z dn. 15.03.1972 r., (sygn. Mat./8792 nr inw.: 158204).

ĆWIERTNIA PIOTR,

Więzień gestapo w Bielsku, Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 4.01.1912 r. w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK Inspektoratu Bielskiego. Aresztowany przez zdradę, wraz z innymi członkami tej organizacji wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.01.1943 r.** przez rozstrzelanie (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

DADOK MARIANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 22.12.1880 r. w Wilkowicach pow. bielski, córka Jana i Katarzyny z d. Krysta, mieszkanka Bielska. Aresztowana i wpierw przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, zginęła **30.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26082/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 3:45, określenie przyczyny zgonu to: „Gehirnschlag" (udar mózgu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1157; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 582.

DALMANN REISEL ROMA z d. RAKOVER,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 28.05.1918 r. w Białej pow. bialski, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej w Zeist b/Utrecht – Holandia. Aresztowana przez policję okupacyjną i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **18.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 21906/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 15:00, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung" (zapalenie nerek).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 15, s. 904.

DAMEK MARIA,
Więźniarka w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 39841, KL Ravensbrück.
Urodzona 16.09.1912 r. w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowana w grudniu 1939 r. za brak zameldowania i przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 2.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 39841. Następnie, przeniesiona w KL Ravensbrück, skąd w gronie innych więźniarek wiosną 1945 r. ewakuowano ją do Szwecji.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 546; Ankieta z dn. 26.03.1976 r. wypełniona osobiście przez M. Damek (sygn. Mat./11025, nr inw. 162529).

DAMEK MICHAŁ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2890.
Urodzony 2.09.1915 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Michała i Rozali z d. Nikiel, mieszkaniec Porąbki pow. bialski. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2890. Zginął **5.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18346/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:35, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 854; *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 340.

DANEL FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1280.

Urodzony 6.08.1917 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Jerzego i Jadwigi z d. Chlebek, mieszkaniec Czechowic. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1280. Zginął **27.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5892/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:45, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 783; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 1392.

DANEL JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz 108745, KL Gusen 43881 i 12446, KL Mauthausen.

Urodzony 28.11.1899 r. w Międzyrzeczu pow. bialski, zamieszkały w tej miejscowości. W okresie okupacji hitlerowskiej 9.03.1943 r. aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony do KL Auschwitz, 18.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako nr 108745. Od 13.04 1943 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Gusen i tam oznaczony jako więzień nr 43881/12446, a stamtąd 18.06.1943 r. został przeniesiony do KL Mauthausen Kastenhofen. Jego rodzinę wysiedlono z rodzinnego gospodarstwa i wysłano do obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a po kilku dniach przeniesiono ich do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Bibliografia: Informacja Archiwum PMA-B; Informacja od A. Mrzyk-Łuczyńskiej.

DANEL JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 21037, nr E-271.

Urodzony 3.10.1908 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21037, a po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego" nr E-271. Nieznany jest dalszy losy tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738.

DANEL MARIA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Mieszkanka Międzyrzecza pow. bielski – żona Jana. Po aresztowaniu męża, 13.03.1943 r. z synami Teofilem i Tadeuszem wysiedlona z rodzinnego gospodarstwa rolnego i w transporcie zbiorowym przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Tam **zginęła.**

Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

DANEL TEOFIL,

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlager nr 92 Katscher.

Mieszkaniec Międzyrzecza pow. bielski, syn Jana i Marii. Po aresztowaniu ojca, 13.03.1943 r. z matką i bratem Tadeuszem wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa rolnego i w transporcie zbiorowym przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

DANEL PAWEŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 1441.

Urodzony 23.01.1921 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany 21.06.1940 r. w Ligocie, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku – tam kilka dni przetrzymany, a 6.08.1940 r. w transporcie zbiorowym przywieziony został do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1441. Odzyskał wolność 2.07.1942 r. - zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 41; Ankieta z dn. 16.08.1962 r. wypełniona osobiście przez P. Danela (sygn. Mat./3542, nr inw. 46166).

DANIEL AGATA,

Więźniarka w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 54627, KL Ravensbrück nr 54938.

Urodzona 2.03.1908 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowana 11.03.1943 r. w Myślachowicach i przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 13.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 54627. Następnie, przeniesiona do KL Ravensbrück i tam zarejestrowana jako więźniarka nr 54938. Wyzwolona podczas marszu ewakuacyjnego w okolicach Lipska.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 578; Ankieta z dn. 4.03.1975 r. wypełniona osobiście przez A. Daniel (sygn. Mat./10301, nr inw. 161238).

DANISZ PAWEŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1900 r. w Bielsku, pracownik umysłowy. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym

przewieziony został do więzienia w Katowicach. Zginął **5.05.1943 r. -** przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 39.

DANKOWITZ MAURICE ISRAEL,

Więzień KL Auschwitz nr 28321.

Urodzony 1.03.1898 r. w Bielsku, syn Wolfa i Amali z d. Resler, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Paryżu - Francja. Aresztowany przez policję okupacyjną i 30.03.1942 r. w transporcie zbiorowym Żydów z obozu Compiègne przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 28321. Zginął **16.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 7717/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:15, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 195.

DĄBROWSKI TADEUSZ,

Więzień w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1912 r., zamieszkały w Bielsku, nauczyciel. Aresztowany i 12.04.1940 r. przetransportowany do więzienia w Cieszynie, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Dachau i dalej do KL Mauthausen-Gusen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

DELONG KAROL,

Więzień obozu jenieckiego w Ostaszkowie.

Urodzony 10.03.1886 r. w Zabrzegu pow. bielski i tam zamieszkały. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. w wyniku czego dostał się do sowieckiej niewoli i zginął **24.04.1940 r.** w Ostaszkowie.
Bibliografia:J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu.*

DEMBA IZYDOR,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1919 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski, z zawodu kowal. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia w Katowicach. Zginął **14.08.1942 r. -** przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 35.

DIAMANT HELENA z d. FABISZKIEWICZ,

Więźniarka – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzona 11.11.1897 r. w Białej Krakowskiej, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Czeskim Cieszynie. Aresztowana i przetransportowana do więzienia lub obozu koncentracyjnego którego

nazwy nie udało się ustalić i tam **zginęła** – nieznana jest data i okoliczności śmierci tej więźniarki.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 50; (Z SUPLEMENTU).

DIAMANT LEOPOLD,

Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzony 20.07.1879 r. w Białej Krakowskiej, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Czeskim Cieszynie, urzędnik. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego którego nazwy nie udało się ustalić i tam **zginął** – nieznana jest data i okoliczności śmierci tego więźnia.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 50; (Z SUPLEMENTU).

DISTEL JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7593.

Urodzony 13.05.1900 r. w Zabrzegu gmina Czechowice, pow. bielski, syn Józefa i Anny z d. Tyc, zamieszkały w Zabrzegu. Po ukończeniu szkoły powszechnej, uczył się w szkole średniej w Bielsku. Następnie, rozpoczął pracę zawodową na stacji PKP w Czechowicach. Członek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół". Na miesiąc przed wybuchem drugiej wojny światowej, oddelegowany do pracy w okolice Kijowa.
Po wybuchu wojny powrócił do Zabrzega, gdzie 18.12.1940 r. został aresztowany przez gestapo, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7593. Zginął **4.02.1941 r.** godz. 7:45.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 46; 237; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

DISTEL WIKTOR,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18251.

Urodzony 11.02.1896 r. w Zabrzegu gmina Czechowice pow. bielski, syn Józefa i Anny z d. Tyc. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18251. Zginął **16.11.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4444/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:50,

określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Lungentuberkulose” (katar/nieżyt jelit przy gruźlicy płuc.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112; APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 1434, nr id. 1576; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 237.

DOBERSKI ADAM,

Jeniec wojenny – zginął w Katyniu.

Mieszkaniec Bielska, kapitan WP. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do sowieckiej niewoli i zginął **04/05.1940 r.** w Katyniu.

Bibliografia: A. Moszyński, *Lista Katyńska jeńcy obozów Kozielsk Ostaszków Starobielsk*, Warszawa 1989 r., s. 45; (Z SUPLEMENTU).

DOBIJA BOLESŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 24757, nr E-832.

Urodzony 11.12.1921 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski. Aresztowany i po kilkudniowym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 24757. Następnie zmieniono mu numer na więźnia „wychowawczego” nr E-832. Odzyskał wolność 2.03.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762.

DOBIJA JAN,

Więzień KL Auschwitz nr 6593.

Urodzony 9.11.1903 r. w Mikuszowicach pow. bielski, syn Jana i Anny z d. Wala, zamieszkały w Mikuszowicach. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony do KL Auschwitz, 27.11.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 6593. Zginął **19.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 22641/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:35, określenie przyczyny zgonu to: „Herzklappenfehler” (niedomykalność zastawek serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 55; APMA-B *Księga zgonów*, t. 16, s. 101.

DOBIJA STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22314, nr E-421.

Urodzony 1.04.1923 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z aresztu gestapo w Bielsku przewieziony do KL

Auschwitz, 28.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22314. Następnie zmieniono mu zakwalifikowanie na więźnia „wychowawczego” nr E-421. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 744.

DOBIJA STEFANIA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 35128.
Urodzona 18.11.1914 r. w Komorowicach pow. bielski, córka Antoniego i Julii z d. Lorenz, zamieszkała w Radomiu. Aresztowana i w transporcie zbiorowym więźniarek z Radomia, przesłana do KL Auschwitz, 12.02.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 35128. Zginęła **6.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13222/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 12:35, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh” (katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 1198.

DOBIJA WŁADYSŁAW,
Więzień KL Auschwitz nr 37716.

Urodzony 21.05.1892 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Jakuba i Marii z d. Hola, zamieszkały w okresie okupacji w Koprzywnicy pow. opatowski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z Radomia przewieziony do KL Auschwitz, 6.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 37716. Zginął **8.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10346/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:30, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag” (zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 178, 1124; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 1342.

DOBOSZ EUGENIUSZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 164149, KL Mauthausen nr 52688.
Urodzony 26.11.1925 r. w Międzybrodziu Bialskim. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 19.11.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1641450. Następnie, 11.02.1944 r. przeniesiony do KL Mauthausen i tam zarejestrowany jako więzień nr 52688. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 433.

DONOCIK FERDYNAND,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 11104.

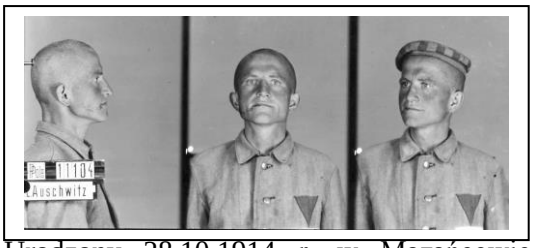

Urodzony 28.10.1914 r. w Mazańcowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 26.03.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr. 11104. Odzyskał wolność 4.07.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 89,

DONOCIK FRANCISZEK,
Więzień KL Dachau, KL Gusen nr 2999.

Urodzony 20.03.1884 r. w Bronowie k/Dziedzic, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Karwinie - Zaolzie. Aresztowany 12.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, stamtąd do KL Gusen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 2999. Zginął w tym ostatnim obozie **19.11.1940 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

DORDA FRANCISZEK,
Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1896 r. w Łyżbicach – Zaolzie i zamieszkały w tej miejscowości do 1920 r. Następnie, nauczyciel w Bystrej pow. bielski. Aresztowany 20.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął w **1941 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

DORDA KAROL,
Więzień KL Mauthausen-Gusen nr 6780, KL Dachau nr 15093.

Urodzony 19.10.1883 r. w Mnisztwie pow. cieszyński. Po ukończeniu szkoły powszechnej, kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim – nauczyciel, przed wybuchem drugiej wojny światowej, kierownik szkoły w Łyżbicach – Czechy, skąd po wysiedleniu, zamieszkał w Mikuszowicach Śl. W latach 1920-1921 brał udział w powstaniach śląskich. Następnie, uczył w Szkole Powszechnej w Bielsku-Białej, w Bystrej Śl., przechodząc na emeryturę w 1935 r. emerytowany kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Mikuszowicach Śląskich pow. bielski, mieszkaniec Bystrej pow. bielski. Aresztowany 20.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 6780.

Stamtad przeniesiony do KL Dachau, zarejestrowany jako więzień nr 15093. Zginął w tym obozie **8.09.1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 46; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r., s. 260; ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 44; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 42 wykazu); materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach;

DOREMBOWICZ HENRYK ks.,

Więzień obozu – nieznana nazwa.

Urodzony w 1903 r. w miejscowości Minoga pow. olkuski, święcenia kapłańskie przyjął w 1927 r., prefekt, katecheta parafii Wilkowice pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie przesłany do obozu koncentracyjnego – nieznana jest nazwa obozu. Brak innych informacji o tym więźniu.

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 96.

DRABCZYK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 24615.

Urodzony 19.05.1889 r. w pow. bielskim, syn Leona i Anny z d. Gartner, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 24615. Zginął **7.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 980/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:05, określenie przyczyny zgonu to: „Urämie" (mocznica).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 139; APMA-B *Księga zgonów*, t. 1, s. 980.

DRABEK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 42773.

Urodzony 6.12.1900 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Antoniego i Anny z d. Dobija, zamieszkały w Wilkowicach. Aresztowany, osadzony w areszcie

gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przewieziony do KL Auschwitz, 29.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 42773. Zginął **21.07.1942 r.** (rozstrzelany pod Ścianą Straceń wraz z Drabkiem Franciszkiem nr 42774, Janem Lejawą nr 42775, oraz Józefem Gawędą nr 42776). Według wystawionego aktu zgonu nr 16065/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:20, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 187; APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 1045; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* 1992 r, s. 206.

DRĄG ALEKSANDER,
Więzień więzienia lokalnego w Gilowicach.
Urodzony 5.02.1911 r. w Bielsku, zamieszkały w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i uwięziony w lokalnym więzieniu w Gilowicach, gdzie **28.02.1944 r.** zginął w egzekucji publicznej. Nieznana jest przyczyna śmierci oraz brak innych informacji o tym więźniu.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

DRĄG ALEKSANDER,
Stracony w Gilowicach.
Urodzony 5.02.1911 r. w Bielsku (lub Białej), zamieszkały w Czańcu gmina Porąbka, pow. bielski, z zawodu szewc. Podczas okupacji hitlerowskiej, aby nie zostać wywiezionym na roboty przymusowe, ukrywał się w lesie wśród partyzantów. Aresztowany przez zdradę w styczniu 1944 r. i skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano **2.03.1944 r.** – powieszony w egzekucji publicznej w Gilowicach.
Postscriptum. Razem z Aleksandrem Drągiem aresztowano partyzantów: Stanisława Kukłę z Czańca (ur. 10.11.1920 r.), Goryla z Czańca (ur. 28.10.1919 r.) – który zginął na miejscu, Franciszka Mikułę z Czańca – powieszonego w Szczyrku, Gałuszkę z Czańca – który przeżył okres okupacji hitlerowskiej.
Bibliografia: W. Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach Karta Groni* 1989 – Nr XIV; S. Dobosz, *Wojna na Ziemi Żywieckiej, od kwietnia 1939 r. do kwietnia 1945 r.*; Śl. Urząd Woj. w Katowicach, *Wykaz miejsc pamięci*; (Z SUPLEMENTU).

DRECHSLER ADOLF,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 27.06.1893 r. w Lipniku pow. bielski, syn Samuela i Reginy z d. Steyr, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Paryżu – Francja. Aresztowany przez policję okupacyjną i w transporcie zbiorowym Żydów z Francji, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **5.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 28136/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:00, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung" (zapalenie nerek).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 19, s. 1080.

DROZD WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku.
Mieszkaniec Jasienicy, aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i wieziony przez gestapo w Bielsku. Po jakimś czasie (bliżej nie ustalonym) zwolniony.
Bibliografia: J.Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r.

DROŹDZIK EMILIA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 33309.

Urodzona 3.03.1924 r. w miejscowości Porąbka pow. bialski, córka Wojciecha i Anny z d. Fabian, zamieszkała w Porąbce. Aresztowana 1.02.1943 r. wraz z 19 więźniarkami z miasta Oświęcimia i uwięziona w KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 33309. Zginęła **5.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18179/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:05, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung" (zapalenie nerek).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 530, 678; Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., 24; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 179.

DROŹDZIK PIOTR ks.,
Więzień w Zakopanem, Montelupich, KL Auschwitz nr 27098, KL Dachau nr 30273.
Urodzony 26.06.1899 r. w Międzybrodziu Bialskim, syn Franciszka i Anny, święcenia kapłańskie przyjął w 1924 r., proboszcz parafii Kościelisko pow. nowotarski. Aresztowany 23.11.1941 r. w Zakopanem, więziony wpierw w Zakopanem, w więzieniu Montelupich w Krakowie, a stamtąd w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 23.03.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 27098. Następnie, 5.06.1942 r. przesłany do KL Dachau i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 30273. Zginął **23.08.1942 r.**
Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 95; Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 96.

DROŻDŻ JAN,
Więzień w Katowicach, KL Auschwitz nr 33193.

Urodzony 7.11.1914 r. w Kamienicy pow. bielski, syn Tomasza i Anieli z d. Skowron. Ukończywszy szkołę powszechną, uczęszczał do Państwowego Gimnazjum, a następnie do Szkoły Handlowej w Białej Krakowskiej. Harcerz, uzdolniony sportowiec, reprezentował harcerstwo bielskie w zawodach narciarskich. Pracę zawodową rozpoczął w 1936 r. w Fabryce Śrub w Żywcu-Sporyszu. Od początku okupacji hitlerowskiej, zaangażował się w działalność konspiracyjną - należał do grupy kurierów przenoszących meldunki, prasę podziemną a także amunicję i broń oraz materiały wspomagające wykonywanie sabotaży. W listopadzie 1939 r. został członkiem ZWZ. Współpracował z organizacją konspiracyjną „Racławice" (Ziemia Żywiecka). Aresztowany w kwietniu 1942 r., więziony był przez jakiś czas w Katowicach, a stamtąd przesłany do KL Auschwitz, 27.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 33193. Zginął **4.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 14396/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 168, 650; *Wszystko co nasze,* (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej), Warszawa 1983, s. 40; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufcow Biała Krakowska i Bielsko, którzy odali żyucie za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 31, 32; APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 892.

DROŻDŻ JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7602, w Zabrzu, Katowicach, Brzegu – Zuchthaus, Sosnowcu, Mysłowicach, KL Mauthausen-Gusen nr 122312.

Urodzony 22.01.1918 r. w Kamienicy pow. bielski, syn Tomasza i Anieli z d. Skowron, zamieszkały w Bielsku. Ukończywszy szkołę powszechną, uczęszczał do Gimnazjum Polskiego. Harcerz od 1930 r. Od 24.08.1939 r. rozkazem Komendanta Chorągwi ZHP Krakowskiej i Śląskiej mianowany komendantem Pogotowia Harcerskiego na terenie hufców Bielska i Białej Krakowskiej.

Gdy wojska hitlerowskie 3.09.1039 r. wkraczały do Bielska i Białej, wraz z harcerzami i wojskiem wycofał się do Krakowa, a następnie do Brzuchowic pod Lwowem. Po powrocie z ewakuacji do Bielska, zaangażował w ruchu oporu - w harcerskiej organizacji konspiracyjnej współpracującej z ZWZ. Aresztowany 18.12.1940 r., przetrzymany był na gestapo w Bielsku. Stamtąd, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7602. W lutym 1941 r. przesłany ponownie do gestapo w Bielsku, a następnie przewieziony do więzienia w Bytomiu. W lipcu 1941 r. przeniesiony do więzienia w Zabrzu. Kolejne więzienia to: w listopadzie 1941 r. – więzienie w Katowicach, w Brzegu – Zuchthaus, gdzie

przebywał do kwietnia 1944 r. Następnie, więzienie w Sosnowcu, skąd w styczniu 1945 r. przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach, a stamtąd w styczniu 1945 r. do KL Mauthausen-Gusen, zarejestrowany jako więzień nr 122312. Odzyskał wolność – wyswobodzony 5.05.1945 r. przez wojska amerykańskie. Po powrocie do Bielska, od 1.04.1946 r. do 30.08.1948 r. pełnił funkcję komendanta połączonych hufców harcerzy Bielska i Białej. Od roku 1948 skierowany do pracy w szkolnictwie, a po przejściu jna emeryturę – aktywny społecznik.

Bibliografia: Krzysztof Chodorowski, *Zarys Historii I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Bielsku-Białej (1919-1999)*, Wydawca I LO im. M. Kopernika, s. 29, 30, 31; Zbiory prywatne hm. Józefa Drożdża.

DRÓŻDŻ STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 175069, KL Mauthausen.

Urodzony 8.05.1922 r. w Bielsku. Aresztowany 26.10.1943 r. za przynależność do tajnej organizacji. Po kilkudniowym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 13.03.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 175069. Później przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 455; .Ankieta z dn. 18.08.1966 r. wypełniona osobiście przez S. Drożdża (sygn. Mat./5663, nr inw. 149819).

DUBIEL JAN,

Więzien obozu jenieckiego.

Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej, ppor. WP. Zmobilizowany w ostatnich dniach sierpnia 1939 r., brał udział w kampanii wrześniowej. Dostał się do niemieckiej niewoli, internowany do stalagu gdzie przebywał do wyzwolenia w 1945 r.

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.60

DUBOWSKA GERTRUDA,

Więźniarka więzienia Montelupich KL Auschwitz nr 36315, KL Ravensbrück.

Urodzona 18.10.1908 r. w Białej Krakowskiej. Aresztowana 26.02.1943 r. w Krakowie za przynależność do tajnej organizacji i umieszczona w więzieniu Montelupich w Krakowie, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 36315. Następnie, przesłana do KL Ravensbrück, skąd w gronie innych więźniarek wiosną 1945 r. dostała się do Szwecji.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Katowice 1998 r., s. 533; Ankieta z dn. 27.10.1972 r. wypełniona osobiście przez G. Dubowską (sygn. Mat./9105, nr inw. 15806).

DUDA ALOJZY,

Więzień KL Auschwitz nr 26045.
Urodzony 7.03.1912 r. w Bestwince gmina Czechowice, pow. bielski, syn Benedykta i Katarzyny z d. Gąszcz, zamieszkały w Bestwince. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z Krakowa wraz z bratem Janem przewiezieni zostali do KL Auschwitz, 30.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 26045. Zginął **6.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4638/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:10, określenie przyczyny zgonu to: „Phlegmone mit Hautnekrose" (flegmona z obumieraniem skóry).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 150; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 138.

DUDA JAN,
Więzień KL Auschwitz nr 26046.
Urodzony 20.06.1899 r. w Bestwince gmina Czechowice, pow. bielski, syn Benedykta i Katarzyny z d. Gąszcz, zamieszkały w Bestwince. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z Krakowa, wraz z bratem Alojzym przewiezieni zostali do KL Auschwitz, tam 30.01.1942 r. zarejestrowano Jana w obozowej ewidencji jako nr 26046. Zginął **13.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1295/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 13:30, określenie przyczyny zgonu to: „beiderseitige Lungenentzündung" (obustronne zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 150; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1295.

DUDA JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, aresztu w Cieszynie, KL Dachau.
Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau. Odzyskał wolność – zwolniony z obozu w 1941 r.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

DUDEK MARIAN,
Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.
W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w ruchu oporu - kurier w Bielsku. Aresztowany 12.04.1940 r. i przetransportowany do więzienia w Cieszynie, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau i dalej do KL Mauthausen-Gusen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

DUDEK STEFAN,
Więzień KL Auschwitz nr 158236.

Urodzony 29.12.1914 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z Katowic przesłany do KL Auschwitz, 21.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 158236. Dnia 27.01.1944 r. z wyroku nadzwyczajnego posiedzenia policyjnego sądu doraźnego skazany na śmierć w egzekucji publicznej w Jeleśni *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej”* (Skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz Waluś, Władysław Walus). Wyrok wykonano **30.01.1944 r.** (zdjęcie obwieszczenia na str. 61).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 416; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 612.

DUDEK WIKTORIA z d. SZLAGOR,

Więźniarka KL Auschwitz nr 66650.

Urodzona 15.10.1888 r. w Kobiernicach gmina Porąbka pow. bialski, córka Katarzyny z d. Szlagor, mieszkanka Kobiernic. Aresztowana i w transporcie zbiorowym z Katowic przewieziona do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66650. Zginęła **5.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33670/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 12:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzklappenfehler” (niedomykalność zastawek serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 666.

DUDZIAK LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18331, nr E-44.

Urodzony 15.06.1899 r. w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 23.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18331. Po jakimś czasie, zmieniono jego zaklasyfikowanie – na więźnia „wychowawczego” nr E-44. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 729.

DUDZIK RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu - żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.01.1943 r.** przez rozstrzelanie (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 179; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

DUŁAWA JERZY,

Zginął w kampanii wrześniowej.

Urodzony 23.03.1896 r. w Jasienicy pow. bielski, robotnik. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. – **zginął** w walce z hitlerowskim agresorem w tymże wrześniu 1939 r.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

DUŁAWA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, obozu – nieznana nazwa.

Urodzony i zamieszkały w Jasienicy. Po szkole powszechnej, uczęszczał do Polskiego Seminarium Nauczycielskiego w Białej – zawód nauczyciela wykonywał do 1939 r. Aresztowany przez Niemców, wstępnie przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przesłany do obozu koncentracyjnego – którego nazwy nie udało się ustalić. Przeżył obóz, po wyzwoleniu znowu pracował jako nauczyciel.

Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,*

DUŁAWA DOMINIK,

Więzień w obozach jenieckich, gestapo w Bielsku, KL Sachsenhausen.

Urodzony i zamieszkały Jasienicy. Po szkole powszechnej uczęszczał do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Białej. Pracę nauczyciela rozpoczął w Mikołowie. We wrześniu 1939 r. zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej W walkach pod Lwowem dostał się do niewoli rosyjskiej, lecz po jakimś czasie w ramach umowy niemiecko – rosyjskiej, wydany Niemcom i dalej traktowany jako jeniec. Przy sprzyjających okolicznościach zbiegł z niewoli i powrócił do Jasienicy. Nocą 29.11.1939 r. aresztowany przez gestapo i przewieziony do KL Sachsenhausen. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,*

DUŁAWA WŁADYSŁAW,

Więzień obozu – nieznana nazwa tego obozu.

Urodzony w 1911 r. w Jasienicy i tam zamieszkały, syn Karola. Był lekarzem. W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowany przez gestapo i wywieziony do obozu koncentracyjnego – którego nazwy nie udało się ustalić. Przeżył pobyt w obozie i po wyzwoleniu – powrócił w rodzinne strony.

Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,*

DURAJ ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 20131, nr E-177.

Urodzony 12.01.1911 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany 21.08.1941 r. i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako

więzień nr 20131. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego” nr E-177. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 734.

DURAJ LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22670, nr E-492.

Urodzony 19.08.1909 r. w Międzybrodziu Bialskim. Aresztowany 14.11.1941 r. i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22670. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego” nr E- 492. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 747.

DURAJCZYK IGNACY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 23.01.1916 r. w Kozach pow. bialski, syn Andrzeja i Anieli z d. Rozmus, mieszkaniec Kóz. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz. Zginął **30.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1155/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:54, określenie przyczyny zgonu to: „Exekutierung durch Erschießung“ (egzekucja przez rozstrzelanie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1125; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1153.

DUTKA STANISŁAW,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 24.03.1909 r. w Komorowicach Krakowskich, syn Stanisława i Anny z d. Stanclik. Po ukończeniu szkoły powszechnej, kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim w Białej Krakowskiej, tam został harcerzem. 1.09.1928 r. rozpoczął pracę nauczyciela w Szkole Powszechnej w Czechowicach, gdzie zorganizował Drużynę Harcerską oraz Koło Przyjaciół Harcerzy.
W 1934 r. przeniesiony do Szkoły Powszechnej w Czechowicach-Lipowcu, w latach 1936-1939 członek Komendy Hufca Harcerzy w Bielsku - pełnił jednocześnie funkcję namiestnika zuchowego w rejonie Czechowic i Dziedzic.
Aresztowany 18.09.1939 r. tzn. w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej i wprawdzie zwolniony z aresztu 22.12.1939 r., lecz musiał się codziennie meldować na posterunku policji. Po raz drugi aresztowano go 5.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym wywieziono do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen. W obozie, wykonując nadludzką pracę w kamieniołomach, przy stałym zagrożeniu życia nie zapomniał, że jest harcerzem. Organizował pomoc, zwłaszcza dla młodszych więźniów, dostarczając im „zdobytą” żywność, czy

elementy odzieży. Urządzał tajemne spotkania małych grup i wtedy przejmował rolę wychowawcy – starszego brata, podtrzymując na duchu i uzasadniając konieczność przetrwania w obozie. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie. Po powrocie do Mazańcowic, podjął pracę nauczycielską oraz działalność instruktorską. Pełnił dodatkowo szereg funkcji społecznych: przewodniczącego Gminnej Rady Narodowej w Mazańcowicach, radnego Powiatowej Rady Narodowej w Bielsku-Białej, radnego Gminnej Rady Narodowej w Starym Bielsku, radnego Gminnej Rady Narodowej w Jasienicy. Był współzałożycielem gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska" w Mazańcowicach, w Komorowicach i Starym Bielsku, sprawując funkcje członka rady nadzorczej. Był przewodniczącym Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Jasienicy, działał w Związku Pszczelarzy. Jako członek Zarządu Kółka Rolniczego w Mazańcowicach oraz Gminnego Związku Spółek Wodnych w Jasienicy – należał do grona współzałożycieli Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Jedność" w Mazańcowicach. Posiadał wiele odznaczeń, w tym Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyż Oświęcimski. Odszedł na wieczną wartę 12.08.1988 r.

Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 236; Zbiory prywatne hm. Zdzisławy Kobieli.

DYBA ANTONI,

Więzień w Mysłowicach.

Urodzony 21.01.1915 r., nauczyciel z Pszczyny. Powieszony 26.10.1943 r. o godz. 13:20 w Mostach przy Jabłonkowie razem z 9 innymi ofiarami przywiezionymi z KL Auschwitz i więzienia śledczego w Mysłowicach. Ks. Adamecki udzielił wywożonym z Mysłowic ostatniego błogosławieństwa. Po egzekucji hitlerowcy pojechali z ciałami załadowanymi na samochow do gospody w Jabłonkowie. Po libacji samochód pojechał do Istebnej gdzie doładowano zwłoki pięć tam straconych skazanych. Następnie wszyswtkie ofiary zawieziono do spalenia w krematorium w Oświęcimiu.

Bibliografia: Archiwum dr med.. J. Mazurka – zbiór nr 2; (026) ; (Z SUPLEMENTU).

DYLIK JADWIGA,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 20.10.1915 r. w Bielsku, córka Karoliny, zamieszkała w Oświęcimiu. Od początku okupacji hitlerowskiej bardzo zaangażowana w działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK - Inspektorat Bielski. Była łączniczką, przewoziła tajną prasę, a także pomagała więźniom KL Auschwitz dostarczając im lekarstwa, pośredniczyła w nielegalnej korespondencji więźniów z rodzinami.

Aresztowana 4.10.1942 r. - za tę działalność, przewieziona została do więzienia śledczego w Mysłowicach, a stamtąd po śledztwie, przesłana do KL Auschwitz

i rozstrzelana **25.01.1943 r.** Zginęła wraz z 21 członkami AK inspektoratu bielskiego. obwodu żywieckiego, ze sztabu obwodu oświęcimskiego (rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; *Ludzie dobrej woli* Księga pamięci mieszkańców ziemi oświęcimskiej niosący pomoc więźniom KL Auschwitz, pod red. H. Świebockiego, Oświęcim 2005 r., s. 265; W zachowanych dokumentach APMA nie figuruje; A. Cyra, *Pozostał po nich ślad*, Oświęcim 2006 r., s. 58, 62; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 179.

DYRDA ERWIN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 33191.

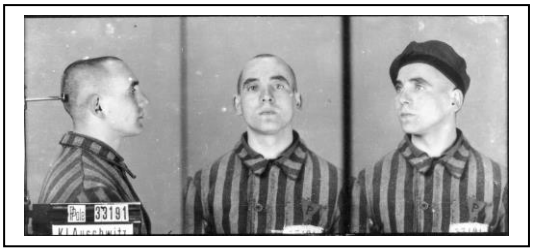

Urodzony 17.11.1918 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Emila i Heleny z d. Pustelnik, mieszkaniec Zabrzega. Po ukończeniu szkoły powszechnej, uczeń Szkoł Handlowej w Białej Krakowskiej. Następnie, pracował w handlu w Zabrzegu i w tej miejscowości był członkiem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół", zaś w latach 1937-1938 członek miejscowego chóru „Echo". W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowany wraz z innymi przedstawicielami zabrzeskiej inteligencji i przesłany do obozu pracy w Salzgitter gdzie zatrudniony został w kopalni rudy żelaza. W 1941 r. zbiegł z tego obozu i ukrywał się w Zabrzegu oraz Wiśle Małej. Ujawnił się jednak, gdy gestapo zagroziło aresztowaniem człoków jego rodziny. Odesłany ponownie do pracy w kopalni z której uciekł, na skutek usilych starań rodziny przeniesiony przez bielski Arbeitsamt do pracy w Zakładach Urządzeń Optycznych w Rathenov-Havel k/Berlina. W 1942 r., gdy gestapo zorientowało się o jego przedwojennej aktywności społecznej, został kolejny raz aresztowany i przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 27.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 33191. Zginął **17.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 22515/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:55, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Pneumonie" (osłabienie serca przy zapaleniu płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 168; APMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 15; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 59.

DZIADZIA FELIKS ks.,

Więzień w Szczeglinie, KL Sachsenhausen, KL Dachau nr 22507.

Urodzony 30.05.1890 r. w Jasienicy pow. bielski, święcenia kapłańskie przyjął 13.07.1913 r., proboszcz parafii Pawłowo w pow. gnieźnieńskim. Aresztowany

26.08.1940 r. i do 28.08.1940 r. więziony w Szczeglinie. Następnie, od 29.08.1940 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Sachsenhausen, od 14.12.1940 r. do KL Dachau i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22507. Zginął **4.05.1942 r.** w tzw. „transporcie inwalidów”[13]
Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945*, Warszawa 1978 r., s. 23, t. III.

DZIAŁAK JAN,
Więzień KL Auschwitz nr 62516, KL Buchenwald.

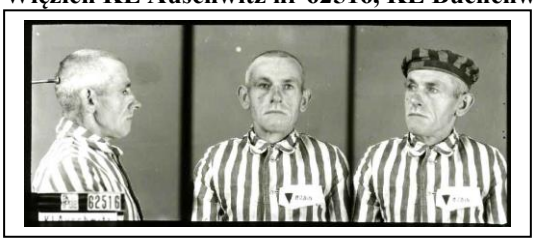

Urodzony 6.12.1891 r. w Kaniowie pow. bielski. Aresztowany i przetransportowany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 62516. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest jego dalszy los.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

DZIECH FRANCISZEK,
Więzień więzienia Montelupich w Krakowie.
Urodzony w 1901 r. w Dziedzicach pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości, robotnik. Aresztowany w 1941 r. i po kilkudniowym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przetransportowany do więzienia Montelupich w Krakowie. Przeżył w tym więzieniu do ostatnich dni jego funkcjonowania - wyzwolony przez Armię Czerwoną w 1945 r.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

DZIEDZIC FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.
Mieszkaniec pow. bielskiego. Żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (komendant placówki). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

---

[13] Patrz objaśnienia przypisów.

DZIEŃ BRONISŁAWA z d. MIKLAS,
Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 26493.

Urodzona 8.06.1893 r. w Bielsku, córka Józefa i Marii z d. Kiwale, mieszkanka Bielska. Aresztowana nocą 25 na 26.09.1942 r. wraz z mężem Ferdynantem, córką Marią oraz synem Stanisławem. Przetrzymywana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach (przebywała w baraku kobiecym - w celi nr 2). Po śledztwie przesłana do KL Auschwitz, 4.12.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 26493. Zginęła **2.01.1943 r.** - zmarła na tyfus oraz zapalenie opon mózgowych. Według wystawionego aktu zgonu nr 120/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:40, określenie przyczyny zgonu to: „Bauchfellentzündung" (zapalenie otrzewnej).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 508; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 118; Relacja syna Stanisława Dzień – w archiwum autora.

DZIEŃ FERDYNAND,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony w Białej Krakowskiej. W okresie okupacji hitlerowskiej członek organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK Inspektoratu Bielskiego (w jego budynku miał siedzibę sztab inspektoratu). Aresztowany przez zdradę w nocy 25 na 26.09.1942 r. wraz ze swoją rodziną i innymi członkmi tej organizacji konspiracyjnej, wpierw przetrzymany był w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po uciążliwym śledztwie przewieziony do KL Auschwitz, gdzie został rozstrzelany **25.01.1943 r.** razem z 21 członkami ZWZ/AK inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, ze sztabu obwodu oświęcimskiego (rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; Relacja syna Stanisława Dzień – w archiwum autora; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s.179; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

DZIEŃ MARIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz, KL Bergen-Belsen.

Urodzona w Białej Krakowskiej, córka Ferdynanda i Bronisławy z d. Miklas. Aresztowana wraz z rodzicami nocą 25 na 26.09.1942 r., przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku. Stamtąd, przewieziona w transporcie zbiorowym do więzienia śledczego w Mysłowicach, 18.03.1943 r przesłana do KL Auschwitz, pracowała w ogrodnictwie w Rajsku. W 1944 r. przeniesiona do

KL Bergen-Belsen. Mimo ciężkich warunków jakie panowały w więzieniach i obozach w których przebywała, odzyskała wolność. Po wojnie osiedliła się na stałe w Anglii.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; M. Ślisz-Oyrzyńska, *Wierzyłam że wrócę,* Wydawnictwo Literackie, Kraków 1988 r. s. 37-38,101; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s.179; Relacja brata Stanisława Dzień – w archiwum autora; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje..

DZIEŃ STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 80053, KL Neungamme.

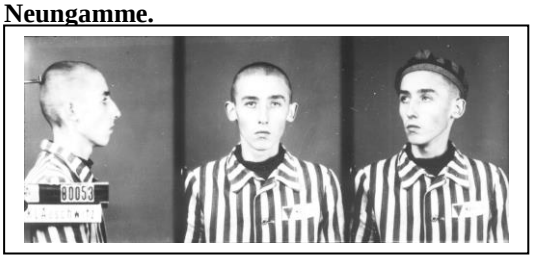

Urodzony 5.11.1925 r. w Białej Krakowskiej, syn Ferdynanda i Bronisławy z d. Miklas. Aresztowany z rodzicami w nocy 25 na 26.09.1942 r., przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, 4.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 80053. Natępnie, 25.09.1944 r. przesłany do KL Neuengamme. Podczas marszu ewakuacyjnego wykorzystał odpowiednią okazję do ucieczki – w ten sposób przeżył. Po wojnie ukończył przerwane wykształcenie średnie, studiował, a dzięki pracowitości doszedł do stanowiska Dyrektora Naczelnego „Bezalinu" w Bielsku. Zmarł 18.01.2001 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 233.

DZIOBEK ADAM,

Wiezień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Goss-Rosen.

Urodzony w 1903 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Kosztowach pow. bialski. Aresztowany w nocy 23 na 24.08.1944 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Gross-Rosen i tam zginął w **styczniu 1945 r.**

Bibliografia: Zasoby archiwalne K. Wójtowicza.

DZIUBA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1279.

Urodzony 12.11.1895 r. w Morawskiej Ostrawie, syn Katarzyny z d. Sawaj, mieszkaniec Bielska. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1279. Zginął **18.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15982/1943

– potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 22:45, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh” (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 956.

DZIURA JÓZEF,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 15.08.1905 r., nauczyciel szkoły powszechnej w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski. Jako oficer został zmobilizowany 1939 r., brał udział w kampanii wrześniowej. Po powrocie z tejże kampanii, został aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz. Tam zginął w **lipcu 1940 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s . 48; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r., s. 271; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

DZIURKIEWICZ PAULINA,
Więźniarka gestapo w Bielsku.
Mieszkanka Grodźca pow. bielski, pracowała w tej miejscowości jako nauczycielka. Następnie, 1.09.1936 r. któtko pracowała jako nauczycielka w Bielsku, skąd na własna prośbę przeniosła się do pracy w szkole w Świętoszówce. Aresztowana 14.12.1939 r. razem z mężem i osadzona w więzieniu w Bielsku. Po licznych przesłuchaniach, ciężko chora na serce, została zwolniona przez gestapo. W 1940 r, wyjechała do swojej rodziny do Jarosławia i tam pozostała do końca okupacji, czyniąc usilne starania by z obozu wydostać ciężko chorego męża Tadeusza.
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

DZIURKIEWICZ TADEUSZ,
Więzień więzienia w Bielsku, KL Oranienburga-Sachsenhausen, KL Dachau.
Mieszkaniec Grodźca pow. bielski, kierownik miejscowej szkoły. Aresztowany 14.12.1939 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku. Po czterech miesiącach przewieziony do KL Oranienburga-Sachsenhausen, a stamtąd po dwóch latach przeniesiony do KL Dachau. Wykonywano na nim doświadczenia pseudomedyczne - dostawał zastrzyki w śledzionę. Dzięki usilnym staraniom żony, zwolniony z obozu. Medyczne eksperymenty i wstrzykiwana trucizna spowodowały jednak białaczkę krwi, a w następstwie dosyć szybką śmierć po zwolnieniu z obozu.
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

EICHNER EMIL,
Więzień - nieznane miejsce uwięzienia.
Urodzony 25.12.1888 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Czeskim Cieszynie. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam **zginął** – nieznana jest nazwa miejsca uwięzienia, oraz data i okoliczności śmierci tego więźnia.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 50; (Z SUPLEMENTU).

EICHNER EMIL,
Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.
Urodzony 25.12.1888 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Czeskim Cieszynie. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego którego nazwy nie udało się ustalić i tam **zginął** – nieznana jest data i okoliczności śmierci tego więźnia.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 50; (Z SUPLEMENTU).

FABIA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 12.02.1923 r. w Kozach pow. bialski, syn Kazimierza i Heleny z d. Matzner, mieszkaniec Kóz. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, gdzie zginął **22.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18938/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:30, określenie przyczyny zgonu to: „Gehirnblutung" (krwotok mózgowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1126; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 926.

FALIŃSKI LEON,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Gross-Rosen, KL Mittelbau-Dora nr 109419.
Urodzony 11.06.1906 r. w Kozach, pow. bialski. Aresztowany 10.05.1944 r., po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Gross-Rosen. Stamtąd, 11.02.1945 r. przeniesiony do KL Mittelbau-Dora (miejscowość w Niemczech w pobliżu Nordhausen – okręg Halle), tam zarejestrowany jako więzień nr 109419. Zginął w **kwietniu 1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

FARUGA ALOJZY,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1017.
Urodzony 12.01.1924 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski. Wiosną 1940 r. wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec (okolice Kłodzka), skąd w 1941 r. odesłano go na leczenie do rodzinnych Dankowic. Władze niemieckie zarzuciły mu jednak symulowanie i uchylanie się od pracy, więc 9.01.1942 r. został aresztowany i z siedziby gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Początkowo zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień numer obozowy - w serii ogólnej ok. 25000, a później oznaczono go jako więźnia „wychowawczego" nr E-1017 Odzyskał wolność 10.03.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 771; Relacja z dn. 7.02.1973 r. złożona przez A. Farugę.

FARUGA ANTONI,
Więzień KL Auschwitz nr 34861, KL Mauthausen.

Urodzony 24.06.1901 r., zamieszkały w Bestwinie. Aresztowany i przetransportowany do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 34861, Następnie, 9.06.1942 r. przeniesiony do KL Mauthausen, gdzie **zginął.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*. Katowice 1998 r., s 173; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

FEILHAUER JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1911 r. w Czechowicach pow. bielski, murarz. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **3.12.1942 r. -** przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36.

FEJDYCK ALOJZY,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 17.10.1901 r., zamieszkały w Bestwinie pow. bielski, był robotnikiem w cegielni Ślosarczyka, gdzie aresztowany został przez gestapo. Po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, 26.10.1944 r. wywieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a stamtąd przesłany do KL Auschwitz. **Zginął** – nieznana jest data i okoliczności jego śmierci.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*. Katowice 1998 r., s 173; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

FELIKS SIEGFRIED,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 3.08.1902 r. w Bielsku, syn Leopolda i Anny z d. Neugröschl. Aresztowany i po kilkudniowym osadzeniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, gdzie zginął **17.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31162/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 23:35, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 1154.

FENDER OTTO,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 21796, nr E-375.

Urodzony 24.10.1910 r. w Wapienicy pow. bielski. Aresztowany i po kilkudniowym osadzeniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21796. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego" nr E-375. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 742.

FERENS JERZY,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Gross-Rosen.
Urodzony 24.04.1875 r. w Tarnowie, nauczyciel Seminarium Nauczycielskiego w Bielsku, zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany w nocy 23 na 24.08.1944 r. i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd po paru dniach w transporcie zbiorowym przewieziono go do wiezienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłany został do KL Goss-Rosen. Zginął w tym obozie w **styczniu 1945 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 49; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 277; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 51 wykazu).

FERFECKI EMIL, (czy Ferecki?),
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 7.01.1919 r. w Grodźcu Śl. gmina Jasienica pow. bielski. Rozpoczął naukę w 1926 r. w Grodźcu. Od 1930 r. kontynuował naukę w Państwowym Gimnazjum im. J. Piłsudskiego w Bielsku. W 1933 r. harcerz III Drużyny Harcerskiej im. Kazimierza Pułaskiego w Bielsku. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK. Pełnił funkcję łącznika ruchu oporu z terenu powiatu bielskiego - z Generalną Gubernią. Przeprowadzał również ochotników do wojska polskiego na Słowację i Węgry. Aresztowany za działalność konspiracyjną w styczniu 1944 r., wywieziony do KL Auschwitz. Zginął w tym obozie **22.07.1944 r.**
Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 42; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko, którzy oddali życie za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 33; Zbiory prywatne hm. Józefa Drożdża.

FERKO ADOLF,
Więzien KL Auschwitz.
Urodzony 14.06.1885 r. w Cieszynie, syn Stefana i Teresy, mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany i przewieziony w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginął **26.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24120/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:00, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber" (tyfus plamisty).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 688; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 118; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO ANGELA,
Więźniarka KL Auschwitz Z-63.
Urodzona 5.02.1942 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Julianny, zamieszkała w Zabrzegu. Aresztowana razem z matką i przywieziona w jednym z pierwszych

transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr Z-63. Zginęła **9.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 20386/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 16:00, określenie przyczyny zgonu to: „Influenza" (grypa).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 904; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO ANNA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 13.12.1880 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Jana i Ewy z d. Buriański. Aresztowana i przewieziona w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginęła **14.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30484/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:15, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche" (uwiąd starczy).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 462; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO ANTONI,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony w 1917 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Anny. Aresztowany i przewieziony w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginął **22.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35574/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:50, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche nach Durchfall" (niewydolność serca po biegunce).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 1068; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO AUGUST,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 19.06.1938 r. w miejscowości Strumień pow. cieszyński, syn Anieli, mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany i wraz z matką przewieziony w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginął **16.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 34643/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Bronchopneumonie" (niewydolność serca przy zapaleniu płuc i oskrzeli).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 143; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO BOLESŁAW,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 14.09.1939 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Julianny, zamieszkały w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i wraz z matką przewieziony w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginął **14.12.1943 r.** Według

wystawionego aktu zgonu nr 34198/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Darmkatarrh" (niewydolność serca przy nieżycie/katarze jelit).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 1192; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO FRANCISZKA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 29.02.1928 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Adolfa i Pauliny z d. Bongilai, mieszkanka Zabrzega. Aresztowana i przewieziona w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginęła **5.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33324/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:05, określenie przyczyny zgonu to: „Lungentuberkulose" (gruźlica płuc).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 324; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO JULIANNA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 18.02.1910 r. w Pawłowicach, córka Angeli, mieszkanka Zabrzega pow. bielski. Aresztowana i przewieziona w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginęła **13.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 34190/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:40, określenie przyczyny zgonu to: „Lungentuberkulose" (gruźlica płuc).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 1184; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO PAULINA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 15.09.1885 r. w Międzyrzeczu Dolnym, córka Józefa i Marianny z d. Balasz, mieszkanka Zabrzega pow. bielski. Aresztowana i przewieziona w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginęła **24.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 22618/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:35, określenie przyczyny zgonu to: „Durchfall bei Körperschwäche" (biegunka przy osłabieniu fizycznym).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 112; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO PAULINA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona w 1886 r. w miejscowości Wędryni pow. cieszyński, córka Marii, mieszkanka Zabrzega pow. bielski. Aresztowana i przewieziona w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginęła **9.08.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr

26370/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:40, określenie przyczyny zgonu to: „Urämie” (mocznica).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 860; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO STEFAN,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 4.10.1904 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Marianny z d. Balasz, mieszkaniec Zabrzega. Aresztowany i przewieziony w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginął **27.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35911/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:55, określenie przyczyny zgonu to: „akute Herzinsuffizienz” (
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 1405; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO STEFANIA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 18.03.1940 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Angeli, mieszkanka Zabrzega. Aresztowana i przewieziona w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginęła **16.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 20633/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, przyczyny zgonu to: „Pneumonie” (zapalenie płuc).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 1155; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO TEODOR JAN,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 8.04.1941 r. w Studzionce k.Pszczyny, syn Wandy, mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany wraz z matką i przewieziony w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginął **7.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 20229/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:45, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh” (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 743; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO TERESA z d. BARWIŃSKI,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 27.05.1865 r. w Bestwinie pow. bielski, córka Alberta i Julianny. Aresztowana i przewieziona w jednym z pierwszych transportów (26.02. - 6.03.1943 r.) więźniów Romów do KL Auschwitz. Zginęła **16.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32186/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 6:50, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche” (uwiąd starczy).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 622; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238.

FERKO-PAWŁOWSKA WANDA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 10570, KL Ravensbrück.

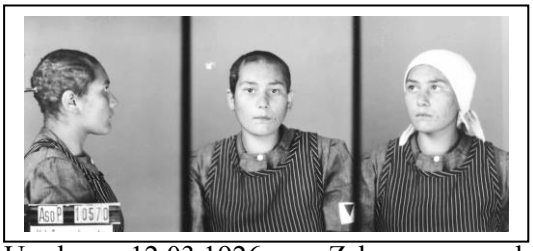

Urodzona 12.03.1926 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowana i uwięziona w KL Auschwitz, 24.07.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 10570. Następnie, przeniesiona do KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 497; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238; Ankieta z dn. 20.06.1964 r. wypełniona osobiście przez W. Ferko-Pawłowską (sygn. Mat./4711, nr inw. 107812).

FICEK ANIELA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 31525.

Urodzona 10.09.1922 r. w pow. bielskim. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 26.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 31525. Wypisana 16.08.1944 r. – prawdopodobnie przeniesiona do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 525.

FIGIEL WOJCIECH (ADALBERT),
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 83610.

Urodzony 7.04.1889 r. w miejscowości Trojany pow. krakowski, syn Jana i Józefiny z d. Zabiegaj, mieszkaniec Bielska, adwokat. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – członek Poddelegatury Okręgowej Rządu z siedzibą w Bielsku, członek dowództwa inspektoratu bielskiego ZWZ/AK. Aresztowany w nocy 25 na 26.09.1942 r., wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, przesłany do KL Auschwitz, 14.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 83610. Zginął **23.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10570/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:30, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 234: F. Skrzypek Edward, *Jan Zajączek (1901-1942) Kontynuator idei ks. Stanisława Stojałowskiego,* Warszawa 1993 r. s. 48; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.APMA-B Księga zgonów, t. 8, s. 70.

FIJAK MAŁGORZATA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 56961.

Urodzona 27.06.1916 r. w Pietrzykowicach gmina Łodygowice, pow. żywiecki, córka Wojciecha i Hanny, mieszkanka Bielska. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, 27.08.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 56961. Zginęła **22.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35586/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 13:05, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Körperschwäche" (ogólne wyczerpanie organizmu).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 587; APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 1080.

FILIPOWSKI JÓZEF ANTONI,

Zginął w Katyniu.

Urodzony 13.04.1898 r. w Ostrawie-Michałkowicach, syn Józefa i Magdaleny z d. Pilch. Absolwował Gimnazjum w Krakowie. W 1917 r. powołany do armii austriackiej, w 1918 r. uczestniczył w rozbrajaniu wojsk zaborczych na ziemi krakowskiej - został żołnierzem WP. Ranny w bitwie pod Gródkiem Jagiellońskim na froncie ukraińskim, ochotnik Legii Akademickiej w walce z bolszewikami w 1920 r. Po demobilizacji studiował prawo i filozofię na UJ w Krakowie - magister. Następnie, jako nauczyciel uczył historii i geografii w Seminarium Nauczycielskim w Cieszynie, w gimnazjach w Chorzowie i Lublińcu, ostatnio mieszkał i uczył w szkole powszechnej w Czechowicach. Zmobilizowany (stop. woskowy - podporucznik) do 74 pp. Lubliniec, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. - walczył w składzie 7 Dywizji Piechoty Armii „Kraków". Dostał się do sowieckiej niewoli, **zginął** – zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD w Katyniu.

Postscriptum: W Katyniu zidentyfikowany pod nrem AM 2520.

Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 44-45; (Z SUPLEMENTU).

FILIPEK STANISŁAW,

Więzień więzienia na Węgrzech.

Urodzony 12.12.1914 r. w Bronowie k/Landeka pow. bielski. Nauczyciel w szkole powszechnej w Gorzyczkach pow. wodzisławski. Zmobilizowany we wrześniu 1939 r., uszedł z innymi żołnierzami na Węgry, tam został aresztowany, a następnie w niewyjaśnionych okolicznościach rozstrzelany **24.03.1945 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 51.

FILIPOWSKI JÓZEF ANTONI,

Więzień w Kozielsku, zamordowany w Katyniu.

Urodzony 13.04.1898 r., absolwent wydziału historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Czechowicach pow. bielski. Zmobilizowany jako porucznik rezerwy 20 pp. brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Dostał się do sowieckiej niewoli, był internowany w obozie jenieckim w Kozielsku. Zamordowany przez NKWD w egzekucji zbiorowej **04/05.1940 r.** w Katyniu

Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 280; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 54 wykazu).

FIŁATEK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-676.

Urodzony 10.03.1918 r. w Iłownicy pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 4.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-676. Odzyskał wolność 5.02.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755.

FINDER PAWEŁ, pseud. „Paul Reynot", „Ryszard Mrowiec", „Paweł",

Supl.Wiezień więzienia na Pawiaku,

Urodzony 19.09.1904 r. w Bielsku. Ukończywszy szkołę powszechną i średnią, w 1922 r. wyjechał na studia do Wiednia, a tam poprzez bezpośrednią styczność z rewolucyjnym ruchem studenckim, ugruntował swoje lewicowe zapatrywania i wstąpił do Komunistycznej Partii Austrii. Inżynier chemik. Od 1924 r. kontynuował studia we Francji, pracując pod kierunkiem prof. Fryderyka Joliot-Curie.

W tym też roku wstąpił do Francuskiej Partii Komunistycznej (FPK); współpracował z organami KC FPK. W 1928 r. wydalony z Francji za działalność polityczną, po powrocie do kraju poświęcił się wyłącznie pracy

partyjnej - pełniąc funkcje sekretarza okręgowych komitetów KPP na Śląsku, w Łodzi, Warszawie. W 1933 r. wszedł do sekretariatu KC KPP. Aresztowany wielokrotnie, w 1934 r. został skazany na 12 lat więzienia i karę odsiadywał w więzieniu w Warszawie i Rawiczu. Odzyskał wolność wraz z innymi więźniami politycznymi, gdy rozpoczęła się druga wojna światowa - we wrześniu 1939 r. W okresie okupacji hitlerowskiej pracował od października 1939 do wiosny 1941 r. w Białymstoku jako przewodniczący Komisji Planowania Gospodarki. Od połowy 1941 r. przedostał się do Rosji – do Moskwy, gdzie został członkiem (powstałej w ZSRR) „Grupy Inicjatywnej", której zadaniem było odbudowanie rozwiązanej w 1938 r. polskiej partii komunistycznej. Wrócił nielegalnie do kraju 27.12.1941 r. z Marcelim Nowotką i był współorganizatorem konspiracyjnej PPR. W 1942 r. wszedł w skład Komitetu Centralnego PPR - kierował warszawską organizacją PPR. W listopadzie 1942 r. po śmierci M. Nowotki, powierzono mu funkcję sekretarza generalnego partii. (W 1943 r. działając na rzecz stworzenia ogólnonarodowego frontu walki z okupantem, prowadził wspólnie z W. Gomółką rozmowy na ten temat z ówczesnym delegatem rządu emigracyjnego, prof. J. Pickałkiewiczem). Aresztowany 14.11.1943 r. przez gestapo w Warszawie wraz z Małgorzatą Fornalską i uwięziony na Pawiaku. Zginął **26.07.1944 r.** – rozstrzelany podczas likwidacji tego więzienia.

Bibliografia: Archiwum dr med. J. Mazurka – zbiór 1 Bielsko; Informacja z Encyklopedii PWN.

FIRGANEK ANTONI,

Wywóz na roboty przymusowe.

Urodzony w lipcu 1908 r. w Bestwinie i zamieszkały w tej miejscowości, syn Józefa i Marii z d Witoś. Przed wojną zatrudniony w Bielsku jako ślusarz maszynowy. W okresie okupacji hitlerowskiej wysłany w 1941 r. na roboty przymusowe do Halle am Saale. Tam **zginął** w nieznanych okolicznościach.

Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

FIRGANEK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 9496.

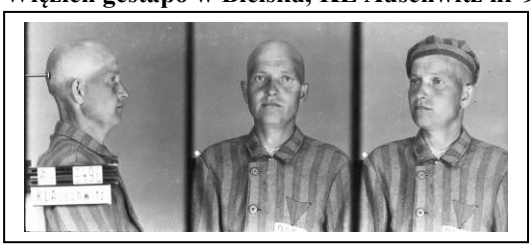

Urodzony 2.06.1900 r. w Bestwince gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 22. 01.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 9496. Zginął **5.05.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 77.

FIRGANEK JAN,
Więzień KL Auschwitz nr 9496.

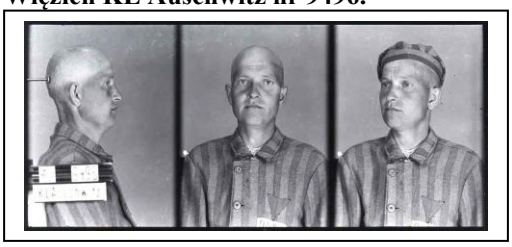

Urodzony 2.06.1900 r. w Bestwince pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości, syn Józefa i Anny z d. Żużałek. Zawodowy podoficer - starszy sierżant Wojska Polskiego 3 psp. Bielsko. Aresztowany początkiem czerwca i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 22.01.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 9496. Po siedmiu miesiącach pobytu w tym obozie, przesłany do pracy w „Bunawerke" w Monowicach. Zginął w niewyjaśnionych okolicznościach.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 77; APMA-B Ankieta wypełniona dn. 27.02.1967 r. przez córkę Helenę Wieczorek (sygn. Mat./6106 nr inw. 151063) ; (Z SUPLEMENTU).

FIRGANEK WŁADYSŁAW,
Zginął w kampanii wrześniowej.

Urodzony 28.11.1911 r., syn Franciszka i Zofii z d. Jonkisz, z zawodu szewc, zamieszkały w Bestwinie pow. bielski. Zmobilizowany do kampanii wrześniowej 1939 r. **zginął** w walce z hitlerowskim najeźdźcą – nieznana jest data i miejscowość gdzie zginął.

Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

FLISEK CZESŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 20134, nr E-173.

Urodzony 22.05.1922 r. w Miedzybrodziu Bialskim. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 21.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 20134. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie – na więźnia „wychowawczego" nr E-173. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 734.

FLORIAN FRANCISZEK,
Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 21.06.1932 r. w Mikuszowicach pow. bielski, syn Joanny. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **18.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32140/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:30, określenie

przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh” (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1127; APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 580.

FLUDER ANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 8.09.1894 r. w Kończycach pow. bielski, córka Marcina i Teresy z d. Walczak, mieszkanka Białej Krakowskiej. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **23.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32476/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 12:00, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh” (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 665; APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 922.

FOEDRICH ROBERT,

Więzien – nieznana nazwa więzienia.
Urodzony w 1913 r. zamieszkały w pow. bielskim. Syn kasjerki-sekretarki hr. Larischa – w okresie międzywojennym działacz młodzieżowy, założyciel bardzo aktywnej organizacji patriotycznej „Orlęta”. Działał również w innych organizacjach - głównie w Organizacji Społeczno – Wychowawczej „Strzelec”[14]. Aresztowany w okresie okupacji hitlerowskiej – uwięziony w więzieniu, którego nazwu nie udało się ustalić. Wiadomo jedynie że przeżył okres okupacji i zmarł w 1948 r.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

FOKS FRANCISZEK,

Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen nr 7118.
Urodzony 14.01.1886 r. w Wilamowicach pow. bielski, kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany 24.04.1940 r. czyli w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i więziony w Cieszynie, stamtąd w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau i dalej do KL Mauthausen-Gusen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7118. Zginął w tym obozie **29.10.1940 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 282; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 57 wykazu).

FOKS STANISŁAW,

Więzień KL Mauthausen.
Urodzony w 1917 r. w Wilamowicach pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **4.11.1940 r.**

---

[14] Patrz objaśnienia przypisów.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach Muzeum Mauthausen nie figuruje.

FOKSIŃSKI JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19869, nr E-77.

Urodzony 30.12.1910 r. w Bestwinie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 4.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień 19869. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego" nr E-77. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 730.

FOKSIŃSKI LEON,

Więzień KL Auschwitz nr E-7208, więzienia w Bytomiu, Mysłowicach, Gliwicach.

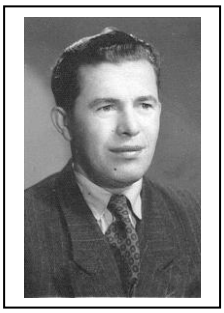

Urodzony 23.06.1919 r. w Bestwinie pow. bielski, syn Franciszka i Anny z d. Bolek, zamieszkały w tej miejscowości. Mając szesnaście lat – w 1935 r., rozpoczął pracę zarobkową, wpierw jako pomocnik a następnie samodzielny pracownik w cegielni. Podczas okupacji hitlerowskiej, w styczniu 1940 r. wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec – Brandenburg Hawel. W lipcu 1941 r. uciekł z robót jw. i wraca do Bestwiny, gdzie w październiku tegoż roku jako uciekinier z robót przymusowych został aresztowany przez policję niemiecką.

Wpierw umieszczony w areszcie gestapo w Bielsku (obecna ul. Matejki) a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-7208. Jako więzień KL Auschwitz - skierowany został do podobozu w Mikuszowicach k/Bielska i tam zatrudniony przy regulacji rzeki Białki. Zwolniony po czterech miesiącach i ponownie wywiezionym do przymusowej pracy w Leopczycach (obecna nazwa Głubczyce). Z tego przymusowego zatrudnienia znowu uciekł i podjął pracę w hucie „Bobrek". Przez nieszczęśliwe zajście z przełożonym, aresztowany w

czerwcu 1944 r. i przewieziony do KL Auschwitz, skąd bez zatrzymywania go w tym obozie, odesłany został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie w mysłowickim więzieniu, przesłany w połowie września do więzienia w Bytomiu, a po kilku tygodniach do więzienia w Gliwicach. Dnia 19.01.1945 r. wraz z innymi współwięźniami z więzienia w Gliwicach, dołączony do kolumny ewakuacyjnej więźniów z KL Auschwitz. W trakcie pokonywania wyznaczonej przez SS trasy marszu - 29.01.1945 r. przy sprzyjających okolicznościach (z noclegu w okolicach Głuchołaz) udała się Leonowi Foksińskiemu ucieczka. Niestety, już następnego dnia tj. 30.01.1945 r. zatrzymany przez policję, która uwierzywszy, że wraz z kolegą (współwięźniem z ucieczki) poszukują pracy, do takiej pracy zostali przymuszeni przez Arbeitsamt - pracowali w Głuchołazach. Stamtąd przewieziony do Bremen, do Hanoweru, do prac polowych w Ramlingen - gdzie 21.04.1945 r. doczekał się wyzwolenia. Do kraju wrócił w połowie grudnia 1945 r.

Bibliografia: Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 995; T. Lewczak, Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina; Pamiętnik L. Foksińskiego; (Z SUPLEMENTU).

FOLTYN JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 32504.

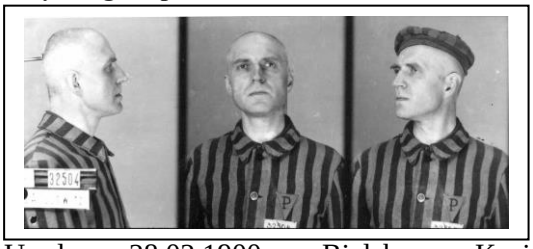

Urodzony 28.02.1900 r. w Bielsku, syn Kazimierza i Marii z d. Stawowczyk, w okresie okupacji hitlerowskiej mieszkaniec Krakowa. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 24.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 32504. Zginął **27.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 9021/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:13, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 166; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 21.

FORYŚ JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 21035, nr E-269.

Urodzony 17.03.1921 r. w Kozach pow. bialski, syn Franciszka i Józefiny z d. Matuszek, mieszkaniec Kóz. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz,

20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21035. Po jakimś czasie zmieniono jego status w obozie na więźnia „wychowawczego" nr E-272. Zginął **2.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1830/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 4:00, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 328.

FRANCISZOK ROBERT,

Więzień gestapo w Bielsku, obozu którego nazwy nie ustalono.

Już przed wojną działacz lewicowy, a w okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu - członek Komitetu Obwodowego PPR w Bielsku. Aresztowany 29.05.1944 r., przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie przesłany do obozu koncentracyjnego którego nazwy nie udało się ustalić. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 123; W zachowanych dokumentach Muzeum Mauthausen nie figuruje.

FRANEK KAROL ks.,

Więzień gestapo w Bielsku.

Urodzony 18.10.1892 r. w Ochabach pow. cieszyński, święcenia kapłańskie przyjął 9.7.1917 r., dziekan Dekanatu Czechowickiego, proboszcz parafii Dziedzice. Aresztowany 2.11.1939 r. i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a po kilku dniach odzyskał wolność. Zmarł 25.05.1964 r. w Dziedzicach.

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 174, t. III.

FREIWALD SIEGFRIED,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 9.02.1943 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Emmy. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zginął **6.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 20178/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:15, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 691.

FREUND MORITZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 17143.

Urodzony 10.03.1872 r. w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.06.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 17143. Brak innych informacji o tym więźniu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 105.

FRYCZ MACIEJ,
Więzień obozu jenieckiego w Starogrodzie, w Waldembergu.

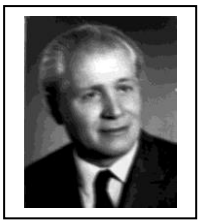

Urodzony 10.02.1911 r. w Świętoszówce. Szkołę ludową ukończył w Świętoszówce. Następnie uczył się w trzyletniej Szkole Wydziałową Męskiej w Bielsku. W 1928 r. rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum Męskim w Białej. Pracę nauczyciela rozpoczął w Rudzicy – po wcześniej odbytej obozięzkowej służby wojskowej. W lipcu 1939 r. został powolany na cwiczenia wojskowe do Bielska - gdzie pozostał do wybuchu wojny.
Brał udzial w kampoanii wrześniowej. 19.09.1939 r. w miejscowości Lubomla w woj. Lubelskim, gdzie dostał sie do niemieckiej niewoli. Internowany, przebywał w Starogrodzie, a następnie w obozie jenieckim w Waldembergu. W obozie ciężko zachorował więc przez wojskowego lekarza niemieckiego został skierowany do szpitala w Greifswaldzie (pod wyspą Rugią). Z tego szpitala, 30.10.1940 r. - wojskowa komisja zwolniła go do domu. Po powrocie do rodziny, musiał się meldować dwa razy w tygodniu na policji w Jaworzu. Od 9.07.1941r. zatrudniony jako pracownik fizyczny w fabryce „Thoei Mundus". Pracował w tej fabryce do wyzwolenia tj. do 21.01.1945r. Od 10.05.1945 r. został kierownikiem szkoły w Jaworzynce, a od 1947 do 1972 kierownikiem Szkoły Podstawowej w Świętoszówce. Z dniem 1.09.1972 r. przeszdł na emeryturę.
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

FRYDEL ALOJZY,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 23.07.1923 r. w Pietrzykowicach gmina Łodygowice, pow. żywiecki, syn Jana i Marii z d. Mieszczak, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zginął **4.12.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 42926/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:52, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 673; APMA-B *Księga zgonów,* t. 29, s. 836.

FRYDRYCH ?,.
Więzień obozu – którego nazwy nie udało się ustalić.
Mieszkaniec Czańca gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany w okresie okupacji hitlerowskiej, przekazany do obozu zagłady i tam **zginął** – nieznana nazwa obozu.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

FURKA LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, aresztu w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen.
Urodzony 12.08.1910 r. w Straconce – obecna dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd

przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus” w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau i dalej – przeniesiony do KL Mauthausen, gdzie zginął **5.07.1941 r.**

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

FURKA STANISŁAW,

Więzień więzienia Montelupich.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej przebywał na terenie Generalnej Gubernii. Aresztowany w 1942 r. w Krakowie za działalność konspiracyjnę na terenie Małopolski, więziony w więzieniu Montelupich – **zginął** w nieznanych okolicznościach.

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67.

FURS JERZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 169532.

W latach przedwojennych harcerz Drużyny Harcerzy w Gimnazjum im. J. Piłsudskiego w Bielsku. W okresie okupacji zaangażowany w ruchu oporu - organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Za tę działalność aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.12.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 169532. Jest pisemny ślad w dokumentacji obozowej, że 3.02.1944 r. umieszczony był w szpitalu obozowym w Birkenau (BII f). Zginął w **1944 r.**

Bibliografia: Zbiory Izby Tradycji Hufca Beskidzkiego ZHP w Bielsku-Białej.

FURTAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 9541, KL Mauthausen.

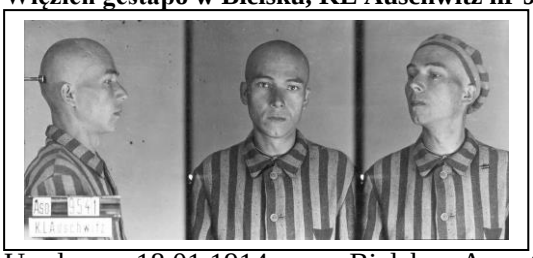

Urodzony 18.01.1914 r. w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.01.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 9541 r. Następnie, przesłany do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.5.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 79.

GABRYŚ KAZIMIERZ,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 20.11.1914 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, gdzie zginął w **1940 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GACEK JAN KAZIMIERZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 1.03.1914 r. w Kozach pow. bialski, syn Józefa i Marianny z d. Owczarz. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **3.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13130/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:00, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Wassersucht" (nieżyt/katar jelit przy puchlinie wodnej serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1127; APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 1108.

GACEK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 25.04.1927 r., mieszkaniec Kóz pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął w **1945 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GAJ OSKAR,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1924 r. w Bielsku, fryzjer. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **18.07.1944 r. -** przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 42.

GAJDZICA JAN ks. ewang.,

Prześladowany za postawę antyniemiecką.

Urodzony w 1900 r. w Żywcu. Po ukończeniu szkoły powszechnej, kontynuował naukę w gimnazjum w Bielsku i Cieszynie. Po ukończeniu studiów teologicznych, proboszcz w parafii ewangelickiej w Międzyrzeczu. W 1941 r. karnie perzeniesiony do Ustronia. Uzasadnieniem przeniesienia było, że jako ksiądz nie popierał polityki i metod postępowania hitlerowskich Niemiec na okupowanym terenie.

Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

GAJDZICA STANISŁAW,

Więzień więzienia Montelupich, Moabitu, Rawicza, Głogowa.

Urodzony 13.05.1915 r. w Bystrzycy nad Olzą - Zaolzie, następnie mieszkaniec Czechowic. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. – walczył w niezmiernie trudnych warunkach z hitlerowskim najeźdzcą do 28.09.1939 r. Po uniknięciu dostania się do niewoli, do 1.03.1943 r. walczył w

konspiracyjnej grupie komendanta Maszewskiego na terenie Wrocławia. Aresztowany 1.03.1943 r. przez gestapo, więziony był w Krakowie – więzienie Montelupich, w Berlinie-Mitte - w Moabicie, w Rawiczu, Głogowie i innych więzieniach. Następnie, uczestniczył w marszu ewakuacyjnym więźniów w głąb Niemiec i w trakcie tego marszu 1.05.1945 r. wyzwolony przez Armię Czerwoną w Griebo k/Witenbergii. Od 1945 r. mieszkał w Czechowicach.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

GAJER WIKTOR,

Więzień gestapo w Bielsku, w Gliwicach, KL Auschwitz nr 20513, E-206.

Urodzony 16.09.1919 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, w więzieniu gestapo w Gliwicach, następnie przewieziony do KL Auschwitz, 5.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 20513, a po jakimś czasie zmieniono jego staus na więźnia „wychowawczego" nr E-206. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

GANDOR FRANCISZEK,

Więzień KL Auschwitz, KL Mauthausen.

Urodzony 15.08.1920 r. w Bestwinie pow. bielski, syn Franciszka i Zofii z d. Wewerczyk, zamieszkały w Bestwince pow. bielski. Po ukończeniu szkoły powszechnej, w latach 1933-1934 był uczniem bielskiego gimnazjum. Przerwał naukę ze względu na ciężkie warunki materialne rodziców. W okresie młodzieńczym, był współzałożycielem a następnie wiceprezesem Związku Strzelców i Przysposobienia Wojskowego w Bestwinie. Był także prezesem Koła Młodzieży Ludowej w Bestwinie. W latach 1937-1939 odbył dwuletnie przeszkolenie wojskowe. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. Po ucieczce z transportu do obozu jenieckiego i powrocie do domu, nie mogąc znaleźć pracy – pomagał rodzicom w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego. Aresztowany 12.02.1943 r. za przynależność do ruchu oporu - do organizacji konspiracyjnej „Racławice" i ZWZ. Przetransportowany do KL Auschwitz, a stamtąd przesłany do KL Mauthausen (ostatnią wiadomość przesłał rodzinie 30.04.1943 r. z obozu w Linzu). Według zeznań współwięźnia Markiela - zginął **8.07.1943 r.** w KL Mauthausen
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina;* W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

GANSZER STEFAN,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 108732.

Urodzony 21.02.1899 r. w Strumieniu pow. cieszyński, syn Mieczysława i Marii z Rużyckich. Po nauce w szkołach ludowych w Strumieniu i Żywcu uczęszczał do Polskiego Gimnazjum Realnego TSL w Białej, gdzie w 1917 r. zdał egzamin dojrzałości. W 1918 r. służył w wojsku austriackim, następnie podjął studia na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po studiach powrócił do Białej i podjął pracę w aptece ojca, a w 1932 r. został jej właścicielem. Był od 1926 r. działaczem PTT - w oddziale bialskim, oraz działaczem PCK. We wrześniu 1939 r. utrzestniczył w kampanii wrześniowej i został ciężko ranny - utracił nogę. Gdy powrócił do Białej uczestniczył w akcjach charytatywnych na rzecz polskiej ludności poszkodowanej przez okupanta. Został usunięty z własnej apteki, więc w 1940 r. zamieszkał w Szczyrku, gdzie zaangażował się w działalność ruchu oporu - żołnierz ZWZ/AK (m.in. prowadził nasłuch radiowy). We wrześniu 1942 r. w wyniku zdrady aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Od 18.03.1943 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 108732. Zginął **11.05.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 19721/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:10, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung bei Pneumonie" (zapalenie nerek przy zapaleniu płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 302, 1127; APMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 225; J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 98.

GAŃCZARCZYK FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 19.10.1901 r. w Jasienicy pow. bielski, zamieszkały w Jasienicy. W okresie okupacji zaangażował się w działalność ruchu oporu. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **19.03.1943 r**.

Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

GARDIASZ EDWARD,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 103986.

Urodzony 2.07.1905 r. w Białej Krakowskiej. Aresztowany, przetrzymany przez gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 103986. Przeniesiony do innego obozu – którego nazwy nie udało się ustalić, odzyskał wolność 2.05.1945 r. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 287.

GARGULAK EDWARD,

Wysłany na roboty przymusowe.

Urodzony w 1897 r. w Karwinie - Zaolzie, od 1920 r. zamieszkały w Dziedzicach, urzędnik pocztowy w tej miejscowości. Od 1939 r. wysłany przez Arbeitsamt na roboty przymusowe do Niemiec, tam ciężko zachorował.

Powróciwszy po wyzwoleniu w rodzinne strony – do Dziedzic, zmarł w lipcu 1945 r. na skutek wycieńczenia organizmu.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

GARNCARCZYK FRANCISZEK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: Informacja od L. Sztwiorok ze Swiętoszówki.

GASIURA ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz 85395.

Urodzony 12.10.1926 r. w Skrzycznem pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 4.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85395, zginął **21.03.1943 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Katowice 1998 r., s. 244.

GAWLAS JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 21.07.1876 r. w Iłownicy pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Farana, zmieszkały w okresie okupacji w Krakowie. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, gdzie zginął **17.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25614/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:50, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche” (uwiąd starczy).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 114.

GAWLIK LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 5.07.1917 r. w Dankowicach, pow. bielski. Syn Anny Hamerlak. Przed wojną działał w organizacjach młodzieżowych TUR i ZMW „Wici”, w 1934 r. wstąpił do KZMP – został sekretarzem tej organizacji w Dankowicach. W latach 1936 i 1938 aresztowany za działalność komunistyczną. Do 1941 r. pracował w kopalni w Brzeszczach. W 1940 r. wstapił do Koła Przyjaciół ZSRR w Dankowicach, naiązał kontakty z komunistami: Józefem Magą (pseud. „Marcin”), Stanisławem Bularzem (pseud. „Słońce”), Leonem Laskiem (pseud. „Twardy”, „Mały”). Przez wymienionych działaczy, wstąpił do PPR w Bielsku

a potem do Gwardii Ludowej - gdzie otrzymał pseud. „Flinta”. Brał udział w lewicowej partyzantce w okolicach Międzybrodzia Bialskiego. W Sylwestra 1942 r., podczas odwiedzin domu rodzinnego, został osaczony przez policję i postrzelony. Wraz z nim Niemcy aresztowali jego ojczyma, Władysława Hamerlaka, który po aresztowaniu zginął w KL Auschwitz. Rannego Ludwika przewieziono do szpitala w Bielsku, skąd przy pomocy rodziny i kolegów udało się go wydostać. Leczenie dokończył w ukryciu w Bestwinie, przy pomocy lekarza, Niemca. Pomimo wyznaczonej nagrody za jego głowę, Ludwik ponownie działał w partyzantce, lecz podczas akcji w Międzybrodziu Bialskim w lipcu 1943 r., został ponownie ciężko ranny i aresztowany przez gestapo. Aresztowane także zostały matka – Anna Hamerlak, oraz siostry: Apolonia Hamerlak (19 l.) i Julia Hamerlak (15 l.) oraz członkowie rodziny Wyrobków. Po pobycie w więziennym szpitalu w Mysłowicach i zakończeniu śledztwa, przesłano go do KL Auschwitz - do tamtejszego szpitala. Wyrokiem sądu doraźnego skazany na karę śmierci przez powieszenie. Wyrok wykonano **2.03.1944 r.** - w publicznej egzekucji w Gilowicach.

Bibliografia: Władysław Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach* Karta Groni 1989 – Nr XIV; Stanisław Dobosz, *Wojna na Ziemi Żywieckiej, od kwietnia 1939 r. do kwietnia 1945 r.*; Śl. Urząd Woj. w Katowicach, *Wykaz miejsc pamięci*; *Tygodnik Kronika Beskidzka*, 19.12.2007 r. nr 51-52. ; Informacja od J. Murańskiego.

GAWLIŃSKA JADWIGA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzona w Jasienicy, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej w Wadowicach pow. oświęcimski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie od 1.03.11943 r. przesłana do KL Auschwitz. Przetrwała w obozie do ostatnich dni jego funkcjonowania. Odzyskała wolność 20.01.1945 r. dzięki udanej ucieczce podczas marszu ewakuacyjnego więźniów.

Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GAWRON STEFAN,

Więzień żandarmerii w Janowicach, KL Auschwitz nr 23657, nr E-666.

Urodzony 2.10.1918 r. w Janowicach pow. bielski. Aresztowany i z posterunku żandarmerii w Janowicach przewieziony do KL Auschwitz, 3.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień 23657, a następnie zmieniono mu zakwalifikowanie na więźnia „wychowawczego” nr E-666. Odzyskał wolność 1.05.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Katowice 1998 r., s. 754.

GAZDA BRONISŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr E-1423.

Urodzony 29.11.1923 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w marcu 1942 r.

zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-1423. Zginął **23.05.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 790; (Z SUPLEMENTU).

GAZDA FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 1439.

Urodzony 21.08.1879 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1439. Zginął **18.02.1941 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 41.

GAZDA JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz nr 27239.

Urodzony 25.02.1900 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Jerzego i Marii z d. Szweda, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 25.03.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 27239. Zginął **4.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13779/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:25, określenie przyczyny zgonu to: „Phlegmone bei Körperschwäche” (flegmona przy wyczerpaniu organizmu).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 161, 651; APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 275.

GAZDA MARCELI,

Więzień więzienia w Bielsku, obozu pod Rostokiem, w Bielsku.

Urodzony 15.01.1895 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Józefa i Zuzanny. Po ukończeniu szkoły powszechnej, mając 14 lat, podjął praktykę zawodową w laboratorium

chemicznym (Schotnica) w Dziedzicach, a następnie pracę zarobkową w rafinerii w Dziedzicach. Od 1913 r. należał do Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół", zaś od 1914 r. wcielony do cieszyńskiego legionu (2 kompania, 3 pułk, II Brygada) i wyjechał walczyć w okolice Wołynia.

W bitwie pod Rarańczą został ranny, a w kolejnej walce pod Kaniowem dostał się do niewoli niemieckiej i więziony był w obozie pod Rostokiem. Zbiegł z tego obozu w 1918 r. i do końca wojny ukrywał się pod fałszywym nazwiskiem Jeziorański. Po zakończeniu pierwszej wojny światowej ponownie wstąpił do wojska polskiego – wyruszył na front przeciwko Czechom. Gdy sytuacja z Czechami się ustabilizowała, przeniosł się (na własną prośbę) do 3 p.s.p. w Bielsku (był w stopniu chorążego). Mieszkał przez rok w Bielsku, a od 1938 r. przeniósł się ponownie do Zabrzega. W 1939 r. ze względu na zły stan zdrowia przeszedł na emeryturę. Po wybuchu drugiej wojny światowej uchodził wraz z rodziną w głąb kraju. Wróciwszy z ewakuacji, został natychmiast aresztowany i więziony w Bielsku. Cieżko zachorował w więzieniu, więc zwolniono go do domu. Niestety, nasilająca się choroba serca bez możliwości leczenia się jako Polak (odmówił przyjęcia volkslisty) spowodowała zgon 10.01.1944 r. Odznaczony trzykrotnie Krzyżem Walecznych, Krzyżem Niepodległości oraz Orderem Virtuti Militari

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 69.

GĄSIOREK ALOJZY,

Zginał bez wieści na robotach przymusowych.

Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jednym z około 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam zginął bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.

Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

GĄSIOREK ANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku – nie ustalono nazwy obozu.

Mieszkanka Porąbki pow. bialski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przesłana do obozu – lecz nie jest znana nazwa obozu do którego ją przesłano i gdzie **zginęła**.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

GĄSIOREK JÓZEF,

Więzień w Berlinie.

Urodzony 12.02.1912 r. w Mesznej gmina wilkowice, pow. bielski, syn Andrzeja i Marii z d. Trzopek, mieszkaniec Mesznej. W okresie okupacji hitlerowskiej wysłany przez Arbeitsamt na roboty przymusowe do Niemiec, tam aresztowany i uwięziony w Berlinie (Neukolu). Zginął **15.09.1941 r.** o godz. 14:20.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

GEMBALA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 21815.

Urodzony 5.02.1925 r. w Mesznej gmina Wilkowice, pow. bielski. Syn Józefa i Marii z d. Waluś, zamieszkały w Szczyrku pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej (w 1941 r.) wysłany na roboty przymusowe do Niemiec, skąd uciekł w sierpniu 1941 r. Aresztowany za ucieczkę i po osadzeniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21815. Zwolniony z obozu przez usilne starania rodziny, został zobowiązany przez gestapo do pracy przymusowej u „Josephy" w Bielsku, gdzie pracował do wyzwolenia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 743; Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

GENSCHKA LEOPOLD,

Więzień więzienia w Bielsku, Berlinie, Wrocławiu, Rawiczu, Miejskiej Górce.

Urodzony 12.05.1920 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany z powodu wystąpień przeciw Niemcom w 1939 r., skazany na 3 lata i 2 miesiące obozu karnego. Więziony w więzieniu w Bielsku, Berlinie, Wrocławiu. Następnie, przesłany do więzienia w Rawiczu gdzie przebywał od 23.01.1940 r. zmarł **11.01.1945 r.** – w więzieniu w Miejskiej Górce k/Rawicza.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

GERWIN ARTUR ks. ewang.,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 22807, KL Sachsenhausen.

Urodzony 13.09.1909 r. w Łomży. Po ukończeniu studiów teologicznych, 11.10.1931 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Od 1933-1939 r. był proboszczem w Jaworzu pow. bielski. Od 1939 do 1961r. był drugim proboszczem w Cieszynie. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu – kierownik placówki ZWZ w Jaworzu. Aresztowany i po osadzeniu w areszcie gestapo w Bielsku, przewieziony następnie w transporcie zbiorowym do KL Sachsenhausen, skąd 14.12.1940 r. przeniesiono go do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22807. Zwolniony z obozu 9.08.1941 r., otrzymał nakaz pracy jako robotnik w zakładach zbrojeniowych w Kędzierzynie. Skutki pobytu w obozach spowodowały wielki uszczerbek na zdrowiu – po wojnie wielokrotnie poddawany był zabiegom chirurgicznym. Powróciwszy do względnej kondycji zdrowotnej, dzięki dłuższej i skutecznej rekonwalestencji, został proboszczem w Cieszynie oraz radcą Konsystorza Kosciola Ewangelicko-Augsburskiego. Zmarł w 1967 r.

Bibliografia: *W cieniu Śmierci* Ewangelicy – ofiary prześladowań w czasie II wojny światowej, praca zbiorowa Warszawa 1970 r. s. 21; J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 259; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s.54.

GĘBICKI JAN,

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1920 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany i przetransportowany do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **10.09.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 40; (Z SUPLEMENTU).

GIBAS IGNACY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1265.
Urodzony 8.04.1908 r. w Porąbce pow. bialski, syn Jana i Katarzyny, zamieszkały w Porąbce. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1265. Zginął **21.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3173/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:55, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag" (zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 783; APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 171.

GICHNER GIZELA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkanka Zabrzega. Aresztowana i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz i tam **zginęła.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GICHNER RÓŻA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkanka Zabrzega. Aresztowana i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz i tam **zginęła.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GICHNER WALTER,

Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.
Urodzony 29.07.1911 r. w Aleksandrowicach – dzielnica Bielska, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały we Frysztacie – Zaolzie. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego którego nazwy nie udało się ustalić i tam **zginął** – nieznana jest data i okoliczności śmierci tego więźnia.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 82; (Z SUPLEMENTU).

GIEŁDON WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 151388, KL Buchenwald.
Urodzony 3.05.1922 r. w Białej. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 21.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 151388. Następnie, przeniesiony 29.08.1944 r. do KL Buchenwald. Mimo

ciężkich warunków panujących w obu obozach, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 401.

GIZA EMIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau, KL Mauthausen.

Urodzony 25.04.1913 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Ukończył Seminarium Nauczycielskie w Pszczynie, a pracę nauczyciela rozpoczął w Imielinie pow. tyski. W chwili wybuchu drugiej wojny światowej przebywał we Lwowie wraz z żoną (także nauczycielką). W czasie okupacji wrócił do Ligoty, został aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a później do KL Mauthausen, gdzie zginął **12.09.1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 55.

GLUZA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 23662, nr E-671.

Urodzony 12.10.1912 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 23662, a następnie zmieniono mu kategorię na więźnia „wychowawczego" nr E-671. Odzyskał wolność 5.02.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755.

GŁOWACKI JAN,

Więzien gestapo w Bielsku, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 8.02.1915 r. w Górkach Wielkich pow. cieszyński, syn Wincentego i Ewy z d. Pomper, mieszkaniec Jaworza. Przed wojną urzędnik w fabryce „Lenko", społecznik, członek miejscowego chóru, Organizacji Społeczno – Wychowawczej „Strzelec". W 1936 r. powołany do odbycia służby wojskowej – stacjonował w jednostce na Kresach Wschodnich.

Stamtąd brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Dostawszy się do niewoli niemieckiej, uciekł podczas przemieszczania jeńców z jednego obozu do innego. Po powrocie do Jaworza w październiku 1939 r. aresztowany przez gestapo i z aresztu w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau (gdzie przebywał przez trzy miesiące). Z tego obozu przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen. Przebywał w KL Mauthausen z innymi więźniami z Jaworza – Antonim Kołodziejem, Antonim Hellerem, Antonim Maziarskim. Skutkiem usilnych starań rodziny – odzyskał wokność, zwolniony z obozu w 1941 r. Zaraz po wojnie pracował jako wójt gminy Jaworze. Zmarł w 1977 r.

Bibliografia: Relacja (z dn. 10.09.2008 r.) żony - Emilii Głowackiej, Informacja L. Sztwiorok.

GŁÓWKA MARIAN,
Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau.
Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

GŁUCH JOANNA,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzona 15.09.1922 r. w Jaszczurowej pow. bielski, córka Władysława i Marii z d. Warmus, zamieszkała w okresie okupacji w Uniejowicach pow. złotoryjski. Aresztowana i w transporcie zbiorowym z Wrocławia przewieziona do KL Auschwitz, 8.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 67194. Zginęła **5.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33467/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:15, określenie przyczyny zgonu to: „beiderseitige Lungenentzündung" (obustronne zapalenie płuc).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 465.

GŁUCHY JÓZEF,
Więzień KL Auschwitz nr 45129, KL Neuengamme.
Urodzony 25.01.1899 r. w Kaniowie pow. bielski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz nr 45129, tam zatrudniony w warsztacie ślusarskim jako kowal. Następnie, 25.08.1944 r. przeniesiony do KL Neuengamme. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

GNATEK STANISŁAWA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, obozu – nieznana nazwa.

Urodzona 19.06.1924 r. w Szczurowej pow. brzeski, córka Bartłomieja i Marii z d. Pudełek, zamieszkała w Komorowicach Krakowskich. Niepełnosprawna – chora na niedowład nóg. Aresztowana w lipcu 1943 r. i uwięziona w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym wywieziona do obozu którego nazwy nie można ustalić - tam zginęła w **1943 r.**
Bibliografia: Informacja brata – Tadeusza Gnatek; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GODYŃ PAWEŁ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 23.05.1884 r., kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Bestwinie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji tj. w kwietniu 1940 r. w Bestwinie, osadzony w areszcie

gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen. Tam zginął **13.10.1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 56; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 304; Zbiory dokumentów K.Wójtowicza (poz. 66 wykazu).

GODYŃ PAWEŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 23.05.1884 r., kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Bestwinie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji tj. w kwietniu 1940 r. w Bestwinie, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen. Zginął w tym obozie **13.10.1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 56; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 304; *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 66 wykazu) ; (Z SUPLEMENTU).

GOETZLINGER ELSA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 7.12.1900 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, zginęła **10.10.1942 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GOLEC ANTONI,

Więzień KL Auschwitz nr 95208, KL Mauthausen.

Urodzony 11.03.1919 r. w Moszczanicy pow. żywiecki, syn Jana i Heleny z d. Lejawa, zamieszkały w Bielsku. We wrześniu 1941 r. aresztowany w łapance w Żywcu. Wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec – skąd uciekł. Ponownie złapany, zatrudniony został jako pracownik przymusowy w zakładach „Meserschmitt'a". Tam wstąpił do organizacji konspiracyjnej ZWZ. Aresztowany przez zdradę 29.12.1942 r. i w transporcie zbiorowym wywieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 95208. Następnie, przewieziony do KL Mauthausen nr 12873/46691. 5.05.1945 r. doczekał wyzwolenia przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

GOLENIOWSKI STANISŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr 7573, KL Ravensbrück nr 9771.

Urodzony 9.09.1921 r. w Sanoku. Do szkoły podstawowej a później gimnazjum i liceum uczęszczał w Bielsku i Białej. Do ZHP wstąpił w 1933 r. w Szkole im. T. Kościuszki w Białej, zaś dalszą działalność harcerską prowadził

już w Gimnazjum i Liceum im. J. Piłsudskiego w Bielsku, uczestnik Jubileuszowego zlotu w Spale.

Na tydzień przed wybuchem wojny, został przydzielony do służby wartowniczej w gimnazjum i pełnił tę służbę do 2.09.1939 r. Aresztowany za działalność konspiracyjną i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7573. Przebywał w obozie do sierpnia 1944 r., pracując w 1940-1941 r. w komandzie „Bauhoff”[15] i DAW[16]. W 1941-1942 w IG Farbenindustrie, „Bunawerke” w Dworach k/Oświęcimia.

W tym też okresie zachorował na tyfus plamisty, ale dzięki troskliwej opiece współwięźniów wyzdrowiał (wrócił do pracy w DAW). W sierpniu 1944 r. przesłany transportem zbiorowym do KL Ravensbrück i tam zarejestrowany jako więzień nr 9771. Zbiegł z transportu ewakuacyjnego pod koniec kwietnia 1945 r., a po zakończeniu wojny wrócił do Bielska, pracował do 1981 r. w Zakładzie „Befared” i stamtąd przeszedł na emeryturę. W roku 1986 został odznaczony „Krzyżem Oświęcimskim”.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 65; wg dostarczonego życiorysu.

GOLONKA JÓZEFA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Mieszkanka Bielsku (lub Białej). W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowana w działalność ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK w Bielsku. Przez zdradę, aresztowana wraz z innymi członkmi tej organizacji i wpierw przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłana do KL Auschwitz. Zginęła przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** wraz z innymi żołnierzami AK inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, obwodu oświęcimskiego (rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym – w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 329.

GOŁUCH JULIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzona w 1894 r. w Bielsku. Aresztowana i z aresztu gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziona do wiezienia w Katowicach, gdzie zginęła **12.01.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

---

[15] Patrz objaśnienia przypisów.

[16] Patrz objaśnienia przypisów.

GOŁY STANISŁAW,

Więzień Polenlagru 92 Katscher.

Urodzony 4.05.1933 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Stefana i Marii z d. Chmura, zamieszkały w Bielsku. W sierpniu 1942 r. wysiedlony wraz z rodzicami z rodzinnego gospodarstwa i w transporcie zbiorowym przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie, gdzie przebywał do marca 1943 r. Następnie, przetransportowany został do pracy przymusowej w Głogowie – pracował przy różnych robotach drogowych do zakończenia okupacji.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

GORYL FRANCISZEK,

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1895 r. w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, więziony w Katowicach i tam zginął **15.11.1941 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 32.

GOTTLIEB LEOPOLD,

Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzony 23.02.1882 r. w Porąbce, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Karwinie – Zaolzie. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego którego nazwy nie udało się ustalić i tam **zginął** – nieznana jest data i okoliczności śmierci tego więźnia.

Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina*, s. 108; (Z SUPLEMENTU).

GÓRA FRANCISZEK,

Więzień KL Auschwitz nr 149379.

Urodzony 9.09.1912 r. w Janowicach pow. bielski, pracownik leśny. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 10.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 149379. Odzyskał wolność 4.02.1944 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Katowice 1998 r., s. 396; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

GÓRA STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 24759, nr E-834.

Urodzony 4.02.1913 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski, syn Franciszka i Tekli z d. Mikoda, zamieszkały w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidecnji jako więzień nr 24759, a następnie zmieniono jego status na więźnia „wychowawczego" nr E-834, zginął **19.01.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 312/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:15, określenie

przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh“ (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 238/38; PMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 312.

GÓRKA TEOFIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen nr 9055.

Urodzony 20.11.1904 r. w Kamionnej pow. bochnieński, syn Błażeja i Marii z d. Pądel, zamieszkały w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany 29.10.1944 r. i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 9055. Zginął w **styczniu 1945 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

GÓRNY ANDRZEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85498.

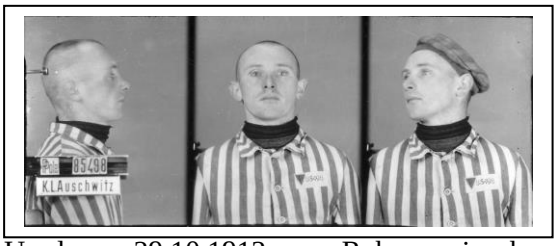

Urodzony 29.10.1912 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Józefa i Franciszki z d. Kubica, zamieszkały w Rybarzowicach. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85498. Zginął **3.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13259/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:15, określenie przyczyny zgonu to: „beiderseitige Pneumonie“ (obustronne zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 247; APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 1231.

GÓRNY ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 120381.

Mieszkaniec Rybarzowic gmina Buczkowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 7.05.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 120381. Następnie, wypisany 20.06.1944 r. – prawdopodobnie wysłany do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 337.

GÓRNY JÓZEF, pseud. „Roland”,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Urodzony 19.07.1901 r. w Mikuszowicach, zamieszkały Komorowicach Krakowskich, pow. bialski. Zawodowy sierżant Wojska Polskiego. Podczas okupacji niemieckiej z-cą komendanta AK w powiecie Biała Krakowska (pseud. „Roland"). Aresztowany razem z żoną w 1943 r. *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej"*. Wpierw przetrzymani w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewiezieni w transporcie zbiorowym do więzienia śledczego w Mysłowicach. Wyrokiem sądu doraźnego z 27.01.1944 r., Józef został skazany na śmierć. Wyrok wykonano **30.01.1944 r.** w publicznej egzekucji w Jeleśni (skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz Waluś, Władysław Waluś).

***Bibliografia*:** I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 610; Władysław Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach Karta Groni* 1989 – Nr XIV; Informacja od J. Murańskiego.

GÓRNY WALERIA z d. NYCZ,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66652.

Mieszkanka Komorowic Krakowskich pow. bialski, żona Józefa – straconego w egzekucji publicznej w Jeleśni. W okresie okupacji hitlerowskiej, zaangażowana w działalność ruchu oporu – łączniczka AK Obwód Bielski. Aresztowana razem z mężem, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66652. Zginęła **11.01.1944 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

GRABCZA ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-181.

Urodzony 26.10.1916 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-181. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 734; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GRABOWSKI MIECZYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22321, nr E-428.

Urodzony 24.03.1905 r. w Kobiernicach gmina Porąbka pow. bialski. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22321, a następnie zmieniono jego status na więźnia „wychowawczego" nr E-428. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 744.

GRABSKI LEON ks.,
Więzień Montelupich w Krakowie, KL Auschwitz nr 25459.

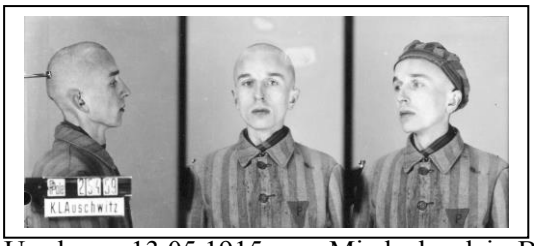

Urodzony 13.05.1915 r. w Międzybrodziu Bialskim pow. bialski, syn Karola i Katarzyny z d. Pyrtek, święcenia kapłańskie przyjął w 1940 r., wikary parafii Gdów k.Wieliczki. Aresztowany 23.08.1941 r. za powielanie i kolportaż tajnej gazetki, uwięziony w więzieniu Montelupich w Krakowie, a następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 10.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 25459. Zginął **9.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2205/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:00, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Körperschwäche“ (grypa przy wyczerpaniu organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 147; Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 98; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 703.

GRABSKI STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1132.
Urodzony 31.08.1923 r. w Międzybrodziu Bialskim, syn Stanisława i Marii z d. Adamaszek. Aresztowany za ucieszkę z robót przymusowych, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w styczniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-1132. Odzyskał wolność 30.01.1943 r. - zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 776; Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

GRACA JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 29.04.1904 r. w Pewli Małej pow. żywiecki, mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz i tam zginął **1.07.1943 r.**
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

GROSS DANIEL,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 28.08.1866 r. w Krakowie, następnie mieszkaniec Białej Krakowskiej. Uczył się w gimnazjum w Krakowie, później studiował na Wydziale Prawa UJ uzyskując tytuł doktora prawa. Praktykę adwokacją

rozpoczął w Bielsku. Przed wybuchem wojny znany działacz polityczny – w Polskiej Partii Socjalistyczno-Demokratycznej, działacz społeczny i filantropijny z Białej. Przez wiele lat burmistrz, organizator Kasy Chorych, przewodniczący różnych spółdzielni. Współpracował z wieloma wybitnymi osobistościami z powiatu bielskiego, bialskiego, wadowickiego, żywieckiego, Śląska Cieszyńskiego - o umocnienie polszczyzny w wymienionych powiatach. Członek władz PPS w woj. krakowskim, senator w latach 1929-1935. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w ruchu oporu. Aresztowany 24.02.1942 r. i uwięziony w KL Auschwitz, gdzie zginął **11.06.1942 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

GRUDZIEŃ ROBERT,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 21.10.1921 r. w Jasienicy pow. bielski, syn Franciszka i Heleny z d. Szoblik, zamieszkały w Jasienicy. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **22.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30867/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:32, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod“ (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 695, 1129; APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 843.

GRUDZIEŃ WIKTOR,

Więzień w Cieszynie, gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 114670.

Urodzony 13.02.1917 r. w Jasienicy pow. bielski, syn Franciszka i Heleny z d. Soblik. Zamieszkały w okresie okupacji w Cieszynie i tam aresztowany 13.02.1943 r. pod zarzutem przynależności do Polskiej Partii Robotniczej. Przetrzymywany był w więzieniu w Cieszynie, a następnie w transporcie zbiorowym przwieziony do KL Auschwitz - gdzie na czas trwania śledztwa przebywał w bloku nr 2a. Po śledztwie przekazany 12.04.1943 r. na pobyt w obozie, zarejestrowany w ewidencji obozowej jako więzień nr 114670. Zginął **2.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23365/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:05, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod“ (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 682; APMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 851; Ankieta z dn. 4.07.2001 r. wypełniona przez córkę W. Grudnia – Krystynę Grudzień-Suchy (sygn.: Mat./18278, nr inw. 177671); *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 62; (Z SUPLEMENTU).

GRUNNER MAURYCY,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 7.01.1896 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Jakuba i Marii, zamieszkały w Vincennes - Francja. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z Francji przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **24.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 16519/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzklappenfehler” (niedomykalność zastawek serca).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 12, s. 9.

GRUSZCZYK ADOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-422.

Urodzony 10.02.1918 r. w Roztropicach gmina Jasienica, pow. bielski. Aresztowany, wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-422. Odzyskał wolność 5.02.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 744.

GRUSZCZYK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 26859.

Urodzony 23.12.1894 r. w Bielsku. Aresztowany i wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.03.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 26859. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 158.

GRUSZECKA IRENA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzona w 1924 r. w Bielsku. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia gestapo w Katowicach, gdzie zginęła **21.05.1945 r.** - przez ściecie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 39.

GRUSZKA BRONISŁAWA,

Więźniarka Polenlagru nr 40 we Frysztacie.

Urodzona w 1926 r. w Jasienicy pow. bielski córka Józefa i Stefanii, mieszkanka Jasienicy. W okresie okupacji hitlerowskiej, wraz z rodzicami i rodzeństwem we wrześniu 1943 r. wysiedlona z rodzinnago gospodarstwa i przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 40 we Frysztacie. Stamtąd, cała rodzina wywieziona była do Generalnej Guberni – Brzęczkowice, gdzie do wyzwolenia w 1945 r. pracowali przymusowo u niemieckiego obszarnika (bauera).

Bibliografia: Informacja członków rodziny B. i G. Gruszka.

GRUSZKA JÓZEF,

Więzień Polenlagru nr 40 we Frysztacie.

Urodzony w 1890 r. w Jasienicy pow. bielski, mieszkaniec Jasienicy. Uczestnik pierwszej wojny światowej, dosłużył się stopnia oficerskiego w wojsku austryjackim, w okresie międzywojennym – w latach 20-tych założyciel Kółka Rolniczego w Jasienicy, następnie prezes Powiatowego

Kółka Rolniczego, w latach 30-tych poseł na Sejm Śląski, w 1937 r. wójt gminy Jasienica.

Na początku okupacji hitlerowskiej, współzałożyciel organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK w Jasienicy. (Zebranie odbyło się 20.10.1939 r. w stróżówce Polskiego Gimnazjum w Bielsku). We wrześniu 1943 r. wraz z rodziną wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 40 we Frysztacie. Stamtąd, cała rodzina wywieziona była do Generalnej Guberni – Brzęczkowice, gdzie do wyzwolenia w 1945 r. pracowali przymusowo u obszarnika niemieckiego. Po powrocie do swojego gospodarstwa - było ono do tego stopnia zniszczone, że cała rodzina do 1950 r. zamieszkiwała w baraku - przystosowanym na mieszkanie.

Bibliografia: Informacja członków rodziny B. i G. Gruszka; J.Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r.

GRUSZKA MIECZYSŁAW,

Więzień Polenlagru nr 40 we Frysztacie.

Urodzony w 1928 r. w Jasienicy, syn Józefa i Stefanii, zamieszkały w Jasienicy. W okresie okupacji hitlerowskiej, wraz z rodzicami i rodzeństwem we wrześniu 1943 r. wysiedlony z rodzinnago gospodarstwa i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 40 we Frysztacie. Stamtąd, cała rodzina wywieziona była do Generalnej Guberni – Brzęczkowice, gdzie do wyzwolenia w 1944 r. pracowali przymusowo u obszarnika niemieckiego.

Następnie – do wyzwolenia (w 1945 r.) Mieczysław wywieziony został do kopania rowów przeciwczołgowych.

Bibliografia: Informacja członków rodziny B. i G. Gruszka.

GRUSZKA STANISŁAW,

Więzień Polenlagru nr 40 we Frysztacie.

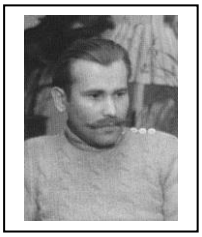

Urodzony w 1920 r. w Jasienicy, syn Józefa i Stefanii, zamieszkały w Jasienicy. W okresie okupacji hitlerowskiej, wraz z rodzicami i rodzeństwem we wrześniu 1943 r. wysiedlony z rodzinnago gospodarstwa i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 40 we Frysztacie. Stamtąd, cała rodzina wywieziona była do Generalnej Guberni – Brzęczkowice, gdzie do wyzwolenia w 1945 r. pracowali przymusowo u obszarnika niemieckiego.

Dodać należy, że Stanisław po 1945 r. za sympatyzowanie i przynależność do Stronnictwa Ludowego - Mikołajczyka, był prześladowany i aresztowany przez organa UB.

Bibliografia: Informacja członków rodziny B. i G. Gruszka.

GRUSZKA STEFANIA,

Więźniarka Polenlagru nr 40 we Frysztacie.

Urodzona w 1895 r. w Jasienicy pow. bielski, żona Józefa. We wrześniu 1943 r. wraz z mężem i dziećmi: Sławomirem,

Bronisławą oraz Mieczysławem - wysiedleni z rodzinnego gospodarstwa i przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 40 we Frysztacie. Stamtąd, cała rodzina wywieziona była do Generalnej Guberni – Brzęczkowice, gdzie do wyzwolenia w 1945 r. pracowali przymusowo u obszarnika niemieckiego.

Bibliografia: Informacja członków rodziny B. i G. Gruszka;

GRYGIERCZYK FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1907 r. w Czechowicach pow. bielski, robotnik. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **3.12.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36.

GRYGIERCZYK HENRYKA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-600.

Urodzona 23.09.1925 r. w Czechowicach pow. bielski. Zbiegła z robót przymusowych w Niemczech i w początkach kwietnia 1943 r. została aresztowana. Przez 10 dni przetrzymywano ją w więzieniu we Wrocławiu, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, zarejestrowana jako więźniarka „wychowawcza" nr EH-600. Odzyskała wolność 11.09.1944 r. – zwolniona z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1073; Ankieta z dn 13.02.1968 r. osobiście wypełniona przez H. Grygierczyk po zamążpójściu Nowak (sygn.: Mat./6554, nr inw. 152993).

GRYGIERCZYK WIKTOR,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Buchenwald.

Urodzony 4.07.1921 r. w Bielsku-Kamienicy, syn Jana i Jadwigi z d. Szweda. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 16.10.1939 r. za zdecydowaną manifestację propolskości i w transporcie zbiorowym przesłany przez gestapo w Bielsku do KL Buchenwald. Tam zginął **21.03.1940 r.**

Bibliografia: Informacja kuzynki M. Żyglewicz.

GRYGIERCZYK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1906 r. w Czechowicach pow. bielski, robotnik. Aresztowany i następnie w transporcie zbiorowym przewieziony przez gestapo w Bielsku do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **3.12.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36.

GRZYB MARIAN,

Zamordowany przez hitlerowców.

Urodzony 14.11.1914 r. w Krakowie, syn Teofila i Julii z d. Kmiecik. Ukończył Szkołę Powszechną w Dziedzicach, a następnie zatrudniony na kolei – pracował w węźle kolejowym w Dziedzicach. Od 1928 r. był harcerzem – w Szkole Powszechnej w Dziedzicach. Od marca 1938 do maja 1939 r. odbywał służbę wojskową. Walczył w kampanii wrześniowej w 3 Pułku Podlaskim.

W dniu Święta Zmarłych - 1.11.1939 r., harcerze z Czechowic i Dziedzic postanowili zgodnie z przedwojennym zwyczajem złożyć na grobie powstańców śląskich wieniec z biało-czerwonymi szarfami. Wśród miejscowych Niemców wzbudziło to wściekłość. Powiadomili policję, lecz nie udało się aresztować harcerzy - sprawców tego czynu, gdyż zdążyli uciec. Podejrzany o udział w tej akcji Marian Grzyb, jeszcze tego samego dnia został aresztowany, a w drodze na gestapo próbował ucieczki. Niestety, podczas ucieczki został **śmiertelnie postrzelony** (siedmioma kulami). Następnego dnia rodzina została powiadomiona przez policję o możliwości zabrania ciała, ale zakazano urządzania oficjalnej ceremonii pogrzebowej. Był pierwszą ofiarą okupanta hitlerowskiego na terenie Czechowic i Dziedzic.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 46; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 11; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945*. Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 35 – 38,

GRZYWA ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 20344, nr E-195.

Urodzony 11.04.1920 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 20344, a następnie zmieniono jego status na więźnia „wychowawczego" nr E-195. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

GUTAN FRANCISZEK, (ojciec),

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia Montelupich.

Urodzony w 1900 w Bielsku, robotnik w Vacum – w Czechowicach. Aresztowany w 1942 r jako podejrzany o działalność w ruchu oporu. Krótko przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przetransportowany do więzienia Montelupich w Krakowie. Zginął w tym więzieniu w **1943 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

GUTAN FRANCISZEK, (syn),

Więzień gestapo w Bielsku, Montelupich.

Urodzony w 1926 r. w Bielsku i zamieszkały w tej miejscowości, syn Franciszka. Aresztowany razem z ojcem i więziony w areszcie gestapo w Bielsku, a później przetransportowany do więzienia Montelupich w Krakowie, gdzie także **zginął** – nieznana jest data i okoliczności śmierci.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

GUTAN STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 21354, nr E-322.

Urodzony 6.11.1925 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21354, a następnie zmieniono jego status na więźnia „wychowawczego" nr E-322. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 740.

GUTMAN ERWIN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie **zginął.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/42; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

GUTMAN FRYDERYK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie **zginął.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/41; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

HABER HERTA,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 1.01.1884 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała we Frysztacie – Zaolzie. Aresztowana 28.06.1942 r. i w transporcie zbiorowym przetransportowana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **3.07.1942 r.**
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 82; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

HAJDUK RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7534, KL Mauthausen.

Urodzony 30.08.1912 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7534. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 63.

HAJMER ALFRED,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22523.

Urodzony 5.09.1914 r. w Bielsku. Aresztowany, po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 7.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22523. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 132.

HAMERLAK ANNA,

Więźniarka KL Auschwitz nr 58465.

Mieszkanka Dankowic gmina Wilamowice, pow. bielski, matka Ludwika Gawlika straconego 2.03.1944 r. w egzekucji publicznej w Gilowicach. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przetransportowana do KL Auschwitz, 7.09.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 58465. Zginęła **13.01.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz.,* Katowice 1998 r., s. 590; Informacja od J. Murańskiego.

HAMERLAK ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Urodzony 13.04.1906 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski, zamieszkały w Jawiszowicach. Przed wojną pracował, jako górnik w kopalni „Silesia" w Czechowicach, należał do KPP. Podczas wojny był członkiem Koła Przyjaciół ZSRR w Dankowicach, razem z Leonem Laskiem z Dankowic, Józefem Magą z Bestwiny i Stanisławem Bularzem z Kaniowa. W 1942 r. został członkiem PPR, należał do oddziałów GL - prowadził rozpoznanie rozmieszczenia niemieckich oddziałów i magazynów wojskowych. Aresztowany 3.10.1943 r. wraz z żoną Karoliną, przewiezieni do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do więzienia śledczego

w Mysłowicach. Wyrokiem sądu doraźnego z 27.01.1944 r. *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej”* skazany został na karę śmierci. Wyrok wykonano **31.01.1944 r.** w publicznej egzekucji w Jeleśni.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701; D. Czech *Kalendarz wydarzen w KL Auschwitz,* s. 612; Władysław Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach* Karta Groni 1989 – Nr XIV; Informacja od J. Murańskiego.

HAMERLAK APOLONIA,

Więźniarka KL Auschwitz nr 58464.

Mieszkanka Dankowic gmina Wilamowice, pow. bielski, (lat 19) córka Władysława i Anny – siostra przyrodnia Ludwika Gawlika straconego 2.03.1944 r. w egzekucji publicznej w Gilowicach. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 7.09.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 58464. Zginęła **21.02.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz.,* Katowice 1998 r., s. 590; Informacja od J. Murańskiego.

HAMERLAK JÓZEF,

Więzień obozu jenieckiego.

Urodzony w 1913 r., syn Antoniego i Marii z d. Szopa, zamieszkały w Bestwince pow. bielski. Pracownik Fabryki Josephy w Bielsku (kotlarz). Zmobilizowany pod koniec sierpnia 1939 r. do Wojska Polskiego w jednostce w Krakowie (broń pancerna), dostał się do niewoli – internowany w obozie jeńców rosyjskich i polskich w Białobrzegach. Tam **15.12.1941 r.** zmarł na tyfus plamisty.

Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

HAMERLAK JULIA,

Więzień KL Auschwitz-Birkenau.

Mieszkanka Dankowic gmina Wilamowice, pow. bielski, (lat 15) córka Władysława i Anny przyrodnia siostra Ludwika Gawlika straconego 2.03.1944 r. w egzekucji publicznej w Gilowicach. Aresztowana wraz z matką i siostrą Apolonią. Przetransportowana do KL Auschwitz, lecz z uwagi na to, że nie ukończyła jeszcze 16 lat, została zwolniona do domu. W dzień ukończenia 16 lat, została aresztowana powtórnie i wraz z bratem Stefanem wysłana do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 40 we Frysztacie k.Karwiny. Stamtąd przeniesiona była do Polenlagru nr 63 Tschechowtz w Czechowicach, a następnie do nr 32 w Oderberg – Bogumin. W tym ostatnim obozie pozostał jej brat Stefan, a ją przesłano do Altenburga k.Drezna. Po wyzwoleniu przez Amerykanów, w lipcu 1945 r.wróciła do Dankowic, gdzie dotarł również jej brat Stefan.

Bibliografia: Władysław Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach* Karta Groni 1989 – Nr XIV; *Kronika Beskidzka,* 19.12.2007 r. nr 51-52; Informacja od J. Murańskiego.

HAMERLAK KAROLINA, pseud. „Zośka”,

Więźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzona 30.10.19? r. zamnieszkała w Jawiszowicach. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowana wraz z mężem Alojzym w działalność ruchu oporu - członkini KPP pseud. „Zośka”. Aresztowana z mężem, wpierw przetrzymani w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewiezieni do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłana do KL Auschwitz. Przeżyła i doczekała się wyzwolenia.

Bibliografia: Władysław Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach* Karta Groni 1989 – Nr XIV; Informacja od J. Murańskiego.

HAMERLAK STEFAN,

Więzień Polenlagru nr 40 we Frysztacie, Polenlagru nr 63 Tschechowtz, Polenlagru nr 32 w Oderberg.

Mieszkaniec Dankowic gmina Wilamowice, pow. bielski, syn Władysława i Anny, przyrodni brat Ludwika Gawlika straconego 2.03.1944 r. w egzekucji publicznej w Gilowicach. Wysłany z siostrą Julią i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 40 we Frysztacie k/Karwiny. Stamtąd przeniesiony do Polenlagru nr 63 Tschechowtz w Czechowicach, a następnie do Polenlagru nr 32 w Oderberg – Bogumin. Wyzwolony przez armię radziecką w 1945 r., wrócił do Dankowic.

Bibliografia: Władysław Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach* Karta Groni 1989 – Nr XIV; *Kronika Beskidzka,* 19.12.2007 r. nr 51-52; Informacja od J. Murańskiego.

HAMERLAK WŁADYSŁAW ROBERT,

Więzień KL Auschwitz nr 85460.

Urodzony 27.11.1888 r. w Jawiszowicach gmina Brzeszcze pow. oświęcimski, syn Franciszka i Katarzyny z d. Dadak, zamieszkały w Dankowicach, żonaty z Anną, ojciec Apolonii, Julii oraz Stefana, ojczym Ludwika Gawlika straconego 2.03.1944 r. w egzekucji publicznej w Gilowicach. Aresztowany przez policję w Sylwestra 1942 r., podczas udanej pierwszej obławy na Ludwika. Przewieziony w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 6.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85460. Zginął **26.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 19340/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzwassersucht“ (puchlina wodna serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 246; Władysław Latkiewicz, *Pamięć zbrodni przekazujemy pokoleniom. Egzekucja w Gilowicach* Karta Groni 1989 – Nr XIV; 1988 r.; Stanisław Dobosz, *Wojna na Ziemi Żywieckiej, od kwietnia 1939 r. do kwietnia 1945 r.*; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 1314; Informacja od J. Murańskiego.

HANDEREK KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 12.10.1919 r. w Mikuszowicach pow. bielski. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku przesłany do więzienia w Katowicach, a stamtąd przewieziony do KL Auschwitz. Zginął w pierwszej masowej egzekucji jaka odbyła się **22.11.1940 r.** o godz. 12:00. w KL Auschwitz. Statspolizeileitstelle w Katowicach sporządziło wykaz 40 mężczyzn wytypowanych do tej egzekucji – w odwet za rzekome *„akty gwałtu i napady na funkcjonariuszy policji w Katowicach”*. Wykaz ten podpisał osobiście Reischführer SS Himmler.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 647; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 36

HANDEREK MICHAŁ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-828.
Urodzony 7.09.1910 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-828. Odzyskał wolność 2.03.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762.

HANDZLIK FRANCISZEK,
Więzień stalagu IV B w Bitterfeld k/Lipska.

Urodzony 12.04.1894 r. w Kozach pow. bialski, syn Ludwika i Józefy z d. Handzlik. Ukończył szkołę ludową w Kozach, a następnie szkołę rolniczą. W 1914 r. wstąpił jako ochotnik do Legionów Polskich i walczył na froncie rosyjskim - w 1915 r. dostał się do niewoli. Po powrocie z Rosji w 1918 r. wstąpił do Wojska Polskiego, uczestniczył w walkach z bolszewikami w 1920 r. - służył jako podoficer do końca 1921 r.
Po wyjściu z wojska, od 1922 r. służył w Policji Państwowej we Lwowie, a w 1928 r. rozpoczął pracę w Straży Granicznej - w placówce Zakopane, gdzie dosłużył się stopnia starszego sierżanta. Służbę w SG zakończył z chwilą przejścia na emeryturę 15.03.1939 r. Wcielony w ramach mobilizacji powszechnej w sierpniu 1939 r. do 6 DP, walczył w jej szeregach nad Dunajcem i na Lubelszczyźnie, gdzie dostał się do niewoli niemieckiej. Z obozu jenieckiego uciekł w lutym 1940 r., przedostając się w kwietniu 1940 r. do Francji. W obozie wojskowym w Coetąuidan rozpoczął od maja 1940 r. służbę w 7 PP Armii Polskiej. 20.06.1940 r. po walkach w rejonie Blois, ponownie dostał się do niemieckiej niewoli i został umieszczony w Stalagu IV B w Bitterfeld k/Lipska. Tam pracował przymusowo w kopalni Bitterfeld. Z obozu tego uciekł 20.12.1944 r. do rodziny w miasteczku Bodzanów na Mazowszu, gdzie w styczniu 1945 r. został wcielony do Armii Czerwonej i przerzucony na teren walk IV Frontu Ukraińskiego pod Bielskiem. Powróciwszy po wyzwoleniu do Bodzanowa, w końcu 1945 r. podjął pracę w

gospodarstwie rolnym. 12.12.1946 r. - formalnie zdemobilizowany. W 1966 r. wyjechał do Bielska-Białej, gdzie jeszcze do 1968 r. pracował w Państwowych Zakładach Filcowych. Zm. 20.12.1974 r. w Bielsku-Białej. Posiadał odznaczenia: Krzyż Walecznych, Krzyż Niepodległości, Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.
Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 104.

HANKUS STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 21183.
Urodzony 27.10.1911 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski, z zawodu technik chemik, zamieszkały w Kobiernicach. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21183. Zginał w tym obozie **15.11.1940 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 84.

HANUS KAROL,
Więzień gestapo w Bielsku, Mysłowicach, KL Gross-Rosen nr 30546.

Urodzony 10.09.1910 r. w Rudzicy pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – w organizacji AK. Aresztowany przez zdradę w kwietniu 1944 r. Wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd przesłany został do więzięzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie w transporcie zbiorowym przetranspotowany do KL Gross-Rosen, zarejestrowany w ewidencji obozowej jako więzień nr 30546.
Pod koniec 1944 r. przesłany do podobozu – do pracy w Fabryce Wagonów. **Zginął** w drodze ewakuacyjnej więźniów obozu Gross-Rosen – na zachód.
Bibliografia: Informacja rodziny – Marii Hanus.

HANZLIK-RĄBA HELENA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 43761, KL Flossenbürg.
Urodzona 27.09.1901 r. w Janowicach pow. bielski. Aresztowana i uwięziona w KL Auschwitz, 3.05.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 43761. Następnie, przetransportowana do KL Flossenbürg. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 22.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 553; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

HEIKORN WILMA z d. GOLDSCHMIDT,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 18.02.1888 r. w Bielsku, córka Filipa i Zofii z d. Aufricht. Aresztowana przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **7.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 34915/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz.

18:30, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Körperschwäche“ (ogólne wyczerpanie organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1158; APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 405.

HEJKIE FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 19.11.1884 r. w Białej Krakowskiej, syn Józefa i Florentyny z d. Pinkalski, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **11.11.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4058/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:20, określenie przyczyny zgonu to: „Gehirnschlag“ (udar mózgu/apopleksja).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 1052.

HELLER ANTONI,

Więzień KL Dachau.
Urodzony w 1898 r., mieszkaniec Jaworza, pracownik Ubezpieczalni Społecznej, w okresie międzywojennym wielki społecznik - poświęcał cały swój wolny czas na organizowanie w Jaworzu życia społecznego i kulturalnego. Aresztowany już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau. Tam spotkał się z więźniami z Jaworza: Janem Głowackim, Antonim Maziarskim, Antonim Kołodziejem). Zginął w **1940 r.**
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok, J. Roik.

HERCZEK JÓZEF,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-844.
Urodzony 3.03.1903 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E- 844. Odzyskał wolność 2.03.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 763.

HERDZIK BOLESŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 24.07.1922 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski, syn Pawła i Józefiny z d. Beruński, zamieszkały w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **19.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31875/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 13:30, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh nach Fleckfieber“ (nieżyt/katar jelit przy tyfusie plamistym).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 335.

HEREDA ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 136230.

Urodzony 3.10.1919 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 9.08.1943 r., zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 136230. Odzyskał wolność 20.04.1944 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 375.

HEREDA WOJCIECH,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Gross-Rosen nr 30353.

Urodzony 4.04.1894 r. w Kurowie pow. żywiecki, zamieszkały w Białej Krakowskiej. Od rozpoczęcia się okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku a następnie w transporcie zbiorowym wywieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Gross-Rosen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 30353. Mimo ciężkich warunków panujących w obozie, przeżył i odzyskał wolność – wyzwolony przez wojsko rosyjskie.

Bibliografia: Relacja H. Kuleckiego-Pysza – członek rodziny.

HEROK GUSTAW,

Więzień KL Auschwitz nr E-301, nr 21333.

Urodzony 3.04.1922 r. w Landeku gmina Jasienica pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przetransportowany do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-301, a później zmieniono mu status i oznaczono jako więzień nr 21333. Przez jakiś czas przebywał w bloku 11. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 739; (Z SUPLEMENTU).

HEROK JAN,

Więzień w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 9.12.1881 r. w Zarzeczu k/Czechowic. Wykształcenie średnie. Przed wybuchem drugiej wojny światowej zamieszkały w Czechowicach i tam nauczyciel w szkole powszechnej. kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w

Czechowicach pow. bielski. Aresztowany 19.04.1940 r. i wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen. Zginal w tym obozie **16.12.1941 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 59; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 333; Zbiory dokumentów K.Wójtowicza (poz. 71 wykazu); materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – zeznanie wnuczki.

HERSZLOWICZ BERNARD,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i przesłany w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz - tam **zginął.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/44; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

HERSZLOWICZ DANIEL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i przesłany w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz - tam **zginął.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/44; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

HERSZLOWICZ DAWID,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec Zabrzega pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i przesłany w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz - tam **zginął.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/44; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

HERSZLOWICZ ERNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkanka Zabrzega pow. bielski. Aresztowana przez gestapo w Bielsku i przesłana w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz - tam **zginęła.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/44; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

HERSZLOWICZ FRANCISZKA,

Więźniarka gestapo w Bielsku KL Auschwitz.

Mieszkanka Zabrzega pow. bielski. Aresztowana przez gestapo w Bielsku i przesłana w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz - tam **zginęła.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/44; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

HERSZLOWICZ TERESA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkanka Zabrzega pow. bielski. Aresztowana przez gestapo w Bielsku i przesłana w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz - tam **zginęła.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239/44; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

HERZ ALADAR,

Więzień KL Auschwitz nr 29885.
Urodzony 8.10.1902 r. w Bielsku, syn Ignacego i Honory z d. Robinson, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Słowacji. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 29885. Zginął **21.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8317/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 22:05, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 165; APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 793;

HESS ALFONS,
Więziony przez NKWD.
Urodzony w Międzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski, były hallerczyk, porucznik WP. Pod koniec sierpnia 1939 r. w związku z mającą nastąpić agresją Niemiec na Polskę, mimo podeszłego wieku ochotniczo zgłosił się do wojska by bronić Ojczyzny. Aresztowany w Stryju woj. Lubelskie, wzięty do niewoli a następnie wywieziony został przez NKWD do Kijowa i tam **zginął** – rozstrzelany.
Bibliografia: Informacja od członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

HESS ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 108742.

Urodzony 11.12.1891 r. w Międzyrzeczu pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalmość rychu oporu – łącznik w organizacji konspiracyjnej ZWZ. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 18.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 108742. Następnie, 26.07.1943 r. odzyskał wolność – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 302; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. 56; informacje od członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

HESS JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 40676.
Urodzony 14.02.1890 r. w Międzyrzeczu Dolnym gmina Jasienica, pow. bielski, syn Andrzeja i Katarzyny z d. Stusek. Nauczyciel Państwowego Gimnazjum i Liceum w Mysłowicach woj. śląskie, w czasie okupacji mieszkaniec Bielska. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w

działalność ruchu oporu - kierownik placówki terenowej ZWZ - między innymi organizował pomoc materialną dla Polaków. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 23.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 40676. Zginął **25.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17488/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:04, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 183, 654; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 59; APMA-B *Księga zgonów,* t. 12, s. 982; Zbiory dokumentów K.Wójtowicza (poz. 72 wykazu); M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 54; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 333; Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

HESS TADEUSZ,

Wiezień w KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 29.05.1914 r. w Ligocie k/Czechowic pow bielski, syn Jana. Wykształcony nauczyciel w Szkole Powszechnej w Czechowicach. Aresztowany wiosną 1940 r., przewieziony w transporcie zbiorowym do KL Dachau, a nastepnie do KL Mauthausen-Gusen. Przeżył pobyt w obozie – zwolniony po wykupieniu przez rodzinę.

Bibliografia: materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – zeznanie córki.

HEŻYK ???, (kobieta),

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkanka Jaworza pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej ukrywała u siebie żołnierza który zdezerterował z wojska. Aresztowana i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz. Wytrwała do końca funkcjonowania obozu. **Zginęła** w niewyjaśnionych okolicznościach w czasie marszu ewakuacyjnego.

Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

HILASZEK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 24.05.1905 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz gdzie zginął **25.03.1943 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

HLINSTACK ADOLF,

Więzień więzienia we Wrocławiu.

Urodzony 25.04.1890 r. w Bielsku, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Morawskiej Ostrawie, zawód ślusarz. Aresztowany 22.02.1941 r. i po wyroku z dnia 6.06.1941 r. skazany na 6 miesięcy ciężkiego więzienia za posiadanie broni – wyrok ten odsiadywał w więzieniu we Wrocławiu.

Bibliografia: A. Kurek, *Czesi w więzieniach okupowanej Europy,* Opole 2006 r., s. 259; (Z SUPLEMENTU)..

HLOND ZYGMUNT,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 141795, KL Buchenwald.
Urodzony 10.02.1912 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 27.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 141795. Następnie, 16.11.1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 385.

HOFFMAN HENRYK,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 123025.

Urodzony 1.10.1914 r. w Antoniewie k/Poznania, syn Michała i Anny z d. Kolendowicz, zamieszkały od lat dwudziestych w Bielsku. Po szkole powszechnej uczeń Państwowego Gimnazjum w Bielsku, harcerz – sekretarz komendy hufca w latach 1934-1938 r. Aresztowany za działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK, przewieziony przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym do więzienia śledczego w Mysłowicach, skąd po śledztwie przesłany został do KL Auschwitz, 26.05.1943 r. zarejestrowany w obozwowej dokumentacji jako więzień nr 123025. Zginął **25.06.1943 r.** (zginął razem z moim ojcem). Według wystawionego aktu zgonu nr 23314/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:13, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod“ (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 343; Zbiory dokumentów K.Wójtowicza (poz. 72 wykazu); Zbiory z Izby Tradycji Hufca Beskidzkiego ZHP w Bielsku-Białej; APMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 802; informacja córki U.Swięrczek.

HOMA RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 114675.
Urodzony 11.05.1910 r. w Kołomyi, syn Ignacego i Marii z d. Wilman, zmieszkały w Bielsku. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 12.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 114675. Zginął **14.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30342/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:45, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenödem bei Pneumonie“ (obrzęk płuc przy zapaleniu płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 319; APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 320.

HONKISZ MARCIN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 9.11.1899 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **18.09.1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

HONKISZ TERESA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 14096.
Urodzona 24.09.1890 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 1.08.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 14096. Odzyskała wolność 1.12.1944 r. – zwolniona z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 498.

HRABYK MIECZYSŁAW PIOTR,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 1116.
Urodzony 24.11.1904 r. we Lwowie, zamieszkały w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 24.06.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1116. Zginął **25.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5822/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:25, określenie przyczyny zgonu to: „Herzwassersucht“ (puchlina wodna serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 29; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 1322.

HRAPKOWICZ FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7632.
Urodzony w 1912 r. w Bielsku. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7632. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 67.

HRYCYNA WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 114676, KL Natzweiler, KL Dora, KL Ravensbrück.
Urodzony 3.02.1912 r., zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. Aresztowany i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 114676. Następnie, 3.05.1944 r. przeniesiony do KL Natzweiler. 1.05.1944 r. wywieziony do Brunszwiku, gdzie pracował w fabryce amunicji. Jesienią 1944 r. ewakuowany do KL Dora, następnie do KL Ravensbrück. Zbiegł z marszu ewakuacyjnego w okolicach Schwerina. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 319; Informacja L. Sztwiorok.

HUCZEK BOLESŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-849.

Urodzony 22.10.1921 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-849. Odzyskał wolność 2.03.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 763.

HUDECKI STEFAN,

Zginał bez wieści na robotach przymusowych.

Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jednym z około 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam **zginął** bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.

Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

HUDZIAK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-818.

Urodzony 5.06.1910 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Ignaca i Teresy z d. Górny, zamieszkały w Wilkowicach. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-818. Zginął **11.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1121/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:45, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 761; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1121.

HULBOJ BRONISŁAW,

Więzień obozu – nieznana nazwa tego obozu.

Urodzony ?, mieszkaniec Bielska. Aresztowany przez gestapo za działalność sabotażową w zakładach Barthelemuss-Suchy. Przesłany do obozu którego nazwy nie udało się ustalić. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 243.

HUPPERT BUDRION,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony w 1907 r. w Bielsku i zamieszkały w tej miejscowości syn Józefa i Irmy z d. Wechsberg, inż. włókiennik. Aresztowany z całą rodziną i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, tam zginął w **1943 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

HUPPERT FRYDERYK,
Żołnierz kampanii wrześniowej.
Urodzony w 1911 r. w Bielsku i zamieszkały w tej miejscowości, syn Józefa i Irmy z d. Wechsberg. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. **Zginął** w walce z hitlerowskim agresorem.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

HUPPERT IRMA z d. WECHSBERG,
Więźniarka – nieznane miejsce uwięzienia.
Urodzona w 1885 r. we Frydku - Zaolzie, zamieszkała w Bielsku – żona Józefa, matka Budriona, Fryderyka, Leopolda, Rudolfiny. Aresztowana wraz z całą rodziną i przetransportowana do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam **zginęła** – nieznana jest nazwa miejsca uwięzienia, oraz data i okoliczności śmierci.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

HUPPERT JÓZEF,
Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.
Urodzony w 1881 r. w Strumieniu pow. cieszyński, od 1909 r. zamieszkały w Bielsku – mąż Irmy, ojciec Budriona, Fryderyka, Leopolda, Rudolfiny. Aresztowany wraz z całą rodziną i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam **zginął** – nieznana jest nazwa miejsca uwięzienia, oraz data i okoliczności jego śmierci.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

HUPERT MALWINA z d. FANTY,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 27.03.1897 r. w Międzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski, córka Morica i Teresy z d. Eichner, w okresie okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Liptowskim Mikulaszu. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **27.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25367/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 20:20, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung" (zapalenie opłucnej).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1158; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 1365.

HUPPERT (vel BARAN) LEOPOLD,
Jeniec po kampanii wrześniowej, więzień Montelupich, KL Mauthausen-Gusen.

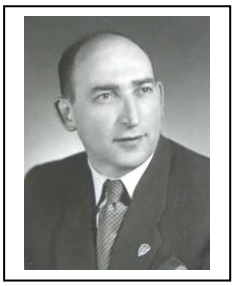

Urodzony 20.06.1909 r. w Bielsku i zamieszkały w tej miejscowości, syn Józefa i Irmy z d. Wechsberg. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. w 4 psp. Dostał się w Łasowie k/Jarosławia do niemieckiej niewoli, lecz będąc Żydem i znając konsekwencje jakie u Niemców mogą z tego wyniknąć, zmienił nazwisko na Baran. Przetransportowany został

do obozu jenieckiego do Norymbergii - do Stalagu, a w marcu 1940 r. zwolniony do domu.

Po powrocie do Bielska, dowiedziawszy się o losie aresztowanych rodziców i rodzeństwa, przedostał się do GG – do Krakowa, lecz tam 5.05.1043 r. został aresztowany i osadzony w więzieniu Montelupich. Stamtąd 1.07.1943 r. przetransportowany do KL Mauthausen-Gusen. Mimo ciężkich warunków panujących w więzieniu i obozie, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

HUPPERT RUDOLFINA,

Więźniowie – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzona w 1905 r. w Bielsku i zamieszkała w tej miejscowości, córka Józefa i Irmy z d. Wechsberg. Aresztowana wraz z rodzicami i założoną przez siebie rodziną (mężem oraz córkami Henryką – 1936 r., Haneczką 1938 r.) i przetransportowana do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam zginęli – nieznana jest nazwa miejsca uwięzienia, oraz data i okoliczności ich śmierci.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

HYLA ALOJZA psud. „Lojzka”,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66649.

Urodzona w 1915 r. w Boguminie na Zaolziu, córka Macieja i Anny. Harcerka drużyny starszoharcerskiej w Dziedzicach, członkini Pogotowia Harcerek. W czasie okupacji hitlerowskiej pracowała jako ekspedientka w sklepie spożywczym w Dziedzicach. Zaangażowała się w działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK - prowadziła skrzynkę kontaktową w sklepie w którym pracowała.

W domu posiadała radiostację nadawczą. Aresztowana 12.02.1943 r. za działalność konspiracyjną, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, i w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia w Katowicach a stamtąd do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66649. Zginęła **12.01.1944 r.**

Postscriptum: w KL Auschwitz zginęła także jej matka i dwie siostry Stefania, Aniela oraz brat Tadeusz.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 50; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Wyd. TONO, Katowice 1998, s. 601; Krystyna Wójcicka, *Żeński ruch harcerski w okręgu Bielsko i Białej w latach 1925-1939* Bielsko-Biała 1986 r.

HYLA ANIELA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66653.

Mieszkanka Czechowic pow. bielski, córka Macieja i Anny. Aresztowana wraz z matką, siostrami Stefanią oraz Alojzją, przetrzymana w areszcie gestapo w

Bielsku i w transporcie zbiorowym przwieziona do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66653. Zginęła **22.02.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601.

HYLA ANNA z d. GLUZA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66648.

Urodzona 27.05.1877 r. w Bystrej pow. bielski, córka Jana i Marii z d. Pieczarek, zamieszkała w Czechowicach pow. bielski. Aresztowana wraz z córkami Alojzją, Stefanią oraz Anielą, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i w transporciwe zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66648. Zginęła **26.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36081/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:00, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche“ (uwiąd starczy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601; APMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 75.

HYLA STEFANIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66647.

Mieszkanka Czechowic pow. bielski, córka Macieja i Anny. Aresztowana wraz z matką, oraz siostrami Alojzją i Anielą, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66647, zginęła **3.02.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601.

HYLA ?,(ojciec),

Więzień gestapo w Bielsku, KL Buchenwald.

Mieszkaniec Czechowic pow. bielski, mąż Anny. Aresztowany i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozie, przeżył i odzyskał wolność w 1945 r. - wrócił do Czechowic.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 50.

HYLA TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 2.09.1920 r. w Boguminie na Zaolziu, syn Macieja i Anny. Należał do Drużyny Harcerzy w Czechowicach a po ukończeniu Szkoły Powszechnej rozpoczął naukę w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku. Od najmłodszych lat należał do harcerstwa i był zapalonym sportowcem. Po maturze podjął pracę jako technik w Kopalni Węgla Kamiennego „Silesia” w Czechowicach. Z chwilą rozpoczęcia się okupacji hitlerowskiej, majac 19 lat,

zaangażował się w działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK.

Wraz z siostrami Alojzją, Anielą i Stefanią wykorzystywał do celów konspiracyjnych, przechowywaną w domu rodziców radiostację nadawczą. Należał do organizacji ruchu oporu pod nazwą „Racławice". Podejrzewany przez władze okupacyjne o działalność konspiracyjną był przesłuchiwany, ale z braku dowodów nie został aresztowany. Gdy jednak inny z przesłuchiwanych członków tej organizacji („Racławice") wymienił jego imię i nazwisko, został aresztowany w czerwcu 1943 r. Przez kilka tygodni przebywał w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach (Stamtąd udało mu się przesłać do Czechowic nazwisko zdrajcy). Po śledztwie, 4.11.1943 r. przesłany do KL Auschwitz. Został rozstrzelany pod Ścianą Straceń **19.05.1943 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze,* (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 50; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów zhp w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 10; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców BiałaKrakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 40, 41.

HYROŃ FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 125383.

Urodzony 27.09.1901 r. w Janowicach gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.06.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 125383. Wytrwał w obozie do ostatnich dni jego funkcjonowania - uciekł z transportu ewakuacyjnego 4.05.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 354.

IWANICKI EMIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-7548.

Urodzony 6.12.1918 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-7548. Odzyskał wolność w październiku 1944 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1005.

IWANICKI WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1298.

Urodzony 23.07.1922 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski, syn Bazyla i Anny z d. Olek, zamieszkały w Kaniowie. Aresztowany i po przetrzymaniu w

areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1298. Zginął **21.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3169/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:00, określenie przyczyny zgonu to: „Bronchopneumonie" (zapalenie płuc i oskrzeli).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 784; APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 167.

IZMAŁOWICZ IRENA,
Więźniarka Polenlagru nr 10 w Siemianowicach.
Urodzona 5.09.1937 r. w Bielsku, córka Józefa i Gertrudy z d. Szwarz, zamieszkała w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej – w maju 1942 r. wywieziona z matką i bratem do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 10 w Siemianowicach. Tam przebywała w warunkach obozowych od 23.07.1942 r. do 13.08.1943 r. Po zwolnieniu z obozu, do końca okupacji zamieszkiwała z matką w Zabłociu k/Strumienia.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

IZYBIAK PIOTR,
Więzień KL Mittelbau-Dora,
Urodzony 24.06.1892 r. we wsi Drochobyczka k/Przemyśla, syn małorolnego chłopa, mieszkaniec Mikuszowic Krakowskich. W czasie pierwszej wojny światowej służył w armii austriackiej, dostał się do rosyjskiej niewoli, brał następnie udział w Rewolucji Październikowej w 1921 r. Po powrocie do kraju, zamieszkał w Mikuszowicach Krakowskich. Członek Stowarzyszenia Kulturalno - Oświatowego „Siła" w Mikuszowicach. W 1926 r. wstąpił do organizacji KPP, natomiast w czasie okupacji hitlerowskiej należał do Koła Przyjaciół Związku Radzieckiego, potem członek PPR. Walczył z okupantem w szeregach konspiracyjnie działającej Armii Ludowej i Gwardii Ludowej. Aresztowany w 1944 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mittelbau-Dora, gdzie zginął na początku **1945 r.**
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

JACHIMEK EUGENIUSZ,
Więzień KL Auschwitz nr E-1643.
Urodzony 12.04.1915 r. w Bielsku, syn Michała i Michaliny z d. Tumidajski, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Tarnowie. Aresztowany i przewieziony w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, w marcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1643. Zginął **19.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8130/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Phlegmone bei Körperschwäche" (flegmona przy wyczerpaniu organizmu)
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 800; APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 608.

JACHIMOWICZ BERL,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 158847.
Urodzony 8.03.1912 r. w Bielsku, z zawodu cieśla. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 158847. Zginął w tym obozie **24.04.1945 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 92.

JACHNA LUDWIK,
Więzień KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 26.01.1885 r., nauczyciel Państwowego Koedukacyjnego Gimnazjum i Liceum w Białej Krakowskiej. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność rychu oporu – w organizacji ZWZ. Aresztowany 20.04.1940 r., a więc w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przekazany został do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **7.04.1941 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 61; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 342; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 74 wykazu).

JACHNIK JAN,
Wiezień KL Auschwitz.
Urodzony 13.05.1903 r. w Międzyrzeczu Dolnym gmina Jasienica, pow. bielski, robotnik budowlany. Od 25.10.1939 do 24.07.1941 r. pracował w firmach budowlanych w Bielsku, Wrocławiu, Międzyrzeczu. Od września 1941 r. zatrudniony jako przymusowy pracownik transoportu w IG Farbenindustrie AG w Oświecimiu. Aresztowany w lipcu 1944 r. i uwięziony w KL Auschwitz (Birkenau), tam zarejestrowany jako więzień „wychowawczy". Zginął **30.09.1944 r.**
Bibliografia: Dokument T/D – 1359798 z dn. 6.03.1992 r. Arolsen.

JAGIELSKI LEOPOLD,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony w 1925 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski, robotnik. Aresztowany, wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia w Katowicach. Zginął **25.081944 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 43.

JAGOSZ JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.
Urodzony 15.11.1912 r. w Lipniku pow. bielski. W okresie okupacji zaangażowany w działalność ruchu oporu - szef kontrwywiadu w inspektoracie bielskim ZWZ/AK. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. wraz z innymi członkmi tej konspiracyjnej organizacji (przez zdradę). Wpierw więziony w

areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **29.03.1943 r.**

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 329.; Informacja córki – A. Pasierbek; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

JAGOSZ STANISŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr 109822.

Urodzony 15.05.1918 r. w Bielsku. W okresie okupacji zaangażowany w działalność ruchu oporu - kurier w inspektoracie bielskim ZWZ/AK. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 22.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 109822. Następnie, przesłany do KL Mauthausen-Gusen gdzie doczekał wyzwolenia 5.05.1945 r. przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 305; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118;. D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179; Informacja bratanicy - A. Pasierbek.

JAKUBIEC ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 15.05.1898 r. w Milówce pow. żywiecki, syn Józefa i Agnieszki z d. Kwaśna, zamieszkały w Straconce – obecnie dzielnica Bielska-Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej działacz organizacji konspiracyjnej lewicowej PPS-WRN. Aresztowany przez denuncjację 5.01.1942 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **27.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5778/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:45, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung“ (zapalenie nerek).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 1278; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 66.

JAKUBIEC ANNA,

Więźniarka KL Ravensbrück,

Urodzona 18.07.1905 r. w Bielsku i zamieszkała w tej miejscowości. Aresztowana i przetransportowana do KL Ravensbrück, skąd prawdopodobnie została wykupiona wraz z innymi więźniarkami przez hrabiego Bernadotte[17] – w ramach akcji Szwedzkiego Czerwonego Krzyża i przewieziona na rekonwalescencję do Szwecji. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

JAKUBIEC EMILIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku.

Mieszkanka Straconki – obecna dzielnica Bielska-Białej, córka Alojzego, także zaangażowana w lewicowej organizacji konspiracyjnej PPS-WRN.

[17] Patrz objaśnienia Przypisów.

Aresztowana przez denuncjację 5.01.1942 r., wpierw przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku skąd udało jej się zbiec. Żeby uniknąć ponownego aresztowania, ukrywała się do końca okupacji.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 66.

JAKUBIEC JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 108648.
Urodzony 28.09.1894 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 108648. Wypisany 17.05.1943 r. – nie wiadomo czy został przeniesiony do innego obozu, czy też odzyskał wolność - zwolniony do domu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 299.

JAKUBIEC JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2135.
Urodzony 23.09.1909 r. w Szczyrku pow. bielski, syn Antoniego i Marii z d. Laszczak, zamieszkały w Szczyrku. Aresztowany i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w kwietniu 1942 r. zarejestrowany jako wiezień „wychowawczy" nr E-2135. Zginął **21.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23300/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:20, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh nach Fleckfieber" (katar/nieżyt jelit po tyfusie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 823, APMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 758.

JAKUBIEC JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 19.01.1919 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Jana i Anny z d. Bojdys, zamieszkały w Wilowicach. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz. Wytypowany do zbiorowej egzekucji, w odwecie za zgładzenie przez organizację konspiracyjną (na podstawie wyroku Wojskowego Sądu Specjalnego Armii Krajowej) - zdrajców i kolaborantów, którzy wydali Niemcom zbiegów z obozu oświęcimskiego i partyzantów z Armii Krajowej – powodując ich śmierć. Przewieziony do Kocierza Moszczanickiego gdzie **14.08.1944 r.** został powieszony w egzekucji publicznej. Po egzekucji, zwłoki ofiar odwieziono do spalenia w krematorium w KL Auschwitz.
Bibliografia: Opracowanie W. Łatkiewicza z KARTY GRONI nr XIX Żywiec 1997 r. s. 38, 40.

JAKUCZEK JÓZEF,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony ? w Oświęcimu. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, gdzie zginął **6.02.1943 r**.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje..

JANICA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 20580,
Urodzony 12.03.1896 r. w Buczkowicach pow. bielski, urzędnik, mieszkaniec Buczkowic. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, gdzie został zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 20580. Zginał w tym obozie **30.10.1940 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 95.

JANICA STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-6745.
Urodzony 18.05.1920 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w listopadzie 1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-6745. Wypisany 21.12.1943 r. – prawdopodobnie przesłany do innego obozu którego nazwy nie udało się ustalić lub odzyskał wolność.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 980.

JANIK STANISŁAWA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 22.11.1918 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowana w pierwszym roku okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła w **1941 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

JANSA FRANCISZEK,
Więzień KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 28.01.1895 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 24.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **5.11.1940 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 350; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 79 wykazu).

JANUŁA FRANCISZKA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 35945.
Urodzona 1.04.1923 r. w Godziszce gmina Buczkowice pow. bielski. Aresztowana, wpierw przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 17.02.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 35945. Mimo ciężkich warunków panujących w obozie, wytrwała do końca jego funkcjonowania – wyzwolona podczas marszu ewakuacyjnego 5.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 532.

JANUSZ JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-3553.

Urodzony 16.02.1908 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Andrzeja i Katarzyny z d. Koczurek, zamieszkały w Komorowicach. Aresztowany za działalność sabotażową w zakładach Schmidta, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym został przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień „wychowawczy" nr E-3553. Zginął **7.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18094/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:05, określenie przyczyny zgonu to: „Pleuropneumonie" (rozległe zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 678, 878: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 243; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 94.

JANUSZ TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1912 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginał **3.12.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36.

JAREK WŁADYSŁAW,

Więzień więzienia w Cieszynie, KL Gusen, KL Dachau.

Mieszkaniec Bielska, mgr ekonomii. Aresztowany 12.04.1940 r. jako podejrzany o przynależność do ruchu oporu i przetransportowany do więzienia w Cieszynie, stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Gusen i po ok. dwóch latach przesłany do KL Dachau. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

JAROSZEK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 193291, KL Flossenbürg.

Urodzony 25.04.1924 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 4.09.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 193291. Następnie, 18.09.1944 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 485.

JASZECKO CZESŁAW,

Więzień – nieznane miejsce więzienia.

Urodzony 17.02.1919 r. (prawdopodobnie urodzony i zamieszkały w pow. bielskim). Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz. Sprawa miała związek

ze zgładzeniem na podstawie wyroku Wojskowego Sądu Specjalnego Armii Krajowej – zdrajców i kolaborantów, którzy wydali na śmierć w ręce Niemców zbiegów z obozu oświęcimskiego i partyzantów z Armii Krajowej. W dniu **14.08.1944 r.** przewieziony został do Kocierza Moszczanickiego i tam zginął w egzekucji zbiorowej. Po egzekucji, zwłoki ofiar odwieziono do spalenia w krematorium KL Auschwitz I.
Bibliografia: Opracowanie W. Łatkiewicza z KARTY GRONI nr XIX Żywiec 1997 r. s. 41.

JAWORSKA HELENA z d. JURCZOK,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 27588.
Urodzona 16.06.1908 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Józefa i Marianna z d. Kucza, zamieszkała w Ligocie pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, 18.12.1942 r. zarejestrowana jako więźniarka nr 27588. Zginęła **20.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 9316/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:15, określenie przyczyny zgonu to: „Herzklappenfehler“ (niedomykalność zastawek serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 511: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 310.

JAWORSKI ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony 4.07.1908 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **31.10.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

JAWORSKI FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 34848.
Urodzony 22.05.1892 r. w Zarzeczu, syn Franciszka i Zuzanny z d. Pisarek, zamieszkały w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 34848. Zginął **22.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12397/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:50, określenie przyczyny zgonu to: „Herzwassersucht“ (puchlinę wodną serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 172: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239; APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 397.

JAWORSKI WŁADYSŁAW,

Więzień więzienia w Łodzi.
Urodzony 6.01.1936 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i przetransporowany do obozu dla dzieci i młodzieży jaki znajdował się w Łodzi. Tam zginął **2.10.1942 r.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239.

JEDŁOWIEC ANTONI,

Więzień gestapo w Bieslku, KL Auschwitz nr E-300.

Urodzony 18.02.1924 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-300. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 739.

JENDRYSEK LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 18.07.1916 r. w Bielsku, syn Pawła i Marii z d. Czader, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąt w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17505/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:20, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 654: APMA-B *Księga zgonów*, t. 12, s. 992.

JEZIOROWSKI STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 120549.

Urodzony w 1920 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąt w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.05.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 120549. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 338.

JĘDRYSIAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec Międzybrodzia Bialskiego. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **1942 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

JONKISZ JADWIGA z d. MYRCZEK,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22879.

Urodzona 16.09.1907 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Franciszka i Jadwigi z d. Drobik, zamieszkała w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 21.10.1942 r. zarejestrowana w ewidencji obozowej jako więźniarka nr 22879. Zgineła **12.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18393/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:45, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 505: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 389.

JONKISZ JAN,
Zginął w kampanii wrześniowej 1939 r.
Urodzony 20.06.1911 r., syn Franciszka i Anny z d. Krawczyk, mieszkaniec Bestwiny pow. bielski, pracownik PKP Dziedzice. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Zginął **20.09.1939 r**. w walkach z hitlerowskim najeźdźcą - na linii bojowej Aleksandrów - Józefów.
Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

JONKOWSKI RAJMUND,
Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.
Urodzony w 1928 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do wiezienia w Katowicach. Prawdopodobnie zginął w **1945 r.** – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 239.

JURA FRANCISZEK,
Więzień KL Auschwitz nr E-1075.
Urodzony 5.10.1913 r. w Wieprzu pow. wadowicki, syn Stefana i Franciszki z d. Wenda, zamieszkały w Wieprzu. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1075. Zginął **12.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4888/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:35, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 774: APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 388.

JURACZEK EDMUND,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 10.06.1910 r. w Bielsku, syn Bronisławy, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przwieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12770/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1132: APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 770.

JURZAK FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1898 r. w Bielsku. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **15.11.1941 r.** – przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 32.

KACZMARCZYK JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz nr E-1555.

Urodzony 20.02.1913 r. w Kozach pow. bialski, syn Franciszka i Marii z d. Konkisz, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Trzebinii. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w marcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1555. Zginął **8.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10276/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:55, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy)

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 796; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 1272.

KACZMARCZYK WŁADYSŁAW,

Więzień KL Beregen-Belsen.

Urodzony 25.11.1914 r. zamieszkały w Bielsku. Aresztowany i prawdopodobnie przesyłany do różnych więzień lub obozów, dostał się do KL Bergen-Belsen, gdzie w maju 1945 r. doczekał się wyzwolenia przez wojska alianckie.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KAISER AGNIESZKA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 10.10.1900 r. w miejscowości Lipowa pow. żywiecki, córka Piotra i Anieli z d. Mrowiec, zamieszkała w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana i na krótko przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz. Zginęła **29.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36736/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:00, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Körperschwäche" (ogólne wyczerpanie organizmu).

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; APMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 718.

KAJSTURA ZOFIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7441.

Urodzona 3.11.1899 r. w Chybiu pow. bielski, córka Józefa i Jadwigi, zamieszkała w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowana i na krótko przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7441. Zginęła **20.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36694/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:25, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag" (zawał serca).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 690.

KAJZER KAZIMIERZ,

Więzień Polenlagru nr 40 Frysztat, Polenlagru nr 63 w Czechowicach.

Urodzony 3.04.1928 r. w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski, syn Jana i Agnieszki z d. Łukaszek, zamieszkały w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej, 10.05.1943 r. wraz z rodzicami aresztowany i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 40 we Frysztacie. Latem 1944 r. przeniesiony do Polenlagru nr 63 w Czechowicach, zaś 20.01.1945 r. więźniów tego podobozu włączono do marszu ewakuacyjnego więźniów z KL Auschwitz w Oświecimiu - do Wodzisławia Śl. Przy sprzyjających warunkach, uciekł z noclegu w okolicach Żor – dzięki czemu przeżył.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KALARUS WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony 18.08.1899 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i na krótko przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **31.10.1942 r.** – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 240.

KALINOWSKI BOLESŁAW,

Zginął w Charkowie.

Urodzony 20.10.1899 r. w Wolicach woj. kieleckie, nauczyciel Publicznej Szkoły powszechnej w Jaworzu Dolnym gmina Jasienica, pow. bielski – zamieszkały w Jaworzu. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. jako podporucznik rezerwy piechoty. Dostał się do sowieckiej niewoli i był internowany w obozie jenieckim w Starobielsku. Zamordowany **04/05.1940 r.** przez NKWD w zbiorowej egzekucji w Charkowie.
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 369; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 86 wykazu).

KALINOWSKI JERZY,

Więzień gestapo w Bielsku, wiezienia w Katowicach.

Urodzony w 1906 r. w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **12.01.1943 r.** – przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

KALFAS TOMASZ ks.,

Więzień więzienia w Cieszynie, Mysłowicach, KL Dachau nr 66711.

Urodzony 30.11.1913 r. w Clewvland, Ohio – USA i tam zamieszkały do 1923 r. Święcenia kapłańskie otrzymał 25.06.1939 r. w Katowicach. Sprawował posługę duszpasterską także w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski, tam 11.11.1943 r. aresztowany przez gestapo i przetransportowany do więzienia w Cieszynie. Po dwóch dniach przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie 24.12.1943 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 66711. Odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska alianckie.

Postscriptum. Wiadomo, że od 1957 r. był proboszczem w Goleszowie.

Bibliografia: ks. J. Woś ks. W. Jacewicz, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945*, z. III, Warszawa 1978, s. 179-180; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KAŁUŻA HELENA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 8.09.1916 r. w Cieszynie, córka Andrzeja i Zuzanny z d. Kożdoń, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **25.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32788/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „Influenza“ (grypa).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 665: APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 1230.

KAMIEŃCZYK MIECZYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-501.

Urodzony 27.12.1924 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-501. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 747.

KAMIŃSKI ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19929.

Urodzony 28.10.1907 r. w Andrychowie pow. Wadowicki, syn Mikołaja i Marii z d. Wojewodzic, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, na krótko przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 8.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19929. Zginął **26.04.1942 r.** Według

wystawionego aktu zgonu nr 5732/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:40, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche nach Pneumonie“ (niewydolność serca przy zapaleniu płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 116; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 1232.

KAMIŃSKI FRANCISZEK pseud. „Janek”,

Więzień więzienia w Cieszynie.

Urodzony w 1914 r., zamieszkały w Bielsku. Działacz KZMP ze Śląska Cieszyńskiego, członek Stowarzyszenia Przyjaciół Związku Radzieckiego, członek Komitetu Okręgowego PPR w Bielsku, propagandzista. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu - łącznik lewicowej organizacji Okręgu Bielskiego. Aresztowany 31.10.1942 r. i więziony w więzieniu gestapo w Cieszynie. Poddany sadystycznym torturom popełnił samobójstwo w celi więziennej.
Bibliografia: *Ruch oporu w Beskidzie Śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 18; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 75; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 18; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 75; (Z SUPLEMENTU).

KAMIŃSKI JÓZEF,

Więzień obozu – nieznana nazwa obozu.

Urodzony ?, mieszkaniec Bielska. Przedwojenny działacz lewicowy – członek PPR, a w czasie okupacji hitlerowskiej członek lewicowego ruchu oporu. Aresztowany 30.10.1942 r. i przesłany do obozu koncentracyjnego – którego nazwy nie dało się ustalić. Brak innych informacji o dalszym losie tego więźnia.
Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 241.

KAMIŃSKI KONSTANTY,

Więzień więzienia Montelupich, KL Auschwitz nr 1406, (?KL Ravensbrück).

Urodzony 16.09.1920 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i wpierw więziony w więzieniu Montelupich w Krakowie, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 18.07.1940 r. zarejestrowany w ewidencji obozowej jako więzień nr 1406. Następnie, - prawdopodobnie wywieziony w 1944 roku do KL Ravensbrück, gdzie zginął w **1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KAMS JÓZEF,
Wysłany na roboty przymusowe.
Urodzony w 1923 r., zamieszkały w Bielsku. Wysłany już w 1940 r. przez władze okupacyjne (Arbeitsamt) na roboty przymusowe - pracował w tartaku k/Jeleniej Góry. **Rozstrzelany** przez gestapowca w marcu 1945 r - gdy zapytany po polsku: *„... cieszysz się że wojska rosyjskie się zbliżają?”*, on odpowiedział: *„tak, cieszę się”.*
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KANIA JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 4.06.1923 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski, syn Adalberta i Anieli, zamieszkały w Bystrej. Aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym został przesłany do KL Auschwitz i gdzie zginął **18.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8574/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:15, określenie przyczyny zgonu to: „septischer Darmkatarrh” (septyczny katar/nieżyt jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1133; APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 1066.

KANIK JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1105.
Urodzony 23.08.1923 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Jana i Anieli z d. Dudka, zmieszkały w Wilkowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, w styczniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-1105. Zginął **31.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4199/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:35, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche“ (nieżyt/katar jelit przy osłabieniu organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 775; APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 1193.

KANIK JÓZEF,
Więzień KL Auschwitz nr E-851.
Urodzony 1.07.1915 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Józefa i Anny z d. Krysta, zamieszkały w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-851. Zginął **24.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1583/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 13:10, określenie przyczyny zgonu to: „Influenza“ (grypa).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 763; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 83.

KANIK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1048.
Urodzony 13.06.1898 r. w Bielsku, syn Szymona i Teresy z d. Nikiel, zamieszkały w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 16.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1048. Zginął **26.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1660/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:05, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (nieżyt/katar jelit przy osłabieniu organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 772; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 160.

KANNENGIESSER KAROL ISRAEL,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 26.11.1901 r. w Dziedzicach pow. bielski, syn Dawida i Amalii z d. Singer, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Płaszowie pow. krakowski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **14.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18650/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:20, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenembolie bei Venenentzündung" (Embolia płuca przy zapaleniu żył).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 644.

KANTOR JERZY,
Więzień KL Auschwitz nr 149349.
Urodzony 14.08.1908 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym z Katowic przesłany do KL Auschwitz, 9.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 149349. Odzyskał wolność 17.09.1943 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 395.

KANTOR PAWEŁ,
Więzień gestapo w Bielsku, obozu koncentracyjnego.
Urodzony w 1889 r., mieszkaniec Jaworza - kierownik szkoły w tej miejscowości w latach 1933-1939. Z przyczyn politycznych wydalony z Czech. Wielki społecznik - brał czynny udział w życiu społecznym. Dzięki jego inicjatywie wybodowana została szkoła w Jaworzu Dolnym, w Nałężu. Przez pewien czas obok swoich obowiązków szkolnych pełnił funkcję sekretarza w zarządzie gminnym. W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do obozu koncentracyjnego – którego nazwy nie udało się ustalić. Po wojnie uczył w szkołach zaolziańskich. Zmarł w 1953 r. Za udział w walkach o polski Śląsk Cieszyński odznaczony w 1931r. Krzyżem Niepodległości z II Mieczami, a za działalność społeczną – w 1936 r. oznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok, J. Roik.

KAPIAS EMIL,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1545.
Urodzony 3.05.1903 r. w Bronowie pow. bielski, syn Jana i Katarzyny z d. Chwistek, zamieszkały w Międzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, w marcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień „wychowawczy" nr E-1545. Zginął **19.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5473/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:00, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 796; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 973.

KAPIAS JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 29.03.1927 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Wincentego i Małgorzaty z d. Rips, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **1.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12190/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:00, określenie przyczyny zgonu to: „Angina" (angina).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1133; APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 180.

KAPISZCZAK FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E 813.
Urodzony 18.01.1917 r. w Dziedzicach pow. bielski, syn Franciszka i Heleny z d. Gandorska, zamieszkały w Dziedzicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 15.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień „wychowawczy" nr E-813. Zginął **21.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5524/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:50, określenie przyczyny zgonu to: „Sepsis bei Phlegmone" (sepsa – ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 761; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 1024.

KAPUŚCIŃSKI WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 6.04.1924 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Mateusza i Małgorzaty z d. Dudkiewicz, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **28.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 11902/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:00, określenie przyczyny zgonu to: „Versagen des Herzens und Kreislaufes" (niewydolność serca i układu krążenia).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1133; APMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 1400.

KARCZ FRANCISZEK,

Więzień – nieznana nazwa obozu.

Urodzony ? w Porąbce pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej przesłany do obozu zagłady i tam **zginął.** Nieznana jest nazwa obozu w którym przebywał i gdzie zginął.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KAROLINI TADEUSZ ZYGMUNT,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony. 29 .07. 1907 r. w Bulowicach, syn Kazimierza i Adeli z d. Szwancyber. Uczęszczał do szkoły ludowej w Bulowicach, a następnie do Państwowego Gimnazjum w Wadowicach - w 1926 r. złożył egzamin dojrzałości. Następnie studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego, uzyskując w 1934 r. dyplom lekarski. Pracę lekarza rozpoczęł od szpitalu OO. Bonifratrów i w Państwowym Szpitalu Klinicznym w Krakowie. Jednocześnie, podjął pracę nad doktoratem w Zakładzie Bakteriologii i Medycyny Doświadczalnej UJ. W 1937 r. przeniósł się do Kęt – lekarz i kierownik Miejskiego Ośrodka Zdrowia. W Kętach zastała go okupacja hitlerowska. Aresztowany przez gestapo, w dniu 18.04.1940 r. przewieziony został w transporcie zbiorowym do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 6706. Stamtąd przesłany do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zatrudniony był jako sanitariusz - niósł pomoc więźniom. Z obozu zwolniony 28.11.1940 r. dzięki staraniom rodziny. W marcu 1941 r. ponownie pracował jako lekarz Kasy Chorych w Kozach. W 1942 r. został konspiracyjnym lekarzem obwodu AK Bielsko (pomagał chorym i rannym żołnierzom podziemia, dostarczał im lekarstwa). Po zakończeniu wojny, 14.08.1945 r. ukończył na UJ doktorat z medycyny. Przeniósł się do Białej, pełniąc funkcje zawodowe jak i społeczne związane z zawodem medyka. Zmarł 20.10.1976 r.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 114-115.

KAROLY ANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 6.10.1903 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice pow. bialski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **10.10.1943 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1159.

KAROLY FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 78824.

Urodzony 18.10.1905 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie

zbiorowym przesłany w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 30.11.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 78824, zginął **16.12.1943 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 232.

KAROLY KATARZYNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 19.09.1875 w Pisarzowicach gmina Wilamowice pow. bialski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, zginęła **15.05.1943 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1159.

KARPALA ANIELA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 16.04.1903 r. w miejscowości Kojszówka pow. myślenicki, córka Jana i Rozalii z d. Mosul, zamieszkała w Kamienicy pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana przez gestapo w Bielsku a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz. Zginęła **6.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18031/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:15, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh“ (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 31.

KARPIŃSKA STEFANIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 39464.

Urodzona 10.09.1911 r. w Bielsku. Aresztowana, przetrzymana przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 25.03.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 39464. Mimo ciężkich warunków panujących w obozie, przeżyła i odzyskała wolność 22.04.1943 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 545,

KARWAT AUGUST ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 5.08.1884 r. w Gliwicach, syn Antoniego i Eufemii z d. Dziuba, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany przez gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zginął **11.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 34004/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche bei Darmkatarrh“ (niewydolność mięśnia sercowego przy katarze/nieżycie jelit).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1133; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 998.

KASPEREK ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 13.10.1912 r. w miejscowości Wieprz gmina Radziechowy-Wieprz, pow. żywiecki, syn Alberta i Katarzyny z d. Wisoglom, zamieszkały w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany przez gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **10.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18616/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Darmkatarrh" (osłabienie serca przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1133; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 610.

KASPEREK EDWARD,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony w 1918 r. w Kobiernicach gmina Porąbka pow. bialski, robotnik. Aresztowany, na krótko przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a nastepnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **14.08.1942 r.** – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 35.

KASPEREK MAKSYMILIAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 83375, KL Sachsenhausen.
Urodzony ur. 1912 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 83375. Następnie, przeniesiony do KL Sachsenhausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 22.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 243.

KASPERKIEWICZ MARIAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen, KL Bergen-Belsen.

Urodzony 8.12.1920 r. w Komorowicach pow. bielski. W latach 1935 do 1939 uczeń Szkoły Handlowej w Białej Krakowskiej. Zaangażowany w działalność harcerską, pełnił funkcję wodza gniazda „Orla Brać", członek kręgu starszoharcerskiego, członek Pogotowia Harcerzy. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. W okresie okupacji hitlerowskiej został zobowiązany do zorganizowania harcerskiego podziemia antyhitlerowskiego.
Współorganizował konspirację harcerską na terenie szeroko pojętego Podbeskidzia. Zaangażowany był także w działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK i w Szarych Szeregach. Aresztowany we wrześniu 1944 r., przetrzymany przez krótki czas w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przesłany do więzienia śledczego w Mysłowicach -

stamtąd przewieziony do KL Gross-Rosen i KL Bergen-Belsen, gdzie zginął w **maju 1945 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 55; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie za Ojczyznę w latach 1939-1945*. Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 43, 44; Zbiory prywatne hm. Józefa Drożdża.

KASPRZAK JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz, KL Mauthausen.

Urodzony 10.07.1922 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany 16.12.1943 r. przez gestapo w Katowicach, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Następnie, 11.02.1944 r. przesłany do KL Mauthausen i tam **zginął.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KASZPER JERZY,

Więzień w Bielsku, KL Oranienburg-Sachsenhausen nr 18326, KL Dachau nr 18326, KL Mauthausen.

Urodzony 15.04.1875 r. w Grodziszczu, zamieszkału do wybuchu wojny w Jaworzu k/Bielska. Po szkole powszechnej, uczęszczał do seminanium nauczycielskiego w Cieszynie. Pracę zawodową rozpoczął w Rychwałdzie gmina Gilowice, pow. żywiecki. Od września 1901 do 1920 r. kierownik polskiej szkoły w Michałkowicach. Osiadł w Jaworzu jako polityczny uchodźca - od września 1920 r. podejmując pracę jako nauczyciel w Jaworzu Dolnym, a od marca 1922 r. kierownik tej szkoły.

Poza pracą zawodową, wielki społecznik - był założycielem Związku Macierzy Szkolnej, utworzył orkiestrę, chóry śpiewacze, zespoły teatru amatorskiego, organizował imprezy. Na emeryturę przeszedł w 1933 r. Już 3.09.1939 r. przez Niemców zatrzymany i po zwolnieniu ponownie uwięziony dnia 15.12.1939 r., przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, skąd 2.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Oranienburg-Sachsenhausen i tam zarejestrowany jako więzień nr 18326. We wrześniu 1940 r. przeniesiony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 15856. Z tego obozu przesłany do KL Mauthausen, i po krótkim czasie ponownie przeniesiony do KL Dachau, gdzie zginął **4.10.1940 r.** Posiadał odznaczenie nadane w 1933 r. przez Prezydenta RP: „Złoty Krzyż Zasługi".

Bibliografia: M. Walczak, Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych, Warszawa 1995 r. s. 380; Sz. Kędtryna A. Szefer, Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 65; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 90 wykazu); J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*, Kraków 2005 r. s. 156-170; informacja L. Sztwiorok, J. Roik; materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – zeznanie syna Józefa; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KAWULOK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 21.08.1917 r. W okresie okupacji hitlerowskiej jako porucznik WP zaangażowany w ruchu oporu – dowódca kompanii ZWZ w Bielsku w której skład wchodziły 3 plutony. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 682; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 54, 178, 179.

KEIL ELŻBIETA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzona w 1905 r. w Bielsku, rolniczka. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia w Katowicach, gdzie zginęła **19.12.1944 r.** – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 43.

KELLER STANISŁAW,
Więzień KL Auschwitz nr 33130.

Urodzony 18.10.1897 r. w Wilamowice pow. bielski, syn Rajmunda i Amalii z d. Wyroba, zamieszkały w okresie okupacji w Krakowie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 25.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 33130. Zginął **27.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 9073/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:21, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod“ (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 168; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 73.

KĘSKOWSKA MARIA,
Więźniarka KL Bergen-Belsen.
Urodzona 20.04.1931 r., zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, prawdopodobnie przesyłana do różnych więzień i obozów, dostała się do KL Bergen-Belsen, gdzie w maju 1945 r. doczekała się wolności – wyzwolona przez wojska alianckie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KIECZKA RUDOLF,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 15.07.1919 r. w Bielsku, syn Jana i Zuzanny z d. Cmiel, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Kielcach. Aresztowany i w transporcie

zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **13.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 7078/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:00, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod“ (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1134; APMA-B *Księga zgonów,* t. 5, s. 1076.

KIELASZEK TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen.

Urodzony 17.04.1912 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen, gdzie zginął **8.12.1942 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KIELOCH FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 167387.

Urodzony 13.07.1901 r. w Jasienicy pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 8.12.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 167387. Odzyskał wolność 29.12.1943 r. - zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 441.

KIELOCH JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony i zamieszkały w Jasienicy, syn Ludwika i Stefanii. W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przeniesiony do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: Informacja Archiwum PMA-B; Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,*

KIELOCH LUDWIK,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 1.09.1896 r. w Jasienicy pow. bielski. Po szkole powszechnej uczęszczał do Prywatnego Polskiego Seminarium Nauczycielskiego w Białej. Pracę nauczycielską rozpoczął w Publicznej Szkole Powszechnej w Jasienicy. W okresie okupacji hitlerowskiej, pierwszy współzałożyciel koła organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK w Jasienicy – zebranie odbyło się 20.10.1939 r. w stróżówce Polskiego Gimnazjum w Bielsku. Aresztowany wraz z żoną Stefanią oraz synami Józefem i Stanisławem, w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął w **1944 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 66; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r., s. 385; J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy,* Kraków 2005 r. s. 156-170; Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 236; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 91 wykazu); Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna.*

KIELOCH RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18248.
Urodzony 5.12.1902 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Jana i Katarzyny z d. Paszek, zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym został przewieziony do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18248. Zginął **27.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 934/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:10, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (nieżyt/katar jelit przy osłabieniu organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 932.

KIELOCH STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.
Urodzony w 1926 r., w Komorowicach pow. bielski, syn Ludwika i Stefanii, mieszkaniec Jasienicy. W kwietniu 1943 r. aresztowany wraz z rodzicami, wpierw osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Auschwitz i tam **zginął.**
Bibliografia: Informacja Archiwum PMA-B; Informacja od A. Mrzyk-Łuczyńska.

KIELOCH STEFANIA,
Więzien gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 70175.
Urodzona w 1900 r., mieszkanka Jasienicy. Aresztowana wraz z mężem i synami Stanisławem oraz Józefem. Wpierw przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przewieziona do KL Auschwitz, 8.12.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 70175. Zginęła **6.01.1944 r.**
Bibliografia: Informacja Archiwum PMA-B; Informacja od A. Mrzyk-Łuczyńska.

KIELOCH WŁADYSŁAW ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienie w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 18.10.1919 r. w Dziedzicach pow. bielski, syn Pawła i Marii z d. Wrzoł. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej w Dziedzicach uczęszczał do Państwowego Gimnazjum w Bielsku. Od 1936 r. należał do starszoharcerskiej drużyny wodnej w Dziedzicach, zorganizowanej przez Romana Żoczka. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność konspiracyjną w ZWZ/AK – oddział dowodzony przez Maksymiliana Miglasa, obejmujący swym zasięgiem Czechowice i Dziedzice.
Aresztowany i po przetrzymywaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po

uciążliwym śledztwie skazany na karę śmierci, więc przewieziono go do KL Auschwitz i wyrok wykonano **30.06.1944 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze,* (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 55; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 12; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 45, 46.

KIERPIEC JAN,

Więzień – nieznana nazwa obozu.

Urodzony ?, w miejscowości Czaniec gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany przez gestapo i przesłany do obozu zagłady gdzie **zginął** – nieznana jest nazwa obozu w którym przebywał.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KISIAŁA JAN,

Rozstrzelany przez hitlerowców.

Urodzony 7.04.1889 r. w Jaworzu pow. bielski i tam zamieszkały. Wywieziony na roboty przymusowe na Morawy, **rozstrzelany** 8.05.1945 r. przez hitlerowców koło wioski Piwonin pow. Zabrzeg na Morawach, posądzony o robienie sabotażu i szkodząc w ten sposób Niemcom.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KISIELEWSKI ALEKSANDER,

Więzień gestapo w Bielsku, nieznane miejsce dalszego więzienia.

Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Przed wybuchem wojny urzędnik Magistratu w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK w Bielsku. Aresztowany w 1942 r. w wyniku zdrady - przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do obozu koncentracyjnego (prawdopodobnie KL Auschwitz, KL Dachau) – lecz nieznana jest pewna nazwa obozów w których przebywał i jaki był dalszy jego los.

Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179; informacja L. Sztwiorok, J. Roik.

KISZKA JAN,

Żołnierz kampanii wrześniowej.

Urodzony 24.11.1888 r. i zamieszkały w Suchej Dolnej, syn Jana i Janiny z d. Santarius. Uczęszczał do szkoły ludowej w Suchej Średniej, potem do gimnazjum realnego w Cieszynie i następnie do Seminarium Nauczycielskiego w Cieszynie. Od 1913 do 1915 r. pracował jako nauczyciel w szkole ludowej w Suchej Dolnej. Powołany do służby wojskowej brał udział w pierwszej wojnie światowej. Jako jeniec austriacki we Włoszech, wstąpił do tworzących się we Włoszech Legionów Polskich gen. Hallera, powrócił do kraju jako porucznik.

W 1920 r. objął posadę nauczyciela w Ligocie k/Bielska, a po roku przeniósł się do Jasienicy pow. bielski, gdzie pracował do 1939 r. Zmobilizowany, jako porucznik uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. - **zginął** w walkach z hitlerowcami w obronie Warszawy.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KIZNER JAN,
Zginał bez wieści na robotach przymusowych.
Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jednym z około 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam zginął bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

KLACZEK JÓZEF,
Zamordowany w Bystrej Górnej.
Urodzony w 1904 r., mieszkaniec Szczyrku, działacz robotniczy – zaangażowany w działalność lewicowych organizacji PPS, PPR powieszony przez hitlerowców w **1944 r.** w egzekucji publicznej w Bystrej Górnej.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KLACZYŃSKI JANUSZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 87158.
Urodzony w 1917 r. w Bielsku (lub Białej?). Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 14.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 87158. W marszu ewakuacyjnym dostał się na tenen Niemiec, gdzie odzyskał wolność wyzwolony w maju 1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 253.

KLADIWA JÓZEF ks.,
Więzień w Lublinie, KL Sachsenhausen, KL Dachau nr 22757.
Urodzony 11.03.1895 r. w Bielsku i zamieszkały w tej miejscowości. Jezuita. Aresztowany 18.02.1940 r. przez gestapo z Lublina i więziony w Lublinie (zamek) do 20.06.1940 r., stamtąd przetransportowany do KL Sachsenhausen gdzie przebywał od 26.06.1940 do 14.12.1940 r.), Następnie, przeniesiony do KL Dachau i zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22757. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 29.04.45 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: J. Domagała *Ci, którzy przeszli przez Dachau,* Warszawa 1957 r., s. 135, Archiwum dr med. Józefa Mazurka; (Z SUPLEMENTU).

KLAJA GUSTAW,
Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen.
Urodzony 17.11.1889 r., mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w tej miejscowości. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie),

gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau. Z tego obozu przeniesiony do KL Mauthausen, gdzie zginął **20.10.1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 66; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 94 wykazu); J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.63.

KLAJA HENRYK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau, KL Mauthausen.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Przed wybuchem drugiej wojny światowej, zmobilizowany i uczestniczył w kampanii wrześniowej w 1939 r. Po powrocie z kampanii, aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, następnie do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. - wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka*, wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

KLAJSTURA ZOFIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7441.

Urodzona ? w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7441, zginęła **20.10.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 487.

KLECZEK EUGENIUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 193120, KL Flossenbürg.

Urodzony 24.08.1928 r. w Lipniku pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.08.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 193120. Następnie, 14.09.1944 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 485.

KLECZKA STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz 34851.

Urodzony 1.05.1905 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski, syn Franciszka i Katarzyny z d. Waluszek, zamieszkały w Dankowicach. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 34851. Zginął **25.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12745/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:15, określenie przyczyny zgonu to: „Magendarmkatarrh” (katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 172; APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 745.

KLIMA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony 2.03.1904 r. w Jaworzu pow. bielski. Przed wybuchem wojny – sekretarz Urzędu Gminy w Jaworzu. Aresztowany na początku okupacji hitlerowskiej, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **7.10.1940 r.**

Bibliografia: informacja J. Roik.

KLIMCZAK ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2876.

Urodzony 5.06.1911 r. w Bestwinie pow. bielski, syn Andrzeja i Wiktorii z d. Czopek, zamieszkały w Bestwinie. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lipcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2876. Zginął **3.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18106/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Darmkatarrh" (osłabienie serca przy katarze/nieżycie jelit).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 854; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 104.

KLIMCZAK ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 6584, KL Mauthausen.

Urodzony 4.05.1903 r. w Straconce pow. bielski, zamieszkały w Straconce. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do KL Auschwitz, 27.11.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 6584. Następnie, w transporcie zbiorowym przeniesiony do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 55.

KLIMCZAK JAN,

Więzień KL Auschwitz nr 39492.

Urodzony 19.10.1905 r. w Wilamowicach pow. bielski, syn Jana i Anny z d. Basik, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Nowym Sączu.

Aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 15.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 39492. Zginął **6.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 28601/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 4:30, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 181; APMA-B *Księga zgonów,* t. 20, s. 79.

KLIMCZAK MARIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 54642.
Urodzona 3.08.1891 r. w Milówce pow. żywiecki, córka Józefa i Zuzanny z d. Szuta, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 13.08.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 54642. Zginęła **3.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33279/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:15, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 579; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 279.

KLIMCZAK ZUZANNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 54643.
Urodzona 6.06.1893 r. w Milówce pow. żywiecki, córka Józefa i Zuzanny z d. Szuta, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 13.08.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 54643. Zginęła **3.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33278/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:40, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag" (zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 579; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 278.

KLIMSZA GUSTAW,
Więzień KL Dachau, KL Gusen.

Urodzony 4.08.1889 r. w Cierlicku Dolnym – Zaolzie, następnie zamieszkały w Bielsku. W okresie międzywojennym, urzędnik Państwowego Starostwa Powiatowego w Bielsku. Aresztowany 18.04.1940 r. i przetransportowany do KL Dachau gdzie był więźniem do 20.11.1940 r. Stamtąd przeniesiony do KL Gusen – zwolniony z obozu 20.01.1942 r. Wrócił do domu do Bielska chory i okaleczony wskutek bicia przez ss-manów - jako inwalida niezdolny do pracy. Nieznany jest dalszy jego los.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KLIN FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 12.09.1909 r. w Białej, syn Stefana i Rozalii z d. Mleczko, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **17.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24149/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:10, określenie przyczyny zgonu to: „Lungentuberkulose" (gruźlica płuc).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 1369.

KLON FRANCISZEK,

Więzień obozu jenieckiego w Ostaszkowie.
Urodzony 1.04.1903 r. w Zabrzegu pow. bielski. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do sowieckiej niewoli, był internowany w obozie jenieckim w Ostaszkowie. Zginął **04/05/1940 r.** – zamordowany w egzekucji zbiorowejprzez jednostki NKWD.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 240.

KLOS JULIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 63825.
Urodzona 2.01.1875 r. w Białej. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 2.10.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 63825, zginęła **10.12.1943 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 596.

KLUS ADOLF,

Więzień więzienia w Mysłowicach.
Urodzony w 1915 r. w Iłownicy pow. bielski, zamieszkały w Bielsku. Robotnik w fabryce sukienniczej. Aresztowany w 1942 r. i w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po zwolnieniu z tego więzienia, przymusowo wcielony do wojska niemieckiego – z którego uciekł po 2 miesiącach i przedostał się do Francji, gdzie zaciągnął się do Wojska Polskiego – służąc w nim od 1944 do 1946 r. Po zakończonej wojnie wrócił do Bielska.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KLUSKA ROMAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-499.
Urodzony 21.02.1914 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.11.1041 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-499. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 747.

KŁAPTOCZ ALOJZY,
Więzień – nieznane miejsce więzienia.
Urodzony ?, mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 26 – 28.09.1939 r. Nieznane jest miejsce jego więzienia oraz brak innych informacji.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

KŁAPTOCZ JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 15882.
Urodzony 20.03.1883 r. w Czechowicach pow. bielski, z zawodu rolnik, mieszkaniec Czechowic. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 15882. Zginął w tym obozie **28.02.1941 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau*, Wyd. „Słowo Polskie", s. 112.

KŁOS FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-70.
Urodzony 7.03.1924 r. w Bielsku. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-70. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 730.

KNAPPE MARIA,
Więźniarka - prawdopodobnie KL Auschwitz.
Urodzona 1.04.1885 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowana przez gestapo w Bielsku za żydowskie pochodzenie. Przed aresztowaniem pozostawiła informację dla rodziny „*Zabierają mnie, ale Polska jeszcze nie zginęła*". Przewieziona prawdopodobnie do KL Auschwitz - tam **zginęła.**
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 24.

KOBIELA (nieznane imiona),
Więźniowie – nieznane miejsce uwięzienia.
Bracia pastorowej Tlołkowej z Bystrzycy n.Olzą – Zaolzie, urodzeni w Jaworzu pow. bielski. Jeden z braci aresztowany i więziony w obozie koncentracyjnym o nieustalonej nazwie – tam **zginął**. Drugi z braci zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. – prawdopodobnie **zginął** w walce z hitlerowskim agresorem (nieznana data i okoliczności śmierci).
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KOBIELA TEODOR,
Więzień – nieznane miejsce więzienia.

Urodzony ?, mieszkaniec Jasienicy. Aresztowany wraz z Kłaptoczem Alojzym już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 26 – 28.09.1939 r. Nieznane jest miejsce jego więzienia oraz brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

KOBYŁCZYK MICHAŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 24.09.1893 r. w Frydrychowicach gmina Wieprz, pow. wadowicki, syn Piotra i Marianny z d. Kaim, zamieszkały w Czańcu gmina Porąbka, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany przez gestapo w Bielsku i następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **26.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 11265/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:25, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 1134; APMA-B Księga zgonów, t. 8, s. 763.

KOCEMBA ANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku.

Urodzona ? w Porąbce pow. bialski, zamieszkała w Trzonce. Aresztowana w 1940 r. wraz z mężem Franciszkiem za posiadanie broni. Osadzeni na krórtko w areszcie gestapo w Bielsku. **Zginęła,** lecz nieznana jest nazwa obozu lub więzienia gdzie przebywała.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KOCEMBA FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau.

Urodzony 10.12.1905 r. w Porąbce pow. bialski, zamieszkały w Trzonce. Aresztowany w 1940 r. wraz z żoną Anną za posiadanie broni. Osadzony na krótko w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau - tam **zginął.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KOCEMBA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1921 r. w Porąbce pow. bialski, robotnik. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **29.12.1944 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 44.

KOCHAJ KAROL ks.,

Więzień więzienia w Bielsku.

Urodzony 26.10.1903 r. w Targanicach pow. wadowicki, święcenia kapłańskie przyjął w 1926 r., prefekt parafii Kozy pow. bialski. Aresztowany 21.01.1940 r.

i przetrzymany w więzieniu w Bielsku. Odzyskał wolność po dwóch miesiącach - 16.03.1940 r., zwolniony z więzienia

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 101, t. III.

KOCHAN BOLESŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 11010.

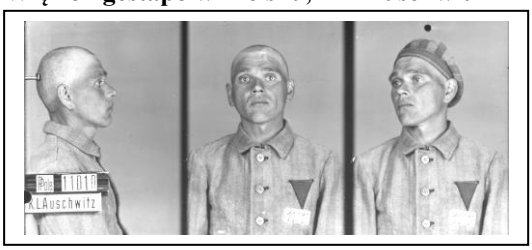

Urodzony 7.12.1913 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.03.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 11010, zginął **27.11.1941 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 87.

KOCHANY MICHAŁ,

Więzień aresztu gestapo w Bielsku.

Urodzony ?, harcerz Drużyny Harcerzy przy Gimnazjum w Bielsku. Aresztowany pod zarzutem zaangażowania się w działalność konspiracyjną. Był więziony w areszcie gestapo w Bielsku. **Zginął** według niepewnych informacji w Starym Bielsku.

Bibliografia: Zbiory z Izby Tradycji Hufca Beskidzkiego ZHP w Bielsku-Białej.

KOCIK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 8391.

Urodzony 25.05.1901 r. w Janowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany na krótko w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 7.01.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 8391. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 74.

KOCUR EMIL,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 10.12.1923 r. w Kaniowie pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przetransportowany do KL Auschwitz, gdzie zginął **8.06.1943r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1134; Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

KOCUR JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 99862, KL Buchenwald.

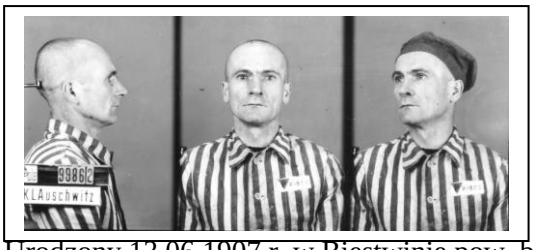

Urodzony 13.06.1907 r. w Biestwinie pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 2.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 99862. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald i tam zginął **9.04.1945 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 282.

KOCUR JÓZEF,
Więzień KL Auschwitz nr 85233, KL Flossenbürg.

Urodzony 12.02.1914 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony przez gestapo do KL Auschwitz, 31.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85233. Następnie, 18.09.1944 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 22.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 240.

KOCUREK JÓZEF,
Więzień wiezienia w Zawodziu, KL Auschwitz nr 38004.

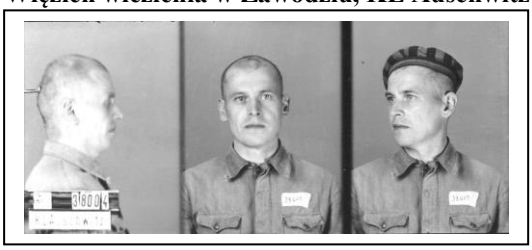

Urodzony 30.04.1904 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Józefa i Anny z d. Kubica, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Częstochowie. Nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Częstochowie. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r., zaś w czasie okupacji zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej ZWZ. Aresztowany 4.06.1942 r., wpierw przebywał w więzieniu na Zawodziu, skąd w transporcie zbiorowym został przesłany do KL Auschwitz, 6.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 38004. Zginął **6.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 28349/1942 – potwierdzonego przez lekarza

obozowego, zmarł o godz. 4:25, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh” (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 179; APMA-B *Księga zgonów,* t. 15, s. 216; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 96 wykazu); M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 396.

KOCUREK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 101733.

Urodzony 29.08.1907 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Anny z d. Kołoczek, zamieszkały w Zabrzegu. Aresztowany w lutym 1942 r., wpierw był przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, przesłany do KL Auschwitz, 13.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 101733. Zginął **21.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 16413/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:15, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Thrombophlebitis” (nieżyt jelit przy zakrzepowym zapaleni żył).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 283; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 240; APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 1385.

KOCUREK MARIANNA z d. KOPEĆ,

Więźniarka KL Auschwitz nr 7444.

Urodzona 24.12.1908 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Józefa i Ewy z d. Ryszka, zamieszkała w Zabrzegu. Aresztowana wraz z mężem Józefem i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 6.05.1949 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7444. Zginęła **16.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 21074/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:05, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung” (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 487; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 240; APMA-B *Księga zgonów,* t. 15, s. 74.

KOCUREK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85162.

Urodzony 3.01.1906 r. w Mikuszowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej

ewidencji jako więzień nr 85162. Następnie, 13.09.1943 r. przeniesiony – prawdopodobnie do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 237.

KOENIG JAN,
Zginął w niewoli sowieckiej.
Urodzony 13.05.1893 r. w Jasienicy pow. bielski. Do wybuchu wojny pracował jako starszy przodownik (plutonowy) Państwowej Policji, komendant posterunku w Stonawie – Zaolzie. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Dostał się do sowieckiej niewoli i tam **zginął.**
Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 85; Wpisany na LT NKWD z Ostaszkowa 012/1 z kwietnia 1940 r., poz. 18, s. 49, t. 4390; (Z SUPLEMENTU).

KOHANE ARTUR ISRAEL,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 28.04.1904 r. w Bielsku, syn Chila i Róży z d. Durchford, zamieszkały podczas okupacji hitlerowskiej w Będzinie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz. Zginął **9.09.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30795/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:50, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1134; APMA-B *Księga zgonów*, t. 21, s. 773.

KOJDAR ALOJZY,
Więzień Polenlagru nr 85 w Korfantowie.
Urodzony 13.08.1929 r. w Porąbce pow. bielski, syn Jana i Franciszki z d. Kołek, mieszkaniec Porąbki. W okresie okupacji hitlerowskiej, w czerwcu 1942 r. wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa i wraz rodzicami przesłany do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 85 Korfantow w pow. nyskim – woj. opolskie. W tym obozie przebywał do sierpnia 1942 r. Następnie, przewieziony z rodzicami w głąb Niemiec na roboty przymusowe – gdzie przebywał do zakończenia wojny. Po wyzwoleniu zamieszkał w Bielsku-Białej.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KOJDAR FRANCISZKA,
Więźniarka Polenlagru nr 85 w Korfantowie.
Urodzona ?, mieszkanka Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, w czerwcu 1942 r. wysiedlona z rodzinnego gospodarstwa wraz z mężem oraz dziećmi, przesłana do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 85 Korfantow w pow. nyskim – woj. opolskie. W tym obozie przebywała do sierpnia 1942 r. Następnie, całą rodzinę przewieziono w głąb Niemiec na roboty przymusowe – gdzie przebywali do zakończenia wojny.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KOJDAR JAN,

Więzień Polenlagru nr 85 w Korfantowie.

Urodzony ?, mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, w czerwcu 1942 r. wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa wraz z żoną oraz dziećmi i przesłany do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 85 Korfantow w pow. nyskim – woj. opolskie. W tym obozie przebywał do sierpnia 1942 r. Następnie, całą rodzinę przewieziono w głąb Niemiec na roboty przymusowe – gdzie przebywali do zakończenia wojny.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KOKOT EMIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-771.

Urodzony 22.05.1906 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 10.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-771. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 759.

KOKOT JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-721.

Urodzony 12.04.1914 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-721. Następnie, 3.04.1942 r. wypisany – prawdopodobnie przeniesiony do innego obozu którego nazwy nie udało się ustalić, lub odzyskał wolność – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 757.

KOŁACZEK EUGENIA,

Więźniarka Polenlagru.

Urodzona 21.01.1931 r. w Czańcu gmina Porąbka pow. bialski, córka Jana i Anny. W okresie okupacji hitlerowskiej - w lipcu 1942 r., przesłana wraz z rodzicami do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru (brak nazwy) gdzie przebywała do marca 1943 r. Następnie, całą rodzinę wywieziono w głąb Niemiec na roboty przymusowe. Odzyskali wolność po zakończeniu okupacji. Po wyzwoleniu zamieszkała w Bielsku.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KOŁACZEK JULIUSZ,

Więzień KL Auschwitz nr 16845.

Urodzony 6.10.1908 r. w Dziedzicach pow. bielski, syn Teofila i Anny z d. Lazar, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Warszawie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 29.05.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 16845. Zginął **8.11.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3984/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:30, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Phlegmone" (wyczerpanie organizmu przy flegmonie).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 104; APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 978.

KOŁOCZEK ALOJZY,

Zginął (prawdopodobnie) w niewoli sowieckiej.

Urodzony 5.06.1897 r. w Ligocie pow. bielski. Podczas pierwszej wojny światowej służył w wojsku austriackim. Po zwolnieniu z wojska podjął pracę w policji - przodownik Państwowej Policji w Cieszynie. Nieznany jest dalszy jego los – prawdopodobnie podczas ewakuacji na wschód, dostał się do sowieckiej niewoli i tam **zginął.**

Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 115; (Z SUPLEMENTU).

KOŁOCZEK ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony w 1925 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął w **1944 r.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 240.

KOŁOCZEK FRANCISZEK,

Więzień KL Auschwitz nr 7502.

Urodzony 30.03.1892 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Polok, zamieszkały w Zabrzegu, z zawodu Kolejarz. Przed wojną społecznik, członek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół". Już od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu. Aresztowany 18.12.1940 r. o godz. 5:00, mimo że leżał w domu poważnie chory, przewieziony przez bielskie gestapo

bezpośrednio do KL Auschwitz, został zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7502.

Zmarł **30.12.1940 r.** o godz. 23:30 - na wewnętrzny krwotok.

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 240; Relacja (z dn. 10.09.2008 r.) córki – Pani Dyrda z d. Kołoczek.

KOŁOCZEK JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz nr 7507.

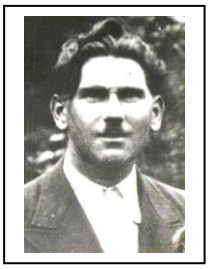

Urodzony 10.07.1899 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Polak (brat Franciszka), zamieszkały w Zabrzegu. Z zawodu kolejarz. Przed wojną społecznik, członek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół". Aresztowany 18.12.1940 r. i przewieziony przez gestapo bezpośrednio do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7507. O okolicznościach jego śmierci powiadomili rodzinę współwięźniowie Józefa. Według tych informacji, pracował przy rozładunku cegły. Po kilkudniowej takiej pracy, przy silnym mrozie, skórę na wewnętrznej części dłoni miał zupełnie zdartą. Nie mogąc wytrzymać bólu i bez perspektyw na zmianę pracy, załamał się psychicznie do tego stopnia że rzucił się na druty ogrodzenia pod napięciem, ponosząc oczywiście śmierć **18.02.1941 r.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 240; Relacja (z dn. 10.09.2008 r.) bratanicy – Pani Dyrda z d. Kołoczek.

KOŁOCZEK LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-389.

Urodzony 16.04.1910 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-389. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 742.

KOŁODZIEJ ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 15896.

Urodzony 25.10.1898 r. w Bieraczu, zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. Po ukończeniu szkoły powszechnej, uczeń Seminarium Nauczycielskiego w Białej. Szkoły tej jednak nie ukończył wstepując ochotniczo do legionów Piłsudskiego. Po powrocie z pierwszej wojny światowej ukończył studia nauczycielskie, a pierwszą pracę podjął jako nauczyciej w Publicznej Szkoły Powszechnej w Jasienicy. Po rozpoczęciu się okupacji hitlerowskiej, był jednym z pierwszych aresztowanych w Jasienicy. Podczas aresztowania, wyprowadzono go z domu – skutego w kajdankach, w mundurze oficerskim (kapitan WP), z szablą przy boku. Wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie przewieziony został do KL Dachau gdzie przebywał z Gustawem Morcinkiem – nauczycielem ze Skoczowa. W KL Dachau,

zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 15896. Schorowany (wrzody żołądka) dostał się do obozowego szpitala – gdzie spotkał się ze swoim bratem Antonim. Zmarł w tym obozie **6.01.1941 r.**

Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 117; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 398; J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy,*Kraków 2005 r. s. 156-170; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 97 wykazu); Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,* 71, 75.

KOŁODZIEJ ANTONI,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony i zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. Po szkole powszechnej, ukończywszy seminarium nauczycielskie w Białej, rozpoczął pracę nauczyciela na Górnym Śląsku – w Zawodziu i Tychach. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau i KL Mauthausen-Gusen, gdzie spotkał się z księdzem Karolem Masnym – byłym proboszczem z Grodźca. (W KL Dachau spotkał się także z więźniami z Jaworza: Janem Głowackim, Antonim Hellerem, Antonim Maziarskim, Antonim Kołodziejem). Odzyskał wolność w 1941 r – zwolniony z obozu dzięki skutecznym staraniom rodziny. Zagrożony ponownym aresztowaniem, przedostał się do GG gdzie przebywał do zakończenia okupacji.

Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy,*Kraków 2005 r. s. 156-170; Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,* s. 74.

KOŁODZIEJ AUGUSTYN,

Więziń gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony i zamieszkału w Jasienicy pow. bielski, kupiec. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Brak innych informacji o tym więźniu ponad to, że przeżył i po wyzwoleniu niedługo zmarł w 1949 r.

Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,* 73.

KOŁODZIEJ JULIAN,

Więzień sowiecki zginął w Katyniu.

Urodzony 22.11.1897 r. w Białej, syn Wojciecha i Karoliny z Zielińskich. Uczęszczał do Miejskiej Szkoły Ludowej w Białej (niemieckiej.) i Szkoły Realnej w Bielsku - z której w piątej klasie (październik 1915 r.) został zmobilizowany do 31 PP wojska austrackiego. Walczył w 1916 r. na froncie rosyjskim - został ranny. Od maja 1917 r. walczył na froncie włoskim. W listopadzie 1917 r. ponownie ranny na froncie austriacko-włoskim i dostał się do niewoli włoskiej. Wypuszczony w tymże listopadzie 1917 r. przedostał się do Białej, gdzie wstąpił do WP. W grudniu 1920 r. awansował na porucznika. W lutym 1922 r. został zwolniony z wojska, lecz udzielał się w Związku Oficerów Rezerwy RP w Białej. We wrześniu 1938 r. został zmobilizowany do 4 Pułku Strzelców Podhalańskich w Cieszynie i brał udział w zajęciu Zaolzia przez wojska polskie. W 1939 r. został przeniesiony do DOK Grodno. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r., walcząc m.in. pod Białymstokiem, gdzie kolejny raz został ranny. Dostał się do niewoli

sowieckiej i w październiku 1939 r. był w obozie oficerów polskich w Kozielsku. Zginął w kwietniu 1940 r. zamordowany przez NKWD w Katyniu. Posiadane odznaczenia: Srebrny Medal Waleczności I i II kl., Brązowy Medal Waleczności, Krzyż Karola, Medal Zranionych.
Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 233.

KOŁODZIEJCZYK ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2525.

Urodzony 28.11.1920 r. w Aleksandrowicach pow. bielski (obecnie dzielnica Bielska), syn Józefa i Katarzyny z d. Kudziak, zamieszkały w Aleksandrowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w czerwcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2525. Zginął **4.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 27589/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 840; APMA-B *Księga zgonów,* t. 19, s. 541.

KOŁODZIEJCZYK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-391.

Urodzony 17.12.1908 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-391. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 742.

KOŁODZIEJCZYK-GOLARA JADWIGA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 76478, KL Bergen-Belsen.

Urodzona 13.10.1898 r. w Porąbce pow. bielski. Aresztowana i przez gestapo w Bielsku przewieziona do KL Auschwitz, 18.03.1944 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 76478. Następnie, 18.01.1945 r. przeniesiona do KL Bergen-Belsen. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 15.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 614.

KOMENDA WAŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 116713.

Urodzony 16.08.1918 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 116713. Następnie, 24.06.1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 329.

KOMENDERA JÓZEF ks.,

Więzień w Ślemieniu, Bielsku, Wadowicach, Mikuszowicach, Mysłowicach, KL Dachau nr 64428.

Urodzony 1.03.1891 r. w Bulowicach gmina Kęty, pow. oświęcimski i zamieszkały w tej miejscowości. Święcenia kapłańskie otrzymał 29.06 1914 r. Proboszcz parafii w Ślemieniu pow. żywiecki. Aresztowany przez gestapo 22.03.1942 r. i więziony w Ślemieniu, następnie od 29.03.1942 r. w Bielsku, Wadowicach, od 20.02.1943 r. w Mikuszowicach, od 20.05.1943 r. w Mysłowicach, od 28.05.1944 r. w KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 64428. Mimo ciężkich warunków panujących w więzieniach i obozie gdzie przebywał, przeżył i odzyskał wolność 20.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska alianckie.

Bibliografia: ks. J. Woś ks. W. Jacewicz, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945*, z. III, Warszawa 1978, s. 101; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KOMENDERA STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-80.

Urodzony 5.11.1907 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-80. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 730.

KOMENDERA WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-200.

Urodzony 16.06.1919 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-200. Po jakimś czasie odzyskał wolność - zwolniony z obozu. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

KOMRAUS BENEDYKT,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-812.

Urodzony 16.03.1905 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Marii, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 15.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-812. Zginął **6.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 34974/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Darmkatarrh" (niewydolność serca przy nieżycie/katarze jelit).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 761; APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 462.

KOMRAUS JÓZEF,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-999.

Urodzony 3.07.1895 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Józefa i Marii, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 9.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-999. Zginął **1.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1809/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 5:30, określenie przyczyny zgonu to: „Phlegmone bei Körperschwäche" (flegmona przy wyczerpaniu organizmu).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 770; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 307.

KONIECZNIAK HENRYK,

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1914 r. w Grodźcu gmina Jasienica, pow. bielski, rolnik. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **5.05.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 39; (Z SUPLEMENTU).

KONIOR FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1088.

Urodzony 3.10.1902 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski, syn Michała i Agnieszki z d. Stefko, zamieszkały w Porąbce pow. bialski. W okresie okupacji początkowo zatrudniony jako tłumacz (dobrze znał język niemiecki), następnie wysłany na roborty przymusowe do Niemiec. Po przyjeździe na urlop do Porąbki, z niewyjaśnionych powodów aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1088. Zginął **12.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2375/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:10, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (katar/nieżyt jelit przy osłabieniu fizycznym).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 774; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 873.

KONIOR FRANCISZEK,

Więzień w KL Auschwitz nr 7571.

Urodzony 30.09.1914 r. w Bielsku. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7571. W styczniu 1945 r. uczestniczył w marszu ewakuacyjnym więźniów z Oświęcimia do wodzisławia, a stamtąd koleją (w wagonach towarowych) przewieziony do KL Mauthausen. Nieznany jest dalszy jego los.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 65; (Z SUPLEMENTU).

KONIOR MIECZYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 96770, KL Sachsenhausen nr 62081, KL Buchenwald nr 67157.

Urodzony 18.05.1923 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany na krótko w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, 29.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 96770. Następnie, przeniesiony do KL Sachsenhausen - tam zarejestrowany jako więzień nr 62081, dalej - do KL Buchenwald i tam zarejestrowany jako więzień nr 67157. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 273.

KONIOR WŁADYSŁAW,

Zginał bez wieści na robotach przymusowych.

Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jednym z około 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam **zginął** bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.

Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

KONIORCZYK RUDOLF,

Więzień KL Auschwitz nr 3776.

Urodzony 1.05.1905 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 12.09.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 3776, **zginął** w obozie – brak daty śmierci i innych informacji o tym więźniu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 48.

KOPACZKA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, aresztu w Cieszynie, KL Dachau.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

KOPACZKA WALENTY,
Więzień KL Buchenwald.
Urodzony 24.12.1905 r. w miejscowości Bystra Krakowska. Aresztowany już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. w listopadzie 1939 r. – za zangażowanie w ruchu oporu. Przewieziony w transporcie zbiorowym do KL Buchenwald i tam zginął **9.12.1939 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KOPACZKO ANDZREJ,
Więzień więzienia Montelupich.
Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej przebywał na terenie Generalnej Gubernii. Aresztowany w 1942 r. w Krakowie za działalność konspiracyjnę na terenie Małopolski, więziony w więzieniu Montelupich. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67.

KOPACZKO JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 18.03.1898 r., mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, przed wybuchem wojny w 1939 r. sekretarz Rady Miejskiej w Bielsku. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Następnie, w transporcie zbiorowym przetransportowany do KL Dachau, i dalej do KL Mauthausen-Gusen. W 1943 r. rodzina otrzymała akt zgonu – stwierdzający jego śmierć. Jak się później okazało, było to nieprawdą – przeżył pobyt w obozie i wrócił do domu w 1946 r. Po wojnie dyrektor Szpitala Miejskiego w Bielsku-Białej. Zmarł 1.10.1975 r.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63; materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – zeznanie córki Anny Miczka z d. Kopaczka; córką Anielą Zuzińska z d. Kopoczek.

KOPEĆ ANTONI,
Więzień więzienia w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 13.05.1902 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Ewy z d. Ryszka, zamieszkały w Zabrzegu. Aresztowany 3.05.1942 r. wraz z rodzicami i rodzeństwem: Jadwigą, Karolem, Józefem (w grupie 30 mieszkańców Zabrzega) – jako zakładnik w odwecie za zabicie przez członków ruchu oporu w Zabrzegu aktywisty niemieckiego. Po przetrzymaniu przez około dwa miesiące w więzieniu w Bielsku, w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **5.03.1943 r.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 106, 240.

KOPEĆ EWA z d. RYSZKA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7442.

Urodzona 2.06.1890 r. w miejscowości Bronów gmina Czechowice pow. bielski, córka Franciszka i Anny z d. Filapek, zamieszkała w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowana 3.05.1942 r. wraz z mężem Józefem i dziećmi Antonim, Karolem i Józefem (w grupie 30 mieszkańców Zabrzega) – jako zakładniczka w odwecie za zabicie przez członków ruchu oporu w Zabrzegu aktywisty niemieckiego. Po przetrzymaniu przez około dwa miesiące w więzieniu w Bielsku, przesłana transportem zbiorowym do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7442. Zginęła **6.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13921/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 18:15, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 487; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 106, 240; APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 417.

KOPEĆ JADWIGA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7443, KL Ravensbrück, KL Neustadt Glaeve.

Urodzona 25.03.1915 r. w Zabrzegu pow. bielski, córka Jozefa i Ewy z d. Raszka, zamieszkała w Zabrzegu. Po ukończeniu szkoły pomagała rodzicom w gospodarstwie rolnym. Aresztowana 3.05.1942 r. wraz z rodzicami i rodzeństwem (w grupie 30 mieszkańców Zabrzega) – jako zakładniczka w odwecie za zastrzelenie przez członków ruchu oporu jednego z miejscowych Niemców. Przetrzymywana przez około dwa miesiące w więzieniu w Bielsku, następnie przesłana transportem zbiorowym do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7443. Mimo ciężkich warunków panujących w obozie, przeżyła do ostatnich dni jego funkcjonowania. 17.01.1945 r. brała udział w marszu ewakuacyjnym z Oświęcimia do Wodzisławia Śl., a stamtąd wagonami towarowymi przewieziona do KL Ravensbrück i dalej do KL Neustadt Glaeve. Odzyskała wolność - wyzwolona przez wojska amerykańskie. Zmarła 5.01.1990 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 487; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 106-107, 240.

KOPEĆ JÓZEF (ojciec),

Wiezień więzienia w Bielsku, KL Auschwitz nr 34850.

Urodzony 16.04.1865 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Jerzego i Anny z d. Klima, zamieszkały w Zabrzegu. Aresztowany 3.05.1942 r. wraz z żoną Ewą i

dziećmi Antonim, Jadwigą, Karolem i Jozefem (w grupie 30 mieszkańców Zabrzega) – jako zakładnik w odwecie za zastrzelenie przez członków ruchu oporu jednego z miejscowych Niemców. Przetrzymywany przez około dwa miesiące w więzieniu w Bielsku, przesłany następnie transportem zbiorowym do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 34850. Zginął **9.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10431/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 22:35, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche" (uwiąd starczy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 172; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 106, 240; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 1427.

KOPEĆ JÓZEF (syn),

Więzień więzienia w Bielsku, KL Oranienburg.

Urodzony 21.10.1910 r. w Zabrzegu pow. bielski. syn Józefa i Ewy z d. Ryszka, zamieszkały w Zabrzegu. Aresztowany 3.05.1942 r. wraz z rodzicami i rodzeństwem Jadwigą, Karolem i Antonim (w grupie 30 mieszkańców Zabrzega) – jako zakładnik w odwecie za zabicie przez członków ruchu oporu w Zabrzegu aktywistę niemieckiego. Po przetrzymaniu przez około dwa miesiące w więzieniu w Bielsku, w transporcie zbiorowym przesłany do KL Oranienburg i tam zginął **18.04.1944 r.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 106, 240.

KOPEĆ KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18253.

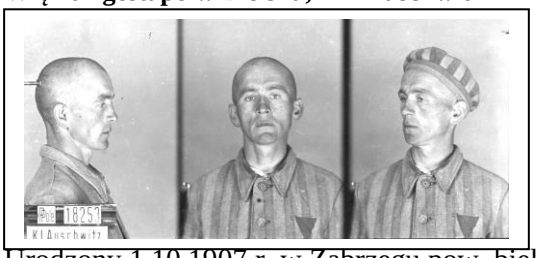

Urodzony 1.10.1907 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Ewy z d. Ryszka, zamieszkały w Zabrzegu. Aresztowany 3.05.1942 r. wraz z rodzicami i rodzeństwem Jadwigą, Józefem i Antonim (w grupie 30 mieszkańców Zabrzega) – jako zakładnik w odwecie za zabicie przez członków ruchu oporu w Zabrzegu aktywisty niemieckiego. Po przetrzymaniu przez około dwa miesiące w więzieniu w Bielsku, przesłany transportem zbiorowym do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18253. Zginął **27.11.1941 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 106, 240.

KOPEĆ KAROL,

Więzień KL Auschwitz nr 18246.

Urodzony 10.01.1899 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18246. Nieznany jest dalszy los tego wieźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112.

KOPEĆ MICHAŁ,

Więzień Łubianki, Katynia, jeniec obozu w Schieldorf, więzienia Halle.

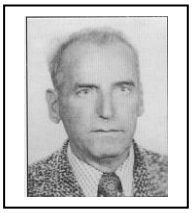

Urodzony w 1915 r. Zabrzegu pow. bielski, syn Michała i Jadwigi z d. Pławecki. Szkołę powszechną ukończył w Zabrzegu. W osiemnastym roku życia wstąpił do Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół", należał też do młodzieżowych organizacji kościelnych. W 1937 r. powołany do wojska, a w związku z wybuchem wojny 1939 r. zmobilizowany i przesłany na Kresy Wschodnie. Tam został ranny i dostał się do sowieckiej niewoli, przewożony od Łubianki aż do Katynia. W ramach układu ZSRR z Niemcami – właczony do grupy 2000 jeńców przeznaczonych do wymiany, skutkiem czego dostał się do szpitala w Hanowerze, a po powrocie do zdrowia umieszczony w obozie jenieckim w Schieldorf k/Reutsburga i skierowany do prac polowych u niemieckiego obszarnika. Tam zaangażował się w działalność konspiracyjną, za co został aresztowany i osadzony w więzieniu w Halle – oczekiwał na osądzenie i surową karę. Powiadomieni o tym rodzice (przez znajomą będącą w niemczech na przymusowych robotach), czynili usilne starania by uchronić go przed karą śmierci. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności wkroczenie wojsk alianckich uchroniło go od sądu i kary. Po 1945 r. wrócił do Zabrzega, podjął pracę na PKP, zaangażował się w działalność społeczną i kulturalną w miejscu zamieszkania. Zmarł 1.01.1992 r.

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 108-110.

KOPIJASZ JÓZEF ks.,

Wiezień KL Auschwitz nr 57784.

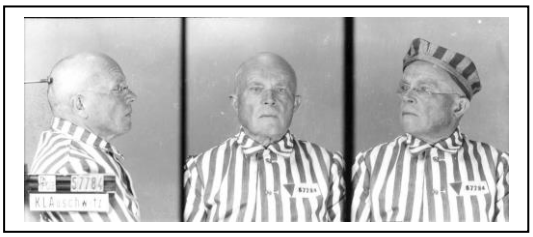

Urodzony 24.08.1871 r. w Brzeszczach pow. oświęcimski, syn Jakuba i Katarzyny z d. Wojciech, święcenia kapłańskie przyjął w 1898 r., kanonik parafii Straconka pow. bialski. Aresztowany 23.07.1942 r. wraz z księdzem Józefem Wdowiakiem - oskarżony o nielegalność procesji ze śpiewem polskim w 1942 r. Osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 10.08.1942 r. zarejestrowany w

obozowej ewidencji jako więzień nr 57784. Zginął **30.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26087/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:40, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Phlegmone" (katar/nieżyt jelit przy flegmonie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 205; Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 101, t. III; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.64; materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – zeznanie Ewy Kopiasz; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 1427.

KOPOCZEK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsko, więzienia w Mysłowicach, KL Gross-Rosen nr 85204.
Urodzony 28.04.1906 r. w Mazańcowicach pow. bielski, przed 1939 r. był policjantem. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku a następnie w transporcie zbiorowym przesłany do więzienia śledczego w Mysłowicach, a stamtąd do KL Gross-Rosen, tam zarejestrowany jako więzień nr 85204. Zginął rozstrzelany w okolicach Hamburga w **kwietniu 1945 r.** Brak innych informacji o tym więźniu.
Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24.

KOPORA EMIL,

Więzień KL Auschwitz nr 85161.
Urodzony 19.11.1921 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 30.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85161. Następnie, 16.04.1943 r. przeniesiony – prawdopodobnie do innego obozu którego nazwy nie udało się ustalić, lub odzyskał wolność – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 237.

KORCZYK FRANCISZEK,

Więzień KL Mauthausen.
Urodzony w 1891 r. w Kętach pow. oświęcimski, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Pisarzowicach gmina Wilamowice pow. bialski. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. jako oficer rezerwy. Po powrocie do rodzinnej miejscowości, aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **11.11.1941 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 405; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 98 wykazu).

KORNBLUM BERNARD,

Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 18.09.1890 r. w Kosocicach pow. bielski, syn Jakuba i Bebette z d. Degold, zamieszkały w Paryżu – Francja. Aresztowany przez policję okupacyjną i w transporcie zbiorowym Żydow z Francji przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **24.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2875/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 4:50, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung" (zapalenie nerek).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 149.

KORZENIOWSKI JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Gross-Rosen, KL Flossenbürg, KL Hersbrück nr 86215.
Urodzony 1.03.1891 r. w Bielsku. Aresztowany w połowie października 1944 r., przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Z Mysłowic 15.01.1945 r., ewakuowany do KL Gross-Rosen, dalej - 15.02.1945 r. do KL Flossenbürg, i następnie do KL Hersbrück, gdzie został zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 86215. Zginął **14.03.1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KORZONKIEWICZ ANNA z d. WOŹNIAK,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66644.
Urodzona 27.05.1888 r. w miejscowości Czaniec gmina Porąbka, pow. bialski, córka Jana i Franciszki z d. Kizner, zamieszkała w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowana i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66644. Zginęła **6.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33678/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:40, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Körperschwäche" (ogólne wyczerpanie organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 674.

KORZONKIEWICZ CZESŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 158237.
Urodzony 22.05.1922 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski, zamieszkały w Kobiernicach. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 21.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 158237. **Zginął** w egzekucji publicznej w Strzemieszycach.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 416.

KORZONKIEWICZ FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 102304.
Urodzony 9.10.1895 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski, syn Marianny, zamieszkały w Kobiernicach. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 15.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 102304. Zginął **9.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 14140/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:10, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Pleuritis" (nieżyt/katar jelit przy zapaleniu opłucnej).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 284; APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 618.

KOS WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 1199.
Urodzony 27.10.1904 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 25.06.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1199. Odzyskał wolność 19.01.1942 r. - zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 33.

KOSIOŁEK WŁADYSŁAW,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 14.06.1923 r. w Kozach pow. bialski, syn Leona i Zofii z d. Gasidło, mieszkaniec Kóz. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **31.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26314/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:05, określenie przyczyny zgonu to: „Versagen des Herzens und Kreislaufes“ (niewydolność serca i układu krążenia
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1135; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 814.

KOSTYRA JAN ks.,
Więzień więzienia w Bielsku.
Urodzony 5.07.1878. w miejscowości Rajsko pow. oświecimski, święcenia kapłańskie przyjął 9.07.1905 r., kanonik, proboszcz parafii Głębowice pow. wadowicki. Aresztowany 25.01.1944 r., osadzony w więzieniu w Bielsku. Po trzech miesiącach pobytu w więzieniu - 21.04.1944 r.i odzyskał wolność.
Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 101, t. III.

KOTLARCZYK MARIAN,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-198.
Urodzony 11.03.1923 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany przez gestapo z Bielska i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-198. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

KOTULECKI (lub KOTULICKI) FRANCISZEK ks.,
Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau nr 21967, KL Gusen.
Urodzony 8.11.1881 r. w Skawinie pow. krakowski, święcenia kapłańskie przyjął w 1906 r., proboszcz parafii Stara Wieś gmina Wilamowice pow. bialski. Aresztowany 24.04.1940 r. i więziony w Cieszynie. Od 28.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau, stamtąd od 5.06.1940 r. do KL Gusen, 8.12.1940 r. ponownie przesłany do KL Dachau i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21967. Zaginął **21.01.1941 r.**

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945*, Warszawa 1978 r., s. 102, t. III.

KOTYK ANTONINA,

Więźniarka KL Auschwitz 65486, KL Ravensbrück nr 73212, KL Buchenwald nr 14484.

Urodzona 3.04.1925 r. w Hecznarowicach gmina Wilamowice pow. bielski, córka Karola i Franciszki z d. Jasińska, zamieszkała w Bystrej pow. bielski. Od 1941 r. wywieziona na roboty przymusowe do Niemiec. Aresztowana w 1943 r. i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 65486. Następnie, 30.09.1944 r. przesłana do KL Ravensbrück, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 73212. Od 27.10.1944 r. przeniesiona do KL Buchenwald – tam otrzymała nr obozowy 14484 (32156/38156). Odzyskała wolność 13.04.1945 r. – wyzwolona przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KOWALA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 149343.

Urodzony 16.05.1911. r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd przewieziony do więzienia w Katowicach, a następnie w transporcie zbiorowym z rejencji katowickiej przesłany do KL Auschwitz, 9.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 149343. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 395.

KOWALCZUK JAN,

Więzien gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (komendant placówki). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **25.01.1943 r.** przez rozstrzelanie (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; D. Czech *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

KOWALCZYK FRANCISZEK (ojciec),

Więzień KL Auschwitz, KL Dachau.

Mieszkaniec Międzyrzecza pow. bielski, W okresie okupacji hitlerowskiej wraz z rodziną wysiedlony z własnego gospodarstwa rolnego a następnie

aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz. W kwietniu 1943 r. przewieziony do KL Dachau – tam **zginął.**
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

KOWALCZYK FRANCISZEK (syn),

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkaniec Międzyrzecza pow. bielski, syn Franciszka i Marii. Wysiedlony 13.03.1943 r. z rodzicami i rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i w transporcie zbiorowym przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków – do Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

KOWALCZYK FRANCISZKA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkanka Międzyrzecza pow. bielski, córka Franciszka i Marii. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z rodzicami z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziona w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – do Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

KOWALCZYK HELENA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkanka Międzyrzecza pow. bielski, córka Franciszka i Marii. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z rodzicami z rodzinnego gospodarstwa rolnego i w transporcie zbiorowym przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

KOWALCZYK MARIA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkanka Międzyrzecza pow. bielski, żona Franciszka. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z mężem i dziećmi z rodzinnego gospodarstwa rolnego i w transporcie zbiorowym przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

KOWALEWSKA JÓZEFA,

Więźniarka Polenlagru nr 86.
Urodzona 4.05.1936 r. w Piotrowicach k/Oswięcimia, córka Józefa i Heleny z d. Czopek, zamieszkała w Bielsku. W 1942 r. wywieziona w transporcie

zbiorowym wraz z rodzicami do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 86 w Otmuchowie – gdzie przebywała do maja 1943 r. Następnie, wywieziona do Stargardu Szczecińskiego – obozu przejściowego przed wywozem na roboty przymusowe do Niemiec. Wywieziona do Niemiec do przymusowej pracy w gospodarstwie rolnym (u bauera), tam doczekała się wyzwolenia.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KOWALSKI MICHAŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 28.09.1864 r. w miejscowości Czaniec gmina Porąbka, pow. bialski, syn Józefa i Anny z d. Kowalska, mieszkaniec Czańca. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **14.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 20225/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:20, określenie przyczyny zgonu to: „Sepsis bei Phlegmone" (ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1135; APMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 717.

KOZIEŁ JÓZEF,

Więzień oflagów w Osterode, Kónigstein, Murnau.

Urodzony 8.05.1900 r. w Gołąbkowicach k/Nowego Sącza, syn Jana i Leony z d. Przybocka. Uczęszczał do szkoły ludowej w Nowym Sączu, a w okresie 1910-1918 do tamtejszego gimnazjum. W 1914 r. przez krótki okres należał do Związku Strzeleckiego. W lipcu 1915 r., zaciągnął się do Legionów Polskich - baon w Kiwercach. Po rozwiązaniu Legionów w 1917 r. był żołnierzem Polskiego Korpusu Posiłkowego przy armii austriackiej.

Jesienią 1918 r. trafił do austriackiego 14 Pułku Artylerii Ciężkiej, był jednocześnie członkiem POW w Nowym Sączu.

Po upadku Austrii zaciągnął się do Wojska Polskiego, służąc od 8.11.1918 r. w 1 Pułku Artylerii Polowej w Krakowie, a początkiem 1919 r. przeniesiony został do Pułku Artylerii Górskiej na froncie czeskim pod Skoczowem. Od kwietnia tegoż roku zmienił jednostkę, dostał się do artylerii kresowej na froncie ukraińskim, od 13.07.1921 r. otrzymał przydział do 1 PAP Legionu, stacjonującego w Grodnie i Wilnie. W 1922 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Lublinie, lecz studia te musiał przerwać w 1923 r. Dalsza jego kariera wojskowa: przeniesienie w 1927 r. do Pułku Artylerii Lekkiej w Inowrocławiu (awans na kapitana, zaś na majora awansował w 1937 r.). Po akcji zaolziańskiej końcem 1938 r. służył w PAL w Bielsku. Z jednostką tą, w składzie 21 Dywizji Piechoty Górskiej, przeszedł kampanię wrześniową 1939 r., od Cieszyna, przez walki nad Dunajcem, po próbę przebicia się do Lwowa na Lubelszczyźnie. 20.09.1939 r. dostał się do niewoli niemieckiej.

Przebywał w oflagach: IIA w Osterode (27.09. - 15.10.1939), IV B w Kónigstein (16.10.1939 - 5.06.1940) i VII A w Murnau (5.06.1940 - 29.04.1945). Po wyzwoleniu zgłosił się do Ludowego Wojska Polskiego. W 1948 r. odesłany został na emeryturę wojskową z przyczyn politycznych. Zmarł 14.02.1949 r. w Bielsku-Białej. Posiadał odznaczenia: Odznakę „Orlęta", Krzyż Walecznych (1921), Medal Pamiątkowy Za Wojnę 1918-1921 (1928), Brązowy Medal Za Długoletnią Służbę (1928), Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1928), Krzyż Niepodległości (1931), Zloty Krzyż Zasługi (1937), Medal Srebrny Za Długoletnią Służbę (1938) oraz odznaczenia z okresu PRL-u.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 126-127.

KOZIK JÓZEF,

Więzień aresztu w Zabrzegu, obozu pracy Leipzer Leichtmetall Werke Rockwitz Lager,

Urodzony 15.08.1913 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Zuzanny z d. Kołoczek. Ukończywszy czteroklasową szkołę ludową w Zabrzegu, uczęszczał do szkoły wydziałowej w Dziedzicach. W okresie 1920-1930 r. był bezrobotnym. Pierwszą pracę podjął przy regulacji rzeki Iłownicy i Wapieniczanki. Następnie, pracował w zakładzie metalowym „Josephiego" w Bielsku.

W 1931 r. powołany do odbycia służby wojskowej – w jednostce podhalańskiej w Krakowie (2 komp. Szkolna C.K.M.). Po skończonej służbie wojskowej, zgłosił się jako ochotnik w policji państwowej – skierowany na placówkę na Kresach Wschodnich. Gdy rosyjskie wojska wkroczyły na Kresy Wschodnie, w obawie przed aresztowaniem, powrócił we wrześniu 1939 r. do Zabrzega, i niemal natychmiast został aresztowany. Zwolniony po kilku dniach śledztwa, miał obowiązek codziennego meldowania się na posterunku miejscowej policji. Ponownie aresztowany w 1940 r. w okresie masowych aresztowań zabrzeskiej inteligencji. Wywieziony na przymusowe roboty do Leipzer Leichtmetall Werke Rockwitz Lager, gdzie pracował do końca wojny. Wyzwolony w 1945 r. przez wojska amerykańskie, powrócił do Zabrzega bardzo schorowany. Leczył się i dopiero w 1946 r. mógł podjąć pracę w zakładzie „Josephiego" w Bielsku. Od 1953 r. przeniósł się do pracy w PKP w Czechowicach-Dziedzicach – gdzie pracował jako wykładowca w przyzakładowej szkole. W latach 1946-1953 był bardzo zaangażowany w pracach społecznych. Zmarł 29.07.1983 r.

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 113-117.

KOZIK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 27292.

Urodzony 20.11.1911 r. w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 27.03.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 27292. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 161.

KOZIOŁ ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.

Urodzony 18.07.1901 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski, restaurator, zamieszkały w okresie okupacji w Pietrzykowicach pow. żywiecki. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Zginał w tym więzieniu **30.01.1943 r.** Podana przyczyna zgonu: tyfus plamisty.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera, s. 144.

KOZIOŁ KAZIMIERZ,

Więzień KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 6.01.1888 r., nauczyciel Gimnazjum Polskiego w Bielsku. Aresztowany 24.04.1940 r. w Mikuszowicach Ślaskich pow. bielski – a więc w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **28.09.1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 70; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 104 wykazu); M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995 r. s. 417.

KOZIOŁEK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 14.06.1923 r. w Kozach pow. bialski, syn Leona i Zofii z d. Gasidło, zamieszkały w Kozach. W okresie okupacji hitlerowskiej wysłany na roboty przymusowe do pracy u gospodarza niemieckiego w Knurowie. Z uwagi na nieustalone ale poważne okolicznosci przyjechał do domu nie posiadając urlopu ani zwolnienia od swojego pracodawcy. Pracodawca zgłosił policji jego nielegalny wyjazd, a powiadomione o tym gestapo w Bielsku dokonało aresztowanie Władysława – był więziony przez około dwa tygodnie w miejscowym areszcie gestapo. Po przyspieszonej rozprawie sądowej i wyroku skazującym, przewieziony został do KL Auschwitz, gdzie zginął **14.08.1942 r.**

Bibliografia: Informacja od siostry Elżbiety Koziołek.

KOZYNKA JAN,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-392.

Urodzony 26.12.1899 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku i następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-392. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 742.

KÖNIG JAN,

Więzień gestapo w Bielsku.

Urodzony 6.05.1921 r. w Jasienicy pow. bielski, mieszkaniec Jasienicy. W okresie okupacji zaangażował się w działalność ruchu oporu. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Szczyrku gdzie **12.03.1944 r.** zginął w egzekucji publicznej.
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

KÖNIG KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-829.

Urodzony 11.10.1922 r. w Międzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-829. Odzyskał wolność 2.03.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762.

KRASOŃ JAN,

Więzień KL Mauthausen.

Urodzony 28.04.1888 r. Nauczyciel Państwowego Koedukacyjnego Gimnazjum i Liceum w Białej Krakowskiej. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 4.04.1940 r., i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **3.09.1940 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 70-71.

KRETKIEWICZ LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 34678, KL Dachau.

Urodzony 26.07.1903 r. w Wilamowicach pow. bielski, zamieszkały w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany i z aresztu gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 34678. Stamtąd, przeniesiony do KL Dachau, gdzie zginął **17.07.1942 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 172.

KREUZWIRTH EDITA z d. HOLZER,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 2.09.1909 r. w Dziedzicach pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Zawadzie – Zaolzie. Aresztowana 21.05.1940 r. i w transporcie zbiorowym przetransportowana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **w 1943 r.**
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 190; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

KROPACZ HANNA,

Zamordowana przez gestapo.

Urodzona w 1923 r., zamieszkała w Międzyrzeczu pow. bielski. Aresztowana 24.04.1945 r. i rozstrzelana przez gestapo **1.05.1945 r.** na starym żydowskim cmentarzu w Cieszynie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KRÓTKI ZBIGNIEW,
Więzień KL Buchenwald.

Urodzony 28.02.1925 r. w Dziedzicach pow. bielski, syn Adolfa i Marii z d. Radzięta. Do Szkoły Powszechnej uczęszczał w Dziedzicach i tam od 1937 r. należał do I Drużyny Harcerskiej Męskiej. W momencie wybuchu drugiej wojny światowej uciekł aż pod Wołyń. Podczas powrotu z Wołynia został przyłapany przez Niemców na próbie przekroczania granicy, więc wysłano go na przymusowe roboty do Turyngii.
Tam zaangażował się w działalność konspiracyjną, za co w 1943 r. został aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Buchenwald. W obozie tym przebywał do 1945 r. Zginął **23.02.1945 r.** podczas ewakuacji więźniów z obozu.
Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 62; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 12; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945*. Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r. s. 48.

KRUCZEK JAN,
Więzień KL Auschwitz nr E-1451.
Urodzony 13.05.1921 r. w Szczyrku pow. bielski, syn Adama i Katarzyny z d. Marek, mieszkaniec Szczyrku. W okresie okupacji hitlerowskiej otrzymał nakaz pracy u obszarnika rolnego w Jasienicy. Ponieważ spóźnił się o jeden dzień do pracy (z urlopu na pogrzeb siostry jego matki), został aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, w marcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień „wychowawczy" nr E-1451. Zginął **26.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5889/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:30, określenie przyczyny zgonu to: „Beiderseitige Lungenentzündung" (obustronne zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 791; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 12389.

KRUCZEK JÓZEF,
Zginął w egzekucji publicznej.
Urodzony 13.07.1921 r. w Szczyrku i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany w okresie okupacji hitlerowskiej (nieznane okoliczności i

przyczyna) i rozstrzelany **10.03.1945 r.** - w egzekucji publicznej jaka miała miejsce w Wiśle
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KRUCZEK STANISŁAW,
Zginął w egzekucji publicznej.
Urodzony 8.11.1923 r. w Szczyrku i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany w okresie okupacji hitlerowskiej (nieznane okoliczności i przyczyna) i rozstrzelany **10.03.1945 r.** - w egzekucji publicznej jaka miała miejsce w Wiśle
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KRUCZEK STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-166.
Urodzony 1.08.1922 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 21.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-166. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 734.

KRYNULT STANISŁAW,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 10.03.1920 r. w Bielsku, syn Andrzeja i Heleny z d. Nadworczyk, zmieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, gdzie zginął **20.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 9037/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzklappenfehler" (niedomykalność zastawek serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1136; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 35.

KRYSKA ZOFIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, w Katowicach.
Urodzona ? w Bielsku. Aresztowana i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia w Katowicach, gdzie zginęła **8.11.1944 r.** – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 43.

KRYWULT WIKTOR,
Więzień KL Auschwitz nr 18206.

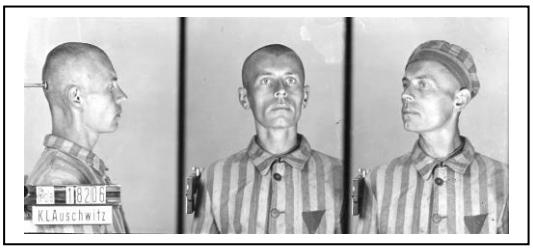

Urodzony 13.07.1911 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Antoniego i Marii z d. Grygierczyk, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18206. Zginął **22.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12261/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:40, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber" (tyfus plamisty).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 111; APMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 261.

KRYWULT ZYGMUNT ks.,

Więzień w Myślenicach, Montelupich, KL Flossenbürg nr 27540, KL Dachau nr 136987.

Urodzony 1.11.1903 r. w Bestwinie pow. bielski, swięcenia kapłańskie przyjął w 1927 r., proboszcz parafii Droginia pow. myślatycki. Aresztowany 13.08.1944 r. po odprawionej mszy św. i wraz z 40 parafianami, więziony w Myślenicach. Stamtąd 1.10.1944 r. przewieziony do wiezienia Montelupich w Krakowie. Od 1.10.1944 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Flossenbürg i zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 27540. Od 23.12.1944 r. przesłany w KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 136987. Mimo ciężkich warunków jakie panowały w obozie, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie. Zmarł 9.10.1945 r. w Gehrden.

Bibliografia: Ks J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 148; W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 102, III.

KRZAK KAZIMIERZ,

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1908 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **19.02.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37; (Z SUPLEMENTU).

KRZEMIEŃ JERZY,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Cieszynie, KL Auschwitz nr 1235.

Urodzony 13.04.1884 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice pow. bialski, syn Jerzego i Zuzanny z d. Stonowski. Ukończył gimnazjum niemieckie w Bielsku,

następnie studiował w Akademii Rolniczej w Wiedniu – uzyskując tytuł inżyniera. Oficer WP, w latach 1919-1921 walczył w wojnie z bolszewikami. Był członkiem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół". Aresztowany 8.10.1939 r. za odmowę podpisania volkslisty. Osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd przesłany do więzienia w Cieszynie a następnie 10.06.1940 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 26.06.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1235. Zginął **4.02.1941 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 34; E. Janoszek i M. Zmełty, *Cmentarz ewangielicki w Białej* wyd. 2004 r., s. 130.

KRZYWOLAK FRANCISZEK,

Więzień aresztu gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, Katowicach.

Urodzony 27.03.1905 r. w Bestwinie pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości. Syn małorolnego chłopa. W Bestwinie ukończył szkołę powszechną, lecz do 18-go roku życia pracował na roli przy rodzicach, następnie po długich staraniach został przyjęty do pracy w kopalni „Andrzej" w Brzeszczach. Dojeżdżając do pracy z Dankowic - ze znanymi komunistami F. Barbórką, J. Staszkiem z Kaniowa oraz F. Karczem z Dankowic był stale pod wpływem ich agitacji i poglądów politycznych. Oni to „zaszczepili" we Franciszku przekonania komunistyczne. Wstąpił do Związku Zawodowego Górników, brał aktywny udział w strajku górników w 1923 r. W 1926 r. odbywał służbę wojskową, poczym ponownie wrócił do pracy na kopalni w Brzeszczach. Niestety, w 1930 r. uległ przy pracy ciężkiemu wypadkowi i został zwolniony z kopalni - jako niezdolny do pracy. Po bezskutecznym poszukiwaniu stałej pracy, zmuszony był do dorywczego zarobkowania wśród miejscowych gospodarzy i w folwarku Hessa w Kaniowie. W 1934 r. brał udział w licznych akcjach bezrobotnych (okupacji gminy w Bestwinie, marszu bezrobotnych na dwory, marszu bezrobotnych i robotników na gminę oraz posterunek policji w Wilamowicach - celem uwolnienia aresztowanych tam działaczy KPP). W 1934 r. wraz z żoną Zofią wstąpił do KPP w Kaniowie. W okresie okupacji hitlerowskiej był w gronie tych, którzy przystąpili już od pierwszych dni 1940 r. do organizacji ruch oporu, a następnie Koła Przyjaciół ZSSR w Kaniowie. W mieszkaniu Krzywolaków odbywały się zajęcia szkoleniowe, wieczory dyskusyjne (uczestniczyli w nich między innymi: J. Maga, St. Bularz, L. Lasek, St. Kluska, J. Zarębski). Z chwilą powstania PPR tj. od marca 1942 r. ich dom przekształcił się ze szkoły partyjnej w miejsce spotkań czołowych działaczy PPR, gdzie działała nielegalna drukarnia partyjna. Franciszek wykorzystując swą pracę w kopalni Brzeszcze, gromadził w tym czasie z polecenia partii materiały wybuchowe (dynamit, zapalniki, i lonty) potrzebne oddziałom partyzanckim Gwardii Ludowej. Aresztowany wraz z żoną 4.11.1942 r. pod zarzutem przynależności do ruchu oporu – do organizacji konspiracyjnej AL., wpierw

więzieni byli w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewiezieni do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie oboje przesłani do więzienia w Katowicach, gdzie zginęli - rozstrzelani **9.03.1943 r.**

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina;* Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; *Śląski Słownik Biograficzny,* Tom I, pod red. J. Kantyki i W. Zielińskiego. Katowice 1977 r. s. 138; (Z SUPLEMENTU).

KRZYWOLAK ZOFIA z d. FURCZYK,

Więźniarka aresztu gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, Katowicach.

Urodzona w 1903 r. w Bestwinie i tam zamieszkała, żona Franciszka. Pod wpływem politycznych przekonań męża – także została członkiem KPP w Kaniowie, wspierając Franciszka w partyjnej działalności. W okresie okupacji hitlerowskiej razem przystąpili od pierwszych dni 1940 r. do organizacji ruch oporu - a następnie do Koła Przyjaciół ZSSR w Kaniowie. Pełniąc funkcję łączniczki okręgowej, przy pomocy swej córki Adeli powielała a następnie kolportowała konspiracyjne gazetki i ulotki partyjne.

Zofia często wyjeżdżała do Rybnika, Zagłębia, Raciborza i na Zaolzie nawiązując kontakty, przewożąc różne materiały i korespondencję konspiracyjną. Aresztowana wraz z mężem 4.11.1942 r. pod zarzutem przynależności do ruchu oporu – do organizacji konspiracyjnej AL. Wpierw więzieni w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewiezieni do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie oboje przesłani do więzienia w Katowicach i tam zginęli - rozstrzelani **9.03.1943 r.**

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina; Śląski Słownik Biograficzny,* Tom I, pod red. J. Kantyki i W. Zielińskiego. Katowice 1977 r. s. 138; (Z SUPLEMENTU).

KRZEMIEŃ MAKSYMILIAN,

Więzień KL Auschwitz nr 33141.

Urodzony 21.10.1907 r. w Kozach pow. bialski, syn Stanisława i Emilii z d. Adamiec, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 25.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 33141. Zginął **27.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 9045/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:11, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 168; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 45.

KUBANDA RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-680.
Urodzony 11.05.1906 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-680. Odzyskał wolność 5.02.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755.

KUBERA ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 95726, KL Sachsenhausen 61910.
Urodzony 24.12.1916 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 95726. Następnie, przeniesiony do KL Sachsenhausen i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 61910. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 22.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 266.

KUBICA ANNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 16.05.1917 r. w Mesznej gmina Wilkowice, pow. bielski, córka Tomasza i Marii z d. Wandzel, mieszkanka Mesznej. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **28.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25876/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 16:04, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 690; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 368.

KUBICA ANTONI,
Więzień KL Auschwitz nr 7617.

Urodzony 25.05.1915 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski. Aresztowany i w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w

obozowej ewidencji jako więzień nr 7617. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 67.

KUBICA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 26044.
Urodzony 4.02.1890 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Jakuba i Anny z d. Grzesiczek, mieszkaniec Bestwinki pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 26044. Zginął **8.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4678/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:50, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber" (tyfus plamisty).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 149; APMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 178.

KUBICA HELENA z d. KUFEL,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-848.
Urodzona 1.05.1927 r. w Łodygowicach pow. żywiecki, córka Pawła i Julii, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana w październiku 1943 r. pod zarzutem zajmowania się przenoszeniem konspiracyjnej korespondencji. Po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako wieźniarka „wychowawcza" nr E-848. Zwolniona z obozu w październiku 1944 r.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Koła Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

KUBICA JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 24.04.1921 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski, syn Tomasza i Marii z d. Wandzel, zamieszkały w Mesznej pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **28.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25875/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:05, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 690; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 367.

KUBICA JAN, zakonnik,
Więzień więzienia w Bielsku, KL Auschwitz nr 25298, KL Dachau 30288.

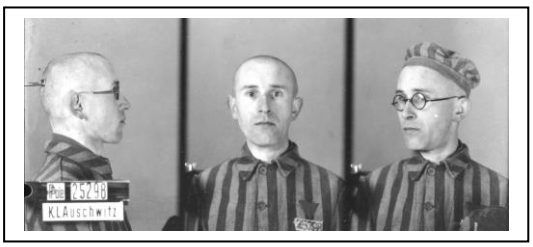

Urodzony 20.12.1913 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski, chrystusowiec, wikary w okresie okupacji w Wilkowicach i Bystrej. Aresztowany w Wilkowicach w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 21.07.1940 r., więziony był w więzieniu w Bielsku, następnie 6.08.1940 r. przewieziony do wiezienia w Krakowie. Stamtąd, 6.01.1941 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 26.02.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 25298. Od 5.06.1942 r. przeniesiony do KL Dachau, gdzie zarejestrowano go w obozowej ewidencji jako nr 30288. Mimo ciężkich warunków panujących w więzieniach i obozach w jakich przebywał, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 146; J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 150.

KUBICA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 20853.

Urodzony 2.07.1895 r. w Iłownicy pow. bielski, z zawodu rolnik, mieszkaniec Iłownicy. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w ewidencji obozowej jako więzień nr 20853. Zginął **13.04.1943 r.**

Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 130; Inf. do UM. krewnej – E. Staroń-Hereda.

KUBICA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 17262.

Urodzony 10.10.1902 r. w Godziszce gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Jana i Anny z d. Januła, mieszkaniec Godziszki. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.06.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 17262. Zginął **8.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1080/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:45, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 106; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1078.

KUBICA JÓZEF,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 4.08.1904 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 24.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **4.10.1941 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 72; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 108 wykazu); M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 432.

KUBICA MARIA z d. WANDZEL (matka),

Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 14.02.1894 r. w Bystrej pow. bielski, córka Jana i Katarzyny z d. Laszczak, zamieszkała w Mesznej pow. bielski. Aresztowana wraz z córką Marią i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **28.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25886/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 16:01, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 690; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 378.

KUBICA MARIA (córka),
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 11.06.1915 r. w Mesznej pow. bielski, córka Tomasza i Marii z d. Wandzel, zamieszkała w Mesznej. Aresztowana wraz z matką i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **28.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25878/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 16:02, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 690; APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 370.

KUBICA ROMAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-5929.
Urodzony 5.12.1910 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w sierpniu 1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-5929. Zginął **11.07.1944 r.**
Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 952, 955.

KUBICA RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 8.06.1906 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Michała i Marii z d. Szkaradnik, zamieszkały w Wilkowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **30.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1163/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:27, określenie przyczyny zgonu to: „Exekutierung durch Erschießung" (egzekucja przez rozstrzelanie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1136; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1161.

KUBICA STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-182.
Urodzony 10.05.1921 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w

obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-182. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 734.

KUBICA SZYMON,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 32528.

Urodzony 7.10.1880 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Gruszecka, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 24.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 32528. Zginął **27.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 9000/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:39, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod” (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 166; APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 1476.

KUBICA WALENTY,

Więzień w areszcie w Bystrej, gestapo w Bielsku, KL Buchenwald.

Urodzony w 1886 r. w Mesznej gmina Wilkowice, pow. bielski, stopień wojskowy – sierżant. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej. Wpierw więziony w lokalnym więzieniu - w remizie strażackiej w Bystrej Krakowskiej, a następnie przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przesłany do KL Buchenwald, gdzie zginął w **styczniu 1940 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KUBICA WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Mieszkaniec Buczkowic pow. bielskiego, od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w ruchu oporu - żołnierz ZWZ/AK - komendant placówki w Buczkowicach. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w więzieniu gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął 25.01.1943 r. przez rozstrzelanie (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; D. Czech *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 179.

KUBICZEK AGNIESZKA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 43762.

Urodzona 25.03.1882 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bielski, córka Jana i Marii z d. Olearczyk, zamieszkała w Pisarzowicach. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 3.05.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 43762. Zginęła **3.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24694/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:25, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche" (uwiąd starczy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 553; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 688.

KUBICZEK HENRYK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Sachsenhausen-Oranienburg.

Urodzony 6.11.1888 r. w Żywocicach, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Bielsku. Aresztowany 28.09.1939 r. przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Sachsenhausen-Oraniennburg, gdzie zginął **23.01.1941 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 72; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 109 wykazu); M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 432.

KUBICZEK KAROL,

Więzień KL Dachau.

Urodzony 6.11.1888 r. w Błędowicach Dolnych - Zaolzie i tam zamieszkały do 1918 r. Następnie mieszkaniec Bielska, nauczyciel a potem kierownik Szkoły Ludowej w tym mieście. Aresztowany na początku okupacji hitlerowskiej tj. 8.10.1939 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, gdzie zginął **13.01.1941 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KUBICZEK ROMAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 99145, KL Flossenbürg.

Urodzony 10.02.1913 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.02.1943 r.

zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 99145. Następnie, 14.09.1944 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 280.

KUBOK FRANCISZEK,
Zamordowany w Katyniu.
Urodzony 25.07.1901 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Wapienicy pow. bielski. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. jako podporucznik piechoty rez. 3 p. s. podh. Dostał się do sowieckiej niewoli i był internowany w obozie jenieckim w Kozielsku. Zginął **04/05.1940 r.** – zamordowany przez NKWD w egzekucji zbiorowej w Katyniu.
Bibliografia: Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 110 wykazu); M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 433.

KUBOSZEK ALOJZY,
Więzień obozu jenieckiego w Ostaszkowie.
Urodzony 3.04.1912 r. w Zabrzegu pow. bielski, zamieszkały w Zabrzegu. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do sowieckiej niewoli, był internowany w obozie jenieckim w Ostaszkowie. Zginął **04/05/1940 r.** - zamordowany przez NKWD. w egzekucji zbiorowej.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 241.

KUBOSZEK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Stutthof.
Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Już w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.03.1940 r. aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do KL Stutthof, gdzie przebywał aż do zakończenia okupacji. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24.

KUBOSZEK LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 12.11.1912 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Przetrwał w obozie do ostatnich dni jego funkcjonowania, a zginął niestety tuż przed ewakuacją więźniów z obozu tj. **10.01.1945 r.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 241.

KUCHARSKI FRANCISZEK,
Więzień KL Auschwitz nr E-2262.
Urodzony 22.12.1913 r. w Matoszycach pow. olkuski, syn Izydora i Marii z d. Brozak, zamieszkały w Gierałtowicach pow. wadowicki. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w maju 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2262. Zginął **13.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 14954/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:12, określenie

przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh” (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 829; APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 1450.

KUCHARSKI KAROL,
Więzień KL Auschwitz nr 3568, KL Buchenwald.
Urodzony 21.08.1920 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, 30.08.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień nr 3568, a po jakimś czasie przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 45.

KUCHARSKI STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1973.
Urodzony 10.11.1922 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Ludwika i Heleny z d. Lipowska, zamieszkały w Komorowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w kwietniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-1973. Zginął **21.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8179/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:45, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung” (zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 816; APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 657.

KUCKA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-830.
Urodzony 27.01.1913 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-830. Odzyskał wolność 2.03.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762.

KUCZERA FRANCISZEK,
Więzień – nieznane miejsce więzienia.
Urodzony ?, zamieszkały w Jasienicy. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej – w zbiorowych aresztowaniach jakie odbyły się w tej miejscowości 26 – 28.09.1939 r. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

KUCZEWSKI WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 107387.

Urodzony 17.06.1899 r. w Bielsku. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 107387. Wypisany 12.04.1943 r. – prawdopodobnie przeniesiony do innego obozu którego nazwy nie udało się ustalić, lub odzyskał wolność – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 292.

KUĆKA (lub KUCZKA) ANDRZEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 132128.

Urodzony 27.11.1895 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.07.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 132128. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 372.

KUDLACZEK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 27.04.1918 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Antoniego i Zofii z d. Rusin, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **10.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30111/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 663; APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 111.

KUKLA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-429.

Urodzony 10.10.1906 r. w Jasienicy pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-429. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 744.

KULA FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 10.03.1889 r. w Porąbce pow. bialski, syn Pawła i Franciszki z d. Błasiak, zamieszkały w Porąbce. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **3.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 84/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:15, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1136; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 82.

KULA WINCENTY, zakonnik,
Więzień więzienia w Szczyglinie, KL Sachsenhausen, KL Dachau nr 22569.
Urodzony 14.03.1915 r. w Bulowicach gmina Kęty, pow. oświęcimski, brat reformat – Zakon Braci Mniejszych. Aresztowany 26.08.1940 r. we Wrocławiu i uwięziony w więzieniu w Szczyglinie. Stamtąd 29.08.1940 r. w transporcie zbiorowym przetransportowany do KL Sachsenhausen, i dalej do KL Dachau, 14.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22569. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau,* Warszawa 1957 r., s. 152; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KULA WŁADYSŁAW,
Więzień KL Mauthausen.
Urodzony 22.09.1898 r. w Mikuszowicach pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, tam zginął **18.09.1940 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KUNOWSKI LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 10.11.1920 r. w miejscowości Nieledwia pow. żywiecki, syn Wojciecha i Jadwigi z d. Fiedor, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zginął **9.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31648/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:45, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 114.

KUPIEC JERZY,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 149347.
Urodzony 22.08.1901 r. w Bystrej pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, i stamtąd w transporcie zbiorowym z Katowic przewieziony do KL Auschwitz, 9.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 149347. Odzyskał wolność 17.09.1943 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 395.

KURYS JÓZEF,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-681.
Urodzony 8.03.1924 r. w Szczyrku pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-681. Odzyskał wolność 5.02.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755.

KURYSIA ANDRZEJ,
Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 19.11.1892 r., zamieszkały w Szczyrku pow. bielski, chłop małorolny. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w ruchu oporu. Aresztowany pod zarzutem pomocy partyzantom i działalność wymierzoną przeciw Rzeszy. Przetransportowany do KL Auschwitz, zginął **5.06.1944 r.** w egzekucji publicznej-zbiorowej w Oldrzychowicach k/Trzyńca – Zaolzie.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

KURYSIA MARIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 79855.

Urodzona w 1900 r w Szczyrku pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 29.05.1944 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 79855. Mimo ciężkich warunków panujących w obozie, przeżyła do ostatnich dni jego funkcjonowania, brała udział w marszu ewakuacyjnym i po wielu przenoszeszeniach do różnych obozów przejściowych, odzyskała wolność 3.05.1945 r. – na terenie Niemiec.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 618.

KUŚ ANDRZEJ,
Więzień KL Auschwitz nr 114708.

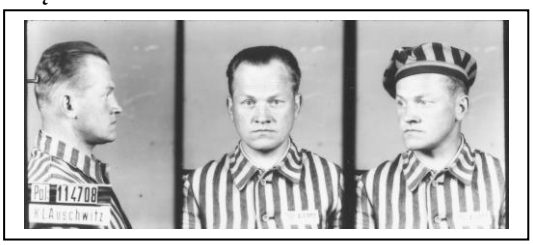

Urodzony 14.11.1902 r. w Bronowie, zamieszkały w Ligocie pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej od 1940 r. prowadził tajne nauczanie do 18.02.1943 r. tj. - do dnia aresztowania. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 12.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień nr 114708. Wypisany 27.09.1944 r. – prawdopodobnie przesłany do innego obozu lub odzyskał wolność. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 321; K. Wójtowicz, *Tajne nauczanie w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945 na obszarze województwa bielskiego*, Bielsko-Biała 1991 r. s. 25.

KUŚ JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18252.

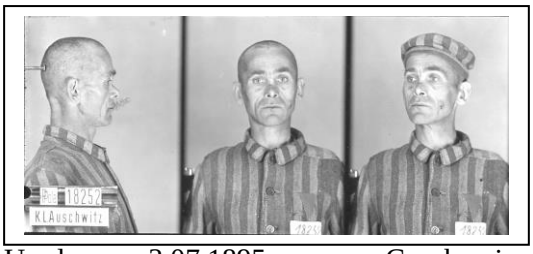

Urodzony 3.07.1895 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18252. Zginął **6.10.1941 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112.

KUŚ JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1906 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do więzienia w Katowicach, gdzie zginął w **1942 r.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 241.

KUŚ RUDOLF,

Więzień więzienia w Mysłowicach.

Urodzony w 1915 r. w Iłownicy pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości, robotnik w fabryce sukien w Bielsku. Aresztowany i przetransportowany do więzienia śledczego w Mysłowicach (gdzie przebywał w okresie 1942/1943 r). Odzyskawszy wolność, przedostał się na Zachód gdzie wstąpił do Legionów Polskich WP i walczył z hitlerowskim agresorem od 1944 do 1945 r. Wrócił do kraju w 1946 r.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

KUŚNIERZ JAN,

Więzień więzienia w Cieszynie.

Urodzony 14.03.1914 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Gutach – Zaolzie, hutnik. Aresztowany w 1942 r. pod zarzutem zaangażowania w ruchu oporu, przetransportowany do więzienia w Cieszynie i tam zginął - powieszony **20.03.1942 r.**

Bibliografia: S. Zahradnik, *Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej w latach 1939-1945*, s. 70; (Z SUPLEMENTU).

KUŚNIERZ JAN,

Więzień więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony w 1915 r. w Bielsku, następnie zamieszkały w Gutach i w Nieborach – Zaolzie, hutnik. Aresztowany w 1941 r i przetransportowany do więzienia śledczego w Mysłowicach, a stamtąd po przesłuchaniach do KL Auschwitz. Zginął **20.03.1942 r.** prawdopodobnie w egzekucji zbiorowej w Cieszynie – dokąd przewieziono go z KL Auschwitz.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

KWAŚNY STEFAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen nr 8349.

Urodzony 9.09.1913 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 8349. Zginął **20.12.1942 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

KWIECIŃSKI OTMAR,

Więzień KL Auschwitz nr 19093.

Urodzony 7.07.1894 r. w Białej, syn Macieja i Gabrieli z Kwiecińskich. Uczęszczał od 1905 r. do gimnazjum niemieckiego w Bielsku, następnie do Wyższej Szkoły Przemysłowej w Bielsku, którą ukończył w 1912 r. Potem podjął studia na Politechnice w Zurychu, które przerwała wojna - ukończył je na Politechnice w Wiedniu. W 1915 r. został zmobilizowany do armii austriackiej, od maja 1916 r. walczył na froncie w Albanii i Czarnogórze. Na początku grudnia 1918 r., zamieszkał w Krakowie, wstąpił do WP, ale już po miesiącu został zdemobilizowany więc rozpoczął pracę w fabryce w Krakowie. W lipcu 1919 r. powołany do WP, brał udział w walkach z bolszewikami w 1920 r. – jesienią tegoż roku przeniesiony do rezerwy. W końcu 1920 r. powrócił do pracy w firmie „Lemiesz" w Krakowie, w rok później przeniósł się do pracy w Górnośląskim Towarzystwie Budowy Rurociągów w Tarnowskich Górach, a następnie pełniąc funkcje dyrektora (w kolejnych zakładach) w fabryce „Zieleniewski-Fitzner-Gamper" we Lwowie. W 1931 r. pracował w Suchedniowskiej Fabryce Odlewów i Hucie „Ludwików" w Kielcach. W czasie okupacji hitlerowskiej pracował w tym samym zakładzie lecz z przerwą na lata 1941-1942, kiedy to został aresztowany przez gestapo i 30.07.1941 r. przesłany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19093. Dzięki skutecznym staraniom rodziny - zwolniony z obozu. Powróciwszy do pracy w Suchedniowskiej Fabryce, do końca okupacji uratował wielu pracowników przed wywiezieniem przez Niemców, a wielu wcześniej wywiezionych na roboty przymusowe ściągnął z powrotem do Kielc. Po wyzwoleniu, pracował na wielu poważnych stanowiskach w zakładach przemysłowych. W 1951 r. aresztowany przez UB pod zarzutem działalności antypaństwowej i uwięziony na Mokotowie w Warszawie – lw 1953 r. zwolniono go z wiezienia i zrehabilitowano. W 1963 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 11.01.1970 r. w Krakowie. Posiadał odznaczenia: m.in. Krzyż Karola, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1959) i Złotą Odznakę Honorową Polskiego Związku Motorowego (1968).

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 133-134.

KWIECIŃSKI TADEUSZ,

Więzień Polenlagru nr 58 Pschow w Pszowie.

Urodzony 4.04.1932 r. w Skawcach gmina Mucharz, pow. Wadowice, syn Wawrzyńca i Anieli. W okresie okupacji hitlerowskiej, jesienią 1941 r. wysiedlony z rodzinego gospodarstwa wraz z rodzicami i rodzeństwem, a następnie przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 58 Pschow w Pszowie. Stamtąd wysłano całą rodzinę do punktu zbornego w Stargardzie Szczecińskim, gdzie został z rodziną rozdzielony i przesłany na roboty przymusowe w głąb Niemiec – do Maxfelden. Przebywał tam do zakończenia wojny. Po wyzwoleniu – osiedlił się w Bielsku-Białej.
Uwaga. Ojciec zmarł w 1942 r. - z wycieńczenia w owym polenlagrze, siostra Teresa – urodzona 10.04.1941 r. zamordowana została w 1942 r. dosercowym zastrzykiem fenolu w serce – także w polenlagrze.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

LACH IRENA,
Więźniarka KL Ravensbrück nr 96352, KL Mauthausen.
Urodzona 28.07.1921 r. w Lipniku – obecna dzielnica Bielska-Białej, córka Karola i Rozalii z d. Matlak, zamieszkała w Bielsku. Podczas okupacji hitlerowskiej wraz z mężem wywieziona w 1942 r. na roboty przymusowe do Niemiec – praca w gospodarstwie rolnym. W 1943 r. aresztowana i od 27.12.1944 r. przetransportowana do KL Ravensbrück, tam zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 96352. Od 7.03.1945 r. (prawdopodobnie w ramach ewakuacji więźniarek) dostała się do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach, przeżyła i odzyskała wolność – wyzwolona przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

LANKOSZ ADAM,
Więzień Montelupich.
Urodzony 31.10.1920 r. w Janowicach gmina Czechowice, pow. bielski, syn Kazimierza i Janiny. Po ukończeniu szkoły powszechnej, od 1920 r. uczęszczał do Państwowego Gimnazjum w Bielsku – kończąc je maturą w 1939 r. Harcerz Drużyny Harcerskiej - zastępowy, przyboczny, uczestnik jubileuszowego obozu zlotowego ZHP w Spale. Na początku okupacji hitlerowskiej pojechał z rodzicami do Lwowa, ale już w połowie 1940 r. wrócił do Krakowa i zaangażował się w działalność konspiracyjną w organizacji ZWZ/AK i w Szarych Szeregach. Aresztowany w listopadzie 1943 r., przetrzymany był w więzieniu Montelupich w Krakowie. Na początku **1944 r.** rozstrzelany w okolicach Krakowa.
Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 66; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 49, 50.

LASEK KATARZYNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 63456.

Urodzona 11.11.1885 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bialski, córka Franciszka i Katarzyny z d. Waluszek, zamieszkała w Dankowicach. Aresztowana, przewieziona do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 28.09.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 63456. Zginęła **26.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32796/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:30, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 595; APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 1196.

LASOTA JAN ks.,

Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau, KL Gusen.

Urodzony w 1889 r. w Wędryni – Zaolzie, tam dorastał a następnie po studiach teologicznych ksiądz ew. – pastor w Jaworzu pow. bielski. Dnia 1.09.1939 r. musiał opuścić Jaworze i ukrywał się przez jakiś czas u ks. pastora Kisiały w Cieszynie. Aresztowany 24.04.1940 r. przez gestapo i przetransportowany do więzienia w Cieszynie, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau i dalej do KL Gusen. Odzyskał wolność 5.09.1940 r. Po zwolnieniu z obozu, do końca okupacji pracował jako robotnik w fabryce we Frysztacie – Zaolzie.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

LASOTA ROMAN,

Wysłany na roboty przymusowe.

Urodzony w 1925 r. w Jaworzu pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości, syn ks. pastora Jana Lasoty. Wysłany w okresie okupacji na roboty przymusowe do Niemiec, tam zginął w **1944 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

LASTOK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz E-321.

Urodzony w 1899 r. w Szczyrku pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-321. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 740.

LASZCZAK ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 24.04.1886 r. w Szczyrku-Salmopolu pow. bielski, syn Jakuba i Katarzyny z d. Pezdoń, zamieszkały w Szczyrku. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, gdzie zginął **9.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr

29893/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:50, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Phlegmone” (niewydolność serca przy flegmonie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 595; APMA-B *Księga zgonów,* t. 20, s. 1349**.**

LASZCZAK BRONISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz E-318.

Urodzony 1.03.1922 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-318. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 740.

LASZCZAK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-257.

Urodzony 5.12.1911 r. w Szczyrku pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-257. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 737.

LASZCZAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 19.03.1921 r. w Szczyrku pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz. W obozie, 27.01.1944 r. z wyroku nadzwyczajnego posiedzenia policyjnego sądu doraźnego *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej”* skazany został na śmierć w egzekucji publicznej w Jeleśni. (Skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz Waluś, Władysław Waluś). Wyrok wykonano **30.01.1944 r.** (zdjęcie obwieszczenia na str. 61).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701; D. Czech, *Kalendarz wydarzen w KL Auschwitz,* s. 612.

LASZCZAK MICHAŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1925 r. w Bystrej pow. bielski, robotnik. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **11.06.1943 r.** – przez ściecie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 39.

LASZCZAK TADEUSZ,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-264.
Urodzony 20.10.1925 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-264. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 737.

LASZCZAK STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-317.
Urodzony 28.08.1919 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 3.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-317. Nieznany jest dalszy los tego wieźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 740.

LASZCZAK WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-8711.
Urodzony 27.01.1924 r. w Szczyrku pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-8711. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1040.

LAZAREK ANNA,
Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkanka Międzyrzecza, córka Jana i Marii. Wraz z rodzicami i rodzeństwem 13.03.1943 r. wysiedlona z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

LAZAREK ANTONI,
Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkaniec Międzyrzecza, syn Jana i Marii. Wraz z rodzicami i rodzeństwem 13.03.1943 r. wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa rolnego i w transporcie zbiorowym przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

LAZAREK JAN,
Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Mieszkaniec Międzyrzecza. W okresie okupacji hitlerowskiej 13.03.1943 r. wraz z całą rodziną wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

LAZAREK LUDWIK,

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkaniec Międzyrzecza, syn Jana i Marii. Wraz z rodzicami i rodzeństwem 13.03.1943 r. wysiedlony z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

LAZAREK MARIA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkanka Międzyrzecza - matka. W okresie okupacji hitlerowskiej 13.03.1943 r. wraz z całą rodziną wysiedlona z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

LAZAREK MARTA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkanka Międzyrzecza, córka Jana i Marii. Wraz z rodzicami i rodzeństwem 13.03.1943 r. wysiedlona z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

LAZAREK RUDOLF,

Więzień obozu pracy przymusowej w Niemczech i Holandii.
Urodzony ? w Jasienicy pow. bielski, zamieszkały w Jasienicy. W okresie okupacji hitlerowskiej skierowany przez Arbeitsamt do pracy w Fabryce Mebli Laryscha w Jaworzu, a stamtąd wysłany do obozu pracy do Nordenkam (północno zachodnia strona Niemiec) i Farel, zatrudniony przy pracach budowlanych – rozbudowa fabryki silników samolotowych. Po jakimś czasie przesłany wraz z Franciszkiem Bielą - także z Jasienicy, do obozu pracy w Holandii do miejscowości Gromingen, gdzie zatrudniony był przy budowie schronów. Wyzwolony przez wojska angielskie 5.05.1945 r.
Bibliografia: Relacja F. Bieli w dniu 4.04.2008 r.

LEGIEŃ RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 152188.

Urodzony 11.09.1901 r. w Bystrej pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 24.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 152188. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 402.

LEGIERSKA ROZALIA z d. KOCHUT,

Więźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach, KL Auschwitz nr 54722.
Urodzona 21.03.1900 r. w Petrowitzach-Ostrawie, córka Józefa i Magdaleny z d. Matuszek, zamieszkała w Komorowicach pow. bielski. Aresztowana, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, stamtąd do więzienia w Katowicach i dalej transportem zbiorowym do KL Auschwitz, 13.08.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 54722. Zginęła **10.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31880/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 18:05, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 699; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 180.

LEGIERSKI FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 24.04.1922 r. w Istebnej pow. cieszyński, syn Franciszka i Rozalii z d. Kochut, zamieszkały w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **29.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33222/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:44, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 699; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 222.

LEGIERSKI KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 20.03.1921 r. w Istebnej pow. cieszyński, syn Franciszka i Rozalii z d. Kochut, zamieszkały w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **29.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33225/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:41, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 699; APMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 225.

LEGUTKO JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz nr 34745.

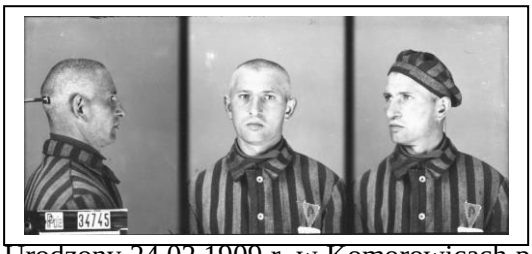

Urodzony 24.02.1909 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Józefa i Anny z d. Rosner, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 5.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 34745. Zginął **20.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15902/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:20, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung" (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 172; APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 882.

LEJAWA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 42775.

Urodzony 30.10.1903 r. w Mikuszowicach pow. bielski, syn Michała i Anny z d. Kubica, zamieszkały w Białej. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 42775. Zginął **21.07.1942 r.** – rozstrzelany pod Ścianą Straceń (zginął razem z Drabkiem Władysławem nr 42773, Drabkiem Franciszkiem nr 42774 oraz Józefem Gawędą nr 42776). Według wystawionego aktu zgonu nr 16062/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:50, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung" (zapalenie opłucnej).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 187; APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 1042.

LEJAWA LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19938.

Urodzony 10.07.1898 r. w Mikuszowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr. 19938. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 116.

LEJCZAK EDWARD,

Jeniec obozu Krajewo, Oflagu VIB Dössel.

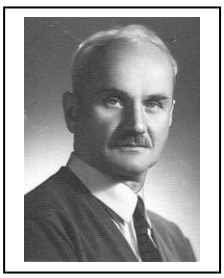

Urodzony 1.03.1904 r. w Krakowie, zamieszkały w Bielsku, z zawodu inżynier mechanik. Wybitny matematyk. Zmobilizowany w sierpniu 1939 r., uczestniczył w kampanii wrześniowej. Podczas walk z hitlerowskim agresorem dostał się do Niemieckiej niewoli

i do 1945 r. przebywał w obozie jenieckim Krajewo w Rumunii, a następnie przeniesiony do Rzeszy – Oflag VIB Dössel.

Po kapitulacji Niemiec i wyzwoleniu obozu jenieckiego wrócił do kraju. Zmarł w Bielsku-Białej w 1987 r.

Bibliografia: Informacja Z. Liszki – członka rodziny; (Z SUPLEMENTU).

LEMAŃSKI ANTONI,

Więzień KL Auschwitz nr 187845.

Urodzony 27.04.1917 r. w Osieku pow. oświęcimski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 12.05.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 187845. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 466.

LESZCZAK ALFRED,

Więzień KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 9.01.1908 r. w Kozach pow. bialski, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Kozach. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a następnie przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen. Zginął we **wrześniu 1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 74; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 455; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 117 wykazu).

LESZCZYSZYN JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19928.

Urodzony 24.11.1901 r. w miejscowości Dmytrowicze pow. Mościska, syn Stefana i Marii z d. Chalik, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19928. Zginął **2.01.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:30, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Phlegmone" (nieżyt/katar jelit przy flegmonie).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 116; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 17.

LEŚNIAK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1139.

Urodzony 17.11.1906 r. w miejscowości Laskówka pow. brzozowski, syn Laurenta i Anieli z d. Dziobak, zamieszkały w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w styczniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1139. Zginął **5.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1981/1942 –

potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:30, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelinsuffizienz” (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 777; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 479.

LEŚNIARA LEOPOLD,
Więzień gestapo w Bielsku, w Warszawie, Krakowie.

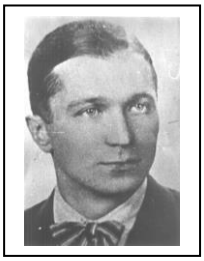

Urodzony 26.04.1912 r. w Czechowicach, syn Wojciecha i Józefy z d. Brozkiewicz. Uczęszczał do Szkoły Powszechnej w Czechowicach-Grabowicach gdzie wstąpił do harcerstwa. Naukę kontynuował w Państwowym Gimnazjum im. J. Piłsudskiego w Bielsku gdzie także należał do Drużyny Harcerskiej. Po maturze w 1930 r., studiował w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, uzyskując w 1937 r. dyplom inżyniera górniczego.
Praktykował w kopalniach na Śląsku i w Karwinie - Zaolzie. Od pierwszych dni okupacji hitlerowskiej, zaangażował się w działalność konspiracyjną w ruchu oporu. W sklepie z wyrobami żelaznymi N. Reidla (szwagra), wspólnie z Rudolfem Kuboszkiem kierowali pracami konspiracyjnymi. Następnie przeniósł się do pracy na Zaolziu, gdzie zatrudniony jako inżynier w kopalni, w dalszym ciągu pomagał organizacjom konspiracyjnym. Zbierał materiały i informacje o ruchach wojsk niemieckich, lokalizacji składów amunicji i sprzętu wojskowego, przekazując te dane do Katowic Zygmuntowi Witczakowi. Jednym z zadań Leopolda było odebranie w Karwinie przesyłki z materiałami sabotażowymi (z kamforą oraz płynną siarką) i dostarczenie jej do konkretnego odbiorcy w Dziedzicach. Przez nieszczęśliwy przypadek, łączniczka z którą współpracował została aresztowana i uwięziona w wiezieniu gestapo w Karwinie. Poddana torturom załamała się i zdradziła miejsce przeznaczenia paczki – miejsce kojarzone z L. Leśniarą. W ten sposób został aresztowany w grudniu 1941 r., przewieziony wpierw do aresztu gestapo w Bielsku, następnie przesłany do Warszawy, Krakowa i ponownie do Bielska. Zginął w masowej egzekucji „Pod Wałką” w Cieszynie **20.03.1942 r.**
Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 67; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 12; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945*. Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów” przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r. s. 51, 52; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s.60.

LEWIŃSKI KAZIMIERZ,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 19.03.1910 r. w Brodach pow. bielski, syn Wojciecha i Anieli z d. Kasprzycki, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **27.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8967/1942 –

potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:08, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod“ (nagły zawał serca).
Bibliografia: APMA-B „*Księga zgonów”,* t. 6, s. 1443.

LIBIONKA RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 22.12.1907 r. w Międzybrodziu Bialskim, syn Karola i Katarzyny z d. Czulak, zamieszkały w Międzybrodziu. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, gdzie zginął **1.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12289/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 21:30, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Lungenentzündung” (niewydolność serca przy zapaleniu płuc),
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1138; APMA-B „*Księga zgonów”,* t. 9, s. 279.

LINDERT ANTONI,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1897 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Wilkowicach pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen – tam **zginął** (nieznana data śmierci).
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 75; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 460; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 118 wykazu).

LIPUS ADAM,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 149344.

Urodzony 12.06.1910 r. w Bystrej pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym z Katowic - przewieziony do KL Auschwitz, 9.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 149344. Odzyskał wolność 12.06.1910 r. - zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 395 r.

LISIKIEWICZ CZESŁAW,

Więzień KL Gross-Rosen, KL Flossenbürg.

Urodzony 17.01.1907 r. w Podhajcach pow. tarnopolski, syn Stanisława i Marii z d. Gryń, mieszkaniec Białej Krakowskiej, notariusz. W okresie młodzieńczym członek dwóch organizacji patriotycznych – „Strzelec” i Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, zapalony społecznik szczególnie w dziedzinie sportowej. Przed wybuchem wojny, uchodził na wschód w sierpniu 1939 r., a po powrocie do Białej Krakowskiej aresztowany na

początku 1940 r. wraz z inteligencją bialską. Po skutecznych zabiegach rodziny zwolniony z więzienia.

Podczas okupacji hitlerowskiej pracował jako pracownik fizyczny – kaletnik. Wielki patriota, zaangażował się w działalność ruchu oporu – żołnierz ZWZ/AK. Aresztowany drugi raz 25.10.1944 r. na dworcu kolejowym w Bielsku (przez zdradę) i w transporcie zbiorowym przetransportowany do KL Gross-Rosen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 80896. Następnie, przeniesiony do KL Flossenbürg, gdzie zginął **20.03.1945 r.**

Bibliografia: Informacja Kseni Rojek – córki Cz. Lisikiewicza oraz szwagra Z. Liszki; (Z SUPLEMENTU).

LOEWY MORIC ISRAEL (LÖWY),

Więzień KL Auschwitz nr 22332.

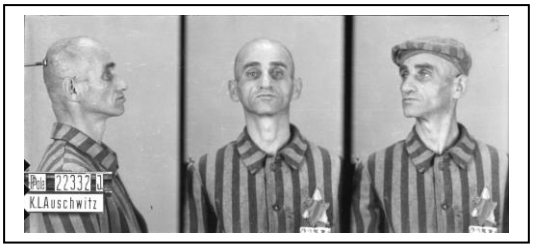

Urodzony 1.11.1896 r. w Międzyrzeczu Dolnym gmina Jasienica, pow. bielski, syn Bernarda i Anny z d. Ringer, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Pradze - Czechy. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22332. Zginął **1.11.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3506/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:50, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag" (zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 128; APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 504.

LOHMAN MAKSYMILIAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 153357.

Urodzony w 1914 r. w Bielsku (lub Białej). Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 2.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 153357. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 409.

LONDZIN FRANCISZEK,

Więzień w Mysłowicach, Bielsku.

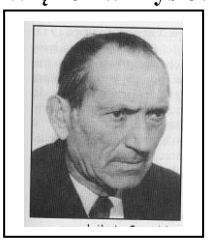

Urodzony 5.10.1914 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Franciszka i Marii z d. Gołoszyn. Po ukończeniu pięć klas szkoły powszechnej w Zabrzegu, uczęszczał do szkoły wydziałowej w Bielsku, a ze względu na zdolności muzyczne, od 1930 do 1935 r. uczęszczał do szkoły

muzycznej w Bielsku. W 1936 r. nie mogąc otrzymać pracy, został zatrudniony jako organista w Wiśle.

W 1937 r. powołany do odbycia służby wojskowej w 3 p.s.p. w Bielsku, zaś rok później uczestniczył w zajęciu Zaolzia. Zwolniony na krótko do cywila - już 30.08.1939 r. zmobilizowany z przydziałem do 4 p.s.p. w Cieszynie. 1.09.1939 r. wyruszył na front do Nowego Sącza – dotarł aż do Sądowej Wiszni, a dalej w okolice Tarnowa. Powrócił do Zabrzega pod koniec 1939 r., podjął pracę w PKP w Dziedzicach i po jakimś czasie przeniesiony został służbowo do Gliwic. W styczniu 1942 r. aresztowany przez gestapo, uwięziony w Mysłowicach, gdzie przebywał do lipca 1942 r. Po rozprawie sądowej wywieziony do pracy przymusowej w miejscowości Bobrek-Karb i skierowany do pracy w kamieniołomach. W lipcu 1944 r. przewieziony do więzienia w Bielsku. Dzięki skutecznym zabiegom rodziny, zwolniony z więzienia, podjął pracę w Zabrzegu na stacji PKP Czarnolesie i tam pracował do zakończenia okupacji. W latach powojennych wielki organizator życia społecznego i sportowego w Zabrzegu, członek Gminnej Sółdzielni „Samopomoc Chłopska", członek ZBoWiD. Zmarł 22.01.1993 r.

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 129-131.

LONDZIN JAN,

Więzień gestapo w Bielsku.

Urodzony (?), w Bielsku, harcerz. W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowany i wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku. **Zginął** według niepewnych informacji w Starym Bielsku.

Bibliografia: Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 12; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.*

LORAŃCZYK JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony w 1920 r. w Łazach k/Bielska, syn Franciszka i Marii, zamieszkały w Łazach. Wykształcenie średnie. W okresie okupacji hitlerowskiej, wraz z nauczycielami usiłował założyć konspiracyjną organnizację. Niestety, aresztowany późną jesienią 1941 r. wraz z Kielochami i Niesytem. Przesłany w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz – gdzie prawdopodobnie **zginął.**

Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

LORAŃCZYK LEOPOLD,

Więzień – nieznane miejsce więzienia.

Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski, aresztowany w 1942 (lub 1943 r.) - **zginał.** Nieznane jest miejsce więzienia oraz data śmierci.

Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok.

LOREK ADAM,

Więzień –nieznane miejsce więzienia.

Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność lewicowego ruchu oporu – z-ca komendanta Gwardii Ludowej PPS w Jaworzu. Aresztowany 13.12.1939 r. – brak innych informacji o miejscu więzienia i dalszym losie tego więźnia.
Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. 127; J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

LOREK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 149319.
Urodzony 18.11.1908 r. w Jasienicy pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku, a stamtąd do Katowic i dalej - w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 9.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 149319. Odzyskał wolność 17.09.1943 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 394.

LORENC KAROL,

Więzień – prawdopodobnie KL Dachau.
Mieszkaniec Jaworza – naczelnik miejscowej poczty. Przed wybuchem wojny ewakuowany do Rumunii. Po powrocie do Jaworza pod koniec września 1939 r., natychmiast aresztowany przez Niemców i w transporcie zbiorowym przesłany do obozu koncentracyjnego – prawdopodobnie do KL Dachau i tam **zginął.**
Bibliografia: Informacja J. Roik z Jaworza.

LUBAŃSKI RUDOLF,

Więzień KL Auschwitz nr 164895, KL Gross-Rosen.
Urodzony 9.07.1918 r. w Janowicach pow. bielski, technik budowalany. Aresztowany za pomoc więźniom w IG Farbenindustrie (w lecie 1943 r.). Uwięziony w KL Auschwitz, 25.11.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 164895. Następnie, w 1944 r. przeniesiony do Gross-Rosen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność – wyzwolony 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 435; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina;* APMA-B Ankieta osobiście wypełniona 5.06.1963 r. przez Rudolfa Lubańskiego (sygn. Mat./10579, nr inw. 161709) ; (Z SUPLEMENTU).

LUBARZEWSKI EDWARD,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 21.12.1886 r., nauczyciel Państwowego Koedukacyjnego Gimnazjum i Liceum Kupieckiego w Białej Krakowskiej. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen-Gusen. Zginął **13.12.1940 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 76; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy*

podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych, Warszawa 1995 r. s. 466; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 122 wykazu).

LUBASZEWSKI EDWARD,

Więzień KL Dachau, Mauthausen-Gusen.

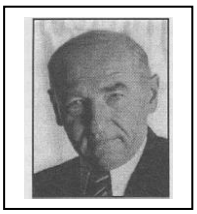

Urodzony 21.12.1886 r. w Pławie k.Mielca, syn Jana i Franciszki z d. Basztura. Gimnazjum ukończył w Tarnowie (1906), następnie studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po ukończeniu studiów w 1910 r. odbył jednoroczną służbę wojskową w armii austriackiej, po czym w 1911 r. rozpoczął pracę pedagogiczną jako nauczyciel w Zakładzie Kornbergera w Krakowie.

W marcu 1912 r. przyjął posadę profesora w Gimnazjum Polskim w Cieszynie, we wrześniu przeniósł się na podobną posadę w gimnazjum w Podhajcach. W maju 1915 r. został zmobilizowany do wojska austriackiego - jako podporucznik walczył na froncie. We wrześniu 1918 r. został wyreklamowany z wojska z uwagi na ciężką chorobę i powrócił do pracy pedagogicznej - najpierw w Szkole Realnej w Śniatyniu, a od l.03.1919 r. w Polskim Prywatnym Gimnazjum Realnym TSL w Białej. 1.09.1919 r. przeszedł do pracy w Krajowej Szkole Kupieckiej w Białej (potem Państwowa Szkoła Handlowa). W okresie międzywojennym był także bezpartyjnym działaczem społecznym. Po ucieczce przed Niemcami powrócił na wschód – powrócił do Białej we wrześniu 1939 r. Aresztowany 23.04.1940 r. przez gestapo i wywieziony do KL Dachau i Mauthausen-Gusen. 13.12.1940 r. dzięki skutecznym staraniom rodziny zwolniony z obozu. W październiku 1941 r. został wywłaszczony z własnego domu. Od l.09.1942 r. pracował w niemieckim przedsiębiorstwie zaopatrzeniowym, a w styczniu 1944 r. został ponownie wysiedlony z zajmowanego domu. Po wyzwoleniu, od 1945 r. uczestniczył w życiu społecznym miasta, działając m.in. w Towrzystwie Bursy Polskiej, Spółdzielni Spożywców, Towarzystwie Budowy Domów Pracowników Państwowych Spółdzielczych i Samorządowych, Polskiego Związku byłych Więźniów Politycznych w Białej, ZBoWiD, Związku Nauczycielstwa Polskiego. Od 21.08.1953 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł w Białej 16.04.1966 r. Odznaczony: Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1929), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1929) oraz Medalem Srebrnym za Długoletnią Służbę (1938).

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 136.

LUBAŚ FRANCISZEK,

Więzień KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1876 r., nauczyciel Państwowego Gimnazjum i Liceum w Białej Krakowskjiej. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął w **1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 76; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 466; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 121 wykazu).

LUSTIG KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 9322.
Urodzony 19.02.1898 r. w Bielsku. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 10.01.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 9322. Wypisany 10.06.1942 r. – prawdopodobnie przesłany do innego obozu którego nazwy nie udało się ustalić, lub zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 77.

ŁABUDEK JÓZEF,
Więzień – brak informacji o miejscu więzienia.
Urodzony ?, mieszkaniec Bielska. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu. Aresztowany 31.10.1942 r. – brak informacji o miejscu jego więzienia i dalszym losie.
Bibliografia: I M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. 75.

ŁACIOK EUGENIUSZ,
Więzień więzienia w Cieszynie.
Urodzony 22.10.1926 r. Dziedzicach pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Górnej Suchej – Zaolzie, student. Aresztowany 2.02.1945 r. i przetransportowany do więzienia w Cieszynie, gdzie został zastrzelony **2.04.1945 r.**
Bibliografia: S. Zahradnik, *Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej w latach 1939-1945*, s. 175; *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 91; (Z SUPLEMENTU).

ŁACIOK JÓZEF,
Więzień więzienia w Brandenburgu.
Urodzony 11.02.1879 r. w Janowicach pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Grodziszczu – Zaolzie, z zawodu szewc. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przetransportowany do więzienia w Brandenburgu, gdzie zginął **25.04.(lub 09.)1944 r**
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 95; S. Zahradnik, *Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej w latach 1939-1945*, s. 68; (Z SUPLEMENTU).

ŁACIAK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-169.
Urodzony 1.05.1905 r. w Szczyrku pow. bielski, zamieszkały w Szczyrku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 21.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-169. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 734.

ŁANOSZKA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 19.03.1900 r. w Straconce (obecna dzielnica Bielska-Białej), nauczyciel w Knurowie pow. rybnicki, później w Publicznej Szkole Powszechnej w Bystrej Śląskiej pow. bielski. Aresztowany 3.10.1940 r. w

Mikuszowicach Śląskich pow. bielski, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, następnie do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **9.12.1941 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 76; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 469; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 123 wykazu).

ŁANOSZKA MIECZYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, aresztu w Cieszynie.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, Aresztowany 24.04.1940 r. za to, że wraz z bratem Tadeuszem i innymi osobami, w początkowych miesiącach 1939 r. występował o zakaz wygłaszania kazań w języku niemieckim - dla księdza w Bystrej. W okresie okupacji aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli giętych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Po przesłuchaniu zwolniony – odzyskał wolność.

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

ŁANOSZKA TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, aresztu w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen.

Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, Aresztowany 24.04.1940 r. za to, że wraz z bratem Mieczysławm i innymi osobami, w 1939 r. występował o zakaz wygłaszania kazań w języku niemieckim - dla księdza w Bystrej. W okresie okupacji, aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli giętych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Po przesłuchaniu w transporcie zbiorowym wywieziony do KL Dachau, następnie przeniesiony do KL Mauthausen gdzie zginął **6.12.1041 r.**

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

ŁANOSZKA WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony w 1912 r. w Bystrej pow. bielski. Sekretarz Gminy w Bystrej. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **16.10.1940 r.**

Bibliografia: W zachowanych dokumentach z KL Mauthausen nie figuruje; materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – zeznanie bratanka Tadeusza Łanoszki.

ŁAPUSZEK JAN,

Więzień KL Auschwitz nr 187934.

Urodzony 18.06.1920 r. w Grojcu pow. oświęcimski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 17.05.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 187934. Następnie, 4.07.1944 r. w transporcie zbiorowym przeniesiony do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 467.

ŁASZCZOK MIECZYSŁAW,

Więzień aresztu w Dziedzicach, gestapo w Bielsku.

Urodzony 18.01.1919 r w Dziedzicach pow. bielski, syn Wiktora i Katarzyny z.d. Zolich. Ukończył szkołę powszechną w Dziedzicach, a następnie wieczorową szkołę zawodową – był elektromonterem. W 1928 r. wstąpił do ZHP, był także członkiem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół". Od 1939 r. pracował jako elektromonter w Walcowni Metali „Dziedzice", skąd został wydelegowany do Dębicy - do Centralnego Ośrodka Przemysłowego.

Gdy rozpoczeła się okupacja hitlerowska postanowił przedostać się do Węgier żeby wstąpić do wojska polskiego. Na jego dalszych losach zaważyło zdarzenie, jakie miało miejsce 1.11.1939 r., gdy harcerze w Dniu Zmarłych szczególniej uhonorowali Powstańców Śląskich, składając na ich grobie wieniec z biało-czerwonymi szarfami. Niemcy, nie mogąc ująć sprawców tego czynu, posądzili m. in. o współudział Mieczysława Łaszczoka. Został aresztowany 2.11.1939 r. Wpierw przetrzymany na posterunku policji w Dziedzicach, po trzech dniach przewieziony na gestapo w Bielsku. Dnia **13.11.1939 r.** został przewieziony do Starego Bielska, gdzie wraz z czterema więźniami (dr Zenonem Różewiczem, Franciszkiem Śledzińskim, Stanisławem Peterko i Żydem Schancerem), został rozstrzelany na Kornowej Kępie.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze,* (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 69; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 12; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 54 –57.

ŁĘKAWA JÓZEF,

Więzień obozu jenieckiego.

Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej, ppor. WP. Zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Dostał się do niemieckiej niewoli, internowany do stalagu, gdzie **zmarł.**

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 60

ŁOBODA GRZEGORZ,

Więzień KL Auschwitz nr 125584, KL Buchenwald.

Urodzony 13.02.1908 r. w Kaniowie pow. bielski, zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i w transporcie zbiorowym uwięziony w KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 125584. Następnie, w 1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

ŁODZIANA RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.
Mieszkaniec pow. bielskiego. Żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (komendant placówki). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, w transporcie zbiorowym przesłany został do KL Auschwitz. Zginął 25.01.1943 r. przez rozstrzelanie (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; D. Czech *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

ŁUCZYŃSKI BOGDAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony? Nauczyciel Gimnazjum im. A. Asnyka w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, gdzie **zginął.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 76.

ŁUNIEWSKI ZBIGNIEW,
Więzień KL Mauthausen.
Urodzony w 1901 r. w Bystrej pow. bielski, mieszkaniec Białej Krakowskiej - burmistrz tej miejscowości. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **16.10.1940 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

MACHLOWSKI WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.
Urodzony 11.04.1918 r. w Zabrzegu pow. bielski, zamieszkały w Zabrzegu. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **31.12.1941 r.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, wyd. Towarzystwo Przyjaciół Czechowic-Dziedzic, Zabrzeg 1995 r., s. 241.

MACHNIK FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-212.
Urodzony 8.08.1914 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 9.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-212. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

MACIEJCZYK STANISŁAW,

Zginął w kampanii wrześniowej 1939 r.

Urodzony l8.04.1901 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski, syn Franciszka i Anny z d. Zarębski, zamieszkały Bestwince pow. bielski. Pracownik cegielni w Bestwinie. Zmobilizowany 24.08.1939 r. do Wojska Polskiego (do 3 PSP Bielsko) uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. W walce z hitlerowskim najeźdźcą – został ranny i **zmarł** w szpitalu wojskowym w Jarosławiu pod koniec września tegoż roku.

Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

MACIŃCZYK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 9495.

Urodzony 23.01.1921 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 22.01.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 9495. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 77.

MACURA FRANCISZEK,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1915 r., nauczyciel wychowania fizycznego w Publicznej Szkole Powszechnej w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 19.04.1940 r. i przez bielskie gestapo w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau. Stamtąd przeniesiony został do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginał **15.05.1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 77; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 478; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 130 wykazu).

MACURA GUSTAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau.

Urodzony 2.05.1909 r. w Jaworzu pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau, gdzie zginął **29.07.1941 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

MADEJ EMIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 20.11.1921 r. w miejscowości Brzuśnik pow. żywiecki, syn Józefa i Marianny z d. Kania, zamieszkały w Biała-Lipnik. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **6.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 28641/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:45, określenie przyczyny zgonu to: „Darmverschluß” (skręt jelit).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 661; APMA-B *„Księga zgonów”,* t. 20, s. 119.

MADZIA JÓZEF,

Więzień gestapo w Żywcu, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 169407.

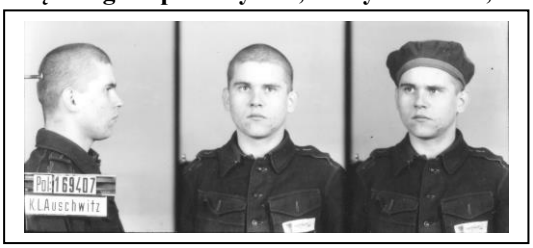

Urodzony 12.10.1921 r. w Jasienicy pow. bielski, syn Józefa i Anny. W okresie okupacji hitlerowskiej wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec. Po ucieczce z robót, w obawie przed aresztowaniem ukrywał się u partyzantów w okolicach Żywca. Niestety, w trakcie jednej z akcji, został ranny w rękę i dostał się w ręce gestapo – aresztowany w sierpniu 1943 r. Przetrzymany przez gestapo w Żywcu, a stamtąd przesłany do więzienia śledczego w Mysłowicach. Następnie, transportem zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 169407. Osadzony w bloku nr 11 do 17.12.1943 r. Po tym terminie przekazany do obozu na warunkach więźnia „politycznego” mimo ciężkich warunków obozowych, dotrwał do marszu ewakuacyjnego w styczniu 1945 r. Zbiegł przy sprzyjających okolicznościach w okolicach Jawiszowic – dzięki temu przeżył.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 445; Ankieta wypełniona w 1966 r. osobiście przez J.Madzia.

MAGA STANISŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr 136437.

Urodzony 12.07.1897 r. w Janowicach pow. bielski, murarz z zawodu. Aresztowany 20.07.1943 r. za pomoc w ucieczce jeńca rosyjskiego. Uwięziony w KL Auschwitz, 11.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 136437. (Przez jakiś czas przetrzymywany w bloku 11). Następnie, wysłany KL Neuengamme k/Hamburga, do KL Buchenwald a stamtąd wysłany do Czech – do KL Leitmeritz (Litomierzyce). Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 377; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; APMA-B Ankieta wypełniona 10.09.1975 r. przez A. Kubika (sygn. Mat./10579, nr inw. 161769) ; (Z SUPLEMENTU).

MAINDOK ANNA,

Więźniarka więzienia w Katowicach.

Urodzona w 1875 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowana przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia w Katowicach, gdzie zginęła **12.01.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

MAINDOK JAN,
Więzień więzienia w Katowicach.
Urodzony w 1875 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **12.01.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

MAJDAK KAROL,
Więzień więzienia w Brandenburgu.
Urodzony 29.09.1904 r. w miejscowości Mutne k.Jeleśni pow. żywiecki, zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. Wywieziony w kwietniu 1940 r. na roboty przymusowe w zakładach zbrojeniowych Famo-Werke we Wrocławiu, i tam zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej „Wywiadu Ofensywnego" ZWZ/AK. Aresztowany i więziony w Berlinie – Ambergu. Skazany 18.07.1944 r. na karę śmierci przez zgilotynowanie, i wyrok ten wykonano **12.09.1944 r.** w więzieniu w Brandenburgu.
Bibliografia: Informacja syna – Kazimierza Majdaka.

MAJEWSKA HELENA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona w 1936 r. w Boguszowicach pow. rybnicki, córka Stanisławy, zamieszkała w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowana, przewieziona do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd do KL Auschwitz, gdzie zginęła **29.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31150/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:35, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Pneumonie" (niewydolność serca przy zapaleniu płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1160; APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 1118.

MALBORCZYK KRYSTYNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 27932.
Urodzona 18.09.1911 r. w Bielsku. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 2.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 27932. Zginęła **10.04.1943 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 514.

MALINA RÓŻA z d. FEUEREISEN,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 2.12.1893 r. w Bielsku, córka Ludwika i Felicji z d. Bloch, zamieszkała w czasie okupacji w Bratysławie – Słowacja. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **19.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24602/1942 – potwierdzonego przez

lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Körperschwäche” (ogólne wyczerpanie organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1160; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 600.

MALINOWSKI HENRYK,
Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 22.07.1898 r. w Wyszogrodzie, syn Antoniego i Marii z d. Koper. Do szkoły elementarnej uczęszczał w Wyszogrodzie, natomiast od 1913 r. rozpoczął naukę w Seminarium Nauczycielskim w Ursynowie pod Warszawą. W październiku 1916 r. podjął pracę jako nauczyciel szkoły powszechnej w Przedpełcach pow. płocki, a od 1.08.1918 r. przeniósł się do szkoły elementarnej w Staroźrebach. W czasie wojny bolszewickiej wstąpił jako ochotnik do Wojska Polskiego - służbę wojskową pełnił w stopniu kaprala, był kierownikiem Kancelarii Sztabu 4-go Dywizjonu 9-go Pułku Artylerii Polskiej. W wojsku służy od 10.08.1920 r. do 12.03.1921 r., a po wyjściu z wojska stale się dokształcał na kursach specjalistycznych. W 1925 r. jako eksternista zdawał egzamin w Państwowym Gimnazjum w Warszawie - w zakresie szkoły średniej matematyczno-przyrodniczej, zaś w Lublinie w tym samym roku zdawał egzamin uzupełniający dla czynnych nauczycieli z przedmiotów pedagogiczno-dydaktycznych. Od 1.09.1925 r. był kierownikiem szkoły powszechnej w Maliszewie, od 1926 r. kierownikiem szkoły powszechnej w Skibniewie pow. olszewski. W 1933 r. obejmuje stanowisko kierownika szkoły w Białej Krakowskiej – Leszczyny, angażując się jednocześnie w działalność społeczną. W marcu 1940 r. został wraz z rodziną usunięty ze służbowego mieszkania, a wkrótce potem aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau (Bawaria). Z tego obozu przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen (Austria), gdzie zginął **27.10.1940 r.** – wycieńczony ciężką pracą w kamieniołomach.
Bibliografia: Informacja syna Szymona P. Malinowskiego; (Z SUPLEMENTU).

MALINOWSKI STANISŁAW,
Więzień KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 22.03.1898 r., kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej nr 4 w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginał **27.10.1940 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 485; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 133 wykazu).

MAMCARCZYK JÓZEF FRANCISZEK,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 17.11.1902 r. w Bielsku, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Świętochłowicach. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **29.06.1943 r.** Według

wystawionego aktu zgonu nr 24163/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:48, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 688; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 161.

MANDA JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, w KL Auschwitz nr E-683.
Urodzony 24.01.1900 r. w Kozach pow. bialski, syn Józefa i Katarzyny z d. Orszulak, zamieszkały w Milówce pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień „wychowawczy" nr E-683. Zginął **6.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18525/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:30, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755; APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 519.

MANDELBAUM NORBERT,
Więzień KL Auschwitz nr 38757.
Urodzony 3.03.1915 r. w Bielsku, syn Chaima i Goldy z d. Giesser, zamieszkały w Paryżu - Francja. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 38757. Zginął **24.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12492/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:25, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung" (zapalenie opłucnej).
Bibliografia: APMA-B *„Księga zgonów",* t. 9, s. 492.

MANISZEWSKI BOLESŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-41.
Urodzony 23.04.1923 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-41. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 729.

MARCINÓW ZBIGNIEW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Sachsenhausen-Oranienburg.
Urodzony ?, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Sachsenhausen-Oranienburg, gdzie **zginął** (brak daty śmierci).
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. S. 488; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 134 wykazu).

MAREK FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85261.
Urodzony 11.10.1896 r. w Szczyrku pow. bielski, syn Stanisława i Zofii z d. Waluś, zamieszkały w Godziszce pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 31.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85261. Zginął **22.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10505/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:35, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Lungentuberkulose" (nieżyt/katar jelit przy gruźlicy płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 241; APMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 5.

MARKEL FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85377, KL Mauthausen.
Urodzony 31.12.1902 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bielski. Aresztowany, po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85377. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 243.

MARKIEL ANNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 74702.
Urodzona 31.04.1896 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowana, przetrzymana na krótko w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 20.01.1944 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 74702. Zginęła **19.02.1944 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 611.

MARKIEL FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85386.

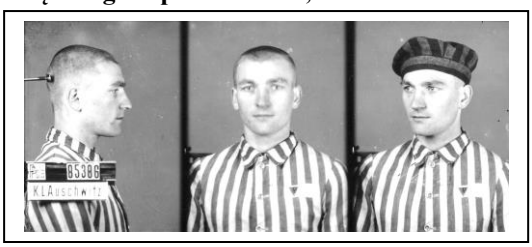

Urodzony 5.03.1915 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany, po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.01.1943 r.

zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85386. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 244.

MARKIEL WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony 26.12.1916 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski, mieszkaniec Pisarzowicpow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej pracował w kop. „Brzeszcze-Jawischowitz". Jesienią 1942 r. oskarżony o uedzielenie pomocy w ucieczce więźnia KL Auschwitz, został aresztowany przez gestapo w bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie **zginął** (nieznana data śmierci).

Bibliografia: *Ludzie dobrej woli* Księga pamięci mieszkańców ziemi oświęcimskiej niosący pomoc więźniom KL Auschwitz, pod red. H. Świebockiego, Oświęcim 2005 r. s. 325.

MAROSZEK ANTONI,

Więzień KL Gross-Rosen.

Urodzony 9.10.1921 r. w Janowicach gmina Czechowice, pow. bielski, syn Józefa i Heleny z d. Famułka, zamieszkały w Janowicach. Aresztowany przypadkowo podczas łapanki i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen. Tam zachorował i dostał się do obozowego szpitala, gdzie zmarł **28.02.1943 r.**

Bibliografia: Informacja A. Dimos.

MAROSSEK KAZIMIERZ,

Więzień KL Auschwitz nr 17379, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1906 r. w Krakowie. Tam uczęszczał do szkoły powszechnej, do szkoły średniej i na Uniwersytet Jagielloński – studia wychowania fizycznego. Przyjechał do Bielska w roku 1935 by objąć posadę nauczyciela w Państwowym Gimnazjum. Już w Krakowie bardzo aktywny działacz harcerski (przyjechał do Bielska w stopniu podharcmistrza), w latach 1936-1938 komendant hufca ZHP w Bielsku, 1938-1939 w Cieszynie (phm.). Uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. Wzięty przez Niemców do niewoli, uciekł z transportu i schronił się w Krakowie - pracując jako pracownik fizyczny. W

Krakowie zaangażował się w działalność konspiracyjną w szeregach ZWZ/AK. Zajmował się kolportażem prasy podziemnej. Aresztowany przez zdradę 12.05.1941 r. w Krakowie, a następnie tj. 26.06.1941 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 17379. Po roku, przesłany do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **26.03.1943 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 73; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 63; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 80; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 491; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 135 wykazu).

MARSZAŁEK RUDOLF ks.,

Więzień więzienia na Pawiaku, KL Mauthausen-Gusen, więzienia w Wiedniu, więzień UB.

Urodzony 29.08.1911 r. w Komorowicach pow. bielski. Członek Towarzystwa Chrystusowego (w 1932 r.). W 1939 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W związku z wybuchem wojny, kapelan wojskowy oddziałów walczących w obronie Warszawy. Aresztowany w październiku 1939 r. i uwięziony na Pawiaku. Zwolniony z tego więzienia wraz z innymi duchownymi. Następnie, był kapelanem Organizacji Orła Białego w Bielsku. Zagrożony aresztowaniem, próbował przedostać się na Węgry, lecz złapany w trakcie tej przeprawy, przetransportowany został do KL Mauthausen-Gusen (gdzie przebywał przez dwa i pół roku). Stamtąd przesłany do więzienia gestapo w Wiedniu. Przeżywszy pobyt w więzieniach i pobyt w obozie, po wyzwoleniu rektor kościoła w Bystrej, kapelan WP - diecezja katowicka w 1945, następnie kapelan wojskowy w Okręgu Śląskimi NSZ (od 1945 r. - oddziały Gustawa Matusznego ps. „Orzeł Biały" i Henryka Flame ps. „Bartek"). Był kurierem pomiędzy Okręgiem Śląskim NSZ a dowództwem Brygady Świętokrzyskiej NSZ (Ratyzbona, Norymberga), kapelan oddziałów wojskowych i ludności cywilnej z nominacji bp. Józefa Gawliny. Aresztowany przez UB 12.12.1946 r. W okresie śledztwa przebywał w więzieniu mokotowskimi w Warszawie. Wydany 17.01.1948 r. wyrok kary śmierci - spowodował jego śmierć **10.03.1948 r.** w więzieniu mokotowskim w Warszawie. Pochowany bezimiennie, prawdopodobnie na terenie parafii św. Katarzyny w Warszawie.

Bibliografia: *Lista strat osobowych ruchu narodowego 1939-1945,* Zeszyt 1. IPN, Warszawa 2008, s. 52, oprac. J. Żurek; (Z SUPLEMENTU).

MARTNIAK IGNACY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85191.

Urodzony 2.07.1909 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85191. Następnie, 30.12.1942 r. przeniesiony do KL Buchenwald, i dalej do KL Dachau. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 238.

MARTUSIEWICZ JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przesłany został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie 25.01.1943 r. (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym – w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

MARTYNEK JAN,

Więzień KL Auschwitz, więzienia w Cieszynie.

Urodzony 7.08.1908 r. w Mostach k/Jabłonkowa – Zaolzie, zamieszkały w Bielsku, technik. Po nauce w Gimnazjum w Cieszynie, ukończył szkołę przemysłową w Bielsku. W latach 1938-1939 pełnił służbę wojskową w Boguminie. W okresie okupacji zaangażowany w ruchu oporu – prowadził walkę partyzancką z hitlerowcami. Aresztowany 2.03.1942 r. w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie był więziony do 20.03.1942 r. W tym bowiem dniu przewieziony został do Cieszyna, gdzie wraz z 23 innymi skazanymi na karę śmierci został **powieszony** w egzekucji zbiorowej.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

MARTYNIAK JÓZEF,

Zginał bez wieści na robotach przymusowych.

Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jednym z około 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam **zginął** bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

MARTYNIAK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-280.

Urodzony 10.05.1926 r. w Międzybrodziu Bialskim. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony

do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-280. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738.

MASNY JAN,
Więzień w KL Auschwitz.
Urodzony 10.04.1911 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, gdzie zginął **22.11.1940 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 647.

MASNY KAROL ks.,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Gusen.

Urodzony 1.01.1899 r. w Strumieniu pow. cieszyński. Święcenia kapłańskie przyjął 6.01.1926 r. Proboszcz parafii Grodzcu Śl. gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany 12.04.1940 r. więziony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przetransportowany do KL Gusen. Według zeznań współwięźnia był bity przez samego komendanta obozu a także topiony w kadziach ściekowych (uratował go od utopienia współwięzień Siewiennik).
Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 27.11.1940 r. Zmarł po wojnie w Bielsku.
Bibliografia: ks. J. Woś ks. W. Jacewicz, *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945,* z. III, Warszawa 1978, s. 194; J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy,* Kraków 2005 r. s. 156-170; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

MAŚKA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony w 1919 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Franciszka i Anny. Absolwent Szkoły Handlowej w Bielsku. Zaangażowany w działalność Związku Harcerstwa Polskiego. W listopadzie 1939 r. został objęty pierwszą falą masowych aresztowań inteligencji w Zabrzegu. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen. Zwolniony z obozu po usilnych staraniach rodziny, lecz już po miesiącu zmuszony został do podjęcia służby wojskowej w wojsku niemieckim. Szczęśliwie udało mu się przedostać do Anglii, gdzie natychmiast zaciągnął się w szeregi Wojska Polskiego - walcząc u boku aliantów ze znienawidzonymi wojskami hitlerowskimi. Po wojnie, pozostał na stałe w Anglii i tam stał się wielkim propagatorem skautinku i harcerstwa (wraz z innymi polakami tam działającymi na rzecz ZHP: Józefem Puchałką i Michałem Białasem).
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, wyd. Towarzystwo Przyjaciół Czechowic-Dziedzic, Zabrzeg 1995 r., s. 141-142.

MATEJA JULIUSZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 184271.
Urodzony 22.01.1917 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 25.04.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 184271. Odzyskał wolność 10.08.1944 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 462.

MATLAK ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 15044.

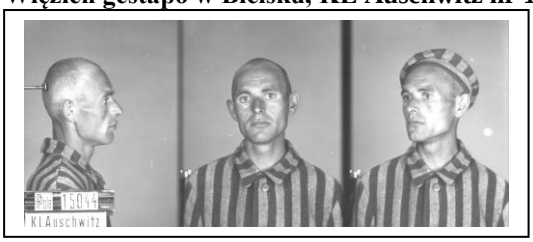

Urodzony 9.06.1914 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 9.04.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 15044. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 97.

MATUSIAK KAZIMIERZ,
Więzień Polenlagru nr 63 w Czechowicach, Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie.
Urodzony 29.09.1931 r. w Rybniku, syn Kazimierza i Zofii z d. Orlicka, zamieszkały w Bielsku. Jako nieletni, wraz z matką wywieziony w czerwcu 1942 r. do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru 63 w Czechowicach, natomiast od września 1942 r. przesłany do Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie. Z tego obozu, w październiku 1942 r. wywieziony na roboty przymusowe w głąb Niemiec, gdzie przebywał do zakończenia wojny.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

MATUSIAK WŁADYSŁAW,
Więzien więzienia w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 11.06.1916 r. w Trzanowicach pow. Frydek-Mistek, syn Klemensa i Heleny z d. Kucz, zamieszkały w Bielsku. Po ukończeniu szkoły powszecznej oraż średniej, studiował na UJ w Krakowie (historię, geografię) kończąc Wydział Filozoficzny. Nauczyciel w Szkole Muzycznej w Bielsku. Aresztowany 23.04.1940 r. i więziony w Cieszynie, KL Dachau, KL Mautchausen-Gusen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w

których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko 032, 042; Państwowa Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Bielsku-Białej; (Z SUPLEMENTU).

MATUSZEWSKI ALEKSANDER,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1253.
Urodzony 24.02.1911 r. w Komorowicach pow. bielski, syn Feliksa i Anny z d. Kamiński, zamieszkały w Białej Krakowskiej. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1253. Zginął **15.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2498/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:45, określenie przyczyny zgonu to: „Sepsis bei Phlegmone" (ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 728; APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 996.

MATYJASZEK JÓZEFA,

Więźniarka KL Auschwitz nr 27922, KL Ravensbrück.
Urodzona 19.12.1919 r. w Grojcu pow. oświęcimski. Aresztowana i uwięziona w KL Auschwitz, 1.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 27922. Następnie, przeniesiona do KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r. – wyzwolona przez wojska radzieckie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 513.

MAYER BERTHOLD,

Więzień KL Auschwitz nr 42333.
Urodzony 10.01.1906 r. w Bielsku, syn Salomona i Ernestyny z d. Strumfer, zamieszkały w Paryżu - Francja. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 27.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 42333. Zginął **15.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15274/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:15, określenie przyczyny zgonu to: „Beiderseitige Lungenentzündung" (obustronne zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 186; APMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 258.

MAZIERSKI ANTONI,

Więzien gestapo w Bielsku, KL Dachau.
Mieszkaniec Jaworza, przed wojną urzędnik. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w dzialalność dla ruchu oporu. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Dachau. Tam spotkał się z więźniami z Jaworza: Janem Głowackim, Antonim Hellerem, Antonim Kołodziejem). **Zginął** w tym obozie.

Bibliografia: Informacja J. Roik, L. Sztwiorok, Emilii Głowackiej.

MAZUR MIECZYSŁAW,

Poległ w kampanii wrześniowej.

Urodzony i zamieszkały w Bielsku. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. – **zginął** w walce z hitlerowskim agresorem.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

MAZUR RUDOLF, pseud. „Mars",

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1905 r. w Krakowie, zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski, działacz harcerski w miejscu zamieszkania. Od początku okupacji hitlerowskiej członek Szarych Szeregów i organizacji konspiracyjnej Siły Zwycięstwu Polski, dowódca placówki ZWZ w Czechowicach (po Węgrzynie). Aresztowany 18.12.1940 r. za udział w ruchu oporu i przetransportowany do więzienia w Katowicach. Zginął **13.06.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 74; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 33; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. 58, 60.

MĄCZYŃSKI WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony w 1884 r., nauczyciel Państwowego Gimnazjum i Liceum w Białej Krakowskiej. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz i tam zginął **1944 r.**

Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995 r. s. 501; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 142 wykazu).

MICHALAK ANDRZEJ,

Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen.

Urodzony 7.08.1903 r. w Rudzicy pow. bielski, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej, następnie dyrektor Pnaństwowej Szkoły Wydziałowej a także inspektor szkolny w Cieszynie. W okresie okupacji hitlerowskiej członek Tajnej Organizacji Nauczycielskiej. Aresztowany 25.12.1939 r. i wieziony wpierw w więzieniu gestapo w Cieszynie, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau i dalej do KL Mauthausen, gdzie zginął **10.04.1940 r.**

Bibliografia: Materiały z prywatnego archiwum K. Wótowicza.

MICHALIK ALFRED,

Więzień KL Dachau, KL Buchenwald.

Urodzony w 1909 w Szerokiej k/Rybnika, zamieszkały w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski. W okresie międzywojennym aktywny członek lewicowej organizacji PPS. Aresztowany w 1941 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Buchenwald. Mimo ciężkich

warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność w 1945 r.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

MICHALIK TEOFIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 111071, KL Mauthausen-Gusen, podobozu w Ebensee.

Urodzony w 1903 r., nauczyciel Gimnazjum Męskiego w Mysłowicach a następnie Państwowego Gimnazjum i Liceum w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej Polskie Siły Zbrojne. Aresztowany w 1940 r. w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony przez gestapo do KL Auschwitz, 26.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 111071. Następnie, 22.12.1944 r. przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen i dalej do podobozu w Ebensee. **Zmarł z wycieńczenia** w kilka dni po wyzwolemniu obozu przez wojska alianckie.
Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 309; M. Walczak, Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych, Warszawa 1995 r. s. 505;. Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 146 wykazu).

MICHALSKI LUDWIK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18250, KL Mauthausen nr 44852.

Urodzony 11.04.1921 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.07.1941 r., zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18250. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen i tam zarejestrowany jako więzień nr 44852. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112.

MICHNIK ALOJZY,

Zginął w niewoli sowieckiej.

Urodzony 6.12.1893 r. w Bielowicku pow. bielski, syn Jana i Heleny. Był ślusarzem a następnie od 1922 r. służył w Państwowej Policji w Kaczycach, Świętochłowicach i Wodzisławiu. Tuż przed wybuchem wojny - starszy przodownik PP w Łazach – Zaolzie. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do sowieckiej niewoli i tam **zginął.** List

wysłany z Ostaszkowa do rodziny z datą 28.01.1940 r. – jest ostatnim sygnałem od Alojzego.
Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 93; Na LT NKWD z Ostaszkowa 023/5 z dnia 10.04.1940 r., poz. 40 s. 144, t. 1893; (Z SUPLEMENTU).

MICKLER JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 10338.
Urodzony 16.12.1898 r. w Miedzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski. Aresztowany, po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.02.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 10338. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 84.

MIESZCZAK MONIKA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 64333.
Urodzona 13.03.1908 r. we Wrocławiu, córka Józefy, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 4.10.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 64333. Zginęła **26.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36576/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:50, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 596; APMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 560.

MIGLANC MAKSYMILIAN, pseud. „Czech",

Więzień – nieznane miejsce więzienia.
Zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej pracował w kop. „Silesia" w Dziedzicach. Stopień wojskowy - podporucznik. W okresie okupacji hitlerowskiej pełnił jednocześnie funkcję Komendanta Zakładowego Oddziału Ochrony Przeciwlotniczej „Luftschutz" oraz w organizacji konspiracyjnej – komendant 4 batalionu AK. Aresztowany, lecz nieznane jest miejsce jego więzienia, nieznany dalszy los.
Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. 229, 230.

MIKLER JERZY,

Więzień gestapo w Bielsku, obozu – nieznana nazwa.
Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Już w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.03.1940 r. aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do obozu koncentracyjnego, którego nazwy nie udało się ustalić. Po około pół roku odzyskał wolność – zwolniony z obozu.
Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24.

MIKODA ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 3.10.1922 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bialski, syn Józefa i Anny z d. Maga, zamieszkały w Dankowicach. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **2.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23387/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:52, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 684; APMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 873.

MIKODA-ŚLOSARCZYK WALERIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 40795.

Urodzona 25.11.1915 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 12.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 40795. Przebywała w obozie do ostatnich dni jego funkcjonowania, a od 18.01.1945 r. uczestniczyła w marszu ewakuacyjnym. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 550.

MIKUŁA FRANCISZEK,

Więzień więzienia w Szczyrku.

Urodzony ? w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany w styczniu 1944 r., więziony w miejscowym wiezieniu a następnie zginął **12.03.1944 r.** w egzekucji publicznej w Szczyrku pow. bielski.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

MIKUŁA WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 6766, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 10.06.1904 r. w Starym Sączu, syn Wincentego i Marianny z d. Langer, nauczyciel. Po ukonczeniu szkoły pedagogicznej w Nowym Sączu, zgodnie z nakazem pracy pierwszą posadę nauczyciela objął jako nauczyciel w Katowicach. Stamtąd, przeniósł się w latach trzydziestych do Komorowic Śl. pow. bielski – zostając wpierw nauczycielem w Szkole Powszechnej Nr 2 w Bielsku, a następnie został kierownikiem w tej szkole.

Aresztowany 23.04.1940 r. i wpierw był przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 6766. Od 5.06.1940 r. przeniesiony do KL Mauthausen – kommando Gusen. Odzyskał wolność w 1944 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 236; Informacja córki A. Szczypka z d. Mikuła; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

MILOTA FERDYNAND,
Więzień KL Buchenwald.

Urodzony 27.11.1886 r. w Strachovicach k/Orawy, syn Wojciecha i Katarzyny z d. Kanty, zamieszkały w Bielsku (wcześniej mieszkał w Buczkowicach pow. bielski). Przed wojną były legionista, członek Organizacji Społeczno - Wychowawczej „Strzelec", przewodniczący Związku Legionistów w Białej. Aresztowany pod koniec września 1939 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Buchenwald.
Zginął **10.01.1940 r.** – rozpoznanie przyczyny zgonu „Herzschlag" (zawał serca).
Bibliografia: Informacja J. Milota.

MIODOŃSKI JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 29690.

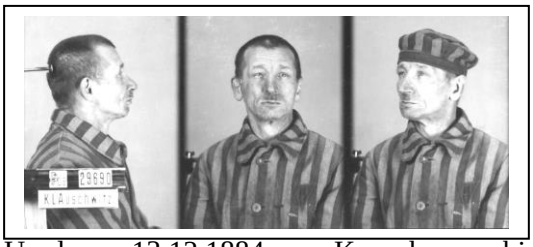

Urodzony 13.12.1884 r. w Kozach pow. bialski, syn Wincentego i Anny z d. Lasek, zamieszkały w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 29690. Zginął **16.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 7821/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:35, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 165; APMA-B *Księga zgonów*, t. 6, s. 299.

MIODOŃSKI WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen.
Urodzony 30.11.1919 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen, gdzie zginął **23.03.1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

MIRECKI STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia śledczego w Bielsku.
Mieszkaniec pow. bielskiego, dr praw, żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami

inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

MIRON STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 13.01.1920 r. w Skidzinie pow. bielski, syn Jana i Anny z d. Garbus, zamieszkały w Przecieszynie k/Brzeszcz. pow. oświęcimski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **11.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30126/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:20, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Darmkatarrh“ (niewydolność serca przy nieżycie/katarze jelit).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 126.

MISIEK LEOKADIA,

Więzniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 63582.

Urodzona w 1920 r. w Bielsku (lub Białej). Aresztowana i po przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 1.10.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 63582. Wytrwała do końca funkcjonowania obozu - wyzwolona w 1945 r.

Bibliografia: I. Pająk *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 595.

MITURA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau.

Urodzony w 1898 r. w Toszonowicach pow. frydkowski – Zaolzie, od 1918 r. zamieszkały w Bielsku, urzędnik w Urzędzie Skarbowym. W okresie okupacji hitlerowskiej był jednym z pierwszych kierowników organizacji podziemnej, z jego inicjatywy wydawana była konspiracyjnie antyhitlerowska gazetka. Aresztowany już w 1939 r. i prawdopodobnie wpierw przebywał w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym został przewieziony do KL Dachau. Tam zginął w **1942 r.**

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

MIZERA ANTONI,

Więzień więzienia w Mysłowicach, Strzelcach Opolskich, Bohum, Dortmund, KL Auschwitz nr 152381, KL Mauthausen-Gusen nr 16547.

Urodzony 16.01.1914 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Teresy, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany już w pierwszym okresie okupacji hitlerowskim – w 1939 r. Przetransportowany do więzienia śledczego w Mysłowicach, stamtąd przenoszony do więzienia w

Strzelcach Opolskich, Bohum, Dortmund, w 1941 r. kolejny raz przeniesiony do Neustrum in Lahen – Ems, i tam zarejestrowany jako więzień nr 1223. Zwolniony z obozu 26.08.1943 r.

Aresztowany ponownie 24.09.1943 r. przez donos, że posiada odbiornik radiowy i dokonuje nasłuchu stacji zagranicznych. Przetransportowany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-7205, a później zmieniono mu status na więźnia policyjnego nr 152381. W dniu 17.09.1944 r. przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen, zarejestrowany w tamtejszej ewidencji jako więzień nr 16547. Zginął w tym obozie **7.04.1945 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 995; Informacja syna Zdzisława; (Z SUPLEMENTU).

MIZERA STEFAN MICHAŁ,

Zginął w niewoli sowieckiej.

Urodzony 12.09.1906 r., zamieszkały w Bielsku, syn Jana i Honoraty. Podporucznik piechoty rezerwy. Z zawodu technik telefonii i telegrafii, został zastępcą naczelnika Rejonowego Urzędu Poczt i Telegrafu w Bielsku. Zmobilizowany w charakterze rezerwy personalnej szefa komunikacji Naczelnego Dowództwa, dostał się do sowieckiej niewoli i tam **zginął.**

Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 72; Wpisany na LE NKWD Starobielska, poz. 2189; A. Moszyński, *Lista Katyńska jeńcy obozów Kozielsk Ostaszków Starobielsk,* Warszawa 1989 r., s. 245; (Z SUPLEMENTU).

MŁOSTEK ALFRED,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 17246.

Urodzony 6.08.1916 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.06.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 17246. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 105.

MOCZEK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-199.

Urodzony 8.12.1924 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Jana i Julii z d. Cymbala. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w

obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-199. Zginął **10.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 0000/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. ?, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung” (zapalenie opłucnej).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735; APMA-B *Księga zgonów,* t. 5, s. 132.

MOJŻESZEK STEFAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Buchenwald nr 112773.

Urodzony 18.08.1902 r. w Białej. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 7.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 112773. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 315.

MOLA FERDYNAND,

Więzień gestapo w Bielsku.

Już w pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej aresztowany jako podejrzany o zaangażowanie w działalność w ruchu oporu. Przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, 13.11.1939 r. wywieziony wraz dziewięcioma innymi współaresztowanymi do Starego Bielska na rozstrzelanie. W ostatniej chwili gdy skazańcy stali nad wykopanymi dołami (w które miało opaść martwe ciało) asystujący przy egzekucji gestapowiec Neuman odwołał rozstrzelanie Moli, Wojciechowskiej, Puchały i Piórkowskiego, a miejsce nad dołami zajęli inni skazańcy – których rozstrzelano: M. Łaszczok, F. Śleziński, S. Peterko, Z. Różański, Schancer.

Bibliografia: Świadek egzekucji M. Wojciechowska; informacja Z. Kobiela.

MOLA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 10880.

Urodzony 27.02.1910 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.02.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 10880. Następnie, 30.06.1942 r. przeniesiony prawdopodobnie do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 85.

MORAWIEC FRANCISZEK,

Zginął w niewoli sowieckiej.

Urodzony 20.09.1891 r. w Czechowicach, syn Katarzyny. Przed wybuchem wojny – funkcjonariusz Państwowej Policji na Śląsku Cieszyńskim. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do sowieckiej niewoli i tam **zginął.**

Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 95; Wpisany na LT NKWD z Ostaszkowa 044/1 z dnia 22.04.1940 r., poz. 27, s. 252, t. 3285; (Z SUPLEMENTU).

MORDARSKI STANISŁAW,

Więzień więzienia gestapo w Oświęcimiu.

Urodzony ok. 1908 r., mieszkaniec Czechowic pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej pracował na terenie KL Auschwitz jako pracownik cywilny niemieckiej firmy „Wagner". Zaangażowany w działalność ruchu oporu – był łącznikiem brzeszczańskiej PPS. Przemycał do obozu lekarstwa, żywność oraz rekwizyty i dokumenty potrzebne do ucieczek. Aresztowany jesienią 1943 r., i uwieziony w więzieniu gestapo w Oswięcimiu, po kilkudniowym śledztwie odzyskał wolność.

Bibliografia: *Ludzie dobrej woli* Księga pamięci mieszkańców ziemi oświęcimskiej niosący pomoc więźniom KL Auschwitz, pod red. H. Świebockiego, Oświęcim 2005 r., s. 450.

MORGAŁA MAKSYMILIAN,

Więzień obozu Farge.

Urodzony 4.01.1900 r. w Józefowcu k/Katowic, syn Augustyna i Julii z d. Kubicki. Mając 13 lat brał już udział w akcjach agitacyjnych w Polskim Komitecie Plebiscytowym w Józefowcu. W 1915 r. podjął pracę w kopalni „Eminencja" w Katowicach – gdzie pracował do trzeciego powstania śląskiego. W tymże powstaniu tj. w 1921 r., brał czynny udział z bronią w ręku. Po powstaniu ponownie wrócił do pracy w kopalni „Eminencja", gdzie pracował do drugiej wojny światowej. W okresie międzywojennym był bardzo aktywnym członkiem Związku Powstańców Śląskich oraz Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego w Józefowcu. Na początku okupacji hitlerowskiej wywieziony na roboty przymusowe do obozu pracy Farge k.Bremen w Niemczech, gdzie pracował przez trzy lata tj. do 1942 r. Od tego też roku, po ożenieniu się w Zabrzegu, w tej miejscowości się osiedlił i prowadził gospodarstwo rolne. Po wyzwoleniu, w uznaniu zasług dla aktywności w powstaniach – odznaczony Śląskim Krzyżem Powstańczym I klasy. Zmarł 21.03.1981 r.

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, wyd. Towarzystwo Przyjaciół Czechowic-Dziedzic, Zabrzeg 1995 r., s. 152.

MOTYKA RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2034.

Urodzony 27.11.1921 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Hańderek, zamieszkały w Wilkowicach. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie w kwietniu 1942 r. został zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2034. Zginął **15.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 7642/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 22:45, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 818; APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 120.

MOTYL JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 97151.

Urodzony 25.01.1925 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 97151. Zginał **6.01.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 276.

MOTYLEWICZ ANTONI,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gisen.

Urodzony 8.08.1886 r. w Nisku, syn Mikołaja i Marii z d. Stanecka. Po ukończeniu gimnazjum w Krakowie, studiował medycynę na Uniwersytecie Jagiellońskim - zdobywając 26.03.1915 r. tytuł doktora medycyny. W Krakowie odbywał pierwsze praktyki. W 1911 r. jednoroczna służba w armii austriackiej, a w 1914 r. zmobilizowany - kapral medyk w 56 PP, a następnie chorąży lekarz w 55 PP, brał udział na froncie włoskim.

W 1918 r. znalazł się wraz z 55 PP w Bielsku – w listopadzie tegoż roku udział w przejęciu władzy przez Polaków w Białej i organizacji oddziałów polskich. W Wojsku Polskim służył do 15.12.1918 r., a następnie pracował jako lekarz okręgowy w Majdanie Kolbuszowskim. 21.09.1920 r. zmobilizowany i przydzielony do Szpitala Okręgowego w Krakowie, potem do kompanii sanitarnej 18 Dywizji Piechoty. W 1922 r. awansował na kapitana – lekarz rezerwy. Po wyjściu z wojska pracował jako lekarz w Majdanie Kolbuszowskim, a od 1.02.1924 r. objął stanowisko lekarza powiatowego w Białej (zostając także lekarzem sądowym oraz prezesem zarządu oddziału PCK w Białej). We wrześniu 1939 r., wchodząc w skład kadry zapasowej

5 Szpitala Okręgowego uciekał do Ołyki, gdzie pracował w szpitalu ulokowanym w klasztorze. Po powrocie do Białej w październiku 1939 r. w kwietniu 1940 r. został aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a potem Mauthausen-Gusen, skąd udało się go po 4 miesiącach wykupić przez rodzinę. Natychmiast przedostał się na teren Generalnej Guberni i podjął pracę lekarza domowego Ubezpieczalni Społecznej w Krakowie, gdzie dotrwał końca okupacji niemieckiej. W 1945 r. powrócił na stanowisko lekarza powiatowego w Białej. Po likwidacji powiatu w 1951 r. był dyrektorem Miejskiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, był też znanym działaczem społecznym w Białej: członkiem Stowarzyszenia Czytelni Polskiej, SD, skarbnik Koła Powiatowego Związku byłych Więźniów Politycznych w Białej. Zmarł w Bielsku-Białej 22.06. 1955 r.
Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 150-151.

MRAŃCA DOMINIK,
Aresztowany – zginął bez wieści.
Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, aresztowany przez policję niemiecką – zaginął bez wieści, brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

MREŃCA KAROL,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 26415.
Urodzony 22.02.1913 r. w Porąbce pow. bialski, z zawodu rolnik, mieszkaniec Bielska. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 26415. Zginął w tym obozie **18.05.1942 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 166.

MROWIEC JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 30.11.1907 r. w Bielsku, syn Jana i Marii z d. Paluch, zamieszkały w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **20.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31958/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:45, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber" (tyfus plamisty).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1140; APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 410.

MROWIEC MICHAŁ,
Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.
Urodzony w 1903 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **19.02.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

MROZIK JAN,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Skorochowice.

Urodzony 13.10.1893 r. w miejscowiści Pruchna gmina Strumień, pow. cieszyński, zamieszkały w Bielsku-Kamienicy. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Kamienicy, w Gołkowicach i Brennej. Aresztowany 3.10.1939 r. a więc w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej.

Wpierw więziony w więzieniu gestapo w Bielsku, a następnie transportem zbiorowym przesłany do KL Skrochovice k/Opawy (CSRS), 16.10.1939 r. zarejestrowany w ewidencji obozowej. Zginął **3.12.1939 r.** - określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung Herzleiden" (zapalenie płuc z zakłóceniami pracy serca)

Bibliografia: *Zaranie Śląskie,* zeszyt 3, lipiec-wrzesień 1964 r. s. 580; inf. M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 519; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, 85; Informacja rodziny - Marii Hanus.

MRÓZEK WANDA,
Więźniarka obozu przejściowego w Gorzycach.

Urodzona 19.09.1911 r. w Boguminie – Czechosłowacja, mieszkanka Czechowic pow. bielski. Od 1927 r. bardzo zaangażowana w działalność harcerską - już jako uczennica Seminarium Nauczycielskiego w Białej Krakowskiej. Od 6.09.1930 r. podjęła posadę nauczycielki Szkoły Powszechnej w Łaziskach Średnich pow. pszczyński, skąd została przeniesiona od 1.09.1938 r. jako nauczycielka do Szkoły Powszechnej w Czechowicach-Lipowcu.

W tym samym czasie otrzymała polecenie zorganizowania hufca ZHP na terenie Czechowic, Dziedzic i okolicy. Tuż przed wybuchem drugiej wojny światowej w 1939 r., została komendantką Pogotowia Harcerek Hufca Czechowice i Dziedzice. Od października 1939 r. organizowała tajne nauczanie młodzieży, organizowała harcerskie punkty pomocy uchodźcom na stacji kolejowej w Dziedzicach, punkty sanitarne gdzie harcerki udzielały pomocy potrzebującym - w pierwszych dniach września. Wraz z harcerkami zabezpieczała książki z bibliotek szkolnych i kolejowej, rozprowadzajac je na przechowanie między Polskie rodziny. Była inicjatorką dożywiania jeńców polskich, pomagała organizować ucieczki żołnierzy i więźniów z obozu, opiekowała się rodzinami aresztowanych – niosąc im pomoc materialną. Od maja 1940 r. z grupą harcerek, prowadziła akcję organizowania zbiórki odzieży, żywności i leków dla więźniów KL Auschwitz, przekazując je poprzez punkt harcerski prowadzony przez siostry Jadwigę i Ernestynę Dylikówny – harcerki z Oświęcimia. Inspirowała przesyłanie paczek dla polskich jeńców wojennych przebywających w oflagu. 1.06.1942 r. została aresztowana i wywieziona do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 169 Klain Gorschütz w Gorzyczkach, ale i tam zajmowała się

przebywającymi w obozie dziećmi, organizując dla nich tajne nauczanie (bez książek, zeszytów i pomocy naukowych). Wróciła do domu w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska radzieckie. Podjęła pracę nauczycielki w Szkole Podstawowej w Czechowicach, gdzie włączyła się czynnie do organizowania pracy harcerskiej na terenie swojej szkoły. Podharcmistrzyni. Odeszła na wieczną wartę 28.03.1992 r.

Bibliografia: Zbiory prywatne hm. Zdzisławy Kobieli.

MRZYGŁÓD LEON,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-836.

Urodzony 23.05.1919 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-836. Odzyskał wolność 17.03.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762.

MRZYK ANNA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzona 1.01.1940 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, córka Jana i Stanisławy z d. Rzędzianowska, mieszkanka Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z matką i pozostałym rodzeństwem z zajmowanego gospodarstwa rolnego i przewieziona w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie.

Stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Odzyskała wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od siostry A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MRZYK BRONISŁAWA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

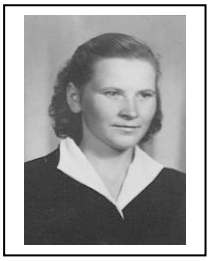

Urodzona 11.08.1928 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, córka Jana i Stanisławy z d. Rzędzianowska, mieszkanka Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z matką i pozostałym rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziona w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Odzyskała wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od siostry A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MRZYK EUGENIA,
Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzona 25.05.1926 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, córka Jana i Stanisławy z d. Rzędzianowska, mieszkanka Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z matką i pozostałym rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziona w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Odzyskała wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od siostry A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MRZYK FRANCISZKA,
Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzona 5.05.1930 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, córka Jana i Stanisławy z d. Rzędzianowska, mieszkanka Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z matką i pozostalym rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziona w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Odzyskała wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od siostry A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MRZYK JAN (ojciec),
Więzień w KL Auschwitz, KL Mauthausen-Gusen nr 12445.

Urodzony 4.04.1899 r. w Międzyrzeczu Dolnym gmina Jasienica, pow. bielski, syn Jana i Stanisławy, zamieszkały w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, rolnik. Aresztowany 9.03.1943 r. przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, a po około miesiącu przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 12445.

Zginął **14.11.1943 r.** o godz. 4:40. Przyczyna zgonu: Allgemeiner Körperverfall, Herzmuskelschwäche (ogólne wyczerpanie organizmu przy niewydolność mięśnia sercowego).

Bibliografia: Informacja od córki A. Mrzyk – Łuczyńskiej; Informacja Arolsen.

MRZYK JAN (syn),

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzony 7.04.1932 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, syn Jana i Stanisławy z d. Rzędzianowska, mieszkaniec Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlony 13.03.1943 r. wraz z matką i pozostałym rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Odzyskał wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od siostry A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MRZYK ROBERT,

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzony 6.04.1937 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, syn Jana i Stanisławy z d. Rzędzianowska, mieszkaniec Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlony 13.03.1943 r. wraz z matką i pozostalym rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Odzyskał wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od siostry A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MRZYK STANISŁAW,

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzony13.03.1924 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, syn Jana i Stanisławy z d. Rzędzianowska, mieszkaniec Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlony 13.03.1943 r. wraz z matką i pozostałym rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Odzyskał wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od siostry A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MRZYK STANISŁAWA z d. RZĘDZIANOWSKA,

Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzona 27.10.1902 r. w Międzyrzeczu Dolnym pow. bielski, córka Józefa i Agnieszki, mieszkanka Międzyrzecza Dolnego. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z cała swoją rodziną z wlasnego gospodarstwa rolnego i przewieziona w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.

Odzyskała wolność w kwietniu 1945 r. po oswobodzeniu obozu przez wojska rosyjskie.

Bibliografia: Informacja od córki A. Mrzyk – Łuczyńskiej.

MUCHA EMIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 23.11.1926 r. w Czechowicach pow. bielski, mieszkaniec Czechowic. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **29.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24183/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:30, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 688, 1140; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 181.

MUCHA JÓZEF,

Więzień – brak nazwy więzienia.

Mieszkaniec Jasienicy. Aresztowany wraz z innymi mieszkańcami tej miejscowości w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 26 – 28.09.1939 r. Brak informacji o miejscu więzienia i dalszych losach tego więźnia.

Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy,*Kraków 2005 r. s. 156-170.

MUCHA TADEUSZ,

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1921 (lub 1922) r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **6.10.1943 r.** przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 40; (Z SUPLEMENTU).

MÜLLER SELMA SARA z d. EICHNER,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 2.04.1892 r. w Bielsku, córka Markusa i Reginy z d. Bergman, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej w Berlinie. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **15.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35929/1942 – potwierdzonego przez

lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:30, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1161; APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 1411.

MURAS WŁADYSŁAW,
Więzień KL Auschwitz nr E-1162.
Urodzony 4.09.1921 r. w Kaniowie pow. bielski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" E-1162. Następnie, 29.05.1942 r. wypisany – prawdopodobnie przesłany do innego obozu lub odzyskał wolność. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 778; T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

MUSIAŁ MARIAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 121339, KL Buchenwald.
Urodzony 20.05.1920 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 12.05.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 121339. Następnie, 13.08.1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 340.

MYDYDA ANIELA z d. MAJTYKA,
Więźniarka KL Auschwitz nr 44220.
Urodzona 20.01.1884 r. w miejscowości Ligota gmina Czechowice pow. bielski, córka Jana i Reginy z d. Małecki, zamieszkała w okresie okupacji w Chełmku pow. olkuski. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 7.05.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 44220 i gdzie zginęła **3.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24624/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 6:00, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Körperschwäche" (grypa przy wyczerpaniu organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 553; APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 620.

MYNARSKA STANISŁAWA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 69255.
Urodzona w 1925 r. w miejscowości Stara Wieś gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 26.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 69255. Zginęła **2.01.1944 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 604.

MYNARSKI ANTONI,
Zginął w kampanii wrześniowej.
Urodzony 12.03.1905 r. w Kaniowie pow. bielski, syn Jana i Zofii z d. Koska, zamieszkały w Bestwince pow. bielski. Zmobilizowany w końcowych dniach sierpnia 1939 r. - do Obrony Narodowej w Oświęcimiu, brał udział w kampanii wrześniowej. W walce z hitlerowskim najeźdźcą ranny - **zginął** w okolicach Biłgoraja.
Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

MYNARSKI ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1199.
Urodzony 9.06.1922 r. Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bialski, syn Adalberta i Anny z d. Sieradzki, zamieszkały w Dankowicach. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1199. Zginął **7.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 28699/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 4:50, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche nach Fleckfieber" (niewydolność serca po tyfusie plamistym).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 780; APMA-B *Księga zgonów,* t. 20, s. 177.

MYNARSKI TADEUSZ,
Więzień obozu pracy przymusowej.

Urodzony 28.04.1924 r. w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany i od czerwca 1942 r. do1944 r. przebywał w obozie pracy przymusowej dla Polaków w Oświęcimiu (Zwangsarbeitslager für Polen Nr 50 przy IG Farben Werk Auschwitz Lager 3). Przeżył okres okupacji.
Bibliografia: Materiały archiwalne T. Lewczak; (Z SUPLEMENTU).

MYRCZEK BOŻENA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7449, KL Ravensbrück.

Urodzona 21.05.1914 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7449. Następnie, przeniesiona do KL

Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 487.

MYRCZEK JÓZEF,
Wiezień więzienia w Katowicach.
Urodzony 16.12.1909 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i przesłany przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **9.10.1941 r.** – przez ścięcie na gilotynie. Na uwagę zasługuje informacja, że było to pierwsze użycie gilotyny do uśmiercania więźniów w katowickim więzieniu.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 32; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 241.

NADEL LOLA,
Więźniarka getta w Będzinie.
Urodzona 21.0.1904 r. w Bystrej pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Nowym Boguminie – Zaolzie, profesorka (PhDr.). W 1940 r. aresztowana i przetransportowana do getta żydowskiego w Będzinie, gdzie **zginęła** – nieznana jest data i okoliczności jej śmierci.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 134; (Z SUPLEMENTU).

NALBORCZYK ELŻBIETA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Ravensbrück.
Urodzona 17.10.1920 r. w Bielsku i zamieszkała w tej miejscowości. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Ravensbrück. Prawdopodobnie w maju 1945 r. wyswobodzona – dostała się na rekonwalescencję do Szwecji. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

NALBORCZYK KRYSTYNA z d. DWORNIK,
Więźniarka KL Auschwitz nr 27932.
Urodzona 18.09.1911 r. w Bielsku, córka Mateusza i Marii z d. Pawiński, zamieszkała w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 27932. Zgineła **10.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18297/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:20, określenie przyczyny zgonu to: „Influenza bei Herzschwäche" (grypa przy niewydolności serca).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 295.

NALBORCZYK SANDEK,
Więzień – nieznana nazwa obozu.
Urodzony ? w Porąbce pow. bialski. Aresztowany przez gestapo, przekazany do obozu zagłady którego nazwy nie udało się ustalić - tam **zginął.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

NALBORCZYK STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 131352, KL Mauthausen.

Urodzony 17.02.1924 r. w Czańcu gmina Porąbka pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.07.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 131352. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 370.

NASKRĘCKI WŁADYSŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr 139198, KL Natzweiler.

Urodzony 28.05.1912 r. w Bestwinie pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 139198. Następnie, przeniesiony w 1944 r. do KL Natzweiler. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

NAWROT ALOJZY,

Więzień KL Auschwitz 111913.

Urodzony 7.04.1912 r. w Janowicach pow. bielski, syn Józefa i Marianny z d. Parcich, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Łaziskach pow. pszczyński. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 31.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 111913. Zginął **25.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23305/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:03, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Uwaga: Zbiegiem okoliczności, więzień ten po przekazaniu 31.03.1943 r., na pobyt w obozie, zarejestrowany został o jeden numer obozowy tuż za moim ojcem - ojciec posiadał 111912, a zginęli tego samego dnia tzn. **25.06.1943 r.!**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. str. 312, 688; APMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 793.

NAWROCKI ROMAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 5.05.1916 r. w Komorowicach Krakowskich pow. bialski, syn Franciszka i Scholastyki z d. Zontek, zamieszkały w Komorowicach. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **19.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31768/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 13:20, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (katar/nieżyt jelit przy osłabieniu fizycznym).

Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 244.

NENDRZAK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 92396, KL Flossenbürg.

Urodzony 29.10.1914 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 22.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 92396. Następnie, 12.03.1943 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 262.

NEUMANN BERTOLD,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 189065, KL Buchenwald.

Urodzony 19.04.1877 r. w Bielsku. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 10.06.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 189065. Następnie, 22.01.1945 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 475.

NIEMCZYK ALFONS,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.

Urodzony 21.03.1918 r. w Mazańcowicach, pow. bielski, robotnik, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.03.1940 r., przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Tam zginął **27.01.1944 r.** Podana przyczyna zgonu: wada zastawek serca.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera, s. 147; F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic*, wyd. 1991 r. s. 24.

NIEMCZYK IGNACY,

Więzień obozu jenieckiego.

Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Z uwagi na przewidywany wybuch drugiej wojny światowej, zmobilizowany brał udział w kampani wrześniowej 1939 r., dostał się do Niemieckiej niewoli. Wpierw internowany w obozie jenieckim a następnie przesłany do pracy przymusowej u niemieckich „bauerów" (rolników) w głąb Rzeszy. Nieznany jest dalszy jego los.

Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic*, wyd. 1991 r. s. 24.

NIEMIEC EMIL, pseud. „Mietek",

Więzień Stalagu XIB w Fallingbostel nr 01194, KL Bergen-Belsen, Oflagu II D w Grossborn, Stalagu XB, Oflagu XC w Lubece.

Urodzony w 29.03.1911 r. w Jasienicy pow. bielski, syn Karola i Marianny z d. Czader. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Jasienicy, następnie kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim w Białej – ukończył je w 1932 r. Harcerz. Po ukończeniu Seminarium Nauczycielskiego przeszedł przeszkolenie

w Szkole Podchorążych Piechoty w Cieszynie. Później podjął pracę nauczyciela we wsi Syrynia w pow. rybnickim. Nauczysielem był do 1939 r. Przed wojną należał do wielu organizacji społecznych: Związku Oficerów Rezerwy, Związku Strzeleckiego, Polskiej Macierzy Szkolnej, Polskiego Związku Ziem Zachodnich. W pierwszych dniach stycznia 1939 r. powołany na ćwiczenia wojskowe do 4 Pułku Strzelców Podhalańskich w Cieszynie, 24.08.1939 r. zmobilizowany do swojego macierzystego pułku. Walcząc z wrogiem zajmującym kraj, w okolicach Tomaszowa Lubelskiego dostał się do Niemieckiej niewoli, z której 16.10.1939 r. uciekł. – po wielu perypetiach dotarł do domu – do Jasienicy. Niestety, po zgłoszeniu swojego powrotu do Jasienicy na „Amstkommissariacie" musiał się przez jakiś czas codziennie meldować w tym urzędzie. Był inicjatorem pierwszego spotkania konspiracyjnego w Bielsku – w stróżówce Polskiego Gimnazjum w Bielsku (20.10.1039 r.). Uciążliwość codziennego meldowania się w urzędzie jw. spowodowała, że przedostał się do Generalnej Guberni, i tam nadal angażował w działalność konspiracyjną. W maju 1942 r. zatrzymany przez gestapo w Krakowie – po kilku dniach odzyskał wolność. Następnie – konspiracyjna działalność w Łomży i dalej – udział w Powstaniu Warszawskim. Po upadku powstania, jeniec wojenny, wywieziony w głąb Niemiec do Stalagu XIB w Fallingbostel (tam otrzymał nr 01194). Stamtąd do KL Bergen-Belsen (od 11.10.1944 r. do 12.01.1945 r.). Z powodu zbliżania się frontu – ewakuowany w pieszym marszu do Oflagu II D w Grossborn, Stalagu XB, Oflagu XC w Lubece, i dalej w głąb Niemiec – w 29.04.1945 r. doczekał wyzwolenia przez wojska alianckie. Po okupacyjnych przeżyciach nie wrócił do kraju – pozostał na zachodzie, osiadł na stałe w Australii. Zmarł 18.01.1998 r.
Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek *Saga rodzinna,*

NIEMIEC JANINA,

Więźniarka więzienia Montelupich, KL Auschwitz.

Mieszkanka Jasienicy, żona Emila. Podczas okupacji hitlerowskiej, gdy mąż działał w strukturach konspiracyjnych w Krakowie – w maju 1941 r. przedostała się do męża do Krakowa. Niestety, tam została aresztowana, więziona w więzieniu Montelupich, a od 1.03.1943 r. przesłana do KL Auschwitz. W czasie marszu ewakuacyjnego 20.01.1943 r. przez Rajsko, Brzeszcze, Miedźną, Ćwiklice, Pszczynę, Studzionkę, Pawłowice, Jastrzębie – uciekła w okolicach Jastrzębia, i dzięki pomocy życzliwych ludzi dotarła do Jasienicy. Zmarła w 1956 r.
Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek, *Saga rodzinna,* s. 83.

NIESYT JÓZEF,

Wiezień – nieznane miejsce więzienia.

Mieszkaniec Jasienicy. Aresztowany już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 13.12.1939 r. Brak informacji o miejscu więzienia i dalszym losie tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

NIESYT ROBERT,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 169392.

Urodzony 8.07.1917 r. w Wapienicy pow. bielski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.12.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 169392. Prawdopodobnie uczestniczył w marszu ewakuacyjnym więźniów – wyzwolony w maju 1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 445.

NIEWIADOMSKI BRONISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 124639, KL Bergen-Belsen.
Urodzony 24.01.1907 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 12.06.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 124639. Następnie, przeniesiony do KL Bergen Belsen. Odzyskał wolność – wyzwolony 15.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 351.

NIEWIADOMSKI ALEKSANDER,
Więzień KL Dachau nr 10233.
Urodzony 8.08.1911 r. w Białej, z zawodu rolnik, mieszkaniec Białej. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 10233. Zginął w tym obozie **20.03.1941 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 166.

NIKIEL JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz, KL Mauthausen-Gusen nr 49617/19515.
Urodzony 16.04.1904 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Anny, zamieszkały w Wilkowicach. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, 30.12.1942 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji (brak nr obozowego). Stamtąd, 13.04.1943 r. przesłany został do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zarejestrowano go w obozowej ewidencji jako więźnia nr 49617 (19515). Przeżył obóz – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

NIKIEL MARIA z d. FRYDEL,
Więźniarka KL Auschwitz nr 26556.

Urodzona 6.12.1904 r. w Bystrej pow. bielski, córka Jana i Zofii z d. Łata, zamieszkała w Bystrej. Aresztowana przez gestapo i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 8.12.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 26556, Zginęła **22.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10305/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:15, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 509; APMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 1289.

NIKIEL ROZALIA z d. MIODOŃSKA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 29092.

Urodzona 10.12.1887 r. w Wilkowicach pow. bielski, córka Ignacego i Marianny z d. Nikiel. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 15.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 29092. Zginęła **26.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 11105/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:45, określenie przyczyny zgonu to: „Influenza bei Körperschwäche" (grypa przy wyczerpaniu organizmu).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 516; APMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 603.

NOGAJ BERNARD,

Więzień więzienia w Bielsku, Bytomiu, Cieszynie, Raciborzu, Gliwicach, Brzegu n/Odrą, Katowicach, Wadowicach, Wrocławiu, Rawiczu, Zabrzu, St. Georgen, KL Auschwitz, Mauthausen-Gusen.

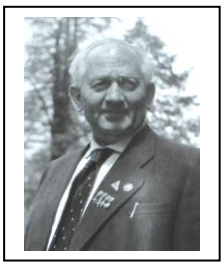

Urodzony 14.05.1912 r. w Poznaniu, mieszkaniec Bielska od 1934 r. dziennikarz. Aresztowany 14.12.1940 r. za wydawane i kolportowane konspiracyjne gazetki antyhitlerowskie. Przetransportowany do KL Auschwitz, a następnie od 1.02.1941 r. więziony w około 13 więzieniach - między innymi w: Bielsku, Bytomiu, Cieszynie, Raciborzu, Gliwicach, Brzegu n/Odrą, Katowicach, Wadowicach, Wrocławiu, Rawiczu, Zabrzu, St. Georgen. Od 18.12.1942 r. więziony w KL Mauthausen-Gusen, wyzwolony 5.05.1945 przez wojska amerykańskie.

Postscriptum. Był skazany na śmierć i jedynie dzięki szczęśliwym okolicznościom wyrok nie został wykonany – przeżył w obozie wrócił do domu – do Bielska.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

NOWAK JÓZEF pseud. „Zawirski", „Żubr I",
Więzień obozu pracy przymusowej, KL Auschwitz.

Urodzony 3.01.1912 r. w Dziedzicach pow. bielski. Nauczyciel szkoły powszechnej w Kończycach. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu, łącznik w inspektoracie bielskim ZWZ, bliski współpracownik Edwarda Zajączka. Aresztowany w czerwcu 1941 r. i osadzony w obozie pracy przymusowej (Zwangsarbeitslager) początkowo w miejscowościach na Dolnym Śląsku.
Od maja 1942 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz i tam **zginął** (nieznana dokładna data smierci).
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 88; F. Skrzypek, *Edward Jan Zajączek (1901-1942) Kontynuator idei ks. Stanisława Stojałowskiego,* Warszawa 1993 r. s. 52, 53.; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 230.

NYCZ ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-370.
Urodzony 1.01.1894 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bialsk. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-370. Nieznany dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 742.

NYCZ HENRYK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen.
Urodzony w 1925 r. w miejscowości Stara Wieś gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen. Zginął w tym obozie w **1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

NYCZ KAZIMIERZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen.
Urodzony w 1922 r. w miejscowości Stara Wieś gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany, po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen. Zginął w tym obozie w **1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

OBARA BRONISŁAW,
Wiezień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 17.05.1884 r. w Wilkowicach pow. bielski, kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Wilkowicach. Aresztowany w marcu 1941 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **8.09.1941 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 537; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 88; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 157 wykazu).

OBARZANOWSKI TADEUSZ, pseud. „Ćwiek",
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.
Mieszkaniec pow. bielskiego. Żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przesłany został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

OKULIS ERWIN,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 23.08.1916 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Marianny z d. Londzin, zamieszkały w Zabrzegu. Po ukończeniu szkoły powszechnej, podjął naukę w szkole handlowej w Bielsku. Do wybuchu drugiej wojny światowej pracował jako pracownik umysłowy w Wydziale Dróg Powiatowych w Bielsku. W tym też czasie był aktywnym członkiem Oddziału Związku Strzeleckiego w Zabrzegu. Od rozpoczęcia się okupacja niemieckiej, zaangażowany w działalność ruchu oporu – w organizacji ZWZ.
Aresztowany 23.04.1943 r. wraz z innymi osobami zaliczanymi do inteligencji zabrzeskiej, wpierw był więziony w areszcie gestapo w Bielsku. Następnie, w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau, a stamtąd do Mauthausen-Gusen. Pracując w kamieniołomach Gusen i Kastenhofen doznał ciężkiego okaleczenia i trwałego zniekształcenia twarzy. Odzyskał wolność – zwolniony z obozu pod koniec 1942 r. Po powrocie do domu, ponownie zaangażował się w działalność konspiracyjną AK w Zabrzegu. Po wyzwoleniu w 1945 r. pracował w Gminnej Radzie Narodowej w Zabrzegu, a od lipca 1945 r. w Dyrekcji Okręgowej Kolei Panstwowej w Katowicach, był równocześnie bardzo aktywnym społecznikiem w Zabrzegu. Zmarł 17.02.1970 r.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 164.

OLEARCZYK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen.
Urodzony 12.02.1904 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen, gdzie zginął **31.03.1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

OLEJAK ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 4.02.1902 r. w Janowicach gmina Czechowice pow. bielski, syn Jana i Teresy z d. Popla, zamieszkały w Janowicach. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **12.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25132/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:30, określenie przyczyny zgonu to: „Enteritis bei Körperschwäche“ (Nieżyt jelit przy wyczerpaniu organizmu).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 1120.

OLEJARCZYK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 86972.
Urodzony 10.08.1913 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 86972. Następnie, 17.09.1943 r. przeniesiony - prawdopodobnie do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 252.

OLEJARCZYK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.
Urodzony w 1906 r. w Bielsku. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, przesłany w transporcie zbiorowym do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **8.02.1944 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 41.

OLEJNICZYK STANISŁAW,
Więzień więzienia w Bielsku.
Urodzony i zamieszkały w Bielsku, nauczyciel. Aresztowany w 1940 r w Bielsku – w więzieniu do 1945 r. Przeżył pobyt w więzieniu.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

OLEK AUGUSTYN,
Zastrzelony przez Niemiecką policję.
Urodzony 1.11.1908 r. w Bestwince pow. bielski, syn Jana i Katarzyny z d. Tomala, zamieszkały w Dankowicach pow. bielski, pracownik kopalni „Silesia” w Czechowicach. Wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec -

wrócił do domu 6.07.1943 r. (uciekł z pracy) i ukrywał się przez 17 miesięcy. Poszukiwany przez gestapo i policję – został przez przypadek odnaleziony i zastrzelony **30.11.l944 r.** przez niemiecką policję.
Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

OLENICZ FRANCISZEK,

Więzień – brak nazwy miejscowości więzienia.
Mieszkaniec mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 13.12.1939 r. wraz z innymi mieszkańcami tej miejscowości Brak niestety informacji o miejscu więzienia i dalszym losie tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

OLSZAK HENRYK,

Więzień KL Skrochovice, w Rawiczu, KL Buchenwald, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 11.07.1887 r. w Szenówie, ksiądz prefekt w Publicznej Szkole Powszechnej w Czechowicach. Aresztowany przez gestapo 2.09.1939 r. i przewieziony do KL Skrochovice k/Opawy, stamtąd przesłany do więzienia w Rawiczu, a następnie do KL Buchenwald i dalej do KL Mauthausen-Gusen. Zginął **1.04.1940 r.**
Bibliografia: Zbiory materiałów K. Wójtowicza.

OMOZIK KAROL, pseud. „Zbytek”,

Więzień w Mysłowicach, KL Auschwitz.
Urodzony 18.07.1910 r. w Zbytkowie pow. bielski. Przed wojną społecznik, zaś w okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji ZWZ, pełniąc funkcję łącznika, kuriera. Współpracował z Ernestem Szymiczkiem – dowódcą AK rejon Strumień. Wskutek zdrady, aresztowany 20.03.1943 r. Przewieziony do wiezienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłany do KL Auschwitz. Zginął **29.04.1944 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 705; Materiały z prywatnego archiwum K. Wójtowicza.

OPARA JÓZEF MARIAN,

Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 17.06.1913 r. w powiecie bielskim, syn Aleksandra i Marii z d. Głodowski, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Warszawie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **23.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10688/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:25, określenie przyczyny zgonu to: „Herz - und Kreislaufschwäche“ (niewydolność serca i układu krążenia).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 188.

OPIELAWSKI FRANCISZEK,

Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau, KL Gusen.
Mieszkaniec Bielska, nauczyciel, profesor Liceum Pedagogicznego w Bielsku. Aresztowany, 20.04.1940 r. przetransportowany do więzienia w Cieszynie, a

stamtąd w transporcie zbiorowym wywieziony do KL Dachau i dalej do KL Gusen. Odzyskał wolność 30.01.1941 r. – zwolniony z obozu. Zmarł w sierpniu 1962 r. w Bielsku.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

OPONOWICZ JÓZEFA,
Więźniarka KL Bergen-Belsen.
Urodzona 10.03.1931 r., zamieszkała w Bielsku. Aresztowana i prawdopodobnie w transporcie zbiorowym poprzez przesyłanie do różnych więzień oraz obozów, dostała się do KL Bergen-Belsen, gdzie w maju 1945 r. doczekała się wyzwolenia przez wojska alianckie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

ORAWCZAK ALBIN,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony 12.12.1914 r. w Kozach pow. bialski, robotnik. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przesłany do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **14.08.1942 r.** - przez ścięcie na gilotynie.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 35.

ORAWCZAK JULIA,
Więźniarka więzienia we Wrocławiu.
Urodzona ? w Kozach pow. bialski. Aresztowana i przewieziona do więzienia we Wrocławiu. Tam zginęła w październiku **1943 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

ORAWSKI RUDOLF,
Zginął na robotach przymusowych.
Urodzony w 1928 r., zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski, student. W okresie okupacji hitlerowskiej wysłany na roboty przymusowe do Niemiec, tam **zginął** na początku 1945 r. - zamordowany przez uciekających w popłochu hitlerowców.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko.

ORMANIEC JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony ?; mieszkaniec Bielska. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie **zginął.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach z KL Auschwitz nie figuruje.

ORSZULIK HERBERT,
Więzień KL Auschwitz nr 189480.
Urodzony 18.07.1925 r. w Bielsku (lub Białej). Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz,

13.07.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 189480. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 479.

OSADZIŃSKI ALFONS,

Więzień wiezienia w Żywcu, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 19.07.1882 r. w Babicach gmina Oświęcim. Absolwent Seminarium Nauczycielskiego w Krakowie. Pracę nauczyciela rozpoczął przed pierwszą wojną światową w Publicznej Szkole Powszechnej w Czańcu gmina Porąbka pow. bialski. Uczył w tej szkole także w okresie międzywojennym. W 1914 r. powołany do wojska austriackiego, w 1915 r. dostał się do rosyjskiej niewoli - przebywał na Syberii do 1918 r. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości powrócił do Czańca. W okresie okupacji hitlerowskiej, 23.04.1940 r. aresztowany wraz z innymi nauczycielami żywieczczyzny i w transporcie zbiorowym przewieziony z Żywca do KL Dachau, a stamtąd 5.06.1040 r. do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **6.11.1940 r.**

Bibliografia: M. Walczak, *Luidzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995 r. s. 546; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 162 wykazu).

OSIEWICZ JAN kś.,

Więzień KL Dachau nr 7669, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 10.06.1891 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski, proboszcz w Ćwiklicach. Aresztowany 2.05.1940 r. i więziony w miejscowym areszcie, a od 5.05.1940 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7669. Następnie, 26.04.1940 r. przeniesiony do KL Mauthausen-Gusen. Odzyskał wolność 20.11.1940 r. - zwolniony z obozu.

Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 183.

OSTROWSKI ZYGMUNT,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 28.03.1921 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski, syn Rudolfa i Anieli z d. Paluch, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Warszawie – Żolibórz. Aresztowany przez policję okupacyjną i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **12.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 436/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Phlegmone bei Körperschwäche“ (flegmona przy wyczerpaniu organizmu).

Bibliografia: APMA-B *„Księga zgonów”,* t. 1, s. 434.

PACUŁ ROMUALD,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony ?, w Bielsku (lub Białej). W okresie okupacji hitlerowskiej członek organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK Inspektorat Bielski. Przez zdradę

aresztowany z innymi członkmi tej organizacji i wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po uciążliwym śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.01.1943 r.** wraz z innymi członkami AK inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, sztabu obwodu oświęcimskiego (rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 329.

PACUT STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 6.04.1915 r. w Brodach, syn Józefa i Herminy z d. Moroń. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej, rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum im. A. Asnyka, a następnie w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku – wydział mechaniczno-techniczny – którą ukończył w czerwcu 1934 r. Od 1924 r. harcerz I Drużyny Harcerskiej im. A. Asnyka w Białej.

W 1935 r. powołany do służby wojskowej – ukończył w 1936 r. Szkołę Podchorążych w Modlinie. Pracował do 1939 r. w Urzędzie Telefoniczno-Telegraficznym w Bielsku. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. W okresie okupacji hitlerowskiej pracował jako tokarz w Fabryce Maszyn Włókienniczych i Silników Elektrycznych Georga Schwabego w Bielsku, a równocześnie mocno zaangażował się w działalność konspiracyjną. Wraz z Bernardem Nogajem pracował przy kolportażu i rozprowadzaniu prasy podziemnej. Organizował i szkolił harcerzy jako łączników AK na terenie powiatów Bielsko, Biała, Żywiec i Wadowice. Był oficerem łącznikowym Bielskiego Inspektoratu ZWZ/AK. Aresztowany 7.10.1942 r. za działalność w ruchu oporu, wpierw przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie został rozstrzelany **25.01.1943 r.** wraz z innymi członkami AK inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, sztabu obwodu oświęcimskiego (rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 83; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 64 –71; J. Niekrasz, Z dziejów AK na Śląsku, Warszawa 1985, s 117-118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179.

PAJĄK JAN,

Więziony – nie ustalono miejsca uwięzienia.

Mieszkaniec Kęt pow. oświęcimski. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu, łącznik w inspektoracie bielskim ZWZ, blisko współpracujący z Edwardem Zajączkiem a następnie Henrykiem Boryczką. Aresztowany 18.03.1941 r. lecz po jakimś czasie odzyskał wolność – zwolniony z obozu. Aby uniknąć ponownego aresztowania, wyjechał do pracy do Niemiec, skąd powrócił do Kęt po półtorarocznym pobycie – ze względu na chorobę.
Bibliografia: F. Skrzypek, *Edward Jan Zajączek (1901-1942) Kontynuator idei ks. Stanisława Stojałowskiego,* Warszawa 1993 r. s.53, 54.

PALCZEWSKI TADEUSZ,
Więzień Montelupich, KL Auschwitz nr 33158.
Urodzony 3.12.1914 r. w Szczyrku pow. bielski, syn Stefana i Stefanii z d. Klimaczak, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w więzieniu Montelupich w Krakowie, przesłany do KL Auschwitz, 25.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 33158. Zginął **27.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8955/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:56, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 168; APMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 1431.

PALUCH JÓZEFA,
Więźniarka KL Bergen-Belsen.
Urodzona 9.09.1898 r., zamieszkała w Bielsku. Aresztowana i prawdopodobnie poprzez przesyłanie w transporcie zbiorowym do różnych więzień i obozów, dostała się do KL Bergen-Belsen, gdzie w maju 1945 r. doczekała się wyzwolenia przez wojska alianckie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

PALUCH KAZIMIERZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 16976.
Urodzony 1.03.1900 r. w Cięcinie pow. żywiecki, syn Mikołaja i Marii z d. Bok, mieszkaniec Wilkowic pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.05.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 16976. Zginął **3.09.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1302/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:05, określenie przyczyny zgonu to: „Wundrose" (róża przyranna).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 104; APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1300.

PALUDNIKIEWICZ SERRON,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony w 1921 r., mieszkaniec Porąbki pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. **Zginął** w tym obozie.

Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r. s. 22.

PANTUCZEK MARIA z d. PIELA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 8506.

Urodzona 17.11.1904 r. w Krzyżowej pow. żywiecki, córka Mateusza i Teresy z d. Suchoń, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 7.07.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 8506. Zginęła **25.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 37744/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „Lungentuberkulose" (gruźlica płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 493, 671; APMA-B *Księga zgonów,* t. 26, s. 244.

PAPIUREK JAN,
Więzień w Cieszynie, KL Mauthausen nr 7021.

Urodzony 2.07.1882 r. w Komorowicach Śl., pow. bielski syn Anny z d. Papiórek, zamieszkały w Komorowicach Śl. Uczestniczył w pierwszej wojnie światowej, a na skutek odniesionych ran został inwalidą. W okresie międzywojennym radny w gminie w Komorowicach Krakowskich. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej *„za jawne manifestowanie polskości"*.
Uwięziony w więzieniu w Cieszynie, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7021. Zginął **15.12.1940 r.** o godz. 8:30.
Bibliografia: Informacja J. Szczypka.

PARCHAŃSKA OTYLIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 79849.

Urodzona ? w Czechowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona

do KL Auschwitz, 26.05.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 79849. Nieznany jest dalszy los tej wieźniarki.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 618.

PARMA EMIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 31217, KL Mauthausen 18249.

Urodzony 2.06.1906 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 31217. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen i tam zarejestrowany jako więzień nr 18249. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112.

PARMA HELENA,

Więźniarka gtestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22259.

Urodzona 13.12.1911 r. w Zabrzegu pow. bielsku. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 9.10.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 22259. Następnie, przeniesiona do KL Bergen Belsen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 15.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 504.

PASEK JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 12.03.1890 r. w Wilamowicach pow. bialski, syn Michała i Katarzyny, zamieszkały w Morawskiej Ostrawie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął

9.03.1943 r. Według wystawionego aktu zgonu nr 14670/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:30, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenödem bei Pneumonie" (obrzęk płuc przy zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1142; PMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 1128.

PASENDORFER EDWARD,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.
Mieszkaniec pow. bielskiego. Żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (komendant placówki). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przesłany został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelania najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

PASSER HUBERT,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony ?. Nauczyciel gimnazjum w Bielsku. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji tj. w 1940 r. w Krakowie i uwięziony w KL Auschwitz. Zginął w **1942 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 91.

PASTERNY JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 123036.
Urodzony 7.11.1907 r. w Jasienicy pow. bielski, syn Jana i Zuzanny z d. Cielaw, zamieszkały w Wapienicy pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 26.05.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 123036. Zginął **25.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23312/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:11, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 343, 688; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 800.

PASZEK ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, obozu – nieznana nazwa.
Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Aresztowany już w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.03.1940 r., przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do obozu koncentracyjnego, którego nazwu nie udało się ustalić. Po około pół roku odzyskał wolność – zwolniony z obozu.
Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24.

PASZKE JAN,
Więzień – brak nazwy miejscowości więzienia.
Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 13.12.1939 r. wraz z innymi mieszkańcami tej miejscowości Brak niestety informacji o miejscu więzienia i dalszym losie tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

PAUL WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 119105.
Urodzony 2.02.1910 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 119105. Odzyskał wolność 10.09.1943 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., str. 333.

PAWIŃSKI WINCENTY,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 99124.
Urodzony 5.04.1931 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 99124. Następnie, 5.01.1944 r. wypisany – prawdopodobnie przesłany do innego obozu którego nazwy nie udało się ustalić.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., str. 279.

PAWLIK AGATA z d. PIERCHELA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 1.01.1894 r. w miejscowości Trawniki, córka Józefa i Marii z d. Pierchała, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a natępnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **13.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 14780/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:15, określenie przyczyny zgonu to: „Pneumonie" (zapalenie płuc).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 1236**.**

PAWLIK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-275.
Urodzony 14.01.1918 r. w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-275. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738.

PAWLUS FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 25.08.1907 r. w miejscowości Laskowa, syn Mateusza i Marianny z d. Wróbel, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17481/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 6:55, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: PMA-B *„Księga zgonów",* t. 12, s. 975.

PAWLUSIAK FRANCISZEK,
Więzień KL Mauthausen, KL Dachau.
Urodzony 9.03.1904 r. w Wilkowicach pow. bielski, zamieszkały w Wilkowicach. Aresztowany w początkowym okresie okupacji tj. na wiosnę 1940 r. i w transporcie zbiorowym przewiaziony do KL Mauthausen, a stamtąd do KL Dachau. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność. Zmarł 27.05.1983 r. w Wilkowicach.
Bibliografia: Informacja wnuka Franciszka Pawlusiaka.

PAWŁOWSKA ANTONINA,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 23.11.1923 r. w Komorowicach pow. bielski, córka Jana i Zofii z d. Majewski, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej w Sędziszowie pow. jędrzejowski. Aresztowana i uwięziona w KL Auschwitz, gdzie zginęła **7.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 6108/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:10, określenie przyczyny zgonu to: „Angina phlegmonosa" (ropna angina).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1161; PMA-B *Księga zgonów,* t. 5, s. 108.

PAWŁOWSKA HELENA z d. FERKO,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 21.06.1912 r. w Dziedzicach pow. bielski, córka Adolfa i Pauliny z d. Bogilaj, bez stałego miejsca zamieszkania. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zgineła **18.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30667/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 6:15, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Lungentuberkulose" (niewydolność serca przy gruźlicy płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1161; PMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 645.

PEŁESZ WŁADYSŁAW,
Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 1.03.1900 r., instruktor pozaszkolnego Inspektoratu Szkolnego w Białej Krakowskiej. Brał udział w kampanii wrześniowej w stopniu ppor. rezerwy. W okresie okupacji hitlerowskiej prowadził tajne nauczanie.

Aresztowany 26.04.1940 r. i przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **4.07.1941 r.**
Bibliografia: Materiały z archiwum K. Wójtowicz.

PENKALA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsaku, KL Auschwitz nr E-1177.
Urodzony 23.02.1920 r. w miejscowości Landek pow. bielski, syn Józefa i Anna z d. Sekuła, zamieszkały w Landeku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień „wychowawczy" nr E-1177. Zginął **24.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3537/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:45, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (katar/nieżyt jelit przy osłabieniu fizycznym).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 779; PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 533.

PETERKO ADAM,
Więzień w Katowicach.
Urodzony 24.12.1903 r., zamieszkały w Bestwinie pow. bielski, więzień Berezy Kartuskiej - zwolniony w 1938 z poręczenia posła Antoniego Wieczorkiewicza. W okresie okupacji hitlerowskiej, w 1940 r. wysłany na przymusowe roboty do Niemiec. Uciekł z robót lecz został złapany i osadzony w więzieniu w Katowicach, gdzie zginął **13.04.1943r.**
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

PETERKO STANISŁAW,
Więziony w więzieniu w Bielsku.

Urodzony 1913 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Augustyna i Tekli. Uczęszczał do szkoły powszechnej w Czechowicach, następnie uczył się w gimnazjum w Cieszynie lecz szkoły tej nie ukończył. Pracował jako pomocnik kierowcy. Był harcerzem i członkiem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół". W dniu 1.11.1939 r. a więc w Święto Zmarłych, uczestniczył w dekorowaniu wieńcem ozdobionym biało-czerwonymi szarfami – grobu Powstańców Śląskich na cmentarzu w Dziedzicach.
Ktoś – o przekonaniach proniemieckich doniosł o tym fakcie żandarmerii niemieckiej więc Stanisław został aresztowany tego samego dnia i przewieziony na gestapo do Bielska. Dnia **13.11.1939 r.** wywieziony został samochodem ciężarowym do lasku na „Silamie" koło Bielska wraz z M. Łaszczokiem, Franciszkiem Ślezińskim, doktorem Z. Różewiczem, adwokatem Schancerem, Marią Wojciechowską, Ferdynandem Mola, Franciszkiem Puchałą i Piórkowskim. Peterko i czterech współwięźniów Łaszczok, Śleźinski, Różewicz i Schancer zostali rozstrzelani, natomiast pozostali przy życiu świadkowie egzekucji, musieli zakopać ciała martwych współwięźniów. Po

wyzwoleniu, 30.09.1945 r. dokonano ekshumacji zwłok z lasku w Starym Bielsku, i pochowano je na cmentarzu dziedzickim przy kościele – gdzie leżą Powstańcy Śląscy, którym pamiętnego l.11.1939 r. składali wieniec z szarfami o barwach narodowych.
Bibliografia: Zbiory prywatne hm. Zdzisławy Kobieli.

PETRONETA ALFRED,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-196.

Urodzony 5.07.1908 r. w Bielsku. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-196. Nieznany jest dalszy los tego wieźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

PETRYSZYN WŁADYSŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr E-1450,

Urodzony 3.12.1922 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Nikifora i Rozalii z d. Herrman, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień „wychowawczy" nr E-1450. Zginął **4.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4405/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:00, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 791, 1395.

PIECHA JAN, pseud. „Duży",

Więzień w Mysłowicach.

Urodzony 31.05.1906 r. w Roztropicach gmina Jasienica pow. Bielsko. Po ukończeniu szkoły ludowej terminował w Chybiu u mistrza malarskiego. W latach 1926 - 1955 pracował dorywczo jako malarz pokojowy, a następnie w 1936 r. jako robotnik przy regulacji Wisły w Zarzeczu. Działalność polityczną rozpoczął w organizacji lewicowej PPS do której wstąpił w 1926 r. Poglądy jego utrwalały się w miarę narastania kryzysu gospodarczego w Polsce i wzrostu bezrobocia na Śląsku Cieszyńskim. W 1934 r. wstąpił w szeregi Komunistycznej Partii Polski przybierając pseudonim „Duży" - rozwijał działalność polityczną na terenach Strumienia, Chybia, Mnicha, Zabłocia i Zarzecza. Do 1938 r. był sekretarzem komórki KPP w Chybiu-Mnichu. Wraz z innymi komunistami tego terenu organizował demonstracje bezrobotnych, które przybrały masowy charakter w latach 1934 – 1935. W 1936 r. rozpoczął ożywioną działalność pod wpływami komunistów Związku Zawodowym Małorolnych w Skoczowie - był członkiem Zarządu Okręgowego tego Związku i jednocześnie przewodniczącym koła Związku Zawodowego Małorolnych w Mnichu. Przy jego współudziale zorganizowano w 1936 r. potężny strajk sezonowców i bezrobotnych w górnym dorzeczu Wisły. Za odczytanie

rezolucji komunistycznej na zebraniu strajkujących w Zarzeczu, został skazany przez Sąd Okręgowy w Cieszynie na rok więzienia. W lutym 1937 r. zorganizował wspólnie z innymi komunistami i radykalnymi PPS-owcami manifestację bezrobotnych w Chybiu i Zarzeczu. Za działalność polityczną spadały na J. Piechę ustawiczne represje - rewizje, ciągłe aresztowania i szykany, rozprawy sądowe, zakończone półtorarocznym wyrokiem sądowym, który odsiadywał w Cieszynie i w Tarnowie w latach 1937-1939. W okresie okupacji hitlerowskiej wykonywał roboty sezonowe, wstępując w 1941 r. do „Koła Przyjaciół Związku Radzieckiego", a następnie do Polskiej Partii Robotniczej. Od 1942 r. na terenie gminy Mnich - Chybie rozpoczął akcję zbrojną jako żołnierz GL. W listopadzie tegoż roku aresztowany i uwięziony w więzieniu śledczym w Mysłowicach, gdzie zginął **8.02.1943 r.**
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

PIECHUCKI WŁADYSŁAW ks.,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 22047, KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 13.07.1893 r. w Gorlicach, jezuita, superior w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany 10.04.1940 r. i więziony w Bielsku, a stamtąd 14.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej dokumentacji jako więzień nr 22047. Od 25.04.1940 r. przeniesiony do KL Gusen, od 30.04.1940 r. do KL Mauthausen, i od 8.12.1940 r. znowu przesłany do KL Dachau. Mimo ciężkich warunków jakie panowały w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 190.

PIECZKA FRANCISZKA,

Więźniarka KL Auschwitz nr E-1570.
Urodzona 9.02.1912 r. w Trzebini koło Żywca. Przed drugą wojną światową mieszkała w Starej Wsi koło Wilamowic pow. bielski. Prowadząc tam z mężem sklep spożywczy, w październiku 1944 r. oskarżona została przez niemiecką policję o prowadzenie sprzedaży żywności poza systemem kartkowym. Skazana przez Sąd w Katowicach na 6 miesięcy pobytu w obozie koncentracyjnym - uwięziona w KL Auschwitz, 13.10.1944 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka „wychowawcza" nr E-1570. W drugiej połowie stycznia uczestniczyła w marszu ewakuacyjnym przez Pszczynę, Pawłowice do Wodzisławia Śl., a stamtąd koleją więźniarki przetransportowane zostały do KL Ravensbrück. Następnie, przesłana do KL Neustadt-Glewe, gdzie doczekała się wyzwolenia 5.05.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1104; Relacja F. Pieczki z dn. 28.06.1973 r.

PIECZORA WŁADYSŁAW,

Więzień KL Mauthausen.
Urodzony 1.03.1909 r. w Kozach pow. bialski, zamieszkały w Kozach. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w

transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **22.09.1942 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

PIEKIEŁKO MIECZYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 8.06.1920 r. w Brzeszczach pow. oświęcimski, syn Ignacego i Katarzyny z d. Szlapa, zamieszkały w miejscowości Czaniec gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **13.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30214/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:55, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenentzündung" (zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 664; PMA-B *Księga zgonów*, t. 21, s. 212.

PIELA FRANCISZEK,

Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 13.01.1905 r. w Bestwinie pow. bielski, syn Jana i Zofii z d. Korczyk, zamieszkały w Bestwinie. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **4.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 28071/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:00, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 660; PMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 212.

PIELA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19925.
Urodzony 9.02.1912 r. w Bestwinie pow. bielski, zamieszkały w Bestwinie. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przwieziony do KL Auschwitz, 8.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19925 i gdzie zginął **29.08.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1111/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:40, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 116; PMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1109.

PIELA WALENTY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 13.02.1894 r. w Komorowicach Krakowskich, syn Jana i Zofii z d. Korczyk, zamieszkały w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **13.05.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 19670/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:45, określenie przyczyny zgonu to:

„Sepsis bei Mastdarmfistel” (ogólne zakażenie organizmu przy przetoce odbytnicy).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 174.

PIESZKA JAN,
Więzień – nieznane miejsce więzienia.
Mieszkaniec Jasienicy. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 13.12.1939 r. wraz z innymi mieszkańcami tej miejscowości Brak niestety informacji o miejscu więzienia i dalszym losie tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

PIETRUSZEWSKI WIESŁAW,
Zginął w kampanii wrześniowej.
Urodzony i zamieszkały w Bielsku. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. – **zginął** w tymże wrześniu w walce z hitlerowskim agresorem.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

PIETRZYK EMIL,
Więzień obozów jenieckich - Stalag VIIIC, Stalagu F.

Urodzony 28.08.1914 r. w Zabrzegu. Po ukończeniu szkoły powszechnej pomagał rodzicom w gospodarstwie rolnym. W 1937 r. odbywał służbę wojskową w 4 p.s.p. w Cieszynie. Od 12.03.1938 r. przeniesiony do Korpusu Ochrony Pogranicza. Brał udział w kampanii wrześniowej i pod Lwowem dostał się do niemieckiej niewoli – osadzony w obozie jenieckim Stalag VIIIC w Żaganiu (oznaczony numerem 5892).
Następnie, wiosną 1940 r. w transporcie zbiorowym (900 osób) przewieziony do Stalagu F w Ludwigschafen – pracował w Fabryce Chemicznej I.G. Farben-Industrie. W związku ze zbliżającym się frontem do Ludwigschafen, wieźniów tego obozu ewakuowano do miejscowości Salzach i tam 15.03.1945 r. doczekał się wyswobodzenia przez wojska amerykańskie. Po powrocie do domu i długotrwałym leczeniu, w lipcu 1946 r. podjął pracę jako listonosz. Przepracował w tym zawodzie 27 lat - do przejścia na emeryturę. Zmarł 29.12.1993 r.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s.171-172.

PIETRZYKOWSKI EUGENIUSZ,
Więzień obozu – nieznana nazwa obozu.
Mieszkaniec pow. bielskiego, nauczyciel. Aresztowany przez donos w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej – przesłany do obozu którego nazwy nie udało się ustalić. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 236.

PIETRZYKOWSKI LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 21.08.1911 r. w Lipsku, syn Antoniego i Franciszki z d. Cieśla, zamieszkały w Mikuszowicach pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **8.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4008/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:30, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 1002.

PIKUŁA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Flossenbürg.
Urodzony 31.12.1903 r. w Bielsku. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Flossenbürg, gdzie zginął w **1945 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

PILARZ JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Skrochovice.
Urodzony 19.12.1909 r. w Szczyrku pow. bielski. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej i wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie 16.10.1939 r. transportem zbiorowym przesłany do KL Skrochovice k/Opawy - Czechy. Zginął **7.11.1939 r.** Określenie przyczyny zgonu to: „Verstorben an Blutvergiftung" (zmarł na zakażenie krwi).
Bibliografia: *„Zaranie Śląskie",* zeszyt 3, lipiec-wrzesień 1964 r. s. 580; Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 235.

PILARZ JÓZEF,
Więzień – nieznana nazwa obozu.
Zamieszkały w pow. bielskim. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej, przesłany do obozu – którego nazwy nie udało się ustalić. **Zginął** w obozie.
Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 235.

PILARZ KAROL,
Więzień – nieznana nazwa obozu.
Zamieszkały w pow. bielskim. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej i przesłany do obozu – którego nazwy nie udało się ustalić. **Zginął** w obozie**.**
Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 235.

PILARZ WŁADYSŁAW,
Więzień KL Dachau nr 25552.
Urodzony 27.06.1911 r. w Szczyrku pow. bielski, z zawodu kupiec, zamieszkały w Szczyrku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau,

zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 25552. Zginął **27.05.1941 r.**

Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 190.

PINCZER PAWEŁ,

Więzień w Mysłowicach, Katowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 1916 r. w Volika Kladuse - Jugosławia. Po przeniesieniu się rodziców do Polski zaczął uczęszczać do szkoły powszechnej, a następnie do Państwowego Gimnazjum w Bielsku, kończąc je egzaminem dojrzałości w 1935 r. Harcerz. W 1938 r. ukończył szkołę podchorążych posiadał stopień podporucznika. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r., ranny pod Bydgoszczą. Po powrocie do okupowanego przez hitlerowców Bielska zaangażował się w działalność konspiracyjną – w organizacji „Powoła" („Łańcuch Wolnych Polaków"), która następnie weszła w skład ZWZ. Doceniany organizator ruchu konspiracyjnego AK Obwodu Bielsko. Aresztowany w październiku 1942 r. za działalność w ruchu oporu, wywieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach i wiezienia w Katowicach. Zginął w **marcu 1943 r.** w więzieniu w Katowicach lub w KL Auschwitz.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze,* (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 88; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 75, 76; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179.

PINCZER STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony ?, w Bielsku (lub Biała). W okresie okupacji zaangażowany w działalność ruchu opory – w organizacji ZWZ (stopień wojsk. por.). Aresztowany przez zdradę w nocy z 25 na 26.09.1942 r i więziony wpierw w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po uciążliwym śledztwie - 22 członków AK inspektoratu bielskiego skazanych przez sąd doraźny w Katowicach na karę śmierci, przewieziono do KL Auschwitz. Byli to między innymi: Boryczka Henryk, Staszewski Jan, Walas Józef, Pacuł Romuald, Czaja Erwin, Jagosz Jan, Dzień Franciszek, Dzień Maria, Golonka Józeg, Pinczer Stanisław. Rozstrzelania dokonano **25.01.1943 r.** (w dniu przywiezienia) - najprawdopodobniej w komorze gazowej krematorium 1.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Wydawnictwo Pańswowego Muzeum w Oświęcimiu-Brzezince, 1992 r, s. 328; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

PIÓRKOWSKI ?,

Więzień gestapo w Bielsku.

Już w pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej aresztowany jako podejrzany o zaangażowanie w działalność w ruchu oporu. Przetrzymany w

areszcie gestapo w Bielsku, 13.11.1939 r. wywieziony wraz dziewięcioma innymi współaresztowanymi do Starego Bielska na rozstrzelanie. W ostatniej chwili gdy skazańcy stali nad wykopanymi dołami (w które miało opaść martwe ciało) asystujący przy egzekucji gestapowiec Neuman odwołał rozstrzelanie Moli, Wojciechowskiej, Puchały i Piórkowskiego, a miejsce nad dołami zajęli inni skazańcy – których rozstrzelano: M. Łaszczoka, F. Ślezińskiego, S. Peterko, Z. Różańskiego, Schancera.
Bibliografia: Świadek egzekucji M. Wojciechowska; informacja Z. Kobiela.

PIPREK ANIELA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 27981, KL Ravensbrück.

Urodzona 9.02.1900 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana i wpierw przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 6.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 27981. Następnie, przeniesiona do KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 514.

PIPREK STEFAN,

Więzień gestapo w Bielsku, wiezienia w Katowicach.

Urodzony w 1889 r. w Czechowicach pow. bielski, robotnik. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **19.12.1942 r.** - przez ścięcie na gilotynie.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

PIWKO MICHAŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 2.09.1919 r. w miejscowości Zagorzany pow. gorlicki, syn Jana i Elżbiety z d. Środa, zamieszkały w Komorowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **9.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 14172/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:35, określenie przyczyny zgonu to: „Bronchopneumonie" (zapalenie płuc i oskrzeli).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 650.

PIWOWARCZYK STEFAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 17814.

Urodzony 18.08.1912 r. w Andrychowie pow. wadowicki, syn Franciszka i Marii z d. Oboza, zamieszkały w Komorowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 5.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 17814. Zginął **31.10.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3459/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 2:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 109; PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 457.

PLACHETKA JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 20.06.1925 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Wawrzyńca i Marii z d. Kubica, zamieszkały w Wapienicy pow. bielski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17509/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:36, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 654; PMA-B *Księga zgonów,* t. 12, s. 1003.

PLACUCH HELENA,

Wieźniarka Polenlageru nr 92.

Urodzona 17.03.1929 r. w Wilkowicach pow. bielski, córka Władysława i Rozalii z d. Greń, zamieszkała w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej, w 1942 r. wraz z rodzicami wysiedlona z własnego domu i wywieziona do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Stamtąd, 13.05.1943 r. przetransportowano całą rodzinę do tzw. punktu zbornego na Pomorzu Zachodnim (Stargard Szczeciński), skąd wywiezieni zostali na roboty przymusowe w głąb Niemiec do prac w rolnictwie. Przebywali tam do zakończenia wojny.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

PLACUCH JÓZEF,

Więzień KL Gross-Rosen.

Urodzony w 1923 r. w Bestwinie pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości, z zawodu technik budowlany. Aresztowany za wyniesienie mąki z młyna. Przetransportowany do KL Gross-Rosen, gdzie pracował w kamieniołomach. Wiadomo że przeżył okres okupacji i powrócił z obozu. Zmarł w 1990 r.

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

PLEWNIAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 13.05.1917 r. w Kozach pow. bialski, syn Karola i Anny z d. Hanslik, zamieszkały w Przyszowicach pow. bielski. Aresztowany i przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziny do KL Auschwitz. Zginął **8.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 22867/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:15, określenie przyczyny zgonu to: „Sepsis bei Phlegmone" (ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1144; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 359.

PLUTA PIOTR,

Więzień KL Auschwitz nr 130893.

Urodzony 13.02.1907 r. w Dębicy, zamieszkały w Kętach pow. oświęcimski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 130893. Zginął w **1944 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

PŁONKA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w KL Auschwitz nr 10313.

Urodzony 23.03.1898 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.02.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 10313. Zginął **1.04.1941 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 83.

PODSTAWNY JERZY,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Cieszynie.

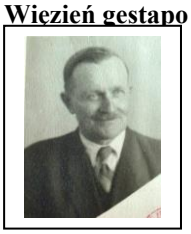

Urodzony 26.01.1896 r. w Jasienicy pow. bielski, syn Pawła i Zuzanny z d. Prochorz, mieszkaniec Jasienicy. W 1910 r. ukończył pięcioletnią Szkołę Ludową w Jasienicy. Brał udział w pierwszej wojnie światowej – skutkiem czego 4.07.1916 r. został ciężko ranny, do końca życia był inwalidą.

W okresie międzywojennym pracował w Fabryce Mebli Giętych w Jasienicy. Społecznik – należał do lewicowej organizacji PPS i innych organizacji. Organizator i uczestnik strajków robotniczych. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 13.12.1939 r. wraz z kilkoma innymi mieszkańcami tej miejscowości. Przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku oraz więzieniu gestapo w Cieszynie. Odzyskał wolność 12.04.1940 r. – zwolniony z więzienia. Po wojnie pracował w Urzędzie Gminy w Jasienicy i Jaworzu. Zmarł 6.01.1977 r.

Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170; informacja wnuczki H. Podstawny.

POGORZELSKI JAN,

Więzień Stalagu 3A w Luckenwalde, więzienia w Katowicach, Bytomiu, KL Mauthausen nr 38018.

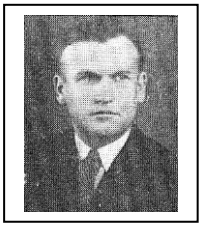

Urodzony 8.08.1909 r. w Roszkach Ziemakach, pow. Wysokie Mazowieckie, woj. białostockie, syn Jakuba Bolesława i Katarzyny z d. Jemiołkowska. W 1927 r. ukończył szkołę rzemieślniczo-przemysłową. Odbył służbę wojskową w 3 Dywizjonie Samochodowym w Grodnie. W 1930 r. rozpoczął pracę w Zarządzie Okręgowym Stronnictwa Narodowego w Warszawie.
Dwukrotny więzień Berezy Kartuskiej w latach 1934-1937. W 1938 r. przeniósł się do Bielska podejmując prace w Zjednoczeniu Zawodowym „Prasa Polska" – gdzie zawarł znajomość z Edwardem Zajączkiem. Zmobilizowany do wojska w 1939 r. dostał się do niewoli niemieckiej. Początkowo przebywał w Stalagu 3A w Luckenwalde k.Berlina a następnie przeniesiony do pracy przymusowej w fabryce zbrojeniowej. Zaangażowany w działalność ruchu oporu – przekazywał władzom tej organizacji informacje z zakresu profilu produkcyjnego fabryki. Aresztowany i oskarżony o przygotowanie zdrady stanu, w procesie jaki odbył się w Katowicach 15.01.1942 r. skazany na 7 lat więzienia. Przebywał początkowo w więzieniu w Katowicach i Bytomiu, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Mauthausen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 38018. Odzyskał wolność 5.05.1945 r. - wyzwolony przez wojska amerykańskie. Nie wrócił jednak do kraju obawiając się aresztowania przez UB. Osiadł w Niemczech pracując w różnych organizacjach społecznych – pełnił stanowisko prezesa Zarządu Koła Związku b. Więźniów Politycznych Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych, delegata Zrzeszenia Uchodźstwa Wojennego w Strefie Amerykańskiej w Niemczech. W 1948 r. z Bremen udał się do USA, gdzie działał w organizacjach polonijnych. Zmarł 20.01.1992 r.

Bibliografia: F. Skrzypek, *Edward Jan Zajączek (1901-1942) Kontynuator idei ks. Stanisława Stojałowskiego,* Warszawa 1993 r. s. 59-61.

POLAK EDMUND,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 6.11.1907 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **5.05.1943 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1144; (Z SUPLEMENTU).

POLAK ELŻBIETA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66645.

Urodzona 14.11.1919 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowana i przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66645. Odzyskała wolność we wrześniu 1944 r. – zwolniona z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601.

POLAK MARIAN,
Więzień Polenlagru nr 56 w Lyskach, Polenlagru nr 95 w Żorach.
Urodzony 25.08.1928 r. w Białej-Lipnik, syn Stanisława i Franciszki z d. Chrapek. Od 1929 r. zamieszkały w Kętach. W okresie okupacji hitlerowskiej, 11.06.1942 r. wysiedlony wraz z rodziną z własnego gospodarstwa i wywieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 56 w Lyskach, a stamtąd do Polenlagru nr 95 w Żorach gdzie przebywał do stycznia 1945 r. 19.01.1945 r. dołączony do marszu ewakuacyjnego - „marszu śmierci" więźniów z KL Auschwitz w Oświęcimiu do Wodzisławia Śl. W tej ostatniej miejscowości w dogodnym momencie udała się jego ucieczka. Po ukrywaniu się w okolicach Wodzisławia do zakończenia się okupacji, wrócił do domu.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

POLOK FRANCISZEK,
Więzień KL Auschwitz nr 7594.

Urodzony 29.09.1914 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Franciszka i Amelii z d. Kołoczek, zamieszkały w Zabrzegu. Wykonujący przed wojną zawód policjanta. Aresztowany 18.12.1940 r. (razem z Józefem i Franciszkiem Kołoczkami) w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7594. Odzyskał wolność 18.06.1943 r. - zwolniony z obozu. Zginął jednak zastrzeliwszy się, w obawie przed ponownym aresztowaniem.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 66.

POŁĄCARZ EDWARD,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-270.
Urodzony 3.08.1915 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przwieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-270. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738.

PONC ALOJZY,
Więzień – brak nazwy więzienia.
Mieszkaniec mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 13.12.1939 r. wraz z innymi mieszkańcami tej

miejscowości Brak niestety informacji o miejscu więzienia i dalszym losie tego więźnia.

Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

PONIATOWSKA JANINA,

Więźniarka więzienia w Krzemieńcu.

Urodzona w 1908 (lub 1909?) r. na Ukrainie. W 1918 r., gdy zginął jej ojciec, matka z małą Janką przedostały się do Rumunii i tam Janka ukończyła szkołę powszechną oraz średnią. Prawdopodobnie ukończyła gimnazjum żeńskie w 1927 r. i po maturze przyjechała do Polski – do Krakowa. Podjęła studia na Uniwersytecie Jagiellońskim i w czasie studiów należała do Akademickiej Żeńskiej Drużyny Harcerskiej „Watra”.

W 1930 r. zdobyła stopień instruktorki – podharcmistrzyni. Po ukończeniu studiów, rozpoczęła pracę jako nauczycielka języka francuskiego w państwowej Koedukacyjnej Szkole Handlowej w Białej Krakowskiej. Przy istniejących drużynach żeńskich w Białej, na polecenie Krakowskiej Komendy Chorągwi Harcerek – Janina tworzy Hufiec. Od 1936 r. przeniosła się na Wołyń do Krzemieńca i podjęła pracę w tamtejszym liceum - uczyła języka francuskiego i była wychowawczynią I klasy gimnazjalnej. W Krzemieńcu w dalszym ciągu z wielkim zaangażowaniem pracowała w Wołyńskiej Komendzie Chorągwi i w Hufcu Krzemienieckim. Prowadziła szkolenia i kursy, była stale blisko młodzieży. Jesienią 1939 r. władze radzieckie ze wzmożona siłą prześladowały Polaków - likwidowane były polskojęzyczne szkoły, nastąpił masowy wywóz Polaków w głąb Rosji, na Syberię i do Kazachstanu. Janina wraz z matką udzielała daleko idącej pomocy pokrzywdzonym rodzinom – pomagała w ewakuacji, zabezpieczała ich majątek, organizowała dla wygnańców paczki żywnościowe. Przystąpiła w tym okresie do pracy konspiracyjnej zorganizowanej przez Chorągiew Wołyńską. Pod koniec 1940 r., na skutek donosu została aresztowana przez Ukraińców i osadzona w krzemienieckim więzieniu. Gdy jednak zbliżały się wojska niemieckie do granic ZSRR, ludność miejscowa uwolniła więźniów i umożliwiła im ucieczkę. Niestety, niedługo po uwolnieniu, ponownie została aresztowana przez gestapo i ukraińską policję, a pod koniec **1941 r.** wraz z grupę Polaków została rozstrzelana. Miejsce jej egzekucji i pochówku nie jest znane.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 90; K. Wójcicka: Żeński ruch...; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945*. Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów” przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 8-15.

POPADIUK MARIA,

Więźniarka Polenlagru nr 56 w Lyskach, Polenlagru nr 75 w Raciborzu, Polenlagru w Łodzi, Polenlagru nr 32 w Oderberg w Boguminie.
Urodzona 1.09.1922 r. w Szczyrku pow. bielski, córka Antoniego i Marii z d. Kruczek, zamieszkała w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej wraz z rodziną 13.07.1942 r. wywieziona do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 56 w Lyskach, po paru dniach przeniesiona do Polenlagru 75 w Raciborzu. W sierpniu 1942 r. przeniesiona do Polenlagru w Łodzi, a od września do Polenlagru w Boguminie i w tym samym miesiącu ponownie do Polenlagru w Lyskach. Od 22.03.1943 r. wywieziona na roboty przymusowe do Herrnlebën k/Glatz – praca w gospodarstwie rolnym. Tam przebywała do zakończenia okupacji Polski.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

POPIOŁEK WŁADYSŁAW,
Więzień – brak nazwy więzienia.
Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 13.12.1939 r. wraz z innymi mieszkańcami tej miejscowości Brak niestety informacji o miejscu więzienia i dalszym losie tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy,*Kraków 2005 r. s. 156-170.

POTOCZNY ANNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 39850.
Urodzona 8.04.1895 r. w miejscowości Ponikiew pow. wadowicki, córka Ludwika i Zofii z d. Roman, zamieszkała w Straconce. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 2.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 39850. Zginęła **18.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35107/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:15, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Körperschwäche" (ogólne wyczerpanie organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 547; PMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 601.

PROCHOWNIK IGNACY,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-385.
Urodzony 28.07.1907 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-385. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 742.

PROCNER ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, aresztu w Cieszynie, KL Mauthausen.

Urodzony 16.05.1911 r. w Straconce pow. bialski, syn Józefa i Julii z d. Ciurla, zamieszkały w Kętach pow. oświęcimski. Nauczyciel w Międzybrodziu Bialskim. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus" w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **24.07.1941 r.** o godz. 7:00.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.63.

PROCNER JÓZEF,
Zginął w Katyniu (ZSRR).
Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej, major WP. Zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Podczas działań wojennych – w których uczestniczył na terenach wschodnich, dostał się do sowieckiej niewoli. Internowany w obozie jednieckim w Kozielsku. Zginął **04/05.1940 r.** – zamordowany przez NKWD w zbiorowej egzekucji w Katyniu.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 64.

PROCNER SZCZEPAN,
Zginał w Ostaszkowie (ZSRR).
Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej, Przed drugą wojną światową pracownik (przewodnik) Policji w Straconce. Zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Podczas działań wojennych – w których uczestniczył na terenach wschodnich, dostał się do sowieckiej niewoli. Internowany w obozie jenieckim w Ostaszkowie, tam **zginął.**
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 64.

PRYKA BOLESŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 146106, KL Buchenwald.
Urodzony w 1906 w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 5.09.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 146106. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 391.

PRZECZEK STANISŁAW,
Więzień aresztu w Jasienicy, w Cieszynie, obozu koncentracyjnego.
Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. W okresie przedwojennym należał do Koła Powstańców Śląskich. Aresztowany w Jasienicy już w pierwszych dniach września 1939 r. – drugi z aresztowanych w tej miejscowości. Przetrzymywany był w piwnicy miejscowej szkoły – zamienionej tymczasowo na miejscowy areszt. Następnie przewieziony do więzienia wojskowego w Cieszynie – a później do więzienia karnego w Cieszynie. Stamtąd odesłany do obozu

koncentracyjnego – lecz nieznana jest nazwa tego obozu. Brak innych informacji o tym więźniu.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

PRZEŹDZIECKI JANUSZ (vel PŁOŃSKI), pseud. „Pełka", „Prawdzic",

Więzień w Warszawie.

Urodzony 2.04.1912 r. w Leśniczu k.Łodzi, syn Wacława. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Inowrocławiu, Warszawie i Bielsku (w miejscowościach, w których służbę pełnił ojciec jako wojskowy – generał brygady). Harcerz – drużynowy. Maturę zdawał w 1931 r. w Państwowym Gimnazjum im. J. Piłsudskiego w Bielsku. Po maturze wstąpił do Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu. Na skutek wady wzroku, w rok później przeniósł się do Szkoły Podchorążych Artylerii i ukończył ją w 1934 r. w stopniu podporucznika. Rozpoczął służbę wojskową w 14 Pułku Artylerii Lekkiej w Poznaniu. W 1938 r. został przeniesiony do 13 Dywizjonu Artylerii Konnej w Kamionce Strumiłłowskiej. Z dywizjonem tym, wchodzącym w skład Kresowej Brygady Kawalerii, wziął udział w kampanii wrześniowej 1939 r. W październiku 1939 r. przedostał się do Warszawy i tam zaangażował się w działalność konspiracyjną – w ruchu oporu. Został członkiem Tajnej Armii Polskiej która weszła w skład Armii Krajowej. Dnia 23.06.1943 r., podczas konspiracyjnego zebrania, został aresztowany i przewieziony na Aleje Szucha. Zginął w tym więzieniu **26.06.1943 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 91; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 77, 78.

PRZYBYŁA STEFAN,

Więzień Polenlagru nr 56 w Lyskach.

Urodzony w 1928 r., syn Jana, zamieszkały w Szczyrku pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej wywiedlony wraz z rodzicami z własnego domu i całą rodzinę przewieziono w transporcie zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 56 w Lyskach, gdzie przebywali od 13.07.1942 r. do marca 1943 r. Następnie, do zakończenia okupacji przesyłani byli do innych Polenlagrów – lecz nie udało się ustalić ich nazwy.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

PRZYGODA RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-853.

Urodzony 5.04.1913 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-853 r. Następnie, wypisany 3.04.1942 r. –

prawdopodobnie przeniesiony do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 763.

PSZCZÓŁKA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 9.04.1906 r. w Międzybrodziu Bialskim, syn Jana i Agnieszki z d. Stwora, zamieszkały w Międzybrodziu. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **5.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13060/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:05, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung" (zapalenie nerek).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1145; PMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 1038.

PSZCZÓŁKA STANISŁAW,
Więzien policji – zaginął bez wieści.
Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, aresztowany przez policję niemiecką – zaginął bez wieści, brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

PUCHAŁA EDWARD,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 127433, KL Sachsenhausen nr 113688, KL Buchenwald.
Urodzony 22.05.1920 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 2.07.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 127433. Następnie, przeniesiony do KL Sachsenhausen i tam zarejestrowany jako więzien nr 113688, dalej – do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 358.

PUCHAŁA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku.
Już w pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej aresztowany jako podejrzany o zaangażowanie w działalność w ruchu oporu. Przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, 13.11.1939 r. wywieziony wraz dziewięcioma innymi współaresztowanymi do Starego Bielska na rozstrzelanie. W ostatniej chwili gdy skazańcy stali nad wykopanymi dołami (w które miało opaść martwe ciało) asystujący przy egzekucji gestapowiec Neuman odwołał rozstrzelanie Moli, Wojciechowskiej, Puchały i Piórkowskiego, a miejsce nad dołami zajęli inni skazańcy – których rozstrzelano: M. Łaszczoka, F. Ślezińskiego, S. Peterko, Z. Różańskiego, Schancera.
Bibliografia: Świadek egzekucji M. Wojciechowska; informacja Z. Kobiela.

PUCHAŁA TADEUSZ,
Wiezień KL Auschwitz nr 127434, KL Sachsenhausen nr 113687, KL Buchenwald
Urodzony 3.11.1921 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 2.07.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 127434. Następnie, przeniesiony do Sachsenhausen i tam zarejestrowany jako więzien nr 113687, dalej – do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach – w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 358.

PUCZKA JÓZEF,
Więzień KL Auschwitz.
Brat księdza Władysława, zamieszkały w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

PUCZKA WŁADYSŁAW ks.,
Więzień w Zakopanem, Tarnowie, KL Auschwitz nr 17041, KL Dachau nr 30270.

Urodzony 13.03.1904 r. w Bestwinie pow. bielski i w tej miejscowości spędził młodość – rozpoczął naukę stopnia podstawowego. Po studiach teologicznych, święcenia kapłańskie przyjął 26.03.1932 r., administrator parafii Biały Dunajec. Aresztowany 22.04.1941 r. i więziony w więzieniu w Zakopanem, przewieziony 29.05.1941 r. do Tarnowa, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 3.06.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 17041. Następnie, 5.06.1942 r. przesłany do KL Dachau, gdzie był zarejestrowany jako więzień nr 30270. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność. Zmarł w 1984 r.
Postscriptum. Ks. Puczka był między innymi świadkiem śmierci bliskiego znajomego – ks. Piotra Dańkowskiego. Otóż, ks. Piotr jako chory przeniesiony został z obozu macierzystego do Birkenau. Kapo przyprowadził go po apelu do Arbeitsdiensführera z oskarżeniem: *„Ten klecha nie chce pracować”*. Rozpoczęło się bicie księdza po głowie, twarzy, kopnięcia w żołądek. Ks. Piotr wijąc się z bólu upadł w błoto, i wówczas powiedział ks. Władysławowi Puczce: *„Kapo bije mnie bez ustanku, zapowiadając moją śmierć w Wielkim Tygodniu”*. Rzeczywiście, maltretowany ks. Piotr do Niedzieli Palmowej -

zmarł w Wielki Piątek. Zdołał jednak w ostatnich sekundach życia wypowiedzieć do ks. Władysława Puczki: *„Władziu, do widzenia w niebie”*!

Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 104; ; Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945, Warszawa 1978 r., s. 108, t. III; J. Domagała, Ci, którzy przeszli przez Dachau, Warszawa 1957 r., s. 199; ks. J. Woś ks. W. Jacewicz, Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939-1945, z. III, Warszawa 1978, s. 95, 108; T. Lewczak, Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina; (Z SUPLEMENTU).

PUDEŁKO JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 17813.

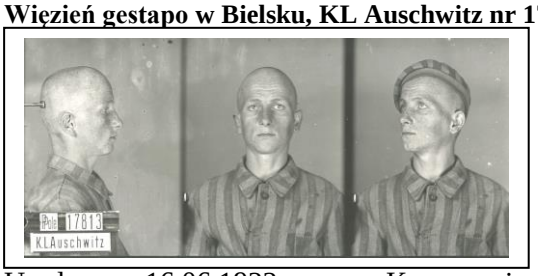

Urodzony 16.06.1922 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 5.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 17813. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., str. 109.

PUDEŁKO WIKTOR,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 3183.

Urodzony 23.01.1914 r. w Hecznarowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 23.08.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 3183. Wiadomo, że przeżył lecz nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s.44.

PUKOWSKA CHARLOTTA EDYTA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 38353.

Urodzona 8.08.1923 r. Wiedniu, córka Czesława i Rozalii-Anny z d. Zając, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana wraz z matką Rozalią i bratem Jerzym, przez jeden dzień przetrzymana w więzieniu gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po zakończonym śledztwie, przesłana do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 38353. Zmarła **6.05.1943 r.** - na tyfus. Według wystawionego aktu zgonu nr 19554/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 6:20, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Schwäche und Durchfall" (ogólne osłabienie i biegunka).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 540; PMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 58.

PUKOWSKA ROZALIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz, KL Ravensbrück, KL Sachsenhausen.

Urodzona 29.05.1897 r., zamieszkała w Bielsku. Aresztowana wraz z córką Charlottą oraz synem Jerzym, więziona jeden dzień w więzieniu gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziona została do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłana do KL Auschwitz, 26.03.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 39475. Następnie, przeniesiona do KL Ravensbrück i dalej – do KL Sachsenhausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 22.04.1945 r.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Katowice 1983 r. s. 545.

PUKOWSKI CZESŁAW,

Więzień więzienia w Bielsku, Mysłowicach.

Urodzony 30.06.1894 r. w Zatorze pow. oświęcimski, zamieszkały w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu ZWZ/AK, współpracował ze Stanisławem Pacutem – oficerem łącznikowym Bielskiego Inspektoratu ZWZ/AK. Aresztowany 7.10.1942 r. za działalność konspiracyjną, w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach gdzie zmarł na tyfus **24.01.1943 r.**

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Katowice 1983 r. s. 149; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179.

PUKOWSKI JERZY,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 108733, KL Ravensbrück.

Urodzony 14.06.1921 r. w Toruniu, syn Czesława i Rozalii-Anny z d. Zając, zamieszkały w Bielsku. Po ukończeniu szkoły powszechnej kontynuował naukę w Gimnazjum w Bielsku. Aresztowany 14.10.1942 r. wraz z matką Rozalią i siostrą Charlottą, przetrzymany jeden dzień w więzieniu gestapo w Bielsku, a następnie przewieziony do więzienia sledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, w marcu 1943 r. przesłany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 108739, a stamtąd, w połowie 1944 r. w

transporcie zbiorowym przesłany do KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 30.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 302.

PUPUC STEFANIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona w 1896 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice pow. bialski, córka Anny, zamieszkała w Lipniku pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **7.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36239/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 6:30, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).

Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 229.

PUSTELNIK TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19924.

Urodzony 3.08.1904 r. w Białej. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19924. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 116.

PUZON MARTA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7621.

Urodzona 30.04.1914 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 17.06.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7621. Odzyskała wolność – wyzwolona w styczniu 1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 489.

PUZON STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Urodzony 31.01.1921 r. w komorowicach, syn Józefa i Katarzyny z d. Woźniczka. Przed wojną bardzo aktywny w Związku Harcerstwa Polskiego, w

Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”. W 1941 r. aresztowany pod zarzutem: „*... wróg Niemiec i podejrzenie o przynależność do organizacji konspiracyjnej*”. Wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do wiezienia śledczego w Mysłowicach. Zwolniony w sierpniu 1943 r. ze względu na poważną chorobę – na jaką zapadł w więzieniu. Do zakończenia okupacji hitlerowskiej pracował w zakładzie krawieckim w Katowicach. Po wyzwoleniu wyjechał na krótko do pracy w Wałbrzychu, a już w 1950 r. wrócił do Komorowic

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

PYCLIK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 7.01.1919 r. w Lachowicach pow. żywiecki, syn Piotra i Zofii z d. Barankiewicz, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **10.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18350/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:40, określenie przyczyny zgonu to: „Pneumonie” (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1145; PMA-B „*Księga zgonów”,* t. 13, s. 348.

PYSZ ANDRZEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau.

Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej, nauczyciel. Aresztowany 24.04.1940 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do Cieszyna (fabryki mebli gietych „Mundus” w Cieszynie), gdzie w przejściowym areszcie śledczym był przesłuchiwany. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau i tam zginął **21.10.1940 r.**

Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63; materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – zeznanie wnuczki Ewy Kopiasz.

PYSZ ANDRZEJ,

Więzień w Budapeszcie, KL Mauthausen.

Urodzony 20.10.1898 r. w Straconce pow. bialski, syn Józefa i Marii. Przed wojną pracował jako kontroler Powszechnej Kasy Ubezpieczeń, Przewodniczący Komitetu Okręgowego lewicowej organizacji PPS. Jeszcze przed wkroczeniem wojsk hitlerowskich do Polski - w sierpniu 1939 r. uchodzi na Węgry.

Tam po rozpoczęciu się okupacji hitlerowskiej powstał Komitet Obywatelski do Spraw Opieki nad Polskimi Uchodzcami[18] na Węgrzech, zaś A. Pysz został wiceprzewodniczącymi tego Komitetu. Aresztowany 19.03.1944 r. i przetrzymywany w więzieniu gestapo w Budapeszcie, stamtąd przewieziony do

[18] Patrz objaśnienia przypisów.

Wiednia i dalej przesłany do KL Mauthausen gdzie **24.08.1944 r.** zginął przez powieszenie.
Bibliografia: Informacja córki – M. Wojdak.

PYSZ JAN,
Więzień Montelupich w Krakowie.
Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej przebywał na terenie Generalnej Gubernii. Aresztowany w 1942 r. w Krakowie za działalność konspiracyjnę na terenie Małopolski, więziony w więzieniu Montelupich. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67.

PYSZ JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 1420.

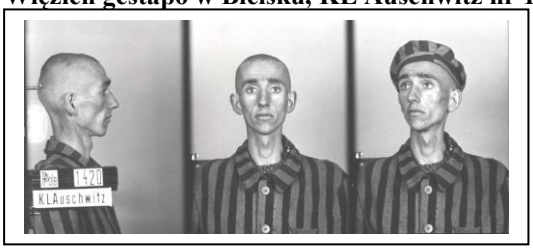

Urodzony 9.03.1915 r. w Straconce - obecnie dzielnica Bielska-Białej, mieszkaniec Straconki. W okresie do drugiej wojny światowej urzędnik w zakładach „Lenko" w Białej. Aresztowany w 1940 r. za działalność konspiracyjną. Po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.07.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1420, pracował w obozie jako fotograf – wykonujący zdjęcia więźniów w trzech pozach dla celów ewidencyjnych. Odzyskał wolność 5.02.1944 r. - zwolniony z obozu.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 63.

PYŚ ANTONI,
Więzień KL Auschwitz.

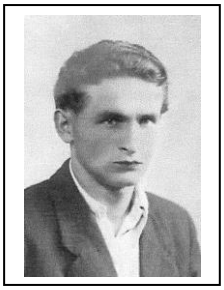

Urodzony 22.10.1922 r. w Bestwienie pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, zatrudniony jako pracownik podobozu Falkenberg przy budowie dróg. Przeżył obóz – zmarł w 1989 r.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

PYŚ ALOJZY JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 10.06.1892 r. w Komorowicach Krakowskich pow. bialski, syn Józefa i Anny z d. Wilczek, zamieszkały w Białej. Aresztowany, przetrzymany

w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **22.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24068/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:00, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenödem bei Pneumonie" (obrzęk płuc przy zapalenie płuc).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 66.

PYŚ STEFAN,
Więzień KL Auschwitz.

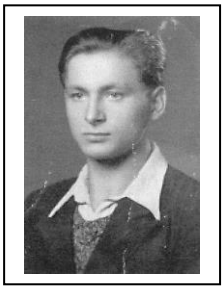

Urodzony 7.07.1924 r. w Bestwienie pow. bielski i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, zatrudniony jako pracownik podobozu Falkenberg przy budowie dróg. Przeżył obóz – zmarł w 1978 r.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

RATAJCZAK EDMUND,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony ?, w Bielsku. Aresztowany i po kilkudniowym przetrzymaniu w więzieniu gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **22.09.1944 r.** - powieszony w egzekucji publicznej w Tychach.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 711.

RĄBA STANISŁAW,
Zginął w kampanii wrześniowej 1939 r.
Urodzony 21.04.1904 r. w Dankowicach pow. bielski, syn Marcina i Anny z d. Rusek, zamieszkały w Bestwince pow. bielski. Pracownik kopalni „Silesia" w Czechowicach. Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. do Wojska Polskiego – brał udział w kampanii wrześniowej. W walce z hitlerowskim najeźdźcą zginął **11.09.1939 r.**
Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; Zeznania świadków: W. Ślosarczyka, Wł. Koska; (Z SUPLEMENTU).

RECZKO EDMUND,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 56903.
Urodzony 16.11.1913 r. w Kozach pow. bialski, syn Walentego i Anny z d. Honkisz, zamieszkały w okresie okupacji w Katowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 7.08.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień 56903. Zginął **30.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26084/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:10, określenie przyczyny zgonu to: „Pneumonie" (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 204; PMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 584.

REGULSKI JÓZEF,

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1917 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski, pomocnik biurowy. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **6.10.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 40; (Z SUPLEMENTU).

REIL ELZA SARA,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 14.02.1898 r. w Bielsku, córka Hermana i Róży z d. Eiferman, w okresie okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Wiedniu. Aresztowana przez policję okupacyjną i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, gdzie zgineła **12.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35508/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Influenza" (grypa).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1162; PMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 992.

REISFELD HERMAN ISRAEL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 25722.

Urodzony 23.08.1878 r. w Bielsku, syn Józefa i Betty z d. Hitinger, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Będzinie. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 2.03.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 25722. Zginął **4.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1902/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:55, określenie przyczyny zgonu to: „Gehirnschlag" (udar mózgu/apopleksja).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 148; PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 400.

ROMANOWSKI FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-6342.

Urodzony 10.10.1926 r. w Bielsku. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w październiku 1943 r. zarejestrowany w

obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-6342. Zginął **9.04.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 967.

ROS ADELA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 31278.

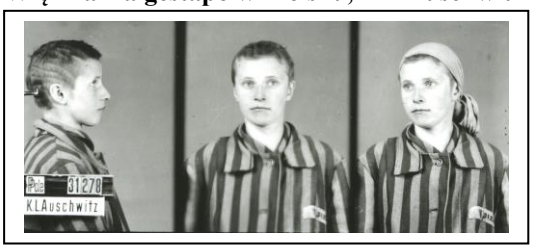

Urodzona 19.12.1924 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowana po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 25.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 31278. Zgineła **9.07.1943 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 521.

ROSNER RUDOLF ks.,

Więzień KL Auschwitz nr 25319.

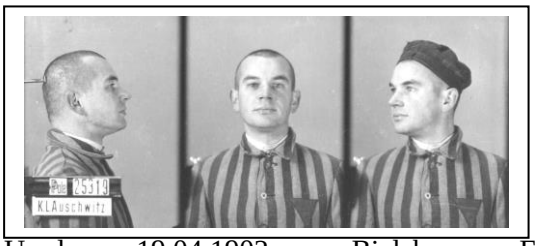

Urodzony 19.04.1902 r. w Bielsku, syn Franciszka i Marii z d. Hoffman, święcenia kapłańskie przyjął w 1927 r., wikary parafii św. Anny w Krakowie. Aresztowany 27.06.1941 r. i więziony w więzieniu Montelupich w Krakowie, skąd w transporcie zbiorowym przwieziony został do KL Auschwitz, 8.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 25319. Zginął **15.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2469/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:25, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber” (tyfus plamisty).

Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 146; Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945, Warszawa 1978 r., s. 256, t. II i s. 108, III; PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 967.

ROSNER WIKTORIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1307.

Urodzona 11.11.1904 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowana i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie

zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 22.06.1944 r., zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka „wychowawcza” nr E-1307. Odzyskała wolność 14.12.1944 r. – zwolniona z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 1096.

ROZENBERG ADOLF,

Więzień więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Zamieszkały w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany i wpierw przetransportowany do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie **zginął.**

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

ROZENBERG JÓZEF,

Więzień więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Zamieszkały w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany i wpierw przetransportowany do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie **zginął.**

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

ROZMUS ANNA GIZELA,

Więźniarka KL Auschwitz nr 54878.

Urodzona 3.06.1909 r. w Bielsku, córka Franciszka i Rozalii z d. Urbaniec, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 19.08.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 54878. Zginęła **27.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36180/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung” (zapalenie opłucnej).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 585; PMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 172.

ROZNER MARIAN,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-8440, w Mysłowicach.

Urodzony 11.08.1929 r. w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-8440. W lipcu 1944 r. przeniesiony do więzienia w Mysłowicach. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1032.

RÓŻAŃSKI ZENON,

Więzień gestapo w Bielsku.

Mieszkaniec Czechowic, lekarz. Aresztowany w pierszych tygodniach okupacji hitlerowskiej jako podejrzany o zaangażowanie w działalność ruchu oporu. Po kilkudniowym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, wywieziony został samochodem ciężarowym do lasku na „Silamie" koło Bielska - wraz z Mieczysławem Łaszczokiem, Stanisławem Peterko, Franciszkiem Ślezińskim, adwokatem Schancerem, Marią Wojciechowską, Ferdynandem Mola, Franciszkiem Puchałą i Piórkowskim. Piątka aresztantów **13.11.1939 r.** została rozstrzelana (Łaszczok, Śleźinski, Różewicz, Peterko i Schancer), Pozostali aresztowani i przewiezieni na „Silam", uczestniczyli w egzekucji jako jej świadkowie. Po wyzwoleniu, 30.09.1945 r. dokonano ekshumacji zwłok z lasku w Starym Bielsku, i pochowano je na cmentarzu dziedzickim przy kościele – gdzie leżą Powstańcy Śląscy.
Bibliografia: Zbiory prywatne hm. Zdzisławy Kobieli.

RÓŻEWICZ ZENON,
Rozstrzelany przez hitlerowców.
Urodzony 12.10.1891 r. w Sanoku woj. lwowskie. Szkołę powszechną i gimnazjum kończył w Sanoku, natomiast studia medyczne odbywał na uniwersytecie lwowskim – uzyskując dyplom lekarski w 1917 r. Praktykował jako lekarz wojskowy w Dziedzicach, a następnie jako lekarz zakładowy kop. „Silesia" w Czechowicach. Aresztowany 8.11.1939 r., a już 13.11.1939 r. został rozstrzelany „na Silamie" w Starym Bielsku wraz z czterema innymi skazanymi na śmierć: F. Śledzińskim, S. Peterką, M. Łaszczokiem i Schancerem.
Bibliografia: J. Klistała, *Harcerstwo w miastach i powiatach Bielska i Białej w latach 1925-1949*; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

RUFEISEN MORIC,
Więźniarka w Będzinie, KL Auschwitz.
Urodzony 19.07.1875 r. w Międzybrodziu pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały Karwinie – Zaolzie. Aresztowany 7.06.1940 r. i przetransportowany do więzienia w Będzinie, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął w **styczniu 1944 r.**
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 110; (Z SUPLEMENTU).

RUMAN JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 16518.
Urodzony 2.02.1880 r. w Zerosławicach, z zawodu górnik, mieszkaniec Czechowic pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 16518. Zginął w tym obozie **24.02.1942 r.**
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 213.

RUSIN WOJCIECH,
Więzień Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie.

Urodzony 29.03.1936 r. w Rybarzowicach k/Szczyrku pow. bielski, syn Stanisława i Stefanii z d. Rusin. W czerwcu 1943 r. cała rodzina została wysiedlona z własnego domu i wiewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd jesienią 1942 r. przetransportowani zostali w głąb Niemiec – do pracy przymusowej w gospodarstwie rolnym. Przebywali tam do końca wojny. Po 1945 r. mieszkaniec Bielska-Białej.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

RUŚNIAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w KL Auschwitz.

Urodzony 6.02.1887 r. w Starym Bielsku, syn Michała i Katarzyny z d. Popiel, zamieszkały w okresie okupacji w Kończycach pow. ciezyński. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **4.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30672/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber" (tyfus plamisty).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 664; PMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 666.

RUTKOWICZ FRANCISZEK,

Więzień w Katowicach.

Urodzony 31.08.1887 r. w Komornikach pow. bielski, górnik emeryt, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Karwinie – Zaolzie. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w ruchu oporu. Aresztowany 14.05.1941 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **14.07.1942 r.** – przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 34; S. Zahradnik, *Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej w latach 1939-1945*, s. 88; *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 103; (Z SUPLEMENTU)..

RYBARCZYK MICHAŁ,

Wiezień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1915 r. w Bielsku. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **28.10.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 41;

RYBICA WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19927.

Urodzony 11.05.1899 r. w Białej. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtad w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19927. Zginął **3.10.1941 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 116.

RYMARZ PAWEŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 20865.

Urodzony 26.01.1877 r. w Dzięgielowie gmina Goleszów, pow. cieszyński, z zawodu krawiec, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtad w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 20865. Zginął w tym obozie **22.01.1942 r.**

Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 215.

RYMER BENEDYKT,

Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.

Zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany i przetransportowany do obozu koncentracyjnego i tam zginął w sierpniu 1942 r. – nieznana nazwa miejsca uwięzienia oraz okoliczności śmierci.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

RYSZKA ANTONI,

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzony 25.03.1922 r., mieszkaniec Międzyrzecza gmina Jasienica, pow. bielski, syn Józefa i Walerii. Wysiedlony 13.03.1943 r. wraz z rodzicami z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Brak innych informacji.

Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

RYSZKA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 108748.

Urodzony 14.11.1886 r. w Międzyrzeczu Dolnym gmina Jasienica, pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtad w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 18.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 108748. Następnie, 14.05.1943 r. odzyskał wolność - zwolniono go z obozu (inwalida z pierwszej wojny światowej).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 302.

RYSZKA STANISŁAW,

Więzień Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzony 7.05.1916 r., mieszkaniec Międzyrzecza gmina Jasienica, pow. bielski, syn Józefa i Walerii. Wysiedlony 13.03.1943 r. wraz z rodzicami z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiony do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

RYSZKA WANDA,
Więźniarka Polenlagru nr 83 Dolny Beneszow, Polenlagru nr 92 Katscher.
Mieszkanka Międzyrzecza gmina Jasienica, pow. bielski, córka Józefa i Walerii. Wysiedlona 13.03.1943 r. wraz z rodzeństwem z rodzinnego gospodarstwa rolnego i przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków – Polenlagru nr 83 w Dolnym Beneszowie, a stamtąd po kilku dniach przeniesiona do Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie.
Bibliografia: Informacja członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

RYŻKA FELIKS,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec pow. bielskiego. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie **zginął.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach z KL Auschwitz nie figuruje.

RYŻKA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec pow. bielskiego. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie **zginął.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; w zachowanych dokumentach z KL Auschwitz nie figuruje.

SABLIK KATARZYNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 34125.
Urodzona 4.10.1922 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowana, po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 10.02.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 34125. Zginęła **24.01.1944 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 531.

SABLIK LEON,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony 2.04.1904 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtad w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **18.09.1942 r.** - przez ścięcie na gilotynie.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 35.

SABLIK STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85178.

Urodzony 3.07.1902 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bialski, syn Jana i Anny z d. Zemanek, zamieszkały w Pisarzowicach. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtad w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, 30.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85178. Zginął **18.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8587/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:10, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 238; PMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 1079.

SABUDA JAN,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 28.10.1894 r. w Bestwinie pow. bielski, syn Stanisława i Zofii z d. Żurek, zamieszkały w Bestwinie. Aresztowany przez gestapo w Bielsku i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **20.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 22813/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:45, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Grippe" (niewydolność serca przy grypie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 657; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 273.

SABUDA JÓZEF,
Wiezień KL Mauthausen.
Zamieszkały w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen. Przeżył pobyt w obozie.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

SADLIK EDMUND,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1149.
Urodzony 11.07.1923 r. w Międzybrodziu Bialskim pow. bielski, syn Izydora i Magdaleny z d. Kasperek, zamieszkały w Międzybrodziu. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w styczniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1149. Zginął **6.04.1942 r**. Według wystawionego aktu zgonu nr 4526/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:20, określenie

przyczyny zgonu to: „Versagen des Herzens und Kreislaufes” (niewydolność serca i układu krążenia).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 777; PMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 26.

SADLIK FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 103509, KL Ravensbrück.
Urodzony 30.09.1910 r w Bujakowie pow. bielski. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 103509. Następnie, 24.08.1944 r. przeniesiony do KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 1.05.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 285.

SADLIK JAN,

Więzień więzienia we Wrocławiu.
Urodzony 5.05.1921 r. w Międzybrodziu, zamieszkały w Bestwinie pow. bielski, robotnik. Aresztowany i przetransportowany do więzienia we Wrocławiu, gdzie zginął 11.01.1941 r. o godz. 5:30 – przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: A. Kurek, *Czesi w więzieniach okupowanej Europy,* Opole 2006 r., s. 363; (Z SUPLEMENTU).

SADOWSKA ZOFIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 28015, KL Ravenbrück nr 45963.

Urodzona 20.09.1907 r. w Mikuszowicach pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtad w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 7.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 28015. Następnie, przeniesiona do KL Ravenbrück i tam zarejestrowana jako więźniarka nr 45963. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 514.

SANETRA ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 19.11.1885 r. w Godziszce gmina Buczkowice pow. bielski, syn Józefa i Teresy z d. Sowa, zamieszkały w Godziszce. Aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przesłany do

KL Auschwitz, gdzie zginął **25.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10817/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:30, określenie przyczyny zgonu to: „Gehirnschlag" (udar mózgu/apopleksja).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 317.

SANETRA ELŻBIETA z d. JAKUNIEC,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 29587.

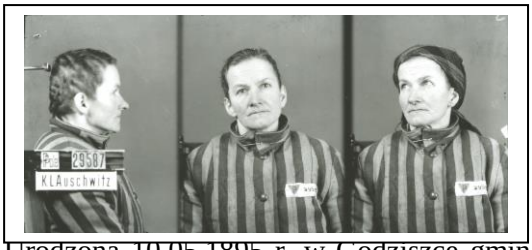

Urodzona 10.05.1895 r. w Godziszce gmina Buczkowice pow. bielski, córka Wojciecha i Katarzyny z d. Gotowski, zamieszkała w Godziszce. Aresztowana i osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtad w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 19.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako wieźniarka nr 29587. Zginęła **17.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15694/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:25, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Herzschwäche" (grypa przy niewydolności serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 517; PMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 678.

SANETRA HELENA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 27727.
Urodzona 12.12.1921 r. w Godziszce gmina Buczkowice pow. bielski, córka Antoniego i Elżbiety, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana i osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, stamtad w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 22.12.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 27727. Zginęła **19.05.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 20138/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 6:30, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Herzschwäche" (nieżyt/katar jelit przy niewydolności serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 513; PMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 651.

SANETRA JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 104370.
Urodzony 22.08.1892 r. w Kalnej gmina Buczkowice pow. bielski, syn Michała i Marianny z d. Lorenz, zamieszkały w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany, po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 27.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 104370. Zginął **2.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23420/1943 –

potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:31, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod” (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 289, 685; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 906.

SANETRA MICHAŁ,
Więzień KL Auschwitz nr E-1936.
Urodzony 11.09.1907 r. w Godziszcze gmina Buczkowice pow. bielski, syn Antoniego i Marii z d. Frydel, zamieszkały w Godziszcze. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w kwietniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-1936. Zginął **22.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8381/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:10, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh” (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 814; PMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 857.

SANETRA WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 104369.
Urodzony 7.10.1920 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Jana i Teresy z d. Waluś, zamieszkały w Buczkowicach. Aresztowany, po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 104369. Zginął **2.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23418/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:32, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod” (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 685; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 904.

SCHANCER ?,
Więzień gestapo w Bielsku.
Mieszkaniec Bielska, adwokat. Aresztowany w pierszych tygodniach okupacji hitlerowskiej – nieznany powód aresztowania. Po kilkudniowym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, wywieziony został samochodem ciężarowym do lasku na „Silamie” koło Bielska - wraz z Mieczysławem Łaszczokiem, Stanisławem Peterką, Franciszkiem Ślezińskim, doktorem Z. Różewiczem, Marią Wojciechowską, Ferdynandem Mola, Franciszkiem Puchałą i Piórkowskim. Piątka aresztantów została **13.11.1939 r.** rozstrzelana (Łaszczok, Śleźinski, Różewicz, Peterko i Schancer), Pozostali aresztowani i przewiezieni na „Silam”, uczestniczyli w egzekucji jako jej świadkowie.
Bibliografia: Zbiory prywatne hm. Zdzisławy Kobieli.

SCHANZER MAKS,
Zginął w Katyniu.
Urodzony 12.03.1894 r. w Bielsku-Białej. Zmobilizowany (stopień wojsk. - podporucznik) uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Dostał się do

sowieckiej niewoli i zginął **04/05.1940 r**. - zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD w Katyniu.

Postscriptum. W Katyniu zidentyfikowany pod nr AM 407. Podczas ekshumacji znaleziono przy nim osiem pocztówek, dwa notatniki, pocztówkę z nadawcą: Berta Schanzer, Bielsko.

Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 64; (Z SUPLEMENTU).

SCHEFLER TEODOR,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18270.

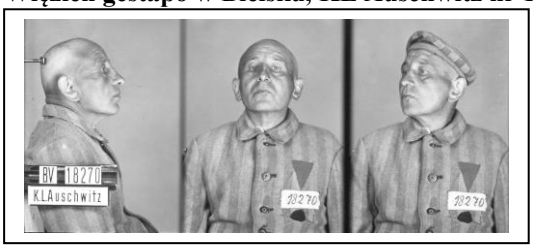

Urodzony 9.11,1889 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18270. Zginął **6.02.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 112.

SCHENDER ANDRZEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 14.11.1902 r. w Mazańcowicach gmina Jasienica, pow. bielski, zamieszkały w okresie okupacji w Kiczycach gmina Skoczów, pow. cieszyński. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **19.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 14459/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:34, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; PMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 917.

SCHINDEL IRMA,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 1.02.1888 r. w Bielsku, córka Samuela i Szarlotty z d. Blumenfeld, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej w Żilinie – Słowacja. Aresztowana i w transporcie zbiorowy przewieziona do KL Auschwitz. Zginęła **25.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24789/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 3:00, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung" (zapalenie opłucnej).

Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 787.

SCHIMKE JAN,

Więzień KL Sachsenhausen.
Mieszkaniec Jasienicy – ukończył Seminarium Nauczycielskie w Bielsku, zaś pracę nauczycielką rozpoczął w Mikołowie. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. - pod Lwowem dostał się do sowieckiej niewoli. W ramach wymiany jeńców między Rosjanami a Niemcami, przekazazany Niemcom i wieziony w oflagu. Dzięki szczęśliwym okolicznościom zbiegł z niewoli i wrócił do Jasienicy. Niestety, w niedługim czasie aresztowany tj. 13.12.1939 r. i w transporcie zbiorowym wywieziony do KL Sachsenhausen. W lutym 1941 r. zwolniony z obozu i podjął pracę nauczyciela w Jawiszowicach. W 1943 r. ponownie aresztowany i wywieziony na roboty przymusowe – gdzie przebywał do końca 1944 r. Brak innych informacji
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

SCHÖNBERG LILLI,
Więźniarka KL Auschwitz.
Urodzona 25.08.1908 r. w Białej, córka Henryka i Heleny z d. Schenierer, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej we Lwowie. Aresztowana i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz. Zginęła **11.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35475/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 15:00, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh“ (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 959.

SCHÖNGUT WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 24.06.1924 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Józefa i Karoliny z d. Zolich, zamieszkały w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu przez gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **31.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26242/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:15, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche nach Fleckfieber” (niewydolność mięśnia sercowego przy tyfusie plamistym).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1147; PMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 742.

SCHUBERT FRANCISZEK (SZUBERT),
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 14.01.1908 r. w Małej Prostejovej na Morawach – Czechy, syn Karola i Florentyny z d. Piechaczek, zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski, a w okresie okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Łaziskach Dolnych. Aresztowany za działalność konspiracyjną (denuncjacja przez własnego ojca – opis w biogramie brata Ottona) i uwięziony w KL Auschwitz, gdzie zginął **10.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35227/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:03, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod” (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 668; PMA-B *Księga zgonów*, t. 24, s. 713.

SCHUBERT OTTO (SZUBERT),
Więzień KL Auschwitz nr 7595.

Urodzony 12.03.1919 r. w Chybiu, syn Karola i Florentyny z d. Piechaczek, zamieszkały w Dziedzicach. W latach 1926-1931 uczęszczał do Szkoły Powszechnej w Czechowicach, tam należał do zuchów a następnie do drużyny harcerskiej. Dalszą naukę kontynuował w Państwowym Gimnazjum w Bielsku, skąd po 6 klasie przeniósł się do Szkoły Handlowej w Chorzowie - kończąc ją w 1939 r. Podczas okupacji hitlerowskiej, ojciec - fanatyczny hitlerowiec, całą rodzinę wpisał na listę narodowościową, natomiast synowie – Otto (pracownik w Urzędzie Gminnym w Czechowicach) i jego brat Franciszek, ucząc się patriotyzmu w ZHP oraz Robotniczym Stowarzyszeniu Kulturalno-Oświatowym „Siła", podjęli walkę z hitlerowcami. Otto zaangażował się w działalność organizacji konspiracyjnej ZWZ, brał udział w drukowaniu i kolportażu prasy podziemnej, prowadził działania wywiadowcze, a także nasłuch radiowy. Ojciec, zorientowawszy się w działalności synów – Ottona i Franciszka, złożył oświadczenie, iż wyrzeka się swoich synów, natomiast gestapo i funkcjonariusze NSDAP umieścili ich na liście podejrzanych i zlecili śledzenie. W grudniu 1940 r., Otto – wówczas pracownik Fabryki Obuwia w Chełmku, ostrzeżony o grożącym aresztowaniu, zatarłszy w domu wszystkie ślady konspiracyjnej działalności, chciał uciec do Krakowa. Niestety, po przyjściu do pracy został aresztowany przez gestapo i przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7595. W obozie zaangażował się w pomoc współwięźniom – zwłaszcza chorym na tyfus. W końcu sam zapadł na tę chorobę, skutkiem czego zmarł **22.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23912/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:45, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber" (tyfus plamisty).

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 112; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Hufcowa Komisja Historyczna *Wydarzenia i fakty z dziejów ZHP w Czechowicach-Dziedzicach (1910-1939),* Wyd. Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca im. Braterstwa Broni w Czechowicach-Dziedzicach - 1987 r., s. 13; Irena Pająk *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Wyd. TONO, Katowice 1998, s. 66; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 88, 89; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 1364.

SCHUSDEK ARTUR,
Więzień w KL Auschwitz.
Urodzony 9.03.1893 r. w Wapienicy pow. bielski, syn Emanuela i Jeanety z d. Wei, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Żilinie – Słowacja. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz. Zginął **15.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 21083/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 22:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzasthma" (astma sercowa – dychawica).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 15, s. 83.

SEKUŁA JÓZEFA,
Więźniarka Montelupich w Krakowie, KL Auschwitz.
Urodzona 20.06.1923 r. w Barwałdzie Dolnym pow. wadowicki.córka Franciszka i Anny z d. Roman. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowała się w działalność ruchu oporu – od października 1940 r. członkini Armii Ludowej. W marcu 1941 prawdopodobnie przez zdradę aresztowana i uwięziona w więzieniu Montelupich w Krakowie. Po sześciu miesiącach w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz. Z obozu odesłana do pracy przymusowej u Niemki – gdzie pracowała do grudnia 1942 r. Zwolniona do domu – przebywała w Krakowie. W lutym 1943 r., zatrzymana w Krakowie w łapance ulicznej i wysłana na roboty przymusowe do Niemiec. Nie dotarła jednak do miejsca wysłania, gdyż przy sprzyjającej okazji uciekła z transportu. Po 1945 r. zamieszkała w Bielsku.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

SELENFREUND HENRYK ISRAEL,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 31.08.1894 r. w Paszkowcach pow. bielski, syn Meiera i Gitli z d. Feuerstein, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **1.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4260/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:20, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Grippe" (niewydolność serca przy grypie).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 1254.

SERAFIN ALEKSANDER ks.,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Siemianowicach Śl.
Urodzony 11.02.1881 r. w miejscowości Sawa k.Myślenic pow. krakowski, święcenia kapłańskie przyjął 18.09.1908 r., katecheta w Bielsku i Białej. Aresztowany 23.07.1942 r. w Bielsku, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do więzienia w Siemianowicach Śląskich. Odzyskał wolność – zwolniony z więzienia 26.11.1942 r. lecz wysiedlony do Generalnej Gubernii.
Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 202.

SERDJUKOFF GRZEGORZ,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.
Urodzony ?, mieszkaniec Bielska. Od pierwszych dni okupacji zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej ZWZ, – kurier w Insp. Bielsk. Pracownik wywiadu w bielskiej organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller. *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. 179.

SEREDYŃSKI JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1161.
Urodzony 7.03.1924 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Leona i Heleny z d. Oliwczak, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1161. Zginął **24.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1649/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:15, określenie przyczyny zgonu to: „Magendarmkatarrh" (katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 778; PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 149.

SEWERYN STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-261.
Urodzony 31.07.1923 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-261. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 737.

SIKORA ALOJZY,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 18.06.1893 r. w Białej Krakowskiej, syn Wojciecha i Marii z d. Latkowska. Po ukończeniu szkoły powszechnej w Białej Krakowskiej w 1907 r. rozpoczął pracę jako uczeń w firmie „Józephy" w Bielsku, przygotując się do zawodu odlewnika żelaza. Naukę zawodu ukończył w 1910 roku i rozpoczął pracę jako czeladnik w różnych zakładach, między innymi w odlewniach żelaza i zakładach metalowych w Ostrawie (Czechy). W 1914 r. zmobilizowany i przez cztery lata brał udział w pierwszej wojnie światowej

jako kapral austriackiego 16 pp. Po wojnie osiadł w Mesznej. Zawodowo pracował z przerwami aż do 1943 r. Od 1907 r. należał do Związku Zawodowego Metalowców, biorąc następnie udział w ruchu robotniczym - w 1926 r. członek KPP, do której należał bez przerwy do 1938 r. i współpracował z komunistami Bielska i Buczkowic. Okupacja hitlerowska nie przerwały jego pracy politycznej. Już w 1940 r. wraz z swoimi synami Janem i Józefem zbierał u siebie znajomych towarzyszy, przekazując im ulotki nowo powstałej organizacji antyhitlerowskiej „Koło Przyjaciół ZSRR". W 1942 r. organizacja ta stworzyła zalążek PPR, w której z synami odegrał poważną rolę. Sikora należał również do GL i AL. W dniu 6.12.1943 r. wraz z synami Janem i Józefem został aresztowany i przetrzymany przez 6 tygodni w więzieniu w Bielsku. Następnie, w transporcie zbiorowym przewieziony do obozu KL Auschwitz - do bloku 11, a stamtąd do Szczyrku, gdzie w dniu **12.03.1944 r.** został publicznie powieszony.

Postscriptum. Dziesięć dni wcześniej powieszono publicznie w Gilowicach jego syna – Jana, a młodszego Józefa wysłano do KL Flossenbürg, gdzie zginął w 1944 r.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje; (Z SUPLEMENTU).

SIKORA ALOJZY,

Więzień więzienia w Szczyrku.

Urodzony ? w Mesznej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany przez gestapo za działalność sabotażową w Fabryce Behma i więziony w miejscowym więzieniu w Szczyrku pow. bielski, gdzie zginął w egzekucji zbiorowej **12.03.1944 r.**

Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 243.

SIKORA JAN,

Więzień więzienia w Gilowicach.

Urodzony 16.11.1923 r. w Mesznej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany przez gestapo za działalność sabotażową w Fabryce Behma i więziony w miejscowym więzieniu w Gilowicach pow. zywiecki, gdzie zginął **28.02.1944 r.**

Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 243.

SIKORA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Urodzony 11.01.1890 w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach – i ślad po nim zaginął. Podobno zmarł w tym więzieniu **10.01.1945 r.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 242.

SIKORA JÓZEF,

Więzień więzienia w Szczyrku.

Urodzony ? w Mesznej gmina wilkowice, pow. bielski. Aresztowany i więziony w miejscowym więzieniu - w Szczyrku pow. bielski, gdzie zginął w egzekucji zbiorowej **12.03.1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SIKORSKI CZESŁAW,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 13.05.1922 r. w pow. śremskim, syn Stanisława i Stanisławy z d. Dziurla, zamieszkały w Bielsku, harcerz Drużyny Harcerzy w Bielsku. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu i za to został aresztowany 18.12.1940 r. oraz w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **4.11.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3770/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:50, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Phlegmone" (wyczerpanie organizmu przy flegmonie).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 766.

SIWEK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 90651.

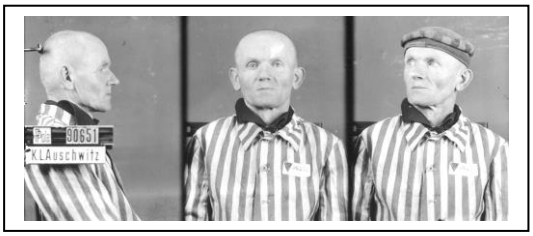

Urodzony 21.02.1897 r. w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 90651. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 256.

SINGER JÓZEF,
Zastrzelony przez hitlerowców.
Urodzony 30.11.1895 r. w Czańcu pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Stonawie - Zaolzie. Aresztowany i zastrzelony przez hitlerowców w kwietniu **1942 r.** Nieznane miejsce uwięzienia.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 182; (Z SUPLEMENTU).

SKIBA-FURDYGIEL TEKLA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 42836, KL Ravensbrück.
Urodzona 22.06.1923 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 24.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 42836. Następnie, 24.07.1944 r. przeniesiona do

KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 552.

SKOCZNY STEFAN,
Więzień KL Auschwitz nr 114765, KL Gross-Rosen.
Urodzony 28.02.1922 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany w okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, 12.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 114765. Następnie, przetransportowany do KL Gross-Rosen nr 86733. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 323; (Z SUPLEMENTU).

SKORUPKA EDWARD,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-381.
Urodzony 7.03.1922 r. w Jasienicy pow. bielski. Aresztowany i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-381. Nieznany jest dalszy los tego wieźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 742.

SKOWRONEK STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-684.
Urodzony 11.01.1910 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-684. Odzyskał wolność 5.02.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 755.

SKRUCH-JANOWICZ JAN,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 119546, KL Buchenwald.
Urodzony 24.12.1910 r. w Janowicach gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.04.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 119546. Następnie, 24.06.1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 334.

SKRUDLIK JAKUB,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 40668.

Urodzony 25.07.1912 r. w Kozach pow. bialski, syn Józefa i Zofii z d. Frąckiewicz, zamieszkały w Kozach. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-500, a po jakimś czasie tj. 23.06.1942 r. zmieniono jego status w obozie na więźnia politycznego i otrzymał nr 40668. Zginął **25.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12810/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:40, określenie przyczyny zgonu to: „Pneumonie" (zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 183, 747; PMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 810.

SKRZELA ALEKSANDER,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1880.

Urodzony 9.12.1906 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w kwietniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1880. Zginął **24.04.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 811.

SKUDRZYK JÓZEF ks.,

Więzień więzienia w Bielsku.

Urodzony 21.01.1886 r. w Haźlach pow. cieszyński, święcenia kapłańskie przyjął 23.07.1912 r. W okresie okupacji wikary w parafii Czechowice. Aresztowany 3.09.1941 r. więziony w Bielsku. Po kilku dniach tj. 13.09.1941 r. odzyskał wolność – zwolniony z więzienia. Zmarł w 1952 r. w Bielsku.

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 205, t. III.

SKUPIEŃ IGNACY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 99146.

Urodzony 3.02.1905 r. w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 99146. Odzyskał wolność 20.01.1944 r. - zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 280.

SLACZALEK RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Skrochovice, KL Oraniengurg, KL Dachau nr 16143.
Urodzony 8.03.1895 r. w Bielsku, z zawodu ślusarz, mieszkaniec Bielska. Aresztowany, po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, przewieziony do KL Skrochovice, stamtąd do KL Oraniengurg i dalej do KL Dachau, gdzie był zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 16143. Zginął w tym obozie **17.08.1941 r.** (podana przyczyna zgonu – skręt jelit).
Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau*, Wyd. „Słowo Polskie", s. 228.

SŁOMKA MARIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 8151.

Urodzona 8.09.1891 r. w Olszówce pow. bielski. Aresztowana i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 1.07.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 8151. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.
Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 491.

SMOLAREK FRANCISZEK ks.,
Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau nr 6540, KL Gusen.
Urodzony 3.12.1897 r. w Bielanach, święcenia kapłańskie przyjął 29.01.1922 r., proboszcz parafii w Komorowicach Krakowskich. Aresztowany 23.04.1940 r. i przewieziony przez gestapo do więzienia w Cieszynie, od 28.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau i tam zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr ob. 6540, a stamtąd 5.06.1940 r. przeniesiony do KL Gusen. Zwolniony z obozu 7.11.1940 r. (wykupiony z obozu, lecz przez trzy lata bprzebywał na przymusowych robotach).
Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945*, Warszawa 1978 r., s. 109, t. III.

SMOLARSKA FRANCISZKA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 12.02.1901 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bielski, zamieszkała w Hałcnowie pow. bielski. Aresztowana i po krótkim przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła w **1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SMOLARSKI JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 51488.

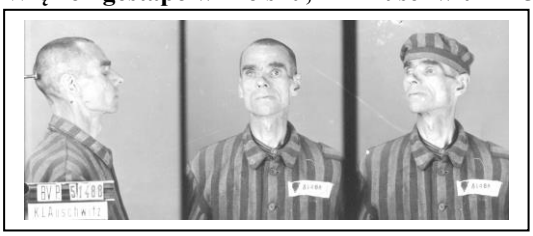

Urodzony 19.02.1894 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bialski, syn Józefa i Teresy z d. Kubiczek, zamieszkały w Hałcnowie pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 24.07.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 51488. Zginął **13.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 19998/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 6:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzklappenfehler" (niedomykalność zastawek serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 201; PMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 492.

SMOLEC STEFAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.
Urodzony 6.12.1904 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **21.11.1940 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SMOLNA DANUTA,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 70561.
Urodzona w 1919 r. w Bielsku (lub Białej). Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 16.12.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 70561. Prawdopodobnie uczestniczył w marszu ewakuacyjnym i wyzwolona została w maju 1945 r. przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 607.

SOBAŃSKI JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 90634, KL Mauthausen.
Urodzony 16.03.1920 r. w Bielsku (lub Białej). Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 19.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 90634. Następnie, 9.07.1943 r. przetransportowany do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 255.

SOBCZAK ANIELA z d. SIUDA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 28.05.1905 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski, córka Jana i Marii z d. Wala, zamieszkała w Mesznej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **28.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25874/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 16:05, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 690; PMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 358.

SOCZEK ANTONI,
Więzień KL Auschwitz nr 7293.

Urodzony 10.01.1909 r. w Bestwinie pow. bielski oraz zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7293. Odzyskał wolność – zwolniony z obozu w 1942r.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

SÖHLICH MICHAŁ (prawdopodobnie SOLICH),
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 21.08.1880 r. w Mazańcowicach pow. bielski, syn Michała i Anny z d. Cypcer, zamieszkały w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **2.11.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 38669/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:55, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe" (grypa).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 26, s. 1153.

SOJ JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, w obozie –nieznana nazwa.
Urodzony ? w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do obozu koncentracyjnego, którego nazwy nie udalo się ustalić - tam **zginął.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SOJ STANISŁAW,
Więzień KL Auschwitz nr E-824.

Urodzony 18.03.1912 r. Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski, syn Bartłomieja i Franciszki z d. Kowalczyk, zamieszkały w Czańcu. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-824. Zginął **16.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1277/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:30, określenie przyczyny zgonu to: „beiderseitige Lungenentzündung" (obustronne zapalenie płuc).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 762; PMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1277.

SOJECKI LEON,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.
Mieszkaniec Bielska, w okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu - żołnierz organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (szef służby bezpieczeństwa wewnętrznego). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179.

SOŁTYS GRZEGORZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2122.
Urodzony 15.02.1913 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w kwietniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2122. Zginął **18.08.1942 r.** Brak innych informacji o tym więźniu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 823.

SOŁTYSIK FRANCISZEK,
Zginął w kampanii wrześniowej 1939 r.
Urodzony 10.09.1910 r., zamieszkały w Bestwince pow. bielski syn Józefa i Marii z d. Grzywa, rolnik. Zmobilizowany w 1939 r. do Wojska Polskiego w 3 PSP Bielsko – brał udział w kampanii wrześniowej. W walkach z hitlerowskim najeźdźcą, dostał się do niewoli niemieckiej, a następnie zmuszony do pracy u niemieckiego gospodarza, tam zginął **12.03.1945 r.**
Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

SOREK JAN ks.,
Więzień aresztu w Mszanej, KL Dachau nr 30066.

Urodzony 21.10.1903 r. w Krasowie pow. pszczyński, proboszcz w Mszanej a następnie w okresie 1938-1940 r. w Międzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski. Prześladowany przez niemiecką policję i aresztowany w poczatkowym okresie okupacji tj. 10.04.1940 r. Wpierw więziony w miejscowym areszcie w Mszanej, a na wiosnę 1942 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 30066. Po jakimś czasie odzyskał wolność – zwolniony z obozu.
Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 216; J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

SOSZKA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz Nr E-1466.
Urodzony 29.05.1894 r. w Landeku pow. bielski, syn Józefa i Anny z d. Szkucik, zamieszkały w Bronowie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w marcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1466. Zginął **14.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5030/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 14:30, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 792; PMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 530.

SPYRKA STEFANIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 4.12.1912 r. w Krzeszowie pow. białostocki, córka Franciszka i Anny z d. Baca, zamieszkała w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz. Zginęła **5.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 13545/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 13:40, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Herzschwäche" (grypa przy niewydolności serca).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 45.

SROMEK JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 132067, KL Buchenwald.
Urodzony 20.12.1910 r. w Mesznej gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.07.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 132067. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 371.

STACH DOMINIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 109801.

Urodzony 29.08.1913 r. w Jasienicy pow. bielski. Pierwszy współzałożyciel ZWZ/AK w Jasienicy - zebranie odbyło się 20.10.1939 r. w stróżówce Polskiego Gimnazjum w Bielsku. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 22.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 109801. Następnie, 16.09.1944 r. przeniesiony – prawdopodobnie do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić. Odzyskał wolność - wyzwolony w 1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 304.

STACHAK MARIA,
Więźniarka KL Auschwitz 17525.
Urodzona 9.08.1910 r. w Lipniku pow. bielski, córka Antoniego i Jadwigi z d. Oślak. Przed wojną studiowała w Krakowie i tam należała do Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół". Aresztowana w Krakowie na skutek donosu – *„o nieprzychylnym wysławianiu się o Niemcach"*, uwięziona w KL Auschwitz, 17.08.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 17525. Zginęła **24.03.1943 r.**
Bibliografia: informacje od Urszuli Sulawa.

STACHOŃ ADAM,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1267.
Urodzony 29.09.1919 r. w Tymowej pow. brzeski, syn Piotra i Józefy z d. Malina, zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1267. Zginął **26.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5830/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:30, określenie przyczyny zgonu to: „Kreislaufschwäche nach Fleckfieber" (niewydolność układu krążenia przy tyfusie plamistym).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 783; PMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 1330.

STACHOW JÓZEF,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Skrochovice.
Urodzony 1.12.1922 r. w Starym Bielsku. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej, wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przesłany do więzienia w Katowicach a następnie transportem zbiorowym przewieziony do KL Skrochovice k/Opawy (CSRS), tam 16.10.1939 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji. Zginął **1.11.1939 r.** Określenie przyczyny zgonu to: „Verstorben an Typhus" (zmarł na tyfus).
Bibliografia: Zaranie Śląskie, zeszyt 3, lipiec-wrzesień 1964 r. s. 580.

STACHURA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 13.11.1913 r. w Międzybrodziu Bialskim. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-262. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 737.

STACHURA JULIAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 2.04.1908 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Skuza, mieszkaniec Wilkowic. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **25.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17510/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:37, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 654; PMA-B *Księga zgonów,* t. 12, s. 1004.

STANIEK EDWIN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-74.

Urodzony 12.08.1919 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-74. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 730.

STANUCH STANISŁAW,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 21910, KL Flossenbürg.

Urodzony 30.06.1906 r. w Białej. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 13.02.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21910. Następnie, 12.03.1943 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 126.

STAŃCZYK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.
Urodzony w 1915 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.04.1940 r. i przewieziony przez gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginał w **1941 r.**
Bibliografia: M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 659; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 193 wykazu).

STAROŃ ERWIN,
Więzień oflagu Fleising.
Urodzony 7.08.1918 r. Po uzyskaniu średniego wykształcenia w Państwowym Gimnazjum w Bielsku, przez jeden rok odbywał czynną służbę wojskową w Szkole Podchorążych 4 psp. w Cieszynie. Następnie, do wybuchu drugiej wojny światowej, pracował w Urzędzie Finansowym we Frysztacie – Zaolzie. Zmobilizowany jako oficer WP, brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. i dostał się do niewoli niemieckiej – przebywał w Oflagu Fleisig w Bawarii, gdzie zmarł **28.01.1940 r.** na skutek pobicia przez wartowników („wachmanów").
Bibliografia: Zbiory dokumentów K. Wójtowicza; (Z SUPLEMENTU).

STARZYK PAWEŁ,
Więzień gestapo w Bielsku, Cieszynie, Zwikau, Bytomiu, Sosnowcu.

Urodzony 8.08.1905 r. w Wędrowni – Zaolzie, zamieszkały w okresie młodzieńczym w Puncowie – Zaolzie, syn Pawła i Ewy. Następnie, nauczyciel i kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Jaworzu pow. bielski. Od pierwszych dni okupacji hitlerowskiej tj. od 1939 do 1941 r., zaangażowany w działalność ruchu oporu, komendant OK ZWZ na Okręg Bielsko-Szczyrk.
Od sierpnia 1941 r. prowadził także tajne nauczanie dla polskich dzieci. Aresztowany 10.08.1941 r. w Bielsku i skazany za działalność konspiracyjną na 8 lat więzienia. Więziony od 5.08.1941 do 1.12.1941 r. w Cieszynie, do 1.04.1942 r. w Zwikau, do 4.05.1942 r. w Bytomiu, w Sosnowcu i tam zginął **13.06.1942 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 103; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 660; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 194 wykazu); Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

STASICKI JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-3017.
Urodzony 18.07.1915 r. w Bestwinie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w sierpniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-3017. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 860.

STASZEWSKI JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.
Urodzony ? w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej członek organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK Inspektoratu Bielskiego. Przez zdradę, aresztowany z innymi członkmi tej organizacji i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Stamtąd po uciążliwym śledztwie w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.01.1943 r.** wraz z innymi członkami AK inspektoratu bielskiego – obwodu bialsko-bielskiego, żywieckiego, oświecimskiego. Rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 675; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

STASZKIEWICZ KAROL,
Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.
Urodzony 18.10.1898 r. w Żywcu, zamieszkały w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – z-ca komendanta AK Obwód Bielski (stopień wojskowy kapitan). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przesłany został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).
Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 117; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 77; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 179; *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera, s. 151.

STASZKIEWICZ WITOLD,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.
Mieszkaniec Bielska, 19-letni syn Karola. Aresztowany przez gestapo w Bielsku wraz z ojcem w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 77;

STASZKO ADAM,
Więzień KL Mauthausen-Gusen.
Urodzony 12.02.1893 r. w Bielsku, nauczyciel Państwowego Gimnazjum Polskiego w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 7.04.1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **14.08.1940 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 104; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy*

podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych, Warszawa 1995 r. s. 661; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 195 wykazu).

STATLER JONAS,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 119959.

Urodzony w 1918 r. w Bielsku, z zawodu mechanik, zamieszkały w okresie okupacji w Sosnowcu. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 119959. Zginął **20.02.1945 r.**

Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 235.

STAWARZ LEOPOLD,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 12.10.1907 r. w Mikuszowicach pow. bialski, syn Leopolda i Marii z d. Olkuska, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Nowym Sączu. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **6.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 28648/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:15, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenabszeß" (ropień nerki).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1148; PMA-B *Księga zgonów,* t. 20, s. 126.

STAWICKI TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Stopień wojskowy major, od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu - od lutego 1941 r. Inspektor Bielski ZWZ/AK. Zwolniony na własną prośbę z tej funkcji (po sześciu miesiącach), ze względu na zaawansowany wiek. Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przesłany został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie, wraz z innymi członkami inspektoratu bielskiego, obwodu żywieckiego, oraz obwodu oświęcimskiego AK, przewieziony do KL Auschwitz. Zginął przez rozstrzelanie **25.01.1943 r.** (rozstrzelanie najprawdopodobniej miało miejsce w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1).

Bibliografia: J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 116, 117; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 178; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 56, 58.

STAWOWCZYK ALINA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 26557.

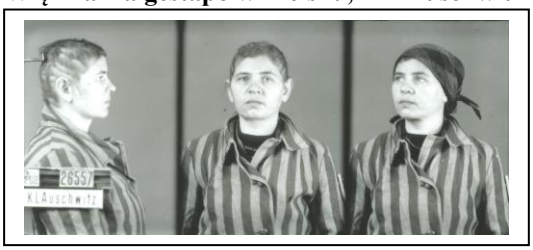

Urodzona 10.11.1908 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana i przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, 8.12.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 26557. Przeżyła w obozie do ostatnich dni jego funkcjonowania – wyzwolona 27.01.1945 r. przez wojska rosyjskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., str. 509.

STĄŻEWSKI STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7625.

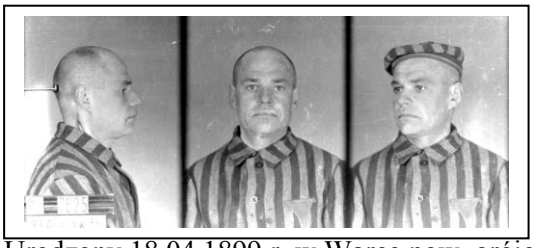

Urodzony 18.04.1899 r. w Warce pow. grójecki, syn Walentyna i Bronisławy z d. Korczak, zamieszkały w Jasienicy pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7625. Zginął **12.01.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 194/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 13:20, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber“ (tyfus plamisty).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 67; 194.

STEBLIK ANDRZEJ,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 5.12.1922 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Michała i Franciszki z d. Moczek, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Tłustomostach k/Kietrza. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **4.12.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 42931/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:50, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod” (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1148; PMA-B *Księga zgonów,* t. 20, s. 126.

STEC JÓZEF,
Więzień więzienia w Katowicach.
Urodzony w Szczyrku pow. bielski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, przekazany do więzienia w Katowicach i tam zginął **18.01.1940 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

STECHER DENNI,
Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzony 29.05.1940 r. w Zabrzegu pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Pudłowie – Śląsk Cieszyńsaki. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam **zginął** – nieznana nazwa miejsca jego uwięzienia, oraz data i okoliczność śmierci.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 168; (Z SUPLEMENTU).

STECHER REGINA z d. FASS,
Więźniarka – nieznane miejsce uwięzienia.
Urodzona 6.06.1877 r. w Wilkowicich pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Pudłowie – Zaolzie. Aresztowana i przetransportowana do więzienia lub obozu koncentracyjnego na terenie okupowanej Polski, i tam **zginęła** – nieznana jest nazwa miejsca uwięzienia, oraz data i okoliczności śmierci.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 168; (Z SUPLEMENTU).

STEFEK JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 19.11.1911 r. w Grodźcu Śl. pow. bielski, mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność lewicowego ruchu oporu – łącznik Komórki PPR w Jasienicy. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **6.01.1945 r.**
Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 70.

STEINHARDT ERNST ISRAEL,
Więzień KL Auschwitz nr 28767.

Urodzony 3.07.1921 r. w Bielsku, syn Szaja i Klary z d. Gisar, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej we Lwowie. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 28767. Zginął **19.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 5271/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:50, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1148; PMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 771.

STELNAR WOJCIECH,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony w 1873 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski, syn Michała i Anny z d. Majdok, zamieszkały w okresie okupacji w Żabnicy gmina

Węgierska-Górka pow. żywiecki. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Aischwitz. Zginął **19.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 8838/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:20, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche" (uwiąd starczy).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 6, s. 1328.

STEUER ADOLF,

Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzony 5.05.1869 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Orłowej – Zaolzie. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam **zginął** – nieznana jest nazwa miejsca uwięzienia, oraz data i okoliczności śmierci.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 152; (Z SUPLEMENTU).

STEUER ARNOSZTKA,

Więźniarka getta w Zawierciu, KL Auschwitz.

Urodzona 18.09.1876 r. w Dankowicach pow. bielski. Na początku okupacji hitlerowskiej tj. 16.05.1940 r. przetransportowana do getta w Zawierciu, a stamtąd do KL Auschwitz, gdzie zginęła – nieznana data i okoliczność śmierci.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 152; (Z SUPLEMENTU).

STIEBEL ROMAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 874.

Urodzony 13.01.1923 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku, w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 2.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 874. Odzyskał wolność 21.05.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 764.

STOPKA IGNACY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 86261, KL Bergen-Belsen.

Urodzony 18.07.1907 r. w Komorowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 11.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 86261. Następnie, przeniesiony do KL Bergen Belsen. Mimo ciężkich warunków panujących w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 25.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 250.

STROKA FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Cieszynie, KL Auschwitz nr 44680.

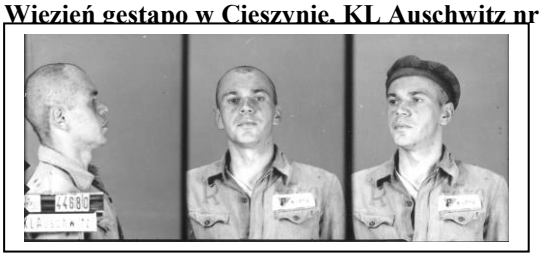

Urodzony 2.08.1910 r. w Kowalach pow. cieszyński, syn Jana i Marii z d. Kałuża. Nauczyciel szkoły powszechnej w Iłownicy pow. bielski, wielki działacz społeczny. Z chwilą rozpoczęcia się okupacji hitlerowskiej zaangażował się w ruchu oporu. Aresztowany w 1942 r. przez zdradę, wpierw więziony w Cieszynie, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 3.07.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień nr 44680. Zginął **15.08.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 20372/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:40, określenie przyczyny zgonu to: „Pleuropneumonie" (rozległe zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 194; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 103; M. Walczak, *Luidzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 666; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 198 wykazu); PMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 864; Informacja L. Sztwiorok.

STRYCZEK JÓZEF FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 24.09.1921 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Józefa i Karoliny z d. Mączka, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **14.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15400/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:05, określenie przyczyny zgonu to: „Beiderseitige Lungenentzündung" (obustronne zapalenie płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1149; PMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 388.

STRYCZEK STEFAN,

Więzień KL Auschwitz nr 187943.

Urodzony 21.08.1911 r. w Bronowie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przetransportowany do KL Auschwitz, 17.05.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 187943 r. Od 14.09.1944 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 468; (Z SUPLEMENTU).

STRZAŁKA FRANCISZEK,

Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzony w 1898 r. w Karwinie, od 1920 r. zamieszkały w Wapienicy. Aresztowany i więziony w więzieniu lub obozie koncentracyjnym od 1940 do 1945 r. Wróciwszy z obozu w pierwszej połowie 1945 r., na skutek przeżyć obozowych i wycieńczenia organizmu, zmarł w 1945 r.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

STRZOTKA FRANCISZEK,

Więzień więzienia w Wadowicach.

Urodzony w 1898 w Karwinie, od 1920 r. zamieszkały w Wapienicy pow. bielski. Aresztowany w 1940 r. w Wapienicy i przetransportowany do więzienia w Wadowicach gdzie przebywał do 1945 r. Wróciwszy do domu na początku 1945 r., był bardzo schorowany na płuca – w wyniku tej choroby zmarł w tymże 1945 r.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

STUDZIŃSKA ZOFIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7594.

Urodzona 2.04.1889 r. w Krakowie, córka Jana i Zofii z d. Wójcicka, zamieszkała w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski. Nauczycielka zawodu w Mikuszowicach Krakowskich. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowana jako łaczniczka w ruchu oporu – w szeregach ZWZ w Cieszynie. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 5.06.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7594. Zginęła **18.10.1942** r. Według wystawionego aktu zgonu nr 36471/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag" (zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 488; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat*

osobowych, Warszawa 1995 r. s. 668; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 201 wykazu); PMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 469.

STWORA MARIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22800.

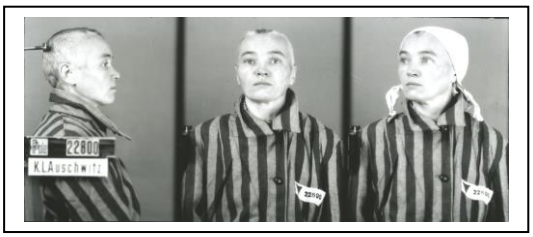

Urodzona 11.11.1890 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 20.10.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 22800. Zginęła **25.11.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 505.

STRWORA SZYMON,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-358.

Urodzony 21.10.1900 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski, Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 15.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-358. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 741.

STUDZIŃSKA ZOFIA,
Więźniarka – nieznane miejsce więzienia.

Urodzona w 1889 r., nauczycielka zawodu w Mikuszowicach Krakowskich, pow. bialski. Aresztowana 20.10.1941 r. - nieznane miejsce więzienia. Zginęła **10.10.1942 r.**

Bibliografia: Zbiory archiwalne K. Wójtowicza.

SUCH MARIAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 4.12.1901 r. w Tomaszowie Mazowieckim. Kierownik Publicznej Skoły Powszechnej w Roztropicach pow. bielski. Przed wojną członek Związku Zachodniego, Związku Powstanców Ślaskich. Aresztowany 13.07.1941 r. i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz gdzie zginął w okresie **25-28.12.1941 r.**

Bibliografia: Zbiory archiwalne K. Wójtowicza.

SUCH MARIAN,
Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 4.12.1901 r. w Tomaszowie Mazowieckim, kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Roztropicach gmina Jasienica pow. bielski. W czasie okupacji był nauczycielem Szkoły Powszechnej w Częstochowie woj. kieleckie. Aresztowany 13.07.1941 r. za przynależność do Związku Zachodniego i Związku Powstańców Śląskich – przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku. Następnie, 30.07.1941 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz i tam zginął **25 – lub 28.12.1941 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 105; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r., s. 669; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 202 wykazu); (Z SUPLEMENTU).

SUCHANEK PAWEŁ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1251.

Urodzony 28.06.1901 r. w Łodygowicach pow. żywiecki, syn Andrzeja i Anny z d. Dobija, zamieszkały w Białej. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do uwięziony w KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1251. Zginął **4.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4559/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:25, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenödem bei Herzschwäche" (odma płuc przy osłabieniu serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 782; PMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 59.

SUCHOŃ CZESŁAW,

Więzień KL Mauthausen-Gusen, KL Dachau.

Urodzony 31.12.1896 r. w Bulowicach, zamieszkały w Lipniku – obecnie dzielnica Bielska. Po ukończeniu szkoły pedagogicznej, nauczyciel w szkole w Bielsku. Aresztowany w 1940 r. w akcji likwidacji polskiej inteligencji. W transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, po jakimś czasie przeniesiony do KL Dachau. Zwolniony z obozu do domu w 1942 r.

Bibliografia: materiały pozyskane z archiwum IPN w Katowicach – informacja syna Jana Suchonia.

SUCHOŃ WŁADYSŁAW ks.,

Więzień więzienia w Bielsku, KL Dachau nr 21994.

Urodzony 19.03.1885 r. w Kętach pow. oświęcimski, święcenia kapłańskie przyjął w 1910 r. proboszcz parafii w Kozach pow. bialski. Aresztowany 23.04.1940 r. i uwięziony w więzieniu w Bielsku, w Cieszynie, skąd 28.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau, od 5.06.1940 r. do KL Gusen, od 8.12.1940 ponownie przesłany do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 21994. Zginął w tzw. „transporcie inwalidów" **28.05.1942 r.** - zagazowany jako „trwały inwalida".

Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 223; ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 239; Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 110 – 111, t. III.

SUCHY ANTONI,
Więzień – zaginął bez wieści.
Urodzony w Grodźcu pow. bielski, po nauce w szkole powszechnej ukończył Polskie Gimnazjum w Bielsku, następnie usiłował studiować na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, lecz studiów tych nie skończył ze względu na brak środków finansowych. W 1940 r. wywieziony przez Arbeitsamt do pracy przymusowej do Niemiec – tam **zaginął** bez śladu.
Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek, *Saga rodzinna*, s. 73.

SUCHY FRANCISZEK,
Więzień KL Dachau.
Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany przez gestapo już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 26 – 28.09.1939 r. i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*,Kraków 2005 r. s. 156-170.

SULAWA RUDOLF,
Więzień obozu jenieckiego.
Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Z uwagi na przewidywany wybuch drugiej wojny światowej, zmobilizowany i brał udział w kampani wrześniowej 1939 r., dostał się do niemieckiej niewoli. Wpierw internowany w obozie jenieckim a następnie przesłany do pracy przymusowej do Niemiec (praca u boszarników ziemskich -„bauerów”). Nieznany jest dalszy jego los.
Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic*, wyd. 1991 r. s. 24.

SUŁKOWSKI STEFAN,
Więzień w Starobielsku
Urodzony 11.10.1908 r. w Bielsku, syn Antoniego i Marii. Szkołę powszechną ukończył w Bielsku, a następnie w tej samej miejscowości uczęszczał do Państwowego Gimnazjum, gdzie należał do Drużyny Harcerskiej. Po egzaminie dojrzałości w 1930 r. studiował w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu, zaś w 1934 r. w Szkole Podchorążych Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. Nominację na porucznika otrzymał w 1937 r. Brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. - w 21 Pułku Artylerii Lekkiej. Wycofując się ze swoim pułkiem na wschód został ranny, a następnie internowany w okolicach Lwowa. Wywieziony do Starobielska (ZSRR), a następnie do Katynia, gdzie zaginął – prawdopodobnie w **1940 r.**
Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 110; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów” przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 85.

SUŁOWSKI ALEKSANDER,
Więzień KL Mauthausen.
Zamieszkały w Bestwinie pow. bielski, nauczyciel w Szkole podstawowej w Bestwinie. Aresztowany w kwietniu 1940 r. więziony w Bielsku i Cieszynie, a

następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen. Przeżył pobyt w obozie.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

SUMPER KAZIMIERZ, pseud. „Grzmot", „Sierp",
Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 7.06.1923 r. w Brześciu nad Bugiem, syn Józefa. W Brześciu rozpoczął naukę w szkole powszechnej i tam też wstąpił do drużyny harcerskiej, a gdy w 1934 r. ojciec kolejarz został służbowo przeniesiony do Bielska, Kazimierz kończył naukę stopnia podstawowego w tej miejscowości. Następnie, uczęszczał do gimnazjum w Bielsku. Od 24.08.1939 r. członek Pogotowia Harcerzy. Wraz z wycofującym się Wojskiem Polskim dotarł przez Kraków do Lwowa.
W październiku 1939 r., po powrocie do Bielska, zaangażował się w działalność ruchu oporu – pełnił funkcję łącznika przy komendzie hufca. Gdy w grudniu 1940 r. aresztowano hufcowego J. Drożdża, nawiązał kontakt z lewicowym ruchem konspiracyjnym. W 1942 r. wstąpił do PPR, a w 1943 r. był już członkiem egzekutywy Komitetu Okręgowego PPR w Bielsku. Należał także do GL a następnie AL Okręgu Bielskiego. Następnie, został redaktorem naczelnym „Trybuny Robotniczej", później „Trybuny Gwardzisty". Miał bardzo duży wpływ na wysoki poziom merytoryczny prasy konspiracyjnej. Oprócz funkcji w ruchu konspiracyjnym formalnie był pracownikiem IG Farbenindustrie, gdzie wykorzystywał swoje możliwości, by nieść rodakom pomoc różnego typu (np. fałszując odpowiednie dokumenty). Wykorzystywał też swoje zatrudnienie w tym zakładzie do „organizowania" materiałów piśmienniczych potrzebnych dla podziemnej prasy (papier, przybory itp.). Aresztowany 24.05.1944 r. zupełnie przypadkowo podczas obławy jaką gestapo urządziło na dworcu w Katowicach. Przewieziony do KL Auschwitz, zginął w komorze gazowej **24.06.1944 r.**
Bibliografia: *Wszystko co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 110; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 86, 87; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. s. 73, 120, 123; *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; (Z SUPLEMENTU).

SUROWKA HALINA URSZULA,
Więźniarka Polenlagru nr 169 Klain Gorschütz w Gorzyczkach.
Urodzona 22.10.1932 r. w Bielsku, córka Andrzeja i Elżbiety z d. Janik, zamieszkała w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej, wysiedlona z rodziną z własnego budynku i od czerwca 1942 r. przesłana do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagrze nr 169 Klain Gorschütz w Gorzyczkach (przebywała tam do grudnia 1943 r.). Następnie cała rodzina wywieziona została do

Generalnej Guberni – do Wieliczki, gdzie musieli wykonywać prace przymusowe do końca okupacji.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

SUSKI JÓZEF,
Więzień KL Mauthausen.
Urodzony w 1891 r., kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Włosienicy pow. bialski. Aresztowany przez gestapo w kwietniu 1940 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął we wrześniu **1940 r.**
Bibliografia: Zbiory archiwalne K. Wójtowicza.

SZAFRAN ROMAN,
Więzień gestapo w Bielsku,KL Gross-Rosen.
Urodzony 23.02.1906 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen, gdzie zginął **17.05.1943 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SZALWINSKA HELENA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 18.04.1904 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **16.04.1943 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SZARY PIOTR,
Więzień KL Auschwitz nr 5603.

Urodzony 25.05.1896 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, 8.10.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 5603. Zginął **20.03.1943 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 51.

SZAST WIKTOR,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1441.
Urodzony 13.07.1922 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Feliksa i Marii z d. Czmiel, zamieszkały w Czechowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w marcu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako

więzień „wychowawczy” nr E-1441. Zginął **2.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23516/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:32, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod” (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 686, 791; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 1002.

SZATANIK FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 20.12.1909 r. w miejscowości Ujsoły pow. żywiecki, syn Jana i Marii z d. Machała, zamieszkały w Kamienicy pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **26.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25124/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:50, określenie przyczyny zgonu to: „Bronchopneumonie” (zapalenie płuc i oskrzeli).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 658; PMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 1122.

SZATKOWSKI IGNACY, pseud. „Szymeczko”,
Więzień – brak nazwy miejsca uwięzienia.
Mieszkaniec Pisarzowic gmina Wilamowice, pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej – członek PPR, pomagający więźniom KL Akuschwitz. W 1942 r. oskarżony o ukrywanie w swym domu uciekiniera z podobozu w Jawiszowicach, został aresztowany. Nieznany jest dalszy jego los.
Bibliografia: *Ludzie dobrej woli* Księga pamięci mieszkańców ziemi oświęcimskiej niosący pomoc więźniom KL Auschwitz, pod red. H. Świebockiego, Oświęcim 2005 r., s. 368.

SZCZEPANIAK JÓZEFA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 27570.
Urodzona 4.03.1903 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 18.12.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 27570. Zginęła **22.01.1943 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 510.

SZCZERBOWSKI JÓZEF,
Więzien gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec Międzyrzecza pow. bielski. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – łącznik w organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 56.

SZCZOTKA ALBIN, pseud. „Komar”,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Stopień wojskowy ppor. W 1943 r. objął stanowisko komendanta obwodu bielskiego po Henryku Boryczce - przedtem był komendantem placówki w Kozach. Aresztowany w maju 1943 r., osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy jego los.

Bibliografia: *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 82; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 180.

SZCZOTKA ANDRZEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Czechowicach pow. bielski, mieszkaniec Czechowic. Aresztowany w marcu 1943 r., przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął w **1944 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 106; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 679; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 204 wykazu).

SZCZOTKA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 85857.

Urodzony 21.02.1904 r. w miejscowości Rybarzowice gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Antoniego i Marii z d. Dobija, zamieszkały w Bielsku (lub Białej). Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.01.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 85857. Zginął **27.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 11786/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 13:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschwäche bei Lungentuberkulose" (niewydolność serca przy gruźlicy płuc).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 248; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza; PMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 1284.

SZCZOTKA PIOTR,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 24.06.1904 r. w Ujsołach pow. żywiecki, mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz i tam zginął **29.03.1943 r.**

Bibliografia: Informacja od L. Sztwiorok ze Swiętoszówki.

SZCZOTKA STANISŁAW, pseud. „Klimczok",

Więzień więzienia w Szczecinie.

Urodzony 13.03.1921 r. w Wadowicach pow. oświęcimski, syn Karola i Hildegardy z d. Blatten. Szkołę powszechną ukończył w Jasienicy. Harcerz od 1931 r. W 1937 r. odbył specjalizację wojskową w Warszawskim Pułku Łączności – w wielkich manewrach WP na Wołyniu. W 1938 r. w sierpniu i wrześniu, pełnił służbę obserwacyjno-łącznościową dla wojska w Bielsku, a

następnie w Boguminie. W 1939 r. ukończył Szkołę Przemysłową – wydział chemiczno-farbiarski w Bielsku. W 1935-1939 r., bardzo zaangażowany w uprawianie sportu (w pchnięciu kulą mistrzostwo powiatu, mistrzostwo Śląska, w mistrzostwach Polski juniorów 3-cie miejsce). Wybuch wojny w 1939 r. zastał go w Warszawie, skąd uciekł do Wilna, a następnie pod Kowno. W czasie działań wojennych w 1941 r. powrócił do Jasienicy i natychmiast został wcielony do niemieckiego wojska oraz wysłany na front. W 1942 r. zdezerterował i przebywał w Warszawie, angażując się w działalność konspiracyjną w organizacji AK. Znając doskonale cztery języki obce: niemiecki, angielski, rosyjski i litewski, przeszedł specjalne przeszkolenie wywiadowcze i został wysłany na teren Niemiec w okolice Phenemünde, gdzie z grupą kilku innych osób z konspiracji usiłował rozpracować istniejące w okolicy Świnoujścia Zakłady Zbrojeniowe – produkujące pociski V-l. Po lokalizacji tych zakładów grupa ta kierowała przy pomocy radia (z ziemi), nalotem alianckich eskadr bombardujących, mających zniszczyć obiekty produkcji zbrojeniowej. Niestety, na skutek rozpracowania siatki przez gestapo, został aresztowany i rozstrzelany **w lutym 1944 r.** w Szczecinie.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 111; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; Zbiory z Izby Tradycji Hufca Beskidzkiego ZHP w Bielsku-Białej.

SZCZUTA (SIUTA) FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 160671.

Urodzony 14.04.1896 r. w Straconce pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 160671. Następnie, 4.03.1944 r. wypisany – prawdopodobnie przeniesiony do innego obozu którego nazwy nie można ustalić, lub odzyskał wolność.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 421.

SZCZYBROCHA JÓZEF,

Zginął w niewoli sowieckiej.

Urodzony 20.07.1894 r. w Czechowicach pow. bielski, syn Franciszka i Teresy. W latach 1915-1918 służył w armii austriackiej, później do 28.11.1919 r w armii gen. Hallera. Z zawodu był kolejarzem. Od 1922 r. podjął pracę w Państwowej Policji, starszy posterunkowy PP w komisariacie Cieszyńskim. Zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do niewoli sowieckiej – i tam **zginął.**

Bibliografia: Meclslav Borak, *„Symbol Katynia" Zaolziańskie Ofiary Obozów i Więzień w ZSRR,* Czeski Cieszyn 1999, s. 107; Wpisany na LT NKWD z Ostaszkowa 05/4 z dnia 5.04.1940 r., poz. 57, s. 39, t. 5909; (Z SUPLEMENTU).

SZCZYGLIŃSKA ANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 74996.

Mieszkanka Jaworza pow. bielski. Aresztowana wraz z mężem Antonim, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 74996. Zginęła w **czerwcu 1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SZCZYGLIŃSKI ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec Jaworza pow. bielski, robotnik. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu. Aresztowany pod zarzutem współpracy z parytyzantami, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął w **styczniu 1945 r.**
Bibliografia: Informacja J. Roik, L. Sztwiorok..

SZCZYGLIŃSKI JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 4.08.1893 r. w miejscowości Jaworze pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 27.01.1944 r. z wyroku nadzwyczajnego posiedzenia policyjnego sądu doraźnego *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej”* skazany został na śmierć w egzekucji publicznej w Jeleśni. (Skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz Waluś, Władysław Waluś). Wyrok wykonano **30.01.1944 r.** (zdjęcie obwieszczenia na str. 61).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701; D. Czech, *Kalendarz wydarzen w KL Auschwitz,* s. 612.

SZCZYRBOWSKI JÓZEF IGNACY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 30.07.1882 r, w Międzyrzeczu Dolnym gmina Jasienica, pow. bielski, syn Jana i Zuzanny z d. Bandel, zamieszkały w Międzyrzeczu. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **10.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18808/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:10, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh nach Erysipel” (nieżyt/katar przy róży przyrannej).
Bibliografia: Zbiory dokumentów K. Wójtowicza; PMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 798; Informacja od Genowefy Knapek – wnuczki Józefa Szczerbowskiego.

SZEWCZYK WŁADYSŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr 3731, nr 10662.
Urodzony 12.04.1923 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, 5.09.1940 r., zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 3731.

Następnie, w transporcie zbiorowym przeniesiony do KL Buchenwald i tam zarejestrowany jako więzień nr 10662. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 46.

SZKUCIK ALOJZY,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 159544.

Urodzony 10.06.1918 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 159544. Następnie, 12.06.1944 r. wypisany – prawdopodobnie przeniesiony do innego obozu którego nazwy nie można ustalić lub odzyskał wolność.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 420.

SZLAWIŃSKA HELENA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 18.04.1904 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz. Zginęła **16.04.1943 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1164.

SZLOSARCZYK WŁADYSŁAWA,

Więźniarka Polenlagru nr 40 we Frysztacie, Polenlagru nr 32 Oderberg.

Urodzona 22.02.1933 r. w bielsku, córka Franciszka i Justyny z d. Szymura, zamieszkała w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej, wraz z rodzicami wysiedlona z własnego domu i 27.04.1942 r. wywiezieni do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 40 we Frysztacie, a stamtąd do Polenlagru nr 32 Oderberg – Bogumin, gdzie przebywali do końca wojny.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

SZNEIDER JAN ks.,

Więzień gestapo w Bielsku.

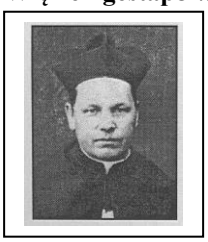

Urodzony 28.05.1876 r. w Czańcu, syn Jana i Anny z d. Danek. W dzieciństwie mieszkał przez pewien czas wraz z rodziną w Rużomberku - Słowacja, gdzie uczęszczał do szkoły powszechnej. Od 1891 r. rozpoczął naukę w gimnazjum w Bielsku, a w latach 1894-97 do Gimnazjum św. Jacka w Krakowie. W czerwcu 1898 r. zdał maturę i w październiku wstąpił na Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego, który ukończył w 1902 r.
W tym też roku – w lipcu, otrzymał święcenia kapłańskie, a pierwszą pracę duszpasterską rozpoczął jako wikary w parafii pw. Opatrzności Bożej w Białej. W okresie 14.04. – 1.09.1906 r. sprawował funkcję administratora parafii.

Następnie wikary parafii Podgórze. 25.08.1908 r. powrócił do Białej, w 1913 r. proboszcz w parafii Komorowice. W okresie pierwszej wojny światowej działał na rzecz ofiar wojny w ramach Książęco-Biskupiego Komitetu Pomocy - założył w 1917 r. Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży. 1920 r. stanął na czele lokalnego Komitetu Obrony Państwa w Komorowicach. W 1921 r. zainicjował od dawna planowaną budowę nowego kościoła parafialnego. W latach 20 powrócił do działalności na forum bialskim - przeprowadził plebiscyt kościelny w Dolnym Lipniku, Leszczynach, rozgraniczył parafie Biała i Lipnik. W latach 1934-35 założył Katolicki Związek Młodzieży Męskiej i Katolicki Związek Młodzieży Żeńskiej, a w 1936 r. Towarzystwo Opieki nad Matką i Dzieckiem w Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej, pozostał na swym stanowisku, ale po odmowie podpisania volkslisty został 9.09.1939 r. aresztowany przez gestapo i uwięziony w Bielsku – gdzie przebywał do 26.01.1940 r. (z powodu choroby przewiezino go do szpitala w Białej). Przed wywiezieniem do obozu koncentracyjnego uratowało go wstawiennictwo bialskich Niemców i przyjęcie warunku, że nie będzie odprawiał nabożeństw w kościele i sprawował czynności urzędowych. 20.11 1940 r. zwolniony z więzienia lecz powrócił na plebanię, na której przebywał jako więzień domowy. Po wyzwoleniu - 14.02.1945 r. powrócił do sprawowania swego urzędu, odbudowując kościół po zniszczeniach wojennych oraz dokonując w latach 1947-1954 ogólnej restauracji kościoła. Zmarł 17.04.1957 r.

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 111, t. III; J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej,* rok 1999 r., s. 199-201..

SZOPA ANIELA,

Więźniarka obozu pracy.

Urodzona 7.07.1924 r. córka Franciszka i Justyny z d. Hoder, zamieszkała w Bestwince pow. bielski. Wywieziona 12.10.1942 r. do obozu pracy w Kaczycach k/Raciborza. Stamtąd, jako chora i osłabiona wywieziona 14.12.1942 r. w niewiadome miejsce i ślad po niej zaginął – **zginęła.**

Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

SZPIAMAN JAKUB,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony w 1897 r., mieszkaniec Porąbki pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. **Zginął** w tym obozie.

Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r. s. 22.

SZPIK MARIAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz 56886.

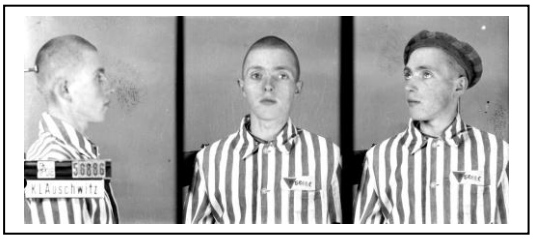

Urodzony 30.05.1924 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 7.08.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 56886. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 203.

SZTWIOROK KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-276.
Urodzony 28.11.1918 r. w Roztropicach gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-276. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738.

SZUBERT AGNIESZKA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Katowicach.
Urodzona 15.01.1876 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do wiezienia w Katowicach, gdzie zginęła w **lipcu 1941 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SZUŚCIK JAN,

Więzien KL Oranienburg.
Urodzony 23.10.1879 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przesłany do KL Oranienburg, gdzie zginął **1.04.1940 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

SZUTA ERANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz, KL Buchenwald.
Urodzony 14.04.1896 r. w Straconce – obecnie dzielnica Bielska-Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – organizacji AK. Aresztowany 24.10.1943 r. pod zarzutem działalności konspiracyjnej, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, a następnie do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67.

SZUTA TADEUSZ,

Więzień więzienia Montelupich.
Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej przebywał na terenie Generalnej Gubernii. Aresztowany w 1942 r. w Krakowie za działalność konspiracyjną na terenie Małopolski, więziony w więzieniu Montelupich. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67.

SZYBIAK PIOTR,
Więzień KL Mittelbau-Dora.
Urodzony 24.06.1892 r. w wiosce koło Przemyśla, robotnik. W czasie pierwszej wojny światowej, służąc w armii austriackiej, dostał się do rosyjskiej niewoli. Przebywając w Rosji brał udział w Rewolucji Październikowej, co wywarło zasadniczy wpływ na jego przekonania polityczne. W 1921 r. wrócił do kraju i zamieszkał w Mikuszowicach Krakowskich gdzie wraz z żoną włączył się czynnie do ruchu lewicowego. Jako członek Stowarzyszenia Kulturalno Oświatowego „Siła", a później w PPS, stał się aktywnym działaczem robotniczym. Od 1926 r. był członkiem miejscowego Komitetu PPS w Mikuszowicach, pozostającego zdecydowanie pod wpływem komunistów. W tymże roku wstąpił do KPP w której działał do chwili rozwiązania tej partii. W 1928 r. wysunięty jako kandydat na posła z listy Jedności Robotniczo-Chłopskiej w okręgu wadowickim. Od 1934 r. działając z polecenia Okręgowego Kierownictwa KPP był członkiem, a następnie przewodniczącym TUR w Mikuszowicach. W okresie okupacji hitlerowskiej należał do „Koła Przyjaciół Związku Radzieckiego" a po włączeniu się tej organizacji do PPR stał się czołowym działaczem partii, pełniąc funkcję sekretarza Podokręgu PPR. Jednocześnie walczył z okupantem w szeregach Gwardii Ludowej, a potem Armii Ludowej. W 1944 r. został za działalność w ruchu oporu aresztowany i po wędrówce przez różne więzienia i obozy dostał się do KL Mittelbau-Dora, gdzie zginął na początku **1945 r.**
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

SZYJOTA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 14.11.1889 r. w Porąbce pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz – gdzie **zginął.**
Bibliografia: Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r. s. 22.

SZYJOTA JAN,
Więzien policji – zaginął bez wieści.
Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, aresztowany przez policję niemiecką – **zaginął** bez wieści, brak innych informacji o tej osobie.
Bibliografia: Praca Zbiorowa, *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

SZYMALSKI JAN,
Więzień KL Auschwitz, Mauthausen.
Urodzony 13.01.1923 r. w Porąbce pow. bialski. W okresie okupacji pracował jako suwnicowy - pracownik pracy przymusowej w IG Farben (Zakłady Chemiczne) w Oświęcimiu. Oskarżony o sabotaż w pracy (zaistniała awaria suwnicy), aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz. W styczniu 1945 r. uczestniczył w marszu ewakuacyjnym więźniów z Oświęcimia do Wodzisławia

Śl., a stamtąd przewieziony koleją KL Mauthausen – gdzie **zginął** (brak daty zgonu).
Bibliografia: Praca Zbiorowa, *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r. s. 22,24-25.

SZYMAŃSKA MARIA,
Więźniarka KL Ravensbrück nr 39952,
Urodzona 1.05.1925 r. w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski, córka Jana i Zofii z d. Dobija. W okresie okupacji hitlerowskiej – w 1941 r. wywieziona na roboty przymusowe do Niemiec. Za udzielaną pomoc jeńcom wojennym aresztowana 1.04.1944 r. i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Ravensbrück, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 39952, (przebywała w bloku 15). Mimo ciężkich warunków obozowych przeżyła do końca funkcjonowania obozu - wyzwolona 1.05.1945 r. przez wojska rosyjskie.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

SZYPUŁA FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, wiezienia w Katowicach.
Urodzony 17.07.1916 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **17.11.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 242.

SZYPUŁA JERZY,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 34849.
Urodzony 17.04.1865 r. w miejsowości Zabrzeg pow. bielski, syn Jerzego i Anny z d. Kuś, zamieszkały w Zabrzegu. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień nr 34849. Zginął **9.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10414/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:45, określenie przyczyny zgonu to: „Altersschwäche" (uwiąd starczy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 172; PMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 1410; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 242.

SZYPUŁA KAROL,
Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1015.
Urodzony 28.10.1899 r. w miejscowości Ligota pow. bielski, syn Jana i Anny z d. Smolorz, zamieszkały w Ligocie. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 13.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1015. Zginął **10.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1093/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:10, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 172; PMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 1410.

SZYPUŁA MARIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 7445.

Urodzona 24.12.1876 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7445. Zgineła **27.11.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1093/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 18:10, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 487; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 242.

ŚLEZIAK ANIELA,

Więźniarka KL Auschwitz nr 62599.

Urodzona 14.07.1883 r. w Bielsku, zamieszkała w okresie okupacji w Żywcu. Aresztowana przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 17.09.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 62599. Zginęła **15.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32029/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 10:15, określenie przyczyny zgonu to: „Herzklappenfehler" (niedomykalność zastawek serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 593; PMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 475.

ŚLEZIAK ROMAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony 19.01.1908 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **25.03.1941 r.**

Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 243.

ŚLEZIŃSKI FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku.

Urodzony 9.10.1919 r. w Dziedzicach pow. bielski, syn Franciszka i Anny z d. Paszek. Uczęszczał do szkoły powszechnej w Dziedzicach, gdzie wstąpił do harcerstwa - Drużyny Harcerskiej im. ks. Londzina. Po ukończeniu szkoły rozpoczął naukę zawodu instalatora elektro-mechanicznego w firmie

Franciszka Łaszczoka w Dziedzicach. Następnie ukończył 3–letni kurs Szkoły Dokształcającej Zawodowej w Dziedzicach. Dnia 3.11.1939 r. aresztowany w zakładzie pracy za złożenie wieńca z szarfami biało-czerwonymi na grobie Powstańców Śląskich w dniu l.11.1939 r. Przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, wywieziony **13.11.1939 r.** do lasku w Starym Bielsku (SILAM) i tam rozstrzelany wraz z Mieczysławem Łaszczokiem, Stanisławem Peterko, dr Zenonem Różewiczem. Jego zwłoki ekshumowano 30.09.1945 r. i przeniesiono na cmentarz przy kościele p.w. NMP Wspomożenia Wiernych w Dziedzicach – na miejsce wiecznego spoczynku Powstańców Śląskich.

Bibliografia: *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r, Zbiory prywatne hm. Zdzisławy Kobieli.

ŚLISZ MARIA po zamążpójściu OYRZYŃSKA,

Więźniarka w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 40275, KL Bergen-Belsen nr 22301.

Urodzona 11.09.1923 r. w Cieszynie. W czasie okupacji hitlerowskiej zaangażowała się w działalność ruchu oporu – w organizacji ZWZ/AK - była łączniczką. Aresztowana 5.09.1942 r. podczas rewizji w pociągu którym udawała się z zaszyfrowanym meldunkiem do Krakowa. Przewieziona została do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po zakończonym śledztwie w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, 7.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 40275. Od 18.01.1945 r. uczestniczyła w marszu ewakuacyjnym więźniów z Oświęcimia do Wodzisławia Śl. Następnie, w wagonach towarowych przewieziona została do Bergen-Belsen i tam zarejestrowana jako więźniarka nr 22301. Wyzwolona przez wojska angielskie 15.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 548; M.Slisz-Oyrzyńska, *Wierzyłam że wrócę.*

ŚLIWA TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2108.

Urodzony 22.10.1924 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Rusin – brat Władysława, zamieszkały w Rybarzowicach. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w kwietniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2108. Zginął **20.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15781/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:50, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 822; PMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 763.

ŚLIWA WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2199.

Urodzony 29.10.1925 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Rusin – brat Tadeusza, zamieszkały w Rybarzowicach.

Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w maju 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-2199. Zginął **23.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 16099/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 19:55, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 826; PMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 1079.

ŚLOSARCZYK EMILIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 40794.

Urodzona 4.05.1921 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 12.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 40794. Przetrwała do końca funkcjonowania obozu i 18.01.1945 r. uczestniczyła w marszu ewakuacyjnym więźniów z Oświęcimia do Wodzisławia Śl. Nieznany jest dalszy los tej więźniarki.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 550.

ŚLOSARCZYK WALENTY,

Więzień KL Auschwitz.

Zamieszkały na pograniczu Bestwinki i Dankowic pow. bielski. Aresztowany w 1943 r. wraz z żoną (żonaty z siostrą Józefa Magi) i jej braćmi. Uwięzieni w KL Auschwitz i tam zatrudniony w wyuczonym i wykonywanym zawodzie – malował wnętrza mieszkalne SS-owskiej kadry obozowej. Okoliczność ta była na tyle korzystna, że przeżył pobyt w obozie – wrócił do domu w 1945 r. Po wojnie, pracownik Walcowni Metali w Czechowicach-Dziedzicach. Zmarł 7.12.1965 r.

Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

ŚPIEWAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 132066.

Urodzony w 1914 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 30.07.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 132066. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 371.

ŚPIEWAK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 2.03.1883 r. w Wilkowicach pow. bielski, syn Szymona i Anny z d. Łukaszek, zamieszkały w Wilkowicach. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL

Auschwitz, gdzie zginął **22.10.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30875/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 11:36, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 697; PMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 851.

ŚWIATŁOCH FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-86.

Urodzony 28.08.1911 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do KL Auschwitz, 4.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-86. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 731.

ŚWIĄS JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony w 1906 r. w Kozach pow. bialski, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Kozach. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął w **październiku 1940 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

ŚWIERCZEK ALFONS,

Więzień sowiecki - zginął w Kalininie (Twerze).

Urodzony 27.07.1898 r. w Żytnie k/Raciborza, syn Jakuba i Franciszki z d. Świdergoł. Posiadał wykształcenie podstawowe. Czynną służbę wojskową odbył w wojsku niemieckim w stopniu szeregowca - uczestniczył w walkach w pierwszej wojny światowej (od 1916 r.). Brał udział w pierwszym i drugim powstaniu śląskim, a w marcu 1921 r. w akcji plebiscytowej na Górnym Śląsku. Po podziale Śląska między Polskę a Niemcy w 1922 r., rozpoczął pracę jako policjant w Policji Państwowej Województwa Śląskiego.
Po ukończeniu Szkoły Policyjnej, po 1925 r. przeniósł się do Bielska, gdzie służył początkowo w policji konnej, następnie na komendzie miejskiej w Bielsku - potem Mikuszowicach Śląskich. We wrześniu 1939 r. został ewakuowany z policją posterunku w Mikuszowicach na wschód Polski, gdzie 17 września w okolicach Tarnopolu dostał się do niewoli sowieckiej. Był więziony w obozie jeńców polskich w Ostaszkowie. 22.04.1940 r. zamordowanym przez NKWD w Kalininie (Twerze). Posiadał odznaczenia: m.in. Krzyż na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi, Gwiazda Śląska, Medal Niepodległości i Krzyż Kampanii Wrześniowej 1939 r. (pośmiertnie).
Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 234.

ŚWIERGAŁA ANNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkanka Wilkowic pow. bielski. Aresztowana wraz z mężem Władysławem pod zarzutem kontaktu z partyzantami. Wpierw przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie razem z mężem zginęła **1.11.1944 r.** – w krematorium II w Birkenau.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 715; A. Cyra, *Pozostał po nich ślad,* s. 83.

ŚWIERGAŁA FRANCISZKA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkanka Wilkowic. Aresztowana przez gestapo i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziona do KL Auschwitz. Po jakimś czasie odzyskała wolność – zwolniona zobozu.
Bibliografia: Informacja krewnej – W. Dudzińskiej.

ŚWIERGAŁA WINCENTY,
Wysłany na roboty przymusowe.
Urodzony 18.07.1923 r. w Wilkowicach pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej wywieziony na roboty przymusowe – pracował w gospodarstwie rolnym. Zachorował na zapalenie płuc i wpierw był leczony ambulatoryjnie, gdy jednak zorientowano się że jest Polakiem, został zamordowany wstrzyknięciem fenolu w serce. Zginął **26.11.1944 r.** w Rapstein -Niemcy.
Bibliografia: informacja córki W. Dudzińskiej.

ŚWIERGAŁA WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec Wilkowic pow. bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – organizacji lewicowej, członek PPR w Bielsku. Aresztowany wraz z żoną pod zarzutem kontaktu z partyzantami. Wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie razem z żoną zginęli **1.11.1944 r.** (w dniu Wszystkich Świętych) – w krematorium II w Birkenau.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 715; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r. str. 208; A. Cyra, *Pozostał po nich ślad,* s. 83; Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 246.

ŚWIEŻY EMIL,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 26854, KL Dachau nr 7156, KL Mauthausen nr 118304.
Urodzony 8.01.1904 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowany i po krótkotrwałym przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.03.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 26854. Następnie, przeniesiony do KL Dachau – zarejestrowany jako więzień nr 7156, i dalej przesłany do KL Mauthausen jako nr 118304. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 158.

ŚWIĘS JÓZEF,

Więzień KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1906 r., nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Kozach pow. bialski. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, a stamtąd do KL Mauthausen, gdzie zginął w **październiku 1940 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 109; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 700; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 217 wykazu).

TALIK EDMUND,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen, KL Dachau, KL Auschwitz.

Urodzony 22.09.1914 r. w Kozach pow. bialski. Po ukończeniu szkoły powszechnej, kontynuował naukę w liceum pedagogicznym i szkole muzycznej, a po ukończeniu tych szkół został nauczycielem Publicznej Szkoły Powszechnej w Mazańcowicach pow. bielski. Bardzo zaangażowany w rozwijanie ruchu harcerskiego w Kozach i Białej Krakowskiej. (Założył 26.03.1933 r. Młodzieżową Drużyną Harcerzy w Kozach i kierował nią do 31.12.1934 r. – został drużynowym). Ta popularność w działalności harcerskiej i społecznej powodowała wobec niego coraz większą wrogość Niemców, żyjących już przed wojną na terenie Bielska i Białej. Gdy rozpoczęła się okupacja hitlerowska, już w pierwszych dniach września został aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen a stamtąd do KL Dachau. Następnie, przesłany do KL Auschwitz i w tym samym dniu tj. **13.12.1940 r.** został rozstrzelany.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 114; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 90, 91; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 110; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 219 wykazu).

TALIK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony w 1886 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Muthausen, gdzie zginął **14.01.1941 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

TALIK TEOFIL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 22330.

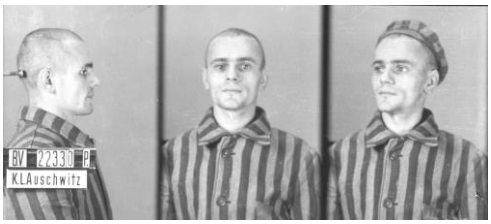

Urodzony 20.12.1910 r. w miejscowości Leszczyny pow. bielski (obecnie dzielnica Bielska), syn Józefy i Rerginy z d. Kupczak, zamieszkały w Mikuszowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 22330. Zginął **29.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4155/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 23:15, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 128; PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 1149.

TANEWSKI FRANCISZEK,

Więzien Polenlagru.

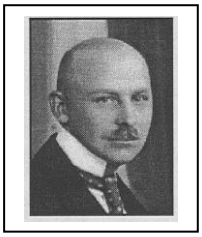

Urodzony 2.09.1879 r. w Ulanowie nad Sanem, syn Wojciecha i Elżbiety z d. Baran. W Ulanowie ukończył 5 klas szkoły ludowej, zaś do gimnazjum uczęszczał w Rzeszowie. Po maturze, przez 6 lat odbywał praktykę i pracował w drogerii Władysława Brocha w Tarnowie. W 1909 r. otworzył w Białej Krakowskiej własną drogerię. Dzieki wyjątkowej operatywności - był cenionym kupcem, głównym dostawcą barwników, odczynników i kwasów dla zakładów włókienniczych w Bielsku i Białej, zaś jego sklep był znaną i cenioną placówką handlową w powiecie bialskim.

W 1923 r. otworzył w Białej filię swojej drogerii. Wielki patriota – Polak, uczestniczył aktywnie w polskim życiu narodowym i społecznym w Białej. Od 1913 r. był członkiem Spółki Ochrony i Pomocy Narodowej w Bielsku, następnie prezes Kongregacji Kupców w Białej. Od 1934 r. członek oddziału PTT w Białej, od 1937 r. wiceprezesem Związku Kupców (Polskich) Bielska-Białej i okolicy. Na początku lat trzydziestych został współzałożycielem, członkiem zarządu i rady nadzorczej Banku Kupieckiego w Białej. Za tę działalność w organizacjach polskich, już na początku okupacji hitlerowskiej (28.09.1939 r.) został pozbawiony swojej firmy, pracował jako buchalter w niemieckich przedsiębiorstwach w Bielsku, a za odmowę podpisania volkslisty został wraz z rodziną osadzony w marcu 1942 r. w obozie dla Polaków - Polenlagrze na Zaolziu – zwolniony po 6 miesiącach w wyniku skutecznych starań rodziny. Osiedlił się w Krakowie i zarabiał na utrzymanie pracując jako kalkulator w hurtowni drogeryjnej R.M. Witkowskiego. Po wyzwoleniu - w lutym 1945 r. powrócił do Białej i odbudował własną drogerię – prowadząc ją do października 1950 r. (zniszczyły go władze komunistyczne – nakładanymi domiarami). Uczestniczył jednak bardzo aktywnie w życiu społeczno-politycznym Bielska i Białej. W 1945 r. reaktywował Kongregację Kupiecką w Białej, której został prezesem w 1947 r. Był członkiem Stowarzyszenia Czytelni Polskiej (1945-1950), a także Stronnictwa Demokratycznego (od 1945 r. zasiadał w zarządzie Koła Miejskiego). Zmarł w Białej 12.06.1957 r.

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 203.

TARG ALOJZY,

Więzień gestapo w Krakowie, Montelupich, KL Gross-Rosen, KL Dora.
Urodzony 14.05.1905 r. w Łazach pow. bielski. Był założycielem konspiracyjnej ZWZ w bielskim. W latach 1939-1940 pracował jako robotnik budowlany w Bielsku, a przed wojną w szkolnictwie na Ślasku. Organizował Służbę Zwycięstwu Polski a następnie ZWZ na terenie pow. bielskiego. Pod koniec 1940 r. uciekł przed aresztowaniem do Warszawy i tam w zakładach chemicznych pracował do 1942 r. jako robotnik. Od 1942 r. zajmował się wyłącznie pracą konspiracyjną ZWZ i AK. Brał udział w Powstaniu Warszawskim, a po jego upadku przeniósł się do Krakowa. Aresztowany przez gestapo – przebywał w areszcie gestapo a pod koniec 1944 r. umieszczony w wiezieniu Montelupich w Krakowie, od 10.10.1944 do grudnia 1944 r. w KL Gross-Rosen, KL Mittelbau-Dora, KL Gusen, w więzieniu Posek-Tabor. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 15.04.1945 r.. Po wyzwoleniu zamieszkał w Katowicach, pracował w przemyśle metalowym. W 1947 r. aresztowany przez UB pod zarzutem przynależności do tajnej organizacji „Omega" (wyrok odsiadywał we Wronkach). W 1960 r. zrehabilitowany – odzyskał wolność. W 1962 r. uzyskał doktorat nauk humanistycznych. W 1970 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł 4.03.1973 r.
Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek, *Saga rodzinna,* s. 53; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

TARGOSZ FRANCISZEK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 27.08.1910 r., mieszkaniec Porąbki pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz gdzie zginął **17.12.1944 r.**
Bibliografia: Praca Zbiorowa, *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 20.

TARNAWA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 80064, KL Oranienburg, KL Sachsenhausen.

Urodzony 16.04.1912 r. w Straconce pow. bialski – obecnie dzielnica Bielska. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.12.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 80064. Następnie, przeniesiony do KL Oranienburg, KL Sachsenhausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 22.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 233.

TARNAWA STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 19933.
Urodzony 14.07.1913 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 19933. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 116.

TASKIER JULIAN ISRAEL,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 30.03.1900 r. w Lipniku pow. bialski, syn Salomona i Marii z d. Weisberger, zamieszkały w okresie okupacji w Morawskiej Ostrawie. Aresztowany przez policję okupacyjną i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **14.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2732/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 12:10, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag“ (zawał serca).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 1226.

TAUBER EDWARD,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 24.05.1903 r. w Białej, syn Rudolfa i Aurelii z d. Konstant, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Brukseli – Belgia. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Zginął **24.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32516/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:05, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Fleckfieber” (nieżyt/katar jelit przy tyfusie plamistym).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 962.

TESARZ ELFRYDA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 20.11.1915 r. w Czechowicach pow. bielski, córka Rudolfa i Marii z d. Rojowicz, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zgineła **28.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36031/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 11:00, określenie przyczyny zgonu to: „Fleckfieber” (tyfus plamisty).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1164; APMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 25.

TIEFENBRUN JOSEF,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 27.12.1924 r. w Bielsku, syn Beniamina i Lizy z d. Korbel, w okresie okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Mławie. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **8.01.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 861/1943 –

potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:10, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1150; PMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 853.

TOMALA EDWARD,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 189413, KL Gross-Rosen nr 15162.

Urodzony 6.06.1922 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.07.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 189413. Następnie, przeniesiony do KL Gross-Rosen i zarejestrowany jako więzień nr 15162. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 478.

TOMALIK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 158239.

Urodzony 17.05.1898 r. w Bielsku. Działacz harcerski w Bielsku i w Kozach pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK, za co został aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, 21.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 158239. Skazany przez policyjny sąd doraźny na karę śmierci – rozstrzelany **29.02.1944 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 116; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 93; Archiwum Hufca ZHP w Bielsku-Białej.

TOMALIK ?,

Więzień KL Auschwitz

Mieszkaniec Jasienicy pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Brak innych informacji o tym więźniu

Bibliografia: Informacja od L. Sztwiorok ze Świętoszówki.

TOMANEK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1910 r. w Czechowicach pow. bielski, ślusarz. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **12.01.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

TOMANEK TEOFIL,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1904 r. w Czechowicach pow. bielski, ślusarz. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **12.01.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 37.

TOMASZCZYK ANDRZEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 10.11.1905 r., mieszkaniec Międzyrzecza pow. bielski. Od początku okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność ruchu oporu – w organizacji ZWZ w Bielsku, kursujący w sprawach ZWZ między Krakowem a Śląskiem. Aresztowany przez zdradę w listopadzie 1943 r. w Kozach. Wpierw przetrzmywany areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz. Zginął **17.08.1944 r.**

Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 178, 181; Informacja od członków Stowarzyszenia Przyjaciół Międzyrzecza.

TOMASZCZYK FRANCISZEK,

Więzien gestapo w Bielsku, prawdopodobnie KL Auschwitz,

Mieszkaniec Bielska, harcerz. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym prawdopodobnie do KL Auschwitz. Zginął w **1943 r.**

Bibliografia: Zbiory Izby Tradycji Hufca Beskidzkiego ZHP w Bielsku-Białej.

TOMASZCZYK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.

Urzodzony 13.11.1881 r. w Bestwinie gmina Czechowice, pow. bielski, zamieszkały w Bestwinie. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Zginął w tym więzieniu **4.09.1944 r.** Podana przyczyna zgonu: osłabienie mięśnia sercowego.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera, s. 153.

TOMASZCZYK JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 1.02.1876 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Józefa i Teresy z d. Kieloch, zamieszkały w Międzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz, gdzie zginął **19.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18827/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 7:00, określenie przyczyny zgonu to:

„Herzschwäche bei Lungenentzündung” (niewydolność serca przy zapalenie płuc),
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz*, Katowice 1998 r., s. 1150; PMA-B *Księga zgonów,* t. 13, s. 817.

TOMASZCZYK RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 13.04.1902 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Karola i Marii z d. Palarczyk. Rolnik z wykształcenia i zamiłowania, kierował Kółkiem Rolniczym tak w okresie międzywojennym jak i przez krótki czas od rozpoczęcia się okupacji hitlerowskiej. Zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej AK, został aresztowany i więziony w areszcie gestapo w Bielsku. Stamtąd przesłano go do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przewieziony został do KL Auschwitz. Przetrwał w obozie do końca jego funkcjonowania i nastepnie uczestniczył w marszu ewakuacyjnym więźniów w głąb Niemiec. Odzyskał wolność wyswobodzony w okolicach Torgau k/Lipsku. Wróciwszy do domu – do Zabrzega, zastał swoje gospodarstwo bardzo zniszczone w wyniku działań wojennych - częściowo spalone. Zmarł 21.05.1982 r.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 204.

TOMASZEK FELIKS,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony w 1912 r. w Bielsku. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **8.11.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 41.

TOMICZEK KAZIMIERZ,
Żołnierz kampanii wrześniowej, partyzant.
Urodzony 1.05.1925 r. w Iłownicy pow. bielski, i zamieszkały w tej miejscowości, syn Wiktora, później mieszkał w Cieszynie-Bobrku, przed wybuchem wojny był uczniem gimnazjalnym. Zmobilizowany, uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Po powrocie z krótkotrwałej niewoli niemieckiej, wraz z ojcem zaangażował się w walkę z hitlerowskim okupantem jako partyzant. Poległ w **marcu 1944 r.** - w walce z gestapowcami w gminie Trzydzik, wieś Sychów pow. kraśnicki.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

TOMICZEK MIECZYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, w Krakowie, KL Auschwitz.
Urodzony 24.07.1924 r. w Hellemrnes k/Lille we Francji, syn Karola i Marii z d. Jarczak. W 1928 r. przyjechał wraz z rodzicami do Polski, mieszkając

kolejno w Cięcinie, Rzeszowie i od 1932 r. w Białej Krakowskiej. W miejscowościach tych uczęszczał od 1930 r. do szkół powszechnych.

W 1937 r. rozpoczął naukę w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku którą przerwał wybuch wojny.
W okresie okupacji hitlerowskiej był robotnikiem, pracując m. in. w 1940 r. w fabryce Bartelmuss i Suchy w Bielsku i jednocześnie ucząc się w szkole zawodowej Gewerbliche und Hauswirtschaft Berufschule w Bielsku. W maju 1943 r. zagrożony aresztowaniem uciekł do GG, ukrywając się okolicach Wadowic, a potem w Pacanowie.
Aresztowany 2.05.1944 r. przez gestapo w Krakowie, udało się mu jednak w sierpniu zbiec z więzienia. Po powrocie do Białej, 12.12.1944 r. został ponownie aresztowany przez gestapo pod zarzutem działalności konspiracyjnej. Przetrzymywany był w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Uczestniczył w marszu ewakuacyjnym więźniów (w styczniu 1945 r.) – uciekł z kolumny ewakuacyjnej pod Wodzisławiem i szczęśliwie ocalał. Po wyzwoleniu na krótko wyjechał do pracy na Ziemie Zachodnie, lecz już w 1946 r. powrócił do Bielska i pracował w różnych przedsiębiorstwach Bielska i Białej. W maju 1979 r. przeszedł na rentę inwalidzką, a z dn. 27.03.1986 r. na emeryturę. Od 1979 r. działał w ZBOoWiD, w Macierzy Ziemi Cieszyńskiej, Towarzystwie Miłośników Ziemi Żywieckiej, Beskidzkim Towarzystwie Społeczno-Kulturalnym, Towarzystwie Przyjaciół KUL i Związku Inwalidów Wojennych PRL. Zmarł 12.02.1996 r.

Bibliografia: J. Polak *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 205-207.

TOMICZEK WIKTOR,

Żołnierz kampanii wrześniowej, partyzant.

Urodzony 5.03.1898 r. w Iłownicy pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Pietwałdzie – Zaolzie, chłop małorolny. Zmobilizowany, uczestniczył jako starszy sierżant w kampanii wrześniowej 1939 r. Po powrocie z krótkotrwałej niewoli niemieckiej, włączył się w walkę z hitlerowskim okupantem w ruchu oporu - jako partyzant. Poległ w **marcu 1944 r.** - w walce z gestapowcami we wsi Baraki Nowe pow. zakliskowski.

Bibliografia: S. Zahradnik, *Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej w latach 1939-1945*, s. 152; . *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina*, s. 161; Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

TOPÓR TADEUSZ,

Więzień w Wieluniu, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony w 1915 r. w Białej. Uczęszczał do szkoły powszechnej w Chabówce pow. nowotarski, gdzie wstąpił także do harcerstwa. Następnie, ucząc się w Seminarium Nauczycielskim w Białej Krakowskiej, należał do drużyny harcerskiej w tej szkole. W latach 1936-1939 r. nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Lipniku pow. bialski, współorganizator oraz opiekun drużyny harcerskiej w tej Szkole. Aresztowany w łapance ulicznej, osadzony w

więzieniu w Wieluniu, skąd po krótkim czasie w transporcie zbiorowym został przewieziony do KL Dachau i dalej do KL Mauthausen-Gusen i tam zginął w **1942 r.**

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 116; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 94; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 709; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 224 wykazu).

TOZZER JULIANNA MARIA SARA,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 8.09.1890 r. w Bielsku, córka Augusta i Karoliny z d. Jeiteles, zamieszkała w okresie okupacji hitlerowskiej w Wiedniu – Austria. Aresztowana przez policję okupacyjną i w transporcie zbiorowym przesłana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **2.08.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26606/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:05, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (katar/nieżyt jelit przy osłabieniu fizycznym).

Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 1094.

TRAUBNER ADOLF ISRAEL,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 29.07.1886 r. w Rybarzowicach gmina Buczkowice, pow. bielski, syn Izaka i Debory z d. Netzer, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Tarnowie. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **5.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2010/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 13:25, określenie przyczyny zgonu to: „Gehirnschlag" (udar mózgu/apopleksja).

Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 508.

TRONINA STANISŁAW,

Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1909 r. w Grodźcu gmina Jasienica, pow. bielski, robotnik. Aresztowany w okresie okupacji hitlerowskiej, przekazany został do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **5.05.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 39; (Z SUPLEMENTU).

TRYCHUBCZYK ZBIGNIEW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-157.

Urodzony 26.06.1924 r. w Kaniowie gmina Bestwina, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 21.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-157. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 733.

TRYHUBCZAK ROMAN,

Więzień gestapo w Bielsku, w KL Mauthausen.

Urodzony w Komorowicach Krakowskich pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

TRYLUBEZAN FRANCISZEK,

Więzień obozu – nieznana nazwa obozu.

Mieszkaniec Komorowic pow. bielski, kierownik szkoły w tej miejscowości. Aresztowany w Komorowicach, przesłany do obozu którego nazwy nie udało się ustalić. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 236.

TUREK LEOPOLD,

Więzien gestapo w Bielsku, KL Gross-Rosen nr 7006.

Urodzony 9.06.1922 r. w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Gross-Rosen, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7006, gdzie zginął **3.03.1943 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

TWARDOCH ERNEST,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-211.

Urodzony 31.12.1913 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 9.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-211. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 735.

TWARDZIK KAZIMIERZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-489.

Urodzony 29.09.1923 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-489. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 747.

TWARDZIK TADEUSZ,

Więzień więzienia w Bielsku, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 10.10.1919 r., zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. Ukończył Szkołę Przemysłową w Bielsku, pracował jako urzędnik. Aresztowany 19.04.1940 r. i więziony w więzieniu w Bielsku, w KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen. Mimo ciężkich warunków panujących w więzieniach i obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko (076, 087) ; (Z SUPLEMENTU).

TYBERGIER OTYLIA,

Więźniarka KL Auschwitz.

Zamieszkała w Bestwinie pow. bielski. Aresztowana i uwięziona w KL Auschwitz, gdzie **zginęła.**
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

TYC JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach.

Urodzony 15.07.1894 r. w Zabrzegu pow. bielski, syn Jerzego i Julii z d. Głupczyk, zamieszkały w Zabrzegu. Uczył się w szkole ludowej w Zabrzegu a następnie w szkole wydziałowej w Dziedzicach. Pierwszą pracę podjął w Urzędzie Pocztowym w Dziedzicach. Po wybuchu pierwszej wojny światowej, wcielony do armii austryjackiej – walczył na froncie wschodnim, następnie włoskim, gdzie nad rzeką Piawą został ciężko ranny.
Po zakończeniu wojny, wrócił do rodzinnej miejscowości jako inwalida wojenny i podjął pracę w urzędzie pocztowym w Dziedzicach. Wielki społecznik w OSP – do której należał od 1912 r. W dniu wybuchu drugiej wojny światowej tj. 1.09.1939 r. ewakuował się wraz z rodziną na wschód (Dolina, Stryj, Stanisławów). W październiku tegoż roku wrócił do Zabrzega i ponownie podjął pracę na poczcie. W 1942 r. podejrzany o sabotaż w pracy (niszczenie urzędowej korespondencji, pisanie anonimów), został aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Na skutek starań rodziny zwolniony z więzienia jesienią 1943 r., z nakazem podjęcia ciężkiej pracy jako pracownik fizyczny w zbiornicy złomu w Bielsku, gdzie pracował do końca okupacji. Po wyzwoleniu w 1945 r. – do emerytury, pracował w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska" Czechowice-Zabrzeg. Zmarł 8.03.1963 r.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 210-211.

TYRAS OLGA,

Więźniarka – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzona 13.06.1911 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Czeskim Cieszynie. Aresztowana i przetransportowana do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam zginęła – nieznana jest nazwa miejsca uwięzienia oraz data i okoliczności śmierci.
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 60; (Z SUPLEMENTU).

TYRAS SAMUEL,
Zamordowany w Tarnowie.
Urodzony 22.08.1905 r. w Wilamowicach pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Czeskim Cieszynie. W 1938 r przetransportowany do getta w Żabnie k/Tarnowa, gdzie zginął **31.05.1943 r.**
Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 60; (Z SUPLEMENTU).

TYTYK EUGENIUSZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 171515.
Urodzony 13.12.1920 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 8.01.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 171515. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 449.

UNICKI LEON,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau, KL Gusen.
Urodzony 23.06.1897 r. w Cieszynie, zamieszkały w Bielsku. Maturę zdał w 1915 r. w Cieszynie, zaś dalszą naukę i studia kontynuował w Bielsku. Inżynier z zawodu – wykładowca w szkole przemysłowej. Aresztowany 20.04.1940 r. i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Dachau, a po półrocznym pobycie w tym obozie przeniesiony do KL Gusen. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

WADELIK CZESŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-748.
Urodzony 8.10.1923 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-748. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 748.

WAJDZIK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 32574.

Urodzony 9.03.1905 r. w Bielsku, syn Wawrzyńca i Katarzyny z d. Zomer, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz,

24.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 32574. Zginął **27.05.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 9010/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:12, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 166; PMA-B *Księga zgonów,* t. 7, s. 10.

WALA RUDOLF SZYMON,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 11.09.1894 r. w Mikuszowicach pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Dobija, zamieszkały w Kozach pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK (stopień wojskowy kapitan). Aresztowany w nocy z 25 na 26.09.1942 r. i wpierw przetrzymywany w areszcie gestapo w Bielsku, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **28.07.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 25849/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 16:31, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 691; J. Niekrasz, *Z dziejów AK na Śląsku,* s. 118; D. Czech *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 77; M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 179; PMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 341.

WALAS JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach.

Urodzony ? w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej członek organizacji konspiracyjnej ZWZ/AK Inspektoratu Bielskiego. Przez zdradę, aresztowany z innymi członakmi tej organizacji i wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku, następnie w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.01.1943 r.** wraz z innymi członkami AK inspektoratu bielskiego - obwodu bielsko-bialskiego, żywieckiego, oświęcimskiego. Rozstrzelanie odbyło się najprawdopodobniej w obozie macierzystym - w komorze gazowej krematorium 1.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 676; D. Czech, *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Oświęcim 1992 r, s. 328.

WALCZAK EDWARD,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 52364.

Urodzony 25.05.1911 r. w miejscowości Czaniec gmina Porąbka, pow. bialski, syn Andrzeja i Józefy z d. Mrowiec, zamieszkały w Czańcu. Aresztowany i osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 25.07.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 52364. Zginął **8.09.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 30761/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o

godz. 12:55, określenie przyczyny zgonu to: „Rippenfellentzündung" (zapalenie opłucnej).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 201; PMA-B *Księga zgonów,* t. 21, s. 755.

WALICA LUDWIK,
Więzień KL Bergen-Belzen.

Urodzony 7.07.1920 r., zamieszkały w Bielsku. Aresztowany i prawdopodobnie poprzez przesyłanie do różnych więzień i obozów, dostał się do KL Bergen-Belsen, gdzie w maju 1945 r. doczekała się wyzwolenia przez wojska alianckie.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

WALUŚ ANNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66641.
Urodzona 22.06.1891 r. w Milówce pow. żywiecki, córka Michała i Marii z d. Jura, mieszkanka Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowana w działalność ruchu oporu – w organizacji AK. Aresztowana 24.10.1943 r. wraz z synem Władysławem, córką Marią, bratem Franciszkiem Szutą – pod zarzutem działalności konspiracyjnej, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66641. Zginęł **1.12.1943** r. Według wystawionego aktu zgonu nr 32919/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 12:15, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Herzschwäche" (grypa przy niewydolności serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 600; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67; PMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 1319.

WALUŚ FRANCISZEK,
Wiezień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.
Urodzony 16.06.1925 r. w Straconce – obecnie dzielnica Bielska-Białej, mieszkaniec Straconki. W okresie okupacji hitlerowskiej podjął walkę z okupanetem wstępując do partyzantki. Zatrzymany 17.10.1943 r. w Lipniku, gdy jego oddział napadł na niemiecki sklep w Białej. Przetrzymany na gestapo, a następnie w transporcie zbiorowym przesłany do więzienia śledczego w Mysłowicach. Z Mysłowic przewieziony do KL Auschwitz, 27.01.1944 r. z wyroku nadzwyczajnego posiedzenia policyjnego sądu doraźnego *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej"* skazany został na śmierć w egzekucji publicznej w Jeleśni. (Skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz

Waluś, Władysław Waluś). Wyrok wykonano **30.01.1944 r.** (zdjęcie obwieszczenia na str. 61).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701; D. Czech, *Kalendarz wydarzen w KL Auschwitz,* s. 612; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.67.

WALUŚ KAROL,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 18081.

Urodzony 24.01.1922 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 11.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 18081. Zginął **20.06.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 110.

WALUŚ LUDWIKA,

Wieźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzona 14.09.1923 r. w Szczyrku pow. bielski, córka Józefa i Marii z d. Pilarz, zamieszkała w Mesznej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym prawdopodobnie wpierw przewieziona była do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłana do KL Auschwitz, gdzie zginęła **28.07.1943 r.** tj. w dniu przywiezienia do obozu. Według wystawionego aktu zgonu nr 25877/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 16:03, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 691; PMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 369.

WALUŚ MARIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz 55730.

Urodzona 25.04.1900 r. w Godziszcze gmina Buczkowice, pow. bielski, córka Jana i Katarzyny z d. Kociołek, zamieszkała w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłana do KL Auschwitz, 24.08.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 55730. Zginęła **27.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 32842/1943 – potwierdzonego przez lekarza

obozowego, zmarła o godz. 9:35, określenie przyczyny zgonu to: „Nierenentzündung” (zapalenie nerek).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 586; PMA-B *Księga zgonów,* t. 22, s. 1242.

WALUŚ MARIA II,

Więźniarka gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 66642.

Urodzona 14.08.1923 r. w Straconce pow. bialski – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie przesłana do KL Auschwitz, 4.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66642. W październiku 1944 r. wywieziona w transporcie zbiorowym do pracy w fabryce w Dreźnie. Wyzwolona w 1945 r. przez aliantów.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67.

WALUŚ TADEUSZ,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 26.06.1919 r. w Straconce – obecnie dzielnica Bielska-Białej, mieszkaniec Straconki W okresie okupacji hitlerowskiej podjął walkę z okupanetem wstępując do partyzantki. Zatrzymany 17.10.1943 r. w Lipniku, gdy jego oddział napadł na niemiecki sklep w Białej. Przetrzymany na gestapo, a następnie w transporcie zbiorowym przesłany do więzienia śledczego w Mysłowicach. Z Mysłowic przewieziony do KL Auschwitz, 27.01.1944 r. z wyroku nadzwyczajnego posiedzenia policyjnego sądu doraźnego *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej”* skazany został na śmierć w egzekucji publicznej w Jeleśni. (Skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz Waluś, Władysław Waluś). Wyrok wykonano 30.01.1944 r. (zdjęcie obwieszczenia na str. 61).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701; D. Czech, *Kalendarz wydarzen w KL Auschwitz,* s. 612; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 67.

WALUŚ WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, w Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzony 14.11.1921 r. w Straconce - obecnie dzielnica Bielska-Białej, mieszkaniec Straconki. Aresztowany 24.10.1943 r. pod zarzutem działalności konspiracyjnej, przetrzymany na gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przesłany do więzienia śledczego w Mysłowicach. Z Mysłowic przewieziony do KL Auschwitz, 27.01.1944 r. z wyroku nadzwyczajnego posiedzenia policyjnego sądu doraźnego *„za przygotowywanie zdrady stanu i przynależność do organizacji konspiracyjnej”* skazany został na śmierć w egzekucji publicznej w Jeleśni. (Skazani na powieszenie to: Józef Górny, Jan Bigos, Stefan Dudek, Alojzy Hamerlak, Michał Kąkol, Józef Łaszczak, Józef

Szczygielski, Franciszek Waluś, Tadeusz Waluś, Władysław Waluś). Wyrok wykonano **30.01.1944 r.** (zdjęcie obwieszczenia na str. 61).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s. 60.

WALUŚ WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 18.09.1913 r. w Międzybrodziu Bialskim, syn Karola i Zofii z d. Kliś, zamieszkały w Międzybrodziu. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **21.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23361/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:30, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (katar/nieżyt jelit przy osłabieniu fizycznym).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 819.

WAŁACH EMIL,

Więzień KL Auschwitz nr E-46.

Urodzony 13.11.1904 r. w Roztropocach gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.07.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-46. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 729; (Z SUPLEMENTU).

WAŁACH JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 16.01.1890 r. w Łyżbicach – Zaolzie, od 1921 r. zamieszkały w Bielsku, syn Adama i Anny z d. Kaleta. Po ukończeniu Szkoły ludowej w Łyżbicach, uczęszczał do Gimnazjum A. Osuchowskiego w Cieszynie – zdając maturę w 1908 r. Następnie, studiował we Lwowie – uzyskując tam w 1914 r. dyplom lekarza medycyny. W latach 1918-1921 organizował służbę zdrowia w Bielsku, gdzie w przeciągu pierwszych 8 lat był jedynym lekarzem. (w roku 1924 r. odznaczony srebrnym Krzyż Zasługi, posiadał także medal Powstańców Górnośląskich i 3 medale Polska Swemu obrońcy). W latach 1927-1939 był prezesem związku Oficerów Rezerwy, prezesem Związku Obrońców Ojczyzny, prezesem Klubu Polskiego w Radzie Miejskiej Miasta Bielska. Aresztowany przez gestapo 12.04.1940 r. w Bielsku, więziony w więzieniu w Cieszynie, w KL Dachau, KL Mauthausen-Gusen. Odzyskał wolność 2.06.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

WAŁĘGA ADOLF,

Więzień KL Mauthausen-Gusen.

Urodzony 7.03.1891 r. w Buczkowicach pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Sibicy – Zaolzie. Aresztowany 17.04.1940 r. za nielegalną działalność – konspiracyjną w szeregach ZWZ/AK i w transporcie

zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen, gdzie zginął **25.09.1941 r.**

Bibliografia: S. Zahradnik, *Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej w latach 1939-1945*, s. 166; *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina*, s. 184; (Z SUPLEMENTU).

WANDZEL JAN,

Więzień KL Bergen-Belsen.

Urodzony 28.05.1908 r. w Bielsku i zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i w transporcie zbiorowym prawdopodobnie poprzez przesyłanie do różnych więzień i obozów, dostał się do KL Bergen-Belsen, gdzie w maju 1945 r. doczekał się wyzwolenia przez wojska alianckie.

Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

WARCHAŁ JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 1356.

Urodzony w 1920 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.07.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 1356. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 40.

WARMUS KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony 7.08.1910 r. w Czechowicach pow. bielski, urzędnik. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **13.06.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 33.

WARZECHA JAN ks.,

Więzień więzienia w Bielsku.

Urodzony 16.05.1883 r. w Pacanowie, święcenia kapłańskie przyjął 22.07.1908 r., proboszcz parafii w Jaworzu pow. bielski. Aresztowany już w pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej tj. 17.12.1939 r. i uwięziony w Bielsku. Odzyskał wolność 8.04.1940 r. – zwolniony z więzienia. Zmarł w 1963 r. w Jaworzu.

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945*, Warszawa 1978 r., s. 212, t. III; J. Kubaczka, *700 lat Jasienicy*, Kraków 2005 r. s. 156-170.

WARZECHA WŁADYSŁAW,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1143.

Urodzony 20.08.1924 r. w Komorowicach Krakowskich pow. bialski, syn Franciszka i Zofii z d. Czauderna, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie

zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w styczniu 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1143. Zginął **14.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2448/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 2:15, określenie przyczyny zgonu to: „Darmkatarrh bei Körperschwäche" (katar/nieżyt jelit przy osłabieniu fizycznym).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 777; PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 946.

WASZEK EMIL,

Więzień KL Auschwitz.

Urodzony 11.02.1920 r. w Jaworzu pow. bielski, syn Franciszka i Marianny z d. Geiser, mieszkaniec Jaworza. Przed wubuchem wojny wybitny aktywista społeczny – działacz organizacji patriotycznej „Strzelec Polski". W okresie okupacji hitlerowskiej uprzedzony o zamiarze jego aresztowania przez gestapo, próbował ucieczki za granicę – na zachód. Przyłapany na przekraczaniu granicy, aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **9.11.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 31741/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „Lungentuberkulose" (gruźlica płuc).

Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok, J. Roik; PMA-B *Księga zgonów*, t. 22, s. 203.

WAWAK ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 25.09.1901 r. w Porąbce pow. bialski, syn Franciszka i Anny z d. Wawrzyczek, zamieszkały w Porąbce. Aresztowany i wpierw przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 99128. Zginął **14.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18656/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herz- und Kreislaufschwäche" (niewydolność serca i układu krążenia).

Bibliografia: I. Pająk, Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz, Katowice 1998 r., s. 279, 680; Praca Zbiorowa Ku pamięci rodakom z Porąbki, 2008 r., s. 20; PMA-B *Księga zgonów*, t. 13, s. 648.

WAWAK KAROL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 174620.

Urodzony 11.02.1910 r. w Straconce pow. bialski – obecnie dzielnica Bielska-Białej. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 2.03.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 174620. Następnie, 7.12.1944 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 455.

WAWAK LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 99127.

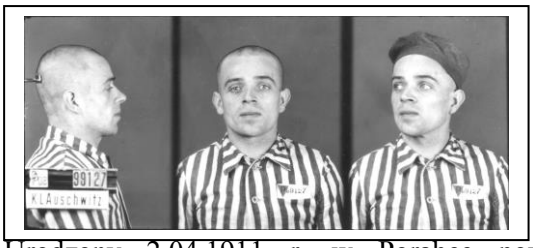

Urodzony 2.04.1911 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany, i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 99127. **Zginął** (brak daty śmierci).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 279; Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., 20.

WAWAK PIOTR,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 99126.

Urodzony 4.02.1924 r. w Porabce pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.02.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 99126. Następnie, przeniesiony do KL Flossenbürg. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 22.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 279.

WAWOK JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-426.

Urodzony 19.12.1893 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-426. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 744.

WAWRZECZKO JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 26.03.1898 r. w Grodźcu Śl. pow. bielski, zamieszkały w Jasienicy pow bielski. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w lewicowym ruchu oporu – członek Komórki Organizacji PPR w Jasienicy. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **19.03.1943 r.**
Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 70.

WAWRZUTA ANTONI,
Więzień Polenlagru nr 97 Rybnik.
Urodzony 10.06.1933 r. w Szczyrku pow. bielski, syn Jakuba i Julii z d. Przybyła. W okresie okupacji hitlerowskiej - w lipcu 1942 r. aresztowany z ojcem oraz braćmi i wysłany do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 97 Rybnik w Rybniku (obóz w barakach przy lotnisku). Po ośmiu miesiącach pobytu w tym obozie, w transporcie zbiorowym wywieziony na przymusowe roboty do Nowych Wierzbic (okolice Głogowa). Gdy rozpoczęły się działania wojenne na tych terenach, Niemcy okrążeni przez wojska rosyjskie, w ostatnim akcie zemsty na Polakach, otworzyli ogień do więźniów obozu. Zginął rozstrzelany **1.02.1945 r.** wraz z ojcem Jakubem i bratem Józefem.
Bibliografia: Informacja jednego z członków rodziny który przeżył – Jana Wawrzuty.

WAWRZUTA BOGUSŁAW,
Więzień – nieznane miejsce więzienia.
Urodzony 23.02.1925 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej - **zginął w 1941 r.** Nieznane miejsce więzienia i okoliczności śmierci.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WAWRZUTA JAKUB,
Więzień Polenlagru nr 97 Rybnik.
Urodzony 12.05.1886 r. w Szczyrku pow. bielski, ojciec Antoniego, Jana i Józefa. W okresie okupacji hitlerowskiej - w lipcu 1942 r. aresztowany z synami i wysłany do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 97 Rybnik w Rybniku (obóz w barakach przy lotnisku). Po ośmiu miesiącach pobytu w tym obozie, w transporcie zbiorowym wywieziony na przymusowe roboty do Nowych Wierzbic (okolice Głogowa). Gdy rozpoczęły się działania wojenne na tych terenach, Niemcy okrążeni przez wojska rosyjskie, w ostatnim akcie zemsty na Polakach, otworzyli ogień do więźniów obozu. Zginął rozstrzelany **1.02.1945 r.** wraz z synami Antonim i Józefem.
Bibliografia: Informacja jednego z członków rodziny który przeżył – Jana Wawrzuty.

WAWRZUTA JAN,
Więzień Polenlagru nr 97 Rybnik.
Urodzony 8.10.1930 r. w Szczyrku pow bielski, syn Jakuba i Julii z d. Przybyła. W okresie okupacji hitlerowskiej - w lipcu 1942 r. aresztowany z ojcem oraz braćmi i wysłany do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 97 Rybnik w Rybniku (obóz w barakach przy lotnisku). Po ośmiu

miesiącach pobytu w tym obozie, w transporcie zbiorowym wywieziony na przymusowe roboty do Nowych Wierzbic (okolice Głogowa). Gdy rozpoczęły się działania wojenne na tych terenach, Niemcy okrążeni przez wojska rosyjskie, w ostatnim akcie zemsty na Polakach, otworzyli ogień do więźniów obozu. Szczęśliwym trafem uniknął śmierci jak ojciec i dwaj bracia – został jedynie ciężko ranny i po dosyć długim leczeniu wrócił do domu – do Szczyrku.

Bibliografia: Informacja jednego z członków rodziny który przeżył – Jana Wawrzuty.

WAWRZUTA JÓZEF,

Więzień Polenlagru nr 97 Rybnik.

Urodzony 1.02.1928 r. w Szczyrku pow. bielski, syn Jakuba i Julii z d. Przybyła. W okresie okupacji hitlerowskiej - w lipcu 1942 r. aresztowany z ojcem oraz braćmi i wysłany do Polenlagru nr 97 Rybnik w Rybniku (obóz w barakach przy lotnisku). Po ośmiu miesiącach pobytu w tym obozie, w transporcie zbiorowym wywieziony na przymusowe roboty do Nowych Wierzbic (okolice Głogowa). Gdy rozpoczęły się działania wojenne na tych terenach, Niemcy okrążeni przez wojska rosyjskie, w ostatnim akcie zemsty na Polakach, otworzyli ogień do więźniów obozu. Zginął rozstrzelany **1.02.1945 r.** wraz z ojcem oraz bratem Antonim.

Bibliografia: Informacja jednego z członków rodziny który przeżył – Jana Wawrzuty.

WAWRZUTA MARIAN,

Więzień Polenlagru nr 56 w Lyskach, Polenlagru nr 75 w Raciborzu, Polenlagru nr 97 w Rybniku.

Urodzony w 1933 r., syn Antoniego, zamieszkały w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej wysiedlony wraz z rodzicami z własnego budynku i od 13.07.1942 r. cała rodzina była przewieziona do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 56 w Lyskach, następnie przesłani Polenlagru nr 75 w Raciborzu, i dalej do Polenlagru nr 97 w Rybniku – a do końca okupacji przenoszony do innych Polenlagrów – których nazwy nie udało się ustalić.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

WAWRZYCZEK JANINA, pseud. „Starucha”,

Więźniarka gestapo w Bielsku, w Katowicach, Mysłowicach, KL Auschwitz.

Urodzona 6.10.1919 r. w Oświęcimiu, córka jana i Marii z d. Winiarska, zamieszkała w Bielsku. Szkołę powszechną ukończyła w Oświęcimiu, maturę zdawała w gimnazjum w Kętach. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowała się w działalność rychu oporu – w organizacji ZWZ/AK Obwodu Oświęcim. W dniu 10.11.1943 r. przez zdradę aresztowana i przetrzymana w areszcie w Bielsku, następnie przewieziona do więzienia w Katowicach, stamtąd do więzienia śledczego w Mysłowicach. Po śledztwie w transporcie zbiorowym przesłana do Kl Auschwitz gdzie przebywała do ostatnich dni funkcjonowania obozu. 25.01.1945 r. uczestniczyła w marszu ewakuacyjnym z Oświecimia do Wodzisławia Śl. i w sprzyjających warunkach – uciekła z transportu ewakuacyjnego.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

WAŹRANOWSKI FRANCISZEK,

Więzień – nieznana nazwa obozu.

Urodzony w Czańcu gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany w okresie okupacji hitlerowskiej i przewieziony do obozu zagłady którego nazwy nie udało się ustalic. **Zginął** w tym obozie.

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WĄDOLNY JAN ks.,

Więzień więzienia w Cieszynie, KL Dachau, KL Gusen.

Urodzony 22.10.1881 r. w Wadowicach, święcenia kapłańskie przyjął 3.07.1904 r., wikary w parafii Hecznarowice – gmina Wilamowice pow. bialski. Aresztowany 23.04.1940 r. i więziony w Cieszynie, stamtąd od 28.04.1940 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Dachau, od 5.06.1940 r. do KL Gusen. Odzyskał wolność - zwoln. 25.11.1940 r. z zakazem podejmowania wszelkiej pracy duszpasterskiej. Zmarł 29.04.1957 r.

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945*, Warszawa 1978 r., s. 113, t. III.

WĄDZRYK HALINA,

Więźniarka Polenlagru nr 95 w Żorach.

Urodzona 15.03.1931 r. w Szczyrku pow. bielski, córka Antoniego i Julii z d. Marek, zamieszkała w Szczyrku. W okresie okupacji hitlerowskiej, 2.10.1942 r. wraz z rodziną wysiedlona i przetransportowana transportem zbiorowym do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 95 w Żorach, gdzie przebywała do lutego 1943 r. Następnie, cała rodzina przesłana została w głąb Niemiec na roboty przymusowe do pracy w gospodarstwie rolnym, skąd powrócili po zakończonej wojnie.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

WDOWIAK JÓZEF ks.,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 57783, KL Dachau nr 49750.

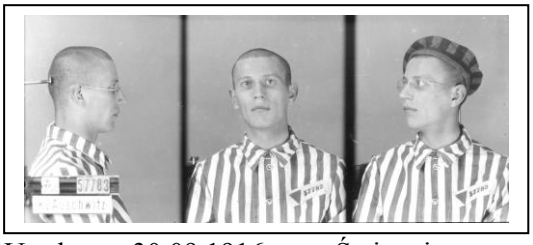

Urodzony 30.09.1916 r. w Świnnej pow. żywiecki, wikary w Straconce pow. bialski. Aresztowany 10.07.1942 r. pod zarzutem głoszenia patriotycznych kazań. Osadzony w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 10.08.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 57783. Następnie, 17.07.1943 r.

przeniesiony do KL Dachau i tam zarejestrowano go w obozowej ewidencji jako więzień nr 49750. Mimo ciężkich warunków jakie panowały w obu obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 205; J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., s. 241; J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.64.

WECHSNER MORIZ,

Więzień – nieznane miejsce uwięzienia.

Urodzony 15.09.1878 r. w Lipniku pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkały w Orłowej – Zaolzie. Aresztowany i przetransportowany do więzienia lub obozu koncentracyjnego i tam zginął – nieznana jest nazwa miejsca jego uwięzienia oraz data i okoliczność śmierci.

Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 153; (Z SUPLEMENTU).

WEINBERGER OLGA z d. MUNK,

Więźniarka KL Auschwitz.

Urodzona 22.10.1895 r. w Bielsku, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Nowym Bogumine - Zaolzie. Aresztowana w 1941 r. i w transporcie zbiorowym przewieziona została do KL Auschwitz, gdzie **zginęła** - nieznana jest data i okoliczności jej śmierci.

Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 139; (Z SUPLEMENTU).

WEISTER JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Bremen-Neuland, KL Neuengamme nr 641.

Urodzony 16.12.1908 r. w Białej-Lipnik pow. bielski. Przed wojną harcerz, członek Organizacji Społeczno – Wychowawczej „Strzelec". Po powrocie z ewakuacji z terenów wschodnich, aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do więzienia w Bremen-Neuland a następnie do KL Neuengamme k.Hamburga, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 641.

Początkiem 1945 r. z uwagi na zbliżający się front, brał udział w ewakuacji więźniów drogą morską – wraz z innymi współwięźniami dostał się na jeden z czterech statków zakotwiczonych w zatoce lubeckiej. Umieszczony został na statku „Thielbeck[19]" i z tym statkiem zatonął **3.05.1945 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WEISZ EUGENIUSZ,

Wiezień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 30755.

Urodzony 29.11.1919 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie

[19] Patrz objaśnienia przypisów.

zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 30755, gdzie zginął **6.06.1942 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 165.

WEITZ FERDINAND ISRAEL,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 33259.

Urodzony 1.01.1893 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bialski, syn Rozalii, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 28.04.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 33259. Zginął **22.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 24286/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:35, określenie przyczyny zgonu to: „Herzwassersucht" (puchlina wodna serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 170; PMA-B *Księga zgonów,* t. 17, s. 286.

WEKSBERG MARIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzona 7.11.1890 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bielski, syn Joachima i Fanny z d. Matzner, zamieszkały w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bielski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **14.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36916/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:30, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1165; PMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 912.

WERCHOLAK TEODOR,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-272.

Urodzony 16.12.1911 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-272. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738.

WESOŁOWSKA JANINA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkanka Jaworza, siostra Aleksandra Kisielewskiego. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowana w ruchu oporu – organizacji konspiracyjnej ZWZ. Aresztowany, przewieziony do aresztu gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym do KL Auschwitz. **Zginęła** w tym obozie.
Bibliografia: Informacja L. Sztwiorok, J. Roik.

WĘGRZYN AUGUSTYN, pseud. „Kruk",
Więzień gestapo w Bielsku, w Bytomiu, Gliwicach.

Urodzony 15.09.1915 r. w Ligocie woj. krakowskie, absolwent Szkoły Ekonomiczno-Handlowej w Krakowie z 1936 r. W okresie okupacji hitlerowskiej był przedstawicielem delegatury Polskich Sił Zbrojnych na teren Czechowic, Dziedzic i okolice. Zamieszkał w tym czasie u swojego brata Czesława Węgrzyna w Dziedzicach, pracując jako księgowy w Spółdzielni w Dziedzicach.
Aresztowany przypadkowo, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd przewieziony do więzienia w Bytomiu - gdzie przebywał przez jeden rok, a następnie przesłany do więzienia w Gliwicach. Podczas przewozu – prawdopodobnie do któregoś z obozów, został postrzelony gdy organizacja podziemna usiłowała go odbić. Dostał się do szpitala w Kochłowicach i tam **zmarł.**
Bibliografia: F. Skrzypek, *Edward Jan Zajączek (1901-1942) Kontynuator idei ks. Stanisława Stojałowskiego,* Warszawa 1993 r. s. 50-51.

WIDEŁ ANIELA,
Więźniarka więzienia w Nowym Sączu, Tarnowie, KL Ravensbrück nr 6276.

Urodzona w 1910 r. w Marcinkiewicach. Dnia 23.09.1932 r. założyła Drużynę Harcerską Żeńską przy Prywatnej Szkole Powszechnej Żeńskiej w Bielsku i była pierwszą jej drużynową. W 1933 r. założyła Żeńską Gromadę Zuchową przy Szkole Powszechnej w Bielsku. W 1937 r. została komendantką Hufca Harcerek w Bielsku. Przed 1939 r. była nauczycielką w szkole podstawowej w Bielsku, pełniąc także funkcję komendantki hufca harcerek.
W 1941 r. została aresztowana przez gestapo w Marcinkiewicach za udział w ruchu oporu – organizacji konspiracyjnej ZWZ. Przebywała kolejno w więzieniu w Nowym Sączu i Tarnowie, skąd 12.09.1941 r. w transporcie zbiorowym wywieziono ją do KL Ravensbrück, zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 6276. Po wojnie pracowała jako nauczycielka w Bielsku. W uzupełnieniu części życiorysowej po 1949 r. - w latach 1945-1969 była aktywna w ruchu harcerskim w mieście, przez pewien czas będąc hufcową Hufca Harcerek w Bielsku, później opiekunką drużyn harcerskich. W 1957 r. członkini Komendy Beskidzkiego Hufca w Bielsku-Białej – Referat Pracy Drużyn. Pracowała w Związku Byłych Więźniów Politycznych, ZBoWiD i

ZNP. Odznaczona: Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Zwycięstwa i Wolności 1945, Krzyżem za zasługi dla ZHP, złotą odznaką Zasłużona w rozwoju Województwa Katowickiego.
Bibliografia: Krystyna Wójcicka, *Żeński ruch harcerski w okręgu Bielsko i Białej w latach 1925-1939,* Bielsko-Biała 1986 r.; Zbiory prywatne hm. Józefa Drożdża; Broszura: *Z historiii Hufca Beskidzkiego ZHP w Bielsku-Białej 1915-1986,* wyd. Bielski-Biała 1987 r.

WIDZ JAN,
Więzień KL Auschwitz nr 6538, KL Mauthausen. Urodzony 18.10.1897 r. w Mikuszowicach pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, 23.11.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 6538. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 55.

WIECZOREK JERZY,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkaniec Bielska. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **5.01.1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

WIECZOREK JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 18.09.1913 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Jakuba i Anny z d. Janica, zamieszkały w Buczkowicach. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **2.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23416/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:24, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1152; PMA-B *Księga zgonów,* t. 16, s. 902.

WIECZOREK MARIA, pseud. „Helena",
Więźniarka gestapo w Bielsku, brak nazwy więzienia lub obozu w którym przebywała.
Mieszkanka Bielska, żona Leona. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowana w działalność lewicowego ruchu oporu – pełniąca funkcję łączniczki Komitetu Okręgowego PPR w Bielsku. Aresztowana wraz z mężem 29.05.1044 r. i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziona do więzienia lub obozu których nazwy nie udało się ustalić.
Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 123.

WIECZOREK LEON, pseud. „Marek", „Mietek",
Więzień gestapo w Bielsku, brak nazwy więzienia lub obozu w którym przebywał.
Mieszkaniec Bielska. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażowany w działalność lewicowego ruchu oporu – sekretarz Komitetu Okręgowego PPR w

Bielsku, od listopada 1943 do 15.03.1944 r. komisarz Okręgu Bielskiego PPR. Aresztowany 29.05.1944 r. i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do więzienia lub obozu, którego nazwy nie dało się ustalić.
Bibliografia: M. Heller, *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r., s. 69, 114.120, 123; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r., s. 12, 13, 15, 17, 32, 87.

WIECZOREK WŁADYSŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 40674.
Urodzony 20.01.1891 r. w Bielsku, syn Jana i Marii z d. Orkisz, zamieszkały w Kętach pow. oświęcimski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.06.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 40674. Zginął **25.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12820/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:20, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenemphysem bei Arteriosklerose" (emfizema płuc przy arteriosklerozie).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 183; PMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 820.

WIECZORKIEWICZ ANTONI,
Jeniec wojenny.
Urodzony 28.02.1898 r. w Bestwinie pow. bielski. W latach 1916-1918 służył w wojsku austriackim. Zdemobilizowany w 1922 r., od 1924 r. wójt Gminy Bestwina, od 1926 r. członek rady powiatowej i prezes Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych. W latach 1938-1939 poseł na Sejm. W czasie okupacji hitlerowskiej pracował jako „jeniec wojenny" we dworze w Dankowicach. W 1945 r. aresztowany przez UB, więziony w Pszczynie, Katowicach i Bielsku. Skazany na zesłanie do łagrów – przez wyjątkowo pomyślny zbieg zdarzeń, uniknął wykonania wyroku kary śmierci. Zmarł 8.11.1963 r.
Bibliografia: T. Lewczak, *Wykaz ofiar mieszkańców Gminy Bestwina*; (Z SUPLEMENTU).

WIENER MORITZ,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 8.05.1899 r. w Zarzeczu pow. bielski, syn Jakuba i Marii z d. Feig, zamieszkały w Krakowie. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **7.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 14125/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 15:30, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 10, s. 621.

WIERCIMOCH FELIKS,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-153.
Urodzony 26.12.1917 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie

zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 21.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-153. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 733.

WIESNER LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 26.08.1920 r. w pow. cieszyński, syn Teofila i Antoniny z d. Wajda, zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **21.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36849/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:30, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh” (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 845.

WIESNER RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1071.
Urodzony 14.05.1916 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski, syn Jana i Katarzyny z d. Szary, zamieszkały w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 23.01.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-1071. Zginął **19.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 2925/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 18:45, określenie przyczyny zgonu to: „septischer Darmkatarrh” (septyczny katar/nieżyt jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 773; PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 1417.

WIEWIÓRKA PAWEŁ,
Więzień więzienia w Żaganiu.
Urodzony w 1908 r. w Gutach – Zaolzie i tam zamieszkały w okresie dorastania. Naukę w szkole powszechnej rozpoczął w Gutach, zaś dalszą naukę kontynuował w gimnazjum w Cieszynie – kończąc naukę w Seminarium Nauczycielskim w Bielsku. Od 1929 r. zamieszkały w Kamienicy gdzie pracował jako nauczyciel. Aresztowany przez gestapo w 1941 r. i do 1943 r. więziony w więzieniu w Żaganiu, gdzie **zginął**.
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

WIPPEL ANTONI,
Wiezień więzienia w Tarnowie, KL Auschwitz.
Urodzony 27.04.1907 r. w Lipniku pow. bialski, syn Jana i Teresy z d. Polak, z zawodu elektromonter, zamieszkały w Mikuszowicach pow. bielski, w 1938 r. przeniesiony służbowo do Mielca. W okresie okupacji hitlerowskiej, w tej miejscowości, zaangażował się w działalność ruchu oporu – organizacji konspiracyjnej AK. Jako radioamator składał aparaty radiowe dla różnych

organizacji konspiracyjnych. Aresztowany 7.12.1942 r. wraz z innymi członkami organicacji, wpierw więziony był w Tarnowie, skąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz, gdzie zginął **15.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 15097/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:05, określenie przyczyny zgonu to: „Urämie" (mocznica).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1152; PMA-B *Księga zgonów,* t. 11, s. 97; informacja córki Zdzisławy Kolondra.

WISCHNITZER ELSA z d. BARBER,

Więźniarka getta w Zawierciu.

Urodzona 10.03.1888 r. w Starej Wsi gmina Wilamowice pow. bielski, podczas okupacji hitlerowskiej zamieszkała w Łazach - Zaolzie. Aresztowana i przetransportowana 24.05.1940 r. do getta w Zawierciu, i od tego czasu jej los jest nieznany - **zginęła.**

Bibliografia: *Ofiary Okupacji Hitlerowskiej i Wojny 1939-1945 r. w Powiecie Karwina,* s. 119; (Z SUPLEMENTU)..

WITKOWSKI ANDRZEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Mysłowicach, KL Auschwitz nr 164103.

Urodzony 30.11.1876 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski, syn. Jana i Marianny z d. Dąb, zamieszkaly w Bujakowie gmina Porąbka. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a po śledztwie przesłany do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzien nr 164103. Zginął **24.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 35364/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskeldegeneration" (zawał mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1152; PMA-B *Księga zgonów,* t. 24, s. 858.

WITKOWSKI ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony 3.05.1908 r. w Wilamowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **28.11.1940 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WITKOWSKI BARTŁOMIEJ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 129751.

Urodzony 12.08.1881 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 13.07.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 129751. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 363.

WOJCIECHOWSKA MARIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Ravensbrück.
Już w pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej aresztowana jako podejrzana o zaangażowanie w działalność w ruchu oporu. Przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku, 13.11.1939 r. wywieziona wraz z ośmioma innymi współaresztowanymi na „Silam" do Starego Bielska na rozstrzelanie. W ostatniej chwili gdy skazańcy stali nad wykopanymi dołami (w które miało opaść martwe ciało) asystujący przy egzekucji gestapowiec Neuman odwołał rozstrzelanie: Moli, Wojciechowskiej, Puchały i Piórkowskiego, a miejsce nad dołami zajęli inni skazańcy – których rozstrzelano: M. Łaszczok, F. Śleziński, S. Peterko, Z. Różański, Schancer.
Bibliografia: Świadek egzekucji M. Wojciechowska; informacja Z. Kobiela.

WOJNAR FRANCISZEK,
Więzień obozu koncentracyjnego.
Urodzony ?, pierwszy dyrektor Państwowego Gimnazjum i Liceum w Bielsku. Aresztowany w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. w 1940 r. i przesłany do obozu koncentracyjnego – nieznana nazwa tego obozu. Zginął w **październiku 1942 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 113; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 749; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 228 wykazu).

WOJNAR PAWEŁ,
Wiezień gestapo w Bielsku.
Mieszkaniec Jasienicy. Ukończył gimnazjum w Bielsku, a następnie studiował prawo w Krakowie. Studiów jednak nie ukończył i podjął pracę jako księgowy w Fabryce mebli giętych w Jasienicy. Po wkroczeniu wojsk hitlerowskich został aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd - ślad po nim **zaginął.**
Bibliografia: Emil Niemiec-Polaczek, *Saga rodzinna,*

WOJTAS PIOTR, pseud. „Piotr",
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 5.03.1921 r. w Zabrzu, mieszkaniec pow. bielskiego. W okresie okupacji był pracownikiem cywilnym w KL Auschwitz. Wykorzystywał swoje możliwości by nieść pomoc więźniom obozu, dostarczając im żywność, lekarstwa oraz pośrednicząc w ich nielegalnej korespondencji z rodzinami. Za tę działalność został w styczniu 1943 r., w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz i więziony w bloku 11 - „Bloku Śmierci". Po śledztwie odzyskał wolność w grudniu 1943 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: *Ludzie dobrej woli* Księga pamięci mieszkańców ziemi oświęcimskiej niosący pomoc więźniom KL Auschwitz, pod red. H. Świebockiego, Oświęcim 2005 r., s. 386-387; W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje.

WOJTOŃ FRANCISZEK,
Więzień więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1910 r. w Grodźcu pow. bielski, zamieszkały w Bielsku, zawód wyk. kelner. W miejscu urodzenia uczęszczał do szkoły powszechnej. Aresztowany 4.11.1942 r. w Bierach przez doniesienie o posiadanie i kolportowanie ulotek antyhitlerowskich. Przetrzymany przez dwa tygodnie na gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do wiezienia w Katowicach, gdzie zginął **8.11.1943 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłębiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 41, Informacja bratanka T.Wojtonia; (Z SUPLEMENTU).

WOJTOWICZ KATARZYNA z d. PAJĄK,

Wieźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 39474.

Urodzona 27.12.1886 r. w Czechowicach pow. bielski, córka Józefa i Jadwigi z d. Dziech, zamieszkała w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 26.03.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 39474. Zgineła **10.04.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 18425/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 8:00, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 545; PMA-B *Księga zgonów*, t. 13, s. 419.

WOLF ARNO ISRAEL,

Więzień KL Auschwitz nr 25993.

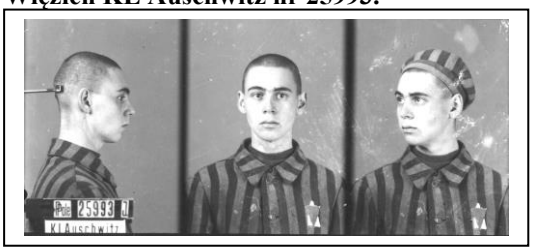

Urodzony 15.10.1922 r. w Bielsku, syn Hermana Israel i Erny Sary z d. Friedman, zamieszkały w Tarnowie. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 25993. Zginął **26.03.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3724/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:35, określenie przyczyny zgonu to: „Grippe bei Körperschwäche" (grypa przy wyczerpaniu organizmu).

Bibliografia: PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 720.

WOLF JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-156.

Urodzony 6.05.1909 r. w Międzybrodziu Bialskim. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym

przewieziony do KL Auschwitz, 21.08.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-156. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 733.

WOWRA JAN,

Zamordowany w Katyniu.

Urodzony 10.08.1893 r. w Kostkowicach pow. cieszyński, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Jaworzu Dolnym pow. bielski. Był organistą w kościele ewangelickim, chórmistrzem w kościele i w szkole. Działał w Macierzy Szkolnej, w Lidze Morskiej i Kolonialnej. Jako nauczyciel – entuzjasta, propagator turystyki dla młodzieży, założyciel Związku Nauczycielstwa Polskiego w Jaworzu w 1932 r., skupiającego nauczycieli z terenu Jaworza, Jasienicy, Wapienicy, Międzyrzecza, Świętoszówki, Grodźca, Rudzicy i Roztropic.

Zmobilizowany jako porucznik rezerwy 3 p.strzel. podh., bral udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Dostał się na tereny wschodnie, a po zajeciu ich przez Armię Radziecką, dostał się do niewoli i był internowany w obozie jenieckim w Kozielsku. Zamordowany **04/05.1940 r.** przez służby NKWD - w zbiorowej egzekucji w Katyniu.

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 114; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 755; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 229 wykazu).

WOŹNIAK WŁADYSŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 193292.

Urodzony 28.011.1923 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 4.09.1944 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 193292. Następnie, 18.09.1944 r. przeniesiony do KL Flossenbürg. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 485.

WOŹNIAK WŁADYSŁAW,

Więzień KL Auschwitz nr 164137.

Urodzony 5.05.1923 r. w Janowicach pow. bielski, syn Antoniego i Tekli z d. Adamaszek, zamieszkały w Janowicach. W 1941 r. wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec – tam zatrudniony w gospodarstwie rolnym. Aresztowany w nieznanych okolicznościach i uwięziony w KL Auschwitz, 19.11.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 164137, osadzony w bloku 11.

Rodzina otrzymała powiadomienie z KL Auschwitz, że zmarł (zginął) **12.03.1944 r.** o godz. 7:30 (akt zgonu XLV171/1944).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 433; (Z SUPLEMENTU).

WÓJCIK EMIL,

Więzień gestapo w Bielsku, w Katowicach.

Urodzony w 1923 r. w Czechowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **3.12.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36.

WÓJCIK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Dachau nr 44546.

Urodzony 25.08.1917 r. w Dziedzicach pow. bielski, z zawodu ślusarz. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 44546. Zginął w tym obozie **3.03.1944 r.**

Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 277.

WÓJCIK JULIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 88714.

Urodzona 16.01.1925 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 20.09.1944 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 88714. Następnie, przeniesiona do KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 620.

WÓJCIK RUDOLF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Urodzony 23.02.1904 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen, gdzie zginął **15.10.1943 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WÓJCIKIEWICZ LEON,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Mieszkaniec pow. bielskiego. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął w **listopadzie 1944 r.**

Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WÓJCIKIEWICZ MARIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Mieszkanka pow. bielskiego. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła w **listopadzie 1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WÓJTOWICZ ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.
Urodzony w 1889 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski, ślusarz. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **31.10.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 41.

WÓJTOWICZ ROZALIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7447.

Urodzona 31.05.1925 r. w Milówce pow. żywiecki, córka Antoniego i Katarzyny z d. Pająk, zamieszkała w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 6.05.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 7447. Zginęła **3.11.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 38730/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:50, określenie przyczyny zgonu to: „akuter Magendarmkatarrh" (ostry katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 487, 672; PMA-B *Księga zgonów,* t. 26, s. 1214.

WÓJTOWICZ ROZALIA,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 30.05.1906 r. w Zabrzegu pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **11.11.1942 r.**
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 243.

WRANA ALOJZY ks.,
Więzień więzienia w Mysłowicach, Bytomiu, Raciborzu, Cieszynie.
Urodzony 3.05.1907 r. w Cieszynie, święcenia kapłańskie przyjął 21.06.1931 r., katecheta w bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej administrator parafii

Żyglin pow. tarnogórski. Aresztowany przez gestapo 13.12.1941 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia śledczego w Mysłowicach, a stamtąd przeniesiony do więzienia w Bytomiu, Raciborzu, Cieszynie. Odzyskał wolność 27.01.1945 r. – wyzwolony przez armię radziecką.

Bibliografia: Ks. W. Jacewicz i ks. J. Woś, *Martyrologium Polskiego Duchowieństwa Rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945,* Warszawa 1978 r., s. 213, t. III.

WRANKE FAUSTYN,

Więzień więzienia w Cieszynie, KL Auschwitz.

Urodzony 9.02.1904 r. w Cieszynie, syn Jana i Zuzanny z d. Hes, nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Cieszynie, zamieszkały w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej zaangażował się w działalność ruchu oporu – w organizacji ZWZ/AK. Aresztowany przez gestapo 11.05.1942 r. i więziony w wiezieniu w Cieszynie, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony został do KL Auschwitz. Zginął **25.07.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 17489/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:31, określenie przyczyny zgonu to: „plötzlicher Herztod" (nagły zawał serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 655; Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 114; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 758; K. Wójtowicza (poz. 232 wykazu); PMA-B *Księga zgonów,* t. 12, s. 983.

WRANKE ALOJZY ks.,

Więzień więzienia w Bielsku.

Mieszkaniec Bielska, brat Faustyna Wranke. Aresztowany przez gestapo 21.11.1940 r. wraz z Edwardem Zajaczkiem – założycielem i przywódcą inspektoratu bielskiego. Po krótkim okresie przetrzymaniu w więzieniu lub areszcie gestapo w Bielsku, odzyskał wolność – zwolniony do domu.

Bibliografia: F. Skrzypek, *Edward Jan Zajączek (1901-1942) Kontynuator idei ks. Stanisława Stojałowskiego,* Warszawa 1993 r. s. 63-64.

WREMBLEWSKI STANISŁAW,

Więzień obozu pracy przymusowej w Niemczech i Holandii.

Urodzony w Jasienicy, syn przedwojennego policjanta, zamieszkały w Jasienicy. Aresztowany i wysłany do obozu pracy przymusowej w Nordenkam (północno zachodnia strona Niemiec) i Farel, zatrudniony przy pracach budowlanych – rozbudowa fabryki silnikow samolotowych. Po jakimś czasie przesłany do obozu pracy w Holandii – miejscowość Gromingen, gdzie zatrudniony był przy budowie schronów. Wyzwolony 5.05.1945 r. przez wojska angielskie, lecz w obawie o możliwość prześladowań przez władze powojenne za przynależność ojca do przedwojennej policji – do kraju nie powrócił, osiedlił się „na zachodzie".

Bibliografia: Relacja F. Bieli w dniu 4.04.2008 r.

WRONA ELŻBIETA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 50399.

Urodzona 4.12.1908 r. w Buczkowicach pow. bielski, corka Józefa i Franciszki z d. Węgrzyn, zamieszkała w Buczkowicach. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 22.07.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 50399. Zginęła **9.12.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 33901/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 9:30, określenie przyczyny zgonu to: „allgemeine Körperschwäche" (ogólne wyczerpanie organizmu).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 568; PMA-B *Księga zgonów,* t. 23, s. 895.

WRONA JAN,
Zginął w Gilowicach.
Urodzony 4.12.1912 r. w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany przez gestapo i więziony w miejscowym więzieniu w Gilowicach, gdzie zginął w nieznanych okolicznościach **2.03.1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WRONA JÓZEF,
Zginął w Gilowicach.
Urodzony 4.12.1912 r. w Buczkowice pow. bielski. Aresztowany przez gestapo i więziony w miejscowym więzieniu w Gilowicach, gdzie zginął w nieznanych okolicznościach **28.02.1944 r.**
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia.

WRÓBEL ANNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 41253, obozu k.Lipska.
Urodzona 27.06.1914 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 16.04.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 41253. Następnie, przeniesiona do obozu koło Lipska. Odzyskała wolność dzięki udanej ucieczce z transportu ewakuacyjnego w styczniu 1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 551.

WRÓBEL HELENA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 28339.
Urodzona 25.01.1907 r. w Bestwinie pow. bielski, córka Józefa i Zuzanny z d. Jaromin, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, osadzona w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 7.01.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 28339. Zginęła **24.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 10893/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:50, określenie przyczyny zgonu to: „Kachexie bei Darmkatarrh" (wyczerpanie organizmu przy katarze/nieżycie jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 515; PMA-B *Księga zgonów,* t. 8, s. 391.

WRÓBEL JAN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-907.
Urodzony 22.10.1902 r. w Bestwinie pow. bielski, syn Józefa i Marii z d. Ślosarczyk, zamieszkały w Bestwinie. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-907. Zginął **3.03.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1882/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:15, określenie przyczyny zgonu to: „Bronchialkatarrh bei Körperschwäche" (nieżyt oskrzeli przy osłabieniu fizycznym).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 766; PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 380.

WRÓBEL KATARZYNA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 66690, KL Ravensbrück.
Urodzona 1.10.1916 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 5.11.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 66690. Następnie, przeniesiona do KL Ravensbrück. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywała, przeżyła i odzyskała wolność 30.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 601

WRÓBEL STANISŁAW,
Więzień Polenlagru nr 32 Oderberg.
Urodzony 15.03.1932 r. w Wadowicach, syn Tomasza i Bronisławy z d. Nowak. W okresie okupacji hitlerowskiej, w maju 1942 r. wraz z rodziną aresztowany i przewieziony do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 32 w Oderbergu – Bogumin. W styczniu 1944 r. zwolniono całą rodzinę, z zakazem powrotu do swojego domu. Przewiezieni do Generalnej Guberni, tam przeczekali do zakończenia okupacji. Po wyzwoleniu wrócili do Wadowic – do kompletnie zrujnowanego domu. Zamieszkał w Bielsku-Białej.
Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. gen. Berlinga w Bielsku-Białej.

WRZOŁ LUDWIK ks,
Wiezień gestapo w Bielsku, w Cieszynie, Sosnowcu, KL Dachau nr 12368, KL Gusen.

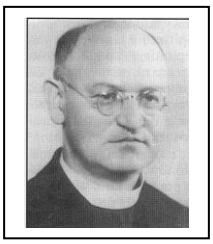

Urodzony 27.12.1881 r. w Zabrzegu pow. bielski. Po ukończeniu szkoły ludowej w Zabrzegu, uczęszczał do niemieckiego gimnazjum w Bielsku, studia filozoficzno-teologiczne kończył w Widnawie - Czechy. W 1910 uzyskał w Widnawie doktorat (z biblistyki). Pracę duszpasterską rozpoczął w 1904 r. w Widnawie. Stamtąd przeniesiony jako katecheta do Bielska, gdzie został także egzaminatorem oraz wykładowcą socjologii w Gimnazjum Państwowym.

W 1910 r. został profesorem filozofii, a w latach 1933-1938 był rektorem seminarium duchownego w Widnawie. Od młodości związał się z polskim ruchem narodowym. W czasach studenckich był prezesem seminaryjnego „Kółka Polskiego". Miał wielkie zasługi w podtrzymywaniu ducha polskiego na Zaolziu. W okresie okupacji hitlerowskiej został administratorem parafii Ligota pow. bielski. Aresztowany 12.05.1940 r., przetrzymany w areszcie gestapo Bielsku, w więzieniu w Cieszynie, Sosnowcu. Od 26.05.1940 r. w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 12368. Następnie, 2.08.1940 przeniesiono go do KL Gusen i tam zginął **30.09.1940 r.**, (zmarł z wycieńczenia w obozowym szpitalu).

Bibliografia: J. Domagała, *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r., 250; J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s.218.

WYKRĘT GENOWEFA,

Więźniarka Polenlagru nr 85 w Korfantow, Polenlagru nr 75 w Raciborzu, Polenlagru nr 92 Katscher.

Urodzona 20.12.1936 r. w Porąbce pow. bialski, córka Józefa i Marii z d. Przezótków, zamieszkała w Bielsku. W okresie okupacji hitlerowskiej, wraz z rodziną wysiedlona z własnego domu i przewieziona od czerwca 1942 r. do niemieckiego obozu dla Polaków - Polenlagru nr 85 w Korfantów pow. nyski – woj. opolskie, następnie przeniesiona do Polenlagru nr 75 w Raciborzu, Polenlagru nr 92 Katscher w Kietrzu woj. opolskie. Przebywała w tych obozach do marca 1945 r.

Bibliografia: Deklaracja osobowa Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych - Koła Miejskiego im. J. Kilińskiego w Bielsku-Białej.

WYKRĘT JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-282.

Urodzony 6.03.1923 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do KL Auschwitz, 20.09.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-282. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 738.

WYKRĘT WŁADYSŁAW,

Zaginął bez wieści na robotach przymusowych.

Mieszkaniec Porąbki pow. bialski. W okresie okupacji hitlerowskiej, był jedną z ok. 150 osób wywiezionych do robót przymusowych na terenie Niemiec. Tam zginął bez wieści – brak innych informacji o tej osobie.

Bibliografia: Praca Zbiorowa, *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* 2008 r., s. 26.

WYROBA JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, w Sosnowcu.

Urodzony 16.04.1900 w Pogórzu pow. krakowski, syn Kazimierza i Marii, z zawodu murarz, zamieszkały w miejscowości Rudze pow. bielski.

Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku przewieziony do więzienia karnego Stammlager Sosnowitz – potocznie „lager Radocha” w Sosnowcu. Zginął **24.04.1942 r.**, przyczyna zgonu: „kamienie nerkowe”.
Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945,* Katowice 1983 r., s. 163.

WYWIORA JÓZEF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-490, 22668.

Urodzony 9.02.1905 r. w Żywcu, syn Marii, zamieszkały w Buczkowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 14.11.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy” nr E-490, a następnie 13.02.1942 r. zmieniono mu status na więźnia policyjnego nr 22668. Zginął **4.01.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:15, określenie przyczyny zgonu to: „Herz- und Kreislaufschwäche” (niewydolność serca i układu krążenia).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 133, 747; PMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 23.

ZACNY ROZALIA z d. MATLAK,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 23321.

Urodzona 8.05.1895 r. w Pisarzowicach gmina Wilamowice, pow. bialski, córka Andrzeja i Katarzyny z d. Handzlik, zamieszkała w Bielsku. Aresztowana, przetrzymana w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, 30.10.1942 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 23321. Zginęła **3.12.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 42834/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 11:05, określenie przyczyny zgonu to: „Influenza” (grypa).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 506; PMA-B *Księga zgonów,* t. 29, s. 744.

ZACNY STANISŁAW,
Wiezien gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 56877.

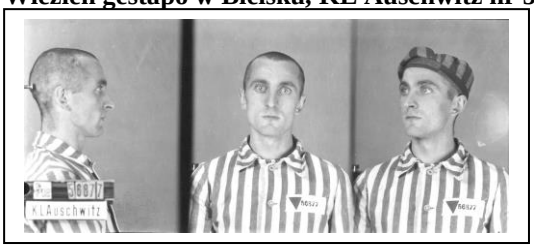

Urodzony 27.04.1915 r. w Zaborzu pow. bielski, syn Ignaca i Rozalii z d. Wyrobek, zamieszkały w Zaborzu. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 6.08.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 56877. Zginął **17.08.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 23822/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:35, określenie przyczyny zgonu to: „Lungenödem bei Herzschwäche" (odma płuc przy osłabieniu serca).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 203, 657; PMA-B *Księga zgonów*, t. 16, s. 1276.

ZAGÓRNY STANISŁAW,
Więzień KL Auschwitz nr 11018.

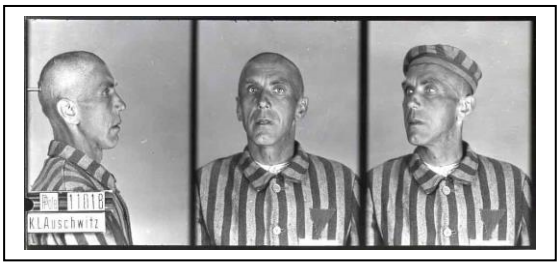

Urodzony 4.04.1894 r. w Grodźcu gmina Jasienica, pow. bielski, syn Jana i Marianny z d. Wieczorek, zamieszkały w Grodźcu. Aresztowany i uwięziony w KL Auschwitz, 18.03.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 11018. Zginął w tym obozie **26.10.1941 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 3260/1941 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 7:40, określenie przyczyny zgonu to: „Sepsis bei Phlegmone" (ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 88; PMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 260; (Z SUPLEMENTU).

ZAJĄC ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.

Urodzony 15.09.1919 r. w Wilkowicach pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **27.01.1944 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 701.

ZAJĄC JAN,
Więzien obozu jenieckiego.
Mieszkaniec Straconki – obecnie dzielnica Bielska-Białej, ppor. WP. Zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej 1939 r. Dostał się do niemieckiej niewoli, internowany do oflagu IIc w Woldenburgu, gdzie przebywał do wyzwolenia w 1945 r.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.60

ZAJĄC JÓZEF,
Więzien obozu jenieckiego.
Mieszkaniec Straconki - obecnie dzielnica Bielska-Białej. W ostatnich dniach sierpnia 1939 r. zmobilizowany, brał udział w kampanii wrześniowej. Dostał się do niemieckiej niewoli, internowany do oflagu gdzie przebywał do wyzwolenia w 1945 r.
Bibliografia: J. Polak i M. Tomiczek, *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r. s.60

ZAJĄC MARIAN,
Wiezień KL Auschwitz.
Urodzony w 1902 r., dyrektor Państwowego Gimnazjum Polskiego w Bielsku. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. w 1940 r., w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **w 1942 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 115; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 766; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 233 wykazu).

ZAJĄC ZOFIA,
Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 15.05.1918 r. w Wilkowicach pow. bielski, zamieszkała w Nowym Bieruniu. Aresztiwana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **4.08.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 26220/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 11:00, określenie przyczyny zgonu to: „Sepsis bei Phlegmone" (ogólne zakażenie organizmu przy flegmonie).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 18, s. 712.

ZAJĄCZEK EDWARD,
Więzień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach, KL Auschwitz nr 7529.

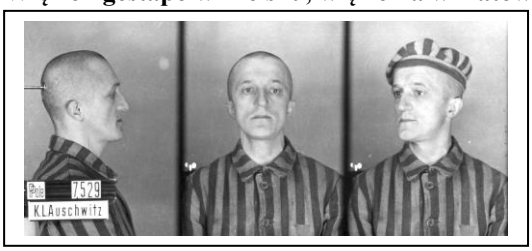

Urodzony 7.09.1901 r. w miejscowości Las pow. żywiecki, syn Franciszka i Antoniny z d. Nycz, zamieszkały w Bielsku. Wielki społecznik, już w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej tj. 23.10.1939 r. aresztowany i po dwóch dniach zwolniony. W październiku 1939 r. twórca Tajnej Organizacji Wojskowej (TOW), następnie w marcu 1940 r. pierwszy inspektor bielskiego ZWZ. Aresztowany i wpierw przesłuchany przez gestapo w Bielsku, stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach i dalej do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7529. Skazany na śmierć głodową, osadzony w bunkrach bloku 11. Zginął **27.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1699/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:15, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskelschwäche" (niewydolność mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 63; *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r. s. 53; F. Skrzypek, *Edward Jan Zajączek (1901-1942),* Warszawa 1993 r. s. 42, 45, 64, 68; PMA-B *Księga zgonów,* t. 2, s. 199.

ZAJĄCZEK MARIAN,

Więzień Polenlagru we Frysztacie, w Rzeszowie, Pustkowie, KL Auschwitz, KL Sachsenhausen-Oranienburg,

Urodzony 12.03.1895 r. w Białej, syn Wincentego i Marii z d. Strzelecka. Uczęszczał od 1901 r. do katolickiej Städtische Volks-und Bürgerschule w Białej, a od 1906 r. do niemieckiego gimnazjum w Bielsku - w czerwcu 1914 r. zdał egzamin dojrzałości. Wychowywany w duchu patriotycznym - w czasach gimnazjalnych należał do tajnej polskiej organizacji uczniowskiej „Jedność", w której uczono języka polskiego i ojczystej historii, należał także do Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół".

W styczniu 1915 r. zmobilizowany do wojska austriackiego. 16.05.1916 r. ukończył szkołę oficerów artylerii w Szentgyórgu na Węgrzech, a następnie służył jako oficer w baterii 10 Pułku Haubic Polowych z Przemyśla, walcząc na froncie rosyjskim, rumuńskim i serbskim. 27.09.1916 r. otrzymał stopień chorążego, w lutym 1917 r. podporucznika, a w listopadzie 1918 r. porucznika. Po powrocie do Białej, 9.11.1918 r. wstąpił ochotniczo do WP, służąc w Bielsku, Cieszynie, Karwinie. Brał udział w odpieraniu najazdu czeskiego w styczniu 1919 r. Następnie od 3.03.1919 r. służył w 3 PAP należącej do 3 DP gen. L. Berbeckiego, z którą odbył kampanię ukraińską, białoruską i łotewską, a w 1920 r. walczył o Brześć, Włodawę i nad Słuczą. Służbę w Wojsku Polskim zakończył 30.09.1920 r. W 1924 r. awansowany do stopnia kapitana. Jesienią 1920 r. podjął studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim, ale w roku następnym przeniósł się na Akademię Handlową w Krakowie. W latach 1921-23 był członkiem PPS, w latach 1922-1932 pełnił różne poważne fukcje w przedsiębiorstwach w których pracował. Był też w Bielsku wielkim społecznikiem - działał w Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół", Związku

Oficerów Rezerwy RP, PZZ oraz organizacjach sportowych. Podczas okupacji niemiemieckiej nadal pracował u ks. Sułkowskiego, a jednocześnie od końca 1939 r. uczestniczył w polskiej konspiracji niepodległościowej, w grupie „Ojczyzna", a potem w ZWZ - współpracował ze swym kuzynem Edwardem Zajączkiem i Henrykiem Boryczką. Na początku 1942 r. odmówił podpisania volkslisty, na skutek czego został w kwietniu wygnany ze swego mieszkania w Białej i osadzony w Polenlagrze we Frysztacie. Następnie Niemcy wysiedlili go do GG - do Tarnowa. Tam zaangażował się w działalność konspiracyjną jako oficer AK. W czerwcu 1944 r. został aresztowany przez gestapo i uwięziony kolejno w Rzeszowie, Pustkowie, KL Auschwitz, KL Sachsenhausen-Oranienburg. Po odzyskaniu wolności przez wojska amerykańskie, w maju 1945 r. powrócił do Bielska, podjął pracę w Zarządzie Nadleśnictwa Lasów Państwowych w Wapienicy. Zmarł w Wapienicy 29.09.1970 r. Posiadał odznaczenia: Krzyż Orderu Virtuti Militari V kl. (1920), trzykrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych (1921), Srebrny Krzyż Walecznych dla Obrońców Śląska (1919), Odznaka „Orlęta", „Gwiazda Przemyśla", „Medal pro Latwiji", „Medal 10-lecia Polski Ludowej" (1955) i Śląski Krzyż Powstańczy (1959).

Bibliografia: J. Polak, *Cmentarz Rzymsko-Ratolicki w Białej*, rok 1999 r., s. 22-223.

ZARĘBSKI JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 35865.

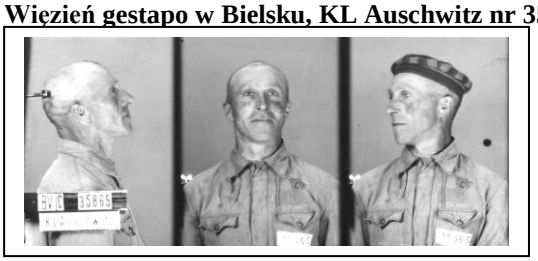

Urodzony 25.08.1903 r. w Dankowicach gmina Wilamowice, pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 15.05.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 35865. Odzyskał wolność 15.10.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 174.

ZARZYCKI JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 162582.

Urodzony 30.11.1915 r. w miejscowości Szare gmina Milówka, pow. żywiecki, zamieszkały w Bielsku. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 12.11.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 162582. Następnie, 6.01.1945 r. przeniesiony do KL Buchenwald. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 428.

ZBIERSKI STANISŁAW,

Więzień KL Dachau 14592.

Urodzony 17.11.1881 r. w Częstochowie, nauczyciel a następnie zastępca dyrektora Państwowego Gimnazjum i Liceum Koedukacyjnego w Kętach pow. oświęcimski. Aresztowany przez gestapo 23.04.1940 r., a więc w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Dachau, zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 14592. Zginął **21.08.1940 r.**

Bibliografia: ks. E. Chart, *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau,* Wyd. „Słowo Polskie", s. 283; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 774; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 238 wykazu).

ZBOREK FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 11875.

Urodzony 20.05.1904 r. w Dziedzicach pow. bielski, zamieszkały w tej miejscowości. Aresztowany i przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 5.04.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 11875. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 93.

ZECHNA KATARZYNA,

Więźniarka gestapo w Bielsku,KL Auschwitz.

Urodzona w 1909 r. w Lipniku pow. bialski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **11.10.1943 r.**

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1165.

ZEMAN JULIAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 169419, KL Buchenwald nr 187.

Urodzony 13.02.1918 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski, zamieszkały w Bujakowie. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 17.12.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 169419. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald i tam zarejestrowany jako nr 187.

Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 446.

ZEMAN STANISŁAW,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Zamieszkały w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowany wraz z bratem Julianem i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: W zachowanych dokumentach APMA-B nie figuruje - informacja rodziny.

ZEMANEK STEFAN,
Zginął w obozie pracy.

Urodzony w 1925 r. w Janowicach gmina Czechowice, pow. bielski, syn Józefa i Tekli z d. Famułka, zamieszkały w Janowicach. W okresie okupacji hitlerowskiej wysłany transportem zbiorowym wraz z innymi mężczyznami z Janowic na roboty przymusowe do Brandenburga. Tam, w związku nadciągającym frontem, w kwietniu 1945 r. młodych pracowników (oddzielnie skoszarowanych) wyprowadzono poza teren obozu i zostali **rozstrzelani**.
Bibliografia: *Kronika Beskidzka* – lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia; Informacja krewnej A. Dimos; (Z SUPLEMENTU).

ZEMANEK LUDWIK,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Skorochovice.
Urodzony 13.07.1889 r. w Białej. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej, wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie transportem zbiorowym przesłany do KL Skrochovice k/Opawy (CSRS). Zarejestrowany 16.10.1939 r. w ewidencji obozowej, i tam zginął **10.12.1939 r.**
Bibliografia: *Zaranie Śląskie,* zeszyt 3, lipiec-wrzesień 1964 r. s. 580.

ZEMANEK RUDOLF,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-908.
Urodzony 13.03.1913 r. w Hałcnowie pow. bielski, syn Franciszka i Tekli z d. Sporysz, zamieszkały w Hałcnowie. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 29.12.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-908. Zginął **18.02.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 1361/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 8:10, określenie przyczyny zgonu to: „Bronchialkatarrh bei Körperschwäche" (nieżyt oskrzeli przy osłabieniu fizycznym).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 766; PMA-B *Księga zgonów,* t. 1, s. 1361.

ZIEBURA LUDWIK,

Więzień KL Auschwitz nr E-442.
Urodzony 20.07.1911 r. w Wiśle Wielkiej pow. pszczyński. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 31.10.1941 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-442, następnie zmieniono mu numer obozowy na 22388. Odzyskał wolność 25.02.1942 r. – zwolniony z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 744; (Z SUPLEMENTU).

ZIELEŹNIK JÓZEF,
Więzień KL Dachau, KL Mauthausen.
Urodzony 2.12.1904 r. w Hałcnowie pow. bielski, mieszkaniec Bielska. Po ukończeniu szkoły powszechnej, kontynuował naukę w Seminarium Nauczycielskim w Białej Krakowskiej. W 1927 r. został skierowany przez Inspektorat Szkolny w Bielsku do pracy w Szkole Powszechnej w Szczygłowicach pow. rybnicki. Przez cały okres swojej pracy nauczycielskiej zaangażowany w działalność na rzecz Związku Nauczycielskiego w Katowicach. Był także bardzo aktywny w organizacji harcerskiej już w Bielsku (harcmistrz, instruktor), drużynowy w Knurowie. Ponadto należał do Związku Zachodniego, Związku Śląskich Kół Śpiewaczych w Katowicach - w 1928 r. był założycielem i dyrygentem chóru w Szczygłowicach. Aresztowany w kwietniu 1940 r., przez kilka miesięcy przebywał w KL Dachau, a następnie przesłany do KL Mauthausen. Zginął w tym obozie **16.11.1941 r.**
Bibliografia: *Wszystko, co nasze,* (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 130; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Pracz zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 99.

ZIELEŻNIK TEOFIL,
Więzień KL Flossenbürg i dalej do KL Leitmeritz.
Urodzony 12.07.1916 r. w Międzyrzeczu gmina Jasienica, pow. bielski, syn Antoniego i Jadwigi z d. Stusek. Po ukończeniu szkoły powszechnej, kontynuował naukę w Szkole Handlowo-Kupieckiej w Czechowicach. W 1928 r. przeprowadził się wraz z rodzicami do Zarzecza gdzie otworzył własny sklep. Jesienią 1939 r. powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej, w związku z wybuchem wojny uczestniczył w kampanii wrześniowej, a uniknąwszy dostania się do niewoli - wrócił do domu. W okresie okupacji hitlerowskiej, od 1941 r. zaangażował się w ruchu oporu. Do 1943 r. był dowódcą plutonu „Strumień" – wchodzącego w skład grupy bojowej ZWZ/AK. Aresztowany w 1943 r. i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz. Następnie, przesłany do KL Flossenbürg i dalej do KL Leitmeritz (Litomierzyce) w Czechach. Zginął w tym ostatnim obozie w **lutym 1945 r.**
Bibliografia: K. Ochman, *Pomnik ofiar hitleryzmu w Strumieniu,* 1997, s. 31; (Z SUPLEMENTU).

ZIENTEK JÓZEFA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 49173.
Urodzona 18.03.1888 r. w Kobiernicach gmina Porąbka, pow. bialski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona była do KL Auschwitz, 10.07.1943 r. zarejestrowana w obozowej ewidencji jako więźniarka nr 49173. Następnie, 7.11.1944 r. wypisana – prawdopodobnie przeniesiona do innego obozu, którego nazwy nie udało się ustalić lub zwolniona z obozu.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 565.

ZIĘTEK JAN,
Więzień KL Auschwitz nr 153722, KL Buchenwald.
Urodzony 17.10.1922 r. w Grodźcu gmina Jasienica pow. bielski. Aresztowany i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 1.10.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 153722. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald. Odzyskał wolność 11.04.1945 r. - wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 407; (Z SUPLEMENTU).

ZIMMERSPITZ ARNOLD ISRAEL,
Więzień KL Auschwitz.
Urodzony 25.01.1899 r. w Stryszowie pow. wadowicki, syn Józefa i Salomei z d. Metzger, zamieszkały w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie. Aresztowany przez gestapo i w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **3.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4365/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 9:50, określenie przyczyny zgonu to: „Pneumonie" (zapalenie płuc).
Bibliografia: APMA-B *Księga zgonów,* t. 3, s. 1357.

ZIPPER MOJŻESZ,
Więzień Sonderkommando w Bełżcu.
Mieszkaniec Bielska, nauczyciel Państwowego Gimnazjum Polskiego w Bielsku. Aresztowany w 1941 r. i przewieziony do obozu pracy przymusowej w Bełżcu k/Lublina. Tam zginął w **1942 r.**
Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 116; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s. 781; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 243 wykazu).

ZONTEK KAZIMIERZ,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 136656, KL Buchenwald nr 90198.
Urodzony 25.12.1910 r. w Kozach pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 13.08.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 136656. Następnie, przeniesiony do KL Buchenwald i tam zarejestrowany jako więzień nr 90198. Mimo ciężkich warunków

panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 380.

ZONTEK MARCIN,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 3.11.1872 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski, syn Mateusza i Katarzyny z d. Baścik, zamieszkały w Bujakowie. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **12.02.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 6860/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 17:05, określenie przyczyny zgonu to: „Herzmuskeldegeneration" (zawał mięśnia sercowego).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1154; PMA-B *Księga zgonów,* t. 5, s. 858.

ZOR ANTONI,
Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 108572.
Urodzony 23.12.1911 r. w Buczkowicach pow. bielski, syn Stanisława i Zofii z d. Mazurek, zamieszkały w Żywcu. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 16.03.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako wiezień nr 108572. Zginął **16.06.1943 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 19989/1943 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:10, określenie przyczyny zgonu to: „septischer Darmkatarrh" (septyczny katar/nieżyt jelit).
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 297, 1154; PMA-B *Księga zgonów,* t. 14, s. 498.

ZUBER ALOJZY,
Więzień obozu – nieznana nazwa obozu.
Urodzony 15.05.1912 r. w Bronowie gmina Czechowice, pow. bielski, syn Antoniego i Agnieszki z d. Kwiecinska. Po ukończeniu szkoły ludowej w Bronowie, kontynuował dalszą naukę w Panstwowym Gimnazjum Męskim w Bielsku. Pracę rozpoczął jako urzędnik w Wydziale Finansowym Urzędu Miejskiego w Bielsku – gdzie pracował przez 50 lat z przerwą na okres okupacji. W czasie okupacji wraz z rodziną wysiedlony, a następnie z rodziną aresztowany i uwięziony w obozie – którego nazwy nie udało się ustalić. Z obozu tego zwolniony na skutek interwencji Niemców - własciciele fabryk w których pracował w okresie okupacji. Odzyskał więc wolność, lecz do końca okupacji zmuszony był pracować z oznakowaniem literą „P" jako Polak. Po wojnie pracował ponownie w Urzędzie Miejskim w Bielsku – do przejścia na emeryturę. Wielki społecznik i działacz OSP. Zmarł 14.02.1989 r.
Bibliografia: J. Wrzoł, *Cmentarz w Zabrzegu*, Zabrzeg 1995 r., s. 227.

ZUBER STEFAN,
Więzień KL Dachau.

Urodzony w 1920/1921 r. w Czechowicach, zamieszkały przez jakiś czas z rodzicami w Krakowie gdzie rozpoczął naukę w szkole powszechnej, zaś do gimnazjum uczęszczał w Bielsku – zdając maturę w 1938 r. W początkowym okresie okupacji hitlerowskiej, usiłował dostać się na Węgry przez Jabłonków i stamtąd dalej – do tworzącego się Wojska Polskiego. Aresztowany na granicy i przetransportowany przez gestapo do KL Dachau, gdzie zginął w **1943 r.**
Bibliografia: Archiwum dr med. Józefa Mazurka – zbiór 1 Bielsko; (Z SUPLEMENTU).

ZUBER STEFANIA,

Więźniarka gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzona 2.02.1896 r. w Czechowicach pow. bielski, córka Jana i Marianny z d. Mecnarowski, zamieszkała w miejscowości Landek pow. bielski. Aresztowana i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziona do KL Auschwitz, gdzie zginęła **20.10.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 36880/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarła o godz. 16:00, określenie przyczyny zgonu to: „Herzschlag" (zawał serca)
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1165; PMA-B *Księga zgonów,* t. 25, s. 876.

ZUCHOWICZ JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz.
Urodzony 7.09.1909 r. w Ligocie gmina Czechowice, pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, gdzie zginął **9.08.1941 r.**
Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 1154.

ZUREK KAZIMIERZ,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen-Gusen.
Mieszkaniec Mazańcowic pow. bielski. Aresztowany już w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej tj. 23.03.1940 r., przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku, a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen-Gusen. Nieznany jest dalszy los tego więźnia.
Bibliografia: F.Lorenz, L. Szyndzielorz, *Duma Mazancowic,* wyd. 1991 r. s. 24.

ZUZIAK JAN,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-2222, nr 40669.
Urodzony 26.12.1899 r. w Bujakowie gmina Porąbka, pow. bialski, syn Józefa i Marii z d. Sadlik, zamieszkały w Bujakowie. Aresztowany, osadzony w areszcie gestapo w Bielsku a stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w maju 1942 r. zarejestrowany w ewidencji obozowej jako więzień „wychowawczy" nr E-2222, a 23.06.1942 r. zmieniono jego status w obozie na więźnia politycznego nr 40669. Zginął **25.06.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 12734/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 20:35, określenie przyczyny zgonu to: „Myocardinsuffizienz" (zapalenie mięśnia sercowego).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 183, 827; PMA-B *Księga zgonów,* t. 9, s. 734.

ZYCH FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 72144, KL Mauthausen.

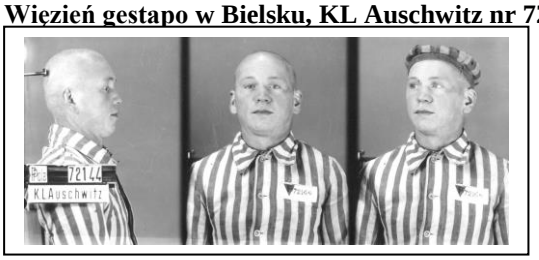

Urodzony 7.06.1914 r. w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany, przetrzymany w areszcie gestapo w Bielsku i stamtąd w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 31.10.1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 72144. Następnie, przeniesiony do KL Mauthausen. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 219.

ŻAK DOMINIK,

Wiezień gestapo w Bielsku, więzienia w Katowicach.

Urodzony w 1901 r. w Bielsku, kupiec. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do więzienia w Katowicach, gdzie zginął **31.10.1942 r.** - przez ścięcie gilotyną.

Bibliografia: *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., s. 36.

ŻARNOWSKI BOLESŁAW,

Więzień więzienia w Schwarzwaldzie.

Urodzony 10.03.1923 r. w Białej Krakowskiej, syn Wojciecha i Zofii. Szkołę powszechną ukończył w Białej, a następnie kontynuuje naukę w Państwowym Gimnazjum im. J. Piłsudskiego, gdzie wstąpił do harcerstwa. Od piątej klasy gimnazjalnej przeniósł się do Gimnazjum w Wadowicach. Podczas okupacji hitlerowskiej, jako członek Pogotowia Harcerzy, po utworzeniu harcerskiego podziemia antyhitlerowskiego, należał do grupy łączników „Szarych Szeregów", „Orla Brać". Zginął **28.10.1942 r.** - zastrzelony przez Niemców przy próbie przekroczenia granicy austriacko-szwajcarskiej w Schwarzwaldzie.

Bibliografia: *Wszystko, co nasze*, (Harcerska Martyrologia Na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w latach II wojny światowej) Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1983, s. 130; Dokument Komendy Chorągwi Bielskiej ZHP wydany w związku z odsłonięciem w Cieszynie Symbolicznej Mogiły Harcerek i Harcerzy Podbeskidzia – ofiar i następstw II wojny światowej, Wykaz Nr 1 – 1989 r., s. 3; *Życiorysy harcerek i harcerzy z hufców Biała Krakowska i Bielsko którzy oddali życie, za Ojczyznę w latach 1939-1945.* Praca zbiorowa Kręgu Instruktorskiego „Seniorów" przy Beskidzkim Hufcu ZHP w Bielsku-Białej, 1981 r., s. 100, 101.

ŻEGLEŃ JÓZEF,

Więzień KL Auschwitz nr 5921, KL Gross-Rosen, Flossenbürg, Dachau.

Urodzony 4.03.11890 w Bystrej gmina Wilkowice, pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, 8.10.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 5921. Następnie, w transporcie zbiorowym przeniesiony do KL Gross-Rosen, KL Flossenbürg, KL Dachau. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 29.04.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 51

ŻMUDA FRANCISZEK,

Więzień więzienia w Tarnowie, KL Auschwitz.

Urodzony 4.09.1896 r. w Tarnowie, mieszkaniec Bielska. Zastępca dyrektora Państwowego Gimnazjum Polskiego w Bielsku. Oficer rezerwy. W okresie okupacji hitlerowskiej zamieszkał w Tarnowie. Zaangażowany w działalność ruchu oporu – w ZWZ/AK. Aresztowany wraz z trzema braćmi w październiku 1940 r., wpierw więziony w Tarnowie a następnie 5.04.1941 r. w transporcie zbiorowym przesłany do KL Auschwitz, gdzie zginął **25.08.1941 r.**

Bibliografia: Sz. Kędtryna, A. Szefer, *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji,* Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971, s. 117; M. Walczak, *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r. s.787; Zbiory dokumentów K. Wójtowicza (poz. 249 wykazu).

ŻOCZEK ANTONI,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 7293.

Urodzony 10.01.1909 r. w Bestwinie pow. bielski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7293. Odzyskał wolność 7.06.1942 r. – zwolniony z obozu.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 58.

ŻOCZEK RUDOLF,

Więzień KL Auschwitz nr 7596, KL Gross-Rosen nr 72212, KL Buchenwald 128132.

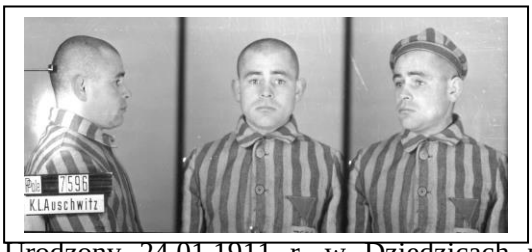

Urodzony 24.01.1911 r. w Dziedzicach pow. bielski. Aresztowany przez gestapo w początkowym okresie okupacji hitlerowskiej i uwięziony w KL Auschwitz, 18.12.1940 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 7596. Następnie, przeniesiony do KL Gross-Rosen, tam zarejestrowany jako więzień nr 72212, stamtąd przesłany do KL Buchenwald – zarejestrowany jako nr 128132. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 11.04.1945 r. - wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 66.

ŻUR STANISŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr E-1217.

Urodzony 7.11.1925 r. w Dziedzicach pow. bielski, zamieszkały w Dziedzicach. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, w lutym 1942 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień „wychowawczy" nr E-1217. Zginął **4.04.1942 r.** Według wystawionego aktu zgonu nr 4548/1942 – potwierdzonego przez lekarza obozowego, zmarł o godz. 10:25, określenie przyczyny zgonu to: „Magendarmkatarrh" (katar/nieżyt żołądkowo-jelitowy).

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 780; PMA-B *Księga zgonów,* t. 4, s. 48.

ŻURAWSKI JÓZEF,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Skrochovice.

Urodzony 6.12.1922 r. w Bielsku, syn Jana i Zuzanny z d. Buchcik. Aresztowany w pierwszych dniach okupacji hitlerowskiej i wpierw więziony w areszcie gestapo w Bielsku, a następnie transportem zbiorowym przesłany do KL Skrochovice k/Opawy (CSRS). Zarejestrowany w ewidencji obozowej 16.10.1939 r., tam zginął **28.10.1939 r.** Określenie przyczyny zgonu to: „Verstorben an Herschwäche" (zmarł na niewydolność serca)

Bibliografia: Zaranie Śląskie, zeszyt 3, lipiec-wrzesień 1964 r. s. 580.

ŻUREK FRANCISZEK,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Mauthausen.

Mieszkaniec Komorowic Śl. Aresztowany w marcu 1944 r. i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Mauthausen. Odzyskał wolność - zwolniony z obozu.

Bibliografia: Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971, s. 254; Informacja J. Szczypka.

ŻUŻAŁEK JÓZEF,

Więzień obozu pracy.

Urodzony 13.04.1875 r., zamieszkały w Bestwince pow. bielski. Wywieziony 13.10.1942 r. do obozu pracy do Kaczycach k/Raciborza, tam zginął w lutym **1944 r.**

Bibliografia: Materiały archiwalne Muzeum w Bestwinie; (Z SUPLEMENTU).

ŻYŁKA BOLESŁAW,

Więzień gestapo w Bielsku, KL Auschwitz nr 162619, KL Mauthausen nr 52574.

Urodzony 1.07.1907 r. w Porąbce pow. bialski. Aresztowany i po przetrzymaniu w areszcie gestapo w Bielsku w transporcie zbiorowym przewieziony do KL Auschwitz, 12.11.1943 r. zarejestrowany w obozowej ewidencji jako więzień nr 162619. Następnie, 11.02.1944 r. przeniesiony do KL Mauthausen i tam zarejestrowany jako więzień nr 52574. Mimo ciężkich warunków panujących w obozach w których przebywał, przeżył i odzyskał wolność 5.05.1945 r. – wyzwolony przez wojska amerykańskie.

Bibliografia: I. Pająk, *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r., s. 429.

ŻWAK KAROL,

Więzień – nieznane miejsce więzienia.

Urodzony 3.11.1903 r., kierownik szkoły w Bąkowie. Aresztowany przez gestapo 17.03.1940 r. za odmowę uczenia dzieci polskich po Niemiecku. Nieznane jest miejsce uwięzienia. Zginął **10.05.1941 r.**

Bibliografia: K. Wójtowicz, *Tajne nauczanie w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945 na obszarze województwa bielskiego,* Bielsko-Biała 1991 r. s. 25.

Bibliografia:

- F. Skrzypek *Edward Jan Zajączek (1901-1942) Kontynuator idei ks. Stanisława Stojałowskiego,* Warszawa 1993 r.
- I. Pająk *Mieszkańcy Śląska, Podbeskidzia, Zagłębia Dąbrowskiego w KL Auschwitz,* Katowice 1998 r.
- K. Wójtowicz *Tajne nauczanie w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945 na obszarze województwa bielskiego,* Bielsko-Biała 1991 r.
- M. Heller *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim,* Opole 1982 r.
- J.Kubaczka, *700 lat Jasienicy,*Kraków 2005 r.
- Śląski Instytut Naukowy, *Bielsko-Biała, zarys rozwoju miasta i powiatu, opracował* H. Rechowicz, Katowice 1971,
- *Ruch oporu w beskidzie śląskim w latach 1939-1945,* pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza, Katowice 1968 r.
- M. Walczak *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych,* Warszawa 1995 r.
- Zbiory dokumentów Kazimierza Wójtowicza.
- Juliusz Niekrasz *Z dziejów AK na Śląsku* Instytut Wydawniczy „PAX", Warszawa 1985.
- D. Czech *Kalendarz wydarzeń w KL Auschwitz,* Wydawnictwo Pańswowego Muzeum w Oświęcimiu-Brzezince, 1992 r,
- *Więzienia hitlerowskie na Śląsku, w Zagłebiu Dąbrowskim i w Częstochowie 1935-1945*, Śląski Instytut Wydawniczy, Katowice 1983 r., praca zbiorowa pod red. A. Szefera.
- *Księga pamiątkowa Szkoły Realnej, państwowego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Żywcu* Żywiec 1959 r.
- A. Cyra *Pozostał po nich ślad*, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, Oświęcim 2006 r.
- Joanna Kubaczka *700 lat Jasienicy, kronika dziejów Kościoła Katolickiego w Jasienicy na tle niektórycha wydarzeń dotyczących całej miejscowości i sąsiednich parafii do roku 2000,* Kraków 2006 r.
- *Kronika Beskidzka* – rok 2004 i 2005, lista ofiar mieszkańców Podbeskidzia, którzy w latach 1939-1945 stracili życie w hitlerowskich więzieniach i obozach koncentracyjnych.
- *Zaranie Śląskie,* zeszyt 3, lipiec-wrzesień 1964 r.
- *W cieniu Śmierci* Ewangelicy – ofiary prześladowań w czasie II wojny światowej, praca zbiorowa Warszawa 1970 r.
- *Ludzie dobrej woli* Księga pamięci mieszkańców ziemi oświęcimskiej niosący pomoc więźniom KL Auschwitz, pod red. H. Świebockiego, Oświęcim 2005 r.
- J. Klistała *Harcerstwo w miastach i powiatach Bielska i Białej w latach 1925-1949,* Bielsko-Biała 2005 r.
- J. Domagała *Ci, którzy przeszli przez Dachau* (Duchowni w Dachau), wyd. PAX Warszawa 1957 r.
- Sz. Kędtryna, A. Szefer *Nauczyciele śląscy polegli i zamordowani w latach hitlerowskiej okupacji*, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1971.

- ks. E. Chart *Spis pomordowanych Polaków w obozie koncentracyjnym w Dachau*, Wyd. „Słowo Polskie”, s.
- Opracowanie W. Łatkiewicza z KARTY GRONI nr XIX Żywiec 1997 r.
- Praca Zbiorowa *Ku pamięci rodakom z Porąbki,* wyd. 2008 r.
- J. Polak i M. Tomiczek *Bielsko-Biała Straconka,* wyd. Bielsko-Biała 1994 r.

Objaśnienia przypisów.

1. Podziemie niepodległościowe na Podbeskidziu w latach 1939-1947, Bielsko-Biała 2002, s. 15-39

2. Selbstschutz - niemiecka organizacja paramilitarna złożona z mniejszości niemieckiej działająca w czasie I wojny światowej i II wojny światowej, a wstępowali do niej etniczni Niemcy zamieszkujący dotychczas tereny polskie .

3. Hilfspolizei - policja pomocnicza (niem. Hilfspolizei),

4 JdP - Jungdeutsche Partei - Partia Młodoniemiecka

5 reikorps - organizacja paramilitarna gromadząca frontowców wyobcowanych z cywilnego życia i szukających stabilizacji w ramach struktur wojskowych.

6 Listę taką – SONDERFAHNDUNGSBUCH POLEN dotyczącą Bielska Białej i okolic przedstawiam za niniejszym tekstem.

7 NSDAP – Narodowosocjalistyczna Paria Robotnicza Niemiec – partia polityczna, sprawująca władzę w latach 1933-1945.

8 Kopia mikrofilmu ze zbiorów BAK, ZSg 101/14.

9. Informacja ujęta w nawiasie dot. strony i litery alfabetu gdzie nazwisko jest wpisane – moja podpowiedź!

10. nie wiadomo czy Zagórze w pow. Bielskim.

11. nie wiadomo czy Zagórze w pow. Bielskim.

12 Informacja wg. Wikipedii - obozy zwane polenlagrami to miejsca, w których Polaków germanizowano, wykorzystywano do pracy. W obozach panował przede wszystkim głód i straszne warunki sanitarne sprzyjające powstawaniu chorób. Polenlagry zostały umiejscowione jedynie na terenie Śląska w rejencji opolskiej i katowickiej, a osadzano w nich z zasady ludność polską, było ich 24.

13. Aby uporać się w obozie z problemem więźniów inwalidów, władze obozowe prowadziły propagandę przewiezienia ich do innego obozu o łagodniejszych warunkach pracy i korzystniejszych warunkach bytu. Po załadowaniu więźniów do odpowiednich samochodów i po wyjeździe poza teren obozu, zostali w samochodach tych zagazowani lub zamordowani w inny sposób, a ich ciała przewieziono do krematorium we własnym obozie lub w obozie pobliskim.

14. Strzelec - Patriotyczne Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej - kontynuator istniejącego w okresie międzywojennym Związku Strzeleckiego.

15. Bauhof – magazyn materiałów budowlanych przy KL Auschwitz (plac gdzie gromadzono i przechowywano materiały budowlane).

16. DAW - Deutsche Ausrüstungswerke – Niemieckie Zakłady Wyposazenia – filia niemieckich zakładów zbrojeniowych, przedsiębiorstwo SS.

17. Bernadotte Folke (hrabia) – bratanek Gustawa V, od 1943 r. wiceprezes (od 1946 prezes) Szwedzkiego Czerwonego Krzyża; pod koniec II wojny światowej uwolnienie części więźniów z hitlerowskich obozów koncentracyjnych.

18. Z chwilą wybuchu drugiej wojny światowej, na Węgrzech przebywało stokilkadziesiąt tysięcy Polaków. Dla tej społeczności, będącej w stanie

skrajnego wyczerpania i depresji, trzeba było zorganizować opiekę. Po zamknięciu konsulatu i poselstwa polskiego w budapeszcie na polecenie rządu polskiego utworzono Polski Komitet Obywatelski, który stał się przedstawicielem interesów uchodźctwa.

19. Dnia 3.05.1945 r. około 12 tyś. więźniów obozu koncentracyjnego Neuengamme, stłoczono na pokładach „Cap Arcona" i kilku pomniejszych jednostek morskich, wśród nich pasażerskiego statku „Thielbeck" i handlowego „Athen", zakotwiczonych w Zatoce Lubeckiej w pobliżu portu Neustadt. Statki miały wypłynąć w morze i tam ulec zatopieniu wraz z więźniami. W wyniku prowokacji dokonanej na lotniectwie brytyjskim, własnie to lotnictwo dokonało bombardowń statków i spowodowało ich zatopienie. Niewielu więźniów się uratowało – dopływając do najbliższego wybrzeża. Z liczby ok. 12 tyś. wieźniów ocalalo ok. tysiąca. Na „Thielbecku" było ok. 4 tyś wieźniów – ocalało 28.